5200

വർഷങ്ങൾക്കു ശേഷം
ശ്രീമദ് ഭഗവദ് ഗീത
അതിന്റെ ആധികാരികവും
അനശ്വരവും ആയ
രൂപത്തിൽ

।। ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീത ।।
।। യഥാർത്ഥ ഗീത ।।
മാനവധർമ്മ ശാസ്ത്രം
സ്വാമി അടഗഡാനന്ദ
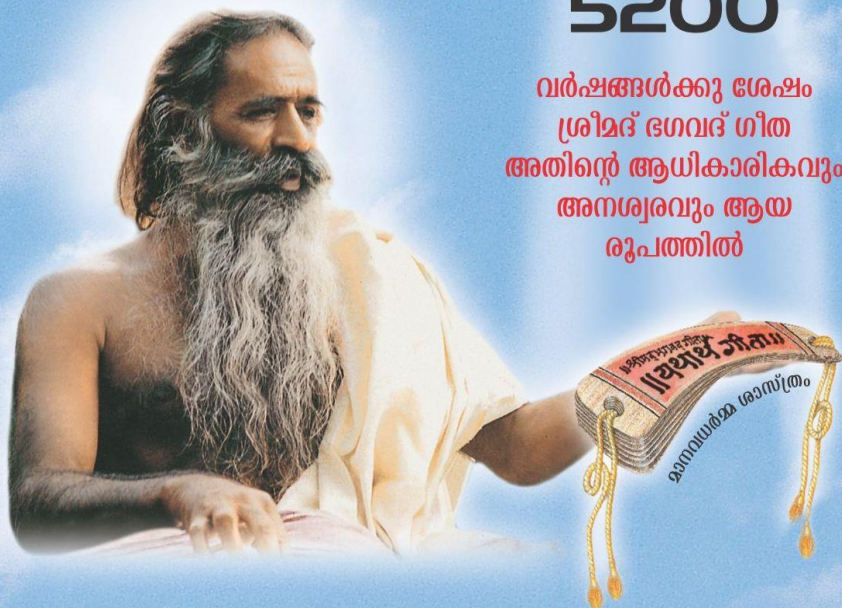
MALAYALAM

ലോകമാകെ പ്രചാരത്തിലുള്ള മതങ്ങളുടെ സമ്പൂർണ്ണ വിചാര ധാരകളുടെ ഉദ്ഭവസ്ഥലമായ ഭാരതവർഷത്തിലെ ആദ്ധ്യാത്മികവും ആത്മസ്ഥിതവും ആയ ഗവേഷണങ്ങളുടെ ധ്യാനക്രമങ്ങളുടെ വ്യക്തമായ വിവരണം ഗീതയിലുണ്ട്. ഗീത തുടർന്നു പറയുന്നു - ഈശ്വരൻ ഒന്നാണ്; അതിനെപ്രാപിക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗം ഒന്നാണ്; മാഹാത്മ്യം ഒന്നാണ്; പരിണാമവും ഒന്നു തന്നെ. അതിൽ പരമാത്മാവിനെ ദർശിക്കാം; ദിവ്യത്വം പ്രാപിക്കാം; അനശ്വരമായ ജീവിതം നേടാം. വായിക്കൂ, യഥാർത്ഥ ഗീത.

ഓം ശ്രീ സദ്ഗുരു ദേവനു നമസ്കാരം.

ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീത

യഥാർത്ഥ ഗീത

മാനവധർമ്മ ശാസ്ത്രം

ഹിന്ദി വ്യാഖ്യാതാവ്
പരമപൂജ്യ ശ്രീ പരമാനന്ദ പരമഹംസജീ മഹാരാജിന്റെ
കൃപാപ്രസാദപാത്രമായ

സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി

ശ്രീ പരമഹംസാശ്രമം
ശക്തേഷ്ഗട്
പോസ്റ്റ് - ശക്തേഷ്ഗട്
ചുണാർ - താലൂക്ക്
ജില്ല : മിർസാപൂർ
ഉത്തർപ്രദേശ്, ഭാരത്
ഫോൺ : (05443) 22440

Publisher:
Shri Paramhans Swami Adgadanand Ji Ashram Trust
5, New Apollo Estate, Mogra Lane,
Opp. Nagardas Road
Andheri (East), Mumbai – 400069 India
Telephone : (022) 2825300
Email : contact@yatharthgeeta.com
Website : www.yatharthgeeta.com

ഗീതാപ്രവചനസമയത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മനോഗതങ്ങൾ എന്തായിരുന്നു? മനോഗതങ്ങൾ വാക്കുകൾകൊണ്ട് പ്രകടിപ്പിക്കാനാവില്ല. ചില വികാരങ്ങൾക്ക് ഭാഷ വഴങ്ങും; ചിലത് ക്രിയാത്മക അനുഭവം മൂലവും, ഇങ്ങനെയുള്ള അനുഭവങ്ങളിലൂടെ അന്വേഷണം നടത്തുന്ന ആളിനു മാത്രമേ ആ വികാരങ്ങൾ പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിയൂ. ഗീതയിൽ പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുവാൻ, ഒരു ആചാര്യനുപോലും, ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ എത്തിയിരുന്ന ആ തലത്തിലേക്ക് എത്തേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വെറുതേ ഗീതാവചനങ്ങൾ ഉരുവിടുകയല്ല, ഗീതയിലെ ആന്തരിക ഭാവത്തിന് പ്രകടഭാവം നൽകുക എന്നതാണ് ഒരു മഹാപുരുഷൻ ചെയ്യുന്നത്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗീത പ്രവചനം നടത്തിയപ്പോഴുള്ള അതേ ദൃശ്യം കാണുന്നതുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹത്തിനു അത് സാധിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം യഥാർത്ഥ അർത്ഥം കാണുന്നു; നമ്മെ കാണിക്കുന്നു; ആ ആന്തരിക വിചാരം നമ്മിലുണർത്തുന്നു; ഉദ്ബുദ്ധതയുടെ പാതയിലേക്ക് നമ്മെ നയിക്കുന്നു. പൂജ്യ പരമാനന്ദപരമഹംസൻ ആ തലത്തിലേക്ക് എത്തിയ ഒരു മഹാപുരുഷനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാർഗ്ഗദർശനവും അനുഗ്രഹവും കൊണ്ട് ശ്രീമദ് ഭഗവത് ഗീതയുടെ ആന്തരികസത്തയെ, യഥാർത്ഥ രൂപത്തിൽ വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണീ യഥാർത്ഥ ഗീത.

സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദ്

Our Publications

Books		Languages
Yatharth Geeta	❖Indian Languages	Hindi, Marathi, Punjabi, Gujarati, Urdu, Sanskrit, Oriya, Bengali, Tamil, Telugu, Malayalam, Kannad, Assamee
	❖Foreign Languages	English, German, French, Nepali, Spanish, Norwegian, Chinese, Dutch, Italian, Russian
Shanka Samadhan		Hindi, Marathi, Gujarati, English
Jivanadarsh Evam Atmanubhooti		Hindi, Marathi, Gujarati, English
Why do the body parts vibrate? And what do they say?		Hindi, English, Gujarati, German
Anchhuye Prashna		Hindi, Marathi, Gujarati
Eklavya Ka Angutha		Hindi, Marathi, Gujarati
Bhajan Kiska Karein?		Hindi, Marathi, Gujarati, German, English
Yog Shastriy Pranayam		Hindi, Marathi, Gujarati
Shodasopchar Poojan Padhati		Hindi, Marathi, Gujarati
Yog Darshan		Hindi
Glories of Yog		English

Audio Cassettes

Yatharth Geeta	Hindi, Gujarati, Marathi, English
Amrutvani (Rev. Swamiji's Discourses Vol.1-51)	Hindi
Guruvandana (Aarti)	

(MP3) - CDs

Yatharth Geeta	Hindi, Gujarati, Marathi, English
Amrutvani	Hindi

Audio CDs

Yatharth Geeta	German

copyright©Author

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the witten permission of the publisher, except for brief passage quoted in review or critical articles.

ഹിന്ദി 'യഥാർത്ഥ ഗീത' യുടെ

സമർപ്പണ വാക്യം

'ചിത്രകൂട'ത്തിൽ 'അനുസൂയാ'യിലുള്ള ശ്രീപരമ ഹംസാശ്രമത്തിലെ അനന്ത ശ്രീവിഭൂഷിതനും യോഗി രാജനും യുഗപിതാമഹനുമായ
പരമപൂജ്യ ശ്രീ സ്വാമി പരമാനന്ദജിയുടെ പരമ പാവന ചരണങ്ങളിൽ ഈ ഗ്രന്ഥം സാദരം സമർപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

-വ്യാഖ്യാതാവ്

ഗുരുവന്ദനം

|| ഓം ശ്രീസദ്ഗുരു ദേവ ഭഗവാൻ കീ ജയ് ||

ജയ സദ്ഗുരുദേവം പരമാനന്ദം അമരശരീരം അവികാരീ
നിർഗുണനിർമൂലം ധരിസ്ഥൂലം കാടൻ ശൂലം ഭവഭാരീ
സൂരത് നിജസോഹം കലിമല ഖോഹം ജന്മൻ മോഹൻ ഛവിധാരി
അമരാപൂരവാസീ സബ് സുഖരാശീ സദാ ഏകരസ്നിർവികാരീ
അനുഭവ ഗംഭീരാ മതി കേ ധീരാ അലഖ് ഫകീരാ അവതാരീ
യോഗീ അദ്വൈഷ്ടാ ത്രികാലദ്രഷ്ടാ കേവലപദ ആനന്ദകാരീ
ചിത്രകൂട ഹിം ആയോ അദ്വൈത ലഖായോ അനുസൂഇയാ ആസന മാരീ
ശ്രീപരമഹംസസ്വാമീ അന്തർയാമീ ഹൈം ബഢനാമീ സംസാരീ
ഹംസൻ ഹിതകാരീ ജഗ് പഗുധാരീ ഗർവ പ്രഹാരീ ഉപകാരീ
സത്പഥ ചലായോ ഭരമ് മിടായോ രൂപലഖായോ കർതാരീ
യഹ് ശിഷ്യ ഹൈ തേരോ കരത് നിഹാരോ മോപർഹേരോ പ്രണധാരീ
ജയ് സദ്ഗുരു...............ഭാരീ.

പരമാനന്ദ സ്വരൂപനും അമര ശരീരനും നിർവികാരനും നിർഗുണനും നിർമൂലനും സ്ഥൂല ശരീരധാരിയും തിന്മകളെ ഉന്മൂലനം ചെയ്യുന്നവനും പരമ ശ്രേഷ്ഠനുമായ സദ്ഗുരുദേവൻ ജയിക്കട്ടെ!

ഈശ്വരൻ ഞാൻ തന്നെ (സോഹം) എന്നു ഭാവന ചെയ്യുന്നവനും ഈശ്വരനോട് ഐക്യം പ്രാപിച്ച മൂർത്തിയോടു കൂടിയവനും കലിമലം കഴുകിക്കളയുന്നവനും മോഹനവും ശോഭനവുമായ ജന്മത്തോടു കൂടിയവനും അമരാപുരവാസിയും സകല സുഖരാശിയും വികാര വിഹീനനും ഗംഭീരസത്ത്വനും ധീരമതിയും വിലക്ഷണ സന്ന്യാസിയും അവതാരപുരുഷനും, യോഗീവര്യനും വിദ്വേഷരഹിതനും, ത്രികാലജ്ഞനും കൈവല്യപദത്തിലെത്തി ആനന്ദിക്കുന്നവനും ആയ സദ്ഗുരുദേവാ ! അങ്ങ് ചിത്രകൂടത്തിലേക്കു വന്ന് ഞങ്ങളെ അദ്വൈത തത്ത്വം പഠിപ്പിച്ചു തന്നാലും! അല്ലയോ പരമഹംസ സ്വാമീ! അങ്ങ് അന്തർയാമിയായി ലോകമാകെ പുകഴ്പെറ്റ പേരോടുകൂടി വിജയിച്ചാലും!

മഹാത്മാവും ലോകഹിതകാരിയുമായി ഭൂമിയിൽ പദാർപ്പണം ചെയ്ത അങ്ങ് ഗർവ്വ സംഹാരകനായി ലോകോപകാരകാരണമായി ഞങ്ങളെ സത്പഥത്തിലൂടെ നയിച്ച് ഞങ്ങളുടെ ഭ്രമം അകറ്റി ആ മംഗള സ്വരൂപം കാട്ടിത്തന്നാലും! ഈ ശിഷ്യന് കർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിൽ മാതൃകയായിത്തീർന്ന് എന്നെ രക്ഷിക്കാമെന്ന് ഉറപ്പ് തന്നാലും!

പരമ ശ്രേഷ്ഠനായ സദ്ഗുരുദേവൻ ജയിക്കട്ടെ.

SHRI SWAMI PARAMANAND JI MAHARAJ (PARAMAHANS JI)
Birth : Vikram Samvat 1969 (1911 A.D)
Mahasamadhi : Vikram Samvat 2026 (Date 23-5-1969)
Paramhans Ashram, Ansuiya (Chitrakoot)
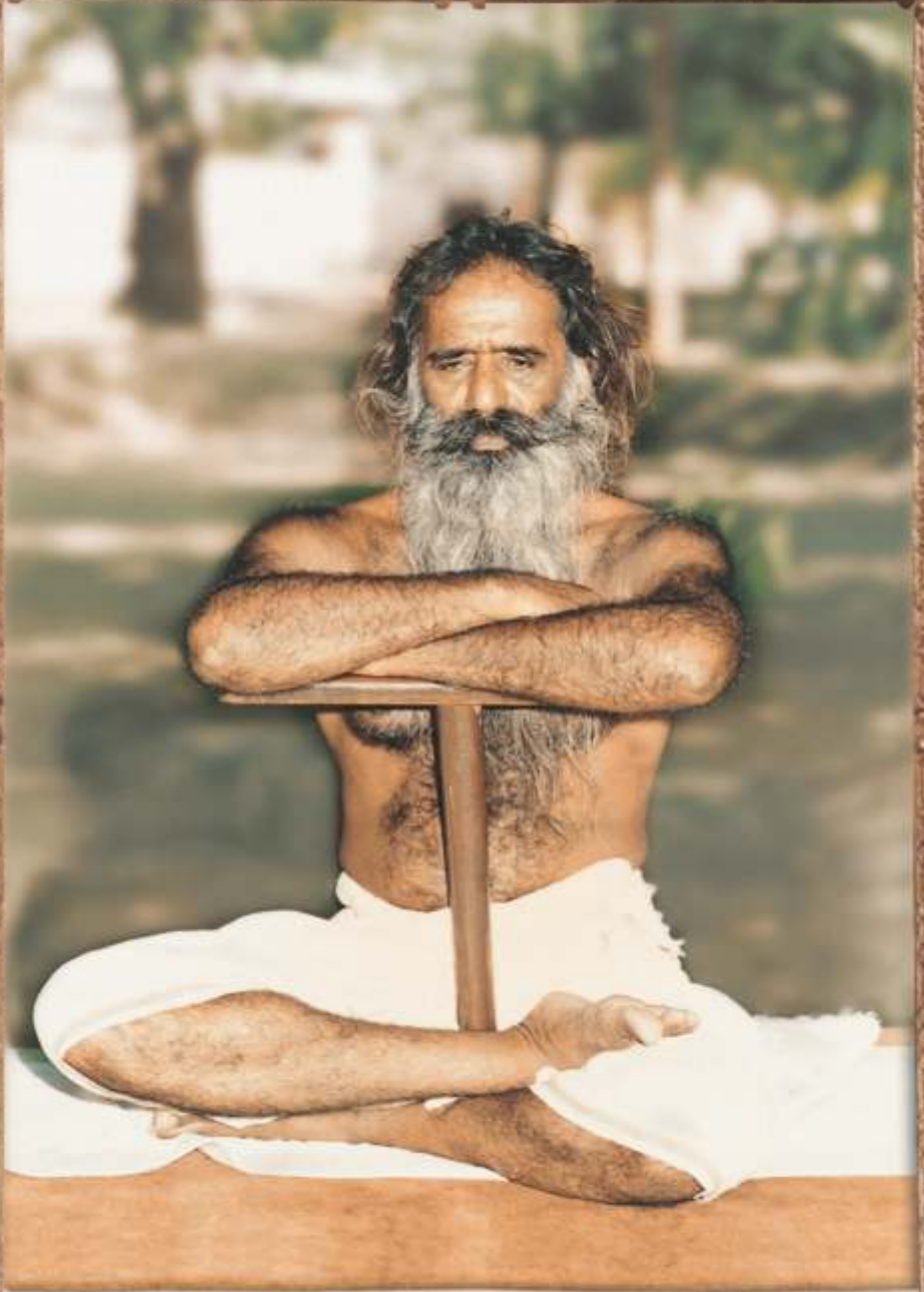
Shri Swami Adgadanandaji Maharaj

മാനവരാശിക്കുവേണ്ടിയുള്ള ധർമ്മശാസ്ത്ര മാകുന്നു ഗീത മഹർഷി വേദവ്യാസൻ

ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ സമകാലിനനായ മഹർഷി ശ്രീവേദവ്യാസന് മുൻപ് ഏതെങ്കിലും വിഷയത്തെ സംബന്ധിച്ച പ്രബോധനാത്മകമായ കൃതികൾ ഒന്നും എഴുത്ത് രൂപത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ബുദ്ധിയും അറിവും വായ്മൊഴിയിലൂടെ കൈമാറ്റം ചെയ്തിരുന്ന അന്നത്തെ പാരമ്പര്യത്തിൽ നിന്നും വിട്ടുമാറി, അദ്ദേഹം അന്നുവരെയുള്ള ഭൗതികവും ആത്മീയവുമായ വിജ്ഞാനം, ബ്രഹ്മസൂത്രം, മഹാഭാരതം, ഭാഗവതം, ഗീത എന്നീ നാലു കൃതികളും വേദങ്ങളും ലിപിലിപ്തമാക്കി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു 'സംസാരദു:ഖങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനം നേടുവാനായി എല്ലാ ഉപനിഷത്തുകളുടേയും സാരം ശ്രീഗോപാലകൃഷ്ണൻ ഗീതയിൽ സമാഹരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന്'. "സർവ്വോപനിഷതോഗാവോ ദോക്താ ഗോപാലാനന്ദനാ," എല്ലാ വേദങ്ങളുടേയും പ്രാണനായിരിക്കുന്ന ഉപനിഷത്തു കളുടേയും സത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ കറന്നെടുത്തതാണ് ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീത. മനുഷ്യരാശിയെ മുഴുവൻ അശാന്തിയിൽ നിന്നും പരിപൂർണ്ണശാന്തിയിലേക്ക് അതായത് പരമാത്മാവിലേക്ക് ചെന്നുചേരുന്നതുവരെ ഗീത വഴികാട്ടുന്നു. മഹാഭാരതം ഭീഷ്മ പർവ്വം 43/1 പറയുന്നു.

ഗീത സുഗീത കർത്തവ്യ കിമന്യേ ശാസ്ത്ര വിസ്തരേ
സ്വയം പത്മനാഭസ്യ മുഖ പത്മ നിസൃതാ.

ഗീത മനനം ചെയ്ത് ഹൃദയത്തിൽ ധാരണം ചെയ്യു ന്നതിന് എല്ലാ വിധത്തിലും യോഗ്യത ഉള്ളതാകുന്നു. ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങളുടെ ഭണ്ഡാരം ആകുന്നു, ശ്രീപത്മനാഭ ഭഗവാന്റെ ശ്രീമുഖവാണിയാകുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കെ അന്യശാസ്ത്രങ്ങളുടെ സമാഹരണം കൊണ്ടെന്തു നേട്ടം.

ഏവം ശാസ്ത്രം ദേവകീ പുത്ര ഗീതം
ഏകോ ദേവോ ദേവകീ പുത്ര ഏവം
ഏകോമന്ത്രസ്തസ്യ നാമാനീയാനി
കർമ്മണ്ണ്യേകോ തസ്യ ദേവസ്യസേവ,

ഗീതയുടെ സാരാംശം ഈ ശ്ലോകത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അതായത് ദേവകീപുത്രനായ ശ്രീകൃഷ്ണ ഭഗവാന്റെ ശ്രീമുഖവാണിയിൽകൂടി പ്രകടമായ ആത്മീയകൃതി ഒന്നേ ഉള്ളു. ഗീത, സത്യമായത് ഒന്നേയുള്ളു. ആത്മാവ്, ആത്മാവല്ലാതെ അനശ്വരമായി രണ്ടാമതൊന്ന് ഇല്ലാത്തതാകുന്നു. ഏതൊരു മനുഷ്യന്റെയും ജന്മലക്ഷ്യം ആ പരമാത്മപ്രാപ്തിയാകുന്നു. അതിനുവേണ്ടി ജപിക്കേണ്ട മന്ത്രം ഓം ആകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. അർജ്ജുനാ ഓം ജപിക്കുക എന്നെമാത്രം ധ്യാനിക്കുക. സർവ്വപ്രധാന ധർമ്മവും കർമ്മവും ഒന്നു മാത്രം പരമാത്മസേവ.

അതുകൊണ്ട് നിങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഭക്ത്യാദരവോടെ ദൈവത്തിന് ഇടം നൽകുക. സൃഷ്ടിയുടെ ആരംഭകാലംമുതൽ ഗീത മനുഷ്യരാശിയുടെ ഉത്കൃഷ്ട ധർമ്മശാസ്ത്രമായി നിലനിന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. മാത്രമല്ല ലോകത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള സർവ്വ മഹാപുരുഷന്മാരും ഒരേ ഒരു ഈശ്വരൻ മാത്രമാണ് സത്യമായിട്ടുള്ളത് എന്ന് ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ച് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആ സത്യം തന്നെയാണ് ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നൽകിയ ഗീതയുടേയും സന്ദേശവും, ഇഹലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും നിങ്ങൾക്കുള്ള മോഹങ്ങൾ ഈശ്വരസമക്ഷം സമർപ്പിക്കുക, ഈശ്വരനെ ഭയപ്പെടുക, മറ്റൊന്നിനെയും ഈശ്വരനായി കാണാതിരിക്കുക, എന്നിങ്ങനെ എല്ലാ മഹാപുരുഷന്മാരും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഈശ്വരനും നിങ്ങളും തമ്മിൽ ഉള്ള ദൂരം എത്ര എന്നും ഈശ്വരനെ പ്രാപിക്കുന്നതിനുള്ള സാധനാപദ്ധതിയുടെ അംഗോപാംഗക്രമബദ്ധസിദ്ധാന്തം പൂർണ്ണതപ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നത് ഗീതയിൽ മാത്രമാകുന്നു. ഈ പൗരാണിക കൃതിയുടെ ആധുനിക കാലാനുസരണവും യഥാർത്ഥവുമായ വ്യാഖ്യാനമാകുന്നു യഥാർത്ഥഗീത.

നിങ്ങൾ പരമസുഖവും പരമശാന്തിയും കാംക്ഷി ക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഈ യഥാർത്ഥ ഗീത ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് ഒരു പ്രാവശ്യമെങ്കിലും വായിക്കുക. നിങ്ങൾക്ക് വേണ്ടത് ഈ ഗീതയിൽ കിട്ടും ഇന്ന് ഗീത ലോകമാകെ അംഗീകരിക്ക പ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഗീത ഏതെങ്കിലും ഒരു മതവിഭാഗത്തിന്റെ മാത്രം ധാർമ്മികഗ്രന്ഥമായി ഒരിക്കലും മാറിയിട്ടില്ല. യാതൊരു മതത്തിന്റെയും ഒരു നാമം പോലും ഗീതയിലില്ല. കാരണം ഗീത പ്രാപഞ്ചികധീഷണ (ബുദ്ധി)യുടെ സൃഷ്ടിയായതിനാൽ. ആദ്ധ്യാത്മികരാഷ്ട്രമായ ഭാരതത്തിൽ ജന്മമെടുത്ത ഈ ഗീത ഈശ്വരീയസമ്പത്താണ് ദേശീയധർമ്മശാസ്ത്രമായി ഇതിനെ പരിഗണിക്കപ്പെടണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇന്ന് ജാതി മതഭേദഭാവനയാലും തീവ്രവാദസംഘർഷത്തിനാലും പീഡിത മായിരിക്കുന്ന ജനതക്ക് ശാന്തിയും സമാധാനവും നൽകുവാൻ പര്യാപ്തമായതും യാതൊരു മതസമ്പ്രദായത്തെയും പ്രതിനിധീകരിക്കാതെയും നിരാകരിക്കാതെയും മാനവരാശിയെ മുഴുവൻ പ്രതിനിധീകരിക്കയും ചെയ്യുന്ന ഒരു ഉത്തമ ആദ്ധ്യാത്മിക ശാസ്ത്രമായതിനാൽ.

ധർമ്മസിദ്ധാന്തം-ഏകം

1) **എല്ലാവരും ഈശ്വരന്റെ മക്കൾ-**

മമൈവാംശോ ജീവലോകേ ജീവഭൂതഃ സനാതനഃ
മനഃഷഷ്ഠാനീന്ദ്രിയാണി പ്രകൃതിസ്ഥാനി കർഷതി. 15/7

എല്ലാ മനുഷ്യരും ഈശ്വരന്റെ സന്താനങ്ങളാണ്.

2) **മനുഷ്യ ശരീരത്തിന്റെ പ്രയോജനം-**

കിം പുനർ ബ്രാഹ്മണാഃ പുണ്യാ ഭക്താ രാജർഷയസ്തഥാ
അനിത്യമസുഖം ലോക മിമം പ്രാപ്യ ഭജസ്വ മാം. 9/33

സുഖവിഹീനവും ക്ഷണഭംഗുരവും അതേ സമയം ദുർലഭവുമാകുന്നു മനുഷ്യശരീരം അതിനാൽ എന്നെ ഭജിക്കുക. ഭജിക്കാനുള്ള അവകാശം മനുഷ്യശരീരം കിട്ടിയവർക്ക് മാത്രമാണ്.

3) **മനുഷ്യർ രണ്ടു ജാതി മാത്രം-**

ദ്വൗ ഭൂതസർഗ്ഗൗ ലോകേസ്മിൻ ദൈവ ആസുര ഏവച
ദൈവോ വിസ്തരശഃ പ്രോക്ത ആസുരം പാർത്ഥ മേ ശൃണു. 16/6

മനുഷ്യർ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ മാത്രം. ദേവ പ്രകൃതിയും അസുര പ്രകൃതിയും. ഹൃദയത്തിൽ ദൈവ സമ്പത്തിന്റെ പ്രവർത്തനമുള്ളവൻ ദേവൻ. ആസുര സമ്പത്തിന്റെ പ്രവർ ത്തനമുള്ളവൻ അസുരൻ. സൃഷ്ടിയിൽ മൂന്നാമതൊരു ജാതി ഇല്ലാത്തതാകുന്നു.

4) **ആഗ്രഹിക്കുന്ന എന്തും ഈശ്വരൻ നൽകും**

ത്രൈവിദ്യാ മാം സോമപാഃ പൂതപാപാഃ
യജ്ഞൈരിഷ്ട്വാ സ്വർഗ്ഗതിം പ്രാർത്ഥയന്തേ
തേ പുണ്യമാസാദ്യ സുരേന്ദ്രലോക-
മശ്നന്തി ദിവ്യാൻ ദിവി ദേവഭോഗാൻ. 9/20

എന്നെ ഭജിക്കുന്നവർ സ്വർഗ്ഗം കിട്ടാൻ വരെ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. ഞാൻ അതെല്ലാം നൽകുന്നുമുണ്ട്. പരമാത്മാവിൽ നിന്ന് എന്തും ലഭിക്കുമെന്നർത്ഥം.

5) **ഭഗവദാശ്രയം പാപമോചകം-**

അപി ചേദസി പാപേഭ്യഃ സർവേഭ്യഃ പാപകൃത്തമഃ
സർവ്വം ജ്ഞാനപ്ലവേനൈവ വൃജിനം സംതരിഷ്യസി. 4/36

ഏററവും വലിയ പാപികൾ ചെയ്തതിനേക്കാൾ വലിയ പാപം ചെയ്തവനും ജ്ഞാന നൗകയിലേറി സംസാര സാഗരത്തിന്റെ അക്കര കടക്കാനാവും. സംസാരം = ഭൗതിക ജീവിതം

6) **ജ്ഞാനം-**

അദ്ധ്യാത്മജ്ഞാനനിത്യത്വം തത്ത്വജ്ഞാനാർത്ഥ ദർശനം
ഏതജ്ജ്ഞാനമിതി പ്രോക്ത മജ്ഞാനം യദതോന്യഥാ. 13/11

ആത്മാവന്റെ സർവാധിപത്യം അംഗീകരിക്കൽ അതായത് തത്ത്വാർത്ഥദർശനം എന്ന നിലയിൽ പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരം- അതാണു ജ്ഞാനം. ഇതൊഴിച്ചുള്ളതെല്ലാം അജ്ഞാനവും. ഈശ്വരനെ നേരിട്ടറിയുന്നതാണ് ജ്ഞാനമെന്നു ചുരുക്കം.

7) **ഭജിക്കാനുള്ള അവകാശം എല്ലാവർക്കും-**

അപി ചേത് സുദുരാചാരോ ഭജതേ മാമനന്യഭാക്
സാധുരേവ സ മന്തവ്യഃ സമ്യഗ് വ്യവസിതോ ഹി സഃ
ക്ഷിപ്രം ഭവതി ധർമ്മാത്മാ ശശ്വച്ഛാന്തിം നിഗച്ഛതി
കൗന്തേയ പ്രതിജാനീഹി ന മേ ഭക്തഃ പ്രണശ്യതി. 9/30-31.

ഏററവും വലിയ ദുർവൃത്തൻ പോലും, എന്നെ നിരന്തരം ഭജിച്ചാൽ സദ്വൃ ത്തനായിത്തീരും. അങ്ങനെ എക്കാലവും നിലനിൽക്കുന്ന ശാന്തിയും നേടാനിടയാവും. പരമാത്മാവിനു സ്വയം സമർപ്പിക്ക പ്പെടുന്ന ആളാണ് ധർമ്മാത്മാവ്. ഏതൊരു ദുരാചാരിക്കും ഭജനം ചെയ്യാൻ അധികാരം ഉണ്ട്.

8) **ഭഗവന്മാർഗ്ഗത്തിൽ നിഷ്കാമകർമ്മബീജം നശിക്കുന്നില്ല-**

നേഹാഭിക്രമനാശോസ്തി പ്രത്യവായോ ന വിദ്യതേ
സ്വല്പമപ്യസ്യ ധർമ്മസ്യ ത്രായതേ മഹതോ ഭയാത് 2/40

ഈ ആത്മദർശന പ്രക്രിയയുടെ അത്യല്പമായ ആചരണം പോലും ജനനമരണഭയത്തിൽ നിന്ന് നമ്മെ ഉദ്ധരിക്കാൻ പര്യാപ്തമാകുന്നു.

9) **ഈശ്വരന്റെ നിവാസം-**

ഈശ്വരഃ സർവഭൂതാനാം ഹൃദ്ദേശേർജ്ജുന തിഷ്ഠതി
ഭ്രാമയൻ സർവഭൂതാനി യന്ത്രാരൂഢാനി മായയാ 18/61

ഈശ്വരൻ എല്ലാ ജീവികളുടേയും ഹൃദയത്തിൽ നിവസിക്കുന്നു.

തമേവ ശരണം ഗച്ഛ സർവ്വഭാവവേന ഭാരത !
തത്പ്രസാദാത് പരാം ശാന്തിം സ്ഥാനം പ്രാപ്സ്യസി ശാശ്വതം 18/62

ഏകനായ ആ പരമാത്മാവിനെ പൂർണ്ണമായി ശരണം പ്രാപിക്കുക. ആ പരമാത്മാവിന്റെ കൃപകൊണ്ട് പരമശാന്തിയിൽ മുഴുകാനും ശാശ്വതമായ പരമ ധാമ ത്തിൽ എത്താനും കഴിയും.

10) **യജ്ഞം-**

സർവാണീന്ദ്രിയകർമ്മാണി പ്രാണകർമ്മാണി ചാപരേ
ആത്മസംയമയോഗാഗ്നൗ ജുഹ്വതി ജ്ഞാനദീപിതേ 4/27

എല്ലാ ഇന്ദ്രിയവ്യവഹാരങ്ങളും, മനോവ്യവഹാരങ്ങളും ആത്മസംയമരൂപി യോഗാഗ്നിയിൽ, ഹോമിക്കപ്പെടുമ്പോൾ ആത്മാവ് പ്രകാശിതമാകുന്നു.

അപാനേ ജുഹ്വതി പ്രാണം പ്രാണേപാനം തഥാപരേ
പ്രാണ പാനഗതീ രുദ്ധ്വാ പ്രാണയാമപരായണാഃ 4/29

യോഗികൾ ശ്വാസത്തെ ഉച്ഛ്വാസത്തിൽ ഹോമിക്കുന്നു. ഉച്ഛ്വാസത്തെ ശ്വാസത്തിലും. ഇങ്ങനെ ഉച്ചാവസ്ഥയിൽ എത്തിയിട്ട് ശ്വാസോച്ഛ്വാസഗതി നിരോധിച്ച് പ്രാണയാമത്തിൽ മുഴുകാം. ഇത്തരം യോഗവിശേഷമാണ് യജ്ഞം. യജ്ഞത്തെ പ്രവർത്തനോന്മുഖ മാക്കുന്നതാണ് കർമ്മം.

11) **യജ്ഞം ചെയ്യാനുള്ള അധികാരം-**

യജ്ഞശിഷ്ടാമൃതഭുജോ യാന്തി ബ്രഹ്മ സനാതനം
നായം ലോകോസ്ത്യയജ്ഞസ്യ കുതോന്യഃകുരുസത്തമ. 4/31

യജ്ഞം ചെയ്യാത്തവർക്ക് വീണ്ടും മനുഷ്യശരീരം ലഭിക്കയില്ല. മനുഷ്യശരീരം ലഭിച്ച ഏവരുടേയും കടമയാണ് യജ്ഞം ചെയ്യൽ എന്നർത്ഥം.

12) **ഈശ്വരനെകാണാം-**

ഭക്ത്യാ ത്വനന്യയാ ശക്യ അഹമേവംവിധോർജുന
ജ്ഞാതും ദ്രഷ്ടും ച തത്ത്വേന പ്രവേഷ്ടും ച പരംതപ 11/54

അനന്യഭക്തിമൂലം എന്നെ പ്രത്യക്ഷമായി കാണാനും അറിയാനും എളുപ്പമാകുന്നു. എന്നെ പ്രാപിക്കാനും സുലഭമാകുന്നു.

ആശ്ചര്യവത് പശ്യതി കശ്ചിദേന-
മാശ്ചര്യവദ്വദതി തഥൈവ ചാന്യഃ
ആശ്ചര്യവച്ചൈനമന്യഃ ശൃണോതി
ശ്രുത്വാപ്യേനം വേദനചൈവ കശ്ചിത് 2/29

ഈ അനശ്വരനായ ആത്മാവിനെ അപൂർവ്വം ചിലർ ഒരത്ഭുതം പോലെ കാണുന്നു. ആത്മാവിനെ ആർക്കും കാണാനാവുമെന്നർത്ഥം.

13) **സത്യവും സനാതനവുമാകുന്നു ആത്മാവ്-**

അച്ഛേദ്യോയമദാഹ്യോയമക്ലേദ്യോശോഷ്യ ഏവ ച
നിത്യഃ സർവ്വഗതസ്ഥാണു രചലോയം സനാതനഃ 2/24

ഈ ആത്മാവ് അചലനാകുന്നു, അതേ സമയം സർവ്വവ്യാപിയും സനാതനവുമാകുന്നു.

14) **ബ്രഹ്മാവും സൃഷ്ടികളും നശ്വരങ്ങൾ-**

ആബ്രഹ്മഭുവനാല്ലോകാഃ പുനരാവർത്തിനോർജ്ജുന
മാമുപേത്യ തു കൗന്തേയ! പുനർജന്മ ന വിദ്യതേ 8/16

ബ്രഹ്മാവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൃഷ്ടികളും - ദേവന്മാരും അസുരന്മാരുമെല്ലാം- നശോന്മുഖരും ദുഃഖഭാരം വഹിക്കുന്ന വരുമത്രേ.

15) **ദേവപൂജ-**

കാമൈസ്തൈസ്തൈർഹൃതജ്ഞാനഃ പ്രപദ്യന്തേന്യദേവതാഃ
തംതം നിയമമാസ്ഥായ പ്രകൃത്യാ നിയതാഃ സ്വയാ 7/20

ഭോഗകാമനകൾക്കു വിധേയരായ മൂഢബുദ്ധികളാണ് പരമാത്മാവിനെവിട്ട് മററു ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നത്.
യേപ്യന്യദേവതാ ഭക്താ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ
തേപിമാമേവ കൗന്തേയ യജന്ത്യവിധിപൂർവകം 9/23

മററു ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നവരും എന്നെത്തന്നെയാണ് പൂജിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ആ പൂജ വിധിപൂർവ്വക മല്ലാത്തതിനാൽ

നിഷ്ഫലമായിപോകുന്നു.

ശാസ്ത്രവിധിയുടെ ത്യാഗം –

അർജ്ജുനാ, ചില സാത്വികഗുണമുള്ളവർ ദേവീദേവന്മാരെ പൂജിക്കുന്നു. രാജസഗുണമുള്ളവർ യക്ഷ, ഗന്ധർവന്മാരെയും താമസഗുണമുള്ളവർ ഭൂതപ്രേതാദി ദുർദേവതകളെയും പൂജിക്കുന്നു. ഇവർ എല്ലാവരും അത്യന്തം ഭക്തിശ്രദ്ധയോടെയാണ് പൂജിക്കുന്നുതെങ്കിലും ശാസ്ത്രവിധികളെ വിട്ടു കളഞ്ഞിരിക്കുക യാണ്. അതിനാൽ

കർശയന്തഃ ശരീരസ്ഥം ഭൂതഗ്രാമമചേതസഃ
മാം ചൈവാന്തഃശരീരസ്ഥം താൻ വിദ്ധ്യാസുരനിശ്ചയാൻ 17/6

അവർ പ്രതിമകളായ ബിംബങ്ങളെ പൂജിച്ച് കാലം കഴിക്കുന്നു അന്തർയാമിയായിരിക്കുന്ന എന്നെ (പരമാത്മാവിനെ) സ്മരിക്കുന്നുപോലും ഇല്ല അതിനാൽ ഇവരെ നീ അസുരന്മാരായി കാണുക. ഇവരുടെ വൃത്തികളെ അസുരവൃത്തികളിൽ പെട്ടതായും അറിയുക.

16) **അധന്മാർ–**

അശാസ്ത്രവിഹിതം ഘോരം തപ്യന്തേ യേ തപോ ജനാഃ
ദംഭാഹങ്കാരസംയുക്താ ഃ കാമരാഗബലാന്വിതാ ഃ 17/5

യജ്ഞ വിധികൾ വകവയ്ക്കാതെ സ്വയം തട്ടിക്കൂട്ടിയ നിയമങ്ങൾകൊണ്ട് യജ്ഞം ചെയ്യുന്നവർ ക്രൂരകർമ്മികളും പാപിഷ്ഠന്മാരും മനുഷ്യാധമന്മാരുമത്രേ.

17) **നിയതവിധികൾ ഏവ?**

ഓമിത്യേകാക്ഷരം ബ്രഹ്മ വ്യാഹരൻ മാമനുസ്മരൻ
യഃ പ്രയാതി ത്യജൻ ദേഹം സ യാതി പരമാം ഗതിം. 8/13

ഓം എന്ന അക്ഷരം അക്ഷയമായ ബ്രഹ്മത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഓങ്കാരജപവും ഒപ്പം ഏകനായ പരരമാത്വിന്റെ സ്മരണയും ദത്ത്വദർശിയായ ഒരു മഹാപുരുഷന്റെ ശിക്ഷണത്തിൽ നടത്തുന്ന ധ്യാനവുമാണ് നിയതവിധികൾ.

18) **ശാസ്ത്രം–**

ഇതി ഗുഹ്യതമം ശാസ്ത്ര മിദമുക്തം മയാനഘ

ഏതദ്ബുദ്ധ്വാ ബുദ്ധിമാൻ സ്യാത് കൃതകൃത്യശ്ച ഭാരത 15/20

അർജ്ജുനാ ഇങ്ങനെ അതിഗോപനീയ ശാസ്ത്രമായ ഗീത നിനക്ക് ഞാൻ ഉപദേശിച്ചു കഴിഞ്ഞു സ്പഷ്ടമായ ശാസ്ത്രമാകുന്നു ഈ ഗീത

തസ്മാച്ഛാസ്ത്രം പ്രമാണം തേ കാര്യാകാര്യവ്യവസ്ഥിതൗ
ജ്ഞാത്വാ ശാസ്ത്രവിധാനോക്തം കർമ്മകർത്തുമിഹാർഹസി 16/24

ചെയ്യാവുന്ന കാര്യത്തിനും ചെയ്യരുതാത്ത കാര്യത്തിനും ശാസ്ത്രമാണ് പ്രമാണം. അതിനാൽ ഗീതയിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ള നിയമങ്ങളനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുക.

19) **ധർമ്മം-**

സർവ്വധർമ്മാൻ പരിത്യജ്യ മാമേകം ശരണം വ്രജ 18/66

ധർമ്മ വിഷയകമായ തകിടം മറിച്ചിലുകൾക്കു വിധേയനകാതെ എന്നെ മാത്രം ശരണം പ്രാപിക്കുക. ഒരേ ഭഗവാനിൽ സർവ്വസ്വവും സമർപ്പിക്കുക. ഇതാണ് ധർമ്മത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം. പ്രഭുവിനെ സാക്ഷാത്കരിക്കാനുള്ള നിശ്ചിത നിയമങ്ങൾ അനുവർത്തിക്കുന്നതാണ് ധർമ്മാചരണം. (അദ്ധ്യായം2, ശ്ലോകം40) അവ ആചരിക്കുന്നയാൾ മഹാപാപിയാണെങ്കിൽകുടി പെട്ടെന്ന് ധർമ്മാത്മാവായിത്തീരുന്നു. (അദ്ധ്യായം9, ശ്ലോകം 30)

20) **ധർമ്മം എവിടെ നിന്നു നേടാം? -**

ബ്രഹ്മണോ ഹി പ്രതിഷ്ഠാഹ മമൃതസ്യാവ്യയസ്യ ച
ശാശ്വതസ്യ ച ധർമസ്യ സുഖസ്യൈകാന്തികസ്യ ച 14/27

ആ അവിനാശിയായ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ - ശാശ്വത ധർമ്മത്തിന്റെ അഖണ്ഡവും ഏക രസവുമായ ആനന്ദത്തിന്റെ ആധാരം ഞാനാകുന്നു. പരമാത്മസ്ഥനായ സദ്ഗുരുവത്രേ എല്ലാററിന്റെയും ഏകാശ്രയം.

കുറിപ്പ് ഃ- ലോകത്തിലെ എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളുടെയും സത്യം ഗീതയിൽക്കൂടിയാണ് ഒഴുകിയിറങ്ങിയത്.

പ്രാചീനകാലം മുതൽ ഇന്നുവരെയായി, ദാർശനികർ മാനവരാശിക്കു നൽകിയ ദിവ്യോപദേശങ്ങൾ, കാലക്രമമനുസരിച്ച്

സ്വാമി ശ്രീ അഡഗഡാനന്ദ്ജി, ഗംഗാ ദശ്ഹരായുടെ (1933) മംഗളദിനത്തിൽ, ശ്രീ പരമഹംസ് ആശ്രമം ജഗതാനന്ദ്, വില്ലേജ് & പി. ഒ. ബറേനി, കച്ചുവാ ജില്ല, മിർസാപൂർ (യു. പി) യിലെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ താമസസ്ഥലത്തിന്റെ കവാടത്തിൽ ഈ വിവരങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തിയ ഒരു ശിലാഫലകം സ്ഥാപിച്ചു.

വിശ്വഗുരുഭാരതം

- **ശ്രീ വേദർഷികൾ (പ്രാചീനകാലം-നാരായണ സൂക്തം)**
  ഓരോ അണുവിലും നിലനിൽക്കുന്ന ബ്രഹ്മമാണ് സത്യം. മോക്ഷം പ്രാപിക്കാനുളള ഒരേ ഒരു മാർഗ്ഗം അതിനെ മനസ്സിലാക്കുക എന്നതാണ്.

- **ഭഗവാൻ ശ്രീരാമൻ (ത്രേതാ: കോടിക്കണക്കിനു വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ്-രാമായണം)**
  പരമാത്മാവിനെ വണങ്ങാതെ ഈശ്വരാനുഗ്രഹം കാംക്ഷിക്കുന്നവൻ മൂഢനാണ്.

- **യോഗേശ്വരൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ (5200 വർഷങ്ങൾക്ക് മുമ്പ് - ഗീത)**
  പരമാത്മാവ് മാത്രമാണ് സത്യം. ധ്യാനത്തിലൂടെ മാത്രമേ ബ്രഹ്മത്വം നേടാനാവു. വിഗ്രഹാരാധന നടത്തുന്നത് ദുർബലമനസ്കരാണ്.

- **മഹാത്മ മോശ (3000 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് - യഹൂദ മതം)**
  ദൈവത്തിൽ നിനക്ക് വിശ്വാസമില്ലാതായപ്പോൾ, നീ വിഗ്രഹങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു. ദൈവം അസന്തുഷ്ടനാണ്. ദൈവത്തെ പ്രാർത്ഥിച്ചു തുടങ്ങുക.

- **മഹാത്മ ജാരതുസ്ട്ര (2700 വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പ് - സൊറോപാർസിമതം)**
  എല്ലാ ദുഃഖങ്ങളുടേയും മൂലകാരണം ഹൃദയത്തെ മഥിക്കുന്ന ദുഷ്ടതകളാണ്. ദുഷ്ടതകൾ അകറ്റുവാൻ അഹുർമസ്ദായെ (ഈശ്വരനെ) ധ്യാനിക്കണം.

- **മഹാവീർ സ്വാമി (2600 വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പ് – ജയിൻ പുരാണങ്ങൾ)**
  ആത്മാവ് ആണ് സത്യം. കഠിനമായ വ്രതനിഷ്ഠയിലൂടെ അത് ഈ ജന്മത്തിൽത്തന്നെ അറിയാൻ സാധിക്കും.

- **ഭഗവാൻ യേശുക്രിസ്തു (2000 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് – ക്രിസ്തുമതം)**
  പ്രാർത്ഥനകൊണ്ടു മാത്രമേ ദിവ്യത്വം നേടാനാവൂ. എന്നിലേക്കു വരൂ. എങ്കിൽ മാത്രമേ, നിങ്ങളെ ദൈവത്തിന്റെ മക്കൾ എന്നു വിളിക്കാനാവൂ.
- **ഹസ്റത്ത് മൊഹമ്മദ് സാഹേബ് (1400 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് – ഇസ്ലാം മതം)**
  "ലാ ഇൽ അല്ലാഹ് മുഹമ്മദ്-ഉർ റസൂൽ-അല്ലാഹ്"-സർവ്വ വ്യാപിയായ അല്ലാഹു മാത്രമേ വണങ്ങപ്പെടുവാൻ യോഗ്യനായുള്ളൂ. മൊഹമ്മദ് അല്ലാഹുവിന്റെ സന്ദേശ വാഹകനാണ്.

- **ആദി ശങ്കരാചാര്യ (1200 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ്)**
  ലൗകിക ജീവിതം മിഥ്യയാണ്. ഹരി മാത്രമാണ് സത്യം.

- **മഹന്ത് കബീർ ദാസ് (600 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ്)**
  രാമന്റെ പേരാണ് പരമോന്നതം. മറ്റുള്ളവയെല്ലാം നിഷ്ഫലം. രാമനാമത്തിന്റെ മന്ത്രണമാണ് ആദ്യമദ്ധ്യാന്തങ്ങൾ. രാമനാമം ഉരുവിടൂ, പരമോന്നതം അതുമാത്രം.

- **ഗുരുനാനാക്ക് (500 വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ്)**
  "ഏക് ഓങ്കാർ സദ്ഗുരുപ്രസാദി". ഓങ്കാരം മാത്രമാണ് സത്യം. എന്നാലത് സദ്ഗുരുവിന്റെ വരദാനമാണ്.

- **സ്വാമി ദയാനന്ദ് സരസ്വതി (200 വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പ്)**
  അനന്തവും അനശ്വരവും ആയ ഏകദൈവത്തോട് പ്രാർത്ഥിക്കുക. സർവ്വേശ്വരനായ ആ ദൈവത്തിന്റെ പേര് ഓം എന്നാകുന്നു.

- **സ്വാമി ശ്രീ പരമാനന്ദ്ജി (1912–1969 എ. ഡി.)**
  സർവ്വേശ്വരൻ കാരുണ്യം ചൊരിയുമ്പോൾ ശത്രുക്കൾ മിത്രങ്ങളാകുന്നു. വിപത്തുകൾ സമ്പത്താകുന്നു. ദൈവം സർവ്വവ്യാപിയാണ്.

വിവർത്തന വിചാരം

1996 ജനുവരി ആദ്യവാരത്തിൽ, യഥാർത്ഥ ഗീതാരാധകനായ ശ്രീ. ഏ. ജാനകീരാമനും (ബോംബേ) ഇൻഡ്യൻ എക്സ്പ്രസിന്റെ തിരുവനന്തപുരം റസിഡന്റ് എഡിറ്ററായ ശ്രീ. എൻ. മാധവൻകുട്ടിയും കൂടി സസ്നേഹം ആവശ്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ച് ഹിന്ദിയിലുള്ള 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന വിശിഷ്ട ഗീതാ വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ മലയാള വിവർത്തനം തയ്യാറാക്കുക എന്ന ശ്രമകരമായ ജോലിയിൽ ഞാൻ ഏർപ്പെട്ടു. ജോലി പൂർത്തിയാക്കാൻ ഒരു വർഷത്തെ സാവകാശം അവർ എനിക്കു തന്നു. എന്നാൽ ഈ ബൗദ്ധിക വ്യായാമം ഒരു ആദ്ധ്യാത്മിക സാധനയായി അനുഭവപ്പെട്ടപ്പോൾ എഴുത്തിന് ആക്കം കൂടി, അടുക്കും ചിട്ടയും കൈവന്നു. എട്ടുമാസം കൊണ്ട് വിവർത്തനം മുഴുമിപ്പിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. ഗീതയുടെ പല വ്യാഖ്യാനങ്ങളിലൂടെയും കടന്നു പോയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ഈ ഗീതാർത്ഥ തീർത്ഥത്തിൽ ഒന്ന് ഇറങ്ങിക്കയറിയപ്പോൾ ഉണ്ടായ ഉണർവും ഉന്മേഷവും ഉത്സാഹവും എത്രയെന്നു പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പ്രയാസം. ഈ പുതിയ യോഗധർമ്മ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഭാഷാന്തരീകരണകർമ്മം എനിക്ക് ഒരു യോഗമോ നിയോഗമോ ആയിരുന്നു. കേരളീയർക്ക് യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണ പരമാത്മാവിലുള്ള അനന്യഭക്തി അന്യൂനമായി നിലനിർത്താൻ ഈ വിവർത്തനയത്നം സഹായമാകുമെന്നു പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

– ഡോ. മാവേലിക്കര അച്ചുതൻ
പ്രിൻസിപ്പാൾ
ഹിന്ദി ടീച്ചേഴ്സ് ട്രെയിനിംഗ് കോളേജ്
കേരള ഹിന്ദി പ്രചാര സഭ.

തിരുവനന്തപുരം
15.2.1997

അനുക്രമണിക

വിഷയം **പേജ്**

ഈ വ്യാഖ്യാനഗ്രന്ഥത്തിൽ; 'ആത്മാവ്' എന്നതിന് ജീവൻ എന്നാണർത്ഥം 'പരമാത്മാവല്ല'.

മുഖവുര

വാസ്തവത്തിൽ ഗീതയ്ക്ക് ഒരു പുതിയ വ്യാഖ്യാനം രചിക്കേണ്ട ആവശ്യം ഇപ്പോഴുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ ഈ വിഷയത്തിൽ ആയിരക്കണക്കിനു വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഇതിനോടകം രചിക്കപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കൂട്ടത്തിൽ സംസ്കൃത വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ തന്നെ അമ്പതോളം വരും. ഗീതോപദേശത്തെ ആധാരമാക്കിയുള്ള അമ്പതോളം, തത്ത്വചിന്താ പദ്ധതികളും ഇന്നു നിലവിലുണ്ട്. എല്ലാറ്റിന്റേയും ആധാരശില ഒരേ ഒരു ഗീത തന്നെ. യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരഭിപ്രായം മാത്രമല്ലേ പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കയുള്ളു. എന്നിട്ടും എന്തേ ഈ മതഭേദങ്ങൾ? വക്താവ് ഒരു കാര്യം പറയുമ്പോൾ, ശ്രോതാക്കൾ പത്തുപേരുണ്ടെങ്കിൽ അതു പത്തു തരത്തിൽ മനസ്സിലാക്കി എന്നു വരാം. താമസമോ രാജസമോ സാത്ത്വികമോ ആയ വിഭിന്നഗുണങ്ങളുടെ സ്വാധീനതമൂലം, വിഭിന്ന വ്യക്തികളുടെ ബുദ്ധിമണ്ഡലങ്ങൾ വിഷയങ്ങളെ വ്യത്യസ്ത രീതിയിൽ ഉൾക്കൊണ്ടു എന്നു വരാം. അതിനാൽ മതഭേദങ്ങൾ ഉണ്ടാവുക സ്വാഭാവികമത്രേ.

ചിലപ്പോൾ ഒരു സിദ്ധാന്തത്തെത്തന്നെ, വിവിധ വിചാരഗതിക്കാർ വിഭിന്ന കാലങ്ങളിൽ ഭിന്നഭിന്നഭാഷകളിൽ വിശദീകരിക്കുമ്പോൾ ശുദ്ധഗതിക്കാരായ സാധാരണ ജനങ്ങൾ, ഏതർത്ഥമാണ് സ്വീകരിക്കേണ്ടതെന്നറിയാതെ സംശയഗ്രസ്ത രായിപ്പോകും. വിഭിന്ന വ്യാഖ്യാനങ്ങളുടെയിടയിൽ സത്യത്തിന്റെ ധാരയും ഒഴുകുന്നുണ്ടാവാം. എന്നാൽ ആയിരം വ്യാഖ്യാനങ്ങളിൽ, ശരിയായ അർത്ഥം വിവരിക്കുന്ന ഒരു വ്യാഖ്യാനം ഉണ്ടായാൽതന്നെ അതു തിരിച്ചറിയാൻ പലർക്കും കഴിഞ്ഞെന്നു വരില്ല. ഗീതയുടെ ഉപലബ്ധമായ മിക്ക വ്യാഖ്യാനങ്ങളും തൽക്കർത്താക്കളുടെ സ്വതന്ത്രചിന്തയുടെ ഉദ്ഘോഷണങ്ങൾ മാത്രമായി തരംതാണു പോയിരിക്കുന്നു. ഗീതയുടെ ശുദ്ധമായ അർത്ഥം അവയിൽ നിന്നു വളരെ ദൂരത്തായിരിക്കും. ചില മഹാപുരുഷന്മാർ ഗീതയുടെ ശരിയായ അർത്ഥതലത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യം നിസ്സംശയമത്രേ. എന്നാൽ ആ സത്യം പല കാരണങ്ങളാൽ ബഹുജനങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ അവതരിപ്പിക്കാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരു യോഗിയായിരുന്നു എന്നതാണ് ആ മഹാത്മാവിന്റെ ആശയങ്ങൾ ഹൃദയംഗമമാകാത്തതിനു മൂലഹേതു ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഏതു തലത്തിലെ കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞുവോ? ആ തലത്തിലേക്കുയർന്നു ചെല്ലാൻ കഴിവുള്ള മഹാപുരുഷ ന്മാർക്കുമാത്രമേ, ഗീതോപദേശം നൽകിയപ്പോഴുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോഭാവത്തെ മനസ്സിലാക്കാനും പ്രത്യക്ഷരം വിശദീകരിക്കാനും സാധ്യമാവൂ. മനസ്സിലായ കാര്യങ്ങൾപോലും മുഴുവനായി വിശദീകരിക്കാൻ കഴിവുള്ളവർ ചുരുക്കമാണ്. ചിലതൊക്കെ വാച്യമായി അവതരിപ്പിക്കാം. ചില ഭാഗങ്ങൾ വ്യംഗ്യഭംഗ്യാ പ്രകാശിപ്പിക്കാം. എന്നാൽ സാധനയിലൂടെ ഉൾക്കൊള്ളേണ്ട മറ്റു കാര്യങ്ങൾ ആത്മീയ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ സഞ്ചരിക്കാൻ കഴിവുള്ള മഹാത്മാക്കൾക്കു മാത്രമേ അഭിഗമ്യമാവൂ. പടിപടിയായി പുരോഗമിച്ച് ശ്രീകൃഷ്ണ പരമാത്മാവ് നിലകൊള്ളുന്ന സമുന്നത തലത്തിൽ എത്തിച്ചേരുന്ന ഒരു മഹാപുരുഷനു മാത്രമേ ഗീതയുടെ ഉള്ളടക്കം ശരിക്കും മനസ്സിലാവൂ. ആ മഹാപുരുഷൻ ഗീതയിലെ വരികൾ വെറുതേ ആവർത്തിച്ചുരുവിടുകയല്ല, പിന്നെയോ ആ വരികൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഉൽകൃഷ്ടമായ ആശയലോകത്തിലേക്കു നിങ്ങളെ നയിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. ശീകൃഷ്ണൻ ആവിഷ്ക്കരിച്ച തത്ത്വങ്ങൾ ആ മഹാപുരുഷനു സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞതിനാലാണ് നിങ്ങൾക്കു കാട്ടിത്തരാനും, ചേതനയെ തട്ടിയുണർത്തി മഹാസത്യത്തിലേക്കു നിങ്ങളെ നയിക്കാനും സാധ്യമാവുന്നത്.

പൂജ്യശ്രീ പരമാനന്ദഗുരു പരമഹംസൻ ഉപരിപരാമൃശ്യമായ സമുന്നതസ്ഥിതിയിലെത്തിച്ചേർന്ന ഒരു മഹാത്മാവത്രേ. അദ്ദേഹ ത്തിന്റെ ഉപദേശത്തിലൂടെയും സ്വന്തം ഉൾക്കാഴ്ചയിലൂടെയും ലഭിച്ച ഗീതാർത്ഥങ്ങളുടെ സങ്കലിത രൂപമാണ് ഈ യഥാർത്ഥ ഗീത. ഇതിൽ എന്റേതായി ഒന്നുമില്ല. ഞാനിത് ലേഖനബദ്ധമാക്കി എന്നേയുള്ളു. സാധനകളിലൂടെ യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനം നേടിയാൽ അജ്ഞതയുടെ പരിധി കടക്കാം.

ഒരാൾ ശരിയായ അർത്ഥത്തിൽ നിന്നു വേറിട്ടു നില്ക്കുന്നു എന്നതിനർത്ഥം അയാൾ സാധനകൾ ചെയ്യുന്നില്ല എന്നതാണ്. അയാൾ ഏതെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള ഒരർത്ഥത്തെ അന്ധമായി

പിന്തുടരുക മാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്. അതിനാൽ ഗീതാതത്വം അറിയാൻ ഒരു മഹാപുരുഷനെ ശരണം പ്രാപിക്കയാണ് കരണീയം. ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യത്യസ്തമായ ഒരു പുതിയ സത്യമല്ല അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. 'ഋഷിഭിർ ബഹുധാഗീതം' ഋഷികളാൽ അനേകം പ്രാവശ്യം സ്തുതി ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വസ്തുത തന്നെയാണ് ഞാൻ പറയാൻ പോകുന്നത്. ആ ജ്ഞാനം താൻ മാത്രമേ ഉൾക്കൊള്ളുന്നുള്ളു എന്നോ തനിക്കു മാത്രമേ അതു പറഞ്ഞു തരാനാവൂ എന്നോ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. മറിച്ച്, അദ്ദേഹം പറഞ്ഞത് – 'ഏതെങ്കിലും ഒരു തത്ത്വദർശിയുടെ അടുത്തുചെന്ന് നിർവ്യാജ സേവനമനുഷ്ഠിച്ച് ആ ജ്ഞാനം നേടുക എന്നാണ്'. ശ്രീകൃഷ്ണൻ അവതരിപ്പിച്ചത് മഹാപുരുഷന്മാർ അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞ ആ സത്യം തന്നെയാകുന്നു.

ഗീത നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാവുന്ന ലളിതമായ സംസ്കൃതത്തിൽ രചിക്കപ്പെട്ട ഒരു കൃതിയാണ്. അന്വയാർത്ഥം അറിഞ്ഞാൽ തന്നെ ഗീതയുടെ അർത്ഥം ഏറെക്കുറെ മനസ്സിലാകുന്നതാണ്. എന്നാലും അർത്ഥം പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലായിക്കൊള്ളണമെന്നില്ല. ഉദാഹരണത്തിന് യജ്ഞം അനുഷ്ഠിക്കലാണു കർമ്മം എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്പഷ്ടമായി പറഞ്ഞിട്ടും ചിലർ കൃഷിപ്പണിയാണ് കർമ്മം എന്നു ധരിച്ചാൽ എന്താണു ചെയ്യുക? യജ്ഞത്തെ സ്പഷ്ടമാക്കിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു ഃ പ്രാണവായുവിനെ ചില യോഗികൾ അപാനവായുവിൽ ഹോമിക്കുന്നു. വേറെ ചിലർ അപാനനേയും പ്രാണനേയും നിരോധിച്ചിട്ട് പ്രാണായാമത്തിൽ മുഴുകുന്നു. ഇനിയും ചില യോഗികൾ ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളെ മുഴുവൻ സംയമനാ;ഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള ശ്വാസോച്ഛ്വാസ ചിന്തനമാണ് യജ്ഞം. മനസ്സിനെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടൊപ്പം നിയന്ത്രിക്കുന്നതാണ് യജ്ഞം. ശാസ്ത്രകാരൻ യജ്ഞങ്ങളെ ഇങ്ങനെ നിർവചിച്ചിട്ടും വിഷ്ണുവിനു സ്വാഹാ പറയുകയും അഗ്നിയിൽ വരിനെല്ല് വാരിയിടുകയും എണ്ണയും നെയ്യും ഒഴിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതാണ് യജ്ഞം എന്നു താങ്കൾ ധരിക്കുന്നെങ്കിൽ അതാരുടെ കുറ്റം? അങ്ങനെ അർത്ഥം വരുന്ന ഒരു വാക്കു പോലും യോഗേശ്വരൻ പറഞ്ഞിട്ടില്ല എന്നോർക്കണം.

നിങ്ങൾക്കു ഗീതയുടെ അർത്ഥം പിടികിട്ടാത്തതിന് എന്തേ

കാരണം? മുടിയിഴകൾ നുള്ളികീറികൊണ്ട് ഉരുവിട്ടുപഠിച്ചാൽ പോലും വാക്യവിന്യാസം മാത്രമേ സ്വാധീനമാക്കാൻ പറ്റൂ. യഥാർത്ഥത്തിലുള്ള ആശയം അറിയേണ്ടെന്നു വയ്ക്കുന്നതു ശരിയാണോ? വാസ്തവത്തിൽ, മനുഷ്യജന്മം നേടി അനുക്രമം വളർന്നു വരുമ്പോൾ പൈതൃക സ്വത്ത് - അതായത് വീട്, കട, കൃഷിസ്ഥലം, പദവി, പശു, എരുമ, യന്ത്രോപകരണങ്ങൾ എന്നിവ പാരമ്പര്യ മായിത്തന്നെ ലഭിക്കുന്നു. ഇത്തരത്തിൽ തന്നെ ആചാരങ്ങൾ, കുടുംബനില, പൂജാരീതികൾ എന്നിവയും പാരമ്പര്യമായി ലഭിക്കുന്നു. മുപ്പത്തിമുക്കോടി ദേവതകളെ പണ്ടേ ഭാരതീയർ കണക്കുകൂട്ടി വച്ചിട്ടുണ്ട്. കണക്കിൽ പെടാത്ത ദൈവങ്ങൾ ഇനിയുമുണ്ടാകാം. അച്ഛനമ്മമാരും സഹോദരങ്ങളും അയലത്തുകാരും ഇവയെ ആരാധിക്കുന്നതു കണ്ടുകൊണ്ടാണ് കുട്ടികൾ വളർന്നുവരുന്നത്. കുടുംബത്തിൽ കാണുന്ന പൂജാവിധികൾ അവരുടെ മസ്തിഷ്കത്തിൽ മായാത്ത മുദ്ര പതിപ്പിക്കുന്നു. ദേവീ പൂജയാണ് കാണുന്നതെങ്കിൽ ജീവിതം മുഴുവൻ ദേവീ ദേവീ എന്നുരുവിട്ടു കഴിഞ്ഞുകൂടിക്കൊള്ളും. കുടുംബത്തിൽ ഭൂദപൂജയാണ് കാണുന്നതെങ്കിൽ ഭൂതം, ഭൂതം എന്നുരുവിടും. ചിലർ കൃഷ്ണനെ, ചിലർ ശിവനെ എന്നിങ്ങനെ ഏതെങ്കിലും ഒരു ദേവനെ പിടികൂടാത്തവർ വിരളമത്രേ. അങ്ങനെ ഉള്ളിൽ ആവേശിക്കുന്ന ദേവതയെ അവർക്ക് ഉപേക്ഷിക്കാനാവില്ല.

ഈവിധം അസ്ഥിരബുദ്ധിയായ ഒരാൾക്ക് ഗീതപോലുള്ള ശുഭദായകമായ ഒരു ശാസ്ത്രം ലഭിച്ചാൽ തന്നെ അതയാൾക്ക് എങ്ങനെ ഉൾക്കൊള്ളാനാവും? പൈതൃക സ്വത്ത് ചിലപ്പോൾ ഉപേക്ഷിക്കാൻ കഴിഞ്ഞേക്കും. എന്നാൽ ഉള്ളിൽ ഉറഞ്ഞുപോയ പഴയ ആചാരങ്ങളേയും മതപരമായ വിഭിന്ന വിശ്വാസങ്ങളേയും എങ്ങനെ കൈവിടാനാവും? പൈതൃക സ്വത്തിനെ തിരസ്കരിച്ച് സുദൂരം സഞ്ചരിക്കാൻ പറ്റിയാലും ആഴത്തിൽ ഉറച്ചുപോയ ആചാര വിചാരങ്ങളുടെ വേരുകൾ തലച്ചോറിൽനിന്നു പറിച്ചുകളയാൻ പ്രയാസമാണ്. ശിരസുമാറ്റി വയ്ക്കാൻ എന്തായാലും സാധിക്കയില്ലല്ലോ. അതിനാൽ ഉള്ളിൽ ഉറച്ചുപോയ ആചാരങ്ങളും രീതികളും കുലമഹിമകളും പൂജാപദ്ധതികളും ആധാരമാക്കിയേ യഥാർത്ഥ ശാസ്ത്രത്തെപ്പോലും നിങ്ങൾക്ക് വീക്ഷിക്കാനാവൂ. അവയോടു സമരസപ്പെടുന്ന ആശയങ്ങൾ മാത്രമേ നിങ്ങൾക്ക്

സ്വീകാര്യമായിത്തോന്നൂ. അല്ലാത്തവ തെറ്റെന്നു നിങ്ങൾ വിധിയെഴുതും. ഇക്കാരണത്താൽ ഗീതാരഹസ്യം നിങ്ങൾക്ക് മനസ്സിലാവില്ല. നിങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അത് എന്നും നിഗൂഢമായിത്തന്നെ നിലകൊള്ളും. ഇത് ശരിക്കും ഉൾക്കൊള്ളുന്നത് ഒരു മഹാത്മാവോ സദ്ഗുരുവോ മാത്രമായിരിക്കും. അത്തരം ഒരാൾക്കു മാത്രമേ ഗീതയുടെ സന്ദേശം വ്യക്തമാക്കാനാവൂ. മറ്റുള്ളവർക്ക് പൂർണ്ണമായി അതറിയാനോ പറയാനോ ആവില്ല. എല്ലാവർക്കും അംഗീകാര്യമായ ഒരു പോംവഴി ശ്രീകൃഷ്ണ പരമാത്മാവിന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ ഗീതാരഹസ്യം ഉൾക്കൊണ്ട ഒരു മഹാന്റെ സാന്നിധ്യത്തിൽ ഇതു മനസ്സിലാക്കുക എന്നതു മാത്രമത്രേ.

ഗീത ഏതെങ്കിലും വിശിഷ്ട വ്യക്തിയേയോ കാലത്തേയോ, ദേശത്തേയോ, ജാതിയേയോ, വർഗ്ഗത്തേയോ, മാർഗ്ഗത്തേയോ, ആചാരസമ്പ്രദായത്തേയോ കുറിക്കുന്ന ഒരു സാധാരണ ഗ്രന്ഥമല്ല. ഇത് സാർവലൗകിക പ്രസക്തിയുള്ള ഒരുൽകൃഷ്ട കൃതിയാണ്. ഓരോ ജാതിയിലും ഓരോ ദേശത്തിലുമുള്ള ഓരോ സ്ത്രീക്കും പുരുഷനും വേണ്ടി അഥവാ ലോകത്തിലുള്ള എല്ലാവർക്കുംവേണ്ടി രചിക്കപ്പെട്ടതാണ് ഗീത. മറ്റൊരാളുടെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചോ അഥവാ ആരുടെയെങ്കിലും സ്വാധീനശക്തിക്കു വിധേയനായിട്ടോ സ്വന്തം നിലനില്പിനെ ബാധിക്കുന്ന ഒരു തീരുമാനമെടുക്കാൻ ഒരാൾക്കും സാധിക്കയില്ല. എല്ലാ ഭൂതകാലാഭിലാഷങ്ങളിൽ നിന്നും വിടുതൽ നേടുന്ന സത്യാന്വേഷകർക്കു വഴികാട്ടിയായി നിൽക്കുന്ന ഒരു ദീപസ്തംഭമാണ് ഈ ആർഷഗ്രന്ഥം. വേദം മാത്രമാണ് പ്രമാണമെന്നു ഹിന്ദുക്കൾ വിശ്വസിക്കുന്നു. വേദം എന്നു വെച്ചാൽ, ജ്ഞാനം – അതായത് പരമജ്ഞാനം എന്നർത്ഥം. സംസ്കൃതഭാഷയോ, സംഹിതകളോ അല്ല പരമാത്മാവിന്റെ ആസ്ഥാനം. പുസ്തകം പരമത്മാവിനെ പരാമർശിക്കുന്ന ഒരുപകരണം മാത്രം. ഉള്ളിൽ ഉണ്ടാകേണ്ടതാണ് പരമജ്ഞാനം.

വിശ്വാമിത്രൻ ധ്യാനനിഷ്ഠനായിക്കഴിയവേ ആ ഭക്തിപ്രകർഷം കണ്ട് ബ്രഹ്മാവു വന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുഃ ഇന്നു മുതൽ നീ ഋഷിയാകട്ടെ. വിശ്വാമിത്രനു സന്തോഷം തോന്നിയില്ല. അദ്ദേഹം വീണ്ടും ധ്യാനനിമഗ്നനായി. കുറേക്കാലം കഴിഞ്ഞ് ദേവന്മാരോടൊത്തു വന്നെത്തിയ ബ്രഹ്മാവ് ഇങ്ങനെ മൊഴിഞ്ഞു;

നീ ഇന്നു മുതൽ രാജർഷിയാകട്ടെ. എന്നിട്ടും സമാധാനമാകാതെ അദ്ദേഹം വീണ്ടും ആത്മ ചിന്തനത്തിൽ മുഴുകി. ബ്രഹ്മാവ് അടുത്ത വരവിൽ ആത്മീയമായ സിദ്ധികൾ നൽകിയിട്ട് ഒരു മഹർഷിയാകട്ടെ എന്ന് വിശ്വാമിത്രനെ അനുഗ്രഹിച്ചു. അപ്പോൾ വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു - ഇതു വേണ്ടാ; എന്നെ 'ജീതേന്ദ്രിയനായ ബ്രഹ്മർഷിയെന്നു വിളിച്ചാൽ മതി', പക്ഷേ ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ ജിതേന്ദ്രി യനായിക്കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലല്ലോ; ഇതായിരുന്നു ബ്രഹ്മാവിന്റെ പ്രതികരണം. വിശ്വാമിത്രൻ അന്നു മുതൽ കഠിനതപസ്സിൽ മുഴുകി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മസ്തിഷകത്തിൽ നിന്നും തപസ്സിന്റെ പുക ഉയരാൻ തുടങ്ങി. ദേവന്മാർ വിവരമറിയിച്ചതനുസരിച്ച് ബ്രഹ്മാവ് ഓടിയെത്തി. താങ്കൾ ഇപ്പോൾ ബ്രഹ്മർഷിയായിരിക്കുന്നു എന്നരുളിച്ചെയ്തു. വിശ്വാമിത്രൻ അപ്പോൾ ഇങ്ങനെ പ്രാർ ത്ഥിച്ചു. വേദങ്ങളെ! ഞാൻ ബ്രഹ്മർഷിയായെങ്കിൽ നിങ്ങൾ ഈയുള്ളുവനെ വരിച്ചാലും. അപ്പോൾ വേദങ്ങൾ വിശ്വാമിത്രന്റെ ഹൃദയത്തിലേക്കിറങ്ങി വന്നു. അതോടെ അതു വരെ അജ്ഞാതമായിരുന്ന സകല തത്ത്വങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിനു വശമായി. അങ്ങനെ വെളിപാടു കൊണ്ടതാണു വേദം. അത് വെറും വാക്യസമൂഹമല്ല. അങ്ങനെ വിശ്വാമിത്രൻ എവിടെയുണ്ടോ അവിടെ വേദങ്ങളുമുണ്ട്.

ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ലോകം അവിനാശിയായ ഒരു അരയാൽ മരമാണ്. മുകളിൽ അതിന്റെ മൂലമായ പരമാത്മാവ്, താഴെ വിശ്വപ്രകൃതിയോളം നീണ്ടു പടർന്നു കിടക്കുന്ന ശാഖകൾ. ഈ പ്രകൃതിയെ ധ്വംസിച്ച് പരമാത്മാവിനെ അറിയുന്ന ആളാണ് വേദജ്ഞൻ. അർജ്ജുനാ, വേദജ്ഞനാണ് ഞാൻ. അപ്പോൾ പ്രകൃതിയെ കീഴടക്കുന്നതിലൂടെ നേടുന്ന പരമാത്ാനുഭൂതിയാണ് വേദം എന്നു വന്നു കൂടുന്നു. ഈ അനുഭൂതി ഈശ്വരദത്തമത്രേ. അതുകൊണ്ടാണ് വേദം അപൗരുഷേയമെന്നു പറയപ്പെടുന്നത്. അപൗരുഷേ യത്വത്തിലെത്തി നില്ക്കുന്നവരാണ് മഹാപുരുഷന്മാർ. മഹാപുരുഷൻ എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ പരമാത്മാവു തന്നെയാണ് സംസാരിക്കുന്നത്. പരമാത്മാവിന്റെ സന്ദേശം പ്രസാരണം ചെയ്യുന്നവരാണ് മഹാപുരുഷന്മാർ. അവരുടെ വാക്കുകൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന യഥാർത്ഥ തത്ത്വം കേവലം ശബ്ദജ്ഞാനം കൊണ്ടു മാത്രം മനസ്സിലാ ക്കാനാവില്ല. ക്രിയാത്മക മാർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നകന്ന് അപൗരു

ഷേയപദത്തിൽ എത്തി സ്വത്വം പരമാത്മാവിൽ ലയിപ്പിച്ച വർക്കുമാത്രമേ ആ വിശിഷ്ട ജ്ഞാനം സ്വായത്തമാവൂ.

വാസ്തവത്തിൽ വേദം അപൗരുഷേയമത്രേ. നൂറോ, നൂറ്റമ്പതോ മഹാപുരുഷന്മാരാണ് അതിന്റെ ഉപജ്ഞാതാക്കൾ. അവരുടെ വെളിപാടുകളുടെ സമാഹൃതരൂപമാണ് വേദമെന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നത്. എന്നാൽ ഒരു ശാസ്ത്രം ലിപിബദ്ധമാവുമ്പോൾ, സമകാലിക സാമൂഹിക നിയമങ്ങൾകൂടി അതോടൊപ്പം എഴുതപ്പെടുക സ്വാഭാവികമാണ്. മഹാപുരുഷന്മാരോടുള്ള ആദരവിന്റെ പേരിൽ ആ നിയമങ്ങൾ - അവയ്ക്കു ധർമ്മവുമായി വിദൂര ബന്ധംപോലും ഇല്ലെങ്കിൽ കൂടി - ജനങ്ങൾ അനുസരിച്ചു പോകുന്നു. ഇക്കാലത്ത് മന്ത്രിമാരുടെ മുൻപിലും പിൻപിലും വിടാതെ കൂടുന്ന വിരുതന്മാർ - അവർ മന്ത്രിമാർക്ക് അജ്ഞാതരാണെങ്കിൽക്കൂടി - ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ വിരട്ടി, സ്വന്തം കാര്യങ്ങൾ സാധിപ്പിച്ചെടുക്കുക സാധാരണമാണല്ലോ. സാമൂഹിക നിയമങ്ങൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തുന്നവരും, ഇതേ വിധത്തിൽ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ പേരും പറഞ്ഞ് ജീവിതത്തി ൽ അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നു തങ്ങൾ കരുതുന്ന നിയമങ്ങൾ കൂടി ശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഭാഗമെന്ന മട്ടിൽ എഴുതിച്ചേർക്കുന്നു. എന്നാൽ അവയുടെ ഉപയോഗം ആ കാലഘട്ടത്തിനുമാത്രം ചേരുന്ന തായിരിക്കും. വേദങ്ങളുടെ കാര്യവും ഇതിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തമല്ല. അവയിലെ ചിരന്തന സത്യങ്ങൾ ഉപനിഷത്തുകളിൽ സംഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ ഉപനിഷത്തുക്കളുടെ സാരസംഗ്രഹമാണ് യോഗീശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗീതയിലൂടെ ഉപദേശിച്ചത്. ചുരുക്കത്തിൽ അപൗരുഷേയമായ വേദസാര സർവ്വസ്വമാണ് ഗീത.

ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ ഓരോ മഹാപുരുഷനും പരമാത്മാവിനെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതോടെ ഓരോ ധർമ്മഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രാതിനിധ്യം വഹിക്കുന്നതായിക്കാണാം. ലോകത്തെവിടെയും മഹാന്മാരുടെ സമാഹൃത വാക്യങ്ങൾ ശാസ്ത്രപദവിയിലേക്കു യരുന്നു. എന്നാൽ ചില ധർമ്മാവലംബികളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഖുറാനിൽ രേഖപ്പെടുത്തി യിരിക്കുന്നതു മാത്രമാണ് സത്യം. ഖുറാനെ ആർക്കും അതിജീവിക്കാനാവില്ല. മറ്റു ചിലർ പറയുന്നു ഃ യേശുമിശിഹായിൽ വിശ്വസിക്കാതെ സ്വർഗ്ഗം കിട്ടുകയില്ല. അദ്ദേഹം ദൈവത്തിന്റെ ഏകജാതനായ പുത്രനത്രേ. ഇപ്പോൾ ഇങ്ങനെയുള്ള

മഹാപുരുഷന്മാർ ഉണ്ടാവുകയില്ല. ഇങ്ങനെയാണ് പഴയ വിശ്വാസങ്ങളുടെ പോക്ക്. ഇവ കണ്ണുമടച്ചംഗീകരിക്കയാണെങ്കിൽ ഇത്തരം വിശ്വാസങ്ങൾ തുടർന്നു കൊണ്ടേയിരിക്കും.

സാർവലൗകികമാണ് ഗീത. ധർമ്മവിഷയകമായി ലോകത്തുണ്ടായിട്ടുള്ള കൃതികളിൽ ഗീതയ്ക്ക് അദ്വിതീയമായ സ്ഥാനമാണുള്ളത്. ഇത് ഒരു ധർമ്മഗ്രന്ഥമെന്നതിനുപരി ധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന സത്യത്തിന്റെ ഒരു അളവുകോൽ കൂടിയാണ്. ഗീത എന്ന ഉരകല്ലിലൂടെ ഓരോ ധർമ്മഗ്രന്ഥത്തിന്റേയും സത്യം കൂടുതൽ പ്രകാശിതമാകുന്നു. ഗീതയിൽ നിന്നും, പരസ്പര വിരുദ്ധമായി അനുഭവപ്പെടുന്ന ആശയങ്ങൾക്കു സമുചിതമായ സമാധാനം ലഭിക്കുന്നു. ഓരോ ധർമ്മഗ്രന്ഥവും ലോകത്തിൽ ജീവിക്കാനുള്ള കലയെപ്പറ്റിയും കർമ്മകാണ്ഡത്തെപ്പറ്റിയും വിശദമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ജീവിതം ആകർഷകമാക്കാൻ ചെയ്യാവുന്നതും ചെയ്യരുതാത്തതുമായ കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി രോചകമോ, ഭയാനകമോ ആയ വർണ്ണനകൾ ധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സുലഭമാണ്. കർമ്മകാണ്ഡത്തിലെ പഴയ ആചാരങ്ങളെ ജനങ്ങൾ ധർമ്മമെന്നു ധരിച്ചുവശായി. ജീവനകലയുടെ സമർത്ഥമായ നിർവ്വഹണത്തിനായി ചെയ്യപ്പെടുന്ന പൂജാരീതികൾക്ക് കാലം, ദേശം, ചുറ്റുപാടുകൾ എന്നിവയനുസരിച്ച് മാറ്റങ്ങളുണ്ടാവുക എന്നത് സ്വാഭാവികം. മതത്തിന്റെ പേരിൽ സമൂഹത്തിൽ കലഹങ്ങളുണ്ടാവുന്നത് ഇക്കാരണത്താലാണ്. ഗീത ഈ നശ്വര വ്യവസ്ഥകളിൽ നിന്നും ആത്മീയതയുടെ പൂർണ്ണതയിലേക്കുയരാനുള്ള ക്രിയാത്മക യത്നമാണ്. ഇതിലെ ഒരു ശ്ലോകംപോലും ഭൗതികജീവിതം നയിക്കുന്നതിനു സഹായമരുളാനായി എഴുതപ്പെട്ടതല്ല. ഗീതാ ശ്ലോകങ്ങൾ ആന്തരികമായ യുദ്ധം തുടരാൻ നിങ്ങളോടാ വശ്യപ്പെടുന്നു. ധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങൾ എന്നവകാശപ്പെടുന്ന കൃതികൾ ചെയ്യുംപോലെ സ്വർഗ്ഗ നരകങ്ങൾ ചൂണ്ടികാട്ടി പേടിപ്പിക്കുകയല്ല, മറിച്ച് ജനനമരണബന്ധം പൊട്ടിച്ചുകളഞ്ഞ് ആളുകളെ അമരത്വത്തിലേക്കു നയിക്കുകയാണ് ഗീത ചെയ്യുന്നത്.

ഓരോ മഹാപുരുഷനും തനതായ ശബ്ദവും ശൈലിയും കാണും. യോഗേശ്വരനായ കൃഷ്ണൻ തന്നെ ഗീതയിൽ കർമ്മം, യജ്ഞം, വർണ്ണം, വർണ്ണസങ്കരം, യുദ്ധം, ക്ഷേത്രം, ജ്ഞാനം

തുടങ്ങിയ പദങ്ങൾ ഇടയ്ക്കിടെ പ്രയോഗിക്കുന്നുണ്ട്. ഇവയ്ക്ക് തനതായ അർത്ഥതലങ്ങളുണ്ട്. ആവർത്തനത്തിൽ പോലും ഇവയ്ക്ക് തനതായ സവിശേഷ സൗന്ദര്യമുണ്ട്. ഈ പദങ്ങൾ സമുചിതമായ ഹിന്ദി പദങ്ങളിൽ (മൂല ഗ്രന്ഥത്തിൽ) വിവർത്തിതമായിട്ടുണ്ട്. ആവശ്യമുള്ളിടത്ത് വിശദീകരണങ്ങളും കാണാം. താഴെ ചേർക്കുന്ന പ്രശ്നങ്ങളാണ് ഗീതയിലെ ആകർഷണ കേന്ദ്രങ്ങൾ. ഇവയുടെ അർത്ഥം ഇന്നത്തെ തലമുറയ്ക്ക് അജ്ഞാതമായിരിക്കുന്നു. ഇവയുടെ ശരിയായ ആശയം യഥാർത്ഥ ഗീതയിൽ നിങ്ങൾക്കു ലഭ്യമാണ്. ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ നോക്കുകഃ

1. ശ്രീകൃഷ്ണൻ - ഒരു യോഗേശ്വരനായിരുന്നു.
2. സത്യം - ആത്മാവുമാത്രമാണ് സത്യം
3. സനാതനം - ആത്മാവു സനാതനമാണ്, പരമാത്മാവും സനാതനം
4. സനാതന ധർമ്മം- പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരത്തിനായിട്ടുള്ള ക്രിയയാകുന്നു.
5. യുദ്ധം- ദേവസമ്പത്തും അസുരസമ്പത്തും തമ്മിലുള്ള സംഘർഷം. അന്തഃകരണത്തിന്റെ രണ്ടു പ്രവർത്തനങ്ങളായ ഈ രണ്ടു സമ്പത്തുകളും ഒടുവിൽ ഇല്ലാതാകും.
6. യുദ്ധസ്ഥാനം - മനുഷ്യ ശരീരവും മനസും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും
7. ജ്ഞാനം - പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരമാണ് ജ്ഞാനം.
8. യോഗം - ലോക ജീവിതത്തിലെ സംയോഗ വിയോഗങ്ങൾക്ക് വിധേയമാകാത്ത അവ്യക്തബ്രഹ്മവുമായുള്ള ഒത്തുചേരൽ
9. ജ്ഞാനയോഗം - ആരാധന തന്നെ കർമ്മം. ആത്മനിർഭരനായി കർമ്മത്തിൽ മുഴുകുന്നതാണ് ജ്ഞാനയോഗം.
10. നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം - പരമാത്മാവിൽ സർവ്വസ്വവും സമർപ്പിച്ച് കർമ്മത്തിൽ മുഴുകുന്നതാണ് നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം.
11. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഏതു സത്യമാണ് പ്രഖ്യാപിച്ചത് - തത്ത്വ ദർശികൾ മുമ്പിനാലേ കണ്ടറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതും ഇനിയും

കണ്ടറിയാൻ പോകുന്നതുമായ സത്യം.

12. യജ്ഞം - സാധനകൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിനുളള വിശേഷവിധികളുടെ പേരാണ് യജ്ഞമെന്നത്.

13. കർമ്മം - യജ്ഞത്തിനു കാര്യരൂപം നൽകുന്നതാണ് കർമ്മം.

14. വർണ്ണം - ആരാധനാവിധികളുടെ, അതായത് കർമ്മത്തിന്റെ നാലു പടികളാണ് നാലു വർണ്ണങ്ങൾ. ഒരു സാധകന്റെ തന്നെ ഉയർന്നതും താഴ്ന്നതുമായ കർമ്മതലങ്ങളാണവ. അല്ലാതെ ഭിന്നജാതികളല്ല.

15. വർണ്ണ സങ്കരം - പരമാത്മപഥത്തിൽ നിന്നു തെറ്റി മാറുന്നത് അഥവാ സാധനകളിൽ ഭ്രമം സംഭവിക്കുന്നത് - അതാണ് വർണ്ണ സങ്കരം.

16. മനുഷ്യശ്രേണി - അന്തഃകരണത്തിന്റെ സ്വഭാവമനുസരിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ രണ്ടു തരത്തിലാണ് മനുഷ്യർ. ദേവ പ്രകൃതികളും അസുര പ്രകൃതികളും. സ്വഭാവത്തിലൂടെ നിർണ്ണയിക്കപ്പെടുന്ന ഇവയാണ് രണ്ടു ജാതികൾ. ഈ സ്വഭാവം കൂടുകയോ കുറയുകയോ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

17. ദേവത - ഹൃദയദേശത്തിലുളള പരമാത്മാവിന്റെ ദിവ്യത്വം, ഒരാൾ നേടുന്ന ഗുണങ്ങളുടെ ആകെത്തുകയാണ്. ബാഹ്യദേവന്മാരെ പൂജിക്കുന്നത് മൂഢബുദ്ധികളുടെ സ്വഭാവമാണ്.

18. അവതാരം - ഈശ്വരൻ അവതരിക്കുന്നത്. വ്യക്തികളുടെ ഹൃദയത്തിലാണ്, വെളിയിലല്ല.

19. വിരാട് ദർശനം - യോഗിയുടെ ഉള്ളിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഈശ്വരാനുഭൂതി. ഭഗവാൻ സാധകനിൽ ദൃഷ്ടിയൂന്നി നില്ക്കുമ്പോഴാണ് ഇത്തരം ദിവ്യദർശനമുണ്ടാകുന്നത്.

20. പൂജനീയനായ ഇഷ്ടദേവൻ - ഏകനായ പരമാത്മാവു മാത്രമാണ്. ആ പരംപൊരുളിനെ അന്വേഷി ക്കേണ്ടത് ഹൃദയത്തിലാണ്. പരബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കേണ്ടത് ആ അവ്യക്തസ്വരൂപത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്ന മഹാപുരുഷന്മാരിലൂടെയാണ്.

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സ്വരൂപം മനസ്സിലാക്കാൻ ഗീത മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തോളം വായിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്. അദ്ധ്യായം പതിമൂന്നു കഴിയുമ്പോഴേക്ക് ശ്രീകൃഷ്ണൻ യഥാർത്ഥ യോഗിയായിരുന്നു എന്നു ബോധ്യപ്പെടും. അദ്ധ്യായം രണ്ടു മുതൽ തന്നെ സത്യം വെളിവായിത്തുടങ്ങും. സനാതനത്വവും സത്യവും പരസ്പര പൂരകങ്ങളാണ് എന്ന വസ്തുത രണ്ടാമദ്ധ്യായം മുതൽക്കേ സ്പഷ്ടമായിത്തുടങ്ങും. ഈ വെളിപ്പെടൽ അന്തിമാദ്ധ്യായം വരെ തുടരും. യുദ്ധത്തിന്റെ ഗതി നാലാമദ്ധ്യായമാകുമ്പോഴേക്കറിഞ്ഞു തുടങ്ങും. പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായത്തി ലെത്തി നില്ക്കുമ്പോൾ സംശയങ്ങളെല്ലാം വേരറ്റു വീഴും. പതിനാറാ മദ്ധ്യായം വരെ ഈ പ്രക്രിയ തുടരും. യുദ്ധ സ്ഥലത്തെപ്പറ്റി മനസ്സിലാക്കാൻ പതിമൂന്നാമദ്ധ്യായം ആവർത്തിച്ചു വായിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

പ്രത്യക്ഷദർശനം തന്നെ ജ്ഞാനം എന്ന വസ്തുത നാലാമദ്ധ്യായം മുതൽ വെളിവായിത്തുടങ്ങും. പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ എത്തുമ്പോൾ അക്കാര്യം വളരെ നന്നായി മനസ്സിലാവുകയും ചെയ്യും. ആറാമദ്ധ്യായം വായിക്കുന്നതോടെ യോഗത്തിന്റെ അർത്ഥം മനസ്സിലാവും. ഗ്രന്ഥം തീരുംവരെ യോഗത്തിന്റെ വിഭിന്നാംശങ്ങളുടെ നിർവ്വചനങ്ങൾ തുടർന്നു കൊണ്ടിരിക്കും. മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ തുടങ്ങി നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ എത്തുമ്പോഴേക്ക് ജ്ഞാനയോഗ രഹസ്യങ്ങൾ സ്പഷ്ടമാകും. നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം രണ്ടാമദ്ധ്യായം മുതൽ ഗ്രന്ഥാന്ത്യം വരെ ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. മൂന്നും നാലും അദ്ധ്യായങ്ങൾ യജ്ഞം എന്തെന്നു സ്പഷ്ടമാക്കുന്നു.

കർമ്മം എന്ന വാക്ക് ആദ്യം കാണുന്നത് രണ്ടാമദ്ധ്യായം മുപ്പത്തൊമ്പതാം ശ്ലോകത്തിലാണ് ഇതു മുതൽ നാലാമദ്ധ്യായത്തിലെ അവസാനശ്ലോകം വരെ വായിച്ചാൽ, ആരാധനയെന്നും, ഭജനമെന്നും, കർമ്മ പദത്തിന് അർത്ഥം കിട്ടിയതെങ്ങനെയെന്നും മനസ്സിലാവും. പതിനാറും പതിനേഴും അദ്ധ്യായങ്ങൾ ഇതു തന്നെയാണ് ശരി എന്നു ബോധ്യപ്പെടുത്തും. മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ വർണ്ണസങ്കരവും നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ അവതാരവും സ്പഷ്ടമാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. വർണ്ണവ്യവസ്ഥയെപ്പറ്റി അറിയാൻ പതിനെട്ടാം അദ്ധ്യായം നോക്കണം. അതിന്റെ സൂചനകൾ മൂന്നും നാലും അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ കാണാം.

മനുഷ്യരിലെ ദേവാസുരജാതികളെപ്പറ്റി പതിനാറാം അദ്ധ്യായത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. വിശ്വരൂപദർശനം പത്തും പതിനൊന്നും അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ വർണ്ണിതമായിട്ടുണ്ട്. ഏഴ്, ഒമ്പത്, പതിനഞ്ച് എന്നീ അദ്ധ്യായങ്ങളും ഇക്കാര്യത്തിൽ വെളിച്ചം വീശുന്നുണ്ട്. ഏഴ്, ഒമ്പത്, പതിനേഴ് എന്നീ അദ്ധ്യായങ്ങൾ വായിച്ചാൽ ബാഹ്യ ദേവതകളുടെ അസ്തിത്വഹീനത ബോധ്യപ്പെടും. പരമാത്മപൂജയ്ക്കുള്ള സ്ഥലം ഹൃദയദേശം മാത്രം. അവിടെ ധ്യാനം, പ്രാണായാമം തുടങ്ങിയ ക്രിയകൾ ഏകാന്തതയിൽ (ക്ഷേത്രത്തിലെ വിഗ്രഹത്തിന്റെ മുമ്പിലല്ല) ഇരുന്ന് നിർവ്വഹിക്കാം. ഈ വസ്തുത മൂന്ന്, നാല്, ആറ്, പതിനെട്ട് എന്നീ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ നിന്നു സ്പഷ്ടമാകും. അധികം ചിന്തിക്കയും ചർച്ച നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നതു കൊണ്ടു ഫലമില്ല. ആറാമദ്ധ്യായം വരെ അധ്യയനം നടത്തിയാൽ തന്നെ ഗീതയുടെ അടിസ്ഥാനപരമായ ആശയം ഉൾക്കൊള്ളാനാവും.

ഗീത ജീവിതപോരാട്ടത്തിന് ഉപയോഗിക്കാനുള്ള ഒരുപകരണമല്ല. പിന്നെയോ ജീവിതായോധനത്തിൽ ശാശ്വതവിജയം നേടാനുള്ള പരിശീലനവേദിയാണ്. അങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ യഥാർത്ഥ വിജയത്തിലേക്കു നയിക്കുന്ന ഒരു യുദ്ധഗ്രന്ഥമായും ഇതിനെ കരുതാം. എന്നാൽ വാൾ, വില്ല്, അമ്പ്, ഗദ, കുന്തം എന്നിവ കൊണ്ടു നടത്തേണ്ട ഒരു ബാഹ്യസമരത്തെപ്പറ്റിയല്ല ഇതിൽ വിവരിക്കുന്നത്. ഇത്തരം സമരങ്ങളിലൂടെ ശാശ്വത വിജയം നേടാനാവില്ല. നന്മയും തിന്മയും തമ്മിൽ നടക്കുന്ന സംഘർഷമാണു ഗീതയിലെ പ്രതിപാദ്യം. ഈ സംഘർഷത്തിന്റെ പ്രതീകാത്മകമായ പ്രതിപാദനം നമ്മുടെ വാങ്മയപാരമ്പര്യത്തിന്റെ സ്വഭാവമാണ്. വേദത്തിലെ ഇന്ദ്രനും വൃത്രനും തമ്മിലും വിദ്യയും അവിദ്യയും തമ്മിലും പുരാണങ്ങളിലെ ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും തമ്മിലും രാമായണ മഹാകാവ്യത്തിലെ രാമനും രാവണനും തമ്മിലും കൗരവന്മാരും പാണ്ഡവന്മാരും തമ്മിലും ഉള്ള സംഘർഷം തന്നെയാകുന്നു ഗീതയിലെ ധർമ്മക്ഷേത്രവും കുരുക്ഷേത്രവും തമ്മിലുള്ള ദൈവീക സമ്പത്തും ആസുരികസമ്പത്തും തമ്മിലും സജാതീയ വിജാതീയ വികാരങ്ങളും തമ്മിലും സദ്ഗുണങ്ങളും ദുർഗുണങ്ങളും തമ്മിലും ഉള്ള സംഘർഷമായി ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്.

ഈ സംഘർഷം എവിടെയാണ് നടക്കുന്നത്? നടക്കുന്ന സ്ഥലമേത്? ഗീതയിലെ ധർമ്മക്ഷേത്രവും കുരുക്ഷേത്രവും ഭാരതത്തിലെ ഏതെങ്കിലും ഭൂവിഭാഗത്തിലല്ല ഗീതാകാരന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ (ഇദം ശരീരം കൗന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യ ഭീധിയതേ) ഈ ശരീരം തന്നെ ഒരു ക്ഷേത്രമാണ്. ഈ നിലത്തിൽ വിതയ്ക്കുന്ന നന്മയുടേയും തിന്മയുടേയും വിത്തുകൾ സംസ്കാരത്തിന്റെ രൂപത്തിൽ മുളച്ചുവളരുന്നു. പത്ത് ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, മനസ്, ബുദ്ധി, ചിത്തം, അഹങ്കാരം, അഞ്ചു വികാരങ്ങൾ, ത്രിഗുണങ്ങൾ എന്നിവയിലൂടെ ആ ക്ഷേത്രം വികസിക്കുന്നു. പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ത്രിഗുണങ്ങളാൽ വിവശരായ മനുഷ്യർക്ക് കർമ്മം ചെയ്യേണ്ടതായി വരുന്നു. ഒരു ക്ഷണം പോലും കർമ്മം ചെയ്യാതെ കഴിയാൻ ആർക്കും സാധ്യമല്ല. "പുനരപി ജനനം, പുനരപി മരണം, പുനരപി ജനനീജഠരേ ശയനം". ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളായി കർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ട് ആളുകൾ കാലം കഴിക്കുന്നു. ഇതാണ് കുരുക്ഷേത്രം. സാധനയുടെ വിവിധ മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ പുരോഗമിച്ച് സാധകൻ പരബ്രഹ്മം എന്ന പരമധർമ്മത്തോടടുക്കുമ്പോൾ ഈ ക്ഷേത്രം ധർമ്മ ക്ഷേത്രമായി മാറുന്നു. ഈ ശരീരം തന്നെയാകുന്നു ക്ഷേത്രം.

ഈ ശരീരത്തിനുള്ളിൽ പണ്ടേ നിലനില്ക്കുന്ന രണ്ട് അന്തഃകരണവൃത്തികളാണ് ദൈവീകസമ്പത്തും ആസുരീക സമ്പത്തും. ഇതിൽ ദേവസമ്പത്താണ് പുണ്യരൂപിയായ പാണ്ഡുവും കർത്തവ്യരൂപിണിയായ കുന്തിയും. പുണ്യം വികസിക്കും മുമ്പ് യഥാർത്ഥ കർത്തവ്യം എന്തെന്നറിയാതെ മനുഷ്യർ ഉള്ളിൽ തോന്നുന്നതെല്ലാം ചെയ്തു കൂട്ടുന്നു. പുണ്യമില്ലെങ്കിൽ കർത്തവ്യ മെന്തെന്നറിയാൻ കൂടി സാധിക്കയില്ല. കുന്തി പാണ്ഡുവുമായി ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുമുമ്പ് നേടിയ നേട്ടം-കർണ്ണൻ ആയിരുന്നു. അയാൾ ജീവിതകാലം മുഴുവൻ കുന്തീപുത്രന്മാരോട് വഴക്കടിച്ചു കഴിഞ്ഞുകൂടി. പാണ്ഡവർക്കു കീഴടക്കാൻ വിഷമമുള്ള ഒരേ ഒരു ശത്രു കർണ്ണനായിരുന്നു. ബന്ധകാരിയായ വിജാതീയ കർമ്മത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ് കർണ്ണൻ. പരമ്പരാഗതമായ ആചാരങ്ങളുടെ ചിത്രണം കർണ്ണനിൽ കാണാം. പൂജാപദ്ധതികൾ അവിടെ ഉപേക്ഷിക്ക പ്പെടുന്നില്ല. പുണ്യത്തിന്റെ മൂർത്തിരൂപിയായ ധർമ്മപുത്രരും അനു രാഗരൂപിയായ അർജ്ജുനനും ഭാവരൂപിയായ ഭീമനും നിയമരൂപിയായ നകുലനും സത്സംഗരൂപിയായ സഹദേവനും സാത്ത്വികരൂപിയായ

സാത്വികിയും കായശക്തിരൂപിയായ കാശിരാജനും കർത്തവ്യ നിർവഹണത്തിലൂടെ സംസാരവിജയം നേടുന്ന കുന്തിഭോജനും മറ്റും ഇഷ്ടോന്മുഖമായ മാനസിക വൃത്തികളുടെ ഉൽകൃഷ്ടോ ദാഹരണങ്ങളാണ്. ഇവരുടെ സംഖ്യ ഏഴ് അക്ഷൗഹിണിയാകുന്നു. അക്ഷാ എന്നാൽ ദൃഷ്ടി എന്നർത്ഥം. സത്യമയമായ ദൃഷ്ടിയിലൂടെ സജ്ജീകരിക്കപ്പെട്ടതാണ് ദൈവീകസമ്പത്ത് പരമധർമ്മസ്വരൂപമായ പരബ്രഹ്മത്തിലേക്കു നയിക്കുന്ന ഏഴു കോണിപ്പടികളാണ് ഏഴ് അക്ഷൗഹിണികൾ. അവയ്ക്ക് ഭടന്മാരുടെ എണ്ണവുമായി ബന്ധമില്ല. എല്ലാം അന്തഃകരണവൃത്തികൾ മാത്രം. വാസ്തവത്തിൽ അനന്തമാണ് ഈ വൃത്തികൾ.

മറ്റൊരു ഭാഗമാണ് കുരുക്ഷേത്രം. അവിടെ പത്തിന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും ഉൾപ്പെടെ പതിനൊന്ന് അക്ഷൗഹിണികളാണുളളത്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും മനസ്സിന്റേയും കാഴ്ചപ്പാടിലൂടെ സംഘടിതമായ ആസുരസമ്പത്താണത്. അതിൽ സത്യമറിഞ്ഞിട്ടും അന്ധനാ യിരിക്കുന്ന അജ്ഞാനരൂപിയായ ധൃതരാഷ്ട്രരും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ആധാരമാക്കിയുളള കർമ്മത്തെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന ഗാന്ധാരി യുമുണ്ട്. കൂടെ മോഹരൂപിയായ ദുര്യോധനൻ, ദുർബുദ്ധിരൂപിയായ ദുശ്ശാസനൻ, വിജാതിയ കർമ്മരൂപിയായ കർണ്ണൻ, ഭ്രമരൂപിയായ ഭീഷ്മർ, ദ്വൈതാചരണരൂപിയായ ദ്രോണാചാര്യർ, ആസക്തിരൂപിയായ അശ്വത്ഥാമാവ്, വികല്പരൂപിയായ വികർണ്ണൻ, അപൂർണ്ണ സാധനയിൽ കൃപയുടെ ആചരണരൂപിയായ കൃപാചാര്യർ, പിന്നെ ഇവരുടെയെല്ലാം ഇടയിൽ ജീവരൂപിയായ വിദുരരും. അദ്ദേഹം അജ്ഞതയോടൊത്തു കഴിയുന്നെങ്കിലും എപ്പോഴും പാണ്ഡവരുടെ മേലാണ് ദൃഷ്ടി. പുണ്യകർമ്മങ്ങളിലാണ് താല്പര്യം. എന്തെന്നാൽ ആ ആത്മാവ് പരമാത്മാവിന്റെ ശുദ്ധമായ അംശമാണ്. ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ ആസുരസമ്പത്തും അനന്തമാണെന്നു കാണാം.

എന്നാൽ ക്ഷേത്രം ഒന്നു മാത്രം. ഈ ശരീരക്ഷേത്രത്തിൽ പരസ്പരം പോരാടുന്ന ശക്തികൾ രണ്ടുണ്ട്. ഇതിൽ ഒന്ന് ആസുരീകശക്തി. ഇത് മനുഷ്യരെ പ്രകൃതിയിൽ വിശ്വസിപ്പിച്ച് അധമയോനികളിൽ ജനിക്കാൻ കാരണമാക്കുന്നു. മറ്റേത് ദൈവീകശക്തി. ഇത് പരമാത്മാവിൽ വിശ്വാസമുണ്ടാക്കി പരമാത്മപ്രാപ്തി പ്രദാനംചെയ്യുന്നു. തത്വദർശികളായ

മഹാപുരുഷന്മാരുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽ അനുക്രമം സാധനകളനുഷ്ഠിച്ചാൽ ദൈവീകസമ്പത്ത് വർദ്ധിക്കയും ആസുരീസമ്പത്ത് ക്ഷയിക്കയും ചെയ്യും. വികാരവിചാരങ്ങൾ കെട്ടടങ്ങി, മനസ് നിരുഗ്ദമായി തീർന്ന് ഒടുവിൽ ഇല്ലാതാവുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെയും ആവശ്യം ഇല്ലാതായിതീരുന്നു. കൗരവപക്ഷത്തോടൊപ്പം പാണ്ഡവ പക്ഷയോദ്ധാക്കളും യോഗേശ്വരനിൽ ലയിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നതായി അർജ്ജുനൻ കണ്ടു. ഈ വിലയം പൂർണ്ണമാകുമ്പോൾ ദൈവീകസമ്പത്തും വിലീനമാകും. ഇത് അന്തിമവും ശാശ്വതവുമായ പരിണാമമാകുന്നു. ഈ സ്ഥിതി വന്നശേഷം മഹാപുരുഷന്മാർ എന്തെങ്കിലും പ്രവർത്തിച്ചാൽ അത് അനുയായികൾക്ക് വഴി കാട്ടാൻ മാത്രമാകുന്നു.

ലോകാനുഗ്രഹത്തിനായി മഹാപുരുഷന്മാർ സൂക്ഷ്മ ഭാവങ്ങളെ സ്ഥൂലരൂപങ്ങൾ നൽകി വർണ്ണിക്കുന്നു. ഗീത വൃത്തനിബദ്ധവും വ്യാകരണ സമ്മതവുമാണ്. എന്നാൽ ഇതിലെ കഥാപാത്രങ്ങൾ പ്രതീകാത്മകങ്ങളാണ്. അമൂർത്ത ഗുണങ്ങളെ മൂർത്തരൂപങ്ങളാക്കി അവതരിപ്പിച്ചിരിക്കയാണിതിൽ. ഗീതയുടെ തുടക്കത്തിൽ മുപ്പതു നാല്പതു കഥാപാത്രങ്ങളുടെ പേരുകൾ കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ പകുതിയോളം സജാതീയമാണ്. ബാക്കി വിജാതീയവും കുറേപ്പേർ പാണ്ഡവ പക്ഷത്തിൽ. മറ്റു കുറേപ്പേർ കൗരവ പക്ഷത്തിൽ. വിശ്വരൂപദർശന വേളയിൽ ഇവയിൽ നിന്ന് അഞ്ചാറു പേരുകൾ വീണ്ടും പരാമർശിക്കപ്പെടുന്നു. ഈ ആളുകളെപ്പറ്റി ഗീതയുടെ ഇതരഭാഗങ്ങളിൽ ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടുന്നില്ല. അർജ്ജുനൻ മാത്രമാണ് യോഗേശ്വരന്റെ സമക്ഷത്തിൽ ആദ്യന്തം കാണപ്പെടുന്ന ഏക കഥാപാത്രം. അദ്ദേഹത്തിനു പോലും ഒരു പ്രത്യേക വ്യക്തി എന്ന നിലയിലല്ല ഒരു പ്രതീകം എന്ന നിലയിലാണിവിടെ പ്രസക്തി. ഗീതാരംഭത്തിൽ സനാതന കുലധർമ്മത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ അർജ്ജുനന് മൗഢ്യം അനുഭവപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ യോഗേശ്വരനായ കൃഷ്ണനാകട്ടെ ഈ മൗഢ്യം അജ്ഞാനജന്യമാണെന്നറിയിക്കയും ആത്മാവ് സനാതനവും ശരീരം നശ്വരവുമാകയാൽ സമര സന്നദ്ധനാകാൻ ഉപദേശിക്കയും ചെയ്യുന്നു. അർജ്ജുനൻ കൗരവന്മാരെ മാത്രമേ കൊല്ലാവൂ എന്ന് ഈ ഉപദേശത്തിൽ പറഞ്ഞതായി തെളിയുന്നില്ല. പാണ്ഡവ പക്ഷത്തും

ശരീരം പോറ്റാൻ മാത്രം ജീവിതം നയിക്കുന്ന വരുണ്ടായിരുന്നു. ഇരുകൂട്ടരും അടുത്ത ബന്ധുക്കളായിരുന്നല്ലോ. സംസ്കാരത്തിന്റെ ആധാരമായ ശരീരം വാളുകൊണ്ട് വെട്ടി മുറിച്ചാൽ ഇല്ലാതാവുമോ ? ശരീരം നാശോന്മുഖവും അസ്തിത്വം ഇല്ലാത്തതുമാണെങ്കിൽ അർജ്ജുനനും അതു ബാധകമല്ലേ? ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആരെ രക്ഷിക്കാനാണ് നിലകൊണ്ടത്? ശരീരധാരിയായ ഒരാളെ രക്ഷിക്കാനോ? ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞുഃ- ശരീരം മാത്രം പുലർത്തുന്ന പാപിഷ്ഠനും മൂഢബുദ്ധിയുമായ ആൾ വെറുതേ ജീവിതം തുലയ്ക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഇങ്ങനെ ഉദ്ഘോഷിച്ച ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരു ശരീരധാരിയെ സംരക്ഷിക്കാൻ നിലകൊള്ളുമ്പോൾ സ്വയം മൂഢബുദ്ധിയും വ്യർത്ഥമായി ജീവിതം നയിക്കുന്നവനു മായിപ്പോവില്ലേ? അനുരാഗത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ് അർജ്ജുനൻ എന്നതാണ് സത്യം.

അനുരാഗിക്കുവേണ്ടി മഹാപുരുഷന്മാർ എക്കാലവും നിലകൊള്ളുന്നു. അർജ്ജുനൻ ശിഷ്യനാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ സദ്ഗുരുവും. വിനയാന്വിതനായി അർജ്ജുനൻ മൊഴിഞ്ഞുഃ- "ധർമ്മം എന്തെന്നറിയാതെ മോഹിതചിത്തനായ എനിക്ക് ശ്രേയസ് (പരമനന്മക്കുള്ള വഴി) എന്താണെന്നുപദ്ദേശിച്ചാലും". അർജ്ജുനൻ ശ്രേയസാണു കാംക്ഷിച്ചത്:- പ്രേയസ് (ഭൗതിക നേട്ടം) അല്ല. എനിക്ക് പരിഹാരമുണ്ടാക്കണേ, രക്ഷിക്കണേ എന്നൊന്നും അർജ്ജുനൻ അപേക്ഷിച്ചില്ല. "ഞാൻ അവിടുത്തെ ശിഷ്യനാണ്, ശരണാഗതനാണ്" എന്നേ പറഞ്ഞുള്ളു. അദ്ദേഹം ആർത്തന്മാർക്ക് രക്ഷകനായ സദ്ഗുരുവാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്ന് ഗീതയിൽ ഇടയ്ക്കിടെ വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. അത്തരം സദ്ഗുരുക്കന്മാർ രാഗവാന്മാരായ ശിഷ്യന്മാരോടൊത്തു കഴിഞ്ഞ് അവർക്ക് മാർഗ്ഗദർശനം നൽകാറുണ്ട്.

അതുപോലെ ഭാവുകത്വമുള്ള ഏതെങ്കിലും വ്യക്തി പൂജ്യപരമാനന്ദ ഗുരുവിന്റെ ശിഷ്യത്വം സ്വീകരിക്കാനാഗ്രഹിച്ചു വരുമ്പോൾ അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ നിർദ്ദേശിക്കുമായിരുന്നുഃ- വരൂ, ശരീരംകൊണ്ട് എവിടെയായാലും മനസുകൊണ്ട് എന്റെ അരികത്തു കഴിയൂ. രാവിലെയും വൈകിട്ടും രാമൻ, ശിവൻ, ഓം എന്നിങ്ങനെ ഒന്നോ, രണ്ടോ രണ്ടരയോ അക്ഷരമുള്ള ഏതെങ്കിലും നാമം ജപിച്ചിട്ട് ഉള്ളിൽ എന്റെ രൂപം ധ്യാനിക്കുക. ഒരു മിനിട്ടെങ്കിലും രൂപം ഉറച്ചാൽ

ആരുടെ നാമം ജപിച്ചോ ആ ആളെ ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു നൽകാം. കൂടുതൽ സമയം രൂപം ഉറച്ചാൽ നിങ്ങളുടെ ഹൃദയരഥത്തിൽ ഉപവിഷ്ടനായി എക്കാലവും ഞാൻ നിങ്ങളോടൊത്തു കഴിയാം. ധ്യാനം ശരിക്കും ഉറയ്ക്കുകയാണെങ്കിൽ സ്വന്തം ശരീരഅംഗങ്ങൾ എത്ര അടുത്തിരിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ സദ്ഗുരുവും നിങ്ങളോടൊന്നു ചേർന്നു കഴിയുന്നതായി അനുഭവപ്പെടും. നിങ്ങൾ ആയിരക്കണക്കിനു കിലോമീറ്റർ അകലത്താണെങ്കിൽ കൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാന്നിധ്യം തൊട്ടടുത്തു തന്നെയുള്ളതായി തോന്നും. മനസ്സിൽ അന്യചിന്തകൾ ആവിർഭവിക്കുന്നതിനുമുമ്പു തന്നെ അദ്ദേഹം മാർഗ്ഗ ദർശനം നൽകിത്തുടങ്ങും. അനുരാഗിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ ആത്മാവിനെപ്പോലെ അഭിന്നനെന്നോണം ആ മഹാപുരുഷൻ ജാഗ്രത്തായി നിലകൊള്ളും. അർജ്ജുനൻ അനുരാഗത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ്.

ഗീത പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സർവ്വേശ്വരത്വം കണ്ട് അർജ്ജുനൻ തന്റെ തെറ്റുകൾ പൊറുക്കണമെന്നഭ്യർത്ഥിച്ചു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ തെറ്റുകൾ പൊറുക്കുകയും അർജ്ജുനൻ അപേക്ഷിച്ചതനുസരിച്ച് സൗമ്യരൂപം സ്വീകരിച്ച് ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്കയും ചെയ്തു. 'അർജ്ജുനാ, എന്റെ വിശ്വരൂപം ഇതിന് മുമ്പ് ആരും കണ്ടിട്ടില്ല, ഇനി ഒട്ടു കാണാനും പോകുന്നില്ല'. അപ്പോൾ ഗീത നമ്മെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വ്യർത്ഥമാണോ? ആ ദിവ്യദർശനം അർജ്ജുനനു മാത്രം അവകാശപ്പെട്ടതാണല്ലോ. എന്തെന്നാൽ സഞ്ജയനും ആ സമയത്ത് വിശ്വരൂപം ദർശിച്ചല്ലോ. 'ജ്ഞാനതപസ്സുകൊണ്ട് പരിശുദ്ധി നേടിയ തപോധനന്മാർ എന്റെ ദിവ്യരൂപം മുമ്പ് കണ്ടിട്ടുണ്ട്' എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അപ്പോൾ ആ മഹാപുരുഷൻ പറയാനുദ്ദേശിച്ചത് എന്തായിരുന്നു? വാസ്തവത്തിൽ ഈശ്വരപ്രേമം തന്നെയാണ് അർജ്ജുനൻ. അത് ഹൃദയത്തിന്റെ ഒരു ഭാവവിശേഷമാണ്. 'ഭക്തിയില്ലാത്ത ഒരാൾ ഇതിനു മുമ്പ് എന്നെ സാക്ഷാത്കരിച്ചിട്ടില്ല, ഇനി സാക്ഷാത്കരിക്കയുമില്ല'. ഇതാണ് ശ്രീകൃഷ്ണവാക്യത്തിന്റെ ആന്തരാർത്ഥം. 'മിലഹിം ന രഘുപതി ബിനു അനുരാഗാ കിയേ കോടി ജപ് യോഗ് വിരാഗാ' (കോടി ജന്മങ്ങളായി ജപം, യോഗം, വൈരാഗ്യം എന്നിവ തുടർന്നാലും ഭക്തിയില്ലാത്ത ഒരാളിന് രഘുപതിയോട് ചേരാനാവില്ല) എന്ന് തുളസീരാമായണത്തിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ അർജ്ജുനൻ ഒരു

പ്രതീകം മാത്രമാണെന്നറിയണം. ഈ അറിവു ഉൾക്കൊള്ളാനാവില്ലെങ്കിൽ ഗീതയുടെ പിന്നാലെ പോകാതിരിക്കയാണ് നല്ലത്. എന്തെന്നാൽ ഗീത സങ്കുചിതബുദ്ധികൾക്കു വേണ്ടിയുള്ളതല്ല. ആ ദിവ്യ ദർശനത്തിനുള്ള അർഹത അർജ്ജുനനോടുകൂടി അവസാനിക്കയാണെന്നല്ലേ പലരും തെറ്റായി വിശ്വസിക്കുന്നത്.

ആ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ അവസാന ഭാഗത്ത് യോഗേശ്വരൻ ഇങ്ങനെ ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നുഃ- 'അർജ്ജുനാ, അനന്യഭക്തിയും ശ്രദ്ധയുമുള്ളവർക്ക് നിനക്കു കിട്ടിയതുപോലുള്ള ദിവ്യദർശനവും എന്റെ തത്ത്വത്തെപ്പറ്റിയുള്ള അവബോധവും എന്റെ സാരൂപ്യവും ലഭ്യമാവും'. അനന്യഭക്തി ഈശ്വരപ്രേമത്തിന്റെ മറ്റൊരു രൂപമാണ്. ഇതു തന്നെ അർജ്ജുന സ്വരൂപം. ഒരു പഥികന്റെ പ്രതിരൂപമാണ് അർജ്ജുനൻ. ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ ഗീതയിലെ കഥാപാത്ര ങ്ങളെല്ലാം പ്രതീകാത്മക പ്രകൃതികളാണെന്നു കാണാൻ കഴിയും. ഇതിന്റെ സൂചന ഗീതയുടെ മിക്ക ഭാഗങ്ങളിലും കാണാവുന്നതാണ്.

ചരിത്ര പ്രസിദ്ധരായ കൃഷ്ണാർജ്ജുനന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന വസ്തുത ഇരിക്കട്ടെ. ഇങ്ങനെയൊരു മഹായുദ്ധം നടന്നിരുന്നു എന്നും സമ്മതിക്കാം. എന്നാലും ഗീതയിൽ ഭൗതികമായ യുദ്ധം ഒരിക്കലും വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല എന്നതാണു സത്യം. ഐതിഹാസികമായ ആ യുദ്ധത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ അർജ്ജുനൻ ഇതികർത്തവ്യതാ മൂഢനായിരുന്നു. എന്നാൽ സൈന്യത്തിന് ഒരു കുലുക്കവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. സൈന്യം യുദ്ധ സന്നദ്ധമായിത്തന്നെ നിലയുറപ്പിച്ചിരുന്നു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന് ഗീതയുപദേശിച്ചതുകൊണ്ട് സവ്യസാചിയായ അർജ്ജുനന്റെ സൈന്യം കൂടുതൽ ശക്തമായോ? കടലാസിൽ ചില ഉപകരണങ്ങളുടെ പേരുകൾ കുറിച്ചെന്നു വച്ച് ആ ഉപകരണങ്ങൾ ലഭ്യമാവണമെന്നില്ലല്ലോ. എല്ലാം പ്രസ്താവിച്ചു കഴിഞ്ഞെന്നവകാശപ്പെട്ടാലും വക്തവ്യമായ കാര്യങ്ങൾ പിന്നെയും അവശേഷിക്കും. അങ്ങനെ ഇനിയും കണ്ടെത്തിയിട്ടില്ലാത്ത സത്യങ്ങൾ അനാവരണം ചെയ്യാനുള്ള പ്രേരണ നാളത്തെ അന്വേഷകർക്ക് ഈ യഥാർത്ഥ ഗീത നൽകുമെന്നാണ് ഈ ലേഖകന്റെ പ്രതീക്ഷ.

ശ്രീ ഗുരു പൂർണ്ണിമ
24 ജൂലായ് 1983

സദ്ഗുരുകൃപാശ്രയീ, ജഗദ്ബന്ധു
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദ്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

യഥാർത്ഥ ഗീത

(ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീത)

അഥ പ്രഥമോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി ഒന്നാമദ്ധ്യായം)

ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച – (ധൃതരാഷ്ട്രൻ പറഞ്ഞു)

ധർമ്മക്ഷേത്രേ കുരുക്ഷേത്രേ സമവേതാ യുയുത്സവഃ
മാമകാ ഃ പാണ്ഡവാശ്ചൈവ കിമകുർവത സഞ്ജയ? – 1

ധൃതരാഷ്ട്രർ ചോദിച്ചു–“അല്ലയോ സംജയാ, ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലും കുരുക്ഷേത്രത്തിലും ഒന്നിച്ചു വന്നു ചേർന്ന സമരകുതുകികളായ പാണ്ഡുപുത്രന്മാരും എന്റെ പുത്രന്മാരും എന്തൊക്കെച്ചെയ്തു?”

അജ്ഞാനരൂപിയാണ് ധൃതരാഷ്ട്രർ. സംജയൻ സംയമരൂപിയും. മനസിന്റെ അന്തർഭാഗത്താണ് അജ്ഞത കുടികൊളളുന്നത്. അജ്ഞാനാവൃതമായ മനസാണ് ജന്മാന്ധനായ ധൃതരാഷ്ട്രർ.

എന്നാൽ സംയമരൂപിയായ സംജയൻ എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ അദ്ദേഹം കാണുന്നു, കേൾക്കുന്നു. പരമാത്മാവു മാത്രമാണ് സത്യമെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനറിയാം. എന്നിരുന്നാലും അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നുണ്ടായ മോഹരൂപിയായ ദുര്യോധനൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടി വികാരരൂപികളായ കൗരവന്മാരിലായിരിക്കും.

ശരീരം ഒരു ക്ഷേത്രമാണ്. ഹൃദയത്തിൽ ദൈവികസമ്പത്തു നിറയുമ്പോൾ ഈ ശരീരം ധർമ്മക്ഷേത്രമായിത്തീരുന്നു. മറിച്ച് ആസുരിസമ്പത്തു നിറയുമ്പോൾ കുരുക്ഷേത്രമായും പരിണമിക്കുന്നു. ഈ പദം ഉപദേശാത്മകമത്രേ. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുഃ– 'പ്രകൃതി യിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ത്രിഗുണങ്ങൾക്ക് വിധേയരായ മനുഷ്യർ കർമ്മം ചെയ്യുന്നു. ഒരു നിമിഷം പോലും ആർക്കും കർമ്മം ചെയ്യാതെ കഴിയാനാവില്ല.' ഗുണങ്ങൾ ആളുകളെക്കൊണ്ടു കർമ്മം ചെയ്യിക്കുന്നു. ഉറങ്ങുമ്പോഴും കർമ്മം മുടങ്ങുന്നില്ല. ആരോഗ്യമുള്ള ശരീരത്തിന് കർമ്മം അനിവാര്യമായ ഒരു കാര്യമാണ്. ത്രിഗുണങ്ങൾ മനുഷ്യരെ ദേവൻ മുതൽ കൃമികീടങ്ങൾ വരെയുള്ള ശരീരങ്ങളുമായി ബന്ധിക്കുന്നു. പ്രകൃതിയും പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ഗുണങ്ങളും ഉള്ളിടത്തോളം കാലം 'കുരു' (ചെയ്യുക) എന്ന നിർദ്ദേശം തുടർന്നു കൊണ്ടേയിരിക്കും. അതുകൊണ്ട് ജനന മരണങ്ങളുള്ള ക്ഷേത്രം – വികാരപൂർണ്ണമായ ക്ഷേത്രം – ഇതാണ് കുരുക്ഷേത്രം. പരമ ധർമസ്വരൂപമായ പരബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശനം നൽകുന്ന പുണ്യ പ്രവൃത്തികളാകുന്ന (പാണ്ഡവന്മാരുടെ) ക്ഷേത്രം ധർമ്മക്ഷേത്രവും.

പുരാതത്ത്വ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പഞ്ചാബ്, കാശി, പ്രയാഗ തുടങ്ങി പല സ്ഥലങ്ങളിലും 'കുരുക്ഷേത്ര' ത്തെപ്പറ്റി ഗവേഷണ പഠനങ്ങൾ നടത്തി. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഏതു ക്ഷേത്രത്തിലാണ് യുദ്ധം നടന്നതെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. 'ഇദം ശരീരം കൗന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യഭിധീയതേ' ഗീത 13/1. (അർജ്ജുനാ, ഈ ശരീരം തന്നെ ക്ഷേത്രം. ഇതിനെ അറിഞ്ഞശേഷം ഇതിന്റെ അപ്പുറത്തെത്തുന്ന ആളാണ് ക്ഷേത്രജ്ഞൻ). ശ്രീകൃഷ്ണൻ പിന്നീട് ശരീരത്തിലുള്ള പത്തിന്ദ്രിയങ്ങൾ, മനോബുദ്ധ്യഹങ്കാരങ്ങൾ, അഞ്ചു വികാരങ്ങൾ, മൂന്നു ഗുണങ്ങൾ ഇവയെപ്പറ്റി വിവരിക്കുന്നു. ശരീരം കൃഷിഭൂമിയാണ്, ഗോദാവുമാണ്. ഇവിടെ പരസ്പരം പൊരുതുന്ന രണ്ടു പ്രവൃത്തികളുണ്ട്. ദൈവസമ്പത്തും ആസുരസമ്പത്തും. അതായത് – വിരുദ്ധമനോവൃത്തികളെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്നവരായ പാണ്ഡു

പുത്രന്മാരും ധൃതരാഷ്ട്ര പുത്രന്മാരും.

അനുഭവ സമ്പന്നനായ ഒരു മഹാപുരുഷനെ ശരണം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ മേൽ സൂചിപ്പിച്ച വിരുദ്ധ പ്രവൃത്തികളുടെ പരസ്പരസംഘർഷം ആരംഭിക്കുന്നു. ക്ഷേത്രവും ക്ഷേത്രജ്ഞനും തമ്മിലുള്ള ഈ സംഘർഷമാണ് യഥാർത്ഥ യുദ്ധം. യുദ്ധങ്ങളുടെ കഥകൾ കൊണ്ടു സമൃദ്ധമാണ് ലോകചരിത്രം. പക്ഷേ യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കുന്ന കക്ഷിക്ക് ശാശ്വതമായ വിജയം അവകാശപ്പെടാനാവുമോ? പരസ്പരമുള്ള പകരം വീട്ടലല്ലേ ഇത്. പ്രകൃതിക്ക് സർവഥാ ശമനം വരുത്തിയിട്ട് പ്രകൃതിക്കപ്പുറത്തുള്ള സത്യത്തെ കണ്ടറിഞ്ഞ് അതിൽ കടക്കുന്നതാണ് യഥാർത്ഥ വിജയം. പിന്നിൽ പരാജയം പതിയിരിക്കാത്ത പരിപൂർണ്ണ വിജയമാണിത്. ജനനമരണ ബന്ധമില്ലാത്ത മുക്തി!

ഇപ്രകാരം അജ്ഞാനം കൊണ്ട് ആവൃതമായ മനസിന് ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയുദ്ധത്തിൽ എന്തുണ്ടായി എന്ന് സംയമത്തിലൂടെ മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്. സംയമം പൂർണ്ണമാകുന്നതോടെ തെളിഞ്ഞ ഉൾക്കാഴ്ചയും ഉണ്ടാകുന്നു.

സഞ്ജയ ഉവാച - (സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു)
ദൃഷ്ട്വാതുപാണ്ഡവാനീകം വ്യൂഢം ദുര്യോധനസ്തദാ
ആചാര്യമുപസംഗമ്യ രാജാ വചനമബ്രവീത് - 2

ആസമയത്ത് പാണ്ഡവർ അണിയണിയായി നിരത്തി നിറുത്തിയിരിക്കുന്ന സേനയെ കണ്ട് അതിന്റെ വിവരണം കൊടുക്കാനായി ഗുരുനാഥനായ ദ്രോണാചാര്യരുടെ അടുത്ത് ചെന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു അതായത്.

'ദ്വൈതത്തിന്റെ ആചരണമാണു ദ്രോണാചാര്യർ' നാം പരമാത്മാവിൽ നിന്നും വേറെയാണെന്നുള്ളബോധമാണ് ദ്വൈതഭാവന. വീണ്ടും ചെന്നെത്താനുള്ള പിടയൽ ഉണ്ടാകുന്നു. അപ്പോൾ ഗുരുവിനെ അന്വേഷിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു. ഈ രണ്ടു പ്രവൃത്തികളുടെ ഇടയിൽ ഈ പ്രാഥമികഗുരു (ദ്രോണർ) വരുന്നു. പിന്നിട് യോഗസ്ഥനും യോഗേശ്വരനുമായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സദ്ഗുരുവായിത്തീരുന്നു.

മോഹരൂപിയാണ് ദുരോ്യധനൻ. മോഹമാണ് എല്ലാ വ്യാധികൾക്കും മൂലകാരണം. ദുഷിച്ച ധനത്തോടുകൂടിയവനാണ് ദുര്യോധനൻ. ആത്മീയ സമ്പത്തു മാത്രമാണ് സ്ഥിരമായ സമ്പത്ത്. മോഹം അതിനെ ദൂഷിതമാക്കുന്നു. നമ്മെ പ്രകൃതിയിലേക്കു കെട്ടി വലിക്കുന്നത് ഈ മോഹമാണ്. എന്നാൽ അത് യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനത്തിനും പ്രേരണ നൽകുന്നുണ്ട്. മോഹം നിരവധി സംശയങ്ങൾക്കു പരിഹാരം തേടുന്നു. അതില്ലാതായാലേ പൂർണ്ണത കൈവരുത്താനാവൂ.

അങ്ങനെ പലനിലകളായി അണിനിരത്തിയ സേനയെക്കണ്ട് - അതായത് പുണ്യത്തിലൂടെ രൂപീകൃതമായ സജാതീയ പ്രവൃത്തികൾ ശരിയായി വിന്യസിക്കപ്പെട്ടതു കണ്ട് മോഹ രൂപിയായ ദുര്യോധനൻ പ്രഥമ ഗുരുവായ ദ്രോണന്റെ അടുത്തു ചെന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. ഃ-

പശ്യൈതാം പാണ്ഡുപുത്രാണാമാചാര്യ മഹതീം ചമൂം
വ്യൂഢാം ദ്രുപദപുത്രേണ തവശിഷ്യേണ ധീമതാ -3

അല്ലയോ ആചാര്യാ, അങ്ങയുടെ ബുദ്ധിമാനായ ശിഷ്യനും ദ്രുപദരാജപുത്രനുമായ ധൃഷ്ടദ്യുമ്നൻ അണിനിരത്തിയിരിക്കുന്ന ബൃഹത്തായ പാണ്ഡവസേനയെ നോക്കിയാലും.

ശാശ്വതവും സ്ഥിരവുമായ പദത്തിൽ ദൃഢബദ്ധമായ മനസിന്റെ പ്രതീകമാണ് പുണ്യപ്രവൃത്തികളുടെ നായകനായ ധൃഷ്ടദ്യൂമ്നൻ (സാധൻ കഠിൻന മൻ കർടേകാ തുളസി രാമായണം) മനസിന്റെ ദൃഢതയും കഠിനതയും സാധനയുടെ കഠിനത ഇല്ലാതാക്കും.

ഇനിനോക്കൂ സേനയുടെ വൈപുല്യം.

അത്ര ശൂരാ മഹേഷ്വാസാ ഭീമാർജുനസമാ യുധി
യുയുധാനോ വിരാടശ്ച ദ്രുപദശ്ച മഹാരഥ ഃ -4

ഈ സേനയിൽ മഹേഷ്വാസാ ഃ- മഹാനായ ഈശനിൽ അധിവസിക്കുന്ന ഭാവരൂപിയായ ഭീമനോടും അനുരാഗരൂപിയായ അർജ്ജുനനോടും തുല്യരായ അനേകം വീരശൂരന്മാരുണ്ട്. സാത്ത്വിക രൂപിയായ സാത്യകിയെപ്പോലുള്ളവർ. 'വിരാടഃ' - എല്ലായിടത്തും ഈശ്വരശക്തി പ്രവഹിപ്പിക്കുന്ന ഏകാഗ്രതയുടെ പ്രതീകം.

മഹാരഥനായ ദ്രുപദരാജാവാകട്ടെ സ്ഥിരനിഷ്ഠയുടെ പ്രതീകവും. അപ്രകാരം തന്നെ –

ധൃഷ്ടകേതുശ്ചേകിതാന ഃ കാശിരാജശ്ച വീര്യവാൻ
പുരുജിത് കുന്തിഭോജശ്ച ശൈബ്യശ്ച നരപുംഗവഃ –5

'ധൃഷ്ടകേതു' ഃ സുദൃഢമായ കർത്തവ്യം. 'ചേകിതാനഃ' എവിടെയായാലും അവിടെനിന്നൊക്കെ ചിത്തത്തെ പിൻവലിച്ച് പരമാത്മാവിൽ ഉറപ്പിക്കൽ, 'കാശിരാജ ഃ' കായരൂപിയായ കാശി തന്നെ സാമ്രാജ്യമായിട്ടുള്ള ആൾ, 'പുരുജിത്' – സ്ഥൂല സൂക്ഷ്മകാരണ ശരീരങ്ങളുടെ മേൽ വിജയം നേടുന്ന ആൾ, കുന്തിഭോജ ഃ – കർത്തവ്യപാലനത്തിലൂടെ സംസാരത്തെ കീഴടക്കൽ, നരശ്രേഷ്ഠനായ ശൈബ്യൻ – സത്യവ്യവഹാരത്തിന്റെ പ്രതീകം –

യുധാമന്യുശ്ച വിക്രാന്ത ഉത്തമൗജാശ്ച വീര്യവാൻ
സൗഭദ്രോ ദ്രൗപദേയാശ്ച സർവ ഏവ മഹാരഥാ ഃ –6

പിന്നിട് പരാക്രമിയായ യുധാമന്യു – യുദ്ധത്തിന് അനുരൂപമായുള്ള മനസിന്റെ ധാരണ, ഉത്തമൗജാഃ – നന്മയുടെ ഹർഷോന്മാദമായ സുഭദ്രാപുത്രൻ അഭിമന്യു. നന്മ ആധാരമാവുമ്പോൾ മനസ് നിർഭയമാകുന്നു. ഇത്തരം മംഗളകരമായ അടിത്തറയിൽ ഉണ്ടായ നിർഭയമായ മനസിനെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന ധ്യാനരൂപിണിയായ ദ്രൗപദിക്ക് അഞ്ചു പുത്രന്മാരുണ്ട്. വാത്സല്യം, ലാവണ്യം, സഹൃദയത്വം, സൗമ്യത, സ്ഥിരത എന്നീ ഗുണങ്ങളുടെ പ്രതീകങ്ങളായ അഞ്ചു മഹാരഥന്മാർ. സാധനയുടെ മാർഗ്ഗത്തിൽ സമ്പൂർണ്ണ യോഗ്യതയോടെ പുരോഗമിക്കാനുള്ള കഴിവ് ഈ ഗുണങ്ങൾ നൽകുന്നു.

ഇങ്ങനെ പാണ്ഡവപക്ഷത്തുള്ള പതിനഞ്ചോ ഇരുപതോ പേരെ – ദൈവസമ്പത്തിന്റെ മഹത്ത്വം നിറഞ്ഞ അംഗങ്ങളെ ദുര്യോധനൻ എണ്ണി. വിജാതീയ വൃത്തികളുടെ രാജാവായ ദുര്യോധനൻ മോഹമഗ്നനായതിനാൽ സജാതീയ വൃത്തികളെ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാതെ കുഴങ്ങി.

ദുര്യോധനൻ തന്റെ പക്ഷത്തുള്ളവരെപ്പറ്റി സംക്ഷിപ്തമായി പറയുന്നതേ ഉള്ളു. ഏതെങ്കിലും ബാഹ്യയുദ്ധം ഉണ്ടാകാൻ

പോകയാണെങ്കിൽ തന്റെ സേനകളെ കൃത്യമായി എണ്ണിയേനേ. വികാരങ്ങളെ എണ്ണി തിട്ടപ്പെടുത്തേണ്ടതില്ല. എന്തെന്നാൽ അവയെ കീഴടക്കേണ്ടതാണ്. അവ നാശോന്മുഖങ്ങളാണ്. കേവലം അഞ്ചോ ആറോ വികാരങ്ങളെപ്പറ്റി പരാമർശിച്ചെന്നേയുള്ളു. അവയുടെ ഉള്ളിൽ ബഹിർമുഖവൃത്തികളെല്ലാം നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

എങ്ങനെയെന്നാൽ -

അസ്മാകം തു വിശിഷ്ടാ യേ താൻനിബോധ ദ്വിജോത്തമ
നായകാ മമ സൈന്യസ്യ സംജ്ഞാർഥം താൻ ബ്രവീമി തേ - 7

ബ്രാഹ്മണ ശ്രേഷ്ഠാ, നമ്മുടെ പക്ഷത്തെ പ്രധാനികളായവരെപ്പറ്റി മനസ്സിലാക്കുക. അങ്ങയുടെ അറിവിനായി എന്റെ സേനാനായകന്മാരെ പറ്റി ആദ്യം പറയാം. ഇവിടെ ബാഹ്യയുദ്ധമാണ് നടക്കുന്നതെങ്കിൽ സേനാപതിയെ 'ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠാ' എന്നു സംബോധന ചെയ്യുന്നത് അയുക്തമാണ്. യഥാർത്ഥത്തിൽ രണ്ട് അന്തഃകരണവൃത്തികളുടെ സംഘർഷമാണ് ഗീതയിലെ പ്രമേയം. അവയിൽ ദ്വൈതത്തിന്റെ ആചാര്യനാണ് ദ്രോണർ. നാം പരമാചാര്യനിൽ നിന്ന് അകന്നുപോയാൽ ദ്വൈത ചിന്തയുണ്ടാക്കുന്ന പ്രകൃതിക്ക് വിധേയരായിപ്പോകും. ഇതിനെ കീഴടക്കാനുള്ള പ്രേരണ പ്രഥമ ഗുരുവായ ദ്രോണനിൽ നിന്നു ലഭിക്കുന്നു അപൂർണ്ണമായ അറിവ് പൂർണ്ണതയിലേക്ക് നയിക്കും. യുദ്ധരംഗം പൂജാവേദിയല്ല. അവിടെ ശൗര്യസൂചകമായ സംബോധനയാണ് വേണ്ടത്. അടുത്തത് വിജാതീയപ്രവൃത്തികളുടെ നായകന്മാർ ആരെല്ലാം?

ഭവാൻ ഭീഷ്മശ്ച കർണശ്ച കൃപശ്ച സമിതിഞ്ജയഃ
അശ്വത്ഥാമാ വികർണശ്ച സൗമദത്തിസ്തഥൈവച - 8

ആദ്യത്തെ ആൾ അങ്ങ് (ദ്വൈതത്തിന്റെ ആചരണ രൂപിയായ ദ്രോണാചാര്യർ) തന്നെ. അടുത്തയാൾ ഭ്രമരൂപിയായ ഭീഷ്മ പിതാമഹൻ. വികാരഉദ്ഗമനമാണ് ഭ്രമം. അവസാനം വരെ ഈ ഭ്രമം നിലനില്ക്കുന്നു. പിതാമഹൻ എന്നു പറയപ്പെടുന്നത് അതുകൊണ്ടാണ്. സമസ്ത സേനകളും നാശമടഞ്ഞിട്ടും പിതാമഹൻ ജീവിതം തുടർന്നു. ശരശയ്യയിൽ ചേതന മങ്ങി കിടന്നപ്പോഴും ജീവൻ നിലനിർത്തിയിരുന്നു. അങ്ങനെ ഭ്രമരൂപിയായി. ഭ്രമം മരണപര്യന്തം നിലനിന്നു. പിന്നെയുള്ളത് വിജാതീയ കർമ്മരൂപിയായ കർണ്ണനും സമരവിജയിയായ കൃപാചാര്യനുമാണ്. സാധകനിലുള്ള കൃപയുടെ

ആചരണമാണ് കൃപാചാര്യർ. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയോടെ പരമാചാര്യനായി ശോഭിക്കുന്ന കൃപാധാമമാണ് കൃഷ്ണൻ. സാധനകൾ നടത്തുമ്പോൾ നാം പരമാത്മാവിൽ നിന്നു ഭിന്നരത്രേ. വിജാതീയ പ്രവർത്തനമാകുന്നു ജീവിതം. മോഹരൂപത്തിലുള്ള സമ്മർദ്ദ തന്ത്രമാണത്. ഈ പരിതഃ സ്ഥിതിയിൽ സാധകൻ ദുർബലനായി കൃപ കാണിക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ പുരോഗതിയ്ക്ക് തടസ്സമുണ്ടാകും. ദയ കാട്ടിയതുകൊണ്ട് സീതയ്ക്കു ലങ്കയിൽ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തു കഴിയേണ്ടി വന്നു. സാധനാകാലത്തിൽ വിശ്വാമിത്രൻ ത്രിശങ്കുവിന്റെ മേൽ ദയ കാട്ടിയതിനാൽ തപോബലം നഷ്ടപ്പെട്ട് പതിതനായി. യോഗസൂത്രകാരനായ പതഞ്ജലി ഇങ്ങനെ പറയുന്നു ഃ "തേ സമാധാവുപസർഗാ വ്യുത്ഥാനേ സിദ്ധയ ഃ" (3-37) ശക്തികൾ ഉണരുമ്പോൾ സിദ്ധികൾ ഉണ്ടാവുന്നു. എന്നാൽ അവ കാമക്രോധ ലോഭമോഹാദികൾ പോലെ മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കു തടസ്സമുണ്ടാക്കുന്നു.

ഉദാഹരണം

ഛോരത് ഗ്രന്ഥി ജാനി ഖഗരായാ
വിഘ്ന അനേക് കരീ തബ് മായാ.
രിദ്ധി സിദ്ധി പ്രേരഇ ബഹു ഭായീ.
ബുദ്ധി ഹിം ലോഭ ദിഖാവഹിം ആയി.

(രാമചരിത മാനസം - 7 / 17 / 6-7) തുളസിരാമായണം, തുളസിദാസൻ

മായ അനേകം തടസങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഐശ്വര്യം പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. അത്രത്തോളം സിദ്ധനാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ നിലയിലെത്തിയ സാധകന് ആപത്തുകൾ ഇല്ലാതാക്കാം. ആസന്നമരണനായ രോഗിയെ ജീവിതത്തിലേക്കു തിരിച്ചുകൊണ്ടുവരാം. എന്നാൽ ഇങ്ങനെ സിദ്ധികൾ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതു തൊഴിലാക്കിയാൽ അയാൾ അധഃപതനത്തിലേക്കു വഴുതി വീഴും. ഒരു രോഗിയുടെ സ്ഥാനത്ത് ആയിരക്കണക്കിന് രോഗികൾ ഉണ്ടായെന്നു വരും. ഭജന-ചിന്തനക്രമങ്ങൾ തകരാറിലാവും. അങ്ങനെ വഴിതെറ്റി പ്രകൃതിയുടെ പ്രഹരങ്ങൾ തുടരെ ഏൽക്കേണ്ടി വരും. ലക്ഷ്യം വിദൂരത്തിലായിരിക്കുമ്പോൾ, സാധകൻ വിട്ടു വീഴ്ചകൾ ചെയ്താൽ ആ അസ്ഥാനത്തുള്ള കാരുണ്യപ്രകടനം യുദ്ധജേതാക്കളാകേണ്ട തന്റെ ഭടന്മാരെ മുഴുവൻ

അസ്തപ്രജ്ഞരാക്കിയെന്നു വരും. അതിനാൽ സാധകൻ വിജയലബ്ധിവരെ സൂക്ഷിച്ചു കഴിയണം. 'ദയാ ബിനു സന്ത് കസാഈ, ദയാ കരീതോ ആഫത് ആയീ' (ദയ ഇല്ലെങ്കിൽ കശാപ്പുകാരനെന്നു കരുതപ്പെടും. ദയ കാട്ടിയാലോ, ആപത്തിൽ വീഴുകയും ചെയ്യും.)

സൃഷ്ടിയിൽ ഉള്ള വസ്തുക്കളാൽ ആകർഷിക്കപ്പെടുന്നത് ആസക്തിമൂലമാകുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള ആസക്തിയുടെ പ്രതിരൂപമാകുന്നു അശ്വത്ഥാമാ. ദ്വൈതത്തിന്റെ ആചരണരൂപമാകുന്നു ദ്രോണാചാര്യർ. ദ്വൈതമാകുന്നു ആസക്തിയുടെ ജന്മദാതാ. ദ്രോണാചാര്യരുടെ കയ്യിൽ ആയുധമുള്ള കാലംവരെ അദ്ദേഹം അജയ്യനാകുന്നു: അദ്ദേഹത്തിനെ ആരാലും മരണപ്പെടുത്താൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. (അതിനാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഈ ഉപായം പറഞ്ഞുകൊടുത്തു). കൗരവപക്ഷത്തുള്ള അശ്വത്ഥാമാ എന്ന ആനയെ കൊന്നിട്ട് ആ വിവരം ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുപറയുക, ഇതുകേട്ടാൽ ദ്രോണാചാര്യർ ബോധം കെട്ടുവീഴും. ആസമയത്ത് അദ്ദേഹത്തെ വധിക്കുക എന്ന്. അതിൽ പ്രകാരം ഭീമൻ ആ ആനയെ കൊന്നിട്ട് താൻ അശ്വത്ഥാമാവെ കൊന്നു എന്ന് വിളിച്ചുകൂവി അട്ടഹസിച്ചു. ഇതുകേട്ടതും തന്റെ പുത്രൻ അശ്വത്ഥാമാവാണ് മരിച്ചതെന്ന് വിചാരത്തിനാൽ തപ്തചിത്തനായി ശസ്ത്രവിഹീനനായി നിലംപതിച്ചു. തൽസമയം കഴുത്തു വെട്ടി കൊലപെടുത്തി. പുത്രന്റെ മേൽ ഉണ്ടായ അത്യാസക്തി മൂലം സ്വയം മൃത്യുവിനിരയായി. അശ്വത്ഥാമാ ദീർഘജീവിയായിരുന്നു. എങ്കിലും ജീവിതത്തിന്റെ അന്തിമക്ഷണം വരെ ആസക്തി എന്ന ഈ ബാധ നിലനിന്നിരുന്നു. അതിനാൽ ചിരം ജീവി എന്ന് പറയുന്നു.

വികൽപരൂപി കർണ്ണൻ ! സാധനയുടെ ഉന്നതാവസ്ഥയിലേക്ക് എത്തുന്നതുവരെ മനസിൽ സങ്കൽപവികൽപങ്ങൾ ഉണ്ടാകും. ഉന്നതാവസ്ഥയിൽ വിശിഷ്ടസങ്കൽപങ്ങൾ ഉണ്ടാകും. സ്വരൂപപ്രാപ്തിയോടെ ഭഗവാനിൽ നിന്നും സിദ്ധികളും അലൗകികശക്തികളും കിട്ടും. എന്നാൽ സാധകന്റെ ദൃഷ്ടി എപ്പോഴും കർമ്മത്തിൽ മാത്രമായിരിക്കണം. കർമ്മഫലത്തിൽ ആകാംക്ഷ ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭഗവത്ചിന്തനത്തിന് പകരം ഐശ്വര്യാദിസിദ്ധികളുടെ സങ്കൽപവികൽപങ്ങൾ ഉണ്ടാകും. ഇത് സാധകന് ഭയങ്കരബാധയുണ്ടാക്കും. ഈ വികൽപമാകുന്നു

വികർണ്ണൻ.

ഭ്രമമയി ശ്വാസം ഭൂരിശ്രവാകുന്നു. സാധനയുടെ തരം ഉയർന്ന് ഉന്നതസ്ഥിതിയിൽ എത്തുമ്പോൾ പ്രശംസകൾ കിട്ടാൻ തുടങ്ങും, ഇദ്ദേഹം സിദ്ധനാകുന്നു, ദിവ്യശക്തിയുള്ള മഹാത്മാവാകുന്നു, ലോകപാലകർ പോലും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മുൻപിൽ തലകുനിക്കുന്നു, മാത്രമല്ല ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ കൂടെയുള്ളവരെയും കൂടെ ലോകർ ബഹുമാനിക്കുന്നു. എന്നിങ്ങനെ പ്രശംസിക്കുന്നത്കേട്ട് സന്തോഷാതിരേകത്തിൽ മുങ്ങി ഒഴുകി പോകും. ഈ ഭ്രമമയി ശ്വാസമാകുന്നു. ദുരിശ്രവ. 'പൂജ്യഗുരുദേവൻ' (പൂജ്യ പരമാനന്ദഗുരു) പറയുമായിരുന്നു, ലോകർ പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്യും, പ്രശംസകൾ ചൊരിയും, ജഗത്ഗുരു എന്ന് പറയും, ഇതിനാലെ നിങ്ങൾക്ക് യാതൊന്നും കിട്ടുന്നതല്ല. എന്നാൽ ഭഗവാൻ നിങ്ങളെ സാധുവെന്ന് എപ്പോൾ വിളിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ നിങ്ങൾക്ക് കിട്ടാത്തതായി യാതൊന്നും ബാക്കി ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതുമല്ല. പിന്നെ ലോകർ എന്തുപറഞ്ഞുവെന്നോ പറയുന്നുവെന്നോ നോക്കേണ്ടകാര്യവുമില്ല എന്ന്. മേൽപറഞ്ഞ പ്രശംസകളിൽ ഒഴുകിപോകുന്നത്, ഭ്രമമയി ശ്വാസമാകുന്നു, ഇതാകുന്നു ഭൂരിശ്രവാ. പ്രശംസകൾ ഒന്നിനുമേൽ ഒന്ന് എന്നിങ്ങനെ ഉണ്ടാകുന്നത് അത്യാധികരഞ്ചിതവുമാകുന്നു. ഇതിനാൽ സാധകന്റെ സാധനകളിൽ ക്ഷയം സംഭവിക്കുന്നു. ഇതുപോലെ ഭ്രമമയി ശ്വാസമാകുന്നു ഭൂരിശ്രവാ. സംയമത്തിന്റെ ഉന്നതസ്ഥിതിയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന പ്രകൃതികളുടെ നാമ മാകുന്നു ഇത്. ബാഹ്യപ്രവൃത്തികളുടെ അംഗ ഉപാംഗവുമാകുന്നു.

അന്യേ ച ബഹവഃശൂരാ മദർത്ഥേ ത്യക്ത ജീവിതാ ഃ
നാനാശസ്ത്രപ്രഹരണാ ഃ സർവേ യുദ്ധവിശാരദാ ഃ –9

പിന്നെയും ശൂരവീരന്മാരായ അനേകം പേർ പലവിധം ആയുധങ്ങളുമേന്തി ജീവിതാശ വെടിഞ്ഞ് എനിക്കു വേണ്ടി അടരാടാൻ തയ്യാറായി നില്ക്കുന്നു. ഇവർ എനിക്കു വേണ്ടി പ്രാണൻ പോലും ത്യജിക്കുന്നവരാണ്. എന്നാൽ അവരുടെ എണ്ണം കൃത്യമായിപ്പറയാൻ പ്രയാസം. ഇവിടെ ഏതുസേന ഏതേത് ഭാവങ്ങളിലൂടെ സുരക്ഷിതമായി രിക്കുന്നു എന്ന് ഇനി പറയുന്നു.

അപര്യാപ്തം തദസ്മാകം ബലം ഭീഷ്മാഭിരക്ഷിതം
പര്യാപ്തം ത്വിദമേതേഷാം ബലം ഭീമാഭിരക്ഷിതം –10

ഭീഷ്മർ രക്ഷിക്കുന്ന നമ്മുടെ സൈന്യം എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും അജയ്യമത്രേ. ഭീമൻ രക്ഷിക്കുന്ന ശത്രുസേനയെ കീഴടക്കാൻ വിഷമമില്ല. പര്യാപ്തം, അപര്യാപ്തം എന്ന ക്ലീഷ്ടപദങ്ങളുടെ പ്രയോഗം ദുര്യോധനന്റെ ആശങ്കയെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. അതിനാൽ കൗരവർ വിശ്വാസമർപ്പിക്കുന്ന ഭീഷ്മർ ഏതു തരത്തിലുളള സത്തയാണെന്നും പാണ്ഡവരുടെ സമ്പൂർണ്ണ വിശ്വാസ പാത്രമായ ഭീമൻ ഏതു സത്തയാണെന്നും (ദൈവ സമ്പത്ത്) മനസ്സിലാക്കാം. ദുര്യോധനൻ തന്റെ വ്യവസ്ഥ ഇങ്ങനെ നൽകുന്നു ഃ-

അയനേഷു ച സർവേഷു യഥാഭാഗമവസ്ഥിതാ ഃ
ഭീഷ്മമേവാഭിരക്ഷന്തു ഭവന്ത ഃ സർവ ഏവഹി – 11

അതിനാൽ എല്ലാ സമരവ്യൂഹങ്ങളും സ്വസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഉറച്ചുനിന്നു കൊണ്ട് നിങ്ങൾ ഭീഷ്മരെ എല്ലാ ആക്രമണങ്ങളിൽ നിന്നും സർവപ്രകാരത്തിലും സംരക്ഷിക്കുക. ഭീഷ്മർ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം നമ്മൾ അജയ്യരാണ്. അതുകൊണ്ട് നിങ്ങൾ പാണ്ഡവരോടു പോരടിക്കാതെ ഭീഷ്മരെ കാത്തു സൂക്ഷിക്കുക. സ്വയം രക്ഷിക്കാൻ കഴിവില്ലാത്ത യോദ്ധാവാണ് ഭീഷ്മർ. അതുകൊണ്ടാണ് കൗരവർക്ക് അദ്ദേഹത്തിന്റെ രക്ഷ ഏറ്റെടുക്കേണ്ടി വന്നത്. ബാഹ്യയുദ്ധം നടത്തുന്ന യോദ്ധാവല്ല ഭീഷ്മർ, ഭ്രമത്തിന്റെ പ്രതീകമാണദ്ദേഹം, ഭ്രമം ഉളളിടത്തോളം കാലം വീജാതിയ വൃത്തികളെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്ന കൗരവർ അജയ്യരാണ്. അജയ്യർ എന്നതിന് കീഴടക്കപ്പെടാൻ കഴിയാത്തവർ എന്നല്ല, കഷ്ടപ്പെട്ട് കീഴടക്കപ്പെടേണ്ടവർ എന്നാണർത്ഥം.

മഹാ അജയ് സംസാർ രിപു ജിതി സകഇ സോബിർ
തുളസി രാമായണം 6–80

(ദുഃഖമയമായ ലോകജീവിതം അജയ്യനായ ശത്രുവത്രേ, ആ ശത്രുവിനെ കീഴടക്കുന്നവനാണ് യഥാർത്ഥ വീരൻ). ഭ്രമം ഒടുങ്ങിയാൽ അവിദ്യ ഇല്ലാതാകും. അവശേഷിക്കുന്ന മോഹം തുടങ്ങിയവയും ക്രമേണ അസ്തമിക്കും. ഭീഷ്മർ ഇച്ഛാമൃത്യുവായിരുന്നു. ഇച്ഛ തന്നെ ഭ്രമം. ഇച്ഛ ഇല്ലാതാക്കുക, ഭ്രമം അവസാനിപ്പിക്കുക എന്നതു രണ്ടും ഫലത്തിൽ ഒന്നു തന്നെ. ഇക്കാര്യം സന്ത് കബീർ ലളിതമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഇച്ഛാ കായാ ഇച്ഛാ മായാ ഇച്ഛാ ജഗ്ഗ് ഉപജായാ
കഹ് കബീർ ജേ ഇച്ഛാ വിവർജിത് താകാ പാർന പായാ

എവിടെയാണോ ഭ്രമം ഇല്ലാത്തത് അവിടം അപാരവും അവ്യക്തവുമായ ബ്രഹ്മലോകമാണ്. ഇച്ഛയിൽ നിന്നാണ് ശരീരം ഉണ്ടായത്. ഇച്ഛ തന്നെ മായ. ലോകോല്പത്തിക്കു കാരണവും ഇച്ഛ തന്നെ. ('സോകാമയത' 'തദൈക്ഷത ബഹുസ്യാം പ്രജായേയ ഇതി' - 'ബ്രഹ്മം ആഗ്രഹിച്ചു' 'ബ്രഹ്മം സങ്കല്പിച്ചു ഞാൻ പലതാകട്ടെ എന്ന്' ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്ത് 6-2-3') ഇച്ഛകളിൽ നിന്നും തീർത്തും വിമുക്തനായവൻ അനന്തവും നിസ്സീമവുമായ തത്ത്വത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു എന്ന് കബീർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു (യോകാമോ നിഷ്കാമ ആപ്തകാമ ആത്മകാമോ ന തസ്യ പ്രാണാ ഉത്ക്രാമന്തി ബ്രഹ്മൈവസൻ ബ്രഹ്മാപ്യേതി. ബൃഹദാരാണ്യക ഉപനിഷത്ത് 4-4-6. കാമനകളിൽ നിന്നു വിടുതൽ നേടിയ ആത്മനിഷ്ഠനും ആത്മസ്വരൂപനുമായ ആൾക്ക് ഒരിക്കലും വീഴ്ചയുണ്ടാവുകയില്ല. അയാൾക്ക് ബ്രഹ്മൈക്യമുണ്ടാകുന്നു). തുടക്കത്തിൽ ഇച്ഛകൾ അനന്തമായുണ്ടാകുന്നു. സാധനകളിലൂടെ മുന്നേറുന്നതോടെ പരമാത്മപ്രാപ്തി എന്ന ഒരേ ഒരിച്ഛ മാത്രമവശേഷിക്കുന്നു. ഈ ഇച്ഛയും നിറവേറ്റപ്പെടുന്നതോടെ 'ഇച്ഛ' എന്നൊന്ന് തീർത്തും ഇല്ലാതാകുന്നു. ബ്രഹ്മത്തിന് ഉപരി മറ്റൊരു വസ്തു ഉണ്ടെങ്കിൽ അതിനെ ഇച്ഛിക്കാം. പക്ഷേ അങ്ങനെ ഒരു വസ്തു ഇല്ലല്ലൊ. പിന്നെ എന്ത് ഇച്ഛിക്കാനാണ്. നേടാൻ യോഗ്യമായ ഒരു വസ്തുവും അവശേഷിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ ഇച്ഛ വേരോട അറ്റുപോകും. ഇച്ഛ ഇല്ലാതാവുമ്പോൾ ഭ്രമവും ഇല്ലാതാവുന്നു. ഭീഷ്മർ ഇച്ഛാമൃത്യുവാണല്ലൊ.

ഇപ്രകാരം ഭീഷ്മരാൽ രക്ഷിക്കപ്പെടുന്ന നമ്മുടെ സൈന്യം എല്ലാ വിധത്തിലും അജയ്യമാണ്. ഭ്രമമുളളിടത്തോളം കാലം അവിദ്യയുടെ സാന്നിധ്യവും ഉണ്ടാവും. ഭ്രമം ഒടുങ്ങുമ്പോൾ അവിദ്യയും അവസാനിക്കും.

ഭീമനാൽ രക്ഷിക്കപ്പെടുന്ന എതിരാളികളുടെ സൈന്യത്തെ നമുക്ക് ജയിക്കാൻ വിഷമമില്ല. ഭാവരൂപിയാണ് ഭീമൻ. 'ഭാവേ വിദ്യതേ ദേവ ഃ' ഭാവത്തിൽ ദേവൻ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. അജ്ഞാതനായ പരമാത്മാവിനെ ജ്ഞാതനാക്കാനുള്ള കഴിവ് ഭാവത്തിനുണ്ട്. (ഭാവ

വസ്യ ഭഗവാൻ, സുഖനിധാൻ കരുണാഭവൻ - ഭാവ വശ്യനും സുഖനിധാനവും കരുണാനിലയവുമാണ് ഭഗവാൻ - രാമചരിതമാനസം 7-92) ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഭാവത്തെ ശ്രദ്ധയെന്നാണ് വ്യവഹരിക്കുന്നത്. ഭാവത്തിന് ഭഗവാനെപ്പോലും വശത്താക്കാൻ കഴിയും. ഭാവത്തിലുടെയാണ് എല്ലാ പുണ്യപ്രവൃത്തികളും വികസിക്കുന്നത്. ഭാവം പുണ്യത്തെ കാത്തുസൂക്ഷിക്കുന്നു. അത്ര ശക്തമത്താണ് ഭാവം. എന്തെന്നാൽ അത് പരമാത്മാവിൽ നമുക്കു വിശ്വാസം ജനിപ്പിക്കുന്നു. ശക്തിമത്താണെങ്കിലും കോമളവുമാണത്. എന്നാൽ ഭാവം പെട്ടെന്ന് മാറിവരാവുന്നതാകുന്നു. ഇന്ന് നിങ്ങൾ പറയും മഹാത്മ നല്ല ആളാണെന്ന്, നാളെ നിങ്ങളുടെ ഭാവം മാറിയാൽ നിങ്ങൾ പറയും. ആ മഹാത്മ പായസം കുടിക്കുന്ന തിനാൽ ചീത്തയാളാണെന്ന്. അതായത് അനുകൂല പ്രതികൂല ഭാവങ്ങൾ കാര്യങ്ങളെ തിരിച്ചും മറിച്ചും സങ്കൽപ്പിക്കും.

ഘാസ് പാത് ജേ ഖാത് ഹേം, തിൻഹഹി സതാവൈ കാമ്
ദുധ് മലാഈഖാത്ജേ തൻഹി ജാനേ രാമ്

(പുല്ലും ഇലയും തിന്നുന്ന മൃഗങ്ങളെ കാമം അടിപ്പെടുത്തുന്നു. പാലും വെണ്ണയും കഴിക്കുന്നവർ ഈശ്വരനെ അറിയുന്നു.) എന്ന വാക്യം ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കുക.

ഇഷ്ടദേവതയ്ക്ക് (ഭഗവാന്) ഒരു ചെറിയ ദോഷമെങ്കിലും ഉള്ളതായി തോന്നിയാൽ 'ഭാവം' തകരാറിലാവും. പുണ്യപ്രവൃത്തികൾ തടസ്സപ്പെടും. ഇഷ്ടദേവത (ഭഗവാൻ) യുമായുള്ള ബന്ധം ശിഥിലമാവും. അങ്ങനെ ഭീമൻ സംരക്ഷിക്കുന്ന അവരുടെ സേനയെ നമുക്കു നിഷ്പ്രയാസം ജയിക്കാം. പതഞ്ജലി മഹർഷിയുടെ അഭിപ്രായം ഇതിനെ സാധൂകരിക്കുന്നു. 'സതു ദീർഘകാല നൈരന്തര്യ സത്കാരാസേവിതോ ദൃഢഭൂമിഃ' യോഗസൂത്രം 1-14 (ദീർഘകാലം ഇടതടവില്ലാതെ ശ്രദ്ധയോടും ഭക്തിയോടും അഭ്യാസം നടത്തിയാലേ സാധന ഉറയ്ക്കൂ.)

തസ്യ സഞ്ജനയൻ ഹർഷം കുരുവൃദ്ധഃ പിതാമഹ ഃ
സിംഹനാദം വിനദ്യോച്ചൈ ഃ ശംഖം ദധ്മൗപ്രതാപവാൻ - 12

ഇങ്ങനെ ഓരോരുത്തരും താൻ താങ്കളുടെ ബലാബലങ്ങൾ ക്കനുസരണമായി ശംഖുധ്വനി മുഴക്കി. യുദ്ധത്തിൽ കൗരവപക്ഷമോ

അല്ലെങ്കിൽ പാണ്ഡവപക്ഷമോ ജയിച്ചാൽ ഏതേത് ഫലമാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്. (കിട്ടുന്നത്). കൗരവ വൃദ്ധനും പ്രതാപശാലിയുമായ ഭീഷ്മപിതാമഹൻ ദുര്യോധനഹൃദയത്തിൽ ആനന്ദമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ട് സിംഹനാദ തുല്യമായ ഭീകരശംഖനാദം അത്യുച്ചത്തിൽ മുഴക്കി. സിംഹപ്രകൃതി ഭയാവഹമായ പ്രതിഭാസങ്ങളുടെ പ്രതീകമാണ്, ഘോരവനത്തിന്റെ ഏകാന്തനിശ്ശബ്ദതയിൽ സിംഹഗർജ്ജനം കാതിൽ വന്നു പതിച്ചാൽ, സിംഹം മൈലുകൾക്കപ്പുറത്താണെങ്കിൽ കൂടി ആളുകൾ ഭയചകിതരാകും. ഭയം പ്രകൃതിയിലാണുള്ളത്. അതു പരമാത്മാവിലില്ല. പരമാത്മാവ് ആർക്കും അഭയകേന്ദ്രമാണ്. ഭ്രമരൂപിയായ ഭീഷ്മർ വിജയിക്കുകയാണെങ്കിൽ പ്രകൃതിയുടെ ഭയാനക വനത്തിൽ കഴിയുന്ന നിങ്ങൾ ഭയപരവശരാകും. എന്നാൽ, ഭയത്തിന്റെ ആവരണം ഘനീഭൂതമാക്കുക എന്നതൊഴിച്ച് ഭ്രമത്തിന് മറ്റൊന്നും ചെയ്യാനാവില്ല. അതിനാൽ പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുള്ള നിവൃത്തി തന്നെ അഭികാമ്യമായ മാർഗ്ഗം എന്നു വന്നു കൂടുന്നു. കുരിരുളിന്റെ കരിനിഴൽ നിറഞ്ഞ സംസാരമഹാവനമാണ് പ്രവൃത്തി. ശംഖു വിളിക്കുശേഷം കൗരവന്മാർ പല വാദ്യോപകരണങ്ങളിൽ നിന്നും ഒന്നിച്ചു ശബ്ദമുണ്ടാക്കി ശ്രോതാക്കളെ ഭയവിവശരാക്കി. ഓരോ പ്രത്യേക വികാരവും ഭയജനകമാവണമെന്നില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് അവർ വാദ്യോപകരണങ്ങൾ ഒരുമിച്ചു പ്രവർത്തിപ്പിച്ചത്.

തതഃ ശംഖാശ്ച ഭേര്യശ്ച പണവാനകഗോമുഖാ ഃ
സഹസൈവാഭ്യഹന്യന്ത സ ശബ്ദസ്തുമൂലോ ഭവത് - 13

അതിനുശേഷം അവർ ശംഖ്, പെരുമ്പറ, മുരശ്, മദ്ദളം, കൊമ്പ് തുടങ്ങിയ വാദ്യ വിശേഷങ്ങൾ ഒന്നിച്ചു പ്രവർത്തിപ്പിച്ചപ്പോൾ ആ ശബ്ദം അവിടെ അതിഭയങ്കരമായി മുഴങ്ങി. ഭയമുണ്ടാക്കുക എന്നതൊഴിച്ച് കൗരവന്മാർക്ക് മറ്റൊരുദ്ഘോഷണവും നടത്താനില്ലായിരുന്നു. ബഹിർമുഖമായ വീജാതിയ പ്രവൃത്തികൾ സഫലമാകുമ്പോൾ മോഹമയമായ ബന്ധനം കൂടുതൽ മുറുകുന്നു.

ഈയവസരത്തിൽ പുണ്യമായ പ്രവൃത്തികളിൽ നിന്ന് ഉദ്ഘോഷണങ്ങൾ ഉണ്ടാകാൻ തുടങ്ങി. അവയിൽ ആദ്യത്തേത് യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ നിന്നായിരുന്നു.

തതഃശ്വേതൈർഹയൈർയുക്തേ മഹതിസ്യന്ദനേ സ്ഥിതൗ
മാധവഃപാണ്ഡവശ്ചൈവ ദിവ്യൗ ശംഖൗപ്രദധ്മതു ഃ –14

തദനന്തരം കളങ്കകാളിമയില്ലാത്ത – സാത്ത്വിക ശുദ്ധിയുടെ പ്രതീകമായ വെള്ളക്കുതിരകളെ കെട്ടിയ വലിയ രഥത്തിലിരുന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുനന്മാർ അലൗകികമായ ശംഖധ്വനി മുഴക്കി, അലൗകികമെന്നാൽ ലോകാതീതമെന്നർത്ഥം. മൃത്യുലോകം, ദേവലോകം, ബ്രഹ്മലോകം തുടങ്ങി ജന്മമരണഭയമുള്ള സമസ്ത ലോകങ്ങളുടേയും അപ്പുറത്തുള്ള പാരമാർത്ഥിക ലോകം പ്രദാനം ചെയ്യാമെന്നുള്ള ഉദ്ഘോഷണമാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ നടത്തുന്നത്. രഥം സ്വർണ്ണമോ വെള്ളിയോ തടിയോ കൊണ്ടുള്ളതല്ല. അത് അലൗകികമാണ്. ശംഖും അലൗകികമാണ്. അതിനാൽ ഉദ്ഘോഷണവും അലൗകികം തന്നെ. ലോകാതീതമായിട്ടുള്ളത് ഒരേ ഒരു ബ്രഹ്മം മാത്രം. ആ ബ്രഹ്മവുമായി ബന്ധപ്പെടുത്താമെന്നുള്ള വാഗ്ദാനമാണത്. യോഗേശ്വരൻ ഈ നില എങ്ങനെ നൽകും.?

പാഞ്ചജന്യം ഹൃഷീകേശോ ദേവദത്തം ധനഞ്ജയ ഃ
പൗണ്ഡ്രം ദധ്മൗ മഹാശംഖം ഭീമകർമാ വൃകോദര ഃ –15

ഹൃഷീകേശ ഃ – ഹൃദയത്തിലെ സർവസ്വവും അറിയുന്ന ആൾ, അങ്ങനെയുള്ള ശ്രീകൃഷ്ണൻ പാഞ്ചജന്യം എന്ന ശംഖു വിളിച്ചു. അഞ്ചു ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളിൽ നിന്നും ശബ്ദം, സ്പർശം, രൂപം, രസം, ഗന്ധം എന്നീ അഞ്ചു തന്മാത്രകളുടേയും രസം ശേഖരിച്ച് തന്റെ ഭക്തന്മാർക്ക് പകർന്നു കൊടുത്തു കൊള്ളാമെന്ന് ആ ശംഖുധ്വനിയിലൂടെ ഭഗവാൻ അറിയിക്കയായിരുന്നു. കരാളരൂപം പൂണ്ട് മനുഷ്യരെ വിഭ്രമിപ്പിക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വശപ്പെടുത്തി ഭക്തന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഉത്തേജനം ഉണ്ടാക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നത് സത്ഗുരുവിന്റെ കടമയത്രെ. യോഗേശ്വരനായ സദ്ഗുരുവാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ. 'ശിഷ്യസ്തേഹം' എന്നാണ് അർജ്ജുനൻ ഭക്തിപൂർവ്വം അറിയിച്ചത്. ബാഹ്യവിഷയങ്ങളെ വിട്ട് ധ്യാനത്തിൽ പരമാത്മാവിനെ മാത്രം സാക്ഷാത്കരിക്കുക, മറ്റൊന്നും കാണാതിരിക്കുക, മറ്റാരെയും സ്പർശിക്കാതിരിക്കുക, സദ്ഗുരുവിനെ ധ്യാനഗമ്യനാക്കുന്നത് ഈ രീതിയിലായിരിക്കണം.

ധനഞ്ജയൻ (അർജ്ജുനൻ) ദേവദത്തം എന്ന ശംഖൂതി, ദൈവീകമായ ധനത്തെ ജയിച്ചു സ്വന്തമാക്കുന്ന അനുരാഗമാണ് ധനംജയൻ, പരമാത്മാവിനോടുള്ള അഗാധപ്രേമമാണ് അനുരാഗം, അവിടെ വിരഹവേദന, വിരക്തി, അശ്രുപ്രവാഹം, രോമാഞ്ചം തുടങ്ങിയ ഭാവങ്ങൾ ഉണ്ടാകും. (ഗദ്ഗദഗിരാ നയന ബഹ്നീരാ - വാക്കുകളിൽ ഗദ്ഗദം, കണ്ണുകളിൽ അശ്രുധാര) അപ്പോൾ പരമാത്മാവ് ഒഴിച്ച് മറ്റൊരു വിഷയവസ്തുവിലും മനസ് ബന്ധപ്പെടുന്നതല്ലാത്തതാകുന്നു. അത്തരം ഒരുത്തമ മനോഭാവമാണ് അനുരാഗം. അത് പക്വമാകുന്നതോടെ പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരത്തിന് സഹായകമായ ദൈവീകസമ്പത്ത് സ്വാധീനമാവും.

ധനഞ്ജയൻ എന്നത് അർജ്ജുനന്റെ മറ്റൊരു പേരാണ്. ശരീരം പുലർത്താൻ ബാഹ്യസമ്പത്ത് ആവശ്യമാണ്. എന്നാൽ ആത്മാവുമായി ഇതിനൊരു ബന്ധവുമില്ല. ഇതിനപ്പുറത്തുള്ള അനശ്വരമായ ആത്മീയ ധനമാണ് ശരിയായ ധനം. 'ധനവാൻ ഭൂലോകത്തിന്റെ ഏകാധിപതിയായാൽ ക്കൂടി അമൃതത്വത്തിന് അവകാശിയാവില്ല' എന്ന് യാജ്ഞവല്ക്യൻ മൈത്രേയിയോടു പറയുന്നതായി ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്തിൽ രേഖ പ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അമൃതത്വം നേടാനുള്ള ഒരേ ഒരുപായം ആത്മീയ സമ്പത്തു നേടുകയാണ്.

ഭയാനകകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ഭീമസേനൻ 'പ്രീതി' എന്നർത്ഥമുള്ള 'പൗണ്ഡ്രം' എന്ന ശംഖ് ഊതി. ഭാവത്തിന്റെ ആവിർഭാവവും പ്രവർത്തനവും ഹൃദയത്തിലാണ്. അങ്ങനെ വൃകോദരൻ എന്ന പേരു കിട്ടി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാവം കുട്ടികളിൽ പ്രകടമായി കാണാം. ഈ ഭാവം അഗാധവും ശക്തിമത്തുമാണ്. അത് പ്രീത്യർഥകമായ ശംഖിലൂടെ പ്രകടിപ്പിക്കയാണുണ്ടായത്. ആ പ്രകടിപ്പിക്കൽ ഈശ്വരപ്രേമം എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെയാണ്.

ഹരിവ്യാപക് സർവത്ര സമാനാ പ്രേമ്തേ പ്രകട് ഹോഹിം മൈം ജാനാ - തുളസിരാമായണം 1-184-5 (നിസ്സീമമായ പ്രേമം പ്രകടമാക്കികൊണ്ട് ഈശ്വരൻ സർവത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നതായി ഞാൻ അറിയുന്നു)

അനന്ത വിജയം രാജാ കുന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിര ഃ
നകുല ഃ സഹദേവശ്ച സുഘോഷമണിപുഷ്പകൗ - 16

കൂന്തീപുത്രനായ യുധിഷ്ഠിര മഹാരാജാവ് 'അനന്ത വിജയം" എന്ന ശംഖു വിളിച്ചു, കർത്തവ്യ രൂപിണിയാണ് കുന്തി. യുധിഷ്ഠിരൻ (ധർമപുത്രൻ) ധർമ്മരൂപിയും. ധർമ്മത്തിൽ ഉറച്ച നിഷ്ഠയുണ്ടെങ്കിൽ അനന്തവിജയം - അതായത് അനന്തമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ സ്ഥാനം നേടാം. യുദ്ധരംഗത്തിൽ ഉറച്ചു നില്ക്കുന്നവനാണ് യുധിഷ്ഠിരൻ. പ്രകൃതിപുരുഷന്മാർ തമ്മിലും ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞന്മാർ തമ്മിലും ഉണ്ടാകുന്ന സംഘർഷത്തിൽ ഉലയാത്തവൻ എന്നർത്ഥം. ഏതു വലിയ ദു:ഖത്തിലും ഇളകാതെ നിന്നാൽ ഒടുവിൽ ഒരു നാൾ അനന്തമായ ആ പരംപൊരുളിന്റെ മേൽ വിജയം നേടാം.

നിയമരൂപിയായ നകുലൻ 'സുഘോഷ'മെന്ന ശംഖു വിളിച്ചു. (അഷ്ടാംഗ യോഗത്തിൽ രണ്ടാമത്തേത്) നിയമം (യമനിയമാതികൾ) നിയമം 'സന്തോഷതപഃസ്വാധ്യായേശ്വരപ്രണിധാനങ്ങൾ' എന്നിവ ശരിക്കും ആചരിക്കുമ്പോൾ അശുഭം ശമിക്കും, മംഗളം ഭവിക്കും. സത്സംഗരൂപിയായ സഹദേവൻ 'മണിപുഷ്പക'മെന്ന ശംഖു വിളിച്ചു. മനീഷികൾ ഒരോ ശ്വാസത്തിലും വില തീരാത്ത രത്നത്തിന്റെ സ്ഥാനം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. (ഹീരാ ജൈസീ സ്വാസംബാതോം മേ ബീതി ജായ്-തുളസിരാമായണം രത്നംപോലുള്ള ശ്വാസങ്ങൾ സംഭാഷണത്തിനിടയിൽ നഷ്ടപെടുത്താതെ സത്സംഗവും, സത്ഭാഷണവും ചെയ്യുക, എന്നാൽ ഇതും യഥാർത്ഥ സത്സംഗമല്ല. വാസ്തവീകസത്സംഗം ആന്തരീകമാകുന്നു. (പരമാത്മാവു മായുള്ളത്) എന്നാൽ വാസ്തവികമായ സത്സംഗം ആന്തരികമാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ സത്യവും നിത്യവുമായത് ആത്മാവു മാത്രം. ചിത്തം എല്ലാ വിധത്തിലും ആത്മാവിനോടു സംഗമിക്കാൻ ഒരുമ്പെടും. ഇതാണ് യഥാർത്ഥ സത്സംഗം. ഈ സത്സംഗം ചിന്തനം, ധ്യാനം, സമാധി എന്നീ സാധനകളുടെ അഭ്യാസത്തിലൂടെ സമ്പന്നമാകുന്നു. സത്യത്തിന്റെ സാന്നിധ്യത്തിൽ സ്മരണക്കു വിരാമമുണ്ടാവുമ്പോൾ ഓരോ ശ്വാസത്തിലും നിയന്ത്രണമുണ്ടാവുന്നു. മനസ്സും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും വിരതവ്യാപാരമാകുന്നു. ഇങ്ങനെ പൂർണ്ണമായ മാനോനിഗ്രഹം സാധ്യമാവുമ്പോൾ ഉദ്ദിഷ്ട ഫലം ലഭിക്കുന്നു. വാദ്യ യന്ത്രങ്ങളെപ്പോലെ ചിത്തത്തെ ആത്മാവിന്റെ സ്വരങ്ങളോടു മേളിപ്പിക്കുന്നത് തന്നെ സത്സംഗം.

ബാഹ്യരത്നം കടുപ്പമുള്ളതാണ്. എന്നാൽ ശ്വാസരത്നമാകട്ടെ പൂവിനേക്കാൾ മൃദുലം, പൂവ് വിടർന്നു കഴിഞ്ഞാലോ പൊട്ടിച്ചെടുത്താലൊ താമസിയാതെ വാടിപ്പോകുന്നു. എന്നാൽ നിങ്ങൾ അടുത്ത ശ്വാസം വിടുന്നതു വരെ ജീവിച്ചിരിക്കുമെന്നുള്ളതിന് യാതൊരുറപ്പും തരാൻ സാധിക്കയില്ല. എന്നിരുന്നാലും സത്സംഗം സഫലമാകുമ്പോൾ ഓരോ ശ്വാസവും നിയന്ത്രിച്ച് പരമപദത്തിലെത്തിച്ചേരാം. ഇതിനുപരി പാണ്ഡവർക്ക് മറ്റൊരു വിളംബരവും നടത്താനില്ല. ഓരോ സാധനയും പരിശുദ്ധിയുടെ പാതയിലൂടെ മുന്നേറി നിർവഹിക്കണമെന്നു മാത്രം. ശംഖുധ്വനിയെപ്പറ്റി വീണ്ടും പറയുന്നു.

കാശ്യശ്ച പരമേഷ്വാസഃ ശിഖണ്ഡീച മഹാരഥ ഃ
ധൃഷ്ടദ്യുമ്നോ വിരാടശ്ച സാത്യകിശ്ചാപരാജിത ഃ –17

കായരൂപിയാണ് കാശി. മനസ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഏകോപിച്ച് ശരീരത്തിൽ നിലനിർത്തുന്ന ആൾ – പരമേഷ്വാസ ഃ – പരമേശനിൽ വസിക്കാൻ അർഹൻ ആയിത്തീരുന്നു. പരമേശനെ അധിവസിപ്പിക്ക,ാൻ യോഗ്യമായ കായം തന്നെ കാശി പരമേശന്റെ വാസസ്ഥലമാണവിടം. പരമേഷ്വാസ ഃ എന്ന വാക്കിന് വില്ലാളി വീരൻ എന്നല്ല പരമേശനിൽ വസിക്കുന്നവൻ എന്നാണർത്ഥം.

ശിഖ അതായത് കുടുമ, പൂണുനൂൽ എന്നിവയെ ത്യജിക്കൽ ആണ് ശിഖണ്ഡി. ഇക്കാലത്ത് ആളുകൾ മുടി മുറിച്ചു കളയുന്നു. പൂണുനൂൽ പൊട്ടിക്കുന്നു. അഗ്നിഹവനം ഉപേക്ഷിക്കുന്നു. അങ്ങനെ അവർ സന്ന്യാസത്തിലേക്കു കടക്കുകയാണോ ? അല്ല. വാസ്തവത്തിൽ മുടിക്കെട്ട് ഉയർന്ന ലക്ഷ്യത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ് – അത് നേടേണ്ടതു തന്നെയാണ്. അതുപോലെ പൂണുനൂൽ സംസ്കാരങ്ങളുടെ പ്രതീകമാണ്. പരമാത്മപ്രാപ്തി എന്ന പരമ ലക്ഷ്യത്തിലെത്തും മുമ്പ് സംസ്കാരങ്ങളുടെ സൂത്രപാതം ആവശ്യമാണ്. അത് ത്യാഗത്തിലേക്കും സന്ന്യാസത്തിലേക്കും നയിക്കും. സഞ്ചരിക്കുന്ന പഥികനാണ് സാധകൻ. നേടേണ്ടതു നേടിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ സംസ്കാരങ്ങളുടെ നൂലുകൾ പൊട്ടിക്കാം. ഈ അവസ്ഥയിൽ എത്തിയാൽ ഭ്രമം ശാന്തമാവും. ഇങ്ങനെയാണ് ഭ്രമരൂപിയായ ഭീഷ്മർക്ക് ശിഖണ്ഡി വിനാശം വരുത്തുന്നത്.

ശിഖണ്ഡി - മുൻചൊന്ന അർത്ഥത്തിൽ - ചിന്തന പഥത്തിലേക്ക് കടക്കാനുള്ള വിശിഷ്ട യോഗ്യതയാണ്, മഹാരഥനാണ്.

ധൃഷ്ടദ്യുമ്നൻ (വിരാടരാജാവിന്റെ പുത്രൻ) ദൃഢവും നിശ്ചലവുമായ അന്തരംഗത്തിന്റയും വിരാടൻ എന്നാൽ സർവ്വവ്യാപിയും വിരാട് രൂപിയുമായ സർവേശ്വരന്റെ തേജോമയരൂപം സാക്ഷാത്കരിക്കാനുള്ള കഴിവിന്റെയും പ്രതീകമാണ്. അവ ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ പ്രമുഖ ഘടകങ്ങളാണ്. സാത്ത്വികത്വമാണ് സാത്യകി. സാത്ത്വികത്വം അഥവാ സത്യത്തെ അന്വേഷിക്കാനുള്ള നിരന്തരപ്രവർത്തനം കൈമുതലായാൽ പിന്നെ ഒരു തരത്തിലുള്ള അധഃപതനവും ഉണ്ടാവുകയില്ല. ദൈവീ സമ്പത്തും ആസുര സമ്പത്തും തമ്മിലുണ്ടാവുന്ന സംഘർഷത്തിൽ പരാജയവുമുണ്ടാവുകയില്ല.

ദ്രുപദോദ്രൗപദേയാശ്ച സർവശഃപൃഥിവീപതേ !
സൗഭദ്രശ്ച മഹാബാഹുഃശംഖാൻദധ്മുഃ പൃഥക്പൃഥക് - 18

ഇളകാത്ത പദം നൽകാൻ കഴിവുള്ള ദ്രുപദനും ധ്യാനരൂപിണിയായ ദ്രൗപദിയുടെ സഹൃദയത്വം, വാത്സല്യം, ലാവണ്യം, സൗമ്യത തുടങ്ങിയവയെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന മഹാരഥന്മാരായ പുത്രന്മാരും മഹാഭുജനായ അഭിമന്യുവും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ശംഖുനാദം പുറപ്പെടുവിച്ചു. ഭുജം കാര്യക്ഷമതയുടെ പ്രതീകമാണ്. മനസ് നിർഭയമാകുമ്പോൾ ശക്തി വർദ്ധതമായിത്തീരുന്നു.

ഹേ രാജൻ, ഇവർ പുറപ്പെടുവിച്ച ശംഖുനാദങ്ങൾ വ്യത്യസ്തമായ അകലങ്ങളിലാണ് ചെന്നലച്ചത്. അകലത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഭിന്നത പാലിച്ചതിനാൽ അവരുടെ പേരുകൾ പരാമർശിക്കേണ്ടി വന്നു. ഇതു കൂടാതെ മനസിന്റെയും ബുദ്ധിയുടെയും അപ്പുറത്തേക്കുള്ള അകലവും ഇവിടെ അർത്ഥമാക്കുന്നുണ്ട്. ഭഗവാൻ അന്തഃകരണത്തിൽ വിരാജിച്ചാണല്ലോ തീരുമാനങ്ങളെടുക്കുന്നത്. അന്തഃകരണങ്ങളിൽ ഉപവിഷ്ടനായി മനുഷ്യാത്മാവിനോടു ബന്ധപ്പെട്ട് സ്വയം പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

സഘോഷോ ധാർത്തരാഷ്ട്രാണാംഹൃദയാധി വ്യദാരയത്
നഭശ്ച പൃഥീവീം ചൈവ തുമുലോ വ്യനുനാദയൻ - 19

ആ മഹാഘോര ശബ്ദം ആകാശത്തിലും ഭൂമിയിലും മാറ്റൊലിക്കൊണ്ട് ധൃതരാഷ്ട്ര പുത്രന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങൾ പിളർന്നു. സൈന്യം പാണ്ഡവപക്ഷത്തുമുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ പിളർന്നത് ധൃതരാഷ്ട്ര പുത്രന്മാരുടെ ഹൃദയമാണ്. പാഞ്ചജന്യം - ദൈവീകശക്തിയുടെ മേൽ ആധിപത്യം - അനന്തതയുടെ മേൽ വിജയം - അശുഭശമനം - ശുഭഘോഷണം എന്നിവയുടെ ആവിർഭാവത്തോടെ കുരുക്ഷേത്രത്തിന്റെ - ആസുരസമ്പത്തിന്റെ - ബഹിർമുഖ പ്രവൃത്തികളുടെ അകം തകരുകയും അവയുടെ ബലം അനുക്രമം ക്ഷയിക്കുകയും ചെയ്യുകയായി. ശുഭാകാംക്ഷ സഫലമാവുമ്പോൾ മോഹമയ വൃത്തികൾ ശാന്തമായിത്തീരുന്നു.

അഥ വ്യവസ്ഥിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ ധാർതരാഷ്ട്രാൻ കപിധ്വജഃ
പ്രവൃത്തേ ശസ്ത്ര സംപാതേ ധനുരുദ്യമ്യ പാണ്ഡവഃ-20
ഹൃഷീകേശം തദാ വാക്യം ഇദമാഹ മഹീപതേ
അർജ്ജുന ഉവാച
സേനയോരു ഭയോർമദ്ധ്യേ രഥം സ്ഥാപയ മേച്യൂത - 21

സംയമരൂപിയായ സംജയൻ അജ്ഞാനാമൃത മനസിന്റെ അധിപതിയായ ധൃതരാഷ്ട്ടരെ - ഹെ രാജൻ ! എന്ന് അഭിസംബോധന ചെയ്യുന്നു. കപിധ്വജൻ - വൈരാഗ്യരൂപിയായ ഹനുമാൻ കൊടിയടയാളമായിട്ടുള്ളവൻ. കൊടിരാഷ്ട്രത്തിന്റെ പ്രതീകമാണല്ലോ. ചഞ്ചലമായ കൊടിയുള്ളതുകൊണ്ടാണ് കപിധ്വജൻ എന്നു പ്രയോഗിച്ചതെന്ന അഭിപ്രായം ശരിയല്ല. ഇവിടെ കപി സാധാരണ വാനരനല്ല, മാനാപമാനങ്ങളെ ഹനിച്ച ഹനുമാൻ തന്നെയാണ്. 'സമ മാന നിരാദർ ആദർ ഹീം' എന്നു കവി വാക്യം പ്രകൃതിയിൽ കാണുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്ന വസ്തുക്കളോടും വിഷയങ്ങളോടും ഉള്ള രാഗത്തെ ജയിക്കലാണ് വൈരാഗ്യം. അങ്ങനെ വൈരാഗ്യം ധ്വജമായുള്ള അർജ്ജുനൻ സമരസജ്ജരായി നിന്ന കൗരവന്മാരെ കണ്ട് ശരം തൊടുത്തു വിടാനായി വില്ലുയർത്തി. ഹൃഷീകേശം - ഹൃദയത്തിന്റെ എല്ലാ രഹസ്യങ്ങളും അറിയുന്ന യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണനോട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു : 'ഹേ അച്യുതാ, (ച്യുതി പറ്റാത്തവനേ) എന്റെ രഥം

ഇരുസൈന്യങ്ങഴുടെയും ഇടയ്ക്കു നിറുത്തിയാലും' ഇത് സാരഥിക്കു നൽകന്ന ആജ്ഞയല്ല, ഇഷ്ട ദേവതയായ സദ്ഗുരുവിനോടു നടത്തുന്ന അഭ്യർത്ഥനയാണ്. എന്തിനാണ് രഥം ഇടയ്ക്കു നിറുത്തുന്നത് ?

യാവദേതാന്നിരിക്ഷേഹംയോദ്ധുകാമാനവസ്ഥിതാൻ
കൈർമയാ സഹയോദ്ധവ്യമസ്മിൻ രണസമുദ്യമേ –22

ഈ യുദ്ധോദ്യമത്തിൽ പടവെട്ടാനൊരുങ്ങി നില്ക്കുന്നവരെ ഞാനൊന്നു നേരിട്ടു കണ്ടുകൊളളട്ടെ. ഞാൻ ആരോടെല്ലാമാണ് പോരാടേണ്ടതെന്നറിയണമല്ലൊ.

യോത്സ്യമാനാനവേക്ഷേഹം യ ഏതേത്ര സമാഗതാ ഃ
ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ദുർബുദ്ധേർയുദ്ധേ പ്രിയ ചികീർഷവ ഃ –23

യുദ്ധത്തിൽ ദുർബുദ്ധിയായ ദുര്യോധനന് നന്മ വരാനാഗ്രഹിച്ച് അടരാടാൻ വന്ന അരചന്മാരെ ഞാനൊന്നു കാണട്ടെ.

സഞ്ജയ ഉവാച -

ഏവമുക്തോ ഹൃഷീകേശോ ഗുഡാകേശേന ഭാരത
സേനയോരുഭയോർമധ്യേ സ്ഥാപയിത്വാ രഥോത്തമം – 24
ഭീഷ്മദ്രോണപ്രമുഖത ഃ സർവേഷാം ച മഹീക്ഷിതാം
ഉവാച പാർത്ഥ പശ്യൈതാൻ സമവേതാൻ കൂരുനിതി –25

സംജയൻ പറഞ്ഞു ഃ – നിദ്രാജയിയായ അർജ്ജുനൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞപ്പോൾ എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയം അറിയുന്ന ശ്രികൃഷ്ണൻ ഭീഷ്മദ്രോണന്മാരുടെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള 'മഹാഭൃതാം' – ശരീര രൂപിയായ രാജ്യത്തിൽ അധികാരം വഹിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരുടെ ഇടയിൽ ശ്രേഷ്ഠമായ ആ രഥം നിറുത്തിയിട്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുഃ– 'പാർത്ഥാ, ആ കൗരവന്മാരെ നോക്കൂ' ആ ശ്രേഷ്ഠമായ രഥം സ്വർണ്ണം കൊണ്ടോ, വെള്ളികൊണ്ടോ ഉണ്ടാക്കിയതല്ല, ലോകത്തിൽ ഉത്തമ വസ്തുക്കളെ നിർണ്ണയിക്കുന്നത് അവയ്ക്ക് നശ്വരതയോടുള്ള ആനുകൂല്യത്തേയും പ്രാതികൂല്യത്തേയും ആധാരമാക്കിയാണ്. എന്നാൽ ഈ വിലയിരുത്തൽ അപൂർണ്ണമാണ്. നമ്മുടെ സ്വരൂപത്തോടൊപ്പമുള്ള ആത്മാവുമാത്രമാണ് ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്. അതിന്റെ പിന്നാലെ നികൃഷ്ടമായ മലിനതയ്ക്ക് ചെല്ലാനാവില്ല.

തത്രാപശ്യത് സ്ഥിതാൻ പാർത്ഥഃപിതൃനഥ പിതാമഹാൻ
ആചാര്യാന്മാതുലാൻ ഭ്രാതൃൻ പുത്രാൻ പൗത്രാൻ സഖീംസ്തഥാ
ശ്വശുരാൻ സുഹൃദശ്ചൈവ സേനയോരുഭയോരപി –26

അതിനു ശേഷം ലക്ഷ്യം പിഴയ്ക്കാത്തവനും പാർത്ഥിവ ശരീരത്തെ രഥമായിക്കരുതുന്നവനുമായ പാർത്ഥൻ ആ രണ്ടു സൈന്യങ്ങളിലുമുള്ള പിതൃസഹോദരന്മാരെയും പിതാമഹാന്മാരേയും ആചാര്യന്മാരെയും അമ്മാവന്മാരെയും സഹോദരന്മാരെയും പുത്രപൗത്രന്മാരെയും ശ്വശുരന്മാരെയും സുഹൃത്തുക്കളെയും കണ്ടു. ഇരു സേനകളിലും സ്വന്തം ബന്ധുക്കളെയും മാതുല ബന്ധുക്കളെയും ശ്വശുര ബന്ധുക്കളെയും സുഹൃത്തുക്കളെയും ഗുരുജനങ്ങളെയും മാത്രമേ അർജ്ജുനന് കാണാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളു. മഹാഭാരത കാലത്തെ കണക്കനുസരിച്ച് പതിനെട്ട് അക്ഷൗഹിണിയിൽ നാല്പതു ലക്ഷം ഭടന്മാർ ഉണ്ടാകണം. എന്നാൽ നടപ്പുകണക്കനുസരിച്ച് പതിനെട്ട് അക്ഷൗഹിണിയിൽ അറുനൂറ്റമ്പതു കോടി ആളുകൾ ഉണ്ടാകേണ്ടതാണ്. എന്നാൽ ഇത് ഇന്നത്തെ ലോകജനസംഖ്യക്കു സമമാണെന്നോർക്കണം. ഇത്രയും പേർക്കു വേണ്ടിമാത്രം ലോകത്തിലെ എല്ല വസതികളും ഭക്ഷണ സാധനങ്ങളും ഉപയോഗിക്കേണ്ടി വരും. ഈ വലിയ ജനസമൂഹം അർജ്ജുനന്റെ നാലു ബന്ധുക്കളുടെ കുടുംബത്തിൽ മാത്രം ഉൾപ്പെട്ടവരാണെന്നും മനസ്സിലാക്കണം. ഇത്രയേറെ കുടുംബാംഗങ്ങൾ ലോകത്തിൽ ആർക്കെങ്കിലും ഉണ്ടാവുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല. ഇതു യുദ്ധരംഗത്തിന്റെയല്ല, ഹൃദയ രംഗത്തിന്റെ ചിത്രീകരണമാണെന്ന് ഇത്രയും കൊണ്ടു വ്യക്തമായിരിക്കുമല്ലോ.

താൻ സമീക്ഷ്യ സകൗന്തേയഃസർവാൻ ബന്ധുനവസ്ഥിതാൻ
കൃപയാ പരയാവിഷ്ടോ വിഷിദന്നിദമബ്രവീത് –27

ഇപ്രകാരം നിലയുറപ്പിച്ചിരുന്ന ബന്ധുക്കളെ മുഴുവൻ നോക്കിക്കണ്ട് കരുണാപൂർണ്ണ ഹൃദയനായ കുന്തിപുത്രൻ ദുഃഖിതനായി ഇങ്ങനെ മൊഴിഞ്ഞു. അർജ്ജുനൻ ദുഃഖമഗ്നനായത് മുമ്പിൽ നിലയുറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. സ്വന്തം ബന്ധുജനങ്ങൾ തന്നെ എന്നറിഞ്ഞതുകൊണ്ടാണ്. അതിനാലാണ് വീണ്ടും

സംസാരിക്കാനൊരുമ്പെട്ടത്.

അർജ്ജുന ഉവാച

ദൃഷ്ട്വേമം സ്വജനം കൃഷ്ണ യുയുത്സും സമുപസ്ഥിതം –28
സീദന്തി മമ ഗാത്രാണി മുഖംച പരിശുഷ്യതി
വേപഥുശ്ച ശരീരേ മേ രോമഹർഷശ്ച ജായതേ –29

ഹേ കൃഷ്ണാ! യുദ്ധം ചെയ്യാനാഗ്രഹിച്ച് നിലയുറപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ബന്ധുജനങ്ങളെക്കണ്ട് എന്റെ അവയവങ്ങൾ തളരുന്നു. വായുണങ്ങുന്നു. ശരീരത്തിൽ വിറയലും രോമാഞ്ചവുമുണ്ടാകുന്നു. ഇതു മാത്രമല്ല

ഗാണ്ഡീവം സ്രംസതേ ഹസ്താത് ത്വക്ചൈവ പരിദഹ്യതേ
നചശക്നോമ്യവസ്ഥാതും ഭ്രമതീവ ച മേ മനഃ – 30

കയ്യിൽ നിന്ന് ഗാണ്ഡീവം വീണു പോകുന്നു. തൊലി യുണങ്ങുന്നു. സ്വജനങ്ങളോട് എതിരിടേണ്ടിവരുന്ന ഈ യുദ്ധം എന്തു യുദ്ധം എന്നു ചിന്തിച്ച് പനിപിടിച്ചതു പോലെ ആയി. തനിക്ക് ഉറച്ചു നിൽക്കാനോ മുന്നോട്ടു നോക്കാനോ കഴിയുന്നില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം അറിയിച്ചു.

നിമിത്താനി ച പശ്യാമി വിപരീതാനി കേശവ !
ന ച ശ്രേയോനുപശ്യാമി ഹത്വാ സ്വജനമാഹവേ – 31

ഹേ ! കേശവാ ! ഈ യുദ്ധത്തിന് എതിരായ ശകുനങ്ങളും കാണുന്നു. യുദ്ധത്തിൽ സ്വജനങ്ങളെ കൊന്നാൽ മംഗളമുണ്ടാകുമെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നില്ല. കുലം മുടിച്ചാൽ എങ്ങനെ നന്മയുണ്ടാകും ?

ന കാംക്ഷേ വിജയം കൃഷ്ണ നച രാജ്യം സുഖാനി ച
കിംനോ രാജ്യേന ഗോവിന്ദ കിം ഭോഗൈർ ജീവിതേന വാ –32

ബധ്നുജനങ്ങളെല്ലാം യുദ്ധമുഖത്തുണ്ട്. ഇവരെ സമരത്തിൽ വധിച്ചു നേടുന്ന വിജയമോ വിജയത്തിലൂടെ ലഭിക്കുന്ന രാജ്യമോ രാജ്യലാഭത്തിലൂടെ കിട്ടുന്ന സുഖമോ അർജ്ജുനൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു ঃ 'കൃഷ്ണാ, എനിക്ക് വിജയമോ രാജ്യമോ അതിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന സുഖമോ വേണ്ടാ. ഗോവിന്ദാ, രാജ്യം കൊണ്ടോ

ഭോഗങ്ങൾകൊണ്ടോ ജീവിതം കൊണ്ടു തന്നെയോ എന്തു പ്രയോജനം?' ഇങ്ങനെ പറയുന്നതിനു ഹേതുവെന്തെന്നു ഇനി വിവരിക്കുന്നു.

യേഷാ മർത്ഥേ കാംക്ഷിതം നോ രാജ്യം ഭോഗാഃസുഖാനി ച
ത ഇമേ വസ്ഥിതാ യുദ്ധേ പ്രാണാംസ്ത്യക്ത്വാ ധനാനി ച -33

ആർക്കുവേണ്ടിയാണോ രാജ്യഭോഗ സുഖങ്ങൾ ആഗ്രഹിച്ചത് ആ ബന്ധുജനങ്ങൾ ജീവിതാശ വെടിഞ്ഞ് യുദ്ധരംഗത്ത് അണിനിരന്നിരിക്കുന്നു. രാജ്യഭോഗസുഖങ്ങൾ അവരും ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. അവർ വെറുത്തെങ്കിൽ ഞങ്ങൾക്കവ ആവശ്യമില്ല. പരിവാരങ്ങൾ ഉള്ളിടത്തോളം കാലം വാസനകളും ഉണ്ടാവും. കുടിലുകളിൽ കഴിയുന്നവർ പോലും ബന്ധുമിത്രാദികളെക്കൊന്ന് ലോകത്തിലെ ഒരു സാമ്രാജ്യവും നേടാനാഗ്രഹിക്കയില്ല. ആർക്കു വേണ്ടിയാണോ സുഖഭോഗങ്ങൾ ആഗ്രഹിച്ചത് ആ ബന്ധുജനങ്ങൾ ഇല്ലാതായാൽ പിന്നെ അവ കൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം എന്നാണ് അർജ്ജുനൻ ചോദിക്കുന്നത്. ഈ യുദ്ധത്തിൽ ആരെയാണു കൊല്ലേണ്ടതെന്നോ ?

ആചാര്യാ ഃ പിതര ഃ പുത്രാസ്തഥൈവ ച പിതാമഹാ ഃ
മാതുലാ ഃ ശ്വശുരാ ഃ പൗത്രാ ഃ സ്യാലാ ഃ സംബന്ധിനസ്തഥാ- 34

ഈ യുദ്ധത്തിൽ ഗുരുക്കന്മാരും പിതൃസഹോദരന്മാരും പുത്രന്മാരും അതുപോലെ പിതാമഹന്മാരും അമ്മാവന്മാരും ശ്വശുരന്മാരും പൗത്രന്മാരും സ്യാലന്മാരും മറ്റു ബന്ധുക്കളും സന്നിഹിതരായിട്ടുണ്ട്.

ഏതാന്ന ഹന്തുമിച്ഛാമി ഘ്നതോപി മധുസൂദന !
അപിത്രൈലോക്യരാജ്യസ്യ ഹേതോഃ കിംനു മഹീകൃതേ -35

ഹേ മധുസൂദനാ, ഇവർ എന്നെ കൊല്ലാൻ വന്നാലും മൂന്നു ലോകത്തിന്റെ ആധിപത്യം എനിക്കു കിട്ടുമെന്നിരുന്നാലും ഇവരെ ഞാൻ കൊല്ലാനാഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. പിന്നെയാണോ കുറച്ചു ഭൂമിക്കു വേണ്ടി കൊല്ലാൻ തുനിയുക ?

സൈന്യത്തിന്റെ പതിനെട്ട് അക്ഷൗഹിണിയിലും അർജ്ജുനന് കാണാൻ കഴിഞ്ഞത് സ്വന്തം ബന്ധുക്കളെ മാത്രം. ഇത്രയധികം

ബന്ധുക്കളോ ? അതെങ്ങനെ ? വാസ്തവത്തിൽ അനുരാഗം തന്നെയല്ലേ അർജ്ജുനൻ. ഭജിക്കാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ ഓരോ അനുരാഗിയുടേയും മുമ്പിൽ ഈ പ്രശ്നമുണ്ട്. ഉപാസനയിലൂടെ പരമസത്യത്തെ സാക്ഷാത്കരിക്കാനാണ് എല്ലാവരും ആഗ്രഹിക്കുന്നത്. എന്നാൽ അനുരാഗിയായ ഒരുപാസകൻ, അനുഭവസമ്പന്നനായ ഒരു സദ്ഗുരുവിന്റെ സംരക്ഷണമുണ്ടായിട്ടും ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞന്മാർ തമ്മിലുള്ള സംഘർഷത്തിന് അടിപ്പെട്ട് താൻ ആരോടാണ് പടപൊരുതേണ്ടതെന്നു ചിന്തിച്ചു സംശയ ഗ്രസ്തമാകുമ്പോൾ ശരിക്കും ഹതാശനായിപ്പോകുന്നു. പിതാവിന്റേയും ശ്വശുരന്റേയും മാതുലന്റേയും പരിവാരങ്ങളോടും സുഹൃത്തുക്കൾ, മിത്രങ്ങൾ, ഗുരുജനങ്ങൾ എന്നിവരോടുമൊപ്പം സുഖമായിക്കഴിയാൻ അർജ്ജുനൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. ഇതിനുള്ള ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്യുന്നതോടൊപ്പം പരമാത്മപ്രാപ്തിക്കു വഴിയൊരുക്കാമെന്നും കരുതിയിരുന്നു. എന്നാൽ സാധനയിൽ മുന്നേറണമെങ്കിൽ പരിവാരങ്ങളെ പിരിയണമെന്നും എല്ലാ ബന്ധങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനം നേടണമെന്നും മനസ്സിലാക്കിയതോടെ അദ്ദേഹം അത്യന്തം അധീരനായിപ്പോകുന്നു.

മരിക്കുന്നതും സന്യാസിയാവുന്നതും സമാനമാണെന്നു പൂജ്യമഹാരാജ്ജി (പരമാനന്ദഗുരു) പറയാറുണ്ട്. സന്യാസിക്ക് സൃഷ്ടിയിൽ മറ്റൊരു ജീവിതം കൂടിയുണ്ട്. ഗൃഹസ്ഥന്മാർക്ക് അങ്ങനെയൊന്നില്ല. ഉണ്ടെങ്കിൽ തന്നെ അത് അനിത്യമായ കാമമയ ജീവിതമാണ്. കാമത്തിന്റെ അടിത്തറയായ മോഹം തകർക്കാൻ വിഷമം. കാമം, അതോടോപ്പമുള്ള മോഹത്തെ കീഴടക്കുന്നതു വരെ നിലനില്ക്കും. ഇത്തരം ബന്ധങ്ങളുടെ പ്രസാരണമാണ് ലോകം. ഈ പ്രസരണമില്ലെങ്കിൽ ലോകമില്ല. 'ചിദ് വിലാസമാണ് ജഗത്ത്. ബോധമാണതിന്റെ ആധാരം' എന്നു തുളസീദാസൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. മനസാണ് ലോകത്തെ പ്രൊജക്റ്റു ചെയ്യുന്നത്. യോഗേശ്വരനായ കൃഷ്ണനും പറയുന്നത് ലോകം മനസിന്റെ സൃഷ്ടിയാണെന്നാണ്. മനസിന്റെ ഈ പ്രഭാവത്തെ – സർഗവാസനയെ തടഞ്ഞാൽ ചരാചരാത്മകമായ ജഗത്തിനെ ജയിക്കാം. ഗീത 5 – 19 ൽ 'മനസിനെ നിർവികാരമാക്കുന്ന ജ്ഞാനികൾ സംസാരത്തെ ജയിക്കുന്ന'തായി രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

അർജ്ജുനൻ മാത്രം അധീരനായി എന്നു പറയുന്നതു ശരിയാവില്ല. അനുരാഗം എല്ലാവരുടേയും ഉള്ളിലുണ്ട്. ഓരോ അനുരാഗിയും അധീരനാവും. ബന്ധുക്കളെ ഓർമ്മിക്കുകയും ചെയ്യും. ഭജനം കൊണ്ടു കുറച്ചു ഗുണമുണ്ടാകുമെന്നും മറ്റുളളവരും അതുകൊണ്ടു സുഖികളാവുമെന്നും അവരോടൊപ്പം ആ സുഖം പങ്കിട്ടനുഭവിക്കാമെന്നും അർജ്ജുനൻ ആദ്യം കരുതിയിരുന്നു. എന്നാൽ ഇവർ തന്റെ കൂടെയില്ല എന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ ഇനി സുഖം എന്തിനെന്നായി ചിന്ത. അർജ്ജുനന്റെ വീക്ഷണം രാജ്യസുഖത്തിന്റെ അപ്പുറം പോയിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം മൂന്നു ലോകങ്ങളുടേയും ആധിപത്യം നേടുന്നതിനെ സുഖത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയെന്നു കണക്കാക്കി. അതിനപ്പുറത്തും സത്യമുണ്ടെന്ന വസ്തുത അപ്പോൾ അർജ്ജുനന് അജ്ഞാതമായിരുന്നു.

നിഹത്യ ധാർത്തരാഷ്ട്രാന്ന ഃ കാ പ്രീതി ഃ സ്യാജ്ജനാർദ്ദന
പാപമേവാശ്രയേദസ്മാൻ ഹത്വൈതാനാതതായിന : –36

ഹേ ജനാർദ്ദനാ, ധൃതരാഷ്ട്രപുത്രന്മാരെ കൊന്നിട്ട് എനിക്ക് എന്തു നന്മയാണുണ്ടാകാൻ പോകുന്നത്. ധൃതരാഷ്ട്രം = എന്നാൽ ഇവിടെ ലജ്ജലവലേശവും ഇല്ലാതെ അന്തമായി മോഹത്തെ മാത്രം പരിപാലിക്കുന്ന രാഷ്ട്രം എന്നർത്ഥം. അതിൽ നിന്നുണ്ടായ മോഹരൂപിയായ ദുര്യോധനൻ തുടങ്ങിയവരെ നശിപ്പിച്ചതുകൊണ്ട് നമുക്കെന്തു നേട്ടം? വധോദ്യതരായ ഇവരെക്കൊന്നാൽ പാപമേ ഉണ്ടാകൂ. കാലയാപനത്തിനു വേണ്ടി തുച്ഛലാഭമുണ്ടാക്കാൻ അനീതിയും അക്രമവും കാട്ടുന്നവർ. ഭീകരവാദികൾ ആണ്. എന്നാൽ അതിനെക്കാൾ വലിയ ഭയങ്കരവാദികളാണ് ആത്മാന്വേഷണത്തിന്റെ മാർഗ്ഗത്തിൽ തടസ്സം സൃഷ്ടിക്കുന്നവർ. ആത്മദർശനത്തെ പ്രതിരോധിക്കുന്ന കാമക്രോധ ലോഭ മോഹാദികളാണ് ശരിയായ ഭീകരവാദികൾ.

തസ്മാന്നാർഹാ വയം ഹന്തും ധൃത രാഷ്ട്രാൻ സ്വബാന്ധവാൻ
സ്വജനം ഹികഥം ഹത്വാ സുഖിനഃസ്യാമ മാധവ ! –37

'മാധവാ, അതുകൊണ്ട് ബന്ധുക്കളായ ധൃതരാഷ്ട്ര പുത്രന്മാരെ കൊല്ലുന്നതിന് ഞങ്ങൾ യോഗ്യരല്ല' അവർ ബന്ധുക്കളായതെങ്ങനെ? ശത്രുക്കളല്ലേ അവർ? വാസ്തവത്തിൽ

ശാരീരിക ബന്ധം അജ്ഞാനജന്യമാണ്. ഈ ആൾ മാതുലനാണ്. ഈ ആൾ ശ്വശുരനാണ്, ഇവർ സ്വജനങ്ങളാണ് എന്നൊക്കെ കരുതുന്നത്, അജ്ഞാനം കൊണ്ടാണ്. ഈ ശരീരം തന്നെ നശ്വരമാണ്. അപ്പോൾ ഇതുമായുളള ബന്ധത്തിന് നിലനില്പെവിടെ? മോഹമുള്ളിടത്തോളം കാലമേ സുഹൃത്തിനും കുടുംബത്തിനും ഈ ലോകത്തിനു തന്നെയും നിലനില്പുള്ളു. മോഹമില്ലാതാവുമ്പോൾ എല്ലാം അസ്തമിക്കും. അങ്ങനെ ശത്രുക്കൾ പോലും അർജ്ജുനന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ സ്വജനങ്ങളായി. അതുകൊണ്ടാണ് കുടുംബാംഗങ്ങളെ കൊന്ന് എങ്ങനെ സുഖികളാകും എന്നു ചോദിച്ചത്. അജ്ഞാനവും മോഹവും ഇല്ലാതായാൽ കുടുംബ ബന്ധവും ഇല്ലാതാകും. ഭർതൃഹരി, തുളസി ദാസൻ തുടങ്ങി എത്രയോ മഹാത്മാക്കൾക്ക് പത്നി നിമിത്തം വൈരാഗ്യമുണ്ടായി. മറ്റു ചിലർ രണ്ടാനമ്മയുടെ ദുർനയം മൂലം വൈരാഗ്യത്തിലേക്കു കടന്നതിനും ഉദാഹരണങ്ങൾ സുലഭമാണ്.

യദ്യപ്യേതേ ന പശ്യന്തി ലോഭോപഹത ചേതസ ഃ
കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം മിത്രദ്രോഹേ ച പാതകം – 38

അത്യാഗ്രഹം കൊണ്ടു മനസു ദുഷിച്ച ഇവർ വംശനാശം കൊണ്ട് ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്ന ദോഷവും മിത്രദ്രോഹം കൊണ്ട് ഉണ്ടാവാൻ പോകുന്ന പാപവും അറിയുന്നില്ല. ഇതവരുടെ ന്യൂനതയാണ് - എങ്കിലും

കഥം ന ജ്ഞേയ മസ്മാഭിഃ പാപാദസ്മാന്നിവർത്തിതും
കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം പ്രാപശ്യദ്ഭിർജനാർദ്ദന – 39

'ഹേ ജനാർദ്ദനാ ! കുലനാശം കൊണ്ട് ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്ന ദോഷം അറിയുന്ന നമ്മൾ ഈ പാപകർമ്മത്തിൽ നിന്നു പിന്തിരിയണമെന്ന് അറിയേണ്ടതല്ലേ? ഞാൻ മാത്രമല്ല പാപം ചെയ്യുന്നത്. അങ്ങും കർത്തവ്യം മറക്കുകയാണ്'. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെമേൽ ഒരു ആരോപണം ഉന്നയിക്കുയാണിവിടെ. തന്റെ നില ശ്രീകൃഷ്ണന്റേതിനേക്കാൾ താഴെയാണെന്ന് അർജ്ജുനൻ അപ്പോൾ കരുതുന്നില്ല. ഓരോ പുതിയ സാധകനും സദ്ഗുരുവിനെ ശരണം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ അറിവിന്റെ കാര്യത്തിൽ താൻ ഗുരുവിനെക്കാൾ താഴെയാണെന്ന് ആദ്യം അറിയുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടാണ്, ഇവർ അറിയുന്നില്ലെങ്കിലും ഞാനും അങ്ങും അറിയേണ്ടതല്ലേ എന്ന്

അർജ്ജുനൻ പറയുന്നത്. കുലം നശിക്കുമെന്ന കാര്യം നാം ചിന്തിക്കേണ്ടതല്ലേ എന്നു പറഞ്ഞിട്ട് കുലം നശിച്ചാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ദോഷങ്ങൾ അർജ്ജുനൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു -

കുലക്ഷയേ പ്രണശ്യന്തി കുലധർമ്മാ ഃ സനാതനാ ഃ
ധർമ്മേ നഷ്ടേ കുലം കൃത്സ്നമധർമ്മോ ഭിഭവത്യുത -40

കുലം നശിച്ചാൽ സനാതനങ്ങളായ കുലധർമ്മങ്ങളും നശിക്കും. ധർമ്മത്തിനു നാശം ഭവിച്ചാൽ കുലത്തെ മുഴുവൻ അധർമ്മം കീഴടക്കും. അർജ്ജുനൻ കുലധർമ്മവും കുലാചാരവുമാണ് സനാതധർമ്മമെന്നു തെറ്റിദ്ധരിച്ചിരുന്നു.

അധർമാഭിഭവാത്കൃഷ്ണ പ്രദുഷ്യന്തി കുലസ്ത്രിയ ഃ
സ്ത്രീഷു ദുഷ്ടാസു വാർഷ്ണേയ ! ജായതേ വർണ സങ്കരഃ -41

പാപം അതിക്രമിക്കുന്നതിന്റെ ഫലമായി കുലസ്ത്രീകൾ ദുഷിച്ചു പോകുന്നു. ഹേ വാർഷ്ണേയാ, സ്ത്രീകൾ ദുഷിക്കുന്നതോടെ വർണ്ണസങ്കരമുണ്ടാകുന്നു. ഇതും അർജ്ജുനന്റെ മിഥ്യാ സങ്കല്പമാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇതിനെ ഖണ്ഡിച്ചുകൊണ്ട് പിന്നീടൊരിടത്ത് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 'ഞാനോ എന്റെ തലത്തിലേക്കുയർന്ന മഹാപുരുഷന്മാരോ ആരാധനാ ക്രമത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഭ്രമമുണ്ടാക്കുകയാണെങ്കിൽ അത് വർണ്ണ സങ്കരത്തിനിടയാക്കും'. വർണ്ണസങ്കരത്തിന്റെ ദോഷങ്ങളിലേക്ക് അർജ്ജുനൻ കൂടുതൻ വെളിച്ചം വീശുന്ന ഃ

സങ്കരോ നരകായൈവ കുലഘ്നാനാം കുലസ്യ ച
പദന്തി പിതരോ ഹ്യേഷാം ലുപ്തപിണ്ടോദകക്രിയാഃ -42

വർണ്ണ സങ്കരം കുലം കുത്തികളേയും കുലത്തേയും നരകത്തിലെത്തിക്കും. മരണാനന്തര കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാനാളില്ലാതെ പിതൃക്കളും അധഃപതിക്കും. ഈ അധഃപതനം ഭൂതകാലത്തിനും വർത്തമാനകാലത്തിനും ഭാവി കാലത്തിനും ബാധകമാണ്. തന്നെയുമല്ല -

ദോഷൈരേതൈഃ കുലഘ്നാനാം വർണസങ്കരകാരകൈഃ
ഉത്സാദ്യന്തേ ജാതിധർമ്മാഃ കുലധർമ്മാശ്ച ശാശ്വതാഃ -43

വർണ്ണ സങ്കരത്തിന്റെ ദോഷങ്ങൾ കുലത്തിന്റെയും

കുലംകുത്തികളുടേയും സനാതനമായ കുലധർമ്മങ്ങളും ജാതി ധർമ്മങ്ങളും നഷ്ടമാക്കുന്നു. കുലധർമ്മം സനാതനമാണെന്ന് അർജ്ജുനൻ കരുതിയിരുന്നു. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇതു ഖണ്ഡിച്ചുകൊണ്ട് ആത്മാവു മാത്രമാണ് സനാതനമായ സത്യമെന്ന് പിന്നീട് വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. വാസ്തവികമായ സനാതന ധർമ്മത്തെപ്പറ്റി അറിയും മുമ്പ് മറ്റുള്ളവരെപ്പോലെ അർജ്ജുനനും മനുഷ്യ ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ പ്രചരിച്ചിട്ടുള്ള ചില പഴയ ആചാരങ്ങളിൽ വിശ്വസിച്ചു പോകുന്നുണ്ട്. ഇത്തരം ആചാരങ്ങളെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണനും പരാമർശിക്കുന്നുണ്ട്.

ഉത്സന്ന കുലധർമ്മാണാം മനുഷ്യാണാം ജനാർദ്ദന !
നരകേ നിയതം വാസോ ഭവതീത്യനു ശുശ്രുമ - 44

ഹേ ജനാർദ്ദനാ! കുല ധർമ്മം നഷ്ടമായവർക്ക് അനന്തകാലത്തേക്ക് നരകവാസം കിട്ടും എന്ന് കേട്ടിട്ടുണ്ട്. കുല ധർമ്മം മാത്രമല്ല, സനാതന ധർമ്മവും അവർക്കു നഷ്ടപ്പെടും. അധർമ്മിഷ്ഠന്മാർക്ക് എന്നും നരകം തന്നെ ഗതി എന്ന കാര്യം നേരിട്ടറിവില്ല - കേട്ടിട്ടുണ്ടെന്നേയുള്ളു.

അഹോ ബത മഹത്പാപം കർത്തും വ്യവസിതാ വയം
യദ് രാജ്യസുഖലോഭേന ഹന്തും സ്വജനമുദ്യതാ ഃ - 45

ഹാ കഷ്ടം ! ബുദ്ധിമാന്മാരെന്നു കരുതുന്ന നമ്മൾ വലിയ പാപം ചെയ്യാൻ തയ്യാറാവുകയാണല്ലോ. രാജ്യസുഖലോഭം കൊണ്ട് സ്വന്തം വംശം തകർക്കാൻ നാം ഒരുങ്ങിയല്ലോ.

ഇവിടെ അർജ്ജുനൻ സ്വയം അറിവു കുറഞ്ഞവനാണെന്നു കരുതുന്നില്ല. തുടക്കത്തിൽ ഓരോ സാധകനും ഇങ്ങനെയാണ് സംസാരിക്കുന്നത് ശ്രീബുദ്ധന്റെ അഭിപ്രായം ഇവിടെ ശ്രദ്ധേയമാണ്. 'അപൂർണ്ണമായ അറിവു മാത്രമുള്ളവൻ വലിയ പണ്ഡിതനാണെന്നു കരുതുന്നു. എന്നാൽ ജ്ഞാനം കൂടുംതോറും തന്റെ അജ്ഞത അവൻ അറിയുന്നു'. ശരിക്കും ഈ രീതിയിലാണ് അർജ്ജുനൻ ജ്ഞാനിയെന്നവകാശപ്പെട്ടത്. ഈ പാപം, നന്മയിലേക്കു നയിക്കയില്ലെന്നും രാജ്യവും സുഖവും നേടാനുള്ള ആർത്തി കുലനാശത്തിനു വഴിതെളിക്കുമെന്നും നാം കർത്തവ്യം മറക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നും അർജ്ജുനൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ ബോധ്യപ്പെടുത്താൻ

ശ്രമിക്കുകയാണിവിടെ. ഞങ്ങൾ മാത്രമല്ല അങ്ങും കർത്തവ്യം മറക്കുന്നു എന്നാണിവിടെ അർത്ഥമാക്കുന്നത്. അങ്ങനെ ശ്രീകൃഷ്ണനും ഒരു കൊട്ടു കൊടുത്തു. ഒടുവിൽ അർജ്ജുനൻ തന്റെ തീരുമാനമറിയിക്കുന്നു ഃ-

യദി മാമപ്രതികാരമശസ്ത്രം ശസ്ത്രപാണയ ഃ
ധാർതരാഷ്ട്രാരണേ ഹന്യൂസ്തൻമേ ക്ഷേമതരം ഭവേത് -46

നേരിടാൻ കൂട്ടാക്കാതെ ആയുധമില്ലാതെ നിൽക്കുന്ന എന്നെ ആയുധധാരികളായ ധൃതരാഷ്ട്രപുത്രന്മാർ കൊന്നാലും അതെനിക്കു ക്ഷേമകരം തന്നെ. തന്നെത്തന്നെ ബലികൊടുത്ത് യുദ്ധം ഒഴിവാക്കിയ അർജ്ജുനൻ ബുദ്ധിമാനാണെന്ന് ചരിത്രം വിധിയെഴുതും. നിഷ്കളങ്കരായ കുഞ്ഞുങ്ങൾ സുഖമായി ജീവിക്കാനും വംശം നിലനിർത്താനും വേണ്ടി ആളുകൾ പ്രാണാഹൂതി ചെയ്യുക സാധാരണമാണ്. വിദേശത്തു പോവുകയും അന്തസുറ്റ മണിമന്ദിരങ്ങളിൽ പാർക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ ഏതാനും നാളുകൾക്കുശേഷം തങ്ങൾ വിട്ടുപോയ ചെറിയ വീടുകളെ ഗൃഹാതുരത്വത്തോടെ ഓർമ്മിക്കാറുണ്ടല്ലോ. അത്ര ശക്തിമത്താണ് മോഹം. അതുകൊണ്ടാണ് ആയുധധാരികളായ കൗരവന്മാർ തന്നെ വകവരുത്തിയാലും വേണ്ടില്ല ഇളം തലമുറ നാളെ സുഖമായിക്കഴിയുമല്ലോ എന്ന് അർജ്ജുനൻ ആശ്വസിക്കുന്നു.

സഞ്ജയ ഉവാച -

ഏവമുക്ത്വാർജ്ജുന ഃ സംഖ്യേ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
വിസൃജ്യ സശരം ചാപം ശോകസംവിഗ്നമാനസ ഃ -47

സംജയൻ പറഞ്ഞു ഃ ശോകപരവശഹൃദയനായ അർജ്ജുനൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ട് വില്ലും അമ്പും താഴെയിട്ട് തേരിന്റെ പിൻഭാഗത്തിരുന്നു. ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞന്മാർ തമ്മിലുള്ള സംഘർഷത്തിൽ പങ്കെടുക്കാതെ പിറകോട്ടു വലിഞ്ഞു എന്നർത്ഥം.

ആന്തരാർത്ഥം (നിഷ്കർഷം).

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞന്മാർ തമ്മിലുള്ള യുദ്ധത്തിന്റെ നിരൂപണമാണ് ഗീത. ഈശ്വരീയ വിഭൂതികൾകൊണ്ടു സമ്പന്നമായ

ഭഗവത് സ്വരൂപത്തെ കാട്ടിത്തരുന്ന ഒരു ഗാഥയാണിത്. ഇതിന്റെ വേദി ശരീരമാകുന്ന യുദ്ധഭൂമിയാണ്. ഇതിലെ രണ്ടു പ്രവൃത്തികളത്രേ ധർമ്മക്ഷേത്രവും കുരുക്ഷേത്രവും. രണ്ടു കൂട്ടത്തിലേയും സൈന്യശക്തിയെപ്പറ്റി വ്യക്തമാക്കിയിട്ട് പരാക്രമത്തിന്റെ ഏറ്റക്കുറച്ചിലിനെ കുറിച്ചും പ്രസ്താവിച്ചു. അനന്തരം അറുനൂറ്റി അമ്പതു കോടിയോളം ഭടന്മാരടങ്ങിയ പതിനെട്ട് അക്ഷൗഹിണിയോടുകൂടിയ ശത്രുസൈന്യനിരയെ നിരീക്ഷിച്ചു. പ്രകൃതിക്ക് രണ്ടു കാഴ്ചപ്പാടുകളാണുള്ളത്. ആത്മാഭിമുഖ പ്രവൃത്തിയാകുന്ന ദൈവസമ്പത്തും ബഹിർമുഖപ്രവൃത്തിയായ അസുര സമ്പത്തും. രണ്ടും പ്രകൃതി തന്നെ. ഒന്ന് പരമാത്മാവിന്റെ നേർക്ക് നമ്മെ ഉന്മുഖരാക്കുന്നു. ക്രമേണ പരമധർമ്മസ്വരൂപമായ ബ്രഹ്മത്തിലേക്കു നയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മറ്റേത് പ്രകൃതിയിൽ നമ്മെ വിശ്വസിപ്പിക്കുന്നു. ആദ്യത്തേത് ദൈവസമ്പത്തിൽ നമ്മെ എത്തിച്ചിട്ട് അസുര സമ്പത്തിന് അന്ത്യം കുറിക്കുന്നു. എന്നിട്ട് സനാതനബ്രഹ്മത്തെ സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ സഹായമരുളുന്നു. ബ്രഹ്മ സാക്ഷാത്കാരം കിട്ടിയാൽ പിന്നെ 'ദൈവീക സമ്പത്ത്' പോലും ആവശ്യമില്ലാതാകുന്നു. അങ്ങനെ യുദ്ധം ശുഭ പര്യവസായിയായിത്തീരുന്നു.

താൻ കൊല്ലേണ്ട സൈന്യത്തെക്കണ്ടപ്പോൾ അർജ്ജുനന് അതു തന്റെ കുടുംബമെന്ന തോന്നലാണുണ്ടായത്. നമ്മുടെ സംബന്ധം എത്ര കാലം വരെയുണ്ടോ അത്രകാലംവരെയേ ജഗത്തിനു നിലനില്പുള്ളു. ഈശ്വര ഭക്തിയുടെ ആദ്യത്തെ കാൽവെയ്പിനു കുടുംബബന്ധം കടിഞ്ഞാണിടുന്നു. ലൗകികസ്നേഹ ബന്ധങ്ങളിൽനിന്ന് വിച്ഛേദം സംഭവിക്കുമ്പോൾ സാധകന് അസ്വസ്ഥതയുണ്ടാകുന്നു. സ്വജനാസക്തി ഇല്ലാതാക്കിയാൽ അമംഗളമുണ്ടാകുമെന്ന് അയാൾ പേടിക്കുന്നു. പഴയ ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളിലാണ് അയാൾ രക്ഷാമാർഗ്ഗം അന്വേഷിക്കുന്നത്. അത്തരക്കാരനായതുകൊണ്ടാണ് അർജ്ജുനൻ 'യുദ്ധത്തിലൂടെ സനാതനമായ കുലധർമ്മം നഷ്ടമാകുമെന്നും സ്ത്രീകൾ ദുഷിച്ച് വർണ്ണസങ്കരത്തിനിടയാക്കുമെന്നും തദ്ഫലമായി കുലത്തിനും കുലദ്രോഹികൾക്കും നരകത്തിൽ

പതിക്കേണ്ടിവരുമെന്നും' പരിതപിക്കുന്നത്. സനാതനധർമ്മം സംരക്ഷിക്കുന്നതിൽ പിഴവു പറ്റിയതായി അർജ്ജുനന് തോന്നി. ബുദ്ധിമാന്മാരെന്നവകാശപ്പെടുന്ന നമ്മൾ ഇങ്ങനെ പാപത്തിലേക്കു വഴുതി വീഴണോ എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണനോടു ചോദിക്കാനും അദ്ദേഹം മടിക്കുന്നില്ല. ശ്രീകൃഷ്ണനും പാപം ചെയ്യാനൊരുങ്ങുന്നു എന്നല്ലേ ഇവിടെ അർത്ഥമാക്കുന്നത്. ഒടുവിൽ പാപത്തിൽ നിന്നു തലയൂരാനായി അർജ്ജുനൻ 'ഈ യുദ്ധത്തിനു താനില്ല' എന്നു പറഞ്ഞ് ഹതാശനായി രഥത്തിന്റെ പിന്നിൽ ഇരുപ്പായി. ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ സംഘർഷത്തിൽ നിന്ന് പിന്നോട്ടു വലിഞ്ഞു എന്നർത്ഥം.

ടീകാകാരന്മാർ ഈ അദ്ധ്യായത്തിന് 'അർജ്ജുന വിഷാദ യോഗം' എന്നു പേരിട്ടു. അർജ്ജുനൻ അനുരാഗത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ്. സനാതന ധർമ്മത്തിൽനിന്നു തെറ്റിപ്പോയാൽ ഭക്തന് വിഷാദയോഗമുണ്ടാകും. ഇത്തരം വിഷാദം പണ്ട് മനുവിനുമുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. 'ഹൃദയ് ബഹുത് ദുഃഖ് ലാഗ് ജന്മു ഗയഉ ഹരി ഭഗതി ബിനു' - തുളസിരാമായണം 1-142 (ഹൃദയം ദുഃഖമഗ്നമാകുന്നു ഹരിഭക്തിയില്ലാതെ ജന്മം തുലയുന്നു). സംശയഗ്രസ്തരാവുമ്പോഴാണ് മനുഷ്യർ വിഷാദമഗ്നരാവുന്നത്. വർണ്ണസങ്കരമുണ്ടാവുകയും അതു നരകത്തിലേക്കു നയിക്കുകയും ചെയ്യുമെന്ന സന്ദേഹമാണ് അർജ്ജുനനെ പിടികൂടിയത്. അതോടെ സനാതനധർമ്മം നഷ്ടമാവുമെന്ന വിഷാദത്തിനും അദ്ദേഹം അടിമയായി. അതിനാൽ സംശയവിഷാദ യോഗമെന്ന ശീർഷകമാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിന് അനുയോജ്യമെന്നു തോന്നുന്നു.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമദ് ഭഗവത്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ സംശയ വിഷാദയോഗോ
നാമ പ്രഥമോ അദ്ധ്യായ ഃ || 1 ||

ഓം ബ്രഹ്മം സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത് സാരഭൂതവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗ ശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദരൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'സംശയ വിഷാദയോഗം' എന്ന ഒന്നാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
സംശയ വിഷാദയോഗോ നാമ പ്രഥമോ അദ്ധ്യായ :

|| 1 ||

ശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച യഥാർത്ഥ ഗീത എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ് ഗീതാഭാഷ്യത്തിൽ 'സംശയ വിഷാദ യോഗം' എന്ന ഒന്നാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർത്തിയാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ദ്വിതീയോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി രണ്ടാമദ്ധ്യായം)

ഒന്നാമദ്ധ്യായം ഗീതയുടെ പ്രവേശിക മാത്രമായിരുന്നു. തുടക്കത്തിൽ പഥികന് അനുഭവപ്പെടുന്ന വിഷമങ്ങളാണ് അവിടെ ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. കൗരവരും പാണ്ഡവരും മുഴുവൻ യുദ്ധം ചെയ്യാൻ തയ്യാറെടുത്തവരായിരുന്നു. അവിടെ സംശയാലു അർജ്ജുനൻ മാത്രം. അനുരാഗമാണല്ലോ അർജ്ജുനൻ ആത്മീയഭാവമായ രാഗം പഥികനെ ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ സംഘർഷത്തിനു പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു. ആത്മീയ യാത്രയിലെ പ്രഥമ ഘട്ടമാണ് അനുരാഗം. പൂജ്യ മഹാരാജ് (പരമാനന്ദഗുരു) ഇങ്ങനെ പറയുമായിരുന്നു. 'ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ ഗ്ലാനിയും അശ്രുപാതവും ഗദ്ഗദവും മറ്റും ഉണ്ടാവുകയാണെങ്കിൽ മനസ്സിലാക്കിക്കൊള്ളണം ഇവിടെ ഈശ്വരാരാധന തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞെന്ന്'. അനുരാഗത്തിൽ ഈ ഭാവങ്ങൾ എല്ലാമുണ്ടാവും. ധർമ്മം, നിയമം, സത്സംഗം തുടങ്ങിയ എല്ലാം.

അനുരാഗത്തിന്റെ അഥവാ ഈശ്വര ഭക്തിയുടെ പ്രഥമ

ഘട്ടത്തിൽ കുടുംബത്തോടുള്ള ആസക്തി സാധകന്മാരുടെ മാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രതിബന്ധം സൃഷ്ടിക്കുക പതിവാണ്. തുടക്കത്തിൽ എല്ലാവരും പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത് പരമസത്യത്തെ നിഷ്പ്രയാസം എത്തിപ്പിടിക്കാമെന്നാണ്. എന്നാൽ കൂറെ മുന്നോട്ട് പോകുമ്പോൾ കുടുംബ ബന്ധങ്ങൾ സത്യാന്വേഷണത്തിനു തടസ്സമുണ്ടാക്കുന്നതായി മനസ്സിലാക്കി സാധകർ ഹതാശരായിത്തീർന്നു പോകുന്നു. സാധകൻ, താൻ നേരത്തെ ചെയ്ത ധാർമ്മിക കർമ്മങ്ങൾ അയവിറക്കി ആനന്ദിക്കുന്നു. നടപ്പിലുള്ള ആചാര പ്രമാണങ്ങളെ തന്റെ മോഹത്തിന്റെ പരിപോഷണത്തിനായി അയാൾ നിരന്തരം ആശ്രയിക്കുന്നു. അർജ്ജുനൻ കുലധർമ്മങ്ങളെ സനാതനമെന്നു കണക്കാക്കിയത് ആ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ്. യുദ്ധം മൂലം സനാതനധർമ്മം ലോപിക്കും, കുലം ക്ഷയിക്കും ഇത് അർജ്ജുനന്റെ മാത്രം അഭിപ്രായമല്ല, സദ്ഗുരുവിനെ കണ്ടെത്തുന്നതിനു മുമ്പ് ഓരോരുത്തരുംവെച്ചു പുലർത്തിയിരുന്ന വികലമായ ചിന്താഗതിയായിരുന്നു അത്.

അങ്ങനെ ഇത്തരം വികലവും വിഭ്രാന്തവുമായ വിശ്വാസങ്ങളിൽ കുടുങ്ങിപ്പോയ മനുഷ്യർ വ്യത്യസ്ത മതങ്ങൾ, വിഭിന്ന സമ്പ്രദായങ്ങൾ, ചെറുതും വലുതുമായ വിഭാഗങ്ങൾ നിരവധി, ജാതികൾ എന്നിവയ്ക്കു ജന്മം കൊടുത്തു. കീഴ്ജാതി തൊട്ടാൽ ധർമ്മം തകരുമെന്നു കരുതിയിരുന്നു. ചിലരുടെ കൈയിൽ നിന്നും വെള്ളം വാങ്ങിക്കുടിക്കുകയോ (ആഹാരം) വാങ്ങിക്കഴിക്കുകയോ ചെയ്താൽ മതഭ്രഷ്ടു കല്പിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെയൊക്കെ സംഭവിക്കുന്നത് തൊടുന്നവരുടേയോ തൊടപ്പെടുന്നവരുടേയോ കുറ്റം കൊണ്ടാണോ? ഒരിക്കലുമല്ല, ദോഷം ഭ്രമമുണ്ടാക്കുന്നവരുടേതാണ്. ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ നമ്മൾ എത്ര ദുരാചാരങ്ങൾക്കടിമപ്പെടുന്നു. അപ്പോൾ ദോഷം നമ്മുടേതു തന്നെ.

ബുദ്ധ ഭഗവാന്റെ കാലത്ത് 'കേശ കംബളിം' എന്നൊരു സമ്പ്രദായം നിലവിലുണ്ടായിരുന്നു. താടിയും മുടിയും നീട്ടി വളർത്തി കമ്പിളി പോലെ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഈ ഏർപ്പാടിനെ പൂർണ്ണതയുടെ മാനദണ്ഡമായി കണക്കാക്കിയിരിക്കുന്നു. ചിലർ ഗോവ്രതികന്മാർ - (പശുക്കളെപ്പോലെ ജീവിക്കുന്നവർ) മറ്റു ചിലർ ശ്വാന വ്രതികന്മാർ (ശ്വാക്കളെപ്പോലെ പരാന്നഭുക്കുകൾ).

ഇക്കൂട്ടരുമായി ബ്രഹ്മവിദ്യയ്ക്ക് ഒരു ബന്ധവുമില്ല. വിഭിന്ന സമ്പ്രദായങ്ങളും ദുരാചാരങ്ങളും പണ്ടേ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇന്നുമുണ്ട്. ശരിക്കും ഇതേ മട്ടിലുള്ള സമ്പ്രദായങ്ങളും ദുരാചാരങ്ങളും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ കാലത്തുമുണ്ടായിരുന്നു. ഇവയിൽ ചിലതൊക്കെ അർജ്ജുനനേയും പിടികൂടിയിരുന്നു. അദ്ദേഹം നാലു സംശയങ്ങൾ ഉന്നയിച്ചു. 1) ഈ യുദ്ധം സനാതന ധർമ്മത്തെ നശിപ്പിക്കുകയില്ലേ? 2) ഇതു വർണ്ണ സങ്കരത്തിന് ഇടയാക്കുകയില്ലേ? 3) പിതൃബലി കർമ്മങ്ങൾക്കു മുടക്കമുണ്ടാവില്ലേ? 4) കുലക്ഷയം നടത്തി നാം പാപം വലിച്ചു വയ്ക്കുകയല്ലേ? ഇവയ്ക്ക് യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ മറുപടി പറയാൻ തുടങ്ങി.

സംജയ ഉവാച -

തംതഥാ കൃപയാവിഷ്ട മശ്രുപൂർണാകുലേക്ഷണം
വിഷീദന്തമിദംവാക്യമു വാച മധുസുദന ഃ -1

കരുണാപൂർണ്ണ ഹൃദയനും ബാഷ്പാകുലനേത്രനുമായ ആ അർജ്ജുനനോട് മധുസൂദനൻ - മദം നശിപ്പിക്കുന്ന ഭഗവാൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു ഃ

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

കുതസ്ത്വാ കശ്മലമിദം വിഷമേ സമുപസ്ഥിതം
അനാര്യജുഷ്ടമസ്വർഗ്യ മകീർത്തികരമർജ്ജുന ! -2

അർജ്ജുനാ, ഈ വിഷമ സ്ഥിതിയിൽ നിനക്ക് ഈ മൗഢ്യം എങ്ങനെയുണ്ടായി? സമത്വത്തിന്റെ ഈ സൃഷ്ടിയിൽ വിഷമസ്ഥിതി എന്നൊന്ന് ഉണ്ടാവുക തന്നെ അസംഭാവ്യം. നിന്റെ പരലോക ലക്ഷ്യം എന്ന നിർവിവാദമായ സ്ഥാനത്ത് അജ്ഞാനത്തിന് എങ്ങനെ പ്രവേശമുണ്ടാകാൻ? അർജ്ജുനൻ സനാതന ധർമ്മസംരക്ഷണത്തിന് അരയും തലയും മുറുക്കിക്കഴിയുകയാണല്ലോ. സനാതന ധർമ്മത്തിന്റെ രക്ഷയ്ക്ക് പ്രാണൻ പോലും പണയം വയ്ക്കാനൊരുങ്ങുന്നത് അജ്ഞാനമാവുന്നതെങ്ങനെ? എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് ഇത് അജ്ഞാനം തന്നെയാണെന്നാണ്. എന്തെന്നാൽ ബഹുമാന്യ വ്യക്തികൾ ഇതംഗീകരിക്കുന്നില്ല. ഇത് സ്വർഗ്ഗമോ കീർത്തിയോ

നേടാൻ സഹായകവുമല്ല. സാന്മാർഗ്ഗിക നിയമങ്ങൾ ഉറപ്പായി പാലിക്കുന്നവരാണ്. ആര്യന്മാർ പരിവാരത്തിനുവേണ്ടി മരിക്കുന്നത് അജ്ഞാനമല്ലെങ്കിൽ മഹാപുരുഷന്മാർ ആ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുമായിരുന്നല്ലോ. അതാണ് കുലധർമ്മമെങ്കിൽ സ്വർഗ്ഗവും നന്മയും അതിലൂടെ ലഭിക്കുമായിരുന്നില്ലേ? ഇതു യശസ്കരവുമല്ല എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇവിടെ മീരയുടെ ഭക്തിയെപ്പറ്റി ഒരുദ്ധരണം നോക്കുക. 'ലോഗ് കഹേം മീരാ ഭഈ ബാവരീ, സാസ് കഹേ കുല നാശീ രേ (ആളുകൾ മീരയുടെ ഭക്തിയെ വാഴ്ത്തി. എന്നാൽ അമ്മായിയമ്മ മീരയെ കുലനാശിനി എന്നാക്ഷേപിച്ചു) പരിവാരങ്ങൾക്കും കുലമര്യാദക്കും വേണ്ടി മുറവിളി കൂട്ടിയ കുലീനയായ ആ അമ്മായിയമ്മയെ ഇന്ന് ആരറിയുന്നു? എന്നാൽ ഭക്തമീരയെ ഇന്നും ലോകം ഓർമ്മിക്കുന്നു. അപ്രകാരം സ്വന്തം പരിവാരത്തിനുവേണ്ടി മാത്രം പാടുപെട്ടവരുടെ കീർത്തി അധികകാലം നിലനില്ക്കുകയില്ല. അതുകൊണ്ട്, വിശ്വമംഗളത്തിന് ഉതകാത്തതും അകീർത്തികരവും ശ്രേഷ്ഠ പുരുഷന്മാർ അംഗീകരിക്കാത്തതുമായ പ്രവർത്തനം അജ്ഞാനമാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

ക്ളൈബ്യം മാ സ്മ ഗമഃ പാർത്ഥ ! നൈതത്ത്വയ്യുപപദ്യതേ
ക്ഷുദ്രം ഹൃദയദൗർബല്യം ത്യക്ത്വോത്തിഷ്ഠ പരംതപ ! -3

അർജ്ജുനാ, നപുംസകത്വം പ്രാപിക്കാതിരിക്കൂ. എന്ത് ? അർജ്ജുനൻ നപുംസകമോ ? പൗരുഷമില്ലാത്തവനെയല്ലേ നപുംസകമെന്നു വിളിക്കുക. എല്ലാവരും തങ്ങളുടെ കഴിവിനൊത്ത് പുരുഷാർത്ഥങ്ങൾ നേടാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. കർഷകർ രാപകൽ വയലിൽ രക്തം വിയർപ്പാക്കി പുരുഷാർത്ഥങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയല്ലേ പാടുപെടുന്നത്. ചിലർ വ്യാപാരത്തെ പുരുഷാർത്ഥമെന്നു കരുതുന്നു. മറ്റു ചിലർ സ്വന്തം സ്ഥാനം ദുരുപയോഗപ്പെടുത്തി പുരുഷാർ ത്ഥികളാകുന്നു. ജീവിതം മുഴുവൻ പുരുഷാർത്ഥത്തിനുവേണ്ടി പരിശ്രമിച്ചിട്ടും വെറും കയ്യോടെ മടങ്ങേണ്ടി വരുന്നു, വേറേ ചിലർക്ക്. ഇതൊന്നും പുരുഷാർത്ഥമല്ലെന്നു വ്യക്തം. ആത്മദർശനമാണ് ശുദ്ധമായ പുരുഷാർത്ഥം. ഗാർഗി യാജ്ഞവല്ക്യനോടു പറഞ്ഞു ഃ

**'നപുംസക ഃ പുമാൻജ്ഞേയോ യോനവേത്തിഹൃദിസ്ഥിതം
പുരുഷം സ്വപ്രകാശം തസ്യാനന്ദാത്മാനമവ്യയം'**

(ആത്മപുരാണം)

(ഹൃദയസ്ഥനായ ആത്മാവിനെ അറിയാത്തവൻ പുരുഷനാണെങ്കിലും നപുംസകം തന്നെ. ആത്മാവ് പുരുഷ സ്വരൂപവും സ്വയം പ്രകാശവും ഉത്തമവും ആനന്ദയുക്തവും അവ്യക്തവുമാണ്. ആത്മലാഭത്തിനുള്ള പ്രയത്നമാണ് പൗരുഷം.) അർജ്ജുനാ, നീ നപുംസകമാകരുത്. ഇതു നിനക്ക് യോജിച്ചതല്ല. ഹേ ! പരംതപാ ! ഹൃദയത്തിലെ ക്ഷുദ്രമായ ദുർബലത വിട്ട് യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറാവുക. ആസക്തി ഉപേക്ഷിക്കൂ. ഇത് ഹൃദയത്തിലെ ദൗർബല്യം മാത്രമാണ്. ഇനി ഈ വിഷയത്തിലുള്ള അർജ്ജുനന്റെ മൂന്നാമത്തെ ചോദ്യം ഃ

അർജ്ജുന ഉവാച -

**കഥം ഭീഷ്മമഹം സംഖ്യേ ദ്രോണം ച മധുസൂദന !
ഇഷുഭിഃ പ്രതിയോത്സ്യാമി പൂജാർഹാവരിസൂദന ! -4**

അഹങ്കാരത്തിനു ശമനം വരുത്തുന്ന മധുസൂദനാ ! ഞാൻ എങ്ങനെ ഭീഷ്മപിതാമഹന്റേയും ആചാര്യ ദ്രോണന്റേയും നേർക്ക് ബാണങ്ങൾ ചൊരിഞ്ഞ് യുദ്ധം ചെയ്യും? മധുസൂദനാ, അവർ ഇരുവരും അത്യന്തം ബഹുമാന്യരല്ലേ?

ദ്വൈതമാണു ദ്രോണർ. ഈശ്വരനും നമ്മളും ഭിന്നരാണെന്ന ഈ സങ്കല്പം ലക്ഷ്യ പ്രാപ്തിക്കുള്ള പ്രേരണയുടെ പ്രഥമഘട്ടമാണ്. ഇതാണ് ദ്രോണാചാര്യരുടെ ഗുരുത്വം. ഭ്രമമാണ് ഭീഷ്മർ. ഭ്രമം ഉള്ളിടത്തോളം കാലം കുട്ടികൾ, കുടുംബം, ബന്ധുക്കൾ എന്നിവയെല്ലാം തന്റേതാണെന്ന ബോധം നിലനില്ക്കും. ഇത്തരം മനോഭാവത്തിന്റെ മാധ്യമം ഭ്രമമാണ്. സ്വജനങ്ങളെ പൂജാർഹരായി കരുതി ഇത് അച്ഛനാണ്, ഇത് അപ്പൂപ്പനാണ്, ഇത് കുല ഗുരുവാണ് എന്നെല്ലാം ചിന്തിച്ച് ഓരോ വ്യക്തിയും അവരോടൊപ്പം താമസിക്കുന്നു. സാധന പൂർണ്ണതയിലെത്തുമ്പോൾ (ഗുരു ന ചേലാ പുരുഷ് അകേലാ) ഗുരുവില്ല, ശിഷ്യനില്ല, കേവലം പുരുഷൻ അഥവാ പരമാത്മാവു മാത്രം അവശേഷിക്കുന്നു.

ന ബന്ധുർന മിത്രം ഗുരുർനൈവ ശിഷ്യ ഃ
ന ചിദാനന്ദരൂപ ഃ ശിവോഹം ശിവോഹം - ശങ്കരാചാര്യർ
ആത്മഷഷ്ടകം - 5

ചിത്തം ആ പരമാനന്ദത്തിൽ വിലീനമായാലോ പിന്നെ ജ്ഞാനദാതാവായ ഗുരുവോ ഗ്രഹണകർത്താവായ ശിഷ്യനോ ഇല്ല. സർവ്വം ഈശ്വരമയം. ഗുരുവിന്റെ ഗുരുത്വം ഉൾക്കൊണ്ട് ഗുരുവും ശിഷ്യനും ഒന്നായിത്തീരുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുഃ 'അർജ്ജുനാ, നീ എന്നിൽ നിവസിക്കും' ശ്രീകൃഷ്ണനെപ്പോലെയാകും അർജ്ജുനനും. ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരം ലഭിച്ച മഹാപുരുഷന്മാരുടെ അവസ്ഥയും ഇതു തന്നെ. ഈ അവസ്ഥയിൽ ഗുരുവിനും വിലയം ഭവിക്കുന്നു. ഗുരുത്വം ഹൃദയത്തിലൂടെ പരന്നൊഴുകുന്നു. അർജ്ജുനൻ ഗുരുസ്ഥാനം എന്ന ഒരു രക്ഷാകവചമുണ്ടാക്കി ഈ സംഘർഷത്തിൽ നിന്ന് ഒഴിഞ്ഞു നിൽക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. അർജ്ജുനൻ പറയുന്നു ഃ

ഗുരുനഹത്വാ ഹി മഹാനുഭാവാൻ
ശ്രേയോ ഭോക്തും ഭൈക്ഷ്യമപീഹ ലോകേ
ഹത്വാർഥകാമാംസ്തു ഗുരൂനിഹൈവ
ഭുഞ്ജീയ ഭോഗാൻ രുധിരപ്രദിഗ്ധാൻ -5

മഹാനുഭാവന്മാരായ ഗുരുനാഥന്മാരെ കൊല്ലുന്നതിനേക്കാൾ ശ്രേയസ്കരമാണ് ഭിക്ഷയെടുത്തു ജീവിതം നയിക്കുന്നത് എന്നു ഞാൻ കരുതുന്നു. (ഇവിടെ ഭിക്ഷയെടുക്കുക എന്നതിനർത്ഥം വയറു പിഴപ്പിനു വേണ്ടി യാചിക്കുക എന്നല്ല, സത്പുരുഷന്മാരെ വേണ്ടവണ്ണം സേവിച്ച് അവരിൽ നിന്നു ഭാവിമംഗളം യാചിക്കുക എന്നാണ്). 'അന്നം ബ്രഹ്മേതി വ്യജാനാത്' തൈത്തിരീയ ഉപനിഷത് 3-2-1 (അന്നം ബ്രഹ്മമാണെന്നറിയു) പരമാത്മാവാകുന്ന അന്നം ലഭിച്ചാൽ ആത്മാവ് അനന്തമായ സംതൃപ്തിയിൽ മുഴുകും. പിന്നെ ഒരിക്കലും അതൃപ്തി ഉണ്ടാവുകയില്ല. നമ്മൾ മഹാപുരുഷന്മാരെ സേവിച്ചും അവരോടു യാചിച്ചും ക്രമേണ ബ്രഹ്മപിയൂഷം നേടും. എന്നാൽ കുടുംബബന്ധങ്ങളെ പൊട്ടിച്ചിട്ടല്ല അതു നേടേണ്ടത് എന്ന് അർജ്ജുനൻ കരുതിയിരുന്നു. ഇതാണ് അർജ്ജുനൻ ഭിക്ഷാന്നമാണു കാമ്യം എന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ അർത്ഥം. എന്നാൽ സംഘർഷത്തി

ലേർപ്പെടാൻ കഴിവുളള ക്ഷാത്രതേജസുളള - ഉയർന്ന സംസ്കാരമുളള പഥികന്മാർക്ക് (സാധകൻമാർക്ക്) ഈ ഭിക്ഷാന്നമെന്ന സങ്കല്പം അഭിമതമല്ല. തന്നത്താൻ ഒന്നും ചെയ്യാതെ നേട്ടങ്ങൾക്കുവേണ്ടി കൈനീട്ടി അങ്ങനെ വാങ്ങുന്ന ഭിക്ഷയെ മാംസഭക്ഷണം പോലെ നികൃഷ്ടമായി കണക്കാക്കണം. ശ്രീബുദ്ധഭഗവാൻ ധർമ്മ ഭായാതസുത്തം 1-1-3-ൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതേസമയം ശരീരം രക്ഷിക്കാൻ മാത്രമായി ഭിക്ഷുവിന് അറിഞ്ഞു നൽകുന്ന ഭിക്ഷ സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്.

ഈ ഗുരുജനങ്ങളെ വധിക്കുന്നതു കൊണ്ട് എന്തു കിട്ടാനാണ്? ഈ ലോകത്ത് രക്തപങ്കിലമായ അർത്ഥകാമങ്ങൾ അനുഭവിക്കാൻ കിട്ടുമായിരിക്കും. ഭജനംകൊണ്ട് ഭൗതികസുഖങ്ങൾ കൂടുതൽ ലഭിക്കുമെന്ന് അർജ്ജുനൻ കരുതി. ഏറെ സംഘർഷങ്ങളിൽപെട്ടു കഷ്ടപ്പെട്ട ശേഷവും ശരീര ഭോഗത്തിനുതകുന്ന അർത്ഥകാമങ്ങൾ മാത്രമല്ലേ കിട്ടുക? ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ അർജ്ജുനൻ വീണ്ടും സംശയങ്ങൾ ഉന്നയിക്കുന്നുഃ

നചൈതദ്ദ്വിദ്മഃ കതരന്നോ ഗരീയോ
യദ്വാ ജയേമ യദി വാ നോ ജയേയുഃ
യാനേവ ഹത്വാ ന ജിജീവിഷാമ-
സ്തേവസ്ഥിതാഃ പ്രമുഖേ ധാർത്തരാഷ്ട്രാഃ -6

അങ്ങനെയുളള സുഖഭോഗങ്ങൾ ലഭിക്കുമെന്നുള്ളതിനു തന്നെ ഉറപ്പില്ല. എന്താണ് ശ്രേയസ്കരമായ കർമ്മം എന്ന് അറിയാൻ തന്നെ പറ്റുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ തന്റെ അഭിപ്രായപ്രകടനം അജ്ഞാനജന്യമാണെന്നല്ലേ പറയുന്നത് ? യുദ്ധംചെയ്താൽ തന്നെ നമ്മളാണോ അതോ അവരാണോ ജയം നേടുന്നതെന്ന് എങ്ങനെ നിശ്ചയിക്കാം? ഏവരെ കൊന്നിട്ടാണോ ഞങ്ങൾ ജീവിക്കാനാ ഗ്രഹിക്കാത്തത് ആ ധൃതരാഷ്ട്രപുത്രന്മാർ അടുത്തു തന്നെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. അവരെ നശിപ്പിച്ചിട്ട് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതു കൊണ്ട് പ്രയോജനമില്ലെന്നർത്ഥം. താൻ പറഞ്ഞതൊക്കെ അജ്ഞാനം കൊണ്ടാവാമെന്നു സംശയിച്ച് അർജ്ജുനൻ തുടർന്നു പറയുന്നു ഃ

കാർപണ്യദോഷോപഹതസ്വഭാവ ഃ
പൃച്ഛാമിത്വാം ധർമസംമൂഢചേതാ ഃ
യച്ഛ്രേയഃ സ്യാന്നിശ്ചിതം ബ്രൂഹി തന്മേ
ശിഷ്യസ്തേഹം ശാധി മാം ത്വാം പ്രപന്നം –7

ഭീരുത്വം മൂലം ചപലസ്വഭാവനും ധർമ്മാധർമ്മവിഷയത്തിൽ മോഹിതചിത്തനുമായ ഞാൻ അങ്ങയോടൊന്നു ചോദിക്കട്ടെ. എനിക്കു പരമമായ ശ്രേയസുണ്ടാകാൻ പറ്റിയ ഉപായം ഉപദേശിച്ചു തന്നാലും ഞാൻ അങ്ങയുടെ ശിഷ്യനല്ലേ? അങ്ങയെ ശരണം പ്രാപിച്ചവനല്ലേ? എന്റെ തെറ്റുകൾ തിരുത്തുക. എന്നെ പഠിപ്പിക്കാനല്ല. കാലിടറുമ്പോൾ കൈയിൽ പിടിച്ചു മുന്നോട്ടു കൊണ്ടുപോകാനാ ണപേക്ഷിക്കുന്നത്. ഭാരം തരൂ. പക്ഷേ ചുമടേല്പിച്ച ആൾ കൂടെ വരണം. ഗട്ടറിലെങ്ങാൻ വീണു പോയാൽ തുണയേകാനൊരാൾ വേണമല്ലോ. ഇതാണ് അർജ്ജുനന്റെ സമർപ്പണമനോഭാവം.

ഇവിടെ അർജ്ജുനൻ സമ്പൂർണ്ണ സമർപ്പണമാണു നടത്തുന്നത്. ഇതുവരെ അദ്ദേഹം ശ്രീകൃഷ്ണനെ തനിക്കു തുല്യനായിട്ടാണു കണക്കാക്കിയത്. അസ്ത്ര വിദ്യാതി ചില കാര്യങ്ങളിൽ താൻ ഒട്ടുമുന്നിട്ടു നില്ക്കുന്നതായി കരുതുകയും ചെയ്തിരുന്നു. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ തന്റെ നിയന്ത്രണം ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഏല്പിക്കയാണുണ്ടായത്. സദ്ഗുരു അന്തർയാമിയായി അവസാനം വരെ സാധകനോടൊപ്പം സഞ്ചരിക്കുന്നു. ഗുരു ഒന്നിച്ചുണ്ടായില്ലെങ്കിൽ സാധകന് അക്കര കടക്കാനാവാതെ വരും. കുടുംബാംഗങ്ങൾ വിവാഹവേളവരെ യുവതിയായ കന്യകയെ അച്ചടക്കത്തിന്റെ പാഠങ്ങൾ നൽകി സംരക്ഷിക്കും. അതുപോലെ സദ്ഗുരു സാരഥിയെപ്പോലെ ശിഷ്യന്റെ ഉള്ളിലിരുന്ന് പ്രകൃതിയുടെ മലമ്പാതകൾ താണ്ടി ലക്ഷ്യത്തിലെത്താൻ സഹായിക്കും. 'ഭഗവാനേ! ഒരു കാര്യം കൂടി പറയാനുണ്ട്' എന്ന് അർജ്ജുനൻ തുടർന്നറിയിച്ചു.

ന ഹി പ്രപശ്യാമി മമാപനുദ്യാദ്
യത്ശോകമുച്ഛോഷണമിന്ദ്രിയാണാം
അവാപ്യ ഭൂമാവസപത്നമൃദ്ധം
രാജ്യം സൂരാണാമപി ചാധിപത്യം –8

'എനിക്കു ഭൂമിയിൽ ശത്രുബാധയൊഴിഞ്ഞതും ഐശ്വര്യ സമൃദ്ധവുമായ രാജ്യമോ ദേവേന്ദ്ര പദവി തന്നെയോ ലഭിച്ചാലും എന്റെ പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ സന്തപ്തമാക്കുന്ന ദുഃഖത്തിന് ശമനമുണ്ടാകുമെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നില്ല. ദുഃഖത്തിന് അറുതിയുണ്ടാവുകയില്ലെങ്കിൽ മറ്റെന്തു നേടിയാലും എന്തു പ്രയോജനം? ഇത്രയും കൊണ്ട് ക്ഷമയോടെ തൃപ്തിയടഞ്ഞുകൊള്ളാം' അർജ്ജുനൻ ചിന്തിച്ചു ഇതിനപ്പുറം എന്തു പറയാൻ?

സംജയ ഉവാച -

ഏവമുക്ത്വാ ഹൃഷീകേശം ഗുഡാകേശ ഃ പരം തപ !
ന യോത്സ്യ ഇതിഗോവിന്ദ മുക്ത്വാ തൂഷ്ണീം ബഭൂവഹ -9

സംജയൻ പറഞ്ഞു - ഹേ രാജൻ ! മോഹാന്ധകാരത്തെ ജയിച്ച അർജ്ജുനൻ സർവ്വജ്ഞനായ ശ്രീകൃഷ്ണനോട് 'ഗോവിന്ദാ ഞാൻ യുദ്ധം ചെയ്യുകയില്ല' എന്നു പറഞ്ഞിട്ട് മൗനമായിരുന്നു. ഇതുവരെ കർമ്മകാണ്ഡത്തിനും ഭോഗാനുഭവത്തിനും മുൻതൂക്കമുള്ള പൗരാണികമായ കാഴ്ചപ്പാടായിരുന്നു അർജ്ജുനനുണ്ടായിരുന്നത്. സ്വർഗ്ഗലാഭത്തെ ജീവിതലക്ഷ്യമായി ക്കരുതുന്ന ഈ വിചാരധാരയും വികലവും അജ്ഞതാ വിലസിതവുമാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇനി വെളിപ്പെടുത്താൻ പോകയാണ്.

തമുവാച ഹൃഷീകേശഃ പ്രഹസന്നിവ ഭാരത
സേനയോരുഭയോർമദ്ധ്യേ വിഷീദന്തമിദം വച ഃ -10

അതിനുശേഷം, ഹേ രാജൻ ! അന്തർയാമിയും യോഗേശ്വരനുമായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ രണ്ടു സൈന്യങ്ങളുടേയും നടുവിൽ വിഷാദിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന അർജ്ജുനനോട് പുഞ്ചിരിപൊഴിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു ഃ-

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

അശോച്യാനന്വശോചസ്ത്വം പ്രജ്ഞാവാദാംശ്ച ഭാഷസേ
ഗതാസൂനഗതാസൂംശ്ച നാനുശോചന്തി പണ്ഡിതാഃ -11

അർജ്ജുനാ, നീ അനുശോചനം അർഹിക്കാത്തവരെ ഓർത്തു ദുഃഖിതനാകുന്നു. ഒപ്പം പണ്ഡിതന്മാരെപ്പോലെ സംഭാഷണം നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ ബുദ്ധിസമ്പന്നരായ വിദ്വാന്മാർ പ്രാണൻപോയവരേയോ ജീവിക്കുന്നവരേയോ ഓർത്തു ദുഃഖിക്കാറില്ല. ജീവിക്കുന്നവരും നാളെ മരണം വരിക്കേണ്ടവരല്ലേ? പണ്ഡിതന്മാരെപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നെങ്കിലും നീ യാഥാർത്ഥ്യം അറിയുന്നവനല്ല. എന്തെന്നാൽ -

ന ത്വേവാഹം ജാതു നാസം നത്വം നേമേ ജനാധിപാ ഃ
ന ചൈവ ന ഭവിഷ്യാമഃ സർവേ വയമതഃപരം - 12

ഞാനും നീയും അല്ലെങ്കിൽ സദ്ഗുരുവും ഭക്തനും രാജാവും, രാജസവൃത്തിയും ഒരു കാലത്തിലും ഉണ്ടായിരുന്നില്ലന്നും ഇനി ഉണ്ടാവുകയില്ലെന്നും പറഞ്ഞാൽ സത്യമാകില്ല. സദ്ഗുരുവും ഭക്തനും എല്ലാം എല്ലാ കാലത്തിലും ഉണ്ടാകും. അതായത് സദ്ഗുരുവും അനുരാഗി ഭക്തനും നാശരഹിതരാണന്നർത്ഥം. അതിനാൽ മരിക്കുന്നവരെ പറ്റി ദുഃഖിക്കേണ്ടതില്ല. ഇന്ന് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരും നാളെ മരിക്കുന്നവരാകയാൽ അവരെ പറ്റിയും ദുഃഖിക്കേണ്ടതില്ല. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ യോഗത്തിന്റെ അനാദിത്വത്തിൻമേൽ വെളിച്ചം വീശുകയാണ്. ഇതിനെ പറ്റി വീണ്ടും പറയുന്നു.

ദേഹിനോസ്മിൻ യഥാ ദേഹേ കൗമാരം യൗവനം ജരാ
തഥാ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിർ ധീരസ്തത്ര ന മുഹ്യതി -13

ശരീരത്തിന് കൗമാരം, യൗവനം, വാർധക്യം എന്നീ അവസ്ഥകൾ ഉണ്ടാകുന്നതു പോലെയാണ് ജീവാത്മാവ് മറ്റൊരു ശരീരത്തിലേക്കു പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന മരണവും, ബുദ്ധിമാൻ ഈ അവസ്ഥാമാറ്റത്തിൽ ദു:ഖിതനാവുന്നില്ല നിങ്ങൾ പണ്ടു ബാലനായിരുന്നു. ക്രമേണ യുവത്വത്തിലേക്കു കടന്നു. അതു മരണമായിരുന്നില്ലല്ലോ. പിന്നീട് വാർധക്യം വന്നു. അവസ്ഥകൾ ഇങ്ങനെ മാറുമ്പോഴും ആത്മാവിനു മാറ്റമില്ല. പരിവർത്തനത്തിനു വിധേയമാവാത്ത ആ ഒന്നിനെ നേടുന്നതുവരെ ശരീരത്തിന് ഇങ്ങനെ മാറ്റമുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കും.

മാത്രാസ്പർശാസ്തു കൗന്തേയ! ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖദാഃ
ആഗമാപായിനോ നിത്യാ സ്താംസ്തിതിക്ഷസ്വ ഭാരത! -14

ഹേ കുന്തീപുത്രാ ! സുഖദു:ഖങ്ങൾ, ശീതോഷ്ണങ്ങൾ എന്നിവയുടെ അനുഭവമുണ്ടാക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയ വിഷയസംയോഗം അനിത്യമാണ്. ക്ഷണഭംഗുരമാണ്. അതുകൊണ്ട് ഭരതകുലജാതനായ അർജ്ജുനാ! നീ ഇതുപേക്ഷിക്കുക. അർജ്ജുനൻ ഇന്ദ്രിയ വിഷയസംയോഗജന്യമായ സുഖത്തെപ്പറ്റി ഓർമ്മിച്ച് വിവശനായിരിക്കുന്നു. കുലധർമ്മം, കുലഗുരുക്കന്മാരെ സേവിക്കൽ, തുടങ്ങിയവ ഇന്ദ്രിയാസക്തിയിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവ ക്ഷണികമാണ്, അസത്യമാണ്, നശ്വരമാണ്. വിഷയസംയോഗം എപ്പോഴും ലഭിക്കുകയില്ല. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക് അവയെ പ്രാപിക്കാനുള്ള ശക്തി എപ്പോഴും നിലനിൽക്കുകയുമില്ല. അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ! നീ ഈ ക്ഷണിക വ്യാമോഹം ഉപേക്ഷിക്കുക. സഹനശക്തി നേടുക. എന്ത് ? ഇത് ഹിമാലയത്തിൽ നടക്കുന്ന യുദ്ധമാണോ? ഇത്ര വളരെ തണുപ്പു സഹിക്കാൻ. ഇതു മണലാരണ്യത്തിലെ യുദ്ധമാണോ ? ഇത്ര വളരെ ചൂടു സഹിക്കാൻ. പുറമേ ഉള്ള സമശീതോഷ്ണമായ സ്ഥലമാണ് കുരുക്ഷേത്രം എന്നു ചിലർ കരുതുന്നു. ആകെ പതിനെട്ടു ദിവസമാണു യുദ്ധം നടന്നത്. ഇതിനിടയ്ക്ക് തണുപ്പും ചൂടുമെല്ലാം കടന്നുപോയോ? വാസ്തവത്തിൽ ശൈത്യതാപങ്ങളും സുഖദു:ഖങ്ങളും മാനാപമാനങ്ങളും സഹിക്കുക എന്നത് ഒരു യോഗിയുടെ സ്വഭാവമാണ്. ഇത് ഹൃദയരംഗത്തിൽ നടക്കുന്ന യുദ്ധത്തിന്റെ ചിത്രീകരണമാണ്. വെളിയിൽ നടക്കുന്ന യുദ്ധത്തിന്റെ കാര്യമല്ല ഗീത വർണ്ണിക്കുന്നത്. ഇത് ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞന്മാർ തമ്മിലുള്ള സംഘർഷമാണ്. ഇതിൽ അസുരസമ്പത്ത് ക്ഷയിക്കുകയും ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരത്തിലൂടെ ദേവസമ്പത്ത് ജയിക്കയും ചെയ്യുന്നു. വികാരങ്ങൾ കെട്ടടങ്ങിയാൽ സജാതീയ പ്രവൃത്തികൾ എന്തിനെ ആക്രമിക്കാനാണ്? പൂർണ്ണത നേടുന്നതോടൊപ്പം ദൈവീക സമ്പത്തും ശാന്തമായിത്തീരുന്നു. ഇങ്ങനെ ഉള്ളിൽ നടക്കുന്ന യുദ്ധമാണ് ഗീതയിലെ പ്രതിപാദ്യം. ഈ ഭൗതികവ്യാമോഹങ്ങളെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഉണ്ടാകുന്ന നേട്ടമെന്തെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ തുടർന്നു പറയുന്നു.

യം ഹി ന വ്യഥയന്ത്യേതേ പുരുഷം പുരുഷർഷഭ !
സമദുഃഖസുഖം ധീരം സോ മൃതത്വായ കല്പതേ – 15

എന്തെന്നാൽ, ഹേ പുരുഷ ശ്രേഷ്ഠാ, ദു:ഖത്തേയും സുഖത്തേയും സമാനമനോഭാവത്തോടെ വീക്ഷിക്കുന്ന ധീരപുരുഷനെ ഇന്ദ്രിയവിഷയസംയോഗം ദു:ഖിപ്പിക്കയില്ല. അങ്ങനെയുള്ളയാൾ മരണത്തിന്റെ അപ്പുറത്തുള്ള അമൃതത്വം അനുഭവിക്കാൻ അർഹനായിത്തീരുന്നു. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ 'അമൃതത്വം' എന്ന ഉപലബ്ധിയെപ്പറ്റി ചർച്ച ചെയ്യുന്നു. അർജ്ജുനൻ ചിന്തിച്ചത് യുദ്ധത്തിന്റെ അവസാനം സ്വർഗ്ഗമാണോ ഭൂമിയാണോ കിട്ടാൻ പോകുന്നത് എന്നാണ്. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു, 'സ്വർഗ്ഗമോ ഭൂമിയോ അല്ല അമൃതത്വമാണു കിട്ടാൻ പോകുന്നത്' എന്താണീ അമൃതത്വം ?

നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ
ഉഭയോരപി ദൃഷ്ടോന്ത സ്ത്വനയോസ്തത്ത്വദർശിഭി ഃ –16

അർജ്ജുനാ, അസത്തായ വസ്തുവിന് നിലനില്പില്ല. അത് ഉള്ളതു തന്നെ അല്ല. സത്യത്തിന് മൂന്നു കാലങ്ങളിലും നിലനില്പുണ്ട്. അതിനെ തടയാനാവില്ല. ഭഗവാനായതു കൊണ്ടാണോ അങ്ങിതു പറയുന്നത് എന്ന് അർജ്ജുനൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ ഞാൻ പറയുന്നു എന്നു മാത്രം. തത്ത്വ ചിന്തകന്മാർ സത്തിനും അസത്തിനും തമ്മിലുള്ള അന്തരം കണ്ടറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞതാണ് എന്നായിരുന്നു ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉത്തരം. തത്ത്വ ദർശികൾ മനസ്സിലാക്കിക്കഴിഞ്ഞ വസ്തുത ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആവർത്തിക്കുക മാത്രമേ ചെയ്യുന്നുള്ളു എന്നർത്ഥം. ശ്രീകൃഷ്ണനും തത്ത്വദർശിയായ ഒരു മഹാപുരുഷൻ തന്നെയാണല്ലോ. പരമാത്മാവ് എന്ന പരമതത്ത്വം നേരിട്ടറിഞ്ഞ് അതിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആളാണ് തത്ത്വദർശി. സത്തും അസത്തും എന്താണെന്നു തുടർന്നു വിശദീകരിക്കുന്നു ഃ

അവിനാശി തു തദ്വിദ്ധി യേന സർവമിദം തതം
വിനാശമവ്യയസ്യാസ്യ ന കശ്ചിത് കർതുമർഹതി – 17

യാതൊന്ന് ഈ പ്രപഞ്ചം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അത് നാശമില്ലാത്തതാണ്. അവ്യയമായ – നശിക്കാ ത്തതായ ആ വസ്തുവിനെ നശിപ്പിക്കാൻ ആർക്കും സാധ്യമല്ല. അപ്പോൾ, അവിനാശിയും അമൃതവുമായ ആ വസ്തുവിന്റെ പേരെന്താണ്? എന്താണത്?

അന്തവന്ത ഇമേ ദേഹാ നിത്യസ്യോക്താ ശരീരിണ ഃ
അനാശിനോപ്രമേയസ്യ തസ്മാദ് യുദ്ധ്യസ്വ ഭാരത ! -18

അവിനാശിയും അപ്രമേയവും നിത്യസ്വരൂപവും ആയ ആത്മാവിന്റെ ഈ ശരീരങ്ങൾ നശിക്കുന്നവയാണ്. അതിനാൽ ഭരതവംശീയനായ അർജ്ജുനാ ! നീ യുദ്ധം ചെയ്യൂ. ആത്മാവ് അമൃതമാണ്, അനശ്വരമാണ്, മൂന്നു കാലങ്ങളിലും നിലനില്ക്കുന്നതുമാണ്, ആത്മാവ് സത്താണ്, ശരീരം അസത്തും നശ്വരമായ ശരീരത്തിന് ത്രികാലങ്ങളിലും നിലനില്പില്ല.

'ശരീരം നശ്വരമാകയാൽ യുദ്ധം ചെയ്യുക' എന്ന ഉപദേശം കൗരവന്മാരോടു മാത്രം യുദ്ധം ചെയ്യണമെന്നാണോ എന്നത് സ്പഷ്ടമല്ല. പാണ്ഡവ പക്ഷത്തുമുണ്ടല്ലോ ശരീരങ്ങൾ. എന്ത്? പാണ്ഡവരുടെ ശരീരങ്ങൾ നശിക്കാത്തവയാണോ ? ശരീരങ്ങളെല്ലാം നശിക്കുമെങ്കിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആരുടെ രക്ഷയ്ക്കാണ് നിലകൊളളുന്നത്? അർജ്ജുനനും ശരീരധാരിയാണല്ലോ. ശരീരം അസത്തും നാശമുളളതുമാണെങ്കിൽ അങ്ങനെയുളള ശരീരത്തെ നിലനിർത്താൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ശ്രമിക്കുമോ ? പിന്നിടൊരിടത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ പറയുന്നു : - 'തന്റെ ശരീരത്തിനുവേണ്ടി മാത്രം ജീവിക്കുന്നവൻ അവിവേകിയും മൂഢബുദ്ധിയുമാണെന്ന്', പാപിഷ്ഠനായ അയാൾ വൃഥാ ജീവിക്കുകയാണെന്ന്. യഥാർത്ഥത്തിൽ ആരാണർജ്ജുനൻ?

അനുരാഗം (ഭക്തി) തന്നെയല്ലേ അർജ്ജുനൻ. അനുരാഗിക്കുവേണ്ടി പരമാത്മാവ് സാരഥിയായി എപ്പോഴും കൂടെയുണ്ടാവും. സുഹൃത്തിനെപ്പോലെ എപ്പോഴും വഴികാട്ടുകയും ചെയ്യും. ആത്മാവ് ശരീരമല്ല. ആത്മാവിന്റെ ആവരണമാണു ശരീരം, അഥവാ പാർപ്പിടം. അതിൽ വാണരുളുന്നതോ അനുരാഗിയായ ആത്മാവ്. തല്ലുകയും കൊല്ലുകയും ചെയ്ത് ശരീരത്തിന് അന്ത്യം കുറിക്കുന്ന ഭൗതിക യുദ്ധമല്ല ഇവിടെ വിവക്ഷിതം, ഈ ശരീരം തകരുമ്പോൾ ആത്മാവു മറ്റൊന്നു സ്വീകരിക്കുന്നു. ബാല്യാവസ്ഥക്കു ശേഷം യൗവനാവസ്ഥ വരുംപോലെയാണ് ദേഹാന്തരപ്രാപ്തി എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ നേരത്തെ പറഞ്ഞിരുന്നു. ജീർണ്ണവസ്ത്രം മാറ്റി പുതിയ വസ്ത്രം ധരിക്കുന്നപോലെയാകുന്നു ആത്മാവ് പുതിയ ശരീരം ധരിക്കുന്നത്.

ശരീരം സംസ്കാരങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. സംസ്കാരം മനസ്സിനേയും മനമേവ മനുഷ്യാണാം കാരണം ബന്ധമോക്ഷയോ -5-60 പഞ്ചദശി. ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾക്കു കാരണം മനസാണ്. മനസിനെ എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും നിരോധിക്കണം. അതിനെ നിശ്ചലവും സ്ഥിരവുമാക്കി വയ്ക്കണം. അന്തിമ സംസ്കാരനാശത്തോടെ ശരീരവിലയം സംഭവിക്കുന്നു. സംസ്കാരങ്ങളുടെ കെട്ടു പൊട്ടുന്നതോടെ ശരീരം ശിഥിലമാവുന്നു എന്നർത്ഥം. മനസിന്റെ നിരോധത്തിന് സാധനകൾ ആവശ്യമാണ്. ഈ ആരാധനയെയാണ് (പ്രാർത്ഥന) നിഷ്കാമകർമ്മയോഗമെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യവഹരിച്ചത്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇടയ്ക്കിടെ അർജ്ജുനനെ യുദ്ധത്തിന് പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു. എന്നാൽ കൊല്ലും കൊലയും നടത്തുന്ന ഭൗതികയുദ്ധത്തിന് സമ്മർദ്ധം ചെയ്യുന്ന ഒരൊറ്റ ശ്ലോകംപോലും ഗീതയിൽ കാണുന്നില്ല. ഈ യുദ്ധം സജാതീയവും വിജാതീയവുമായ പ്രവൃത്തികൾ തമ്മിലുള്ളതാണ്. അതു നടക്കുന്ന യുദ്ധരംഗം അന്തരംഗം തന്നെ.

യ ഏനം വേത്തിഹന്താരം യശ്ചൈനം മന്യതേ ഹതം
ഉഭൗ തൗ ന വിജാനീതോ നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ -19

ഈ ആത്മാവിനെ കൊല്ലുന്നവനാണ് താൻ എന്നു കരുതുന്നവനും ഈ ആത്മാവു കൊല്ലപ്പെട്ടു എന്നു കരുതുന്നവനും ആത്മാവിന്റെ സത്യം അറിയുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ ആത്മാവു മരിക്കുന്നില്ല, കൊല്ലപ്പെടുന്നുമില്ല. വീണ്ടും ഇക്കാര്യം ഊന്നിപ്പറയുന്നുഃ

ന ജായതേ മ്രിയതേ വാ കദാചി -
ന്നായം ഭൂത്വാ ഭവിതാ വാ ന ഭൂയ ഃ
അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോയം പുരാണോ
ന ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ -20

ഈ ആത്മാവ് ഒരിക്കലും ജനിക്കുന്നുമില്ല. മരിക്കുന്നില്ല. ഇതു വസ്ത്രം മാറുന്നതുപോലെ മാത്രമാകുന്നു. ആത്മാവ് മറ്റൊന്നായിത്തീരുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ ജനനമില്ലാത്തതും നിത്യവും ശാശ്വതവും പുരാതനവുമാണിത്. ശരീരം നശിക്കുമ്പോൾ ആത്മാവു നിലനിൽക്കുന്നു. ഇത് സത്യവും പുരാതനവുമാണ്, നിത്യവും സനാതനവുമാണ്. അപ്പോൾ ആരാണ് നിങ്ങൾ? ശാശ്വതമായ

ധർമ്മത്തിന്റെ ഉപാസകൻ. ശാശ്വതമായത് ആത്മാവു മാത്രം. നമ്മളെല്ലാം ആത്മാവിന്റെ ഉപാസകരാണ്. നിങ്ങൾ ആത്മീയമാർഗ്ഗം അറിയുന്നില്ലെങ്കിൽ സനാതനം എന്ന പേരിൽ ഒന്നും നിങ്ങളുടെ പക്കൽ ഇല്ലെന്നർത്ഥം. അതിനുവേണ്ടി നിങ്ങൾ നെടുവീർപ്പിടുക മാത്രം ചെയ്യുന്നു. പ്രത്യാശ വച്ചു പുലർത്തുന്നു. അതുകൊണ്ട് സനാതന ധർമ്മിയാകുന്നില്ല. സനാതന ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ ദുരാചാരങ്ങൾക്ക് അടിമയാകുന്നതേ ഉള്ളു.

ദേശവിദേശങ്ങളിലുള്ള എല്ലാ ആളുകളിലും ഒരേ ഒരാത്മാവു തന്നെയാണുള്ളത്. അതിനാൽ ലോകത്തെവിടെയും ആത്മാന്വേഷണത്തിനുള്ള പ്രയത്നത്തിൽ ആർക്കും ഇടപെടാം. അയാൾ ക്രിസ്ത്യാനിയോ മുസൽമാനോ യഹൂദിയോ ആരുമാകട്ടെ - സനാതനധർമ്മി എന്ന് അവകാശപ്പെടാവുന്നതാണ്.

വേദാവിനാശിനംനിത്യം യഏനമജമവ്യയം
കഥം സ പുരുഷഃപാർത്ഥ കം ഘാതയതി ഹന്തി കം? -21

പാർത്ഥിവ ശരീരത്തെ രഥമാക്കി ബ്രഹ്മമെന്ന ലക്ഷ്യത്തിലേക്കു പിഴയ്ക്കാത്ത ഉന്നം വച്ചു നീങ്ങുന്ന പൃഥാപുത്രനായ അർജ്ജുനാ, ആത്മാവ് അവിനാശിയും നിത്യവും ജനനമില്ലാത്തതും അവ്യക്തവുമെന്നറിയുന്ന പുരുഷന് എങ്ങനെ കൊല്ലിക്കാനും കൊല്ലാനും കഴിയും ? അനശ്വരമായ ഒന്നിന് നാശം സംഭവ്യമല്ല. ജനനമില്ലാത്തവൻ എങ്ങനെ ജന്മമെടുക്കും ? അതിനാൽ ശരീരത്തിനുവേണ്ടി ദുഃഖിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല. ഇക്കാര്യം ഒരുദാഹരത്തിലൂടെ വെളിവാക്കുന്നു. ഃ

വാസാംസി ജീർണാനി യഥാ വിഹായ
നവാനി ഗൃഹ്ണാതി നരോപരാണി
തഥാ ശരീരാണി വിഹായ ജീർണ്ണാ-
ന്യന്യാനി സംയാതി നവാനി ദേഹീ -22

മനുഷ്യൻ, കീറിയതും പഴകിയതുമായ വസ്ത്രങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട് പുതിയവ ധരിക്കുന്നതു പോലെ, ജീവാത്മാവ് പഴയ ശരീരം വിട്ട് പുതിയതു സ്വീകരിക്കുന്നു. ജീർണ്ണമായ വസ്ത്രം മാറിയിട്ടാണു പുതിയതു ധരിക്കുന്നതെങ്കിൽ പുതുവസ്ത്രം പോലെയുള്ള ശിശുക്കൾ മരിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ട്? എത്രകാലം

നിലനില്ക്കേണ്ടതാണ് ആ പുതുവസ്ത്രങ്ങൾ. വാസ്തവത്തിൽ ഈ ശരീരം സംസ്കാരങ്ങളിൽ അധിഷ്ഠിതമാണ്. സംസ്കാരം ജീർണ്ണമാവുമ്പോൾ ശരീരം - അതു ശിശുവിന്റേതാണെങ്കിൽ കൂടി - തകർന്നു പോകുന്നു. സംസ്കാരം രണ്ടു ദിവസത്തേക്കുള്ളതാണെങ്കിൽ ആ സമയം കഴിയുന്നതോടെ ശരീരം ജീർണ്ണിക്കുന്നു. ഇതിനുശേഷം ഒരു ശ്വാസംപോലും കൂടുതൽ വിടാൻ പറ്റുന്നില്ല. സംസ്കാരം തന്നെ ശരീരം. സ്വീകരിക്കുന്നത്. ആത്മാവ് സംസ്കാരത്തിന്റെ തോത് അനുസരിച്ചാണ് പുതിയ ശരീരം സ്വീകരിക്കുന്നത്. ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിൽ ഇങ്ങനെ കാണുന്നു. 'അഥ ഖലു ക്രതുമയഃ പുരുഷഃ യഥാ ഇഹൈവ, തഥാ പ്രേത്യ ഭവതി. കൃതം ലോകം പുരുഷോഽഭിജായതേ' (ഛാ 3-14) ഇതിന്റെ അർത്ഥം താഴെ ചേർക്കുന്നു 'ഈ പുരുഷൻ സങ്കല്പമയനാണ്. ഈ ജന്മത്തിൽ പുരുഷൻ എപ്രകാരം സങ്കല്പിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം തന്നെ മരണശേഷം സംഭവിക്കുന്നു. തന്റെ സങ്കല്പത്തിലൂടെ കരുപ്പിടിപ്പിച്ച ശരീരത്തിൽ വീണ്ടും ജനിക്കയും ചെയ്യുന്നു.' ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ ശരീരത്തിന്റെ പരിവർത്തനം മാത്രമാണു മരണം എന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. ആത്മാവിനു മരണമില്ല. ആത്മാവ് വാർധക്യമില്ലാത്തതും മരണത്തിന് അതീതവുമാണെന്ന് ഇനിയും സ്ഥാപിക്കുന്നു ഃ

നൈനം ഛിന്ദന്തി ശസ്ത്രാണി നൈനം ദഹതി പാവക ഃ
ന ചൈനം ക്ലേദയന്ത്യാപോ ന ശോഷയതി മാരുത ഃ -23

അർജ്ജുനാ, ഈ ആത്മാവിനെ ആയുധങ്ങൾകൊണ്ടു മുറിക്കാനാവില്ല. അഗ്നി ഇതിനെ ദഹിപ്പിക്കുകയില്ല. വെള്ളം ഇതിനെ നനയ്ക്കുകയില്ല. വായു ഇതിനെ ഉണക്കുകയില്ല.

അച്ഛേദ്യോയമദാഹ്യോയ മക്ലേദ്യോശോഷ്യ ഏവ ച
നിത്യഃ സർവഗതഃ സ്ഥാണുരചലോയം സനാതന ഃ -24

ഈ ആത്മാവ് അക്ലേദ്യനാണ്. ആത്മാവിനെ ഛേദിക്കാൻ-മുറിക്കാൻ സാധിക്കയില്ല. അദാഹ്യനുമാണ് ചുട്ടുകരിക്കാൻ പറ്റുകയില്ല. അക്ലേദ്യനാണ്. വെള്ളം കൊണ്ടു നനയ്ക്കപ്പെടാവുന്നതല്ല. ഉണക്കിപ്പൊടിച്ച് വായുവിൽ വിലയിപ്പിക്കാനുമാവില്ല. ആത്മാവ് അശോഷ്യനും സർവ്വവ്യാപിയും

ചലിക്കാത്തവനും സ്ഥിരമായി നിലനിൽക്കുന്നവനും സനാതനനും ആണെന്ന കാര്യം നിസ്സംശയമത്രേ.

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു, സനാതനമായ കുലധർമ്മം യുദ്ധംകൊണ്ടു നഷ്ടമാവുമെന്ന്. എന്നാൽ ഇത് അജ്ഞാനമാണെന്നും ആത്മാവു മാത്രമാണ് സനാതനമെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. നിങ്ങൾ ആരാണ്? സനാതന ധർമ്മത്തിന്റെ അനുയായി. സനാതനമായിട്ടുള്ളത്. ആത്മാവു മാത്രം. ആത്മസാക്ഷാത്കാര ത്തിനുള്ള നിയമങ്ങൾ അനസരിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ സനാതന ധർമ്മത്തെപ്പറ്റി ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ എന്നാണിതിനർത്ഥം. ഇതിന്റെ വിഷമം യാഥാസ്ഥിതികത്വത്തിൽ കുടുങ്ങിയ ധർമ്മഭീരുക്കൾ അനുഭവിക്കേണ്ടി വരുന്നു. മധ്യകാല ഭാരതത്തിൽ വെളിയിൽനിന്നു വന്ന മുസൽമാന്മാരുടെ എണ്ണം പന്തീരായിരമായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അത് ഇരുപത്തെട്ടു കോടി കവിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പന്തിരായിരം ലക്ഷക്കണക്കിനായി പെരുകി. പിന്നെ കോടിക്കണക്കിനും ഈ ഇരുപത്തെട്ടു കോടി ഇനിയും പെരുകുകയാണ്. അവരും ഹിന്ദുക്കൾ തന്നെ. നമ്മുടെ സ്വന്തം സഹോദരങ്ങൾ സ്പർശനവും സഹഭോജനവും നഷ്ടമാക്കിയവർ. അവർ നഷ്ടമായിട്ടില്ല. എങ്കിലും അവരുടെ സനാതനവും മാറാത്തതുമായ (ഹിന്ദുധർമ്മം) നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയി.

ഭൗതിക പ്രപഞ്ചത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഒരു വസ്തുവിനും സനാതന ധർമ്മത്തെ സ്പർശിക്കാൻ പറ്റുകില്ലെങ്കിൽ തൊട്ടാലോ ഒന്നിച്ചു ഭക്ഷണം കഴിച്ചാലോ സനാതനധർമ്മം നശിക്കുമോ ? നശിക്കുമെങ്കിൽ ഇതു ധർമ്മമല്ല, വികലമായ ആചാരസംഹിതയാണ്. ഇത് സാമ്പ്രദായികമായ വൈമനസ്യം വളർത്തി. നാടു വിഭജിക്കാൻ കാരണമായി. ഇതുമൂലം ദേശീയൈക്യം പരിഹരിക്കാനാവാത്ത ഒരു പ്രശ്നമായി അവശേഷിക്കുകയാണ്.

ഈ കുരീതികളുടെ കഥകൾ ഇതിഹാസങ്ങളിൽ നിറയെക്കാണാം. ഉത്തർപ്രദേശിലെ ഹമിർപുർ ജില്ലയിൽ അമ്പത് അറുപത് ക്ഷത്രിയ കുടുംബങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ഇന്നവരെല്ലാം മുസൽമാന്മാരാണ്. അവരുടേമേൽ തോക്കോ വാളോ പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടില്ല. പിന്നെ എങ്ങനെ അതു സംഭവിച്ചു? അർദ്ധരാത്രി

കഴിഞ്ഞപ്പോൾ രണ്ടു മൗലവിമാർ ആ ഗ്രാമത്തിലെ ബ്രാഹ്മണപുരോഹിതൻ ബ്രാഹ്മ മുഹൂർത്തത്തിൽ കുളിക്കാൻ വരുന്നതും കാത്ത് ഇരുന്നു. ബ്രാഹ്മണൻ വന്നപ്പോൾ മൗലവിമാർ അയാളെ പിടികൂടി. വായ് മൂടിക്കെട്ടി. എന്നിട്ട് അവർ കിണറ്റിൽ നിന്ന് വെള്ളം കോരിയെടുത്തിട്ട് പകുതി കുടിക്കയും ബാക്കി കിണറ്റിൽ തന്നെ ഒഴിക്കയും ചെയ്തു. ഒരു റൊട്ടി കഷണം തിന്നതിന്റെ ബാക്കി ഉച്ഛിഷ്ടം കിണറ്റിലിടുകയും ചെയ്തു. ബ്രാഹ്മണൻ ഇതു കണ്ട് പരിഭ്രമിച്ച് പോയി. അവർ പിന്നെ ബ്രാഹ്മണനെ പിടിച്ച് തങ്ങളുടെ വീട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയി ഒരു മുറിയിലിട്ട് വാതിലടച്ചു. പിറ്റേദിവസം അവർ ബ്രാഹ്മണനെ ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ ക്ഷണിച്ചു. എന്ത്? മുസൽമാന്റെ ഭക്ഷണം ബ്രാഹ്മണൻ കഴിക്കുമോ? എന്ന് കോപത്തോടെ ചോദിച്ചു. ക്ഷമിക്കണം. ഞങ്ങൾക്ക് അങ്ങയെപ്പോലെ ആലോചനാശീലമുള്ള ആളുകളെ ആവശ്യമുണ്ട്. എന്ന് പറഞ്ഞ് മൗലവിമാർ അദ്ദേഹത്തെ തുറന്നു വിട്ടു.

ബ്രാഹ്മണൻ ഗ്രാമത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ ആളുകൾ കിണർ പഴയതുപോലെ ഉപയോഗിക്കുന്നതായിക്കണ്ടു. ബ്രാഹ്മണ നാണെങ്കിൽ നിരാഹാര വ്രതം. കാരണമാരാഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. 'മുസൽമാന്മാർ ഇവിടം കയ്യേറി. എന്റെ കൺമുമ്പിൽ വെച്ച് അവർ വെള്ളം കുടിച്ച് കിണർ അശുദ്ധമാക്കി. എച്ചിൽ റൊട്ടിക്കഷണം ഇടുകയും ചെയ്തു.' ഗ്രാമീണർ അതു കേട്ട് സ്തബ്ധരായി 'ഇനി എന്താ ചെയ്ക?' ആ ചോദ്യത്തിന് ഒന്നും ചെയ്യാനില്ല. 'ധർമ്മം നഷ്ടമായി' എന്നായിരുന്നു ബ്രാഹ്മണന്റെ മറുപടി.

അക്കാലത്ത് നാട്ടുകാർ അഭ്യസ്തവിദ്യരായിരുന്നില്ല. സ്ത്രീകൾക്കും ശൂദ്രന്മാർക്കും പഠിക്കാനുള്ള അവകാശം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്ന് മുതലാണതു നഷ്ടമായതെന്നറിഞ്ഞുകൂടാ. വൈശ്യർ ധനസമ്പാദനത്തെ സ്വധർമ്മമായി കരുതിയിരുന്നു. അന്നദാതാവായ പൊന്നുതമ്പുരാന്റെ വാളിൽനിന്നും മിന്നൽ പാളുമ്പോൾ ദില്ലിയിലെ സിംഹാസനം വിറകൊള്ളുമെന്നും മറ്റുമുള്ള ചാരന്മാരുടെ സ്തുതിഗാനങ്ങൾ കേട്ട് ക്ഷത്രിയന്മാർ ഊറ്റം കൊണ്ടിരുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള പരിതസ്ഥിതിയിൽ എന്തിനു പഠിക്കണം? ധർമ്മം കൊണ്ട് അവർക്ക് എന്തു നേടാൻ? അതു

ബ്രാഹ്മണരുടെ കുത്തകയായിരുന്നില്ലേ? അവരല്ലേ ധർമ്മസൂത്രങ്ങൾ രചിച്ചതും വ്യാഖ്യാനിച്ചതും ധർമ്മവും അധർമ്മവും തരംതിരിക്കുന്നവരും. പ്രാചീനകാലത്ത് സ്ത്രീകൾ, ശൂദ്രർ, വൈശ്യർ, ക്ഷത്രിയർ എന്നിങ്ങനെ എല്ലാ തരക്കാർക്കും വേദപഠനത്തിന് അവകാശമുണ്ടായിരുന്നു. ഓരോ വർഗ്ഗത്തിലേയും ഋഷിമാർ വേദമന്ത്രങ്ങൾ രചിച്ചിരുന്നു. ശാസ്ത്രങ്ങളുടെ അർത്ഥനിർണ്ണയത്തിൽ പങ്കെടുത്തിരുന്നു. പ്രാചീന കാലത്തെ രാജാക്കന്മാർ ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ ആഡംബരത്തിൽ ഏർപ്പെടുന്നവർക്ക് കനത്ത ശിക്ഷ നൽകിയിരുന്നു. ധർമ്മനിഷ്ഠരെ ആദരിക്കയും ചെയ്തിരുന്നു.

എന്നാൽ മധ്യകാല ഭാരതത്തിൽ സനാതന ധർമ്മത്തെപ്പറ്റിയുളള അജ്ഞത നിമിത്തം മേൽ പരാമൃഷ്ടമായ ഗ്രാമത്തിലെ ആളുകൾ ധർമ്മം നഷ്ടവും ഭ്രഷ്ടവുമായെന്നു തെറ്റിദ്ധരിച്ച് ഇതികർത്തവ്യതാമൂഢരായി ഒരു കോണിൽ ഒതുങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. കുറേപ്പേർ ആ അപ്രിയ സത്യത്തെപ്പറ്റിയോർത്ത് ആത്മഹത്യയിൽ അഭയം തേടി. പക്ഷേ എല്ലാവർക്കും ഒറ്റയടിക്ക് ജീവിതം ഒടുക്കാനാവില്ലല്ലോ. ധർമ്മനിഷ്ഠയുടെ അടിത്തറയിളകിയെന്നറിഞ്ഞ ചിലർ പരിഹാരമാർഗ്ഗം അന്വേഷിച്ചു പരക്കം പാഞ്ഞു. ലാത്തി ചുഴറ്റി ഉലക്കയോങ്ങി എതിർപ്പുകളെ നേരിട്ട് കുറേ കുടുംബങ്ങൾ ഹിന്ദുക്കളെപ്പോലെ വിവാഹാദി കർമ്മങ്ങൾ നടത്തി കുറേക്കാലം പിടിച്ചു നിന്നു. പീന്നിട് മൗലവിയുടെ കാർമ്മികത്വത്തിൽ നികാഹ് നടത്താനും മറ്റും ആരംഭിച്ചു. ഒടുവിൽ ആ ശുദ്ധഹിന്ദുക്കൾ ശുദ്ധമുസൽമാന്മാരായി മാറി എന്നു പറഞ്ഞാൽ കഴിഞ്ഞല്ലോ.

ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചതെന്തുകൊണ്ടാണ്? മുസൽമാൻ തൊട്ടവെള്ളം അറിയാതെ കുടിച്ചു. അതോടെ ധർമ്മം നഷ്ടമായത്രേ. ധർമ്മം തൊട്ടാവാടിയാണോ ? തൊട്ടാവാടിയെ തൊട്ടാൽ അതിലെ ഇലകൾ വാടും. കയ്യെടുത്താൽ ഇലകൾ വിടർന്നു പഴയ മട്ടിലാവും. എന്നാൽ ധർമ്മം തൊട്ടാവാടിയേക്കാൾ കഷ്ടം. തൊട്ടിട്ടു കൈയെടുത്തു കഴിഞ്ഞാലും. അതു പിന്നെ ഒരിക്കലും വികസിച്ചു പൂർവ്വസ്ഥിതിയിലാവുകയില്ല. എന്നത്തേക്കുമായി വാടും. രാമൻ, കൃഷ്ണൻ, പരമാത്മാവ് എന്നിവർക്കും പിന്നെ ജീവിതമില്ല. ശാശ്വതമെന്നഭിമാനിച്ചിരുന്ന പരമാത്മാവും മരണമടയുമോ? ഇല്ല.

ശാശ്വതമായ ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിലുള്ള ദുരാചാരങ്ങളാണിവ.

ധർമ്മത്തെ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ട്? നാം ജനന മരണ ധർമ്മം ഉള്ളവരാകകൊണ്ട്. ധർമ്മം ഗൗരവമുള്ള ഒരു കാര്യമായതുകൊണ്ട്. അതിനെ ശരണം പ്രാപിച്ചാൽ അമരത്വം നേടാമെന്നു പ്രതീക്ഷിക്കുന്നതുകൊണ്ട്. നാം ആരുടേയെങ്കിലും അടിയോ, കുത്തോ ഏറ്റാൽ മരിക്കും. എന്നാൽ ധർമ്മത്തിനാകട്ടെ മറ്റൊരാളുടെ കരസ്പർശനമോ, ആഹാരസ്വീകരണമോ മതി മരണം പ്രാപിക്കാൻ. അത്ര ദുർബലമാണു ധർമ്മമെങ്കിൽ അതെങ്ങനെ നമ്മെ രക്ഷിക്കും ? യഥാർത്ഥ ധർമ്മം നിങ്ങളെ രക്ഷിക്കുന്നു. നിങ്ങളെക്കാൾ ശക്തിശാലിയാണത്. മനുഷ്യൻ വാൾ കൊണ്ടു മരിക്കുന്നു. ധർമ്മമോ സ്പർശനം കൊണ്ടും. ഇങ്ങനെ തൊട്ടാൽ അശുദ്ധമാകുന്ന ഒന്നിനെ ധർമ്മമെന്നു വിളിക്കുന്നതെങ്ങനെ? ഈ ദുരാചാരങ്ങളാണു മരിക്കേണ്ടത്, സനാതന ധർമ്മമല്ല.

സനാതന ധർമ്മം സാരവത്താണ്, അതിനെ ആയുധംകൊണ്ടു വെട്ടി മുറിക്കാനാവില്ല. തീയിൽ ചുട്ടെരിക്കാൻ പറ്റുകയില്ല. വെള്ളത്തിൽ നനച്ചു കുതിർക്കാനും സാധിക്കയില്ല. ആഹാരരീതികൾക്കെന്നല്ല പ്രകൃതിയിലുണ്ടാകുന്ന ഒരു വസ്തുവിനും അതിനെ തൊടാൻ തന്നെ പറ്റുകയില്ല. പിന്നെങ്ങനെ ധർമ്മത്തിനു നഷ്ടമുണ്ടാവും?

ഇത്തരം ദുരാചാരങ്ങൾ അർജ്ജുനന്റെ കാലത്തും നിലനിന്നിരുന്നു. അർജ്ജുനനും അതിന്റെ ഇരയായി. അദ്ദേഹം ദീനമായി വിലപിച്ചു. 'കുല ധർമ്മം സനാതനമാണെന്നും യുദ്ധംകൊണ്ട് കുലധർമ്മം നഷ്ടമാകുമെന്നും. തദ്ഫലമായി ഏറെക്കാലം നരകത്തിൽ കിടക്കേണ്ടി വരുമെന്നും.' നിനക്കീ അജ്ഞാനം എവിടെ നിന്നു കിട്ടി? എന്നായിരുന്നു അപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പ്രതികരണം. അതുദുരാചാരമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അതു തടഞ്ഞതും ആത്മാവു മാത്രമാണ് സനാതനമെന്നറിയിച്ചതും. താങ്കൾ അത്മീയ മാർഗ്ഗത്തെപ്പറ്റി അജ്ഞനാണെങ്കിൽ സനാതനധർമ്മത്തിലേക്ക് ഇതുവരെ കടന്നിട്ടില്ല എന്നാണതിനർത്ഥം.

സനാതനമായ ആത്മാവ് എല്ലാവരുടേയും ഉള്ളിലാണുള്ളതെങ്കിൽ എങ്ങനെ അന്വേഷിക്കും? ഇതിനെപ്പറ്റി

ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു.

അവ്യക്തോയമചിന്ത്യോയ മവികാര്യോയമുച്യതേ
തസ്മാദേവം വിദിത്വൈനം നാനുശോചിതുമർഹസി –25

ഈ ആത്മാവ് അവ്യക്തമാകയാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു വിഷയമാകുന്നില്ല. ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലൂടെ ആത്മാവിനെ അറിയാനാവില്ല. ഇന്ദ്രിയ വിഷയസംയോഗമുള്ളപ്പോൾ ആത്മസാന്നിധ്യമുണ്ടെങ്കിലും ആത്മാവിനെ അറിയാൻ വിഷമമാണ്. ആത്മാവ് അചിന്ത്യനാണ്. ചിത്തത്തിൽ ചിന്താതരംഗങ്ങൾ നിറയുമ്പോൾ ആത്മാവ് ദർശനത്തിനും ഉപഭോഗത്തിനും പ്രവേശനത്തിനും വിധേയനാവുന്നില്ല. അതിനാൽ ആത്മജ്ഞാനം നേടണമെങ്കിൽ ചിത്തത്തെ നിരോധിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്.

അസത്തായ വസ്തുവിന് അസ്തിത്വമില്ലെന്നും സത്തിന് ത്രികാലങ്ങളിലും അസ്തിത്വമുണ്ടെന്നും പിന്നീട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. ആ സത്താണ് ആത്മാവ്. മാറ്റമില്ലാത്തതും ശാശ്വതവും സനാതനവും അവ്യക്തവുമായിട്ടുള്ളതും ആത്മാവു മാത്രം. തത്ത്വജ്ഞാനികൾ ആത്മാവിന് ഈ വിശേഷഗുണധർമ്മങ്ങൾ ഉള്ളതായി കണ്ടുപിടിച്ചു. ഇക്കാര്യം മനസ്സിലാക്കിയത് ഭാഷാപണ്ഡിതരോ പണക്കാരോ അല്ല, തത്ത്വദർശികളാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ തുടർന്നു പറഞ്ഞു. 'പരമാത്മാവ് ഒരു തത്ത്വമാണെന്ന്. മനസ്സ് നിരോധിച്ചാൽ സാധകന് പരമാത്മദർശനവും പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശനവും ലഭിക്കും. സാധന ഫലപ്രാപ്തിയിലെത്തുമ്പോൾ ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരമുണ്ടാകുന്നു. അടുത്ത ക്ഷണത്തിൽ ഈശ്വരൻ വിശിഷ്ട ഗുണങ്ങളാൽ സാധകനെ വിഭൂഷിതനാക്കുന്നു. അപ്പോൾ സത്യവും സനാതനവും പൂർണ്ണവുമാണ് ഈശ്വരതത്ത്വമെന്ന് അറിയാറാവും. ആത്മാവ് അചിന്ത്യവും നിർവികാരം – അതായത് മാറ്റത്തിനു വിധേയമാകാത്തതുമാണ്. അതിനാൽ അർജ്ജുനാ, ആത്മാവിന്റെ ഈ യഥാർത്ഥ്യം മനസ്സിലാക്കി ശോകം വെടിയുക. അടുത്തതായി ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന്റെ വാദഗതിയിലെ വൈരുധ്യം ചൂണ്ടിക്കാട്ടുകയുണ്ടായി, സാമാന്യയുക്തിയിലൂടെ –

അഥ ചൈനം നിത്യജാതം നിത്യം വാ മന്യസേ മൃതം
തഥാപി ത്വം മഹാബാഹോ നൈവം ശോചിതുമർഹസി –26

എല്ലാവർക്കും നിരന്തരം മരണവും ജനനവുമുണ്ടെന്നു കരുതിയാലും അതിനാൽ ദുഃഖിക്കേണ്ട ഒരു കാര്യവുമില്ല എന്തെന്നാൽ -

ജാതസ്യഹിധ്രുവോ മൃത്യുർ ധ്രുവം ജന്മ മൃതസ്യ ച
തസ്മാ ദ പരിഹാര്യേർത്ഥേ ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി -27

മുൻചൊന്ന പ്രകാരം ജനിക്കുന്നവർക്കു മരണം നിശ്ചയം. മരിക്കുന്നവർക്കു ജനനവും നിശ്ചയം. അതിനാൽ പരിഹാരമില്ലാത്ത ഇക്കാര്യത്തിൽ ദുഃഖിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. പോംവഴിയൊന്നുമില്ലാത്ത ഒരു പ്രശ്നത്തെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചു വിഷമിച്ചാൽ മറ്റൊരു ദുഃഖത്തെ ക്ഷണിച്ചു വരുത്തുകയാവും ഫലം.

അവ്യക്താദീനി ഭൂതാനി വ്യക്തമധ്യാനി ഭാരത !
അവ്യക്ത നിധനാന്യേവ തത്ര കാ പരിദേവനാ ? -28

അർജ്ജുനാ, എല്ലാ ജീവികളും ജനനത്തിനുമുമ്പും മരണത്തിനുശേഷവും ശരീരമില്ലാത്തവരാണ്. ജീവിതത്തിനു മുമ്പും പിമ്പും ദൃശ്യരല്ല. ജനനത്തിനും മരണത്തിനും ഇടയ്ക്കുള്ള കാലഘട്ടത്തിൽ മാത്രമാണ് അവർ കാണപ്പെടുന്നത്. അതിനാൽ ഈ സ്ഥിതിഗതികളെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചു ദുഃഖിക്കുന്നതെന്തിന് ? ആത്മാവിനെ ആർക്കാണു കാണാൻ കഴിയുക? ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റി വീണ്ടും പറയുന്നു ഃ

ആശ്ചര്യവത് പശ്യതി കശ്ചിദേന -
മാശ്ചര്യവദ്വദതി തഥൈവ ചാന്യ ഃ
ആശ്ചര്യവച്ചൈന മന്യ ഃ ശൃണോതി
ശ്രുത്വാപ്യേനം വേദ ന ചൈവ കശ്ചിത് -29

ഈ ആത്മാവിനെ തത്ത്വദർശികൾ കണ്ടിട്ടുണ്ടെന്ന് നേരത്തെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിരുന്നു. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ തത്ത്വദർശനത്തിന്റെ ദുർലഭതയെ പ്രകടമാക്കിക്കൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറയുന്നു. ചുരുക്കം ചില മഹാപുരുഷന്മാർ ആത്മാവിനെ ആശ്ചര്യവസ്തുവെപ്പോലെ കാണുന്നു. കേൾക്കുന്നില്ല. കാണുകയാണ് നേരിൽ. അതുപോലെ മറ്റു ചില മഹാപുരുഷന്മാർ ആശ്ചര്യവസ്തുവിന്റെ എന്ന പോലെ ആത്മാവിന്റെ തത്ത്വത്തെപ്പറ്റി

വിവരിക്കുന്നു. കണ്ടവർക്കല്ലേ ശരിക്കു വിവരിക്കാൻ പറ്റൂ. എല്ലാവർക്കും കേൾക്കാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. കേൾക്കാനുള്ള ഭാഗ്യം അർഹിക്കുന്നവർക്കല്ലേ കിട്ടു. അർജ്ജുനാ, പലർക്കും കേട്ടിട്ടും ആത്മാവിനെപ്പറ്റി ഒന്നും അറിയാൻ കഴിയുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ അവർ സാധനകൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരല്ല. നിങ്ങൾ ജ്ഞാനവിഷയകങ്ങളായ കാര്യങ്ങൾ എത്ര വേണമെങ്കിലും കേട്ടോളൂ, പാടുപെട്ട് അവയിലെ ആശയങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിക്കോളൂ. എന്നാലും ജീവിക്കാനുള്ള മോഹം വളരെ വലുതാകയാൽ, കുറേക്കഴിയുമ്പോൾ സംസ്കാരിക വ്യവസ്ഥകളിൽ നിങ്ങൾ കഴുത്തോളം മുഴുകിപ്പോകും. ഒടുവിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ സമാഹരിക്കുന്നു ഃ

ദേഹി നിത്യമവധ്യോയം ദേഹേ സർവസ്യ ഭാരത !
തസ്മാത് സർവാണി ഭൂതാനി ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി -30

അർജ്ജുനാ, ഈ ആത്മാവ് എല്ലാവരുടേയും ശരീരത്തിൽ അവധ്യനായും മുറിപ്പെടുത്താനാവാത്തവനായും കഴിയുന്നു. അതിനാൽ ജീവജാലങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ ദുഃഖിക്കേണ്ട ഒരാവശ്യവുമില്ല.

ആത്മാവു മാത്രമാണ് സനാതനം എന്ന സത്യം വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ട് ഇതിന്റെ ഗൗരവപൂർണ്ണമായ വർണ്ണനം നടത്തിയതോടെ ഈ പ്രശ്നത്തിനു വിരാമമായി. ഇനിയുള്ള പ്രശ്നം ആത്മസാക്ഷാത്കാരം എങ്ങനെ നേടും എന്നതാണ്. ഗീതയിൽ ഇതിനു രണ്ടു മാർഗ്ഗം കാണുന്നു. ഒന്നാമത്തേത് നിഷ്കാമ കർമ്മം. രണ്ടാമത്തേത് ജ്ഞാനയോഗം. രണ്ടു മാർഗ്ഗത്തിലൂടെയും നടത്തുന്ന സാധനകൾ ഫലത്തിൽ ഒന്നുതന്നെ. കർമ്മയോഗത്തിന്റെ അനിവാര്യതയിൽ ഊന്നൽകൊടുത്തുകൊണ്ട് ജ്ഞാനയോഗത്തെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തുടർന്നു വിവരിക്കുന്നു.

സ്വധർമ്മമപി ചാവേക്ഷ്യ ന വികമ്പിതു മർഹസി
ധർമ്മാദ്ധി യുദ്ധാച്ഛ്രേയോന്യത് ക്ഷത്രിയസ്യന വിദ്യതേ -31

അർജ്ജുനാ, സ്വധർമ്മത്തിന്റെ മുമ്പിലും നീ ഭയപ്പെടേണ്ട കാര്യമില്ല. എന്തെന്നാൽ ധർമ്മയുദ്ധത്തെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമായ മറ്റൊരു മംഗളകരമായ മാർഗ്ഗവും ക്ഷത്രിയന്മാർക്കില്ല. ആത്മാവ്

നിത്യമാണെന്നും അതാണ് ഏകമാത്ര ധർമ്മമെന്നും വിശദീകരിക്കയായിരുന്നു ഇതുവരെ. സ്ഥിരവും അചലവുമായ ഈ സനാതനധർമ്മം എങ്ങനെയാണാചരിക്കുക ? അതാണ് അടുത്ത ചിന്താവിഷയം. ആത്മാന്വേഷണ മാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള കഴിവ് ഓരോ വ്യക്തിക്കും ഓരോ തരത്തിലാണ്. ഓരോരുത്തർക്കും സ്വഭാവമനുസരിച്ച് ഉണ്ടാകുന്ന ഈ പ്രവർത്തന ശക്തിയാണ് സ്വധർമ്മമെന്നു പറയപ്പെടുന്നത്.

മഹാപുരുഷന്മാർ, സനാതനമായ ആത്മീയ പഥത്തിലൂടെ മുന്നേറുന്ന സാധകന്മാരെ അവരുടെ സ്വഭാവസിദ്ധമായ കഴിവുകളെ ആധാരമാക്കി ശൂദ്രൻ, വൈശ്യൻ, ക്ഷത്രിയൻ, ബ്രാഹ്മണൻ എന്നീ നാലു ശ്രേണികളിലായി തരംതിരിച്ചു. സാധനയുടെ തുടക്കത്തിൽ ഓരോ സാധകനും ശൂദ്രൻ അതായത് അല്പജ്ഞൻ ആണ്, മണിക്കൂറുകൾ ധ്യാനത്തിനിരുന്നാലും പത്തുമിനിട്ടുപോലും ആത്മസംഗം അയാൾക്കനുഭവപ്പെടുകയില്ല. പ്രകൃതിയുടെ മായാജാലത്തിൽ നിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ അത്ര വിഷമമാണ്. ഈ അവസ്ഥയിൽ മഹാപുരുഷസേവയിലൂടെ സദ്ഗുണങ്ങൾ അയാളിൽ കടക്കുന്നു. അപ്പോൾ അയാൾ വൈശ്യശ്രേണിയിൽ പ്രവേശിക്കാൻ യോഗ്യനായിത്തീരുന്നു. ആത്മീയമായ സമ്പത്താണ് സ്ഥിരമായ സമ്പത്ത്. ഈ സമ്പത്ത് അയാൾ ക്രമേണ കരഗതമാക്കുകയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ശ്രദ്ധിക്കാനും നിയന്ത്രിക്കാനും ശക്തിനേടുകയും ചെയ്യുന്നു. കാമക്രോധങ്ങൾ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിഹനിക്കുന്നു. വിവേകവൈരാഗ്യങ്ങൾ അവയെ സംരക്ഷിക്കുന്നു. എന്നാൽ പ്രകൃതിയെ വേരോടെ പിഴുതുകളയാൻ അവയ്ക്കാവില്ല. ക്രമേണ വൈശ്യശ്രേണിയിൽ നിന്നുയർന്ന് സാധകൻ ത്രിഗുണങ്ങളെ കീഴടക്കാൻ കഴിവുള്ളവൻ അതായത് ക്ഷത്രിയൻ ആയിത്തീരുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ പ്രകൃതിയേയും അതിന്റെ വികാരങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കാനുള്ള ശക്തി ഉണ്ടാകും. യുദ്ധം ഇവിടെ നിന്നാരംഭിക്കുന്നു. അനുക്രമം സാധനകളിലൂടെ പുരോഗമിച്ച് ക്ഷത്രിയൻ ബ്രാഹ്മണത്വം നേടുന്നു. ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ മനസ്സംയമം, ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം, അനർഗളമായ വിചാരധാര, സരളത, അനുഭവജ്ഞാനം എന്നിവ സാധകനിൽ സ്വാഭാവികമായും വന്നു നിറയുന്നു. ഇത്തരം അനുഷ്ഠാനങ്ങളിലൂടെ മുന്നേറി സാധകൻ

ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനായിത്തീർന്ന് ബ്രാഹ്മണത്വത്തിന്റേയും അപ്പുറത്തു കടക്കുന്നു.

വിദേഹത്തിലെ രാജാവായ ജനകന്റെ സഭയിൽവെച്ച് യാജ്ഞവല്ക്യ മഹർഷി ശിഷ്യന്മാരായ ചാക്രായണൻ, ഉഷസ്തി, കഹോലൻ, ആരുണി, ഉദ്ദാലകൻ, ഗാർഗി എന്നിവരുടെ സംശയങ്ങൾക്കു മറുപടിയായി 'ആത്മസാക്ഷാത്കാരം പൂർണ്ണമായി ലഭിച്ച ആളാണ് ബ്രാഹ്മണനാകുന്നത്' എന്ന് പറഞ്ഞു. ഈ ആത്മാവാണ് ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തുമുള്ള എല്ലാ ജീവികളുടേയും ഉള്ളിൽ നിയന്താവായി നിലകൊള്ളുന്നത്. സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ, നക്ഷത്രമണ്ഡലം, അന്തരീക്ഷം എന്നിവയെ മാത്രമല്ല ഓരോ ക്ഷണത്തേയും നിയന്ത്രിക്കുന്നത് ഈ ആത്മാവത്രേ. നിങ്ങളുടെ ആത്മാവ് അന്തർയാമിയായ അമൃതമാണ്. അക്ഷരമാണ് (നാശമില്ലാത്തത്). ആത്മാവൊഴിച്ച് മറ്റെല്ലാം നശ്വരമാണ്. ഈ ലോകത്തിൽ ആ അക്ഷരബ്രഹ്മത്തെ അറിയാതെ ഒരാൾ ചെയ്യുന്ന ഏതു കർമ്മവും - അതു ഹോമമോ തപസോ ദീർഘകാലം നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന യാഗമോ എന്തുമാകട്ടെ - നശിക്കുകയേ ഉള്ളു. അക്ഷരബ്രഹ്മത്തെ മനസ്സിലാക്കാതെ മരണമടയുന്നവരുടെ കാര്യം ദയനീയമാണ്, നിന്ദ്യമാണ്, മനസ്സിലാക്കി മരിക്കുന്നവർ ബ്രാഹ്മണപദവി നേടുന്നു (ബൃഹദാരണ്യകം - ഉപനിഷത്ത് 3/4-5-7-8).

അർജ്ജുനൻ ക്ഷത്രിയശ്രേണിയിലുള്ള സാധകനാണ്. ക്ഷത്രിയശ്രേണിയിലുള്ള സാധകന് യുദ്ധമല്ലാതെ മംഗളദായകമായ മറ്റൊരു മാർഗ്ഗമില്ല. എന്താണ് 'ക്ഷത്രിയ' നെന്നു വെച്ചാൽ? അതാണടുത്ത പ്രശ്നം. ബ്രാഹ്മണർ, ക്ഷത്രിയർ, വൈശ്യർ, ശൂദ്രർ ഇവ ജന്മനാ ഉണ്ടാകുന്ന ജാതികളാണെന്ന് ആളുകൾ കരുതുന്നു. എന്നാൽ ഇതു ശരിയല്ല. ക്ഷത്രിയൻ, വർണ്ണം എന്നിവയുടെ വ്യുത്പത്തി എന്തെന്ന് ശാസ്ത്രകാരന്മാർ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെ ക്ഷത്രിയ ധർമ്മത്തെപ്പറ്റി പറയാൻ തുടങ്ങി. ഇനിയുള്ള അദ്ധ്യായങ്ങളിലൂടെ വർണ്ണങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റിയും ഇവയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന പരിവർത്തനങ്ങളെപ്പറ്റിയും വിശദമായി ചർച്ച ചെയ്യുന്നുണ്ട്. 'ചാതുർവണ്യം മയാസൃഷ്ടം' (ഞാൻ നാലു വർണ്ണങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചു) എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ

മനുഷ്യരെ വിഭജിച്ചുവെന്നോ ? ഇല്ലെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ. 'ഗുണകർമ്മവിഭാഗശ ഃ' ഗുണങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കർമ്മത്തെ നാലായി വിഭജിക്ക മാത്രമാണു ചെയ്തത്. ഏതാണാ കർമ്മം ? ഗുണങ്ങൾക്ക് പരിവർത്തനശീലമുളളതാണ്. ഉചിതമായ സാധനകളിലൂടെ തമോഗുണത്തിൽ നിന്നു രജോഗുണത്തിലേക്കും രജോഗുണത്തിൽ നിന്നു സത്വഗുണത്തിലേക്കും പ്രവേശം ലഭിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ ബ്രാഹ്മണഭാവം ലഭിക്കുന്നു. ആ സമയം ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശം ലഭിക്കാനുളള എല്ലാ യോഗ്യതകളും സ്വായത്തമാകുന്നു. വർണ്ണസംബന്ധിയായ പ്രശ്നങ്ങൾ ഇവിടെ ആരംഭിച്ച് പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിക്കുന്നു ഃ 'ശ്രേയാൻ സ്വധർമോ വിഗുണഃ പരധർമാത്സ്വനുഷ്ഠിതാത്.' ഗുണരഹിതമായ ശൂദ്രശ്രേണിയിലാണെങ്കിൽക്കൂടി സ്വഭാവസിദ്ധമായ ധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുന്നത് പരമമംഗള പ്രദായകമാണ്. എന്തെന്നാൽ ക്രമേണ അവിടെ നിന്നുയരാൻ ആ ധർമ്മാനുഷ്ഠാനം സഹായകമായിത്തീരുന്നു. തന്റെ ശ്രേണിക്കു മുകളിൽ കഴിയുന്നവരെ അനുകരിക്കുന്നത് സാധകന് വിനാശകരമായിത്തീരും. അർജ്ജുനൻ ക്ഷത്രിയ ശ്രേണിയിൽപെട്ട സാധകനാണ്. അതിനാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ നിർദ്ദേശിച്ചുഃ- 'അർജ്ജുനാ, സ്വന്തം സ്വഭാവത്തിന് സുശ്രുതമായ ഈ യുദ്ധത്തിൽ ഏർപ്പെടാൻ കഴിവുണ്ടായിട്ടും ഇങ്ങനെ ഭയപ്പെടുന്നതു യുക്തമല്ല. ക്ഷത്രിയന് ഇതിനെക്കാൾ ശോഭനമായ മറ്റൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ല.' ഇക്കാര്യത്തിൽ കൂടുതൽ വെളിച്ചം വീശിക്കൊണ്ട് യോഗേശ്വരൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഃ

യദൃച്ഛയാ ചോപപന്നം സ്വർഗ്ഗദ്വാരമപാവൃതം
സുഖിന ഃ ക്ഷത്രിയാ ഃ പാർത്ഥ! ലഭന്തേ യുദ്ധമീദൃശം -32

പാർത്ഥിവശരീരത്തെത്തന്നെ രഥമാക്കി തെറ്റാതെ ലക്ഷ്യത്തിൽ ശരമയയ്ക്കാൻ കഴിവുളള അർജ്ജുനാ! സ്വയം സംപ്രാപ്തമായ സ്വർഗ്ഗവാതിൽ തുറപ്പിക്കുന്ന ഇത്തരം യുദ്ധം ഭാഗ്യവാന്മാരായ ക്ഷത്രിയർക്ക് മാത്രമേ ലഭിക്കയുളളു. ക്ഷത്രിയ ശ്രേണിയിലുളള സാധകന് മൂന്നു ഗുണങ്ങളുടേയും അപ്പുറം കടക്കാനുളള കഴിവുണ്ട്. ആ സാധകന്റെ മുമ്പിൽ സ്വർഗ്ഗവാതിൽ തുറക്കപ്പെടുന്നു. എന്തെന്നാൽ ദൈവീകമായ സമ്പത്ത് ആ ആൾ

പൂർണ്ണമായും നേടിയിരിക്കുന്നു. അതോടെ സ്വരത്തിൽ ചരിക്കാനുള്ള യോഗ്യതയും കൈവന്നിരിക്കുന്നു. ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞന്മാർ തമ്മിൽ നടക്കുന്ന ഈ യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ ഭാഗ്യവാന്മാരായ ക്ഷത്രിയർക്കേ സാധിക്കയുള്ളു. അവർക്കേ ഈ സംഘർഷ ശക്തിയുള്ളു.

ലോകത്ത് സമരങ്ങൾ എപ്പോഴും ഉണ്ടാകും. ലോകം മുഴുവൻ സമരരംഗമാണ്. ഓരോ ജാതിയും സമരം ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ ജയിക്കുന്നവർക്കുപോലും ശാശ്വതവിജയം ലഭിക്കുന്നില്ല. ഇവ കേവലം പകപോക്കലുകളാണ്. ഒരാൾ മറ്റുള്ളവരെ എത്രകണ്ട് ഞെരിക്കുന്നുവോ കാലാന്തരത്തിൽ അത്ര കണ്ട് താനും ഞെരുക്കപ്പെടുക തന്നെ ചെയ്യും. ഇതാണോ വിജയം. ഒടുവിൽ ശരീരനാശവും വന്നുചേരുന്നു. വാസ്തവികമായ സംഘർഷം ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞന്മാർ തമ്മിലാണ്. അവിടെ ഒരിക്കൽ വിജയം നേടിയാൽ പ്രകൃതിയെ എന്നേയ്ക്കുമായി നിരോധിക്കാനും പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കാനും സാധിക്കും. പിന്നിൽ തോൽവി പതിയിരിക്കാത്ത യഥാർത്ഥ വിജയമാണിത്.

അഥ ചേത്ത്വമിമംധർമ്മ്യം സംഗ്രാമം ന കരിഷ്യസി
തതഃ സ്വധർമം കീർത്തിം ച ഹിത്വാ പാപമവാപ്സ്യസി -33

നീ ശാശ്വത ധർമ്മമായ പരമാത്മപദം നേടാൻ സഹായകമായ ഈ ധർമ്മയുദ്ധം ചെയ്യുന്നില്ലെങ്കിൽ സ്വധർമ്മം അതായത് സ്വഭാവജന്യമായ സംഘർഷം നടത്താനുള്ള കഴിവ് നഷ്ടപ്പെട്ട് ജനനമരണ രൂപത്തിലുള്ള പാപവും അപകീർത്തിയും അനുഭവിക്കും. അപകീർത്തിയെപ്പറ്റി കൂടുതൽ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

അകീർത്തിം ചാപി ഭൂതാനി കഥയിഷ്യന്തി തേവ്യയാം
സംഭാവിതസ്യ ചാകീർത്തിർ മരണാദതിരിച്യതേ -34

ജനങ്ങൾ വളരെക്കാലത്തേക്ക് നിനക്കുണ്ടാകുന്ന ദുഷ്കീർത്തിയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കും. ഒരിക്കൽ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടരായ വിശ്വാമിത്രൻ, പരാശരൻ, നിമി, ശൃംഗി തുടങ്ങിയ മഹർഷിമാരെപ്പറ്റി ഇന്നും ആളുകൾ സംസാരിക്കുന്നുണ്ട്. പല സാധകന്മാരും സ്വധർമ്മത്തെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കയും ചർച്ച നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. ലോകർ നമ്മെപ്പറ്റി എന്തുപറയും എന്ന ഉത്കണ്ഠ

സാധനയിൽ അവർക്കു സഹായമരുളും. സാധനയിൽ ആഴത്തിൽ മുഴുകാനുള്ള താല്പര്യവും ഇതു കൊണ്ടുണ്ടാവും. ഈ മനോഭാവം ഏറെക്കാലം നിലനിൽക്കും. മാനനീയ വ്യക്തികൾക്ക് മരണത്തെക്കാൾ വലുതായിട്ടാണു ദുഷ്കീർത്തി അനുഭവപ്പെടുക.

ഭയാദ്രണാദുപരതം മംസ്യന്തേ ത്വാംമഹാരഥാഃ
യേഷാം ച ത്വംബഹുമതോ ഭൂത്വാ യാസ്യസി ലാഘവം -35

ഏതു മഹാരഥന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിലാണോ നീ ബഹുമാന്യസ്ഥാനം അലങ്കരിച്ച്; ഇപ്പോൾ തുച്ഛമായ സ്ഥാനത്തേക്കു തരംതാണു പോയത് ആ മഹാരഥന്മാർ, നീ ഭയപ്പെട്ട് യുദ്ധത്തിൽ നിന്നു വിട്ടുനിൽക്കുകയണെന്നേ കരുതുകയുള്ളു. ആരാണ് മഹാരഥൻ? കഠിനമായി പരിശ്രമിച്ച് ആത്മീയമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ധൈര്യപൂർവ്വം മുന്നേറുന്ന സാധകനാണ് മഹാരഥൻ. ഇതോടൊപ്പം സാധകരെ അവിദ്യയിലേക്കു പിന്നോക്കം പായിക്കാൻ പാടുപെടുന്ന കാമക്രോധലോഭമോഹാദികളായ മഹാരഥന്മാരും രംഗത്തുണ്ട്. ഈ ദുഷ്ടശക്തികൾ നിങ്ങളെ പ്രശംസിച്ച് തങ്ങളുടെ പിടിയിൽ നിന്നും വഴുതിപ്പോകാതിരിക്കാൻ ശ്രമിക്കും. ഇതു മാത്രമല്ല -

അവാച്യവാദാംശ്ച ബഹൂൻ വദിഷ്യന്തി തവാഹിതാഃ
നിന്ദന്തസ്തവ സാമർഥ്യം തതോ ദുഃഖതരം നു കിം ഃ -36

വിരോധികൾ നിന്റെ പരാക്രമത്തെ നിന്ദിച്ചുകൊണ്ട് പല അപവാദങ്ങളും പറഞ്ഞു പരത്തും. ഒരു ദോഷമുണ്ടായാൽ നിന്ദയും ചീത്തവാക്കുകളും നാലുഭാഗത്തു നിന്നും പ്രവഹിക്കും. പറയരുതാത്ത പലതും പറഞ്ഞു പരത്തും. ഇതിനെക്കാൾ വലിയ ദുഃഖം എന്തുണ്ടാകാൻ ? അതുകൊണ്ട് -

ഹതോ വാ പ്രാപ്സ്യസി സ്വർഗ്ഗം ജിത്വാ വാ ഭോക്ഷ്യസേ മഹിം
തസ്മാദുത്തിഷ്ഠ കൗന്തേയ ! യുദ്ധായ കൃതനിശ്ചയഃ -37

ഈ യുദ്ധത്തിൽ മരിക്കയാണെങ്കിൽ സ്വർഗ്ഗം ലഭിക്കും. സ്വരത്തിൽ നാദബ്രഹ്മത്തിൽ ചരിക്കാനുള്ള കഴിവുണ്ടാകും. മനസിന്റെ വാഹനം ശ്വാസോച്ഛ്വാസമാകുന്നു. ഈ ശ്വാസം ബ്രഹ്മത്തിലേക്കു തിരിയുമ്പോൾ മനസ്സിന് പ്രകൃതി വിഷയങ്ങളിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള അവസരം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. പരമദേവനായ പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശം നൽകുന്ന ദൈവീക സമ്പത്ത് ഹൃദയത്തിൽ

പൂർണ്ണമായി പ്രവഹിക്കും. അങ്ങനെ ഈ സംഘർഷത്തിൽ ജയംനേടി ദിവ്യത്വത്തിന്റെ മഹോന്നതപദത്തിലെത്തും. അതിനാൽ അർജ്ജുനാ, യുദ്ധം ചെയ്യാൻ നിശ്ചയമെടുത്തു നിലകൊള്ളുക.

മേൽചേർത്ത അർത്ഥം ഉൾക്കൊള്ളാനാവാത്ത ആളുകൾ 'യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ചാൽ സ്വർഗ്ഗം ലഭിക്കും. ജയിച്ചാൽ രാജ്യഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കാം.' എന്നാണർത്ഥമെന്നു തെറ്റിദ്ധരിക്കുന്നു. മൂന്നു ലോകത്തിന്റെ ആധിപത്യമോ ഇന്ദ്രപദമോ ലഭിച്ചാലും തന്റെ ദുഃഖത്തിനു ശമനമുണ്ടാവില്ലെന്നും എന്തു കിട്ടിയാലും യുദ്ധം ചെയ്യില്ലെന്നും തീർത്തു പറഞ്ഞ അർജ്ജുനന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്വർഗ്ഗം വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്നതിലെ വൈരുധ്യം അവർ കാണുന്നില്ല. അർജ്ജുനൻ പരമമംഗളം കാംക്ഷിക്കുന്ന ശിഷ്യനാണ്. അതിനാൽ യോഗേശ്വരനായ സദ്ഗുരു അതിനു സഹായകമായ ഉപദേശമേ നൽകൂ. 'മഹീം ഭോക്ഷ്യസേ' എന്നതിന് ദൈവീകസമ്പത്ത് ഉള്ളിൽ നിറഞ്ഞ് ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞസംഘർഷത്തിൽ വിജയം വരിച്ചാൽ മഹിയെ അതായത് മഹത്തായ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ മഹിമയെ അനുഭവിക്കാം എന്നാണു ശരിയായ അർത്ഥം. മരിച്ചാൽ സ്വർഗ്ഗം ലഭിക്കും (സ്വരത്തിൽ ചരിക്കാനുള്ള കഴിവുണ്ടാകും) എന്നു നേരത്തെ പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. അപ്പോൾ രണ്ടു കയ്യിലും ലഡ്ഡുകിട്ടിയതു പോലെയായി. ലാഭത്തിലും നേട്ടം, നഷ്ടത്തിലും നേട്ടം, ഇതെങ്ങനെയെന്നു തുടർന്നു പറയുന്നു ഃ

സുഖദുഃഖേ സമേ കൃത്വാ ലാഭാലാഭൗ ജയാജയൗ
തതോ യുദ്ധായ യുജ്യസ്വ നൈവം പാപമവാപ്സ്യസി -38

ഇപ്രകാരം സുഖദുഃഖങ്ങൾ, ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ, ജയപരാജയങ്ങൾ എന്നിവയെ ഒന്നുപോലെ കരുതി നീ യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറാവുക. യുദ്ധം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് പാപമുണ്ടാവുകയില്ല. സുഖത്തിൽ സർവ്വസ്വവും ദുഃഖത്തിൽ ദേവത്വവും ലഭിക്കുമെന്നർത്ഥം. ലാഭത്തിൽ മഹാമഹിമയോടുകൂടിക്കഴിയാനും തോറ്റാൽ ദൈവീക സമ്പത്തിന് അധികാരിയാവാനും കഴിയുമെന്നു താല്പര്യം. ഇങ്ങനെ ലാഭനഷ്ടങ്ങളെ നല്ലതുപോലെ മനസ്സിലാക്കി യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങുകയാണു വേണ്ടത്. യുദ്ധം ചെയ്താലേ രണ്ടും ഉണ്ടാവൂ. അപ്പോൾ ജനനമരണരൂപത്തിലുള്ള പാപം അനുഭവിക്കേണ്ടി വരികയില്ല. അതിനാൽ നീ യുദ്ധസജ്ജനാവുക.

ഏഷാ തേഭിഹിതാ സാംഖ്യേ ബുദ്ധിർയോഗേ ത്വിമാം ശ്രൂണു
ബുദ്ധ്യാ യുക്തോ യയാ പാർത്ഥ കർമ്മബന്ധം പ്രഹാസ്യസി -39

പാർത്ഥാ, ഈ ബുദ്ധി നിനക്കുപദേശിച്ചത് ജ്ഞാനയോഗത്തെ ആധാരമാക്കിയാണ്. ഏതു ബുദ്ധി ഉപദേശിച്ചത്? യുദ്ധം ചെയ്യുക എന്ന ബുദ്ധി ഉപദേശിച്ചത്. തന്റെ യോഗ്യതയനുസരിച്ച്, ജയിച്ചാൽ ഉത്കൃഷ്ടമായ പരമാത്മപദവും തോറ്റാൽ ദേവത്വവും ലഭിക്കും. രണ്ടും നേട്ടമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കി യുദ്ധം ചെയ്യണം. ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ഭയംകൊണ്ടാണെന്നു തെറ്റിദ്ധരിക്കപ്പെടും. അത് അപകീർത്തിക്കും പാപത്തിനും കാരണമാകും. ഈ ഉപദേശങ്ങൾ ജ്ഞാനയോഗത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

ജ്ഞാനയോഗത്തിൽ യുദ്ധം എന്ന കർമ്മം ഉൾപ്പെടുന്നതെങ്ങനെ എന്നു ചിലർ സംശയിക്കുന്നു. ഞാൻ ശുദ്ധനാണ്, ബോധസ്വരൂപനാണ്, ചൈതന്യമാണ്, ബ്രഹ്മമാണ്, ഗുണത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നവനാണ് എന്നെല്ലാം കരുതി കാലിന്മേൽ കാൽവെച്ചു വെറുതേ കുത്തിയിരിക്കുന്നതാണത്രേ ജ്ഞാനയോഗം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഇതല്ല ജ്ഞാനയോഗം. നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിൽ ചെയ്യുന്നതുപോലെ ജ്ഞാനയോഗത്തിലും കർമ്മം ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നു; കാഴ്ചപ്പാടിൽ മാത്രമാണു വ്യാത്യാസം. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗികൾ തങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥനില മനസ്സിലാക്കി ആത്മനിഷ്ഠരായി കർമ്മം ചെയ്യുമ്പോൾ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗികൾ ഇഷ്ടദേവതയെ ആശ്രയിച്ചു കർമ്മം ചെയ്യുന്നു. രണ്ടിലും കർമ്മം ഉണ്ട്. എന്നാൽ കാഴ്ചപ്പാടു വിഭിന്നമാണ്.

ഇപ്പോൾ നീ നിഷ്കാമ കർമ്മവിഷയകമായ ജ്ഞാനത്തെപ്പറ്റി കേൾക്കുക. ഈ ജ്ഞാനം കർമ്മബന്ധനത്തെ നശിപ്പിക്കും. കർമ്മം എന്ന പദം ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആദ്യമായി ഉന്നയിക്കുന്നതിവിടെയാണ്. എന്നാൽ കർമ്മം എന്നാലെന്തെന്ന് ഇവിടെയും വ്യക്തമാക്കുന്നില്ല. തുടർന്ന് കർമ്മത്തിന്റെ സവിശേഷതകളിലേക്കു വെളിച്ചം വീശുന്നു.

നേഹാഭിക്രമനാശോസ്തി പ്രത്യവായോ ന വിദ്യതേ
സ്വല്പമപ്യസ്യ ധർമ്മസ്യ ത്രായതേ മഹതോ ഭയാത് -40

ഈ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിൽ ആരംഭത്തിന് അതായത് ബീജത്തിന് നാശമുണ്ടാവുകയില്ല. ഈ ബീജത്തിനെ നശിപ്പിക്കാൻ പ്രകൃതിയുടെ കയ്യിൽ യാതൊരു ഉപായവും ഇല്ലാത്തതാകുന്നു.

നിയന്ത്രിതമായ ഫലമേ കിട്ടൂ എന്ന ദോഷവുമില്ല. അതിനാൽ നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമായ കർമ്മം ചെറിയ തോതിൽ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ തന്നെ ജനന മരണ ഭയത്തിൽ നിന്നു രക്ഷനേടാനാവും. നിങ്ങൾ ഈ കർമ്മത്തെ മനസ്സിലാക്കുക. മുന്നോട്ടു രണ്ടു ചുവടു വയ്ക്കുക. (ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾക്കും സാധനയിലൂടെ പുരോഗമിക്കാം). ആ സത്യത്തെ നശിപ്പിക്കാൻ പ്രകൃതിക്കു കഴിവില്ല. പ്രകൃതി ഒരാവരണം ഇടുക മാത്രമാണു ചെയ്യുന്നത്. സാധനയുടെ ആരംഭത്തെ തടസപ്പെടുത്താൻ പ്രകൃതിക്കാവില്ല.

എത്ര വലിയ പാപിയായാലും ജ്ഞാനമാകുന്ന തോണിയിലേറി നിസ്സംശയം മറുകരയിലെത്താം. അതു കൊണ്ടാണ് നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗമാകുന്ന വിത്തു വിതയ്ക്കാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നത്. സ്വർഗ്ഗം, ഐശ്വര്യം, സിദ്ധികൾ ഇവ തന്ന ശേഷം ആ യോഗം നിങ്ങളെ കൈവിടുകയില്ല എന്നദ്ദേഹം ഉറപ്പു പറയുന്നു.

വ്യവസായാത്മിക ബുദ്ധി രേകേഹ കുരുനന്ദന !
ബഹുശാഖാ ഹ്യനന്താശ്ച ബുദ്ധയോവ്യവസായിനാം –41

അർജ്ജുനാ, ഈ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിൽ ക്രിയാത്മക ബുദ്ധി ഒന്നു തന്നെ. ക്രിയ ഒന്നാണ്. പരിണാമവും ഒന്നു തന്നെ. ആത്മീയ സമ്പത്താണ് സ്ഥിരമായ സമ്പത്ത്. പ്രകൃതിയുടെ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ നിന്നും ഈ സമ്പത്ത്, സമാർജിക്കുന്നതാണു വ്യവസായം. വ്യവസായവും നിശ്ചയാത്മകമായ ക്രിയയും ഒന്നു തന്നെ. അപ്പോൾ പലതരം ആചാരങ്ങളെപ്പറ്റി പറയുന്നവർ ഭജനം നടത്തുന്നില്ലയോ ? അവരുടെ ബുദ്ധി വിവിധ വിഷയങ്ങളിലായി ചിതറിപ്പോകുന്നതുകൊണ്ട് ഏകാഗ്രമായ ഭജനം അവർക്കസാധ്യമാണെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

യാമിമാം പുഷ്പിതാം വാചം പ്രവദന്ത്യവിപശ്ചിത ഃ
വേദവാദരതാഃ പാർത്ഥ ! നാന്യദസ്തീതി വാദിന ഃ –42

കാമാത്മാന ഃ സ്വർഗ്ഗപരാ ജന്മകർമ്മഫലപ്രദാം
ക്രിയാവിശേഷ ബഹുലാം ഭോഗൈശ്വര്യഗതിം പ്രതി –43

പാർത്ഥാ കാമാത്മാന ഃ = കാമനയോടുകൂടിവർ. വേദവാദരതാ ഃ = വേദവാക്യങ്ങളിൽ വിശ്വസിക്കുന്നവർ. സ്വർഗ്ഗപരാ ഃ = സ്വർഗ്ഗം പരമലക്ഷ്യമാണെന്നും അതിനപ്പുറം ഒന്നുമില്ലെന്നും കരുതുന്നവർ. ഇങ്ങനെ കരുതുന്ന അവിവേകികൾ ഭോഗൈശ്വര്യങ്ങൾക്കു വേണ്ടി ജന്മമൃത്യു രൂപമായ ഫലം തരുന്ന വിവിധ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു. അവയെപ്പറ്റി ആലങ്കാരിക ഭാഷയിൽ സംസാരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഈ അവിവേകികളുടെ ബുദ്ധി നാനാവിധ വിഷയങ്ങളിൽ വ്യാപൃതമാണെന്നർത്ഥം. അവർ ഫലദായകമായ വാക്യങ്ങളിൽ മാത്രം താല്പര്യം കാണിക്കയും വേദവാക്യങ്ങളെ പ്രമാണമായിക്കരുതുകയും ചെയ്യുന്നു. സ്വർഗ്ഗത്തെ സർവ്വശ്രേഷ്ഠമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്ന അവർ അസംഖ്യം ആചാരങ്ങളിൽ ആമഗ്നരാകുന്നു. പരമാത്മാവിന്റെ പേരു പറയുന്നെങ്കിലും നിരവധി ക്രിയാകലാപങ്ങളിൽ കുടുങ്ങിക്കിടക്കുകയാണവർ. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഈ ക്രിയകൾ കർമ്മത്തിന്റെ പരിധിയിൽ പെടുന്നില്ല. ഇവ നിശ്ചിതമായ ക്രിയകളാണോ എന്നതിനെപ്പറ്റി ഇവിടെ അദ്ദേഹം ഒന്നും പറയുന്നില്ല. എന്താണവയുടെ പ്രഭാവം?

ഭോഗൈശ്വര്യപ്രസക്താനാം തയാപഹൃതചേതസാം
വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിഃ സമാധൗ ന വിധീയതേ –44

അർജ്ജുനാ, ആ അവിവേകികളുടെ വാക്കുകൾ കേൾക്കുന്നവരുടെ ബുദ്ധിയും മങ്ങിപ്പോകുന്നു. അവർ ഒന്നും നേടുന്നില്ല. ആ വാക്കുകളാൽ ആകൃഷ്ടചിത്തരായി ഭോഗൈശ്വര്യങ്ങളിൽ ആസക്തരായിക്കഴിയുന്ന ആളുകൾക്ക് ക്രിയാത്മകബുദ്ധി തെളിയുകയില്ല. പരമാത്മാവിനെ സമാധിയിൽ സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ സഹായകമായ നിശ്ചയാത്മക ക്രിയ അവർക്കുണ്ടാവുകയില്ല.

ആ അവിവേകികളുടെ വാക്കുകേൾക്കുന്നതാരാണ്? ഭോഗത്തിലും ഐശ്വര്യത്തിലും ആസക്തിയുള്ളവർ, ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരത്തിനുവേണ്ടി സാധനചെയ്യുന്നവർ അതു കേൾക്കാൻ കൂട്ടാക്കുകയില്ല, ഭോഗാസക്തർക്ക് ആദി തത്ത്വത്തിൽ പ്രവേശം നൽകുന്ന നിശ്ചയാത്മക ബുദ്ധി ഇല്ല.

വേദവാക്യങ്ങളിൽ താല്പര്യമുള്ളവർക്ക് മറവി പറ്റുമോ എന്ന പ്രശ്നത്തെപ്പറ്റി ഇനി ചർച്ച ചെയ്യുന്നു ഃ

ത്രൈഗുണ്യവിഷയാ വേദാ നിസ്ത്രൈഗുണ്യോ ഭവാർജ്ജുന!
നിർദ്വന്ദ്വോ നിത്യസത്ത്വസ്ഥോ നിർയോഗക്ഷേമ ആത്മവാൻ –45

അർജ്ജുനാ, വേദങ്ങൾ മൂന്നു ഗുണങ്ങളിൽ മാത്രമേ വെളിച്ചം വീശുന്നുള്ളു. അതിന് അപ്പുറത്തുള്ള അവസ്ഥയെപ്പറ്റി വേദങ്ങളിൽ ഒന്നും പറയുന്നില്ല. 'നിസ്ത്രൈഗുണ്യോ ഭവാർജ്ജുന' അതുകൊണ്ട് നീ ത്രിഗുണങ്ങൾക്കുപരി ഉയരുക. വേദങ്ങളുടെ പ്രവർത്തന രംഗത്തിന്റെ അപ്പുറത്തേക്കു കടക്കുക. എങ്ങനെ കടക്കണമെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യക്തമാക്കുന്നുഃ സുഖദുഃഖങ്ങളാകുന്ന ദ്വന്ദ്വങ്ങൾക്കതീതനായും നിത്യ സത്യ വസ്തുവിൽ സ്ഥിതനായും യോഗക്ഷേമങ്ങളിൽ ആഗ്രഹമില്ലാത്തവനായും ആത്മചൈതന്യത്തിൽ കടക്കണം. നമുക്കു മുമ്പും വേദങ്ങൾക്കുറത്ത് പലരും കടന്നിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ കടന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളാണു ബ്രാഹ്മണർ.

യാവാനർഥ ഉദപാനേ സർവത സംപ്ലുതോദകേ
താവാൻ സർവേഷു വേദേഷു ബ്രാഹ്മണസ്യ വിജാനതഃ–46

ഒരു പരിപൂർണ്ണമായ വിശാല ജലാശയം അധീനമാക്കിയ ആൾക്ക് ഒരു ചെറിയ കുളം എത്രമാത്രം ഉപയോഗപ്പെടുമോ അത്രമാത്രമേ ഒരു ബ്രഹ്മജ്ഞാനിക്ക് വേദവും ഉപയോഗപ്പെടുകയുള്ളു. വേദത്തിന്റെ അപ്പുറം കടന്നാലേ ബ്രഹ്മത്തിനേ അറിയാനും അങ്ങനെ ബ്രാഹ്മണത്വം നേടാനും കഴിയു.

ക്ഷത്രിയനായ അർജ്ജുനനോട് ബ്രാഹ്മണത്വം നേടാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. ബ്രാഹ്മണൻ, ക്ഷത്രിയൻ തുടങ്ങിയവ ജാതിനാമങ്ങളല്ല, സ്വഭാവത്തിന്റെയും കഴിവിന്റെയും ഏറ്റക്കുറച്ചിൽ സൂചിപ്പിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങളാണ്. ഇവ ജന്മസിദ്ധമല്ല, കർമ്മസിദ്ധമാണ്. ഗംഗാ പ്രവാഹത്തിൽ മുഴുകാൻ സൗകര്യം ലഭിച്ച ആൾക്ക് പൊട്ടക്കുളം കൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? ശൗചത്തിനും പശുവിനെ കുളിപ്പിക്കാനുമല്ലേ പൊട്ടക്കുളം ഉപയോഗപ്പെടു. അതുപോലെ ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരം നേടിയ മഹാപുരുഷന് വേദം

കൊണ്ട് വലിയ പ്രയോജനമില്ല. പിന്നിൽ വരുന്നവർക്കേ അതുകൊണ്ട് പ്രയോജനമുണ്ടാകൂ. വേദങ്ങളിലൂടെയാണ് അവർക്ക് ചർച്ചയാരംഭിക്കേണ്ടത്. ഇതിനുശേഷം ശ്രീകൃഷ്ണൻ കർമ്മം ചെയ്യുമ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി പറയുന്നുഃ

കർമണ്യേവാധികാരസ്തേ മാഫലേഷു കദാചന
മാ കർമ്മ ഫലഹേതുർഭൂർ മാ തേ സംഗോസ്ത്വകർമ്മണി-47

കർമ്മം ചെയ്യുന്നതിനു മാത്രമേ നിനക്കവകാശമുള്ളു. ഫലത്തിലില്ല. ഫലം ഇല്ലെന്നു തന്നെ വിചാരിച്ചോളൂ. ഫലത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ആകാംക്ഷ പാടില്ല. എന്നു വെച്ച് കർമ്മം ചെയ്യുമ്പോൾ അശ്രദ്ധ പ്രകടിപ്പിക്കാനും പാടില്ല.

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ മുപ്പത്തൊമ്പതാം ശ്ലോകത്തിലാണ് 'കർമ്മം' എന്ന പദം ആദ്യമായി പ്രയോഗിച്ചത്. അതിന്റെ സവിശേഷതകൾ വിവരിക്കുന്നത് അടുത്ത ശ്ലോകത്തിലാണ്. (ശ്ലോകം 40) അതിലേക്ക് വെളിച്ചം വീശുന്നു.

1) അർജ്ജുനാ, നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിലൂടെ കർമ്മബന്ധനത്തെ പൊട്ടിച്ചു കളയാനാവും.

2) അർജ്ജുനാ, ഇവിടെ ആരംഭത്തിന് അതായത് ബീജത്തിന് നാശമില്ല. അതിനെ നശിപ്പിക്കാൻ പ്രകൃതിയുടെ പക്കൽ ഒരു ഉപായവുമില്ല.

3) സ്വർഗ്ഗം, ഐശ്വര്യം, സിദ്ധികൾ എന്നിവ തന്നശേഷം നിഷ്കാമകർമ്മം വിരമിക്കുന്നില്ല. പിന്നെയും അത് ഫലദായകമായി തുടരും.

4) അർജ്ജുനാ, ഈ കർമ്മം അല്പം ആചരിച്ചാൽ തന്നെ അത് ജനന മരണ ഭയത്തിൽ നിന്ന് നിന്നെ ഉദ്ധരിക്കും. എന്നാൽ ആ കർമ്മം എന്താണെന്ന് ഇവിടെ പറയുന്നില്ലഃ ഈ അദ്ധ്യായം 41-ാം ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

എന്നാൽ കർമ്മം എന്തെന്നും എങ്ങനെ ആചരിക്കണമെന്നും അവിടെയും പറഞ്ഞില്ല. ഈ നാല്പത്തൊന്നാം ശ്ലോകത്തിൽ ചില സവിശേഷതകൾ കൂടി വെളിവാക്കി.

5) അർജ്ജുനാ, നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിൽ നിശ്ചയാത്മക ബുദ്ധിയും ക്രിയയും ഒന്നു തന്നെ. അവിവേകികളുടെ ബുദ്ധി വിവിധ വിഷയങ്ങളിലേക്കു പിരിഞ്ഞുപോകുന്നു. അവർ ആകർഷണീയമായ വാക്കുകൾ പ്രയോഗിക്കുന്നു. അവരുടെ കർമ്മം യഥാർത്ഥ കർമ്മമല്ല. അവരുടെ വാക്ക് കേൾക്കുന്നവരുടെ ബുദ്ധിയും കെട്ടുപോകുന്നു. (എന്തു കർമ്മമാണതെന്ന് ഇവിടെയും വ്യക്തമാക്കിയില്ല.).

അർജ്ജുന കർമ്മം ചെയ്യുന്നതിനുമാത്രം നിനക്കധികാരം ഉണ്ട് കർമ്മഫലത്തിൽ ഇല്ല. അതിനാൽ കർമ്മഫലത്തിൽ ആശ വെയ്ക്കാതെ എന്നാൽ കർമ്മം ചെയ്യുന്നതിൽ ആശ്രദ്ധനാകാനും പാടില്ല. നിരന്തരം കർമ്മം ചെയ്ത് അതിൽ ലീനനാവുക. പലരും ഈ ശ്ലോകത്തെ ഉദ്ധരിച്ചു കൊണ്ട് പറയുന്നു ഏതു കർമ്മം വേണമെങ്കിലും ചെയ്തുകൊളളു ഫലത്തിൽ ആശ വെയ്ക്കാതിരുന്നാൽ മതി. എല്ലാം നിഷ്കാമകർമ്മം തന്നെ. ഇവിടെയും ശ്രീകൃഷ്ണൻ കർമ്മം എന്താണെന്ന് പറയുന്നില്ല. ഇവിടം വരെ കർമ്മത്തിന്റെ വിശേഷണങ്ങൾ മാത്രമാണ്. കർമ്മം എന്താണെന്നും കർമ്മം എന്താ തരുന്നത്, ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ഏവ? ഇതിനെപ്പറ്റി ഒന്നും പറയുന്നില്ല. ഈ പ്രശ്നത്തിന് അദ്ധ്യായം മൂന്നിലും നാലിലും ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്പഷ്ടീകരണം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഇതേപറ്റി വീണ്ടും പറയുന്നു.

യോഗസ്ഥ ഃ കുരു കർമ്മാണി സംഗം ത്യക്ത്വാ ധനംജയ !
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോഃ സമോ ഭൂത്വാ സമത്വം യോഗ ഉച്യതേ -48

ധനംജയാ, ആസക്തിയും സംഗദോഷവും ഒഴിവാക്കിയിട്ട് സിദ്ധിയിലും അസിദ്ധിയിലും ഒരേ മനോഭാവത്തോടെ യോഗത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തുകൊണ്ട് കർമ്മം ചെയ്യുക. എന്തു കർമ്മം? നിഷ്കാമ കർമ്മം. "സമത്വം യോഗ ഉച്യതേ" ഈ സമഭാവനയാണ് യോഗം. വിഷമത ഇല്ലാത്തതാണ് സമത്വം. ഐശ്വര്യവും സിദ്ധികളും ആസക്തിയും ഫലേച്ഛയുമാണു വിഷമതയുണ്ടാക്കുന്നത്. അതിനാൽ ഫലത്തിൽ വാസനയില്ലാതെ ശ്രദ്ധയോടെ കർമ്മം ചെയ്യണം. കാണുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്ന വസ്തുക്കളിൽ മനസു ലയിപ്പിക്കാതെ, യോഗസ്ഥനായി, കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുക. യോഗം ചിത്തത്തെ ചഞ്ചലമാക്കുകയില്ല.

യോഗം സാധനയുടെ പരമകാഷ്ഠയിലുള്ള സ്ഥിതിയാണ്. അതേ സമയം തന്നെ പ്രാരംഭസ്ഥിതിയുമാണ്. പ്രാരംഭത്തിലും നമ്മുടെ ദൃഷ്ടി ലക്ഷ്യത്തിൽ തന്നെയായിരിക്കണം. സമത്വഭാവം അതായത് സിദ്ധിയിലും അസിദ്ധിയിലും ഉള്ള സമഭാവനയാണു യോഗം. സിദ്ധിയും അസിദ്ധിയും സമമായിത്തീരുകയും വിഷമത ഉണ്ടാകാതിരിക്കയും പരമാത്മാവുമായി താദാത്മ്യം അനുഭവപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് ഇതിനെ സമത്വയോഗമെന്നും കാമനകൾ തെല്ലും ഇല്ലായ്കയാൽ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം എന്നും കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാൻ പ്രേരണ നൽകുന്നതിനാൽ കർമ്മയോഗം എന്നും വിളിക്കാം. പരമാത്മാവുമായി യോജിപ്പിക്കുന്നതു കൊണ്ട് യോഗം എന്ന പേരുണ്ടായി. സിദ്ധിയിലും അസിദ്ധിയിലും സമഭാവനയോടെ, ആസക്തിയും ഫലാപേക്ഷയുമില്ലാതെ, ബൗദ്ധികതലത്തിൽ ധ്യാനം നടത്താൻ സഹായകമായതിനാൽ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തെ ബുദ്ധിയോഗം എന്ന പേരിലും അറിയപ്പെടുന്നുണ്ട്.

ദുരേണ ഹ്യവരം കർമ്മ ബുദ്ധിയോഗാദ്ധനഞ്ജയ !
ബുദ്ധൗ ശരണമന്വിച്ഛ കൃപണാഃ ഫലഹേതവ ഃ -49

ധനംജയാ, അവരം കർമ്മ = നികൃഷ്ട കർമ്മം - ദുർവാസനകൾ നിമിത്തം ചെയ്യുന്ന ഹീനകർമ്മംഃ ബുദ്ധിയോഗത്തിനു കടകവിരുദ്ധമാണ്. ഫലകാമനയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവർ നിന്ദ്യരാണ്. അവർ ആത്മാവിനോട് ഔദാര്യപൂർവ്വം പെരുമാറുന്നില്ല. അതിനാൽ സമത്വബുദ്ധിയോഗത്തെ ആശ്രയിക്കയാണു വേണ്ടത്. കാമനകൾക്കനുസരിച്ച് ഫലം ലഭിക്കുന്നു. അവ അനുഭവിച്ചു തീർക്കാൻ മരണശേഷം വീണ്ടും ശരീരം സ്വീകരിക്കേണ്ടതായി വരും. ജനന മരണങ്ങൾ ആവർത്തിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നാൽ ആത്മശാന്തി ലഭിക്കുന്നതെങ്ങനെ ? സാധകന് മോക്ഷവാസനപോലും പാടില്ല. എന്തെന്നാൽ എല്ലാ വാസനകളിൽനിന്നും ഉള്ള മുക്തിയാണ് മോക്ഷം. ഫലപ്രാപ്തിയെപ്പറ്റി മനപ്പായസമുണ്ട് കഴിയുന്ന സാധകന്റെ സമയം വൃഥാ നഷ്ടമാവുന്നു. ഫലം കിട്ടുമ്പോൾ അതിൽ അയാൾ കുടുങ്ങിപ്പോകുന്നു. അതോടെ സാധനയിൽ നിന്ന് പിന്തിരിഞ്ഞു പോകുന്നു. അതുകൊണ്ട് സമത്വബുദ്ധിയോടെ യോഗം അനുഷ്ഠിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്.

ബുദ്ധിയുക്തോ ജഹാതീഹ ഉഭേ സുകൃത ദുഷ്കൃതേ
തസ്മാദ് യോഗായ ഃ യുജ്യസ്വ യോഗഃ കർമ്മസു കൗശലം –50

സമത്വ ബുദ്ധിയുള്ള പുരുഷൻ ഇഹലോകത്തിൽ പുണ്യപാപങ്ങളെ ഒരുപോലെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നു. ഇവകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ലിപ്തനാകുന്നില്ല. അതിനാൽ സമത്വബുദ്ധിയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുക. സമത്വബുദ്ധിയോടെ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതാണ് യോഗം.

യോഗ ഃ കർമ്മസു കൗശലം, സമത്വബുദ്ധിയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നതിനെ കൗശലം എന്ന് പറയുന്നു.

ലോകത്ത് കർമ്മം ചെയ്യുന്നതിന് രണ്ടു കാഴ്ചപ്പാടുകൾ നിലവിലുണ്ട്. ആളുകൾ കർമ്മം ചെയ്യുന്നത് അതിന്റെ ഫലമാഗ്രഹിച്ചാണ്. ഫലം കിട്ടുകയില്ലെങ്കിൽ അവർ കർമ്മം ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിക്കയില്ല. എന്നാൽ യോഗേശ്വരനായ കൃഷ്ണൻ, ഇത്തരം കർമ്മത്തെ ബന്ധനകാരിയായി കരുതുകയും യോഗാചരണക്രിയയെ യഥാർത്ഥകർമ്മമായി അംഗീകരിക്കയും ചെയ്തു. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ കർമ്മത്തിന്റെ പേരുമാത്രം പ്രസ്താവിച്ചു. മൂന്നാമദ്ധ്യായം ഒമ്പതാം ശ്ലോകത്തിൽ അതിനെ നിർവചിച്ചു. നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ അതിന്റെ സ്വരൂപത്തെപ്പറ്റി സവിസ്തരം പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. സാംസ്കാരിക പാരമ്പര്യത്തിൽ നിന്നു ഭിന്നമായി കർമ്മത്തെ ഒരു കലയായി അവതരിപ്പിക്കയാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇവിടെ ചെയ്യുന്നത്. ഫലാകാംക്ഷ മനഃപൂർവ്വം ഉപേക്ഷിച്ച് ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം കർമ്മകൗശലം പ്രകടിപ്പിക്കുമ്പോൾ സ്വശക്തി സമ്പൂർണ്ണമായി അർപ്പിക്കാൻ സാധകനു കഴിയും. ആ കർമ്മണ്ണ്യത്തിനുള്ള ഒരപകരണമാണു ശരീരം. കർമ്മം ആരാധ്യമാകുമ്പോൾ അത് എപ്പോഴും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കണോ എന്ന സംശയമുണ്ടാവുക സ്വാഭാവികമാണ്. ഇതിന്റെ പരിണാമമെന്താണെന്ന് ഇനി വ്യക്തമാക്കുന്നതു നോക്കുക ഃ

കർമ്മജം ബുദ്ധിയുക്താ ഹി ഫലം ത്യക്ത്വാ മനീഷിണ ഃ
ജന്മബന്ധവിനിർമുക്താ ഃ പദം ഗച്ഛന്ത്യനാമയം –51

ബുദ്ധിയോഗം അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ജ്ഞാനികൾ കർമ്മത്തിന്റെ ഫലം ഉപേക്ഷിച്ച് ജന്മമരണബന്ധം പൊട്ടിച്ചു ദോഷരഹിതവും അമൃതമയവുമായ പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നു.

ഇവിടെ മൂന്നു ബുദ്ധികളുടെ ചിത്രീകരണം ഉണ്ട് (ശ്ലോകം 39) സാഖ്യ ബുദ്ധിയിൽ രണ്ട് ഫലങ്ങൾ ഉണ്ട് ശ്രേയസ്സും, സ്വർഗ്ഗവും. കർമ്മയോഗപ്രവർത്തിതബുദ്ധിയിൽ ഒരേ ഫലം മാത്രം (ശ്ലോകം 51) ജനനമരണങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തി (പരമാത്മപ്രാപ്തി) ഇതല്ലാതെയുള്ള ബുദ്ധി അവിവേകജന്യമാകുന്നു. പലശാഖകളായി പിരിഞ്ഞ് പലതരം കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ചെയ്തു പുണ്യപാപങ്ങൾ അനുഭവിച്ച് ജനനമരണങ്ങളിൽ അകപ്പെട്ട് കിടക്കുന്നു.

അർജ്ജുനന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഏറ്റവും വലിയ നേട്ടങ്ങൾ ത്രൈലോക്യാധിപത്യവും ഇന്ദ്രപ്പട്ടവുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടി അതിനപ്പുറത്തേക്കു കടന്നു ചെന്നിരുന്നില്ല. എന്നാൽ ഈ നേട്ടങ്ങൾക്കു വേണ്ടിപ്പോലും യുദ്ധം ചെയ്യാൻ അദ്ദേഹം തയ്യാറില്ലായിരുന്നു. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, ആസക്തിരഹിതമായ കർമ്മത്തിലൂടെ ദുഃഖരഹിതമായ പരമപദം പ്രാപിക്കാമെന്ന പുതിയ സത്യം അർജ്ജുനന്റെ മുമ്പിൽ തുറന്നു കാട്ടി. ഈ കർമ്മത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം എപ്പോഴാണു നടക്കുന്നതെന്നു പറയുന്നു ഃ

യദാ തേ മോഹകലിലം ബുദ്ധിർവ്യതിതരിഷ്യതി
തദാ ഗന്താസി നിർവേദം ശ്രോതവ്യസ്യ ശ്രൂതസ്യ ച -52

ഏതു കാലത്താണോ നിന്റെ (ഓരോ സാധകന്റേയും) ബുദ്ധി മോഹമാകുന്ന ചതുപ്പുനിലം പൂർണ്ണമായും തരണം ചെയ്യുന്നത്, പുത്രനിലോ പണത്തിലോ പദവിയിലോ മോഹം ഒട്ടും അവശേഷിക്കാതിരിക്കുന്നത്; ആസക്തി നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതാകുന്നത്, അപ്പോൾ കേൾക്കേണ്ടതു കേൾക്കും. അതനുസരിച്ച് ക്രമേണ വൈരാഗ്യവും വരും. ഇപ്പോൾ നീ കേൾക്കേണ്ടതു കേട്ടു. കേട്ടത് ആചരിക്കുമെന്ന കാര്യത്തിലും സംശയമില്ല. ആചരണത്തിലുള്ള യോഗ്യതയെപ്പറ്റി ഇനി വിശദീകരിക്കുന്നു ഃ

ശ്രുതി വിപ്രതിപന്നാ തേ യദാ സ്ഥാസ്യതി നിശ്ചലാ
സമാധാവചലാ ബുദ്ധി സ്തദാ യോഗമവാപ്സ്യസി -53

പല തരത്തിലുള്ള വേദവാക്യങ്ങൾ കേട്ട് ചഞ്ചലചിത്തനായത്തീർന്ന നീ പരമാത്മ സ്വരൂപം ധ്യാനിച്ച് സ്ഥിരനിഷ്ഠയോടെയിരിക്കുമ്പോൾ സമത്വയോഗത്തിന്റെ മഹിമ മനസ്സിലാക്കും. ഇങ്ങനെ നേടുന്ന പൂർണ്ണമായ സമനിലയെ

'അനാമയപരമപദം' എന്നു വിളിക്കാം. യോഗത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയാണിത്. അപ്രാപ്തമായതിനെ പ്രാപിക്കലും ഇതു തന്നെ. വേദങ്ങൾ പഠിച്ചാൽ പല തരത്തിലുള്ള അറിവുകൾ നേടാം. എങ്കിലും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് 'ശ്രുതീവിപ്രതിപന്നാ' വേദങ്ങളിലെ വിവിധ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ ബുദ്ധിക്കു ചാഞ്ചല്യമുണ്ടാക്കും എന്നാണ്. ആളുകൾ എത്രയോ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ കേൾക്കുന്നു. എന്നാൽ കേൾക്കേണ്ടതു മാത്രം കേൾക്കുന്നില്ല.

ഇങ്ങനെ ചഞ്ചലമായ ബുദ്ധി സമാധിയിൽ മുഴുകുമ്പോൾ സുസ്ഥിരമായിത്തീരും. അപ്പോൾ യോഗത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയായ അമൃതപദം പ്രാപിക്കാം. ഇതു കേട്ടപ്പോൾ, സമാധിയിൽ സ്ഥിരബുദ്ധി നേടി 'അനാമയപരമപദ' ത്തിലെത്തിയ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ പ്രത്യേകതകളെപ്പറ്റി അറിയാൻ അർജ്ജുനന് സ്വാഭാവികമായും ഉത്കണ്ഠയുണ്ടായി.

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു :

സ്ഥിത പ്രജ്ഞസ്യ കാ ഭാഷാ സമാധിസ്ഥസ്യ കേശവ !
സ്ഥിതധീഃ കിം പ്രഭാഷേത കിമാസീത വ്രജേത കിം ?-54

'സമാധീയതേ ചിത്തം യസ്മിൻ സ ആത്മാ എവ സമാധിഃ യാതൊന്നിൽ ചിത്തം സമർപ്പിക്കപ്പെടുന്നുവോ ആ ആത്മാവു തന്നെ സമാധി. അനാദിയായ തത്ത്വത്തിൽ സമത്വം പ്രാപിക്കുന്ന ആളാണ് സമാധിസ്ഥൻ. അർജ്ജുനൻ ചോദിച്ചു - 'കേശവാ, സ്ഥിരബുദ്ധിയും സമാധിസ്ഥനുമായ മഹാപുരുഷന്റെ ലക്ഷണമെന്താണ്' ? സ്ഥിതപ്രജ്ഞൻ എങ്ങനെയാണ് സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നത്? എങ്ങനെയാണ് ഇരിക്കുന്നത്? എങ്ങനെയാണ് സഞ്ചരിക്കുന്നത്? ഇങ്ങനെ അർജ്ജുനന്റെ വക നാലു ചോദ്യങ്ങൾ. ഇതിനുത്തരമായി സ്ഥിരപ്രജ്ഞന്റെ ലക്ഷണത്തെ ഭഗവാൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

പ്രജഹാതി യദാ കാമാൻ സർവാൻ പാർത്ഥ മനോഗതാൻ
ആത്മന്യേവാത്മനാ തുഷ്ടഃ സ്ഥിത പ്രജ്ഞസ്തദോച്യതേ -55

പാർത്ഥാ! മനസിലുള്ള എല്ലാ കാമനകളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് ആത്മാവിനെക്കൊണ്ടുതന്നെ ആത്മാവിൽ സന്തോഷിച്ച് കഴിയുന്ന

ആളിനെയാണ് സ്ഥിതപ്രജ്ഞൻ എന്നു പറയുന്നത്. കാമനകളെല്ലാം തുടച്ചു മാറ്റുമ്പോഴെ ആത്മദർശനം സാധ്യമാവൂ. അങ്ങനെയുള്ള ആത്മരാമനും ആത്മതൃപ്തനുമായ മഹാപുരുഷനാണ് സ്ഥിതപ്രജ്ഞൻ.

ദു;ഖേഷ്വനുദ്വിഗ്നമനാഃ സുഖേഷു വിഗതസ്പൃഹ ഃ
വീതരാഗഭയക്രോധ ഃ സ്ഥിതധീർമുനിരുച്യതേ –56

ദേഹീകവും ദൈവീകവും ഭൗതികവുമായ ദുഃഖങ്ങളിൽ മനസ്സുപതറാതെ; സുഖങ്ങളിൽ ആഗ്രഹമില്ലാതെ രാഗഭയക്രോധങ്ങൾക്കു വിധേയനാകാതെ; മനനശീലത്തിന്റെ പരമസീമയിലെത്തി ശാന്തനായിക്കഴിയുന്ന മുനി സ്ഥിതപ്രജ്ഞനെന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്നു. ഇനി അദ്ദേഹത്തിന്റെ മറ്റു ലക്ഷണങ്ങൾ പറയുന്നു ഃ

യഃസർവ്വത്രാനഭിസ്നേഹ സ്തത്തത്പ്രാപ്യ ശുഭാശുഭം
നാഭിനന്ദതി ന ദ്വേഷ്ടി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ –57

യാതൊരാളാണോ ഒന്നിനോടും പ്രത്യേക മമതയില്ലാതെ കഴിയുന്നത്, മംഗളകരമായ അനുഭവമുണ്ടായാൽ അതിരു കടന്നു സന്തോഷിക്കയോ അമംഗളമുണ്ടായാൽ ദേഷ്യപ്പെടുകയോ ചെയ്യാത്തത്, ആ ആളുടെ ബുദ്ധി സ്ഥിരമാണ്. പരമാത്മ സ്വരൂപത്തിലുള്ളതെല്ലാം ശുഭവും പ്രകൃതിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതെല്ലാം അശുഭവുമാണ്. എന്നാൽ സ്ഥിതപ്രജ്ഞൻ അനുകൂലപരിസ്ഥിതികളിൽ പ്രസന്നനാവുകയോ പ്രതികൂല പരിസ്ഥിതികളിൽ ദേഷ്യപ്പെടുകയോ ചെയ്യുകയില്ല. എന്തെന്നാൽ കിട്ടേണ്ട വസ്തു തന്നിൽ നിന്നു ഭിന്നമല്ലെന്നും തന്നെ അധഃപതിപ്പിക്കുന്ന വികാരങ്ങൾ തനിക്കുള്ളതല്ലെന്നും അദ്ദേഹത്തിനറിയാം. സാധനകൾ കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന് ഇപ്പോൾ പ്രത്യേക പ്രയോജനമൊന്നും കിട്ടാനില്ല. ഇങ്ങനെയുള്ള വ്യക്തിയെ ആണ് സ്ഥിതപ്രജ്ഞനെന്നു പറയുന്നത്.

യദാ സംഹരതേ ചായം കൂർമോങ്ഗാനീവ സർവശ ഃ
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഭ്യ സ്തസ്യ പ്രജ്ഞാപ്രതിഷ്ഠിതാ –58

എപ്രകാരമാണോ ആമ തന്റെ അവയവങ്ങൾ ഉള്ളിലേക്കു വലിക്കുന്നത് അതുപോലെ എല്ലായിടത്തുനിന്നും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ

പിന്തിരിപ്പിക്കുന്ന ആളുടെ ബുദ്ധി സുസ്ഥിരമാണ്. അപകട സൂചന ഉണ്ടായാൽ ആമ തലയും കാലുകളും ഉള്ളിലേക്കു വലിക്കും. അതുപോലെ വിഷയ വസ്തുക്കളിൽ മേഞ്ഞു നടക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ എല്ലായിടത്തുനിന്നും നിരോധിച്ച് മനസ്സിൽ ബന്ധിച്ചു നിർത്തണം. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്ന ആളുടെ ബുദ്ധി സുസ്ഥിരമായിത്തീരുന്നു. എന്നാൽ മേൽചേർത്തത് ഒരുദാഹരണം മാത്രമാണ്. അപകടം ഒഴിവാകുമ്പോൾ ആമ അവയവങ്ങൾ വീണ്ടും പുറത്തേക്കെടുക്കും. ഇതുപോലെ സ്ഥിതപ്രജ്ഞനും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ പ്രവർത്തനക്ഷമമാക്കി വീണ്ടും വിഷയരസം സ്വീകരിക്കുമോ? ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി തുടർന്നു വിശദീകരിക്കുന്നു.

വിഷയാ വിനിവർത്തന്തേ നിരാഹാരസ്യ ദേഹിനഃ
രസവർജം രസോപ്യസ്യ പരം ദൃഷ്ട്വാ നിവർത്തതേ –59

ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലൂടെ വിഷയങ്ങളെ സ്വീകരിക്കാത്ത ആളുടെ കാര്യത്തിൽ വിഷയങ്ങൾ നിവൃത്തമാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വിഷയങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല. എന്നാൽ അയാളുടെയുള്ളിൽ രാഗം അപ്പോഴുമുണ്ട്. മനസ്സ് ആസക്തവുമാണ്, എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു പിൻവലിക്കുന്ന നിഷ്കാമ കർമ്മിയുടെ ഉള്ളിലുള്ള രാഗം 'പരം ദൃഷ്ട്വാവാ' പരമതത്ത്വമായ പരമാത്മാവിനെ സാക്ഷാത്കരിക്കുമ്പോൾ നിവൃത്തമായിത്തീരുന്നു. ചിന്തകളെ നിർബന്ധപൂർവ്വം നിയന്ത്രിക്കുകയാൽ ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങൾ തടയപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ നിയന്ത്രണത്തിന് അയവുണ്ടാകുമ്പോൾ ചിന്തകൾ വീണ്ടും തലകാട്ടുകയും മനസ് രാഗപൂർണ്ണമാവുകയും ചെയ്യും. മനസിലെ ഈ വിഷയാസക്തി പരമാത്മാവിനെ സാക്ഷാത്കരിച്ചതിനു ശേഷം മാത്രമേ നിവൃത്തമാവുകയുള്ളു. അതിനു മുമ്പില്ല.

പൂജ്യമഹാരാജ്ജി (പരമാനന്ദഗുരു) ഇക്കാര്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു ജീവിതാനുഭവം വിവരിക്കയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. വീടുപേക്ഷിക്കുന്നതിനു മുമ്പ് അദ്ദേഹം മൂന്നു വട്ടം അശരീരിവാക്യം കേൾക്കുകയുണ്ടായി "മഹാരാജ്ജീ, (പരമാനന്ദ ഗുരു) അങ്ങ് ആകാശവാക്യം കേട്ടതെങ്ങനെ? ഞങ്ങൾക്കിതുവരെ (ശിഷ്യർ) കേൾക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലല്ലോ" അതുകേട്ട് (പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു) ഞങ്ങളോടു പറഞ്ഞു "ഞാനും ഇതിൽ സംശയാലുവായിരുന്നു!

ഏഴു ജന്മമായിട്ട് ഞാൻ സന്ന്യാസിയായിരുന്നെന്ന് അപ്പോൾ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയിൽ തെളിഞ്ഞു. 4 ജന്മങ്ങളിൽ വേഷംകൊണ്ടു സന്ന്യാസിയായിരുന്നു എന്നു മാത്രം. ചന്ദനവും ഭസ്മവും വാരിപ്പൂശി കമണ്ഢലവുമായി ഊരുചുറ്റുകയായിരുന്നു പ്രധാന ജോലി. യോഗചര്യയെപ്പറ്റി ഒന്നും അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞ മൂന്നു ജന്മങ്ങളിൽ ശരിക്കും സന്ന്യാസിയായിത്തന്നെ ജീവിച്ചിരുന്നു. യോഗക്രിയകളെല്ലാം തെറ്റാതെ ചെയ്തു. ഇക്കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിലാണ് ആദ്ധ്യാത്മികമായി വളരെ പുരോഗമിച്ചത്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു വിമോചിപ്പിച്ചു. എന്നിരുന്നാലും ഉള്ളിന്റെ ഉള്ളിൽ സ്ത്രീയിലും കഞ്ചാവിന്റെ ലഹരിയിലും ഉള്ള ആസക്തി അല്പം അവശേഷിച്ചിരുന്നു. പക്ഷേ ശരീരം നിയന്ത്രണത്തിലായിരുന്നു. വാസനകൾ അവശേഷിച്ചിരുന്നതു കൊണ്ടാണ് ഒരു ജന്മം കൂടി എനിക്ക് എടുക്കേണ്ടി വന്നത്. അധികം വൈകാതെ ഭഗവാൻ നിവൃത്തിമാർഗ്ഗം കാട്ടിത്തന്നു. ഒന്നുരണ്ടു കിഴുക്കുകൾ കിട്ടി. പിന്നെ യഥാർത്ഥ സന്ന്യാസിത്വം കൈവന്നു."

പ്രസ്തുത ശ്ലോകത്തിൽ ഇക്കാര്യം തന്നെയാണു ശ്രീകൃഷ്ണൻ വെളിവാക്കുന്നത്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു പിൻവലിച്ചാലും ഉള്ളിൽ രാഗം അവശേഷിക്കുമെന്നും ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരത്തോടുകൂടി മാത്രമേ അത് അടങ്ങുകയുള്ളു എന്നും. സാക്ഷാത്കാരം ലഭിക്കുന്നതുവരെ കർമ്മം ചെയ്യുക തന്നെ വേണമെന്നു ചുരുക്കം.

'പരമാത്മാവിന്റെ അനുഗ്രഹം പ്രവഹിക്കുന്നതുവരെ ഉള്ളിൽ വാസന അവശേഷിക്കും' തുളസീരാമായണം 5/48/6.

ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു പിന്തിരിപ്പിക്കാൻ വളരെ വിഷമമാണ്. ഇക്കാര്യത്തിൽ വീണ്ടും വെളിച്ചം വീശുന്നുഃ

യതതോ ഹ്യപി കൗന്തേയ പുരുഷസ്യ വിപശ്ചിത ഃ
ഇന്ദ്രിയാണി പ്രമാഥീനി ഹരന്തിപ്രസഭം മന ഃ -60

ഹെ കുന്തിപുത്രാ! എത്ര ബുദ്ധിമാനായിരുന്നാലും എത്ര പരിശ്രമം ചെയ്ത് നിയന്ത്രിക്കാൻ നോക്കിയാലും. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ആകർഷിതമായ വിഷയങ്ങളെ കൊണ്ടു വന്ന് അയാളുടെ മനസിനെ ഇളക്കി മറിച്ചു വിഷയാസക്തമാക്കും.

താനി സർവാണി സംയമ്യ യുക്ത ആസീത മത്പര ഃ
വശേ ഹി യസ്യേന്ദ്രിയാണി തസ്യപ്രജ്ഞാപ്രതിഷ്ഠിതാ -61

എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും നിയന്ത്രിച്ച് യോഗയുക്തനായി സമർപ്പണബുദ്ധിയോടെ എന്നെ ആശ്രയിക്കുക. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വശത്താക്കിയ പുരുഷന്റെ ബുദ്ധി സുസ്ഥിരമായിത്തീരുന്നു. ഇവിടെ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സാധനയുടെ നിഷേധാത്മകമായ വശത്തെപ്പറ്റി പരാമർശിച്ചശേഷം വിധേയാത്മകമായ അംശത്തിന് ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്നു. കേവലം നിയന്ത്രണം കൊണ്ടോ നിവാരണം കൊണ്ടോ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വശത്താക്കാൻ സാധിക്കയില്ല. സമർപ്പണബുദ്ധിയോടൊപ്പം പരമാത്മസ്മരണവും ആവശ്യമാണ്. ഇല്ലെങ്കിൽ വിഷയസ്മരണമാവും ഉണ്ടാവുക. അതിന്റെ ദുഷ്ഫലം ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വാക്കുകളിൽ കേൾക്കുക ഃ

ധ്യായതോ വിഷയാൻ പുംസ ഃ സംഗസ്തേഷൂപജായതേ
സംഗാത് സംജായതേ കാമ ഃ കാമാത് ക്രോധോഭിജായതേ -62

വിഷയങ്ങളെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കുന്നവർക്ക് അവയിൽ ആസക്തിയുണ്ടാവും. ആസക്തി കാമത്തിനു കാരണമാകുന്നു. കാമം നിറവേറ്റാൻ തടസമുണ്ടാകുമ്പോൾ ക്രോധമുണ്ടാകുന്നു. ക്രോധത്തിൽ നിന്ന് പിന്നെ എന്താണുണ്ടാവുന്നത് ?

ക്രോധാദ് ഭവതി സമ്മോഹ ഃ സമ്മോഹാത്സ്മൃതിവിഭ്രമ ഃ
സ്മൃതിഭ്രംശാദ് ബുദ്ധിനാശോ ബുദ്ധിനാശാത് പ്രണശ്യതി -63

ക്രോധത്തിൽനിന്ന് മൂഢത അതായത് അവിവേകം ഉണ്ടാകുന്നു. അതോടെ നിത്യാനിത്യ വസ്തുക്കളെ തിരിച്ചറിയാൻ കഴിവില്ലാതാകുന്നു. അവിവേകം കൊണ്ട് ഓർമ്മശക്തി തകരാറിലാവുന്നു. (ഭ്രമതീവച മേ മന ഃ എന്നു പറഞ്ഞ് ഈ മനോ വിഭ്രാന്തിയെ അർജ്ജുനൻ മുമ്പു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ 1/30-ൽ. ഗീതയുടെ അന്ത്യഭാഗത്ത് 18/73-ൽ 'നഷ്ടോ മോഹഃസ്മൃതിർലബ്ധാ' എന്നു പറഞ്ഞ് മോഹം പോയി ഓർമ്മശക്തി വീണ്ടെടുത്ത വസ്തുതയും സമ്മതി ക്കുന്നുണ്ട്. സ്മൃതിവിഭ്രമം, ചെയ്യേണ്ടതും ചെയ്യരുതാത്തതുമായ കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി നിർണ്ണയിക്കാനുള്ള കഴിവ് ഇല്ലാതാക്കുന്നു) ഓർമ്മശക്തി ക്ഷയിച്ചതുമൂലം യോഗ നിരതമായിരുന്ന ബുദ്ധി മങ്ങുകയും ശ്രേയോ മാർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നു വീണുപോകുകയും ചെയ്യുന്നു.

വിഷയ ചിന്ത ഉപേക്ഷിക്കണമെന്ന് ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഊന്നിപ്പറയുന്നു. സാധകന് നാമം, രൂപം, ലീല, ദേവാലയം എന്നിങ്ങനെ ഏതിലെങ്കിലും മനസ്സ് മുഴുകിയിരിക്കണം. സാധനയിൽ അലസനായാൽ മനസ്സ് വിഷയങ്ങളിൽ താവളമടിച്ചെന്നു വരും ആസക്തി വിഷയകാമനയെ വർദ്ധിപ്പിക്കും. കാമപൂർത്തിക്കു തടസമുണ്ടാവുമ്പോൾ ക്രോധവും, അതിൽനിന്നു വിവേകനാശവും, സ്മൃതിഭ്രംശവും ബുദ്ധിനാശവും ഉണ്ടാകും. നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിനു ബുദ്ധിയോഗമെന്നു പേരുവന്നത് കാമനകൾ പാടില്ലെന്നും ഫലചിന്ത ഒഴിവാക്കണമെന്നും ബുദ്ധിയിൽ തീരുമാനിക്കുന്നതു കൊണ്ടാണ്. കാമനകൾ ഉള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചാൽ ബുദ്ധിയോഗത്തിനു നഷ്ടം ഉണ്ടാകും. 'സാധനകൾ അനുഷ്ഠിക്കുക. ഉത്കൃഷ്ടവിചാരങ്ങൾ കൊണ്ടു ബുദ്ധിക്കു ശുദ്ധിയുണ്ടാക്കുക' എന്ന് വിനയ പത്രികയിൽ (ഒരു ഹിന്ദി കാവ്യം പദസംഖ്യ 115-3) പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉത്കൃഷ്ട ചിന്തകൾ ഇല്ലാത്തയാൾ ശ്രേയഃസാധനകളിൽ നിന്നു വഴുതി വീണുപോകും. എന്നാൽ സാധനാപരിപാടിക്കു തകരാറു വരുമെന്നല്ലാതെ അതു പൂർണ്ണമായി നഷ്ടമാവുമെന്നു കരുതേണ്ടതില്ല. ഭോഗത്തിനുശേഷം യോഗം അവസാനിച്ചിടത്തു നിന്നും വീണ്ടും ആരംഭിക്കാം.

ഇത് വിഷയാഭിമുഖനായ സാധകന്റെ ഗതിയാണ്. അന്തഃകരണത്തെ സ്വാധീനമാക്കിയ സാധകന് ഏതു തരത്തിലുള്ള ഗതിയാണുണ്ടാകുന്നതെന്ന് ഇനി വിവരിക്കുന്നു ഃ-

രാഗദ്വേഷവിയുക്തൈസ്തു വിഷയാനിന്ദ്രിയൈശ്ചരൻ
ആത്മവശ്യൈർ വിധേയാത്മാ പ്രസാദമധിഗച്ഛതി -64

ആത്മസാക്ഷാത്കാരം നേടിയ മഹാപുരുഷൻ രാഗദ്വേഷരഹിതനായി തന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെക്കൊണ്ട് വിഷയങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിപ്പിച്ചാലും - 'പ്രസാദം അധിഗച്ഛതി' അന്തഃകരണത്തിന്റെ പരിശുദ്ധി നിലനിർത്തുന്നു. തന്റെ സ്ഥിതിയിൽ തന്നെ വർത്തിക്കുന്നു. വിധി നിഷേധങ്ങൾ മഹാപുരുഷന്മാർക്കു ബാധകമല്ല. അവർക്ക് കിട്ടാനാഗ്രഹിക്കേണ്ട ശുഭകാര്യങ്ങളോ ഒഴിവാക്കേണ്ട അശുഭകാര്യങ്ങളോ ഇല്ല.

പ്രസാദേ സർവ്വദുഃഖാനാം ഹാനിരസ്യോപജായതേ
പ്രസന്നചേതസോ ഹ്യാശു ബുദ്ധിഃ പര്യവതിഷ്ഠതേ -65

ഭഗവാന്റെ പൂർണ്ണപ്രസാദത്തിനു പാത്രമായ ആളുടെ സകലവിധ ദുരിതങ്ങളും അസ്തമിക്കുന്നു. ദുഃഖാലയവും അശാശ്വതവുമായ ലോകം ഇല്ലാതാകുന്നു. പ്രസന്ന ചിത്തനായ അയാളുടെ ബുദ്ധി സുസ്ഥിരമായിത്തീരുന്നു. ഇനി യോഗവിയുക്തനായ ആളുടെ അവസ്ഥ വിവരിക്കുന്നു :-

നാസ്തി ബുദ്ധിരയുക്തസ്യ ന ചായുക്തസ്യ ഭാവനാ
ന ചാഭാവയത ഃ ശാന്തിരശാന്തസ്യ കുതഃ സുഖം -66

യോഗസാധനകൾ ചെയ്യാത്ത പുരുഷന്റെ അന്തഃകരണത്തിൽ നിഷ്കാമ കർമ്മയുക്തമായ ബുദ്ധിയുണ്ടായിരിക്കയില്ല. യോഗരഹിതനായ അയാളുടെ ഉള്ളിൽ സത് ഭാവനയും ഉണ്ടായിരിക്കയില്ല. ഭാവനയില്ലാത്തവന് ശാന്തിയെവിടെ? ശാന്തിയില്ലാത്തവനു സുഖമെവിടെ? യോഗക്രിയകളിൽ മുഴുകുന്ന ആളിന്റെ മനസിലേ മനോഹര സങ്കല്പങ്ങളുണ്ടാകൂ. തുളസിരാമായണം 88/7. ഭാവനാരഹിതനു ശാന്തി കിട്ടുകയില്ല. ശാന്തിരഹിതനു സുഖം - അതായത് ശാശ്വതമായ ബ്രഹ്മാനന്ദം ലഭിക്കുകയില്ല.

ഇന്ദ്രിയാണാം ഹി ചരതാം യന്മനോനുവിധീയതേ
തദസ്യ ഹരതി പ്രജ്ഞാം വായുർനാവമിവാംഭസി -67

വിഷയങ്ങളിൽ വിഹരിക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക് അനുകൂലമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന മനസ്സ് ഒരുവന്റെ ബുദ്ധിയെ കാറ്റ് വെള്ളത്തിൽ തോണിയെ അടിച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നപോലെ പോകുന്നു. അതിനാൽ യോഗാനുഷ്ഠാനം അത്യാവശ്യമാണ്. ക്രിയാത്മകമായ യോഗചര്യയ്ക്ക് വീണ്ടും ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്നു.

തസ്മാദ്യസ്യ മഹാബാഹോ നിഗൃഹീതാനി സർവശ ഃ
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർത്ഥേഭ്യഃ തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ -68

അതുകൊണ്ട് അല്ലയോ മഹാബാഹോ ആരാണോ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു പിന്തിരിപ്പിച്ച് തന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലാക്കിയിട്ടുള്ളത് ആ പുരുഷന്റെ ബുദ്ധി സുപ്രതിഷ്ഠിതമാകുന്നു. ബാഹു, കാര്യക്ഷേത്രത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ്. മഹാബാഹു, ആജാനബാഹു എന്നീ പേരുകളാൽ ഭഗവാൻ കീർത്തിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. വാസ്തവത്തിൽ കൈകാലുകൾ

ഇല്ലാതെയാണു ഭഗവാൻ പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിൽ കടന്നു ചെല്ലുന്ന സാധകനും മഹാബാഹു എന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്നു. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണനും അർജ്ജുനനും മഹാബാഹുക്കൾ തന്നെ.

യാ നിശാ സർവ്വഭൂതാനാം തസ്യാം ജാഗർത്തി സംയമീ
യസ്യാം ജാഗ്രതി ഭൂതാനി സാ നിശാ പശ്യതോ മുനേഃ –69

ജീവജാലങ്ങൾക്കെല്ലാം പരമാത്മാവ് എന്നാൽ രാത്രിപോലെയാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ രാത്രിയുടെ ഇരുട്ടിൽ ഒന്നും കാണപ്പെടുന്നില്ല അറിയുന്നും ഇല്ല. എന്നാൽ ഇന്ദ്രിയസംയമനം മൂലം യോഗികൾ – ഏതു രാത്രിയിലും പരമാത്മാവിനെ കാണുകയും അറിയുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു മാത്രമല്ല, പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശിക്കയും ചെയ്യുന്നു. സർവ്വജീവജാലങ്ങളും ശാശ്വതമില്ലാത്തതും നശ്വരവുമായ സുഖഭോഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടി രാവും പകലും അശ്രാന്ത പരിശ്രമം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. യോഗികൾ ഇതിനെ നല്ലതും ചീത്തയും തിരിച്ചറിയാൻ കഴിയാത്ത ഇരുട്ടുപിടിച്ചരാത്രിയായി കരുതുന്നു.

എന്തെന്നാൽ പരമാത്മാവിൽ അവർ അഭയം പ്രാപിച്ചവരാണ്. യോഗികൾ ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹത്തിലൂടെ പരമാത്മപദം നേടുന്നു. നശ്വരമായ സാംസ്കാരിക സുഖഭോഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ആളുകൾ അഹോരാത്രം പരിശ്രമിക്കുന്നു. യോഗികൾക്ക് ആ സാംസ്കാരിക ജീവിതം രാത്രിക്കു തുല്യമാണ്.

രമാ വിലാസു രാമ് അനുരാഗി തജത് ബമൻ ജിമി ജൻ ബഡഭാഗീ

(രാമഭക്തനായ ഹനുമാൻ ഭോഗവിലാസങ്ങളെ ഛർദ്ദിച്ച വസ്തു പോലെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നു) രാമചരിതമാനസ് 2–323–8

സത്യമാർഗ്ഗചാരിയായി ഭൗതിക വസ്തുക്കളെ വെറുക്കുന്ന ആൾ പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കുന്നു. സംസാരജീവിതം അയാളെ സ്വാധീനിക്കുന്നില്ല.

ഇനി മഹാത്മാക്കളുടെ ജീവിത രീതിയുടെ ചിത്രീകരണം നോക്കുക ഃ

ആ പൂര്യമാണമചലപ്രതിഷ്ഠം
സമുദ്രമാപ ഃ പ്രവിശന്തി യദ്വത്
തദ്വത്കാമാ യം പ്രവിശന്തി സർവ്വേ
സ ശാന്തിമാപ്നോതി ന കാമ കാമീ. **–70**

എല്ലാവിധത്തിലും പൂർണ്ണമായും സ്ഥിരമായും നിൽക്കുന്ന സമുദ്രത്തിലേക്ക് ഒഴുകിച്ചെല്ലുന്ന നദികൾ അതിനെ ഇളക്കി മറിക്കാതെ അവിടെ ലയിച്ചു ചേരുന്നതുപോലെ പരമാത്മനിഷ്ഠനും സ്ഥിരപ്രജ്ഞനുമായ ആളിലേക്കു കടന്നു ചെല്ലുന്ന കാമക്രോധാദികൾ വികാര വിക്ഷോഭമുണ്ടാകാതെ ഉള്ളിൽ വിലയം പ്രാപിച്ചുപോകുന്നു. ഇങ്ങനെയുളള പുരുഷൻ ഭോഗങ്ങൾ ആഗ്രഹിക്കാതെ പരമശാന്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഭോഗങ്ങൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനാകട്ടെ ഈ പരിതഃസ്ഥിതിയിൽ അശാന്തനാവുകയാണു പതിവ്.

അതിവേഗം ഇരച്ചൊഴുകുന്ന ആയിരക്കണക്കിനു നദികൾ വിളവുകൾ നശിപ്പിച്ച് ജീവികളെ വിഴുങ്ങി നഗരങ്ങളെ മുക്കി കോലാഹലത്തോടെ സമുദ്രത്തിൽ വന്നുവീഴുന്നു. എന്നാൽ സമുദ്രം ഒരിഞ്ചു പൊങ്ങുന്നില്ല, താഴുന്നുമില്ല, നദികൾ അതിൽ ലയിച്ചു പോകുന്നു. അപ്രകാരം തന്നെ സ്ഥിതപ്രജ്ഞനായ മഹാപുരുഷന്റെ ഉളളിലേക്കു വരുന്ന ഭോഗചിന്തകൾ അവിടെത്തന്നെ അവസാനിക്കും. ഈ മഹാപുരുഷന്മാരിൽ ശുഭമോ, അശുഭമോ ആയ ഒരു മാറ്റവും വരുത്താൻ അവയ്ക്കാവില്ല. യോഗിയുടെ കർമ്മം വെണ്മയോ കറുപ്പോ ഉളളതല്ല. എന്തെന്നാൽ സംസ്കാരത്തിന് ആധാരമായ ചിത്തം നിരോധിക്കപ്പെടുകയോ വിലയിക്കപ്പെടുകയോ ചെയ്തു കഴിഞ്ഞു. ഒപ്പം ഭഗവന്മഹിമയും ലബ്ധമായി. ഇനി യോഗിക്ക് ഒന്നും നേടാനായി അവശേഷിക്കുന്നില്ല. ഈ ഒറ്റ ശ്ലോകത്തിലൂടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന്റെ പല സംശയങ്ങൾക്കും സമാധാനം പറഞ്ഞു. സ്ഥിതപ്രജ്ഞന്റെ ലക്ഷണവും സ്വഭാവവുമെല്ലാം അറിയാനാണ് അർജ്ജുനൻ ആഗ്രഹിച്ചത്. വിധിസ്വഭാവവുമെല്ലാം അറിയാനാണ് അർജ്ജുനൻ ആഗ്രഹിച്ചത്. വിധിനിഷേധങ്ങൾക്കു വിധേയമാകാത്ത സമുദ്രത്തെപോലെയാണു സ്ഥിതപ്രജ്ഞൻ എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്ഥാപിച്ചു. പരമശാന്തിയിൽ മുഴുകിക്കഴിയുന്ന ആ സംയമിയോട് 'ഇങ്ങനെ ഇരിക്കണം' 'ഇങ്ങനെ നടക്കണം' എന്നൊക്കെ പറയാനാർക്കു കഴിയും? ഭോഗകാമനയുളളവർക്ക് എങ്ങനെ

ശാന്തികിട്ടും? ഇക്കാര്യം വീണ്ടും ഊന്നിപ്പറയുന്നു.

വിഹായ കാമാൻ യഃ സർവാൻ പുമാംശ്ചരതി നിഃസ്പൃഹ ഃ
നിർമമോ നിരഹങ്കാരഃ സ ശാന്തിമധിഗച്ഛതി –71

എല്ലാ കാമനകളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് ഞാനെന്നും എന്റേതെന്നും ഉള്ള ഭാവനയില്ലാതെ - ഒരാഗ്രഹവുമില്ലാതെ - ഒട്ടും അഹങ്കാരമില്ലാതെ വർത്തിക്കുന്ന പുരുഷൻ പരമശാന്തി പദംപ്രാപിക്കുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള ആൾക്ക് നേടാനായി ഒന്നും അവശേഷിക്കുന്നുണ്ടാവില്ല.

ഏഷാബ്രാഹ്മീസ്ഥിതി ഃ പാർത്ഥ! നൈനാം പ്രാപ്യ വിമുഹ്യതി
സ്ഥിത്വാസ്യാമന്തകാലേപി ബ്രഹ്മനിർവാണമൃച്ഛതി –72

പാർത്ഥ! ഉപരൗക്തമായ സ്ഥിതി ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരം കിട്ടിയ ആളുടെ സ്ഥിതിയാണ്. സമുദ്രത്തിൽ നദികൾ എന്നപോലെ ആ മഹാപുരുഷന്മാരിൽ വിഷയങ്ങൾ വിലയിച്ചു പോകുന്നു. അവർ പൂർണ്ണമായും പരമാത്മാവിനെ കണ്ടവരും സംയമികളുമാണ്. 'അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി' എന്ന് നിരന്തരം ഉരുവിട്ടതുകൊണ്ട് ഈ നില കൈവരുകയില്ല. സാധനകളിലൂടെ മാത്രമേ പരബ്രഹ്മ പ്രാപ്തിയുണ്ടാകൂ. ഇത്തരം മഹാപുരുഷന്മാർ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠരായി അന്ത്യകാലത്ത് ബ്രഹ്മാനന്ദ സുഖത്തിൽ ലയിക്കുന്നു.

നിഷ്കർഷം

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തോടുകൂടി ഗീത അവസാനിച്ചു എന്നു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. 'കർമ്മം' എന്ന വാക്കുച്ചരിച്ചതു കൊണ്ട് കർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ചു തീർന്നതായി കരുതാമെങ്കിലേ രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തോടെ ഗീതയുടെ കഥ കഴിഞ്ഞു എന്നു പറയാനാവൂ. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുഃ- 'അർജ്ജുനാ, നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തെപ്പറ്റി മനസിലാക്കിയാൽ സംസാരബന്ധനത്തിൽ നിന്നു മോചനം കിട്ടും. കർമ്മം ചെയ്യാൻ നിനക്ക് അവകാശമുണ്ട്. ഫലത്തിലില്ല. എന്നു വെച്ച് കർമ്മത്തിൽ അശ്രദ്ധയരുത്. താല്പര്യത്തോടെ നിരന്തരം പ്രവർത്തിക്കണം. തത്ഫലമായി പരമപുരുഷദർശനം കിട്ടും, സ്ഥിത പ്രജ്ഞനായി പരമശാന്തി നേടാം.' എന്നാൽ കർമ്മം എന്താണെന്നു മാത്രം പറഞ്ഞില്ല.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിനു സാംഖ്യയോഗം എന്ന പേരില്ല. ഈ പേര് ഗ്രന്ഥകർത്താവു നൽകിയതല്ല. ടീകാകാരന്മാരുടെ സംഭാവനയാണിത്. അവർ സ്വന്തം ബുദ്ധിയനുസരിച്ച് അങ്ങനെ ചെയ്തതിൽ അദ്ഭുതപ്പെടാനെന്തുള്ളു ?

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ കർമ്മത്തിന്റെ മഹത്ത്വത്തെപ്പറ്റി ഉദ്ബോധനം നടത്തിയിട്ട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന്റെ ഉള്ളിൽ കർമ്മത്തെപ്പറ്റി ഉത്കണ്ഠയുണർത്തി. അർജ്ജുനന്റെ സംശയങ്ങൾക്കു മറുപടിയായി സനാതനമായ ബ്രഹ്മത്തെ അറിഞ്ഞ് തത്ത്വജ്ഞാനിയാകാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിച്ചു. പരമാത്മ പ്രാപ്തിക്കുള്ള രണ്ടുപായവും ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. ജ്ഞാനയോഗവും നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗവും.

സ്വന്തം ശക്തി മനസ്സിലാക്കി ലാഭചേതങ്ങളെപ്പറ്റി നിർണ്ണയിച്ച് കർമ്മം ചെയ്യുന്നതാണു ജ്ഞാനയോഗം. പരമാത്മാവിൽ സർവ്വസ്വവും സമർപ്പിച്ച് പ്രതിഫലേച്ഛ കൂടാതെ സശ്രദ്ധം കർമ്മത്തിൽ മുഴുകുന്നതാണ് നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം അഥവാ ഭക്തിമാർഗ്ഗം. ഗോസ്വാമി തുളസിദാസൻ തുളസിരാമായണത്തിൽ ഈ രണ്ടുയോഗത്തിനെപ്പറ്റിയും ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ഃ-

'മോരേ പ്രൗഢതനയ സമ ഗ്യാനി ബാലക് സുത് സമ് ദാസ് അമാനി
ജനഹി മോർ ബല് നിജ് ബല്താഹി ദുഹു കഹം കാമക്രോധ് രിപു ആഹീ' തുളസീരാമായണം -3-42/8-9

(ജ്ഞാനമാർഗ്ഗം പിന്തുടരുന്ന പ്രൗഢന്മാരും ഭക്തിമാർഗ്ഗം അവലംബിക്കുന്ന ദാസന്മാരും എനിക്കു പുത്രതുല്യം പ്രിയപ്പെട്ടവരാണ്. അവർ സ്വന്തം കഴിവനുസരിച്ച് എന്റെ ശക്തി അറിയുന്നു. കാമക്രോധങ്ങളാകുന്ന ശത്രുക്കളെ വെന്നവരാണവർ).

എന്നെ ഭജിക്കുന്നവർ രണ്ടു തരത്തിലാണുള്ളത്. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗികളും ഭക്തിമാർഗ്ഗികളും. നിഷ്കാമ കർമ്മമാർഗ്ഗികൾ അതായത് ഭക്തിമാർഗ്ഗികൾ ശരണാഗതരായി മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നു. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗികൾ സ്വന്തം ശക്തിക്ക് അനുസരണമായി ലാഭനഷ്ടങ്ങളെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ച് വിശ്വാസപൂർവ്വം പുരോഗമിക്കുന്നു. ഇരുകൂട്ടരുടേയും ശത്രുക്കൾ കാമക്രോധാദികൾ തന്നെ. കാമനകൾ

ഉപേക്ഷിക്കുന്ന കാര്യത്തിലും കർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും രണ്ടു കൂട്ടരും ഏകാഭിപ്രായക്കാരാണ്. 'കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു തീർക്കുമ്പോൾ പരമശാന്തി അനുഭവപ്പെടു'മെന്നു പറഞ്ഞെങ്കിലും എന്താണു കർമ്മമെന്നു ഗീതാകാരൻ വ്യക്തമാക്കിയില്ല. ഇപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ 'കർമ്മം' ഒരു പ്രശ്നമായിരിക്കുന്നു. അർജ്ജുനന് കർമ്മത്തെപ്പറ്റി കൂടുതൽ അറിയാനുള്ള ഉത്കണ്ഠയുണ്ടായി. മൂന്നാമദ്ധ്യായം തുടങ്ങുമ്പോൾ തന്നെ ഈ പ്രശ്നം ഉന്നയിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത്ഭഗവത് ഗീതാസൂ
ഉപനിഷസ്തു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
കർമ്മജിജ്ഞാസ നാമ ദ്വിതീയോ അദ്ധ്യായഃ ||2 ||

ഓം ബ്രഹ്മം സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത് സാരഭൂതവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗ ശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ്ഗീതയിൽ കർമ്മ ജിജ്ഞാസ് എന്ന രണ്ടാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീ പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമദ് ഭഗവത്ഗീതായ ഃ (യഥാർത്ഥഗീതാ) ഭാഷ്യേ
കർമ്മജിജ്ഞാസ നാമ ദ്വിതീയോ അദ്ധ്യായ || 2 ||

ശ്രീമദ് പരമഹംസ പരമാനന്ദജീ മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച യഥാർത്ഥഗീത എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ് ഗീതാഭാഷ്യത്തിൽ കർമ്മജിജ്ഞാസ എന്ന രണ്ടാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർത്തിയാക്കുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത് !

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ തൃതീയോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി മൂന്നാമദ്ധ്യായം)

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ യുദ്ധം ചെയ്യാനുളള - ജ്ഞാനമാർഗ്ഗവിഷയകമായ ബുദ്ധി ഉപദേശിച്ചു. ജയിച്ചാൽ പരമോന്നത പദം കിട്ടും. തോറ്റാൽ ദേവത്വവും. രണ്ടായാലും നേട്ടമേ ഉണ്ടാകൂ. പിന്നീട് കർമ്മബന്ധനം ഇല്ലാതാക്കുന്ന നിഷ്കാമകർമ്മയോഗം ഉപദേശിച്ചു. കാമനകളെല്ലാം വെടിഞ്ഞ് ശ്രദ്ധയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുകയാണിതിന്റെ സ്വഭാവം.

അർജ്ജുനന് നിഷ്കാമകർമ്മത്തേക്കാൾ സരളമാണ് ജ്ഞാനയോഗമെന്നു തോന്നി. അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു. ‘ജനാർദ്ദനാ, ജ്ഞാനമാർഗ്ഗം ശ്രേഷ്ഠമെങ്കിൽ ഭയങ്കരമായ കർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ എന്നെ നിയോഗിക്കുന്നതെന്തിന്?’ സംശയം സ്വാഭാവികം. ഒരു സ്ഥലത്തേക്കു പോകാൻ രണ്ടു വഴിയുണ്ടെങ്കിൽ അതിൽ എളുപ്പവഴി ഏതു യാത്രക്കാരനും അന്വേഷിക്കുന്നതാകുന്നു. അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനൻ ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു ഃ

അർജ്ജുന ഉവാച ഃ-

ജ്യായസീ ചേത് കർമ്മണസ്തേ മതാ, ബുദ്ധിർജനാർദ്ദന!
തത് കിം കർമ്മണി ഘോരേ മാം നിയോജയസി കേശവ! -1

ജനങ്ങളോടു ദയകാട്ടുന്ന ജനാർദ്ദനാ, അങ്ങയുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠം ജ്ഞാനയോഗ മാണെങ്കിൽ വിഷമകരമായ കർമ്മയോഗത്തിലേക്ക് എന്നെ എന്തിനു നയിക്കുന്നു? കർമ്മയോഗം വിഷമകരമായിത്തോന്നിയത് അത് ഫലാപേക്ഷ കൂടാതെയും അശ്രദ്ധ ഒഴിവാക്കിയതും സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെയും യോഗദൃഷ്ടിക്കു കോട്ടം തട്ടാതെയും അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നതിനാലാണ്.

ജ്ഞാനയോഗമാണെങ്കിൽ തോറ്റാലും ജയിച്ചാലും നേട്ടമുള്ളതും സ്വശക്തിയും ഇച്ഛയുമനുസരിച്ചു ചെയ്യാവുന്നതുമാണ്. ഇതാണ് ജ്ഞാനയോഗത്തെ സരളമാക്കിയ പ്രത്യേകതകൾ. അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനൻ ഇങ്ങനെ നിവേദനം നടത്തി.

വ്യാമിശ്രേണേവ വാക്യേന ബുദ്ധിംമോഹയസീവ മേ
തദേകം വദ നിശ്ചിത്യ യേന ശ്രേയോഹമാപ്നുയാം -2

‘അങ്ങ് കുഴഞ്ഞുമറിഞ്ഞ് അവ്യക്തമായ വാക്യങ്ങളാൽ എന്റെ ബുദ്ധിയെ സമ്മോഹിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു. എന്റെ ബുദ്ധിയുടെ മങ്ങൽ മാറ്റണമെന്നല്ലെ അങ്ങ് വിചാരിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് മോക്ഷത്തിനുള്ള ഒരു വഴി ഇവയിൽ നിന്നു നിശ്ചയിച്ച് എനിക്കു പറഞ്ഞു തരുക’. ശ്രീകൃഷ്ണൻ അപ്പോൾ ഇങ്ങനെ ഇതിനു മറുപടി പറഞ്ഞു ഃ

ശ്രീഭഗവാനുവാച -

ലോകേസ്മിൻ ദ്വിവിധാ നിഷ്ഠാ പുരാ പ്രോക്താ മയാനഘ
ജ്ഞാനയോഗേന സാംഖ്യാനാം കർമ്മയോഗേന യോഗിനാം -3

പുണ്യവാനായ അർജ്ജുനാ, ഈ ലോകത്ത് സത്യാന്വേഷണത്തിനുള്ള രണ്ടു മാർഗ്ഗങ്ങളുണ്ടെന്നു ഞാൻ നേരത്തെ പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. സത്യയുഗത്തിലോ ത്രേതായുഗത്തിലോ മാത്രം ആചരിക്കാനായിരുന്നില്ല. ഇപ്പോഴും എപ്പോഴും ആചരിക്കാനാണിവ

ഉദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ഇവയെപ്പറ്റി രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ചു കഴിഞ്ഞല്ലോ. ജ്ഞാനികൾക്ക് ജ്ഞാനമാർഗ്ഗവും യോഗികൾക്ക് നിഷ്കാമ കർമ്മ മാർഗ്ഗവും കൂടുതൽ അനുയോജ്യമാണ്. എന്നാൽ രണ്ടു മാർഗ്ഗത്തിലും കർമ്മം അനിവാര്യം തന്നെ.

ന കർമ്മണാമനാരംഭാ ന്നൈഷ്കർമ്മ്യം പുരുഷോശ്നുതേ
ന ച സംന്യസനാദേവ സിദ്ധിം സമധിഗച്ഛതി –4

അർജ്ജുനാ, കർമ്മമൊന്നും ആരംഭിക്കാത്തതുകൊണ്ട് നിഷ്കർമ്മതയുടെ ഫലം കിട്ടുകയില്ല. ആരംഭിച്ച കർമ്മങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ചതുകൊണ്ടും ഭഗവദ്പ്രാപ്തിയാകുന്ന പരമസിദ്ധി ലഭിക്കുന്നില്ല. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗമോ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗമോ സ്വീകരിച്ചാലും കർമ്മം ചെയ്യുക തന്നെ വേണം.

സാധാരണയായി സാധകന്മാർ ഭഗവത് പദത്തിലെത്താനുള്ള സുരക്ഷിതമായ എളുപ്പമാർഗ്ഗമാണ് അന്വേഷിക്കുക. 'കർമ്മം ആരംഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ നിഷ്കർമ്മി'യാകാം എന്നത് തെറ്റിദ്ധാരണയാണ് എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. ശുഭാശുഭ കർമ്മങ്ങളുടെ പരിണാമവേളയിൽ ഉണ്ടാകേണ്ട പരമനിഷ്കർമ്മാവസ്ഥ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു തന്നെ നേടിയെടുക്കേണ്ടതാണ്. 'ഞാൻ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗിയാണ്. അതുകൊണ്ട് കർമ്മം ചെയ്യേണ്ട കാര്യമില്ല'. എന്നു കരുതി ഒന്നും ചെയ്യാതെ കഴിയുന്ന ആൾ ജ്ഞാനിയേ അല്ല. ചെയ്യാൻ തുടങ്ങിയ കർമ്മം ഇടയ്ക്കു നിറുത്തി വച്ചാൽ ഭഗവത് സാക്ഷാത്ക്കാരമാകുന്ന പരമസിദ്ധി ഉണ്ടാവുകയില്ല. എന്തെന്നാൽ –

ന ഹി കശ്ചിത് ക്ഷണമപി ജാതു തിഷ്ഠത്യകർമ്മകൃത്
കാര്യതേ ഹ്യവശഃ കർമ്മ സർവഃ പ്രകൃതിജൈർഗുണൈഃ –5

ആർക്കും ഒരു കാലത്തും ഒരു നിമിഷം പോലും കർമ്മം ചെയ്യാതെ കഴിയാനാവില്ല. എന്തെന്നാൽ എല്ലാവരും പ്രകൃതി സിദ്ധമായ ഗുണങ്ങളാൽ വിവശരായി എപ്പോഴും കർമ്മം ചെയ്തു കൊണ്ടു തന്നെയിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതിയും പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുണ്ടായ ഗുണങ്ങളും ഉള്ളിടത്തോളംകാലം കർമ്മം ചെയ്യാതെ ആർക്കും ജീവിക്കാനാവില്ല.

നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ മുപ്പത്തിമൂന്നാം പദ്യത്തിലും മുപ്പത്തേഴാം

പദ്യത്തിലും ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നുണ്ട്. 'എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ജ്ഞാനത്തിൽ ചെന്നവസാനിക്കുന്നു. ജ്ഞാനാഗ്നി കർമ്മങ്ങളെ മുഴുവൻ ഭസ്മമാക്കുന്നു'. ഇവിടെ പറയുന്നത് കർമ്മം ചെയ്യാതെ ആർക്കും കഴിയാനാവില്ലെന്നാണ്. ആ മഹാപുരുഷന്റെ നിഗമനം ഇതാണ്ഃ- യജ്ഞം ചെയ്തു ചെയ്ത് ത്രിഗുണങ്ങൾക്കപ്പുറത്തെത്തുമ്പോൾ മനോനാശവും ചിദ്രൂപ സാക്ഷാത്കാരവുമുണ്ടാകുന്നു. യജ്ഞത്തിനു പരിണാമമുണ്ടാകുമ്പോൾ കർമ്മങ്ങളും അവസാനിക്കുന്നു. നിർധാരിതമായ ക്രിയകൾ പൂർണ്ണതയിലെത്താതെ കർമ്മത്തിനു വിലയം സംഭവിക്കയില്ല. പ്രകൃതി വിട്ടുപോവുകയുമില്ല.

കർമ്മേന്ദ്രിയാണി സംയമ്യ യ ആസ്തേ മനസാ സ്മരൻ
ഇന്ദ്രിയാർത്ഥാൻ വിമൂഢാത്മാ മിഥ്യാചാര ഃ സ ഉച്യതേ -6

മൂഢാത്മാക്കൾ കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളെ ബലാൽക്കാരമായി നിരോധിച്ച് മനസ്സിൽ വിഷയചിന്തകൾ വച്ചുപുലർത്തുന്നു. അവർ ജ്ഞാനികളല്ല, പാഖണ്ഡികളാണ്. കൃഷ്ണന്റെ കാലത്ത് ഇത്തരം ദുരാചാരങ്ങൾ നിലനിന്നിരുന്നു. ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാതെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ മനഃപൂർവ്വം തടഞ്ഞ് ചിലർ ഞാൻ ജ്ഞാനിയാണ്, പൂർണ്ണനാണ് എന്നെല്ലാം അവകാശപ്പെട്ടു ജീവിതം നയിച്ചിരുന്നു. അവരെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ധൂർത്തരെന്നാണു വിളിക്കുന്നത്. ജ്ഞാനമാർഗ്ഗമോ നിഷ്കാമ കർമ്മമാർഗ്ഗമോ ഏത് അംഗീകരിച്ചാലും കർമ്മം ആർക്കും ഒഴിവാക്കാനാവില്ല.

യസ്ത്വിന്ദ്രിയാണി മനസാ നിയമ്യാരഭതേർജ്ജുന !
കർമേന്ദ്രിയൈഃ കർമ്മയോഗ മസക്തഃ സ വിശിഷ്യതേ -7

അർജ്ജുനാ, വാസനകൾ സ്ഫുരിക്കാത്ത മനസ്സുകൊണ്ട് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ച് അനാസക്തനായി കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ കൊണ്ട് കർമ്മയോഗം ആചരിക്കുന്ന ആൾ ശ്രേഷ്ഠനത്രേ. ഇനി എന്തു കർമ്മമാണ് ആചരിക്കേണ്ടത് എന്ന പ്രശ്നത്തിലേക്കു കടക്കുന്നു.

നിയതം കുരു കർമ്മത്വം കർമ്മ ജ്യായോ ഹ്യകർമ്മണ ഃ
ശരീരയാത്രാപി ച തേ ന പ്രസിദ്ധ്യേദകർമണ ഃ -8

അർജ്ജുനാ, നീ ചെയ്യാൻ നിശ്ചയിച്ചു വച്ചിട്ടുള്ള കർമ്മങ്ങൾ

ചെയ്യുക. കർമ്മങ്ങൾ നിരവധിയാണ്. അവയിൽ നിന്നു വേണ്ടതുമാത്രം തെരഞ്ഞെടുത്തു ചെയ്തു തീർക്കുക എന്നർത്ഥം. കർമ്മം ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതിനെക്കാൾ ചെയ്യുക തന്നെയാണ് നല്ലത്. ചെയ്യേണ്ട നിയതകർമ്മങ്ങൾ ഭംഗിയായി അനുഷ്ഠിച്ചാൽ ജന്മമരണ ഭയത്തിൽ നിന്നു തന്നെ വിടുതൽ നേടാം. അതിനാൽ കർമ്മം ശ്രേഷ്ഠം തന്നെ. കർമ്മം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ശരീരയാത്ര - ശരീരം പുലർത്തൽ പോലും നടക്കാതെയാവും. എങ്ങനെയുള്ള ശരീരം പുലർത്തൽ? എന്ത്? നിങ്ങൾ ശരീരമാണോ? മനുഷ്യർ ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളിലൂടെ യുഗയുഗാന്തരങ്ങളിലൂടെ ശരീരയാത്ര നടത്തുകയാണ്. വസ്ത്രം ജീർണ്ണമായാൽ അതുമാറി പുതിയതു ധരിക്കുന്നതുപോലെ കൃമികീട പക്ഷികൾ മുതൽ മനുഷ്യൻ വരെ ശരീരങ്ങൾ മാറി മാറി സ്വീകരിക്കയാണ്. ബ്രഹ്മാവു മുതൽ പ്രപഞ്ചം വരെയുള്ള എല്ലാം മാറ്റത്തിനു വിധേയമാണ്. ഉത്തമവും അധമവുമായ യോനികളിലൂടെ പിറവിയെടുക്കുന്ന എല്ലാ ജീവികളും ശരീരത്തിലൂടെയാണ് യാത്ര തുടരുന്നത്. കർമ്മം ഈ യാത്രയെ സുഗമമാക്കുന്നു. ജന്മമെടുത്താൽ യാത്ര തുടർന്നുകൊണ്ടേയിരിക്കും. ആദ്യത്തെ ശരീരം വിട്ടാൽ രണ്ടാമത്തെ ശരീരത്തിലൂടെ പഥികൻ യാത്ര തുടരും. ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിയാൽ - പരമാത്മപദത്തിലെത്തിയാൽ ആത്മാവിന് പിന്നെ ശരീരയാത്ര നടത്തേണ്ട കാര്യമില്ല. ശരീരം ഉപേക്ഷിക്കയും ധരിക്കയും ചെയ്യുന്ന പരിപാടി സമാപ്തമായി എന്നർത്ഥം. (മോക്ഷ്യസേ ശുഭാത് 4-16) അർജ്ജുനാ, കർമ്മം ചെയ്തു നീ സംസാര ബന്ധനമാകുന്ന അശുഭത്തിൽ നിന്നു മോചനം നേടും, ആ നിർധാരിതമായ കർമ്മത്തെപ്പറ്റി തുടർന്നു പറയുന്നു ഃ

യജ്ഞാർത്ഥാത് കർമ്മണോന്യത്ര ലോകോയം കർമ്മബന്ധന ഃ
തദർത്ഥം കർമ്മ കൗന്തേയ! മുക്തസങ്ഗ ഃ സമാചര -9

അർജ്ജുനാ, യജ്ഞത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള പ്രക്രിയയാണു കർമ്മം. യജ്ഞം പൂർണ്ണമാക്കാനുള്ള പ്രയാസകരമായ കർമ്മപരിപാടിയാണിത്. ഈ നിശ്ചിതമായ പ്രക്രിയയ്ക്കപ്പുറത്തുള്ളതു കർമ്മമല്ലേ? ഈ പ്രശ്നത്തിന് 'അല്ല' എന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മറുപടി. അന്യത്രലോകോയം കർമ്മബന്ധനം ഈ യജ്ഞപ്രക്രിയയ്ക്ക് അപ്പുറത്ത് ആളുകൾ രാപകൽ ചെയ്തുകൂട്ടുന്ന കാര്യങ്ങൾ

കർമ്മത്തിന്റെ പരിധിയിൽ പെടുകയില്ല. അവ തത്കർത്താക്കൾക്കു ബന്ധനങ്ങളായി പരിണമിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് അല്ലയോ അർജ്ജുനാ, യജ്ഞം ഭംഗിയായി മുഴുമിപ്പിക്കാൻ വേണ്ടി സംഗദോഷമില്ലാതെ സത്കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുക.

ഇപ്പോൾ നമുക്കു മനസ്സിലായി, യജ്ഞത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള പ്രക്രിയയാണു കർമ്മമെന്ന്. ഇപ്പോൾ ഒരു പുതിയ പ്രശ്നം ആവിർഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്താണീ യജ്ഞമെന്നു പറയുന്നത്? ഇക്കാര്യം നാലാമദ്ധ്യായത്തിലാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യക്തമാക്കുന്നത്. ചിത്രീകരിക്കാൻ പോകുന്ന വസ്തുവിന്റെ സവിശേഷതകളും ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളും ആദ്യം വ്യക്തമാക്കി ആളുകളുടെ ശ്രദ്ധയെ ഉണർത്തിവിട്ടശേഷം അതിന്റെ മുഖ്യസിദ്ധാന്തങ്ങൾ അനാവരണം ചെയ്യുക എന്നതാണ് യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആഖ്യാനശൈലി.

കർമ്മം നിർധാരിതമായ ഒരു ക്രിയയാണെന്നും തോന്നിയതുപോലെ ചെയ്യുന്നതൊന്നും കർമ്മമല്ലെന്നും ഊന്നിപ്പറഞ്ഞ് അദ്ദേഹം കർമ്മത്തിന്റെ രണ്ടാം പടിയിലേക്കു കടക്കുകയാണിവിടെ ചെയ്തത്.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായത്തിൽ ആദ്യമായി കർമ്മം എന്ന പേര് ഉന്നയിച്ചിട്ട് അതിന്റെ സവിശേഷതകളെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിച്ചു. ഈ മൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ചിട്ട് മനസ്സിൽ വിഷയ ചിന്തവെച്ചു പുലർത്തുന്നവർ മിഥ്യാചാരന്മാരാണെന്നും ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടൊപ്പം മനസും നിയന്ത്രിച്ച് കർമ്മേന്ദ്രിയം കൊണ്ടു നിഷ്കാമ കർമ്മം ചെയ്യുകയാണുത്തമമെന്നും പ്രസ്താവിച്ചു. പിന്നീട് യജ്ഞം - അതായത് നിർധാരിതകർമ്മം ചെയ്യാൻ ഉപദേശിച്ചു.

യജ്ഞത്തിനു കാര്യരൂപം നൽകുകയാണു ശരിയായ കർമ്മം. യജ്ഞത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയേയും സവിശേഷതയേയും പറ്റി ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ യജ്ഞത്തിന്റെ ഉജ്ജ്വലരൂപം വ്യക്തമാക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്.

കർമ്മത്തിന്റെ നിർവ്വചനം ഗീത മനസ്സിലാക്കാനുള്ള ഒരു താക്കോലാണ്. യജ്ഞത്തിന്റെ പരിധിക്കപ്പുറത്തും ആളുകൾ പലതരം

ജോലികളിൽ മുഴുകിക്കഴിയുന്നുണ്ട്. കൃഷി, വ്യാപാരം തുടങ്ങിയ ജോലികളിൽ ചിലർ അടിമപ്പണി ചെയ്യുന്നു. ചിലർ സേവക വൃത്തിയിൽ കഴിയുന്നു. ചിലർബുദ്ധിജീവികൾ. മറ്റു ചിലർ ശ്രമജീവികൾ. ചിലർ സമാജസേവയെ കർമ്മമെന്നു കരുതുന്നു. മറ്റു ചിലർ ദേശസേവയേയും. ഇവർ സകാമന്മാരും നിഷ്കാമന്മാരുമായി ഇങ്ങനെ പലതരം കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഇവകൾ കർമ്മങ്ങളല്ല. ഇവയെല്ലാം ബന്ധനകാരികളാണ് (അന്യത്രലോകോയം കർമ്മബന്ധനം) മോചനകാരികൾ യജ്ഞരൂപത്തിലുളള കർമ്മങ്ങൾ മാത്രം. യജ്ഞത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയെപ്പറ്റി ഇനി പ്രസ്താവിക്കുന്നു.

സഹയജ്ഞാഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ പുരോവാച പ്രജാപതിഃ
അനേന പ്രസവിഷ്യധ്വ മേഷ വോസ്ത്വിഷ്ടകാമധുക് -10

പ്രജാപതിയായ ബ്രഹ്മാവ് കല്പാരംഭത്തിൽ 'യജ്ഞത്തോടുകൂടി പ്രജകളെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ട് യജ്ഞത്തിലൂടെ ഐശ്വര്യ സമൃദ്ധികൾ നേടുക' എന്നുപദേശിച്ചു. ഈ യജ്ഞം നിങ്ങൾക്ക് അഭീഷ്ടങ്ങൾ പ്രദാനം ചെയ്കയും അനിഷ്ടവും വിനാശവും ഒഴിവാക്കുകയും കാമനകൾ നിറവേറ്റുകയും ചെയ്യുമെന്നും അറിയിച്ചു.

ആരാണീ ബ്രഹ്മാവ്? നാലു മുഖവും എട്ടു കണ്ണുകളുമുളള ഒരു ദേവനാണോ അല്ലെന്നാണു ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായം. അപ്പോൾ ആരാണീ പ്രജാപതി? പ്രജകളുടെ മൂലസ്രോതസ് എവിടെ നിന്നൊഴുകിയിറങ്ങിയോ ആ സനാതന ശക്തികേന്ദ്രം. അഥവാ ആ ശക്തികേന്ദ്രത്തിന്റെ പ്രതീകമായ ഒരു മഹാപുരുഷൻ. വാസ്തവത്തിൽ ബുദ്ധിതന്നെയാണു ബ്രഹ്മാവ്. 'അഹംകാരം ശിവനും, മനസ് ചന്ദ്രനും ചിത്തം മഹത്തത്ത്വ' വുമാണെന്ന് തുളസിരാമായണത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. സൃഷ്ടിവേളയിൽ ബുദ്ധിക്ക് ഒരു യന്ത്രത്തിന്റെ സ്ഥാനമേ ഉണ്ടായിരുന്നുളളു. പ്രജാപതിയുടെ ശബ്ദത്തിൽ പരമാത്മാവു തന്നെയാണു സംസാരിച്ചിരുന്നത്.

ഈശ്വരഭജനം എന്ന പ്രക്രിയ തുടരുമ്പോൾ ബുദ്ധിക്ക് ഉത്തരോത്തരം ഉന്മേഷവും ഉണർവും ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കും. തുടക്കത്തിൽ ആ ബുദ്ധി, ബ്രഹ്മവിദ്യയുമായി

ചേർന്നിരിക്കുന്നതിനാൽ 'ബ്രഹ്മവിത്ത്' എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അനുക്രമം വികാരങ്ങൾക്കു ശമനമുണ്ടാകുമ്പോൾ – ബ്രഹ്മവിദ്യ മുഴുവൻ ഉൾക്കൊണ്ടു കഴിയുമ്പോൾ ബ്രഹ്മവിദ്വരൻ എന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ഉണർവ്വും സൂക്ഷ്മതയും ഉണ്ടാകുമ്പോൾ ബുദ്ധി വികസിതമായിത്തീരുന്നു. അപ്പോൾ 'വിദ്വദ്വരീയാൻ' എന്നാവും പേര്. ക്രമേണ അദ്ദേഹം മറ്റുള്ളവരുടെ ഉത്ഥാനത്തിനുവേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള അർഹത നേടുന്നു. ബുദ്ധിയുടെ പരമകാഷ്ഠയാണത്. പരമാത്മാവ് ഉള്ളിൽ നിറഞ്ഞു നില്ക്കുന്ന ആ അവസ്ഥയിൽ പുരുഷൻ ബ്രഹ്മവിദ്വരിഷ്ഠൻ ആയിത്തീരുന്നു. ബുദ്ധിയന്ത്രം പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്ന ഇത്തരം മഹാപുരുഷന്മാരും 'പ്രജാപതി' എന്ന പേരിന് അർഹരാണ്. അവർ പ്രകൃതിയിലെ ദ്വന്ദ്വങ്ങളെ വിശ്ലേഷണം ചെയ്ത് സാധനാക്രിയകൾ രൂപീകരിക്കുന്നു. മുമ്പ് സമാജം അവ്യവസ്ഥിതവുമായിരുന്നു. സൃഷ്ടി അനാദിയാണ്. സംസ്കാരവും പണ്ടേ ഉണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ അതിനു ചിട്ടയും ക്രമവുമില്ലാതായി എന്നു മാത്രം. അതിനെ സുവ്യവസ്ഥിതമാക്കി യജ്ഞത്തിന് അനുരൂപമാക്കുകയാണ് മഹാപുരുഷന്മാർ.

ഇത്തരം മഹാപുരുഷന്മാർ കല്പത്തിന്റെ ആദിയിൽ യജ്ഞത്തോടുകൂടിയ പ്രജകളെ തയ്യാറാക്കി. കല്പം രോഗം മാറ്റുന്നു. വൈദ്യന്മാർ കല്പത്തിന്റെ പരിഷ്കർത്താക്കളാണ്. ചിലർ കായകല്പചികിത്സ നടത്തുന്നു. ഇത് ക്ഷണികമായ ശരീരത്തിനുള്ളതാണ്. വാസ്തവികമായ കല്പം സംസാരമാകുന്ന രോഗത്തെ മാറ്റാനുള്ളതാണ്. ആരാധനയുടെ ആരംഭം ഈ കല്പത്തിന്റെ തുടക്കമാണ്. ആരാധന പൂർണ്ണമായാൽ നിങ്ങളുടെ കല്പവും പൂർണ്ണമാവും.

ഇപ്രകാരം പരമാത്മസ്വരൂപത്തിൽ സ്ഥിതരായ മഹാപുരുഷന്മാർ ഭജനത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ യജ്ഞസഹിതമായ സംസ്കാരങ്ങൾക്കു വ്യവസ്ഥയുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ട് 'യജ്ഞത്തിലൂടെ ഐശ്വര്യസമൃദ്ധി നേടാൻ' ആഹ്വാനം നടത്തി. എങ്ങനെയുള്ള ഐശ്വര്യസമൃദ്ധി? പുതിയ കെട്ടിടങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കണമെന്നോ കൂടുതൽ പണം സമ്പാദിക്കണമെന്നോ ആണോ ? അല്ല, യജ്ഞം 'ഇഷ്ടകാമധുക്' ആത്മാവിനെ സംബന്ധിച്ച കാമനകൾ

പൂർത്തിയാക്കുക എന്ന ഐശ്വര്യസമൃദ്ധിയാണിവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. ഇവിടെ ഒരു സംശയമുണ്ടാവുക സ്വാഭാവികമാണ്. നേരിട്ട് പരമാത്മ പ്രാപ്തിയുണ്ടാക്കുമോ അതോ ക്രമേണ ഉണ്ടാക്കുമോ ?

ദേവാൻ ഭാവയതാനേന തേ ദേവാ ഭാവയന്തുവ ഃ
പരസ്പരം ഭാവയന്ത ഃ ശ്രേയ ഃ പരമവാപ്സ്യഥ -11

ഈ യജ്ഞത്തിലൂടെ ദേവതകളുടെ ഉന്നതി അതായത് ദൈവീസമ്പത്തിന് അഭിവൃദ്ധി ഉണ്ടാക്കുക. അങ്ങനെ ചെയ്താൽ ആ ദേവതകൾ നിങ്ങൾക്ക് ഐശ്വര്യ സമൃദ്ധിയുണ്ടാക്കും. ഇപ്രകാരം പരസ്പരം ഐശ്വര്യമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ട് പരമശ്രേയസ് നേടുക. പരമശ്രേയസ് നേടിയാൽ പിന്നെ ഒന്നും നേടാനുണ്ടാവില്ല. യജ്ഞത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതോടെ ഉള്ളിൽ ദൈവീകസമ്പത്ത് വന്നു നിറഞ്ഞു തുടങ്ങും (യജ്ഞത്തിന്റെ അർത്ഥം പിന്നീട് വിവരിക്കും). പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശം ലഭിക്കാൻ സഹായകമായ അന്തഃകരണത്തിന്റെ സജാതീയ ശക്തിയാണു ദൈവീക സമ്പത്ത്. അതു നമ്മെ ഈശ്വരത്വത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നു. കല്ല്, വെള്ളം തുടങ്ങിയ ബാഹ്യദേവതകൾക്ക് അതിനുള്ള കഴിവില്ല. യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് ഈ ദേവതകൾക്ക് അസ്തിത്വം തന്നെ ഇല്ലെന്നാണ്.

ഇഷ്ടാൻ ഭോഗാൻ ഹി വോ ദേവാ ദാസ്യന്തേ യജ്ഞഭാവിതാ :
തൈർദത്താനപ്രദായൈഭ്യോ യോ ഭുങ്ക്തേ സ്തേന ഏവ സഃ -12

യജ്ഞത്തിലൂടെ വളർത്തിയ ദേവത അതായത് ദൈവീക സമ്പത്ത് നിങ്ങൾക്ക് പരമാത്മാവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ദിവ്യസുഖങ്ങൾ നൽകും. അതു നേടാൻ വേറെ മാർഗ്ഗമില്ല. ഈ ദൈവിക ഗുണങ്ങളെ വളർത്താതെ ഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നവർ കള്ളന്മാരാണ്. ഐശ്വര്യം കിട്ടുക തന്നെയില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ അനുഭവിക്കുന്ന തെങ്ങനെ? എങ്കിലും തങ്ങൾ പൂർണ്ണരാണ്, തത്ത്വദർശികളാണ് എന്നെല്ലാം പൊങ്ങച്ചം പറയുന്നതിന് യാതൊരു കുറവുമില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് കള്ളന്മാരാണെന്നു പറയുന്നത്. ഇനി ദൈവീകസമ്പത്ത് നേടുന്നവരെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

യജ്ഞ ശിഷ്ടാശിനഃ സന്തോ മുച്യന്തേ സർവകിൽബിഷൈഃ
ഭുഞ്ജതേ തേ ത്വഘം പാപാ യേ പചന്ത്യാത്മകാരണാത് -13

യജ്ഞം കഴിഞ്ഞ് അവശേഷിക്കുന്ന അന്നം ഭക്ഷിക്കുന്ന സജ്ജനങ്ങൾ എല്ലാ പാപങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തരാവുന്നു. ദൈവീകസമ്പത്ത് വളർന്നു വളർന്ന് ഒടുവിൽ ഫലപ്രാപ്തിയിലെത്തുന്നു. യജ്ഞം പൂർണ്ണമാകുമ്പോൾ ലബ്ധമാകുന്ന ബ്രഹ്മം അന്നമാണ്. ഇക്കാര്യം ഭംഗ്യന്തരേണ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ അവതരിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. 'യജ്ഞശിഷ്ടാമൃത ഭുജോ യാന്തി ബ്രഹ്മസനാതനം'. ബ്രഹ്മം സൃഷ്ടിക്കുന്ന അമൃത തുല്യമായ അന്നം കഴിക്കുന്നവർ സനാതനമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ആ അന്നം സർവ്വപാപഹരമാണ്. ഇതു പുണ്യവാന്മാരുടെ കാര്യം പാപികൾ മോഹജന്യമായ ശരീരത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമാണു ഭക്ഷണം പാകം ചെയ്യുന്നത്. അവർ പാപത്തെയാണു ഭക്ഷിക്കുന്നത്. ഭജനയും ആരാധനയുമെല്ലാം നടത്തിയെങ്കിലും ശരീരക്ഷേമമായിരുന്നു ലക്ഷ്യം. അതുകൊണ്ട് തുടങ്ങിയിടത്തു തന്നെ നിൽക്കേണ്ടി വരുന്നു. നശ്വരമായ ശരീരത്തിനുവേണ്ടി ചെയ്ത കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലമായുണ്ടായ സുഖഭോഗം എത്രകാലം നിൽക്കാനാണ്. ആരാധന നടത്തിയെങ്കിലും അനുഭവിക്കേണ്ടി വന്നതു് പാപമാണ്.

'പലടി സുധാ തേ സഠ വിഷ ലേഹീം' (ശഠൻ അമൃതിനു പകരം വിഷം കുടിക്കുന്നു) ശരീരത്തിനുവേണ്ടി ചെയ്യുന്ന കർമ്മം നഷ്ടമാവുന്നില്ല. എങ്കിലും സാധകനു മുന്നോട്ടു പോകാൻ കഴിയുന്നില്ല. അതിനാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിഷ്കാമമായി കർമ്മം (ഭജനം) ചെയ്യാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു. പരമശ്രേയസിനു കാരണമായ യജ്ഞം മഹാപുരുഷന്മാരിലൂടെ അറിഞ്ഞ് അനുഷ്ഠിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ട് പ്രജകളുടെ ഉൽപത്തിയെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

അന്നാദ് ഭവന്തി ഭൂതാനി പർജ്ജന്യാദന്നസംഭവ ഃ
യജ്ഞാദ് ഭവതിപർജ്ജന്യോ യജ്ഞഃ കർമ്മസമുദ്ഭവ ഃ -14
കർമ്മ ബ്രഹ്മോദ്ഭവം വിദ്ധി ബ്രഹ്മാക്ഷരസമുദ്ഭവം
തസ്മാത് സർവ്വഗതം ബ്രഹ്മ നിത്യം യജ്ഞേ പ്രതിഷ്ഠിതം -15

എല്ലാ ജീവികളും അന്നത്തിൽനിന്നാണുണ്ടാകുന്നത്. 'അന്നം ബ്രഹ്മ വ്യജാനാത്' തൈത്രേയം 2-1. അന്നം പരമാത്മാവു തന്നെയാകുന്നു. ആ ബ്രഹ്മപിയൂഷത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കിയാണ്

ആളുകൾ യജ്ഞത്തിൽ തല്പരരാകുന്നത്. അന്നം ഉണ്ടാകുന്നത് മഴയിൽ നിന്നാണ്. മേഘങ്ങളിൽ നിന്നു പൊഴിയുന്ന വൃഷ്ടിയല്ല, കൃപാ വൃഷ്ടിയാണ് ഇവിടെ വിവക്ഷിതം. മുമ്പു സഞ്ചയിച്ച യജ്ഞകർമ്മമാണ് ഇവിടെ കൃപാ വൃഷ്ടിയായി പെയ്യുന്നത്. ഇന്നു നടത്തുന്ന യജ്ഞകർമ്മങ്ങളാണ് നാളെ കൃപയുടെ രൂപത്തിൽ ലഭിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടാണ് വൃഷ്ടി യജ്ഞത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നു എന്നു പറയുന്നത്. 'സ്വാഹാ' പറയുകയും തീയിൽ എണ്ണയും നെയ്യും ഒഴിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് മഴ പെയ്യുമായിരുന്നെങ്കിൽ ലോകത്തിലെ മരുഭൂമികൾ ഇങ്ങനെ ഊഷരമായി കിടക്കുമായിരുന്നോ? കൃപാവൃഷ്ടിയാണ് യജ്ഞത്തിന്റെ സംഭാവന. ഈ യജ്ഞം കർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നുണ്ടാവുന്നു. കർമ്മം കൊണ്ട് പൂർണ്ണമാവുകയും ചെയ്യുന്നു.

ആ കർമ്മം വേദത്തിൽ നിന്നുണ്ടായതാണെന്നറിയുക, വേദം ബ്രഹ്മനിഷ്ഠരായ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ വാക്കുകളാണ്. വേദം കുറേ ശ്ലോകങ്ങളുടെ സമാഹാരമല്ല, അറിയാൻ കഴിയാത്ത തത്ത്വങ്ങളുടെ നേരിട്ടുള്ള അനുഭൂതിയാണത്. വേദം അവിനാശിയായ പരമാത്മാവിൽ നിന്ന് ഉദ്ഭവിച്ചതാണെന്നറിയുക. അപ്പോൾ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ വാക്കുകളാണ് വേദമെന്നു പറഞ്ഞതോ ? രണ്ടും ശരി തന്നെ. ആ മഹാപുരുഷന്മാർ പരമാത്മാവുമായി താദാത്മ്യം പ്രാപിച്ചവരാണ്. അവരിലൂടെ സംസാരിച്ചത് പരമാത്മാവു തന്നെ. അതുകൊണ്ടാണ് വേദം അപൗരുഷേയമെന്നു പറയുന്നത്. യജ്ഞത്തിലൂടെ മനോനിരോധനം സാധ്യമാകുമ്പോഴാണ് പരമാത്മാവു വിദിതനാകുന്നത്. സർവ്വ വ്യാപിയും അക്ഷര രൂപിയുമായ പരമാത്മാവ് സദാ യജ്ഞത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിതനാണ്. പരമാത്മാവിനെ നേടാനുള്ള ഒരേ ഒരുപായമാണു യജ്ഞം. ഈ ആശയത്തിന് ഊന്നൽ കൊടുത്തുകൊണ്ട് വീണ്ടും പറയുന്നു ഃ

ഏവം പ്രവർത്തിതം ചക്രം നാനുവർത്തയതീഹ യ ഃ
അഘായുരിന്ദ്രിയാരാമോ മോഘം പാർത്ഥ! സ ജീവതി -16

ഹേ പാർത്ഥ! ഈ ലോകത്ത് മനുഷ്യശരീരം ലഭിച്ചിട്ടും ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ വൃദ്ധിയിലൂടെയും പരമാത്മ ഭക്തിയിലൂടെയും പരസ്പര ക്ഷേമപ്രവർത്തിയിലൂടെയും പരമാത്മപദമെന്ന

അക്ഷയലക്ഷ്യം നേടാൻ ഉള്ള സാധനാക്രമത്തെ അനുസരിക്കാതെ യാതൊരാൾ കഴിയുന്നുവോ അയാൾ ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലൂടെ ആനന്ദമനുഭവിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവനും പാപിഷ്ഠനുമായി കേവലം വ്യർത്ഥ ജീവിതം നയിക്കയാണു ചെയ്യുന്നത്.

അദ്ധ്യായം രണ്ടിൽ യോഗീശ്വരൻ കൃഷ്ണൻ കർമ്മത്തിന്റെ പേര് ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു നിയതകർമ്മത്തിന്റെ ആചരണം ചെയ്യു എന്ന്. യജ്ഞത്തിന്റെ പ്രക്രിയയാകുന്നു കർമ്മം. ഇതല്ലാതെ ചെയ്യുന്നത് ഏതു കർമ്മമായാലും അതെല്ലാം ബന്ധനങ്ങളാകുന്നു. അതിനാൽ നിയതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത് യജ്ഞപ്രക്രിയ പൂർത്തിയാക്കുക. ശ്രീകൃഷ്ണൻ യജ്ഞത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നു. യജ്ഞം ബ്രഹ്മാവിൽനിന്നും ഉത്ഭവിച്ചു പ്രജകൾ അന്നത്തെ ഉദ്ദേശിച്ച് യജ്ഞം ചെയ്യുന്നു. യജ്ഞം കർമ്മത്തിൽ നിന്നും, കർമ്മം അപൗരേഷമായ വേദത്തിൽ നിന്നും ഉത്ഭവിച്ചു. വേദങ്ങളുടെ ദൃഷ്ടാക്കൾ മഹാപുരുഷന്മാരായ ഋഷികളാകുന്നു. ഇവരുടെ പുരുഷത്വം നീങ്ങി പരമാത്മാവിൽ ലീനരായി അപ്പോൾ പരമാത്മാവ് മാത്രമായി ഇങ്ങനെ വേദം പരമാത്മാവിൽ നിന്നും ഉത്പന്നമായി. സർവ്വവ്യാപി പരമാത്മൻ സർവ്വതാ യജ്ഞത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിതമാകുന്നു. ഈ സാധനാചക്രപ്രകാരം ജീവിക്കാത്തവർ പാപായുസ്സുക്കളാകുന്നു. ഇന്ദ്രിയസുഖങ്ങൾ അനുഭവിച്ച് ജീവിതം വ്യർത്ഥമാക്കുന്നു. യജ്ഞം എന്നാൽ പ്രത്യേക വിധിവിശേഷങ്ങൾ അടങ്ങിയതാകുന്നു. ഇതിൽ ക്ഷണികമായ ഇന്ദ്രിയസുഖങ്ങൾ വിഷയമല്ല. അക്ഷയസുഖമാകുന്നു വിവക്ഷിക്കുന്നത്. ഇതിന് സംയമത്തോടെ സാധിക്കേണ്ട വിധിവിധാനങ്ങളാണുള്ളത്. വെറും ഇന്ദ്രിയസുഖങ്ങൾ മാത്രം കാംക്ഷിക്കുന്നവർ പാപായുസ്സുക്കളാകുന്നു. ഇപ്പോഴും ശ്രീകൃഷ്ണൻ യജ്ഞം എന്താണെന്ന് പറയുന്നില്ല. എക്കാലവും യജ്ഞം ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കണമോ ? ഇതേപറ്റി പറയുന്നു.

യസ്ത്വാത്മരതിരേവസ്യാ ദാത്മതൃപ്തശ്ച മാനവ ഃ
ആത്മന്യേവ ച സന്തുഷ്ട സ്തസ്യ കാര്യം ന വിദ്യതേ -17

ആത്മാവിൽ തല്പരനും ആത്മാവിൽ തൃപ്തനും ആത്മാവിൽ തന്നെ ആനന്ദം കാണുന്നവനുമായ ആൾക്ക് ഈ ജീവിതത്തിൽ ഒരു കാര്യവും ഇനി ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ല. ലക്ഷ്യമെത്തി എന്നർത്ഥം.

അവ്യക്തവും സനാതനവും അനശ്വരവുമായ ആത്മത ത്ത്വം പ്രാപ്തമായാൽ പിന്നെ അതിനപ്പുറത്ത് എന്തു നേടാൻ? അങ്ങനെയുള്ളവർക്ക് പിന്നെ കർമ്മമോ ആരാധനയോ ആവശ്യമില്ല. ആത്മാവും പരമാത്മാവും ഭിന്നമല്ല. പര്യായപദങ്ങൾ മാത്രമാണവ. വീണ്ടും ഈ വസ്തുത ചിത്രീകരിക്കുന്നു ഃ

നൈവ തസ്യ കൃതേനാർത്ഥോ നാകൃതേനേഹ കശ്ചന
ന ചാസ്യ സർവഭൂതേഷു കശ്ചിദർത്ഥവ്യപാശ്രയ ഃ –18

ആ പുരുഷന് ഈ ലോകത്ത് കർമ്മം ചെയ്ത് ഒരു നേട്ടവും നേടാനില്ല. കർമ്മം ചെയ്യാത്തതുകൊണ്ട് ഒരു നഷ്ടവും വരാനില്ല. അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു ജീവിയോടും സ്വാർത്ഥപരമായ ഒരു ബന്ധവുമില്ല. ആത്മാവ് സനാതനവും അവ്യക്തവും പരിവർത്തനമില്ലാത്തതും അക്ഷയവുമാണ്. അതിനെ നേടിയാൽ അതിൽ സന്തുഷ്ടനും തൃപ്തനും വിലീനനും ആമഗ്നനുമായാൽ പിന്നെ പ്രത്യേകമായ നിലനില്പു തന്നെ ഇല്ലാതാവും? പിന്നെ ആര് ആരെത്തേടാൻ? എന്തു നേടാൻ? ആ പുരുഷൻ കർമ്മം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ ഒരു കുഴപ്പവുമില്ല. എന്തെന്നാൽ വികാരം അങ്കിതമാവുന്ന ചിത്തം തന്നെ അവിടെയില്ല. പരമാത്മ പദത്തിലെത്തിയ ആൾക്ക് സകല ചരാചരങ്ങളും ബാഹ്യജഗത്തും ആന്തരിക സങ്കല്പങ്ങളും എല്ലാം നിരർത്ഥകമായിത്തീരുന്നു. എല്ലാ അർത്ഥവും പരമാത്മാവിൽ മാത്രം. ആ പരമാത്മാവിനെ ലഭിച്ചാൽ മറ്റുള്ള വസ്തുക്കൾ കൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം ?

തസ്മാദസക്ത ഃ സതതം കാര്യം കർമ്മ സമാചര
അസക്തോ ഹ്യാചരൻ കർമ്മ പരമാപ്നോതി പൂരുഷ ഃ –19

ഈ സ്ഥിതി നേടാനായി നീ നിരന്തരം അനാസക്തനായി ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ഭംഗിയായി ചെയ്യുക. എന്തെന്നാൽ അനാസക്തനായി കർമ്മം ചെയ്താലേ പരമാത്മപ്രാപ്തി ഉണ്ടാകൂ. 'നിയതമായ കർമ്മവും ചെയ്യേണ്ട കാര്യമായ കർമ്മവും' ഒന്നു തന്നെ. കർമ്മം ചെയ്യാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു.

കർമ്മണൈവ ഹി സംസിദ്ധി മാസ്ഥിതാ ജനകാദയ ഃ
ലോകസംഗ്രഹമേവാപി സംപശ്യൻ കർതുമർഹസി –20

ജനകൻ, ഇവിടെ രാജാവായിരുന്ന ജനകൻ അല്ല. ജന്മദാതാവാണു ജനകൻ. യോഗം തന്നെ ജനകൻ. യോഗമാണല്ലോ നിങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥ സ്വരൂപത്തിനു ജന്മം തരുന്നത്. അഥവാ നിങ്ങളുടെ യാഥാർത്ഥ്യം വെളിപ്പെടുത്തുന്നത്. യോഗ സംയുക്തനായ ഒരു പ്രത്യേക മഹാപുരുഷനാണ് ജനകൻ. ജ്ഞാനികളായ ഇത്തരം മഹാപുരുഷന്മാർ കർമ്മംകൊണ്ടു തന്നെ സിദ്ധിനേടിയിട്ടുണ്ട്. യജ്ഞ പ്രക്രിയയിലൂടെ പരമാത്മപദം പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നർത്ഥം. എന്നാൽ സിദ്ധിക്കു ശേഷവും ലോകാനുഗ്രഹത്തിനു വേണ്ടി അവർ കർമ്മനിരതരായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് നീയും സിദ്ധനായിട്ട് ലോക നായകനാകാൻ കർമ്മം ചെയ്യുക.

കുറച്ചു മുമ്പു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു, ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കു ശേഷം കർമ്മം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു നേട്ടമൊന്നുമില്ല, ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് നഷ്ടവുമില്ല എന്ന് ഇപ്പോൾ പറയുന്നു അവർക്കും ലോകക്ഷേമത്തിനു വേണ്ടി നിയതകർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കാമെന്ന്.

യദ്യദാചരതിശ്രേഷ്ഠ സ്തത്തദേവേതരോ ജന ഃ
സ യത്പ്രമാണം കുരുതേ ലോകസ്തദനുവർത്തതേ –21

ശ്രേഷ്ഠപുരുഷന്മാർ എന്തെല്ലാം ചെയ്യുന്നുവോ അതനുകരിച്ച് ആണ് മറ്റുള്ളവരും കർമ്മം ചെയ്യുന്നത്. മഹാപുരുഷർ എന്തിനെ പ്രമാണമാക്കുന്നുവോ അത് മറ്റുള്ളവരും ആചരിക്കുന്നു. അടുത്തതായി ജനകാദി മഹാപുരുഷന്മാരെപ്പോലെ തനിക്കും കർമ്മമൊന്നും ബാക്കി ഇല്ലെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ന മേ പാർത്ഥാസ്തി കർത്തവ്യം ത്രിഷു ലോകേഷു കിഞ്ചന
നാനവാപ്തമവാപ്തവ്യം വർത്ത ഏവ ച കർമ്മണി –22

ഹേ പാർത്ഥാ! എനിക്ക് മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും ഒന്നും ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ല. എനിക്ക് കിട്ടേണ്ടതായ ഒരു വസ്തുവും ഇനി നേടാനായും അവശേഷിക്കുന്നില്ല. എന്നാലും എപ്പോഴും ഞാൻ കർമ്മത്തിൽ നല്ലതുപോലെ മുഴുകിത്തന്നെയാണ് കഴിയുന്നത്.

യദി ഹ്യഹം ന വർത്തേയം ജാതു കർമ്മണ്യതന്ദ്രിത ഃ
മമ വർത്മാനുവർത്തന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർത്ഥാ! സർവ്വശഃ –23

ഉത്സീദേയുരിമേ ലോകാ ന കുർയാം കർമ്മ ചേദഹം
സങ്കരസ്യ ച കർത്താ സ്യാ മുപഹന്യാമിമാ പ്രജാ ഃ –24

ഞാൻ കർമ്മങ്ങൾ ശ്രദ്ധയോടെ അനുഷ്ഠിക്കാതെ കഴിഞ്ഞാൽ ആളുകൾ എന്നെ അനുകരിച്ച് അലസരായി ഭ്രഷ്ടരായി കഴിയും. എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു.

അങ്ങനെ ഞാൻ യജ്ഞകർമ്മത്തെ അവഗണിച്ചു കഴിയുകയാണെങ്കിൽ സാമാന്യ ജനങ്ങൾ അതിനെ മാതൃകയാക്കി കർമ്മം ചെയ്യാതെ ഭ്രഷ്ടരായിപ്പോകും. ആരാധന പൂർണ്ണമാക്കി നൈഷ്കർമ്മ്യ സിദ്ധിനേടിയ മഹാപുരുഷന്മാർ പിന്നെ കർമ്മം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ ഒരു കുറവുമുണ്ടാകില്ല. പക്ഷേ ആരാധനാക്രമം ആരംഭിക്കപോലും ചെയ്യാത്ത സാമാന്യ ജനങ്ങളുടെ കഥ അതാണോ? അതുകൊണ്ട് ജനങ്ങൾക്കു മാതൃക കാട്ടാനാണു താൻ കർമ്മം ചെയ്യുന്നതെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരു മഹാപുരുഷനാണ്. വൈകുണ്ഠത്തിൽ നിന്നു വന്ന ഭഗവാൻ എന്നല്ല ഇവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. ജനങ്ങൾക്കു നേർവഴി കാട്ടാനായി തനിക്കു ആവശ്യമില്ലെങ്കിലും കർമ്മബദ്ധനായിക്കഴിയുന്ന ഒരു മഹാ പുരുഷനായിട്ടാണ് ഇവിടെ അദ്ദേഹം നില കൊള്ളുന്നത്.

മനസ്സ് അത്യന്തം ചഞ്ചലമാണ്. അത് ഈശ്വരഭജനം ഒഴിച്ച് മറ്റെല്ലാം ആഗ്രഹിക്കുന്നു. മഹാപുരുഷന്മാർ കർമ്മം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ അനുയായികളും കർമ്മം ചെയ്യാൻ കൂട്ടാക്കുകയില്ല. മഹാപുരുഷന്മാരെന്ന് കരുതപ്പെടുന്നവർ ഈശ്വര ഭജനം നടത്തുന്നില്ല. വെറ്റില മുറുക്കുന്നു, സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ പുരട്ടുന്നു, സാധാരണക്കാരെപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നു എന്നെല്ലാം ഒഴികഴിവു പറഞ്ഞ് സാമാന്യജനങ്ങൾ കർമ്മത്തിൽനിന്നു വിട്ടു നില്ക്കും. അങ്ങനെ അധഃപതിക്കും. ആളുകൾ അധഃപതിക്കുന്നതു തടയാനും വർണ്ണസങ്കരത്തിൽ നിന്നു രക്ഷിക്കാനും ശ്രീകൃഷ്ണൻ കർമ്മം ചെയ്യുന്നു.

സ്ത്രീകൾ ദുഷിച്ചാൽ വർണ്ണസങ്കരമുണ്ടാകുമെന്ന് മുമ്പ് അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു. താൻ ആരാധന ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ജനങ്ങൾ അതനുസരിച്ച് ഭ്രഷ്ടരായി വർണ്ണസങ്കരത്തിലേക്കു നീങ്ങും എന്നിവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ വർണ്ണസങ്കരത്തിനു

കാരണക്കാരനാവുകയോ? എന്താണീ വർണ്ണസങ്കരം? ആത്മാവിന്റെ ശുദ്ധ വർണ്ണമാണു പരമാത്മ പദം. ആ ശാശ്വതസ്ഥാനത്തിൽ നിന്നു തെറ്റി മാറുന്നതാണു വർണ്ണ സങ്കരം. പ്രകൃതിയിൽ മുങ്ങി സ്വയം നശിക്കലാണത്.

സ്ത്രീകളുടെ പാതിവ്രത്യവും വംശശുദ്ധിയും സാമാജികവ്യവസ്ഥയുടെയും അധികാരത്തിന്റെയും ഭാഗമാണ്. സമാജത്തിന് അതുകൊണ്ട് പ്രയോജനമു ണ്ട്. എന്നാൽ മാതാപിതാക്കളുടെ തെറ്റുകൾക്ക് സന്താനങ്ങളുടെ സാധനകളിൽ യാതൊരു സ്വാധീനവും ചെലുത്താനാവില്ല. 'തന്നത്താൻ ശ്രമിച്ചാൽ അക്കര കടക്കാം'. ഹനുമാൻ, വ്യാസൻ, വസിഷ്ഠൻ, നാരദൻ, ശുകദേവൻ, കബീർ, ശ്രീയേശു എന്നിവർ മഹാപുരുഷന്മാരായത് സാമാജികമായ കുലീനതയുടെ പേരിലായിരുന്നോ? ജീവാത്മാവ് പൂർവ്വജന്മസംസ്കാരവുമായിട്ടാണ് പുനർജന്മം നേടുന്നത്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുഃ 'മനഃഷഷ്ഠാ നീന്ദ്രിയാണി പ്രകൃതിസ്ഥാനികർഷതി' (ഗീത 15-7) ഇന്ദ്രിയാതി മനസോടും ഈ ജന്മം നേടുന്ന സംസ്കാരത്തോടും കൂടിയാണ് അടുത്ത ജന്മത്തിൽ പുതിയ ശരീരം കിട്ടുന്നത്. ഇക്കാര്യത്തിൽ ജന്മദാതാക്കൾക്കു പങ്കില്ല. സ്ത്രീകൾ ദുഷിച്ചാൽ വർണ്ണസങ്കരം ഉണ്ടാവുകയില്ല. സ്ത്രീകൾ ദുഷിക്കുന്നതിനും വർണ്ണസങ്കരത്തിനും തമ്മിൽ ബന്ധമില്ല. പരിശുദ്ധമായ സ്വന്തം രൂപം അറിയാനാഗ്രഹിക്കാതെ പ്രകൃതിയുടെ പിടിയിൽപെട്ടു ശിഥിലമായിപ്പേകുന്നതാണു വർണ്ണസങ്കരം.

മഹാപുരുഷന്മാർ നിയത കർമ്മങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവരെ നിഷ്ക്രിയരാക്കുന്നത് അവരെ കൊല്ലുന്നതിനു തുല്യമാണ്. സാധനകളിൽ ശ്രദ്ധിച്ചു കഴിയുന്നതാണു ജീവിതം. മറിച്ചുളളതു മരണവും. മൃത്യവിനു കാരണക്കാരാവുന്നവർ കൊലയാളികളാണ്. ജീവിതത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നവർ അഹിംസാ വാദികളും! ഗീതയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ശരീരത്തിന്റെ നാശം ഒരു പരിവർത്തനം മാത്രം. അതു ഹിംസയല്ല. യാഥാർത്ഥ ഹിംസ സ്വന്തം ആത്മാവിനെ അധോഗതിക്ക് ഇരയാക്കുന്നതാണ്.

സക്താ ഃ കർമ്മണ്യവിദ്വാംസോ യഥാ കുർവന്തി ഭാരത!
കുര്യാദ്വിദ്വാംസ്തഥാസക്ത ശ്ചീകീർഷുർലോകസംഗ്രഹം -25

ഹേ ഭാരതാ! കർമ്മത്തിൽ ആസക്തരായ അജ്ഞന്മാർ കർമ്മം ചെയ്യുന്നതുപോലെ തന്നെ വിദ്വാന്മാർ അനാസക്തരായി കർമ്മം ചെയ്യണം. അത് മറ്റുള്ളവർക്കു മാതൃകയാവും. ലോകക്ഷേമത്തിനു കാരണമാവുകയും ചെയ്യും. യജ്ഞവിധികൾ അറിയുന്നുണ്ടെങ്കിലും അനുഷ്ഠിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും നമ്മൾ അജ്ഞരാണ്. ശരിയായ ജ്ഞാനം പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരമാണ്. ഈശ്വരനിൽ നിന്ന് എത്ര കണ്ട് നാം അകന്നിരിക്കുന്നുവോ അത്രകണ്ട് അജ്ഞാനികളാണ്. അജ്ഞാനമുള്ളിടത്തോളം കാലം കർമ്മത്തിൽ ആസക്തിയും ഉണ്ടാകും. ജ്ഞാനിയും കർമ്മം ചെയ്യണം. കർമ്മംകൊണ്ട് പ്രയോജനമില്ലാത്തവർക്ക് ആസക്തി ഉണ്ടാകുന്നതെങ്ങനെ? അങ്ങനെ പൂർണ്ണജ്ഞാനിയായ മഹാപുരുഷൻ ലോകഹിതത്തിനുവേണ്ടി കർമ്മം ചെയ്യണം. അതുകൊണ്ട് ദൈവീകസമ്പത്ത് വർദ്ധിക്കും. മറ്റുള്ളവർക്ക് അതു മാതൃകയാവുകയും ചെയ്യും.

ന ബുദ്ധിഭേദം ജനയേദ ദജ്ഞാനാം കർമ്മസംഗിനാം
ജോഷയേത് സർവകർമ്മാണി വിദ്വാൻ യുക്തഃ സമാചരൻ –26

കർമ്മത്തിൽ ആസക്തിയുള്ള അജ്ഞരുടെ ബുദ്ധിക്ക് ഭ്രമം ഉണ്ടാക്കാൻ ജ്ഞാനികൾ ഒരുമ്പെടരുത്. സ്വരൂപസ്ഥരായ മഹാപുരുഷന്മാർ അവരുടെ പിന്നാലെ വരുന്നവർക്ക് അശ്രദ്ധ ഉണ്ടാക്കരുത്. പരമാത്മതത്ത്വം അറിഞ്ഞ അവർ സ്വയം നിയതകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കയും മറ്റുള്ളവരെക്കൊണ്ട് അനുഷ്ഠിപ്പിക്കയും ചെയ്യണം.

പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു വാർദ്ധക്യാവസ്ഥയിൽ രാത്രി രണ്ടു മണിക്കുണർന്ന് സിഗ്നൽ എന്ന മട്ടിൽ ഒന്നു രണ്ടു പ്രാവശ്യം ചുമയ്ക്കും. മൂന്നു മണിക്കു പറയും – 'മൺപാവകളേ, എഴുന്നേല്ക്കൂ' എന്ന്. എല്ലാവരും എഴുന്നേറ്റു ധ്യാനിക്കാൻ തുടങ്ങും. പിന്നെ പരമാനന്ദഗുരു കുറേ സമയം കിടക്കും. കുറെക്കഴിഞ്ഞ് വീണ്ടും എഴുന്നേറ്റിരുന്നു പറയും, 'നിങ്ങൾ വിചാരിച്ചിരിക്കും ഞാൻ ഉറങ്ങുകയാണെന്ന്. അങ്ങനെയല്ല, ഞാൻ പ്രാണായാമം നടത്തുകയായിരുന്നു. ഈ വൃദ്ധന് ഏറെ നേരം കുത്തിയിരിക്കാനാവില്ല. അതുകൊണ്ട് കുറേ നേരത്തേക്ക് കിടന്നു സാധന ചെയ്തെന്നേയുള്ളു. എന്നാൽ നിങ്ങൾ ചെറുപ്പക്കാർ ഉറച്ചിരുന്നു തന്നെ ധ്യാനിക്കണം. ശ്വാസത്തിന്റെ ഗതി ക്രമം തെറ്റാതെ

തൈലധാരപോലെ പുറപ്പെടണം. ആവശ്യമില്ലാത്ത ചിന്തകൾ വന്നു വഴിമുടക്കാതെ തുടർച്ചയായി സാധന ചെയ്യണം.' മറ്റുള്ളവരെ കർമ്മനിരതരാക്കാൻ ആ മഹാപുരുഷൻ കർമ്മനിഷ്ഠനാകുന്ന രീതിയാണിത്. 'പഠിപ്പിച്ച കാര്യങ്ങൾ പ്രവർത്തിച്ചു കാണിക്കുക' എന്നത്.

ഇങ്ങനെയാണ് മഹാപുരുഷന്മാർ സ്വയം കർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ട് സാധകന്മാരെ കർമ്മനിരതരാക്കുന്നത്. എന്നാൽ ജ്ഞാനയോഗിക്കോ സമർപ്പണ മനോഭാവമുള്ള നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗിക്കോ താൻ വലിയ സാധകനാണെന്നുള്ള അഹംഭാവം ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല. കർമ്മം എന്തിലൂടെയാണു ചെയ്യുന്നതെന്ന് അടുത്തതായി വിവരിക്കുന്നുഃ

പ്രകൃതേഃ ക്രിയമാണാനി ഗുണൈഃ കർമ്മാണി സർവ്വശ ഃ
അഹങ്കാരവിമൂഢാത്മാ കർത്താഹമിതി മന്യതേ –27

തുടക്കം മുതൽ ഒടുക്കം വരെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ഗുണങ്ങളിലൂടെയാണ് നടത്തപ്പെടുന്നത്. എന്നിരുന്നാലും അഹങ്കാരം കൊണ്ടു മൗഢ്യം ബാധിച്ച മനുഷ്യൻ 'ഞാനാണെല്ലാം ചെയ്യുന്നത്' എന്ന് അഭിമാനിക്കുന്നു. സാധന ഗുണങ്ങൾ വഴിയാണു നടത്തുന്നതെന്ന് കരുതാൻ കാരണമെന്ത്? ആരാണിങ്ങനെ കരുതുന്നത്? എന്നീ ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഇനി സമാധാനം പറയുന്നു.

തത്ത്വവിത്തു മഹാബാഹോ ഗുണകർമ്മവിഭാഗയോ ഃ
ഗുണാ ഗുണേഷു വർത്തന്തേ ഇതി മത്വാ ന സജ്ജതേ –28

അല്ലയോ മഹാബാഹുവായ അർജ്ജുനാ, ഗുണവിഭാഗത്തിന്റെയും കർമ്മവിഭാഗത്തിന്റെയും യാഥാർത്ഥ്യം അറിഞ്ഞ ജ്ഞാനികൾ. പരമതത്ത്വമായ പരമാത്മാവിനെ മനസ്സിലാക്കിയ മഹാപുരുഷന്മാർ ഗുണങ്ങൾ ഗുണങ്ങളിൽ വർത്തിക്കുന്നു എന്നറിയുന്നതിനാൽ ഗുണകർമ്മങ്ങളുടെ കർതൃത്വത്തിൽ ആസക്തരാകുന്നില്ല.

ഈ ശ്ലോകത്തിൽ തത്ത്വം എന്ന വാക്കിന് പരമതത്ത്വമായ പരമാത്മാവെന്നർത്ഥം. അല്ലാതെ ആളുകൾ കരുതുംപോലെ അഞ്ചോ, ഇരുപത്തഞ്ചോ തത്ത്വങ്ങൾ എന്നല്ല. യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ തത്ത്വം ഏകമാത്രമായ

പരമാത്മാവാണ്. മറ്റൊരു തത്ത്വവുമില്ല. ഗുണങ്ങളുടെ അപ്പുറത്തുള്ള പരമാത്മതത്ത്വത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്ന മഹാപുരുഷന്മാർ ഗുണങ്ങൾ അനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മവിഭജനത്തെ ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കിയവരാണ്. തമോഗുണം കൂടുതലായുള്ളവർ ആലസ്യം, നിദ്ര, പ്രമാദം, കർമ്മവിമുഖത തുടങ്ങിയ സ്വഭാവത്തോടുകൂടി കഴിയുന്നു. രജോഗുണമുള്ളവർ യജ്ഞാതികർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നു പിറകോട്ടു പോകാതിരിക്കൽ, ശൗര്യം, യജമാനഭാവത്തോടെ കർമ്മം ചെയ്യൽ എന്നീ സ്വഭാവമുള്ളവരാണ്. സാത്വിക ഗുണം ഉള്ളവർ ധ്യാനം, സമാധി, അനുഭവസമ്പത്ത്, ധാരാവാഹിയായ ഉത്കൃഷ്ട ചിന്ത, സരളത എന്നീ സ്വഭാവത്തോടു കൂടിയവരാണ്. ഗുണങ്ങൾ മാറികൊണ്ടിരിക്കും. ഗുണങ്ങൾക്കനുസരണമായി കർമ്മങ്ങൾക്ക് ഉത്കർഷവും അപകർഷവും ഉണ്ടാകുന്നു എന്ന വസ്തുത പ്രത്യക്ഷ ദർശികളായ ജ്ഞാനികൾക്കറിയാം. ഗുണങ്ങൾ കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യിക്കുന്നു. ഗുണങ്ങൾ ഗുണങ്ങളിൽ വർത്തിക്കുന്നു എന്നു മനസ്സിലാക്കിയ അവർ കർമ്മത്തിൽ ആസക്തരാവുന്നില്ല. എന്നാൽ ഗുണങ്ങൾക്കതീതരാകാതെ മധ്യമാർഗ്ഗത്തിൽ കഴിയുന്നവർ കർമ്മത്തിൽ ആസക്തരായിത്തന്നെ കഴിയുന്നു. അതിനാൽ

പ്രകൃതേർഗുണസംമൂഢാഃ സജ്ജന്തേ ഗുണകർമ്മസു
താന കൃത്സ്നവിദോ മന്ദാൻ കൃത്സ്നവിന്ന വിചാലയേത്–29

ത്രിഗുണാത്മക പ്രകൃതിയുടെ ആകർഷണവലയത്തിൽപ്പെട്ട് കിടക്കുന്ന പുരുഷൻ തന്റെ ജീവിതാനുഭവത്തിനാൽ നിർമ്മലഗുണങ്ങളിൽ ആസക്തരാകുന്നു. പൂർണ്ണമായ ജ്ഞാനം നേടാൻ കഴിയാത്ത മന്ദന്മാരെയും പ്രയത്നം ശിഥിലമായവരെയും പൂർണ്ണജ്ഞാനം നേടിയവർ നിരുത്സാഹരാക്കാതെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കയാണു വേണ്ടത്. എന്തെന്നാൽ കർമ്മം ചെയ്തു ചെയ്തു വേണം നൈഷ്കർമ്മ്യ സിദ്ധി നേടാൻ. തങ്ങളുടെ ശക്തിയും സ്ഥിതിയും അനുസരിച്ച് കർമ്മത്തിൽ മുഴുകിക്കഴിയുന്ന ജ്ഞാനമാർഗ്ഗികളായ സാധകന്മാർക്ക്, ഗുണങ്ങളിൽ നിന്നാണു കർമ്മമുണ്ടാകുന്നതെന്നു ബോധ്യമായതിനാൽ കർത്താവാണെന്നുള്ള അഹങ്കാരം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. നിർമ്മലമായ ഗുണങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുകൂടി അവർ അവയിൽ ആസക്തരല്ല. നിഷ്കാമകർമ്മയോഗിക്ക് കർമ്മത്തിന്റേയും

ഗുണങ്ങളുടേയും വിശേഷണത്തിനു സമയം ചെലവാക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെ കർമ്മം ചെയ്യണമെന്നു മാത്രം. ഏതു ഗുണങ്ങൾ വരുന്നു, പോകുന്നു എന്നു നോക്കേണ്ടത് ഈശ്വരന്റെ ചുമതലയാണ്. ഗുണങ്ങളുടെ പരിവർത്തനം ക്രമേണ ഉണ്ടാകുന്ന ഉത്ഥാനം എന്നിവ ഈശ്വരനാണു നടത്തുന്നത്. കർമ്മം ചെയ്യാനുള്ള താല്പര്യമുണ്ടാക്കുന്നതും മറ്റാരുമല്ല. അതിനാൽ കർത്താവെന്ന അഭിമാനമോ ഗുണങ്ങളിൽ ആസക്തിയോ സാധകന് ഉണ്ടാകുന്നതേ ഇല്ല. ഇനി യുദ്ധത്തിന്റെ സ്വരൂപത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

മയി സർവാണി കർമ്മാണി സ ന്യസ്യാധ്യാത്മചേതസാ
നിരാശീർ നിർമ്മമോ, ഭൂത്വാ, യുധ്യസ്വ, വിഗതജ്വരഃ –30

അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ, നീ അന്തരാത്മാവിൽ ചിത്തത്തെ നിരോധിച്ച് ധ്യാനസ്ഥനായി എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും എന്നിൽ അർപ്പിച്ച് ആശയോ മമതയോ സന്താപമോ ഇല്ലാതെ യുദ്ധം ചെയ്യുക. ചിത്തം ധ്യാനത്തിലാണെങ്കിൽ ആശ ലവലേശം ഉണ്ടാവുകയില്ല. കർമ്മത്തിൽ മമതയുണ്ടാകയില്ല. പരാജയത്തിൽ ദുഃഖമുണ്ടാവുകയില്ല. അങ്ങനെയുള്ള ഒരാൾ എന്തു യുദ്ധമാണ് ചെയ്യുക? ഹൃദയത്തെ എല്ലാ ഭാഗത്തുനിന്നും നിയന്ത്രിച്ച് ഉള്ളിൽ നിരോധിച്ചു നിറുത്തുന്ന ഒരാൾ എന്തിനാണു യുദ്ധം ചെയ്യുന്നത്? ആരോടാണ് യുദ്ധം ചെയ്യുന്നത്? വാസ്തവത്തിൽ നിങ്ങൾ ധ്യാനിക്കാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ യുദ്ധത്തിന്റെ എല്ലാ സ്വരൂപങ്ങളും മുമ്പിൽ വന്നണിനിരക്കുന്നു. അപ്പോൾ കാമം, ക്രോധം, രാഗം, ദ്വേഷം, ആശ, തൃഷ്ണ എന്നീ വികാരങ്ങളും 'കുരു' എന്ന പദത്താൽ സൂചിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന വിജാതീയ പ്രവൃത്തികളും ഭയങ്കരമായ ആക്രമണം നടത്തുന്നു. ഇതിനെ നേരിടുന്നതാണു യുദ്ധം. എല്ലാ വിരുദ്ധവികാരങ്ങളേയും അന്തരാത്മാവിൽ നിയന്ത്രിച്ച് ധ്യാനങ്ങൾ ഉറച്ചു നില്ക്കുന്നതാണു യഥാർത്ഥ യുദ്ധം. ഇതിൽ, കൂടുതൽ ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്നു –

യേ മേ മതമിദം നിത്യ മനുതിഷ്ഠന്തി മാനവാ ഃ
ശ്രദ്ധാവന്തോനസൂയന്തോ മൂച്യന്തേ തേ പി കർമ്മഭി ഃ –31

അർജ്ജുനാ! ദോഷദൃഷ്ടിയില്ലാതെ ശ്രദ്ധയോടെ – സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെ ഞാൻ പറഞ്ഞതനുസരിച്ച് 'യുദ്ധം' ചെയ്യുന്നവർ സകലരും കർമ്മബന്ധനത്തിൽ നിന്ന് മുക്തരാവും. യോഗേശ്വരന്റെ

ഈ ഉപദേശം ഏതെങ്കിലും ഒരു ഹിന്ദുവിനോ മുസ്ലീമിനോ ക്രിസ്ത്യാനിക്കോ വേണ്ടിയുള്ളതല്ല, പിന്നെയോ മനുഷ്യരാശിക്കു മുഴുവൻ വേണ്ടിയുള്ളതാണ്. യുദ്ധരംഗത്തുള്ളവർക്കു നൽകുന്ന ഉപദേശമാണിതെന്ന് കരുതുന്നതു മൗഢ്യമാണ്. അർജ്ജുനൻ യുദ്ധസജ്ജനായി വന്നതാണെന്നതു ശരി. പക്ഷേ നിങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ യുദ്ധമൊന്നുമില്ലല്ലോ. എന്നിട്ടും എന്തേ നിങ്ങൾ ഗീതയുടെ പിന്നാലെ കൂടിയിരിക്കുന്നത്. കാരണമുണ്ട്. നിങ്ങളുടെ മനസിൽ നടക്കുന്ന യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കാനുള്ള ഉപായമാണിതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. ഇത് അന്തർദ്ദേശീയ യുദ്ധമാണ്. ക്ഷേത്രവും ക്ഷേത്രജ്ഞനും തമ്മിൽ – വിദ്യയും അവിദ്യയും തമ്മിൽ – ധർമ്മക്ഷേത്രവും കുരുക്ഷേത്രവും തമ്മിൽ ഉള്ള സംഘർഷമാണിത്. നിങ്ങൾ ധ്യാനത്തിൽ ചിത്തത്തെ നിരോധിക്കാൻ ശ്രമിക്കുമ്പോൾ വിജാതീയ പ്രവൃത്തികൾ ഇടയ്ക്ക് തടസമുണ്ടാക്കി ഭയങ്കരമായ ആക്രമം തുടങ്ങുന്നു. ആ ആക്രമണത്തെ ശമിപ്പിച്ച് ചിത്തനിരോധം സാധ്യമാക്കുക യാണിവിടുത്തെ യുദ്ധം. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിച്ച രീതിയിൽ ഈ യുദ്ധം നടത്തുന്ന പക്ഷം ജനന മരണ രൂപത്തിലുള്ള ബന്ധനത്തിൽനിന്നു രക്ഷ നേടാനിടയാകും. ഈ യുദ്ധത്തിൽ ഏർപ്പെടാത്തവരുടെ ഗതിയെന്തെന്ന് ഇനി പറയുന്നു.

യേ ത്വേതദഭ്യസൂയന്തോ നാനുതിഷ്ഠന്തി മേ മതം
സർവ്വജ്ഞാനവിമൂഢാംസ്താൻ വിദ്ധി നഷ്ടാന ചേതസഃ –32

ദോഷൈക ദൃക്കുകളായ അചേതസുകൾ – മോഹാന്ധ കാരത്തിൽ പെട്ട അവിവേകികൾ എന്റെ അഭിപ്രായത്തെ ആദരിക്കാതെ – ധ്യാനനിഷ്ഠരായി ആശയും മമതയും ദുഃഖവു മില്ലാതെ – സമർപ്പണബുദ്ധിയോടെ ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ യുദ്ധം ചെയ്യാൻ കൂട്ടാക്കാതെ – സർവ്വജ്ഞാന വിമൂഢരായി – ജ്ഞാന മാർഗ്ഗത്തിൽ മോഹിതരായിക്കഴിയുന്നു. അവരെ ധർമ്മ ഭ്രഷ്ടരെന്നറിയുക. ഇതാണ് സത്യമെങ്കിൽ ആളുകൾ അനുസരിക്കാത്തതെന്ത് ? ഇതിനു സമാധാനം പറയുന്നു.

സദൃശം ചേഷ്ടതേ സ്വസ്യാ ഃ പ്രകൃതേർജ്ഞാനവാനപി
പ്രകൃതിം യാന്തി ഭൂതാനി നിഗ്രഹ ഃ കിം കരിഷ്യതി –33

എല്ലാ ജീവികളും സ്വന്തം പ്രകൃതിക്ക് അനുഗൂണമായ

സ്വഭാവത്താൽ പരവശരായി കർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്നു. എല്ലാം നേരിൽക്കാണുന്ന ജ്ഞാനികളും സ്വപ്രകൃതിക്കു വിധേയരായാണു പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. ജീവികൾ കർമ്മങ്ങളിൽ വർത്തിക്കുമ്പോൾ ജ്ഞാനികൾ സ്വരൂപത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നു. പ്രകൃതിക്കനുസരണമായി ചെയ്തുപോകുന്ന പ്രവൃത്തികളെ തടഞ്ഞതുകൊണ്ടു ഫലമില്ല. ചിലർ എന്റെ ഉപദേശം അനുസരിക്കാത്തതിനു കാരണമിതാണ്. അവർക്ക് രാഗദ്വേഷങ്ങളെ - ആശ, മമത, സന്താപം തുടങ്ങിയവയെ ഉപേക്ഷിക്കാൻ പറ്റുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് ശരിക്കു കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. ഇതിനുള്ള മറ്റൊരു കാരണം പറയുന്നു ഃ

ഇന്ദ്രിയസ്യേന്ദ്രിസ്യാർത്ഥേ രാഗദേഷൗ വ്യവസ്ഥിതൗ
തയോർന വശമാഗച്ഛേത് തൗ ഹ്യസ്യ പരിപന്ഥിനൗ -34

ഇന്ദ്രിയങ്ങളാൽ ഇന്ദ്രിയഭോഗങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നു. ഈ ഭോഗങ്ങളിൽ രാഗദ്വേഷങ്ങൾ ഒളിഞ്ഞുകിടക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ ഈ രണ്ടിന്റേയും അധീനത്തിൽ പെട്ടുപോകരുത്. എന്തെന്നാൽ നന്മയുടെ മാർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നും കർമ്മങ്ങളെ ആട്ടിയോടിക്കുന്ന രണ്ടു പ്രബല ശത്രുക്കളത്രേ രാഗദ്വേഷങ്ങൾ. ഈ ശത്രുക്കൾ യജ്ഞപ്രക്രിയകളെ അപഹരിക്കുന്നു. ശത്രുക്കൾ ഉള്ളിലാണെങ്കിൽ വെളിയിലുള്ളവരോടു പടവെട്ടുന്നതെന്തിന്? ഭോഗങ്ങളോടു ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയങ്ങളാണു ശത്രുക്കൾ. അവർ ഉള്ളിൽ ഒളിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ യുദ്ധമുണ്ടാകേണ്ടത് അന്തഃകരണത്തിലാണ്. ശരീരം ക്ഷേത്രമാണ്. അവിടെ സജാതീയ വീജാതിയ പ്രവൃത്തികളുമുണ്ട്. മായയുടെ അംഗങ്ങളായ വിദ്യയും അവിദ്യയുമുണ്ട്. ഇവയെ കീഴടക്കുകയും സജാതീയ പ്രവൃത്തികളോടു ചേർന്ന് വിജാതീയ പ്രവൃത്തികളെ നശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യാനുള്ള യുദ്ധമാണിവിടെ നടക്കുന്നത്. സ്വരൂപത്തെ മനസ്സിലാക്കി സജാതീയ പ്രവൃത്തികളേയും അതിൽ ലയിപ്പിച്ച് പ്രകൃതിയുടെ അപ്പുറം കടക്കാനുള്ള ഈ യുദ്ധം സംഭവിക്കുന്നത് ധ്യാനവേളയിലാണ്.

രാഗദ്വേഷങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കാൻ കാലം ഏറെ വേണ്ടിവരും. അതിനാൽ പല സാധകരും സാധനകളിൽ ശ്രദ്ധിക്കാതെ മഹാപുരുഷന്മാരായി ഭാവിക്കാൻ തുടങ്ങും. ഇതിനെതിരെ താക്കീതും നൽകുന്നതാണ് അടുത്ത ശ്ലോകം.

ശ്രേയാൻ സ്വധർമ്മോ വിഗൂണഃ പരധർമ്മാത് സ്വനുഷ്ഠിതാത്
സ്വധർമ്മേ നിധനം ശ്രേയഃ പരധർമ്മോ ഭയാവഹ ഃ -35

ഒരു സാധകൻ പത്തു വർഷമായി സാധന നടത്തുന്നു എന്നിരിക്കട്ടെ. വേറൊരാൾ ഇന്നു സാധന ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി എന്നും ഇരിക്കട്ടെ. രണ്ടു പേരുടേയും കഴിവ് ഒരുപോലെ ആയിരിക്കയില്ലല്ലോ. സാധന തുടങ്ങിയ ആൾ സാധനകളിലൂടെ സുദൂരം പുരോഗമിച്ച ആളെ അന്ധമായി അനുകരിച്ച് അയാളെപ്പോലെ പെരുമാറാൻ തുടങ്ങിയാൽ ഫലം നാശമായിരിക്കും. അതിനാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് മറ്റൊരാളുടെ ഭംഗിയായി ആചരിക്കുന്ന ധർമ്മത്തെക്കാൾ, ഗൂണരഹിതമായിരുന്നാലും സ്വധർമ്മമാണ് ഒരാൾക്ക് കൂടുതൽ അഭികാമ്യം; സ്വഭാവസിദ്ധമായ കർമ്മം ആചരിക്കാനുളള താല്പര്യമാണു സ്വധർമ്മം. തന്റെ കഴിവനുസരിച്ച് കർമ്മത്തിൽ തല്പരനായാൽ ഇന്നല്ലെങ്കിൽ നാളെ പരമാത്മപ്രാപ്തിയുണ്ടാകും. സ്വധർമ്മം ആചരിക്കുന്നതിനിടയിൽ മരണം സംഭവിച്ചാൽ തന്നെ അത് ശ്രേയസ്കരമാണ്. മരണശേഷം പുതിയ ശരീരം ലഭിക്കുമ്പോൾ അവിടെ നിന്ന് വീണ്ടും തുടങ്ങാമല്ലോ. ആത്മാവിനു മരണമില്ല. ശരീരം മാറിയാലും ബുദ്ധിയും വിചാരവും മാറുന്നില്ല. മുമ്പിൽ പോയവരെ അനുകരിച്ചാൽ അത് ഭയത്തിനിടയാക്കും. ഭയം പ്രകൃതിയിലേ ഉളളു. പരമാത്മാവിലില്ല. ഭയം പ്രകൃതിയുടെ ആവരണം കൂടുതൽ കട്ടിയുളളതാക്കും.

ഈ ഭഗവത്പഥത്തിൽ കപടവേഷധാരികൾ ധാരാളം ഉണ്ട്. പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു ഒരിക്കൽ ഒരു അശരീരി കേട്ടു. 'അനസുയായിൽ പോയി പാർക്കാൻ'. അദ്ദേഹം ജമ്മുവിൽ നിന്ന് ചിത്രകൂടത്തിലെത്തി അനുസുയായിലെ ഘോരവനത്തിൽ കടന്ന് പാർപ്പുതുടങ്ങി. (താമസം) പല മഹാത്മാക്കളും അവിടെ വന്നു പോയിരുന്നു. അക്കൂട്ടത്തിൽ ഒരാൾ ഒരിക്കൽ പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു നഗ്നനായിക്കഴിയുന്നതു കണ്ട് അടുത്തുകൂടി. ആ നവസന്ന്യാസി മഹാരാജിനെ അനുകരിച്ച് കൗപീനം ദൂരെയെറിയുകയും കമണ്ഡലുവും ദണ്ഡവും മറ്റൊരു നവസന്യാസിക്കു ദാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ സർവ്വസംഗപരിത്യാഗിയായി പിന്നീട് അദ്ദേഹം സ്ഥലം വിട്ടു. കുറേക്കാലം കഴിഞ്ഞ് ഗുരുവിനെ സന്ദർശിക്കാനെത്തിയപ്പോൾ മഹാരാജ്ജിയെ മറ്റൊരു രൂപത്തിൽ കണ്ടു. അനുയായികളെ ശാസിക്കയും ചിലപ്പോൾ പ്രഹരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന രൂപത്തിൽ.

യുവസന്ന്യാസി അതും അനുകരിക്കാൻ തുടങ്ങി. പക്ഷേ ഒരു കുഴപ്പം ശാസനകൾ ഏല്ക്കുന്നില്ല. പലിശ സഹിതം തിരിച്ചു കിട്ടുന്നു. വീണ്ടും പുറപ്പെട്ടുപോയി. സഞ്ചാരത്തിനിടയിൽ ഒന്നുരണ്ടു വർഷം കഴിഞ്ഞ് യുവസന്ന്യാസി വീണ്ടും പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരുവിന്റെ അന്തികത്തെത്തി. അപ്പോൾ ഗുരുജിയെക്കണ്ടതു വേറൊരു രൂപത്തിലായിരുന്നു. പരമഹംസജി ഒരു മെത്തയിലിരിക്കുന്നു. ശിഷ്യന്മാർ വിശറികൊണ്ടും ചാമരംകൊണ്ടും വീശുന്നു. അത് അയാളെ ആകർഷിച്ചു.

യുവസന്ന്യാസി വനത്തിന്റെ ഒരു മൂലയിൽ ഒരാശ്രമമുണ്ടാക്കി. അതിൽ ഒരു സിംഹാസനം സ്ഥാപിച്ചു. അതിൽ കുഷ്യനിടുവിച്ചു. അവിടെ ഭക്തന്മാരെ അനുഗ്രഹിക്കാൻ ഇരുന്നരുളിയ അദ്ദേഹം തന്നെ ചാമരം കൊണ്ട് വീശാൻ അനുയായികൾക്കു നിർദേശം നൽകി. തിങ്കളാഴ്ചതോറും ഭക്തന്മാരെ അനുഗ്രഹിക്കുന്ന ചടങ്ങു തുടങ്ങി. ആളുകൾ കൂടി. നവദമ്പതികളെ അനുഗ്രഹിക്കുമ്പോൾ ആൺകുഞ്ഞു വേണമെങ്കിൽ അമ്പതു രൂപയും പെൺകുഞ്ഞിന് ഇരുപത്തഞ്ചു രൂപയും നിരക്കും ഏർപ്പെടുത്തി. ഒരു മാസം പിടിച്ചു നിന്നു. ഇതിനിടയിൽ ഇയാൾ ഒരു ഡൂപ്ലിക്കേറ്റ് സന്യാസിയാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കി ആളുകൾ ബഹളം കൂട്ടി. യുവസന്ന്യാസി എങ്ങോട്ടോ കടന്നു കളഞ്ഞു. ഭഗവത്പഥത്തിൽ നക്കലിന് സ്ഥാനമില്ലെന്ന് ഈ ഉദാഹരണം തെളിയിക്കുന്നു. സാധകൻ സ്വധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കയാണുത്തമം.

എന്താണു സ്വധർമ്മം? രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ സ്വധർമ്മം അനുസരിച്ച് യുദ്ധം ചെയ്യണമെന്നു പറഞ്ഞപ്പോഴാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ 'സ്വധർമ്മം' എന്ന വാക്ക് ആദ്യമായി ഉപയോഗിച്ചത്. ക്ഷത്രിയന്മാർക്ക് ഇതിനേക്കാൾ മംഗളകരമായ മറ്റൊരു കാര്യമില്ല. സ്വധർമ്മമാണ് അർജ്ജുനനെ ക്ഷത്രിയനാക്കിയത്. ബ്രാഹ്മണ്യം കൂറേ ഉണ്ടെങ്കിലും അർജ്ജുനന് വേദങ്ങളിലെ ഉപദേശം ക്ഷുദ്രജലാശയത്തിനു തുല്യമായിരുന്നു. വേദങ്ങൾക്കുപരി ഉയർന്ന് ബ്രാഹ്മണനാകണമെന്ന നിർദ്ദേശം സ്വധർമ്മത്തിനു മാറ്റം വരുത്താം എന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നു. രാഗദ്വേഷങ്ങൾക്കധീനനാകരുത്, സ്വധർമ്മം ശ്രേയസ്കരമാണ് എന്നുപദേശിച്ചതിന്റെ അർത്ഥം, അർജ്ജുനൻ ബ്രാഹ്മണന്റെ വേഷഭൂഷകൾ ധരിച്ച് ഒരു ഇമിറ്റേഷൻ ബ്രാഹ്മണനാകണമെന്നല്ല.

ഒരേ കർമ്മപഥത്തെത്തന്നെ നികൃഷ്ടം, മധ്യമം, ഉത്തമം,

അത്യൂത്തമം എന്നിങ്ങനെ നാലു തട്ടുകളിലായി തിരിച്ചിരിക്കുകയാണ് മഹാപുരുഷന്മാർ. ഈ തട്ടുകൾക്ക് സാധകന്മാർ ശൂദ്രൻ, വൈശ്യൻ, ക്ഷത്രിയൻ, ബ്രാഹ്മണൻ എന്നീ പേരുകൾ നൽകി. സ്വന്തം കഴിവിന് അനുസരണമായി ശൂദ്രൻ കർമ്മം ആരംഭിക്കുന്നു. സാധനകളിലൂടെ അനുക്രമം മുന്നേറി ആ സാധകൻ തന്നെ ഒടുവിൽ ബ്രാഹ്മണനായിത്തീരുന്നു. എന്നാൽ പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ സാധകൻ വർണ്ണങ്ങൾക്കതീതനായിത്തീരുന്നു. 'ന ബ്രാഹ്മണോ ന ക്ഷത്രിയ ഃ ന വൈശ്യോ ന ശൂദ്രഃ ചിദാനന്ദ രൂപം ശിവോഹം ശിവോഹം' എന്ന് ശങ്കരാചാര്യർ പറഞ്ഞതിന്റെ പൊരുൾ ഇതാണ്. 'ചാതുർവർണ്യം മയാസൃഷ്ടം' എന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉദ്ദേശിച്ചതും ഇതു തന്നെ. അപ്പോൾ ജന്മത്തെ ആധാരമാക്കി മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തെ നാലായി തരംതിരിച്ചു എന്നാണോ? അല്ലേ അല്ല. 'ഗുണകർമ്മ വിഭാഗശ ഃ' എന്ന് അടുത്ത വരിയിൽ തന്നെ ഗുണങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കർമ്മത്തെ വിഭജിച്ചു എന്നു വ്യക്തമായി പറയുന്നുണ്ടല്ലോ. ഏതു കർമ്മത്തെ എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രത്യേകം പറയുന്നുണ്ട്. 'നിയതകർമ്മം' എന്നു വെച്ചാൽ. യജ്ഞ പ്രക്രിയയാകുന്നു പ്രാണായാമം. ഇന്ദ്രിയ സംയമം തുടങ്ങിയ യോഗസാധനകളുടെ ആചരണമാണ് യോഗപ്രക്രിയ. ആരാധ്യനായ പരമാത്മാവിന്റെ അടുത്തു നമ്മെ എത്തിക്കുന്ന പൂജാവിധിയാണ് ഈ ആചരണം. കർമ്മത്തെയാണ് നാലായി വിഭജിച്ചത്. ഓരോരുത്തരുടെ കഴിവും സംസ്കാരവും അനുസരിച്ചുള്ള ശ്രേണിയിൽ ഓരോരു ത്തരും കർമ്മം ആരംഭിക്കുന്നു എല്ലാവർക്കും അവരവരുടെ ധർമ്മം ഉണ്ട്. അതാണു സ്വധർമ്മം. നമ്മുടെ മുമ്പിൽ വളരെ ദൂരെ നില്ക്കുന്ന ആളെ നാം അന്ധമായി അനുകരിക്കുന്നത് അപകടകരമാണ്. ഒരു ശ്രേണിയിൽ വിധിച്ചിട്ടുള്ള കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു തീർത്ത് അവയുടെ ബീജങ്ങൾ നശിച്ച ശേഷമേ അടുത്ത കർമ്മത്തിലേക്കു കടക്കാവൂ. അർഹതയില്ലാത്ത ശ്രേണിയിൽ കടന്നാൽ പ്രകൃതിയുടെ സമ്മർദ്ദത്താൽ ഭയാക്രാന്തനും ദീനനും ഹീനനുമൊക്കെ ആയിപ്പോകും. നഴ്സറി ക്ലാസിൽ പഠിക്കേണ്ട കൊച്ചുകുട്ടികൾ എം. എ. ക്ലാസിൽ ചെന്നിരുന്നു പഠിക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ എന്താവും ഫലം എന്ന് ഊഹിക്കാവുന്നതേ ഉള്ളൂ. ഇപ്പോൾ അർജ്ജുനന് ഒരു സംശയം. എന്താണീ മനുഷ്യർ സ്വധർമ്മം ആചരിക്കാൻ കൂട്ടാക്കാത്തത്?

അർജ്ജുന ഉവാച –

അഥ കേന പ്രയുക്തോയം പാപം ചരതി പൂരുഷ ഃ
അനിച്ഛന്നപി വാർഷ്ണേയ ബലാദിവ നിയോജിത ഃ –36

ഹേ! ശ്രീകൃഷ്ണ! ആളുകൾ ആഗ്രഹിക്കാതെ തന്നെ ആരോ ബലാത്കാരമായി ചെയ്യിക്കുന്നതുപോലെ പാപം ആചരിക്കുന്ന തെന്തുകൊണ്ട്? യോഗേശ്വരൻ ഇതിനു സമാധാനം പറയുന്നു.

ശ്രീഭഗവാനുവാച ഃ

കാമ ഏഷ ക്രോധ ഏഷ രജോഗുണസമുദ്ഭവ ഃ
മഹാശനോ മഹാപാപ്മാ വിദ്ധ്യേനമിഹ വൈരിണം –37

അർജ്ജുനാ, രജോഗുണത്തിൽ നിന്നും ഉണ്ടായ കാമവും ക്രോധവും എന്തു കിട്ടിയാലും തൃപ്തനാകാത്ത അഗ്നിയെപ്പോലെ ഭോഗാനുഭവത്തിൽ ഒരിക്കലും തൃപ്തിവരാത്ത പാപികളാണ്. നേരത്തെ ചർച്ച ചെയ്ത രാഗദ്വേഷങ്ങൾക്കു പൂരകങ്ങളാണിവ രണ്ടും. കാമത്തേയും ക്രോധത്തേയും ശത്രുക്കളെപ്പോലെ കരുതണം. ഇവയുടെ ദുഷ്പ്രഭാവത്തെപ്പറ്റി വിവരിക്കുന്നു.

ധൂമേനാവ്രിയതേ വഹ്നിർ യഥാദർശോ മലേന ച
യഥോൽബേനാവൃതോ ഗർഭ സ്തഥാ തേനേദമാവൃതം –38

പുകകൊണ്ടു തീയും പൊടികൊണ്ടു കണ്ണാടിയും മറുപിള്ളകൊണ്ടു ഗർഭവും ആവരണം ചെയ്യപ്പെടുന്നതുപോലെ കാമക്രോധാദിവികാരങ്ങളാൽ ജ്ഞാനവും മറയ്ക്കപ്പെടുന്നു. നനഞ്ഞ വിറകു കത്തിക്കുമ്പോൾ വർദ്ധിച്ച തോതിൽ പുക പുറപ്പെടും. തീ പിടിച്ചാൽ തന്നെ ആളികത്തുകയില്ല. പൊടികേറി മങ്ങിയ കണ്ണാടിയിൽ പ്രതിബിംബം സ്പഷ്ടമാവുകയില്ല. പാടകൊണ്ട് ഗർഭസ്ഥശിശു ആവരണം ചെയ്യപ്പെടുന്നു. വികാരങ്ങൾ പരമാത്മജ്ഞാനത്തെ മറയ്ക്കുന്നതും ഇപ്രകാരമത്രേ.

ആവൃതം ജ്ഞാനമേതേന ജ്ഞാനിനോ നിത്യവൈരിണാ
കാമരൂപേണ കൗന്തേയ ! ദുഷ്പൂരേണാനലേന ച –39

അർജ്ജുനാ, എന്തു കിട്ടിയാലും ചുട്ടുകരിക്കുന്ന അഗ്നിപോലെ ഭോഗങ്ങൾകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടാത്തതും ജ്ഞാനികളുടെ നിത്യ

ശത്രുവായ കാമത്താൽ ജ്ഞാനം മറയ്ക്കപ്പെടുന്നു. കാമവും ക്രോധവും രണ്ടു ശത്രുക്കളാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. പ്രസ്തുത ശ്ലോകത്തിൽ കാമം എന്ന മുഖ്യശത്രുവിന്റെ പേരു മാത്രമേ എടുത്തു പറഞ്ഞുള്ളു. വാസ്തവത്തിൽ കാമത്തിൽ ക്രോധവും ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കയാണ്. കാര്യം സാധിച്ചാൽ ക്രോധം കെട്ടടങ്ങും. എന്നാൽ കാമം പിന്നെയും നിലനില്ക്കും. കാമങ്ങൾക്കു തടസമുണ്ടാകുമ്പോൾ ക്രോധം പിന്നെയും ഉയർന്നുവരും. കാമത്തിനുള്ളിൽ ക്രോധം ഒളിച്ചിരിക്കയാലാണ് ഇങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നത്. കാമം എന്ന മുഖ്യശത്രു എവിടെയാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. ഇവനെ എവിടെയാണന്വേഷിക്കേണ്ടത്. ആവാസസ്ഥാനം അറിവായാൽ വേരോടെ നശിപ്പിക്കാൻ സൗകര്യമാവും. ഇതിനെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

ഇന്ദ്രിയാണി മനോ ബുദ്ധി രസ്യാധിഷ്ഠാനമുച്യതേ
ഏതൈർവിമോഹയത്യേഷ ജ്ഞാനമാവൃത്യ ദേഹിനം –40

കാമത്തിന്റെ ആവാസസ്ഥാനം ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസും ബുദ്ധിയുമാണ്. ഇത് മനോബുദ്ധീന്ദ്രിയങ്ങളിലൂടെ ജ്ഞാനത്തെ മറച്ച് ജീവാത്മാവിനെ മോഹിപ്പിക്കുന്നു.

തസ്മാത്ത്വമിന്ദ്രിയാണ്യാദൗ നിയമ്യ ഭരതർഷഭ !
പാപ്മാനം പ്രജഹി ഹ്യേനം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനാശനം –41

അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ! നീ ആദ്യമായി ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുക. എന്തെന്നാൽ ശത്രു അവയ്ക്കകത്ത് ഒളിച്ചു കഴിയുകയാണ്. അവ ശരീരത്തിനകത്തും! വെളിയിൽ അന്വേഷിച്ചാൽ കിട്ടുകയില്ല. ഇത് ഹൃദയദേശത്തിലെ അന്തർജഗത്തിലെ യുദ്ധമാണ്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കിയിട്ടു വേണം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്ന കാമം എന്ന ഈ പാപിയെ സംഹരിക്കാൻ. 'കാമം' പെട്ടെന്നു പിടിതരുകയില്ല. അതുകൊണ്ട് വികാരങ്ങളുടെ നിവാസസ്ഥാനത്തെത്തന്നെ 'ഘെരാവോ' ചെയ്യണം. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കയും വേണം.

എന്നാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും മനസിനേയും നിയന്ത്രിക്കാൻ വളരെ പ്രയാസമാണ്. ഇക്കാര്യത്തിൽ നിങ്ങളുടെ സാമർഥ്യം മനസ്സിലാക്കി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയാണു ശ്രീകൃഷ്ണൻ,.

ഇന്ദ്രിയാണിപരാണ്യാഹു രിന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനഃ
മനസസ്തു പരാ ബുദ്ധിർ യോ ബുദ്ധേഃ പരതസ്തു സഃ-42

അർജ്ജുനാ, ഈ ശരീരത്തേക്കാൾ സൂക്ഷ്മവും ബലവത്തുമാണ് ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ എന്നറിയുക. ഇന്ദ്രിയങ്ങളേക്കാൾ സൂക്ഷ്മതരവും ബലവത്തുമാണ് മനസ്സ്. മനസ്സിനേക്കാൾ സൂക്ഷ്മമാണ് ബുദ്ധി. ബുദ്ധിയേക്കാൾ സൂക്ഷ്മമാണ് നിന്റെ ആത്മാവ്. അതിനാൽ ക്രമേണ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും മനസിനേയും കീഴടക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ നീ ബദ്ധശ്രദ്ധനാവുക.

ഏവം ബുദ്ധേഃ പരം ബുദ്ധ്വാ സംസ്തഭ്യാത്മാനമാത്മനാ
ജഹി ശത്രും മഹാബാഹോ! കാമരൂപം ദുരാസദം -43

ഇങ്ങനെ ബുദ്ധിയേക്കാൾ സൂക്ഷ്മവും ബലവത്തും ആണ് ആത്മാവെന്നു മനസ്സിലാക്കി; ബുദ്ധികൊണ്ട് മനസിനെ അടക്കി കാമരൂപിയായ ദുർജയ ശത്രുവിനെ കീഴടക്കുക. ഈ ശത്രു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വഴി ആത്മാവിനെ മോഹിപ്പിക്കുന്നു. 'കാമം' ആന്തരിക ശത്രുവാണെന്നും യുദ്ധം ഉള്ളിലാണു നടക്കേണ്ടതെന്നും പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

നിഷ്കർഷം

ഗീതാപ്രേമികളായ വ്യാഖ്യാതാക്കൾ ഈ അദ്ധ്യായത്തിനു കർമ്മയോഗമെന്നാണു പേരു നൽകിയിട്ടുള്ളത്. എന്നാൽ ഇതത്ര ശരിയാണെന്നു തോന്നുന്നില്ല. യോഗേശ്വരൻ രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിലാണ് കർമ്മം എന്ന പേരു നിർദ്ദേശിച്ചതും അതിന്റെ മഹത്വം വിശദീകരിച്ച് കർമ്മജിജ്ഞാസ ഉണർത്തിയതും. ഈ മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ യജ്ഞപ്രക്രിയയാണു കർമ്മമെന്നു നിർവചിക്കയാണുണ്ടായത്. യജ്ഞത്തിന്റെ നിയത വിധികൾക്കപ്പുറത്ത് ചെയ്യുന്ന കാര്യങ്ങൾ ബന്ധനത്തിനേ ഇടയാക്കൂ. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിർദ്ദേശിച്ച രീതിയിലുള്ള കർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ചാൽ (മോക്ഷസ്യേ അശുഭാത്) സംസാരബന്ധനത്തിൽ നിന്ന് അതു നമ്മെ മോചിപ്പിക്കും.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ യജ്ഞത്തിന്റെ ഉല്പത്തി, അതിന്റെ സവിശേഷതകൾ എന്നിവ വിശദീകരിച്ചിട്ട് ഇതിനെ അവഗണിക്കുന്നവർ പാപിഷ്ഠരും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ തലത്തിൽ

രസിക്കുന്നവരും വ്യർത്ഥജീവിതം നയിക്കുന്നവരുമാണെന്നു സമർഥിച്ചു.പുരാതന മഹർഷീശ്വരന്മാർ അത്തരം കർമ്മം ചെയ്ത് നൈഷ്യകർമ്യ സിദ്ധി നേടിയിരുന്നു. ആത്മതൃപ്തരായ അവർക്ക് പിന്നെ കർമ്മം ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ല. എങ്കിലും പിന്നാലെ വരുന്നവർക്ക് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നൽകാൻ മാതൃകാപരമായ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച് അവർ ജീവിതം നയിക്കയാണുണ്ടായത്. ആ മഹാപുരുഷന്മാരുമായി ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്വയം തുലനം ചെയ്കയും താനും കർമ്മം ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യമില്ലെങ്കിലും പിന്നാലെ വരുന്നവർക്കു വേണ്ടി കർമ്മം ചെയ്യുകയാണെന്നറിയിക്കയും ചെയ്തു. താനും ശരിയായ അളവിൽ ഒരു യോഗി തന്നെ എന്നദ്ദേഹം ഇവിടെ പ്രഖ്യാപിച്ചു.

അദ്ദേഹം, കർമ്മത്തിൽ മുഴുകുന്ന സാധകന്മാർ ഇടയ്ക്കിടക്ക് കർമ്മത്തിൽ നിന്നു പിന്തിരിയരുതെന്നുപദേശിച്ചു. എന്തെന്നാൽ നിരന്തരം കർമ്മനിരതരായാലേ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തി കൈവരു. സാധകൻ ധ്യാനസ്ഥനായി നടത്തേണ്ട ആന്തരിക യുദ്ധമാണിത്. കണ്ണുപൂട്ടി ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ അടക്കി ചിത്തം നിരോധിച്ച് ബാഹ്യയുദ്ധം ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ? രാഗദ്വേഷങ്ങളും കാമക്രോധങ്ങളും ഇല്ലാതെ ബാഹ്യമായ യുദ്ധം ചെയ്യാനാവുമോ? ഈ വിജാതീയ പ്രവൃത്തികളെ കീഴടക്കുന്നതാണ് ശരിയായ യുദ്ധം. ആസുര സമ്പത്തായ കുരുക്ഷേത്രത്തിലെ വിജാതീയ വൃത്തികളെ വെല്ലുന്നതാണ് യുദ്ധവിജയം. ധ്യാനസ്ഥനായിട്ടു നടത്തേണ്ട യുദ്ധമാണിത്. ഇതാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ സാരം. ഇവിടെ കർമ്മത്തിനോ യജ്ഞത്തിനോ അല്ല യുദ്ധവിജയത്തിനാണ് ഊന്നൽ. യജ്ഞത്തെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചാൽ കർമ്മത്തെപ്പറ്റിയും ചിന്തിച്ചുപോകും. കർമ്മത്തിന്റെ അപ്പുറം കടക്കാനുള്ള ഉപദേശമാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ പ്രധാനം.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ സ്ഥിതപ്രജ്ഞനായ മഹാപുരുഷന്റെ പ്രശിക്ഷണത്തെപ്പറ്റിയാണ് പരാമർശിച്ചത്. ഗുരുജനങ്ങൾക്കുള്ള നിർദ്ദേശമാണിതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. മഹാപുരുഷന്മാർക്ക് കർമ്മം ചെയ്താൽ നേട്ടമോ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ ദോഷമോ ഉണ്ടാകയില്ല. എന്നാൽ സാധകന്മാർ യജ്ഞരൂപത്തിലുള്ള കർമ്മം ചെയ്തേ മതിയാവൂ. പക്ഷേ എന്താണ് യജ്ഞത്തിന്റെ സ്വരൂപമെന്ന് ഇനിയും വ്യക്തമാക്കിയിട്ടില്ല.

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ ശരീരം നശ്വരമാകയാൽ യുദ്ധം ചെയ്യാൻ

പറഞ്ഞു. തുടർന്ന് ക്ഷത്രിയർക്ക് നന്മയ്ക്കുള്ള ഒരേ ഒരു മാർഗ്ഗം യുദ്ധമാണെന്നും അറിയിച്ചു. ജയിച്ചാലും തോറ്റാലും നേട്ടമാണെന്ന ജ്ഞാനയോഗ സിദ്ധാന്തവും ഒപ്പം അവതരിപ്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞശേഷം അടുത്ത 4-ാം അദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗസ്ഥനായി ഉള്ളിലെ സംശയത്തെ ജ്ഞാനഖഡ്ഗം കൊണ്ടു മുറിച്ചുതള്ളാൻ ഉപദേശിക്കുന്നു. അഞ്ചു മുതൽ പത്തു വരെയുള്ള അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ യുദ്ധത്തെപ്പറ്റി ഒന്നും പറയുന്നില്ല. പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ താൻ ശത്രുവിനെ നേരത്തെ കൊന്നു കഴിഞ്ഞുവെന്നും അർജ്ജുനൻ ഒരു നിമിത്തം മാത്രമായാൽ മതിയെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുണ്ട്.

പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായത്തിൽ, സംസാരം വേരുറച്ച ആൽമരമാണെന്നും അതിനെ നിസംഗത എന്ന ആയുധം കൊണ്ട് മുറിച്ചിടണമെന്നും എന്നിട്ട് പരമപദം തേടണമെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിർദ്ദേശം നൽകുന്നു. അടുത്ത അദ്ധ്യായത്തിലും യുദ്ധത്തെപ്പറ്റി പരമാർശമില്ല. നരകത്തിലേക്ക് ഗമിക്കുന്ന അസുരന്മാരുടെ ചിത്രീകരണമാണവിടെയുള്ളത്. അപ്പോൾ ഈ മൂന്നാമദ്ധ്യായമാണ് യുദ്ധകാര്യത്തിന് ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നു വന്നു കൂടുന്നു. മുപ്പതാം ശ്ലോകം മുതൽ അവസാനം വരെയുള്ള പതിമൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളിൽ യുദ്ധത്തിന്റെ സ്വരൂപവും അതിന്റെ അനിവാര്യതയും യുദ്ധം ചെയ്യാത്തവർക്കു വന്നുചേരുന്ന ദുരന്തവും യുദ്ധത്തിൽ നശിക്കുന്ന ശത്രുക്കളുടെ വിവരവും മുഴുവൻ കഴിവും ഉപയോഗിച്ചു പോരാടാനുള്ള ആഹ്വാനവും മറ്റും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ ശത്രുവിന്റെ ആന്തരിക സ്വരൂപം സ്പഷ്ടമായി പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ ശത്രുവിനാശ പ്രേരണാ
നാമ തൃതീയോ അദ്ധ്യായ ഃ || 3 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരഭൂതവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'ശത്രുവിനാശപ്രേരണാ' എന്ന മൂന്നാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതി ശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദ് കൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായഃ യഥാർത്ഥ ഗീതാ ഭാഷ്യേ
ശത്രുവിനാശപ്രേരണാ നാമ തൃതിയോ അദ്ധ്യായ ഃ || 3 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ ശത്രുവിനാശ പ്രേരണ എന്ന മൂന്നാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ചതുർത്ഥോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി നാലാമദ്ധ്യായം)

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനോട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുഃ 'ദോഷദൃഷ്ടി കൂടാതെ ശ്രദ്ധയോടെ എന്റെ നിർദ്ദേശം അനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുക യാണെങ്കിൽ കർമ്മബന്ധനത്തിൽ നിന്നു രക്ഷപ്പെടാം. യോഗം (കർമ്മയോഗവും ജ്ഞാനയോഗവും) ഇതിനു സഹായകരമാണ്. യോഗശാസ്ത്രത്തിൽ യുദ്ധതന്ത്രം അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ആരാണീ യോഗത്തിന്റെ പ്രണേതാവ്? ഇതെങ്ങനെ വികസിച്ചു?'

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച–

ഇമം വിവസ്വതേ യോഗം പ്രോക്തവാനഹമവ്യയം
വിവസ്വാൻ മനവേപ്രാഹ മനുരിക്ഷ്വാകവേബ്രവീത് –1

അർജ്ജുനാ, ഞാൻ ഈ അനശ്വരമായ യോഗശാസ്ത്രത്തെ കല്പത്തിന്റെ ആദിയിൽ സൂര്യദേവനു പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. പിന്നീട് സൂര്യദേവൻ മനുവിനും മനു ഇക്ഷ്വാകുവിനും പറഞ്ഞുകൊടത്തു.

ഞാൻ എന്നു പറഞ്ഞാൽ യോഗിയായ ശ്രീകൃഷ്ൻ. കല്പത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ വിവസ്വാന്-വിവശനായ പുരുഷന് യോഗം ഉപദേശിച്ചു. വിവസ്വാൻ-സൂര്യൻ-സുരയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നവൻ-ശ്വാസത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നവൻ. ഇവിടെ 'സൂര്യൻ' ഒരു പ്രതീകമാണ്. എന്തെന്നാൽ ശ്വാസത്തിൽ പരമപ്രകാശസ്വരൂപനായി വർത്തിക്കുന്ന സൂര്യനെ അതേ ശ്വാസത്തിലാണന്വേഷിക്കേണ്ടത്. ശരിയായ പ്രകാശം പ്രസരിപ്പിക്കുന്ന ശക്തി ശ്വാസത്തിലാണു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്.

യോഗം അവിനാശിയാണ്. ഇതു തുടങ്ങിയാൽ പിന്നെ നശിക്കുകയില്ല. ലക്ഷ്യമെത്തുംവരെ ഇതു തുടരും. ശരീരത്തിന്റെ കല്പം (ആരോഗ്യസ്ഥിതി) ഔഷധം കൊണ്ടാണെങ്കിൽ ആത്മാവിന്റേത് ഈശ്വരഭജനം കൊണ്ടാണുണ്ടാകു ന്നത്. ഈശ്വരഭജനത്തിന്റെ തുടക്കം ആത്മകല്പത്തിന്റെ തുടക്കമാണ്. ഈ സാധന മോഹ നിശയിൽ ആണ്ടുകിടക്കുന്ന, ഈശ്വരഭജനമോ അതിന്റെ സംസ്കാരമോ ഇല്ലാതെ, യോഗം എന്നത് കേട്ടു കേൾവി പോലും ഇല്ലാതെ അന്നത്തെ കാലത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന മനുഷ്യർ, ചില മഹാപുരുഷന്മാരെ കണ്ടുമുട്ടുകയും അവരുടെ വാക്കുകളിലെ മഹത്വം അറിഞ്ഞ് അവർക്ക് സേവകൾ ചെയ്ത് അവരിൽ നിന്നും കിട്ടിയതുമായ ഈ യോഗസംസ്കാരം പിന്നീട് പ്രചാരിതമായി. ഗോസ്വാമി തുളസീദാസന്റെ രാമായണത്തിൽ ഒരു ഭാഗത്ത് ഇങ്ങനെ കാണുന്നു. 'ജോ ചിതയേ പ്രഭു ജിൻഹ പ്രഭു ഹേ രേ', 'തേ സബ് ഭയേ പരമ് പദ് ജോഗു' (പ്രഭുവിനെ നോക്കുന്നവരും പ്രഭുവിന്റെ നോട്ടത്തിൽ പെടുന്നവരും പരമപദം നേടാൻ യോഗ്യരാകുന്നു.)

ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞുഃ ഈ യോഗം ഞാൻ ആദ്യം സൂര്യനു പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. 'ചക്ഷോഃ സൂര്യോ അജായത' (ഈശ്വരന്റെ കണ്ണിൽ നിന്നു സൂര്യൻ ഉണ്ടായി) മഹാപുരുഷന്റെ ദൃഷ്ടിപാതം കൊണ്ട് യോഗത്തിന്റെ സംസ്കാരം ശ്വാസത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നു. സ്വയം പ്രകാശിക്കുന്ന ഈശ്വരൻ എല്ലാവരുടെയും ഹൃദയത്തിൽ വസിക്കുന്നു. പ്രാണായാമംകൊണ്ട് ആ ഈശ്വരനെ പ്രാപിക്കാം. 'സൂര്യനു പറ ഞ്ഞുകൊടുത്തു' എന്നതിന്റെ അർത്ഥം ശ്വാസത്തിൽ സംസ്കാരം സൃഷ്ടിച്ചു എന്നാണ്. കാലമാകുമ്പോൾ ഈ സംസ്കാരം മനുവിൽ(മനസിൽ)സ്ഫുരിതമാകും എന്നാണ് സൂര്യൻ മനുവിനോടു പറഞ്ഞു എന്നതിനർത്ഥം. മനസ് ഉണരുമ്പോൾ മഹാപുരുഷന്റെ

ഉപദേശം അനുസരിക്കാനുള്ള താല്പര്യവും ഉണരും. മനുവിന്റെ പുത്രൻ ഇക്ഷ്വാകു(ഇച്ഛ)വിനോടു പറഞ്ഞുഎന്നതിന്റെ ആന്തരാർത്ഥം ഇതാണ്. അവിനാശിയായ നിയതകർമ്മം ചെയ്താൽ മോക്ഷം(മോചനം) നേടാം. ഈ ചിന്ത ആരാധനയിലേക്കു സാധകനെ നയിച്ചു. ലക്ഷ്യത്തിൽ മനസ്സൂന്നി നിരന്തരം പ്രവർത്തിച്ച യോഗത്തിന്റെ സ്ഥിതി എന്തായി എന്ന് ഇനി പറയുന്നു.

ഏവം പരമ്പരാപ്രാപ്ത മിമം രാജർഷയോ വിദുഃ
സ കാലേനേഹ മഹതാ യോഗോ നഷ്ടഃ പരംതപ! –2

ഇപ്രകാരം ഒരോ മഹാപുരുഷനിലൂടെ അസംസ്കൃതരായ ആളുകളുടെ ശ്വാസത്തിലും ശ്വാസത്തിലൂടെ മനസ്സിലും മനസ്സിലൂടെ ഇച്ഛയിലും തീവ്രമായിത്തീർന്ന ഇച്ഛയിലൂടെ ക്രിയാത്മകമായ ആചരണത്തിലും കടന്നുചെന്നു. അങ്ങനെ ഈ യോഗം ക്രമേണ ഉയർന്നുയർന്ന് രാജർഷികളുടെ തലം വരെ എത്തി. ഈ അനുഷ്ഠാനം പലർക്കും ആത്മീയമായ നേട്ടങ്ങളുണ്ടാക്കി. ഈ യോഗം ഈ മഹത്ത്വപൂർണ്ണമായ കാലത്ത് ഈ ലോകത്തിൽ (ശരീരത്തിൽ) മിക്കവാറും നഷ്ടമായിത്തീർന്നു എന്നു പറയാം. ഈ അവസ്ഥയെ എങ്ങനെ തരണം ചെയ്യാനാവും? ഈ അവസ്ഥയിൽ എല്ലാവർക്കും നാശം നേരിടേണ്ടി വരുമോ? ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. 'ഇല്ല എന്റെ ആശ്രിതരും പ്രിയ ഭക്തരും ഉത്തമ സുഹൃത്തുക്കളും ഒരിക്കലും നാശം നേരിടുകയില്ല.'

സ ഏവായം മയാ തേ ദ്യ യോഗഃ പ്രോക്തഃ പുരാതനഃ
ഭക്തോസി മേ സഖാ ചേതി രഹസ്യം ഹ്യേതദുത്തമം –3

ആ പുരാതനമായ യോഗം നിനക്കു വേണ്ടി ഞാനിപ്പോൾ ഉപദേശിക്കുകയാണ്. എന്തെന്നാൽ നീ എന്റെ ഭക്തനും സുഹൃത്തുമാണല്ലോ. ഈ യോഗശാസ്ത്രം രഹസ്യവും ഉത്തമവുമാകുന്നു. അർജ്ജുനൻ ക്ഷത്രിയശ്രേണിയിലുള്ള സാധകനാണ്. ഐശ്വര്യ സിദ്ധികളുടെ സമ്മർദ്ദത്തിൽ സാധകത്വം നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയ രാജർഷിയുമാണ്. ഇക്കാല ത്തും യോഗം നന്മയുടെ പ്രേരകമുദ്രയാണ്. എന്നാൽ സാധകൻ ഇവിടെ കടക്കുമ്പോൾ പതറിപോകുന്നു. അർജ്ജുനൻ തകർച്ചയുടെ വക്കിലായതുകൊണ്ടാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അവിനാശിയും

രഹസ്യവുമായ യോഗവിദ്യ ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തത്. എന്തെന്നാൽ ഭക്തനും ആശ്രിതനും പ്രിയ സുഹൃത്തുമാണല്ലോ അർജ്ജുനൻ.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ പറഞ്ഞു. ഈ അവിനാശി (നാശമില്ലാത്ത) യോഗ് കല്പാരംഭത്തിൽ ഞാൻ സൂര്യന് പറഞ്ഞു കൊടുത്തു എന്നും സൂര്യൻ അതുമനുവിനും, മനു ഇക്ഷ്വാകുവിനും പറഞ്ഞു കൊടുത്തു. പിന്നെ ഇക്ഷ്വാകുവിൽ നിന്നും രാജർഷികൾക്ക് കിട്ടി. ഇങ്ങനെ ഋഷികൾ തങ്ങളുടെ സ്മൃതിപദത്തിൽ സൂക്ഷിച്ച് അടുത്ത തലമുറയ്ക്ക് കൈമാറികൊണ്ടുവന്നു. മഹത്വപൂർണ്ണമായ ആകാലം കഴിഞ്ഞതും ഈ അവിനാശിയോഗ് ലുപ്തമായി പോയി. ആ പുരാതന സ്മൃതിജ്ഞാനം ഇപ്പോൾ ഭഗവാൻ അർജ്ജുനന് പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. സാരാംശം അന്ന് മനുവിന് പറഞ്ഞുകൊടുത്ത അതേ ജ്ഞാനം തന്നെയാകുന്നു ഈ ഗീത. പതിനെട്ടാം അദ്ധ്യായത്തിൽ അവസാനഭാഗത്തിൽ അർജ്ജുനൻ പറയുന്നു മനുവിനു കിട്ടിയ അതേ സ്മൃതി ജ്ഞാനം എനിക്കും കിട്ടി എന്ന്. ഈ ഭഗവത് ഗീത തന്നെയാകുന്നു. വിശുദ്ധ മനുസ്മൃതി.

നാം പ്രാപിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്ന പരമാത്മാവ് (സദ്ഗുരു) നമ്മുടെ ആത്മാവിൽനിന്നു ഭിന്നനല്ലെന്ന ബോധമാണ് ഈശ്വരഭജനത്തിന്റെ ആരംഭം. ഇവിടെ പ്രചോദനമരുളുന്ന ആൾ എന്ന സ്ഥാനത്തിൽ പരമാത്മാവും സദ്ഗുരുവും പരസ്പരം പര്യായങ്ങളായിത്തീരുന്നു. ഏതുതലത്തിലാണോ നാം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത് അതേ തലത്തിൽ മഹാപ്രഭു ആവിർഭവിച്ച് ചിന്തകളെ നിയന്ത്രിക്കുമ്പോൾ മനസ് നിയന്ത്രിതമാകുന്നു. 'പ്രേരകനായ പ്രഭു ഹൃദിസ്ഥനാകുന്നതുവരെ മനഃശാന്തി ലഭിക്കയില്ല.' പരമാത്മാവ് രഥസ്ഥിതനായി ആത്മാവിൽ നിന്ന് അഭിന്നനായി പ്രേരകന്റെ രൂപത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനാകുംവരെ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയുണ്ടാകയില്ല. സാധകൻ പ്രത്യാശിയായാൽ പോരാ. ഈശ്വര ഭജനം മുടങ്ങാതെ സൂക്ഷിക്കുകയും വേണം.

പൂജ്യഗുരുദേവൻ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു. 'ഞാൻ പലപ്രാവശ്യം എല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ട അവസ്ഥയിലെത്തിയതാണ്. എന്നാൽ ഭഗവാന്റെ കാരുണ്യം കൊണ്ടു രക്ഷപ്പെട്ടു. ഭഗവാൻ നേർവഴി പറഞ്ഞു തന്നു.' ഞങ്ങൾ ചോദിച്ചു എന്ത്? 'ഭഗവാൻ നേരിട്ടു സംസാരിക്കുമോ?' അതുകേട്ടു മഹാരാജ്ജി പറഞ്ഞു. 'കൊള്ളാം. സംസാരിക്കുമെന്നോ?'

മണിക്കൂറുകളോളം സംസാരിക്കും. നമ്മൾ സംസാരിക്കുന്നതു പോലെ' എന്നിട്ട് ആ സത്യം ഞങ്ങൾക്കും അനുഭവഗോചരമാക്കി. ഭഗവാന് ഭക്തനുമായുള്ള സഖ്യഭാവമാണിത്. സുഹൃത്തിനെപ്പോലെ തെറ്റുകൾ തിരുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കും. ഒടുവിൽ ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിക്കയും ചെയ്യും.

ഇതു വരെ യോഗേശ്വരൻ മഹാപുരുഷരിലൂടെ യോഗം ആരംഭിച്ചതും അതിനു തടസ്സമുണ്ടാക്കിയതുമായ വസ്തുത വിവരിക്കയായിരുന്നു. തുടർന്ന് ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കുള്ള മാർഗ്ഗവും ഉപദേശിച്ചു. ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി അർജ്ജുനൻ വീണ്ടും ഒരു ചോദ്യമുന്നയിച്ചു.

അർജ്ജുന ഉവാച -

അപരം ഭവതോ ജന്മ പരം ജന്മ വിവസ്വത ഃ
കഥമേതദ്വിജാനീയാം ത്വമാദൗ പ്രോക്തവാനിതി -4

ഭഗവൻ! അങ്ങയുടെ ജന്മം ഇക്കാലത്തല്ലേ ഉണ്ടായത്. പിന്നെ പണ്ട് കൽപാരംഭത്തിൽ ഈ യോഗം സൂര്യന് പറഞ്ഞു കൊടുത്തു എന്ന് അങ്ങ് പറഞ്ഞത്. ഞാൻ എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കും. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇതിന് സമാധാനം പറയുന്നു ഃ

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

ബഹൂനി മേ വ്യതീതാനി ജന്മാനി തവ ചാർജ്ജുന!
താന്യഹം വേദ സർവാണി ന ത്വം വേത്ഥ പരം തപ ! -5

അർജ്ജുനാ, എന്റേയും നിന്റേയും എത്രയോ ജന്മങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്നു. ഹേ ! പരന്തപാ! അവയെപ്പറ്റി നിനക്കൊന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്നാൽ എനിക്ക് അവയെപ്പറ്റിയെല്ലാം അറിയാം. സാധകൻ അറിയുന്നില്ലെങ്കിലും സ്വരൂപസ്ഥനായ മഹാപുരുഷൻ - അവ്യക്തമായതിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ എല്ലാം അറിയുന്നു. 'അങ്ങ് എല്ലാവരെപ്പോലെയും അല്ലേ ജന്മമെടുക്കുന്നത്?' ഇതിനു ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ ഉത്തരം പറയുന്നു 'അല്ല, സ്വരൂപ പ്രാപ്തി ശരീരപ്രാപ്തിയിൽ നിന്നും ഭിന്നമാണ്. എന്റെ ജന്മം പുറംകണ്ണുകൾകൊണ്ടു കാണാവുന്നതല്ല. ഞാൻ ജന്മരഹിതനും

അവ്യക്തനും ശാശ്വതനും ആണെങ്കിലും താല്ക്കാലികമായി ശരീരത്തെ ആധാരമാക്കിയിരിക്കയാണ്.'

അവധു! ജീവിത മേം കർ ആസാ
മു ഏ മുക്തി ഗുരു കഹേ സ്വാർത്ഥി ഝുഠാ തേ വിശ്വാസാ

(അവധൂതാ, ജീവിതത്തിൽ ആശ വയ്ക്കൂ. ഗുരുക്കന്മാർ മുക്തിയെപ്പറ്റി സംസാരിച്ച് നിങ്ങളിൽ അന്ധവിശ്വാസം നിറയ്ക്കുന്നു).

ശരീരത്തോടുകൂടിത്തന്നെ പരമതത്ത്വത്തിൽ പ്രവേശിക്കാൻ കഴിയും. സാധനയ്ക്ക് എന്തെങ്കിലും കുറവു വന്നാൽ മരണാനന്തരം വീണ്ടും ജനിക്കേണ്ടി വരും. ഇതുവരെ തന്നെപ്പോലെ ദേഹധാരിയായ ഒരു സാധാരണ മനുഷ്യനായിട്ടാണ് അർജ്ജുനൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ കണക്കാക്കിയിരുന്നത്. 'അങ്ങയുടെ ജന്മം മറ്റുള്ളവരെപ്പോലെയാണോ' എന്ന പ്രശ്നം അർജ്ജുനന്റെ ഉള്ളിൽ ഉയർന്നിരുന്നു. അതിന് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സമാധാനം ഇങ്ങനെയായിരുന്നു ഃ

അജോപി സന്നവ്യയാത്മാ ഭൂതാനാമീശ്വരോപി സൻ
പ്രകൃതിം സ്വാമധിഷ്ഠായ സംഭവാമ്യാത്മമായയാ –6

ഞാൻ വിനാശരഹിതനും പുനർജന്മരഹിതനും സകല ജീവജാലങ്ങളുടേയും സ്വരത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നവനുമാണെങ്കിലും സ്വന്തം പ്രകൃതിക്ക് അധീനനായി ആത്മമായയിലൂടെ വെളിപ്പെടുന്നു. അവിദ്യയാണ് ഒരു മായ. അത് പ്രകൃതിയിൽ വിശ്വാസമുണ്ടാക്കുകയും അധമയോനിയിൽ ജനിക്കാൻ കാരണമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മറ്റൊരു മായ ആത്മ മായയാണ്. അത് ആത്മാവിൽ പ്രവേശം നൽകി സ്വരൂപത്തിന്റെ പ്രാപ്തിക്ക് കാരണമാവുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിനെ യോഗമായ എന്നും പറയാറുണ്ട്. ശാശ്വതസ്വരൂപവുമായി ഇതു ബന്ധപ്പെടുത്തുന്നു. ഈ ആത്മീയ പ്രക്രിയക്കു വിധേയനായി ഞാൻ ജന്മം സ്വീകരിക്കുന്നു എന്നു മാത്രം.

ഭഗവാൻ അവതാരമെടുത്താൽ കാണാൻ സാധിക്കുമായിരുന്നു എന്നു ചിലർ പറയാറുണ്ട്. ഈ ദർശനം പ്രായോഗികമല്ലെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. സ്വരൂപത്തിന്റെ ആവിർഭാവം പിണ്ഡരൂപത്തിലല്ല. യോഗസാധനകളിലൂടെ ആത്മമായയിലൂടെ

തന്റെ ത്രിഗുണാത്മികമായ പ്രകൃതിയെ സ്വാധീനമാക്കി ക്രമേണ താൻ വെളിപ്പെടുകയാണെന്നത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത്. ഏതു പരിതഃസ്ഥിതിയിലാണ് ഈ വെളിപ്പെടൽ ?

യദാ യദാ ഹി ധർമ്മസ്യ ഗ്ളാനിർഭവതി ഭാരത!
അഭ്യുത്ഥാനമധർമസ്യ തദാത്മാനം സൃജാമ്യഹം –7

ഹേ അർജ്ജുനാ! പരമധർമ്മസ്വരൂപനായ പരമാത്മാവിനു വേണ്ടി ഹൃദയം പരവശമാകുമ്പോൾ അധർമ്മം വളർന്ന് സംസാരത്തിന്റെ അക്കരയെത്താൻ കഴിയാതെയാവുമ്പോൾ ഞാൻ ആത്മാവിനെ സൃഷ്ടിക്കാനൊരുങ്ങുന്നു. ഇത്തരം ഗ്ലാനി പണ്ടു മനുവിനുമുണ്ടായി എന്നു രാമചരിതമാനസത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

'ഹൃദയ ബഹുത് ദുഃഖ ലാഗ്, ജന്മ ഗയഉ ഹരി ഭഗതി ബിനു' (ഹൃദയം വലിയ ദുഃഖത്തിലാഴുന്നു. ഹരിഭക്തിയില്ലാതെ ജന്മം തുലയുന്നു). തുളസീരാമായണം

നിങ്ങളുടെ ഹൃദയം ഭഗവദ് ഭക്തിഭരിതമാവുമ്പോൾ ആ ശാശ്വത ധർമ്മത്തിനുവേണ്ടി ശബ്ദം ഗദ്ഗദരുദ്ധമാവുമ്പോൾ കണ്ണുകൾ അശ്രുപൂരിതമാവുമ്പോൾ പാടുപെട്ടിട്ടും അധർമ്മത്തെ അതിജീവിക്കാൻ ആവാതെ വരുമ്പോൾ ഞാൻ എന്റെ സ്വരൂപത്തിൽ വെളിപ്പെടും. ഭഗവാന്റെ അവതാരം ഭക്തരക്ഷണത്തിനു വേണ്ടിയാണെന്നർത്ഥം.

സോ കേവൽ ഭഗതൻ ഹിത ലാഗി

– രാമചരിത മാനസ് 1–12–5

(ഭക്തൻ ഈശ്വരഹിതം അനുസരിച്ചു ജിവിക്കുന്നു.)

ഈ അവതാരം ഭാഗ്യവാന്മാരായ സാധകന്മാരുടെ ഉള്ളിലാണ് നടക്കുന്നത്. അവതരിച്ചിട്ട് എന്താണു ചെയ്യുക?

പരിത്രാണായ സാധൂനാം വിനാശായ ച ദുഷ്കൃതാം
ധർമ്മസംസ്ഥാപനാർത്ഥായ സംഭവാമി യുഗേ യുഗേ –8

അർജ്ജുനാ, സാധൂനാം പരിത്രാണായ = ദൈവീക സമ്പത്തിനെ നിലനിർത്താൻ. പരമാത്മാവാണ് സാധ്യം – ഏക

മാത്രലക്ഷ്യം. ആ ചിരകാലാഭിലാഷം നേടാനുള്ള സാധനകൾ - സാധ്യത്തിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കുന്ന വിവേകം, വൈരാഗ്യം, ശമം, ദമം തുടങ്ങിയ ദൈവീക സമ്പത്തിനെ ഇടതടവില്ലാതെ പ്രകടിപ്പിക്കാൻ. ദുഷ്കൃതാം - ദുഷിതമായ കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യിക്കുന്ന - കാമക്രോധങ്ങൾ രാഗദ്വേഷങ്ങൾ തുടങ്ങിയ വിജാതീയ പ്രവൃത്തികളെ നശിപ്പിക്കാൻ. അതുപോലെ ധർമ്മത്തെ വേണ്ടവണ്ണം നിലനിർത്താനും ഞാൻ ഓരോ യുഗത്തിലും വെളിപ്പെടുന്നു.

യുഗമെന്നു വെച്ചാൽ സത്യയുഗമെന്നോ ത്രേതാ യുഗമെന്നോ ഒന്നുമല്ല. യുഗധർമ്മങ്ങളുടെ ഉയർച്ചയും താഴ്ചയും ഉണ്ടാകുന്നത് മനുഷ്യരുടെ സ്വഭാവത്തിന്റെ കാര്യത്തിലാണ്. യുഗധർമ്മങ്ങൾ എക്കാലവും നിലനില്ക്കുന്നു. ഇതിന്റെ സൂചന രാമചരിത മാനസത്തിലുണ്ട്. 'നിതയുഗ ധർമ്മ ഹോഹിം സബ് കേരേ. ഹൃദയ് രാം മായാ കേ പ്രേരേ'. (രാമന്റെ മായയുടെ പ്രേരണയാൽ എല്ലാവരുടേയും ഉളളിൽ യുഗധർമ്മമനുസരിച്ചുളള മാറ്റങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നു.)

യുഗധർമ്മങ്ങൾ വിദ്യയുടെ പ്രേരണകൊണ്ട് എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയത്തിൽ എല്ലായ്പ്പോഴും നില നില്ക്കുന്നുണ്ട്. അതാണ് ആറാം ശ്ലോകത്തിൽ ആത്മമായ എന്നു വ്യവഹരിക്കപ്പെട്ടത്. അതു തന്നെയാണ് തുളസീദാസന്റെ രാമമായയും. ഹൃദയത്തിൽ രാമനെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന - രാമനാൽ പ്രേരിതമായ വിദ്യയാണത്. ഇപ്പോൾ ഏതു യുഗമാണ് നടപ്പിലുളളത് എന്ന് എങ്ങനെ അറിയും ? രാമചരിതമാനസം ഈ വിഷയത്തിൽ അല്പം വെളിച്ചം വീശുന്നുണ്ട്. 'സുദ്ധ് സത്' സമതാ വിഗ്യാനാ. കൃത്പ്രഭാവ് പ്രസന്നൻ മൻ ജാനാ' 7-103-2. ഹൃദയത്തിൽ ശുദ്ധമായ സത്ത്വഗുണം പ്രവർത്തിച്ചു തുടങ്ങുമ്പോൾ രജോ ഗുണവും തമോ ഗുണവും സമാപ്തമായി ത്തീരും. എല്ലാ വിഷമതകളും തീരും. ആരോടും വിദ്വേഷമില്ലാതെ യാകും. വിജ്ഞാനം അതായത് ഇഷ്ടദേവതയുടെ നിർദ്ദേശം സ്വീകരിക്കാനും അതനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കാനുമുളള കഴിവുണ്ടാകും. മനസിൽ പ്രസന്നത നിറയും. ഈ യോഗ്യതകളെല്ലാം ഒത്തുകിട്ടിയാൽ സത്യയുഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കാം. ഇപ്രകാരം അടുത്ത രണ്ടു യുഗങ്ങളേയും വർണ്ണിച്ചു. ഒടുവിൽ 'താമസ് ബഹുത് (രാജോ) ഗൂൺഥോരാ - കലി പ്രഭാവ് വിരോധ് ചഹും ഓരാ.' - എന്നിങ്ങനെ

രജോഗുണവും തമോഗുണവും നിറഞ്ഞ കലിയുഗത്തെയും വർണ്ണിച്ചു.

കുറച്ചു രജോഗുണവും കൂടുതൽ തമോഗുണവും വൈരവും വിരോധവും നിറഞ്ഞ വ്യക്തി കലിയുഗ കാലത്തിന്റെ പ്രതിനിധിയാണ്. തമോഗുണത്തിന് അധീനനാകുന്ന വ്യക്തിയുടെ ഉള്ളിൽ ആലസ്യം, നിദ്ര, പ്രമാദം എന്നിവ നിറഞ്ഞിരിക്കും. അയാൾ കർത്തവ്യത്തെപ്പറ്റി അറിയുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഒന്നും പ്രവർത്തിക്കുന്നില്ല. ചെയ്യരുതെന്ന് അറിയാമെങ്കിലും നിഷിദ്ധകാര്യങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ യുഗധർമ്മങ്ങളുടെ ഉയർച്ചയും താഴ്ചയും മനുഷ്യരുടെ ആന്തരികയോഗ്യതകളിൽ അധിഷ്ഠിതമാണെന്നു കാണാവുന്നതാണ്. ചിലർ ഈ യോഗ്യതകളെ നാലു യുഗങ്ങളായി കരുതുന്നു. മറ്റു ചിലർ ഇവയ്ക്ക് നാലു വർണ്ണങ്ങളുടെ നിറം കൊടുക്കുന്നു. വേറേ ചിലർ അത്യുത്തമം, ഉത്തമം, മധ്യമം, അധമം എന്നീ നാലു ശ്രേണികളിൽ സാധകരെ വിഭജിക്കുന്നു. ഓരോ യുഗത്തിലും പരമാത്മാവ് കൂടെയുണ്ടാവും. ഉച്ചശ്രേണിയിൽ ഈശ്വരാനുകൂല്യം പൂർണ്ണമായ അളവിൽ ലഭ്യമാണ്. താഴെയുള്ള ഗുണങ്ങളിൽ തീരെ കുറവും.

സാധ്യ വസ്തുവിനെ പ്രാപ്തമാക്കുന്ന വിവേകം, വൈരാഗ്യം തുടങ്ങിയവ നിർവിഘ്നം പ്രവഹിക്കാനും ദുഷിപ്പിക്കുന്ന കാമക്രോധങ്ങളെ അമർച്ച ചെയ്യാനും പരമധർമ്മത്തെ പരമാത്മാവിൽ സുസ്ഥിരമായി നിർത്താനും ഓരോ യുഗത്തിലും അതായത് ഓരോ പരിസ്ഥിതിയിലും ഓരോ ശ്രേണിയിലും ഞാൻ ആവിർഭവിക്കുന്നു. അതോടെ അധർമ്മത്തിനു ക്ഷുതി സംഭവിക്കുന്നു. പരമാത്മാവിന്റെ സാന്നിധ്യമുണ്ടാകുംവരെ വികാരങ്ങൾ എത്ര നശിച്ചെന്നും എത്ര ബാക്കിയുണ്ടെന്നും അറിയാനാവില്ല. സാധന തുടങ്ങിയതു മുതൽ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തും വരെ പരമാത്മൻ ഓരോ ശ്രേണിയിലും യോഗ്യതാനുസരണം സാധകനോടൊത്തു കഴിയുന്നുണ്ട്. ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷമായാൽ എല്ലാവർക്കും കാണാനാവുമോ എന്ന ചോദ്യത്തിന് ഇല്ല എന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉത്തരം.

ജന്മ കർമ്മ ച മേ ദിവ്യ മേവം യോ വേത്തി തത്ത്വത ഃ
ത്യക്ത്വാ ദേഹം പുനർജന്മ നൈതി മാമേതി സോർജ്ജുന! –9

അർജ്ജുനാ! ഗ്ലാനിയോടൊപ്പം സ്വരൂപ രചന എന്ന എന്റെ കർമ്മവും ദുഷ്കൃതികളെ നശിപ്പിക്കുന്നതും സാധ്യവസ്തുക്കളെ

നൽകുന്നതും ധർമ്മത്തിനു സ്ഥിരത നൽകുന്നതുമായ എന്റെ കർമ്മവും ദിവ്യമാണ്, ലൗകികമല്ല. മാംസ ചക്ഷുസുകൊണ്ട് അവയെ കാണാനാവില്ല. മനസുകൊണ്ടോ ബുദ്ധികൊണ്ടോ അവയെ അളക്കാനാവില്ല- ഇത്ര ഗൂഢമാണെങ്കിൽ ആർക്കും കാണാനാവില്ലല്ലോ. കാണാം, തത്ത്വ ദർശികൾക്കു മാത്രം. അവർക്കു പിന്നെ പുനർജ്നമം ഉണ്ടാവുകയില്ല. എന്നിൽ അവർ ലയിക്കും.

തത്ത്വ ദർശിക്കു മാത്രമേ കാണാൻ പറ്റൂ എങ്കിൽ അവതാരമുണ്ടായാൽ ജനങ്ങൾ കാണാൻ തിക്കും തിരക്കും കൂട്ടുന്നതെന്തിന്? മഹാത്മാവിന്റെ വേഷം കെട്ടി അവതാരമാണെന്ന് അവകാശപ്പെട്ടുകൊണ്ട് പലരും രംഗത്തുണ്ട്. അവരെക്കാണാൻ ആളുകൾ തിടുക്കപ്പെടുന്നുണ്ടാവാം. എന്നാൽ യഥാർത്ഥ - അവതാരത്തെക്കാണാൻ യഥാർത്ഥ തത്ത്വദർശിക്കു മാത്രമേ സാധിക്കൂ. അപ്പോൾ ആരാണീ തത്ത്വദർശികൾ ?

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ സത്തിന്റെയും അസത്തിന്റെയും സ്വഭാവം നിർണ്ണയിച്ചുകൊണ്ട് യോഗേശ്വരൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിരുന്നു. അർജ്ജുനാ! അസത്തായ വസ്തുവിന് ഉണ്മയില്ല. സത്തിന് മൂന്നു കാലങ്ങളിലും ഇല്ലായ്മയും ഇല്ല. സത്തിനെ തത്ത്വദർശികൾക്കു മാത്രമേ കാണാൻ കഴിയൂ. ഭാഷാ പണ്ഡിതന്മാർക്കോ ധനവാന്മാർക്കോ കാണാൻ സാധിക്കയില്ല. അഞ്ചു തത്ത്വങ്ങളും ഇരുപത്തഞ്ചു തത്ത്വങ്ങളും പഠിച്ചവരാണോ തത്ത്വദർശികൾ. അല്ല, പരമാത്മാവാണ് പരമതത്ത്വം. ആ തത്ത്വം അറിഞ്ഞവർക്കേ അവതാരത്തെപ്പറ്റി അറിയാനാവൂ. അവതാരം ഭക്തന്റെ ഹൃദയത്തിലാണുണ്ടാവുന്നത്. ആരംഭത്തിൽ ആരാണ് തനിക്കു നിർദ്ദേശം തരുന്നതെന്നു ഭക്തൻ അറിയുകയില്ല. പരമാത്മ ദർശനത്തിനു ശേഷം എല്ലാം മനസ്സിലാവും. മരണശേഷം പരമാത്മാവിനോടു ചേരും. പിന്നെ പുനർജന്മം എന്നൊന്നില്ല.

തന്റെ ജന്മം ദിവ്യമാണെന്നും ഇതു കാണുന്നവൻ തന്നോടു ചേരുമെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. ഇതു തെറ്റിദ്ധരിച്ചവർ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിഗ്രഹമുണ്ടാക്കി പൂജിക്കാൻ തുടങ്ങി. ആകാശത്തിൽ എവിടെയോ ആണ് ആ പരമാത്മാവിന്റെ നിവാസമെന്ന് അനുമാനിക്കയും ചെയ്തു. നിർധാരിതമായ കർമ്മം

ചെയ്താൽ ദിവ്യത്വം നിങ്ങൾക്കും ലഭിക്കും എന്നേയുള്ളു മഹാപുരുഷവാക്യത്തിനർത്ഥം. 'നിങ്ങൾ എന്തു നേടാനാഗ്രഹിക്കുന്നുവോ അതു ഞാൻ നേടിക്കഴിഞ്ഞു. ഭക്തിപൂർണ്ണമായ ഹൃദയമുണ്ടെങ്കിൽ നിങ്ങൾക്കും ശ്രീകൃഷ്ണനാകാം. ഹൃദയത്തിൽ അവതാരത്തിന്റെ അനുഭൂതിയുണ്ടാക്കാം'. ഇതാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉദ്ദേശിച്ചത്. 'ഞാൻ നിർദ്ദേശിച്ച മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ മുന്നേറി എത്രയോ പേർ എന്റെ സ്വരൂപത്തിലെത്തിയിട്ടുണ്ട്.' ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഭക്തന്മാരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു.

വീതരാഗ ഭയക്രോധാ മന്മയാ മാമുപാശ്രിതാ ഃ
ബഹവോ ജ്ഞാനതപസാ പൂതാ മദ്ഭാവമാഗതാ ഃ –10

രാഗത്തിന്റേയും രാഗമില്ലായ്മയുടേയും ഭയത്തിന്റേയും അഭയത്തിന്റേയും ക്രോധത്തിന്റേയും അക്രോധത്തിന്റേയും അപ്പുറത്തെത്തി, അനന്യ ഭാവത്തോടെ അഹങ്കാരലേശമന്യേ എന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ച എത്രയോ ആളുകൾ ജ്ഞാന തപസ്സുകൊണ്ട് പരിശുദ്ധരായി എന്റെ സ്വരൂപത്തിലെത്തിച്ചേർന്നിട്ടുണ്ട്. എങ്ങനെ ? ആരുടെ ഹൃദയമാണോ അധർമ്മം വ്യാപിക്കുന്നതുകണ്ട് പരമാത്മാവിനു വേണ്ടി വേദനിക്കുന്നത് ആ ഹൃദയത്തിൽ ഞാൻ സ്വരൂപം പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ എന്റെ സ്വരൂപം നേടുന്നതാണ് തത്ത്വദർശനം. അതുതന്നെയാണ് ജ്ഞാനം. യോഗ്യതയനുസരിച്ച് ഭജിക്കുന്നവരെ ഇനി പല തട്ടുകളിലായി വിഭജിക്കുന്നു.

യേ യഥാ മാം പ്രപദ്യന്തേ താംസ്തഥൈവ ഭജാമ്യഹം
മമ വർത്മാനുവർത്തന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർത്ഥ സർവശ ഃ –11

പാർത്ഥാ! എത്രമാത്രം താല്പര്യത്തോടെ ആളുകൾ എന്നെ സേവിക്കുന്നുവോ അത്രമാത്രം താല്പര്യത്തോടെ ഞാൻ അവരേയും സേവിക്കും. അതേ മാത്രയിൽ തന്നെ അവരോടു സഹകരിക്കും എന്നർത്ഥം. സാധകന്മാരുടെ ശ്രദ്ധ തന്നെ, കൃപയുടെ രൂപത്തിലായി അവരോടു ചേരുന്നു. ഈ രഹസ്യം മനസിലാക്കിയ ജ്ഞാനികൾ പൂർണ്ണഭക്തിയോടെ എന്റെ മാർഗ്ഗം പിന്തുടരുന്നു. ഞാൻ എങ്ങനെ പെരുമാറുന്നുവോ അതേ രീതിയിൽ എന്നെ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നവർ പെരുമാറുന്നു. ഞാൻ ചെയ്യാനാഗ്രഹിക്കുന്നത് അവരും ചെയ്യുന്നു.

ഭഗവാൻ എങ്ങനെയാണു സേവിക്കുന്നത്? അദ്ദേഹം

സാരഥിയായി നമ്മുടെ ജീവിതരഥത്തെ മുന്നോട്ടു നയിക്കുന്നു. ഇതാണു സേവനം. ദോഷമുണ്ടാക്കുന്ന കാര്യങ്ങളെ നശിപ്പിക്കാനും സത്യത്തിലേക്കു കടക്കാൻ സഹായിക്കുന്ന സദ്ഗുണങ്ങളെ കാത്തു സൂക്ഷിക്കാനും അദ്ദേഹം നിലകൊള്ളുന്നു. പരമാത്മാവ് ഹൃദയത്തിന്റെ സാരഥ്യം പൂർണ്ണമായി ഏല്ക്കുകയും ഓരോ അടിയും സാവധാനം മുന്നോട്ടു നയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുവരെ എത്രയേറെ ഭജന ചെയ്താലും ലക്ഷം തവണ കണ്ണടച്ചിരുന്നാലും ഈ പ്രകൃതിയുടെ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെടാനാവില്ല. എത്ര വഴി പിന്നിട്ടു? ഇനി എത്ര പിന്നിടാനുണ്ട്? എന്നൊക്കെ സാധകൻ എങ്ങനെ അറിയും? ഇഷ്ടദേവൻ ആത്മാവിൽ നിന്ന് അഭിന്നനായി ഇത്ര ദൂരെയെത്തി, ഇത്ര ദൂരം ഇനി പോകാനുണ്ട്, ഇന്നതൊക്കെ ചെയ്യണം എന്നെല്ലാം ഉപദേശിച്ച് സാധകനെ മുന്നോട്ടു നയിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം പ്രകൃതിയുടെ കുഴികൾ നികത്തി മന്ദം മന്ദം പുരോഗമിച്ച് പരമാത്മ സ്വരൂപത്തിൽ സാധകനെ എത്തിക്കുന്നു ഈശ്വരഭജനം സാധകൻ തന്നത്താൻ ചെയ്യണം. ധ്യാനം ചെയ്യുന്ന ഭക്തനെ ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിക്കേണ്ട ചുമതല പരമാത്മാവിൽ നിക്ഷിപ്തമാണ്. ഇക്കാര്യം ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കി ഭക്തന്മാർ ഈശ്വരനെ ഭജിക്കുന്നു. അവർ എങ്ങനെ പെരുമാറുന്നു ?

കാംക്ഷന്ത ഃ കർമ്മണാം സിദ്ധിം യജന്ത ഇഹ ദേവതാ ഃ
ക്ഷിപ്രം ഹി മാനുഷേ ലോകേ സിദ്ധിർഭവതി കർമ്മജാ –12

ആ പുരുഷന്മാർ ഈ ശരീരത്തിൽ കർമ്മങ്ങൾക്കു സിദ്ധി ഉണ്ടാക്കാൻ വേണ്ടി ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നു. എങ്ങനെയുള്ള കർമ്മങ്ങൾ? 'അർജ്ജുനാ, നീ നിയതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുക' എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ നേരത്തെ പറഞ്ഞിരുന്നു. യജ്ഞപ്രക്രിയയാണു നിയതവിധി. സാധനാ വിധിവിശേഷങ്ങളാണു യജ്ഞപ്രക്രിയകൾ. അവയിൽ പ്രാണായാമവും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ബഹിർമുഖവ്യാപാരത്തെ നിയന്ത്രിക്കലും ഉൾപ്പെടുന്നു. തൽഫലമായി ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരമുണ്ടാകുന്നു. കർമ്മത്തിന്റെ ശുദ്ധമായ അർത്ഥം ആരാധനയെന്നാണ്. അതിന്റെ സ്വഭാവം ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഉപരി വിശദീകരിക്കുന്നുണ്ട്. സംസിദ്ധി = പരമസിദ്ധി (പരമാത്മാ) ഈ ആരാധനയുടെ പരിണാമം ശാശ്വതമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കലാണ്. യാന്തിബ്രഹ്മസനാതന. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു

'എന്നെ അനുസരിച്ച് കർമ്മം ചെയ്യുന്നവർ പരമനൈഷ് കർമ്മ്യസിദ്ധിക്കു വേണ്ടി ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നു. അതായത് ദൈവീകസമ്പത്തിനെ ബലവത്താക്കുന്നു'.

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ യജ്ഞത്തിലൂടെ ദൈവീകസമ്പത്തിനെ ശക്തിമത്താക്കാനും അതിലൂടെ സ്വയം ഔന്നത്യം നേടാനും ശ്രീകൃഷ്ണൻ സാധകനെ ഉപദേശിച്ചു. കർമ്മത്തിലൂടെ ശീഘ്രഗതിയിൽ സിദ്ധിനേടാമെന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ എന്താണു ദ്ദേശിച്ചത്? കർമ്മത്തിൽ മുഴുകിയാലുടൻ സിദ്ധികിട്ടുമെന്നാണോ? ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു ഃ 'അല്ല ഈ പടികൾ ഓരോന്നായി ക്രമത്തിന് കയറിയാലേ ലക്ഷ്യത്തിലെത്തൂ. സൂത്രവിദ്യ കൊണ്ടൊന്നും ഭാവസമാധി പോലുള്ള ചമത്കാരങ്ങളൊന്നും ഉണ്ടാവുകയില്ല'. ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നതു ശ്രദ്ധിക്കുക ഃ

ചാതുർവർണ്യം മയാസൃഷ്ടം ഗുണകർമ്മവിഭാഗശ ഃ
തസ്യ കർത്താരമപി മാം വിദ്ധ്യകർത്താരമവ്യയം. –13

അർജ്ജുനാ! നാലു വർണ്ണങ്ങൾ ഞാനാണു സംവിധാനം ചെയ്തത്. മനുഷ്യരെ നാലായി വിഭജിച്ചു എന്നല്ല ഇതിനർത്ഥം. ഗുണങ്ങൾ അനുസരിച്ച് കർമ്മത്തെ നാലായി വിഭജിച്ചു എന്നാണർത്ഥം. ഗുണം ഒരു അളവാണ് അഥവാ അളവുകോലാണ്. തമോ ഗുണം ആളുകളെ ആലസ്യം, നിദ്ര, പ്രമാദം എന്നിവയിലേക്കു നയിക്കും. ഒന്നും ചെയ്യാൻ അപ്പോൾ താല്പര്യമുണ്ടാവില്ല. ഈ അവസ്ഥയിൽ സാധനകൾ എങ്ങനെ ആരംഭിക്കും? രണ്ടു മണിക്കൂർ പാടുപെട്ടു സാധന അനുഷ്ഠിച്ചു. എന്നാൽ പത്തുമിനിട്ടു പോലും ഏകാഗ്രമായിരിക്കാൻ പറ്റില്ല. മനസു മുഴുവൻ വേണ്ടാത്ത ചിന്തകളും കുതർക്കങ്ങളും കൊണ്ടു കലുഷമാണെങ്കിൽ സാധനയുടെ പേരിൽ എന്തിനു സമയം കളയുന്നു? പരിചര്യ ശൂദ്രന്മാരുടെ സ്വാഭാവികമായ കർമ്മമാണ്. ആത്മീയ മാർഗ്ഗത്തിൽ വളരെ മുന്നിൽ നില്ക്കുന്ന മഹാപുരുഷന്മാരെ സേവിച്ച് തങ്ങളുടെ ദൂഷിതസംസ്കാരത്തിനു ശമനം വരുത്താൻ അവർ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. അങ്ങനെ സാധനകൾ ആരംഭിക്കാനുള്ള കഴിവ് ക്രമേണ അവർക്കുണ്ടാകും.

മുകളിൽ ചേർത്തത് തമോഗുണമുള്ളവരുടെ കാര്യം. തമോ ഗൂണം കുറയുമ്പോൾ രജോ ഗുണം കൂടുതലായും സ്വാത്തികഗുണം

വളരെ ലഘുവായും ഉണ്ടാകുന്നു. അപ്പോൾ സാധകന്റെ സ്ഥിതി വൈശ്യശ്രേണിയിലായിത്തീരുന്നു. ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ സാധകന് കുറെശ്ശെ ഇന്ദ്രിയസംയമനത്തിനു കഴിവുണ്ടാവുകയും ആത്മീയസമ്പത്തു നേടാൻ താല്പര്യ മുണ്ടാവുകയും ചെയ്യും. അപ്പോൾ സാധകൻ ക്ഷത്രിയ ശ്രേണിയിലായിത്തീരുന്നു. ശൗര്യം, പ്രവൃത്തി ചെയ്യാൻ ഉത്സാഹം, പിന്തിരിയാതിരിക്കൽ, യജമാന സ്വഭാവം, മൂന്നു ഗുണങ്ങളേയും അതിക്രമിക്കാനുള്ള കഴിവ് ഇതൊക്കെ ആ കാലഘട്ടത്തിൽ പ്രബലമായിത്തീരുന്നു. കർമ്മം തന്നെ സൂക്ഷ്മതരമായിത്തീരുമ്പോൾ സാത്ത്വിക ഗുണം പ്രകടമായിത്തീരുന്നു. മനസിന്റെ ശമനം, ഇന്ദ്രിയ ദമനം, ഏകാഗ്രത, സരളത, ധ്യാനം, സമാധി, ഈശ്വരാഭിമുഖ്യം എന്നിങ്ങനെയുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള കഴിവ് ഈ ഘട്ടത്തിൽ വികസിക്കയും സാധകന് ബ്രാഹ്മണത്വം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ ബ്രാഹ്മണശ്രേണി കർമ്മങ്ങളുടെ പരമസീമയാണ്. ആ സാധകൻ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനായിത്തീരുമ്പോൾ ബ്രാഹ്മണനോ ക്ഷത്രിയനോ വൈശ്യനോ ശൂദ്രനോ അല്ലാ താവുകയും മറ്റുള്ളവർക്ക് മാർഗ്ഗദർശിയായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനി യാവുകയും ചെയ്യുന്നു. കർമ്മം ഒന്നേയുള്ളു. നിയതകർമ്മാനുഷ്ഠാനം അവസ്ഥാ ഭേദമനുസരിച്ച് ഈ കർമ്മത്തെ ഉയർന്നതും താണതുമായ നാലു തട്ടുകളിലാക്കി. ആരാണിങ്ങനെ നാലായി തരംതിരിച്ചത്? അവ്യക്തത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആ മഹാപുരുഷൻ ആ യോഗേശ്വരൻ ! ആ വിഭജനത്തിന്റെ കർത്താവായ അവിനാശിയായ എന്നെ അകർത്താവായും കരുതുക. എന്തുകൊണ്ട്?

ന മാം കർമാണി ലിമ്പന്തി ന മേ കർമ്മഫലേ സ്പൃഹാ
ഇതി മാം യോഭിജാനാതി കർമ്മഭിർ ന സ ബദ്ധ്യതേ –14

എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലത്തിൽ എനിക്കു താല്പര്യമില്ല. കർമ്മഫലമെന്നാലെന്താണ്? യജ്ഞം പൂർണ്ണമാകുമ്പോൾ ലഭിക്കുന്ന ജ്ഞാനാമൃതം പാനം ചെയ്യുന്ന സനാതന ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശം ലഭിക്കൽ! കർമ്മപരിണാമമാണു ബ്രഹ്മപദം. അതിൽ എനിക്കു താല്പര്യമില്ല. കാരണം എന്നിൽ നിന്നു ഭിന്നമല്ലല്ലോ അത്. അവ്യക്തസ്വരൂപത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നവനാണ് ഞാൻ. ഇതിനപ്പുറത്ത് ഒരു സത്തയുമില്ല. പിന്നെ എന്ത്

ആഗ്രഹിക്കാനാണ്? അതിനാൽ എനിക്ക് കർമ്മബന്ധമില്ല. ഈ തലത്തിൽ നില്ക്കുന്ന എന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം അറിയുന്നവരെ അഥവാ കർമ്മഫലമായ ബ്രഹ്മപദത്തിലെത്തിയവരെ കർമ്മം ബന്ധിക്കുന്നില്ല. ശ്രീകൃഷ്ണനെപ്പോലെയാണ് ആ തലത്തിൽ എത്തിനില്ക്കുന്ന മഹാപുരുഷന്മാരും.

ഏവം ജ്ഞാത്വാ കൃതം കർമ്മ പൂർവൈരപി മുമുക്ഷുഭി ഃ
കുരു കർമ്മൈവ തസ്മാത്ത്വം പൂർവൈഃ പൂർവതരം കൃതം –15

അർജ്ജുനാ! ഈ വസ്തുതകൾ നല്ലതുപോലെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടാണ് പഴയ കാലത്തെ മോക്ഷേച്ഛുക്കളായ സാധകന്മാരും കർമ്മം ചെയ്തിരുന്നത്. ഇപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സ്വരൂപം 'ഭഗവാൻ' 'മഹാത്മാ', 'അവ്യക്തം', 'യോഗേശ്വരൻ', 'മഹായോഗേശ്വരൻ' എന്ന് പല പേരുകളിൽ അറിയപ്പെടുന്നെങ്കിലും എല്ലാവർക്കും അവകാശപ്പെട്ടതാണിത്. ഇക്കാര്യങ്ങൾ അറിഞ്ഞ് പുരാതനകാലത്തെ മോക്ഷമാഗ്രഹിച്ച സാധകന്മാർ ചെയ്തിരുന്നതുപോലെ നീയും കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുക. ജീവിതം മംഗളകരമാവാൻ ഈ ഒരൊറ്റ മാർഗ്ഗമേ ഉള്ളു.

യജ്ഞത്തിന്റെ പ്രക്രിയയാണു നിയത കർമ്മമെന്നും അതനുഷ്ഠിച്ചാൽ എങ്ങനെ ലക്ഷ്യത്തിലെത്താമെന്നും വിവരിച്ച ശേഷം ശ്രീകൃഷ്ണൻ കർമ്മത്തിനും അകർമ്മത്തിനും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

ഇതുവരെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ കർമ്മവിഷയത്തെ പറ്റി പറഞ്ഞെങ്കിലും കർമ്മം എന്താണെന്ന് പറഞ്ഞില്ല. രണ്ടാം അദ്ധ്യായത്തിൽ കർമ്മത്തിന്റെ പേരു മാത്രം പറഞ്ഞു ഇപ്പോൾ അതിന്റെ വിശേഷതകൾ പറയാം നീ കേൾക്കുക. ശ്രദ്ധയോടെ നിഷ്കാമകർമ്മം ചെയ്യുക അത് ഭയങ്കരമായ ജന്മമൃത്യു ഭയത്തിൽ നിന്നും രക്ഷിക്കുന്നതാകുന്നു. മൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ അർജ്ജുനൻ ചോദിച്ച ജ്ഞാനയോഗ് ഉത്തമമാണോ? അഥവാ കർമ്മയോഗമാണോ? എന്ന്. രണ്ടിലും കർമ്മം അനിവാര്യമാണെന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞത്. എന്നാൽ ഒരു കർമ്മവും ആരംഭിക്കാതെയോ, ചെയ്യാതെയോ, താൻ ജ്ഞാനയോഗിയാണെന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നവരെ നീ കപടവേഷധാരിയാണെന്ന് അറിയുക. ഇതിനാൽ നീ

മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും വശംപെടുത്തി കർമ്മം ചെയ്യുക. എന്തു കർമ്മം? യജ്ഞത്തിന്റെ പ്രക്രിയയായനിയതകർമ്മം. ഈ കർമ്മത്തിന്റെ വിഷയത്തിൽ മഹാപണ്ഡിതന്മാർ പോലും സംശയഗ്രസ്തരാണ് വിവിധ അഭിപ്രായക്കാരുമാണ്. അതിനാൽ ഇതിന്റെ സ്പഷ്ടീകരണം ആവശ്യമാകുന്നു.

കിം കർമ്മ കിമകർമ്മേതി കവയോപ്യത്ര മോഹിതാ ഃ
തത്തേ കർമ്മ പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ജ്ഞാത്വാ മോക്ഷ്യസേശുഭാത് –16

കർമ്മമെന്ത്? അകർമ്മമെന്ത്? ഈ വിഷയം വിദ്വാന്മാരെപ്പോലും കുഴയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ ഞാൻ ആ കർമ്മത്തെപ്പറ്റി വിശദമായി നിനക്കു പറഞ്ഞുതരാം. അതറിഞ്ഞാൽ സംസാരബന്ധനം എന്ന അമംഗളകാര്യത്തിൽ നിന്നും നിനക്കു രക്ഷകിട്ടും. ഈ കർമ്മത്തെപ്പറ്റി വീണ്ടും ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഊന്നിപ്പറയുന്നു.

കർമ്മണോ ഹ്യപി ബോദ്ധവ്യം ബോദ്ധവ്യം ച വികർമ്മണ ഃ
അകർമ്മണശ്ച ബോദ്ധവ്യം ഗഹനാ കർമണോ ഗതിഃ –17

കർമ്മത്തിന്റെയും അകർമ്മത്തിന്റെയും സ്വരൂപം മനസ്സിലാക്കണം. ആപ്തപുരുഷന്മാർ ചെയ്യുന്ന വികർമ്മത്തിന്റെ – വികല്പരഹിതമായ വിശേഷ കർമ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപവും അറിയണം. എന്തെന്നാൽ കർമ്മത്തിന്റെ ഗതി വിഷമകരമാണ്. ചില വ്യാഖ്യാതാക്കൾ ‘വികർമ്മ’ത്തിന് ‘നിഷിദ്ധ കർമ്മ’ മെന്നോ ‘മനസു വെച്ചു ചെയ്യുന്ന കർമ്മ’ മെന്നോ ഒക്കെ പറഞ്ഞു. ‘വി’ എന്നത് വിശിഷ്ടം എന്ന അർത്ഥത്തിലുള്ള ഉപസർഗ്ഗമാണ്. സിദ്ധരായ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ കർമ്മം വികല്പശൂന്യമാണ്. ആത്മസ്ഥിതരും ആത്മതൃപ്ത്രും ആത്മകാമന്മാരുമായ മഹാപുരുഷന്മാർക്ക് കർമ്മം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു പ്രത്യേക നേട്ടമോ ചെയ്യാത്തതുകൊണ്ടു കോട്ടമോ ഉണ്ടാകുന്നില്ല. എന്നിരുന്നാലും അവർ പിന്നാലെ വരുന്നവരുടെ ക്ഷേമത്തിനു വേണ്ടി കർമ്മനിരതരാവുന്നു. ഇത്തരം കർമ്മം വികല്പരഹിതവും വിശുദ്ധവുമാകയാൽ വികർമ്മം എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

ഗീതയിൽ ‘വി’ എന്ന ഉപസർഗ്ഗം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളത് വിശുദ്ധം എന്ന അർത്ഥത്തിൽ മാത്രമാണ്. നികൃഷ്ടം എന്ന അർത്ഥത്തിലല്ല.

യോഗയുക്തോ വിശുദ്ധാത്മാ വിജിതാത്മാ ജിതേന്ദ്രിയ ഃ (ഗീത 5-7) എന്നത് മറ്റൊരുദാഹരണം. ഇവിടെ വിശുദ്ധാത്മാവ് എന്നാൽ വിശേഷരൂപത്തിൽ ശുദ്ധമായ ആത്മാവുള്ളവൻ എന്നാണർത്ഥം. വിജിതാത്മാവ് എന്നതിനും വിശേഷരൂപത്തിൽ ജയിക്കപ്പെട്ട ആത്മാവുള്ളവൻ എന്നു തന്നെ അർത്ഥം. വി എന്നത് വിശേഷിച്ചും പൂർണ്ണമായത് എന്ന അർത്ഥത്തെ കുറിക്കുന്ന ദ്യോതകമാണ്. സിദ്ധിക്കുശേഷം മഹാപുരുഷന്മാർ നേടുന്ന പൂർണ്ണതയാണത്. ശുഭാശുഭസംസ്കാരങ്ങൾക്കപ്പുറമുള്ള പൂർണ്ണത. ഇപ്പോൾ വികർമ്മത്തെപ്പറ്റി മനസ്സിലായി. ഇനി കർമ്മത്തിനെയും അകർമ്മത്തിനെയും പറ്റി അടുത്ത ശ്ലോകത്തിലൂടെ അറിയാൻ ശ്രമിക്കാം. ഇവിടെ കർമ്മത്തിന്റെയും അകർമ്മത്തിന്റെയും വ്യാത്യാസം മനസിലാക്കാനായില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ ഒരിക്കലും അതു മനസ്സിലാക്കാനാവില്ല.

കർമ്മണ്യകർമ്മ യഃ പശ്യേ ദകർമ്മണി ച കർമ്മ യഃ
സ ബുദ്ധിമാൻ മനുഷ്യേഷു സ യുക്തഃ കൃത്സ്നകർമ്മകൃത് -18

കർമ്മത്തിൽ അതായത് ആചാരങ്ങളിൽ അകർമ്മത്തെ - അതായത് താനല്ല തന്റെ ഗുണങ്ങൾക്കനുസരണമായി പരമാത്മാവാണ് എല്ലാം ചെയ്യുന്നതെന്ന് അറിയുകയും അകർമ്മം കാണാനുള്ള കഴിവുണ്ടെങ്കിലും എവിടെയും കർമ്മം നടന്നു കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ് എന്നു മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ആൾ മനുഷ്യരിൽ ബുദ്ധിമാനാണ്. യോഗിയാണ്, സമ്പൂർണ്ണ കർമ്മങ്ങളും ചെയ്യുന്നവനുമാണ്. ആ പുരുഷന് കർമ്മനിർവ്വഹണത്തിൽ ഒരു തെറ്റും വരുകയില്ല.

പരമാത്മാ നിങ്ങളുടെ ജീവിതരഥത്തിന്റെ തേരാളിയായിത്തീർന്ന് നിയന്ത്രണം ഏറ്റെടുക്കുമ്പോഴേ നിയന്ത്രണം ശരിക്കും ആരംഭിച്ചതായി കണക്കാക്കാൻ സാധിക്കൂ എന്ന് പൂജ്യമഹാരാജ്ജി (പരമാനന്ദഗുരു) പറയാറുണ്ട്. അതിനു മുമ്പ് എന്തെങ്കിലും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ കർമ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള യത്നമായി അതിനെ കരുതിയാൽ മതിയാവും. കലപ്പ ചുമക്കുന്ന ജോലി പൂർണ്ണമായും വഹിക്കേണ്ടത് കാളകളാണ്. എന്നാൽ നിലമുഴുന്ന ജോലി കലപ്പ പിടിക്കുന്ന ആൾ തന്നെ നടത്തേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതുപോലെ സാധനകളുടെ ഭാരം

വഹിക്കുന്നതു സാധകനാണെങ്കിലും അതു നടത്തുന്ന മാർഗ്ഗദർശിയായിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവ് സ്വയം പ്രവർത്തനം തുടങ്ങുന്നതുവരെ ‘താൻ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടത്?’ എന്നൊന്നും സാധകൻ അറിയുന്നില്ല. പരമാത്മാവിന്റെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചാണ് ആത്മീയ പഥത്തിലൂടെ സാധകൻ മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നത്. തുടരെ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നെങ്കിലും താൻ അകർത്താവാണെന്നറിയുന്ന ആളാണ് ബുദ്ധിമാനും യഥാർത്ഥജ്ഞാനിയും യോഗിയും. നിരന്തരം കർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കണോ ഇടയ്ക്കു കർമ്മവിരാമത്തിന് അവസരമുണ്ടാവുമോ എന്നൊക്കെ അറിയാനുള്ള ആഗ്രഹം സാധകന് ഉണ്ടാവുക സ്വാഭാവികമാണ്.

യജ്ഞത്തിനു കാര്യരൂപം നൽകുന്നതാണ് കർമ്മം. അതുകൊണ്ട് ശുദ്ധമായ അർത്ഥത്തിൽ ആചരണം അഥവാ ഈശ്വരധ്യാനമാണ് കർമ്മം. യോഗസാധനകളെ ശരിക്കും അനുഷ്ഠിക്കുന്നതാണു കർമ്മമെന്ന് ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ തുടർന്നു പറയുന്നു.

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ചെയ്യുന്നതെല്ലാം കർമ്മങ്ങളല്ല. ‘നിയതം കുരുകർമ്മത്വം, നിർദ്ധിഷ്ടകർമ്മം മാത്രമേ കർമ്മമാകു. യജ്ഞാർത്ഥാത് കർമ്മണോ അന്യത്ര ലോകോയം കർമ്മബന്ധനം.’

യജ്ഞത്തിന്റെ കാര്യരൂപത്തിൽ കർമ്മമാകുന്നു അതിനാൽ അർജ്ജുനാ നീ ഈ നിർദ്ദിഷ്ട കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുക. ഇതല്ലാതെ ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങൾ ഏതായിരുന്നാലും ബന്ധനങ്ങളാകുന്നു. ആ നിർദ്ദിഷ്ടകർമ്മം ശുദ്ധമായ ഈശ്വരാരാധനയാകുന്നു. ഈ ആരാധന പരമാത്മപ്രാപ്തിയുണ്ടാക്കി ആ പരമാത്മാവിൽ വിലയപ്പിക്കുന്ന താകുന്നു.

ഈ യജ്ഞത്തിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും മനസിനെയും അടക്കികൊണ്ട് ചിലയോഗികൾ പ്രാണവായുവിനെ അപാനവായുവിലും അപാനവായുവിനെ പ്രാണവായുവിലും ഹോമിക്കുന്നു (ലയിപ്പിക്കുന്നു). ചിലർ രണ്ടിന്റെയും ഗതി നിരോധിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ പ്രാണായാമപരായണരാകുന്നു. ഈ സമയം വെളിയിൽ ഉള്ള യാതൊരു സങ്കല്പങ്ങളും ഉള്ളിൽ

പ്രവേശിക്കയില്ല. ഉള്ളിൽ ഉള്ള യാതൊരു സങ്കല്പങ്ങളും വെളിയിൽ പോവുകയും ഇല്ല. ഇത് സങ്കല്പ വികല്പ വിഹീന അവസ്ഥയാകുന്നു. അപ്പോൾ മനം നിരുദ്ധമാകുന്നു. ഇത് മനസിന്റെ ലയാവസ്ഥയുമാകുന്നു. യാന്ത്രിബ്രഹ്മസനാതന, ശാശ്വത, സനാതന ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി. ഇതാകുന്നു യോഗം ഇതാകുന്നു യജ്ഞ കർമ്മസാധന. കൂടുതൽ വിവരണം ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ പിന്നാലെ വരുന്നുണ്ട്. ഇവിടെ കർമ്മവും അകർമ്മവും വേർതിരിച്ചതേയുള്ളു.

യസ്യ സർവ്വേ സമാരംഭാഃ കാമസങ്കല്പവർജിതാ ഃ
ജ്ഞാനാഗ്നി ദഗ്ധകർമ്മാണം തമാഹു ഃ പണ്ഡിതം ബുധാ ഃ–19

അർജ്ജുനാ! യസ്യസർവ്വേ സമാരംഭ ഃ കഴിഞ്ഞ ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുപോലെ കർമ്മാഅകർമ്മങ്ങളെ തിരിച്ചറിയാനുള്ള ക്ഷമത ഏതൊരു പുരുഷന് ഉണ്ടോ ആ പുരുഷൻ ഏതൊരു കർമ്മം ചെയ്താലും അതിൽ യാതൊരു തെറ്റും വരില്ല പൂർണ്ണത യുള്ളതായിരിക്കും. കാമസങ്കല്പ വിവർജിത ഃ– സാധന ഉന്നതി പ്രാപിക്കുന്തോറും കാമസങ്കല്പങ്ങൾ ക്ഷയിച്ച് ഇല്ലാതാകുന്നത് മനോജയ അവസ്ഥയാകുന്നു. ഈ സാധനാകർമ്മങ്ങൾ അത്ര ശക്തിമത്താകുന്നു. ജ്ഞാനാഗ്നി ദഗ്ധകർമ്മാണം = അന്തിമസങ്കല്പവും നശിക്കുന്നതോടെ നമുക്ക് അജ്ഞാതനും ജ്ഞാതനാകാനാഗ്രഹിക്കുന്നതുമായ പരമാത്മാവിനെ പൂർണ്ണമായി അറിയാറാകുന്നു. ക്രിയത്മാകമായ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ പരമാത്മാവിനെ നേരിട്ടറിയൽ ആണു ജ്ഞാനം. ആ ജ്ഞാനത്തോടൊപ്പം ദഗ്ധകർമ്മാണം = കർമ്മം എന്നേക്കുമായി ദഹിച്ചുപോകുന്നു. നേടേണ്ടതു നേടി. അന്വേഷിക്കേണ്ടതായി അതിനപ്പുറത്ത് ഒരു സത്യവുമില്ല. പിന്നെ കർമ്മത്തിലൂടെ ആരെ അന്വേഷിക്കാൻ? അതറിയുമ്പോൾ കർമ്മത്തിന്റെ ആവശ്യം തന്നെ ഇല്ലാതാകുന്നു. ഈ സ്ഥിതിയിലെത്തിയവരാണ് ബോധസ്വരൂപന്മാരായ മഹാപുരുഷന്മാർ 'പണ്ഡിതന്മാർ' എന്നു സംബോധന ചെയ്യുന്നത്. അവരുടെ അറിവ് പൂർണ്ണമാണ്. ഇത്തരം മഹാപുരുഷന്മാർ എന്തു ചെയ്യുന്നു? എങ്ങനെ കഴിയുന്നു? ഇക്കാര്യത്തിൽ വെളിച്ചം വീശുന്നു.

ത്യക്ത്വാ കർമ്മഫലാസങ്ഗം നിത്യതൃപ്തോ നിരാശ്രയ ഃ
കർമണ്യഭിപ്രവൃത്തോപി നൈവ കിഞ്ചിത്കരോതി സഃ –20

പണ്ഡിതനായ ആൾ സാംസാരികമായ കാര്യങ്ങളെ ആശ്രയിക്കാതെ നിത്യവസ്തുവായ പരമാത്മാവിൽ മാത്രം തൃപ്തനായി കർമ്മഫലമായ പരമാത്മാവിൽ ആസക്തി അവസാനിച്ച് (താൻ പരമാത്മാവിൽ നിന്നു ഭിന്നനല്ലെന്നറി ഞ്ഞൽ പിന്നെ ആസക്തിക്കു സ്ഥാനമില്ലല്ലോ.) കർമ്മത്തിൽ സദാ മുഴുകിക്കഴിയുകയാണെങ്കിലും എന്തെങ്കിലും ചെ യ്യുന്നതായി കണക്കാക്കാതെ അകർത്താവായിത്തന്നെ കഴിയുന്നു.

നിരാശീർയതചിത്താത്മാ ത്യക്തസർവപരിഗ്രഹഃ
ശാരീരം കേവലം കർമ്മ കുർവൻ നാപ്നോതി കിൽബിഷം -21

അന്തഃകരണത്തേയും ശരീരത്തേയും കീഴടക്കിയവനും ഭോഗങ്ങളെ മുഴുവൻ ഉപേക്ഷിച്ചവനും ആശ ഒട്ടും അവശേഷിച്ചിട്ടില്ലാത്തവനുമായ പുരുഷന്റെ ശരീരം എപ്പോഴും കർമ്മനിരതമായിക്കഴിയുകയാണെങ്കിലും ആ ആൾ മനഃപൂർവം ഒന്നും തന്നെ ചെയ്യുന്നില്ല. അതിനാൽ പാപം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. പൂർണ്ണത നേടിയതിനാൽ ജനനമരങ്ങൾക്കതീതനായും വർത്തിക്കുന്നു.

യദൃച്ഛാലാഭസന്തുഷ്ടോ ദ്വന്ദ്വാദീതോ വിമത്സരഃ
സമഃ സിദ്ധാവസിദ്ധൗ ച കൃത്വാപി ന നിബധ്യതേ -22

തനിക്കു സ്വാഭാവികമായി കിട്ടുന്ന കാര്യങ്ങളിൽ അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനായി സുഖദുഃഖങ്ങൾ, രാഗദ്വേഷങ്ങൾ ഹർഷശോകങ്ങൾ തുടങ്ങിയ വിരുദ്ധ ഭാവങ്ങളിൽ മനസു ലയിക്കാതെ വിമത്സരനായി= ഈർഷ്യാരഹിതനായി നേട്ടത്തിലും കോട്ടത്തിലും സമഭാവന യുള്ളവനായി കഴിയുന്ന പുരുഷൻ കർമ്മം ചെയ്താലും അതിൽ ബദ്ധനാവുന്നില്ല. ഏതു കർമ്മം? നിയത കർമ്മം. അതായത് യജ്ഞപ്രക്രിയ. ഇക്കാര്യം തന്നെ മറ്റൊരു തരത്തിൽ ആവർത്തിക്കുന്നു.

ഗതസംഗസ്യ മുക്തസ്യ ജ്ഞാനാവസ്ഥിതചേതസഃ
യജ്ഞായാചരതഃ കർമ്മ സമഗ്രം പ്രവിലീയതേ -23

യജ്ഞത്തിന്റെ ആചരണം തന്നെ കർമ്മം. ആത്മ സാക്ഷാത്കാരം തന്നെ ജ്ഞാനം. യജ്ഞമാചരിച്ച് ആത്മസാക്ഷാത്കാരം നേടി ജ്ഞാനനിഷ്ഠയോടെ സംഗദോഷവും

ആസക്തിയുമില്ലാതെ കഴിയുന്ന മുക്തപുരുഷന് കർമ്മങ്ങളെല്ലാം ഇല്ലാതായിത്തീരുന്നു. കർമ്മമൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ലെങ്കിലും ലോകക്ഷേമത്തിനായി മാത്രം കർമ്മനിഷ്ഠരായവർ ഒരിക്കലും കർമ്മലിപ്തരാകുന്നില്ല. അതിനു കാരണം പറയുന്നു.

ബ്രഹ്മാർപ്പണം ബ്രഹ്മഹവിർ ബ്രഹ്മാഗ്നൗ ബ്രഹ്മണാ ഹുതം
ബ്രഹ്മൈവ തേന ഗന്തവ്യം ബ്രഹ്മകർമ്മസമാധിനാ -24

ഇത്തരം മുക്തപുരുഷന്മാരുടെ സമർപ്പണം ബ്രഹ്മമാണ്. ഹോമദ്രവ്യം ബ്രഹ്മമാണ്. അഗ്നിതന്നെ ബ്രഹ്മമാണ്. ബ്രഹ്മരൂപിയായ കർത്താവ് ചെയ്യുന്ന ഹവനവും ബ്രഹ്മമാണെന്നർത്ഥം. ബ്രഹ്മകർമ്മസമാധിനാ ആരുടെ കർമ്മമാണോ ബ്രഹ്മസ്പർശം കൊണ്ട് സമാധിസ്ഥമായിത്തീരുന്നത് ബ്രഹ്മത്തിൽ വിലയിച്ചു പോകുന്നത് ആ മഹാപുരുഷന് നേടാൻ യോഗ്യമായതും ബ്രഹ്മം തന്നെ. അദ്ദേഹം ലോകസംഗ്രഹത്തിനു വേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുന്നെങ്കിലും കർത്താവാണെന്നഭിമാനിക്കുന്നില്ല.

ഇത് സിദ്ധികൾ നേടിയ മഹാപുരുഷന്റെ ലക്ഷണമാണ്. കർമ്മത്തിലേക്ക് ആദ്യമായി കടന്നു ചെല്ലുന്ന തുടക്കക്കാരനായ സാധകൻ എന്തു യജ്ഞമാണു ചെയ്യുന്നത്? കർമ്മത്തിന്റെ അപ്പുറത്തെത്തിക്കുന്ന ആ യജ്ഞം ഏതാണ്? എവിടെനിന്നാണീ യജ്ഞം ഉണ്ടായത്? യജ്ഞം എന്താണു തരുന്നത്? യജ്ഞത്തിന്റെ വിശേഷതകൾ എന്തെല്ലാം? ഇക്കാര്യങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്തെങ്കിലും എന്താണീ യജ്ഞത്തിന്റെ പ്രവർത്തനരീതിയെന്ന് ഇതുവരെ പറഞ്ഞില്ല. അത് സ്പഷ്ടമാക്കാൻ ഇപ്പോൾ ശ്രമിക്കുന്നു.

കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു അർജ്ജുനാ, 'നിയതം കുരുകർമ്മാ'-കർമ്മം ചെയ്യു. ഏതു കർമ്മം? യജ്ഞാർത്ഥാത് ത്വത്ത കർമ്മണോ അന്യത്ര ലോകോയം കർമ്മബന്ധനം' 3/9 അർജ്ജുന, യജ്ഞത്തിന്റെ പ്രക്രിയയാകുന്നു കർമ്മം, ഇതല്ലാതെ മറ്റുള്ളവ എല്ലാം ലോകബന്ധനകാര്യകർമ്മങ്ങളാകുന്നു അത് കർമ്മമേ അല്ല. യഥാർത്ഥ കർമ്മം 'തദർത്ഥ കർമ്മകൗന്തേയ മുക്തസംഗസമാചര' സംസാരബന്ധനങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തി തരുന്നത് ഏതോ അത് യഥാർത്ഥ കർമ്മമാകുന്നു. അതിനാൽ സംഗദോഷം വിട്ട് ശ്രദ്ധയോടെ ഈ കർമ്മം ചെയ്യുക. എന്നാൽ ആ യജ്ഞം

ഏതാണ്? അത് എന്തു തരും. അതിന്റെ ഉത്ഭവം എവിടെയാണ് എന്ന് പറഞ്ഞതല്ലാതെ യജ്ഞത്തെ പ്പറ്റി ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. ഇനി യജ്ഞം എന്താണെന്ന് പറയുന്നു.

ദൈവമേവാപരേ യജ്ഞം യോഗിനഃ പര്യുപാസതേ
ബ്രഹ്മാഗ്നാവപരേ യജ്ഞം യജ്ഞേനൈവോപ ജുഹ്വതി–25

കഴിഞ്ഞ ശ്ലോകത്തിൽ പരമാത്മസ്ഥിതനായ മഹാപുരുഷൻ നടത്തുന്ന യജ്ഞകർമ്മത്തെപ്പററി പ്രതിപാദിച്ചു. ഇവിടെ പരമാത്മസ്ഥിതനല്ലാത്ത യോഗി എങ്ങനെയാണു യജ്ഞം ചെയ്യുന്നതെന്നു വിവരിക്കുന്നു.സാധന തുടങ്ങുന്ന യോഗി ദൈവയജ്ഞത്തെ അതായത് ദൈവീസമ്പത്തിനെ തന്റെയുള്ളിൽ ഉറപ്പിച്ചു നിറുത്താൻ ശ്രമിക്കുന്നു. 'യജ്ഞത്തിലൂടെ നീ ദേവതമാരെ 'ദൈവീകഗൂണങ്ങളെ മഹത്ത്വപ്പെടുത്തുക' എന്നു ബ്രഹ്മാവു നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹൃദയത്തിൽ ദൈവീകസമ്പത്ത് നിറയുന്നതോടെ നിങ്ങൾക്ക് ആത്മീയ മാർഗ്ഗത്തിൽ നല്ല പുരോഗതിയുണ്ടാകും. ക്രമേണ അന്യോന്യം ഉന്നതിനേടി ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരം നേടാം. തുടക്കക്കാരുടെ യജ്ഞം ഹൃദയത്തിൽ ദൈവീകസമ്പത്തിനെ ഉറപ്പിച്ചു നിറുത്തുകയാണ്.

പതിനാറാം അദ്ധ്യായത്തിലെ ആദ്യത്തെ മൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളിൽ ദൈവീകസമ്പത്തിനെപ്പററി വിശദീകരിക്കുന്നുണ്ട്. ആ സമ്പത്തിനെ വളർത്തുകയാണ് ഏവരുടേയും ഏററവും വലിയ കടമ. ഇതനുസരിച്ചാണ് യോഗേശ്വരൻ അർജ്ജുനനോട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞത്. ദൈവീകസമ്പത്തിനെ വരിച്ച നീ ദുഃഖിക്കാൻ പാടില്ല. നീ എന്നെ ശാശ്വതമായി പ്രാപിക്കും. അസുര സമ്പത്തിനെ നീ ഹോമിക്കാൻ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. യജ്ഞം ഇങ്ങനെയാണു തുടങ്ങുന്നത്.

മററു യോഗികൾ ബ്രഹ്മാഗ്നിയിൽ യജ്ഞത്തിലൂടെ യജ്ഞം ചെയ്യുന്നു. യോഗികളുടെ സദ്ഗുരുവും യജ്ഞാധ്യക്ഷനുമായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ എല്ലാ യജ്ഞവും വിലയിക്കുന്നത് തന്നിലാണെന്നറിയിച്ചു. ബ്രഹ്മരൂപത്തിലുള്ള അഗ്നിയിൽ യജ്ഞത്തിലൂടെ യജ്ഞം ചെയ്യുന്നു എന്നാണർത്ഥം.

ശ്രോത്രാദീനീന്ദ്രിയാണ്യന്യേ സംയമാഗ്നിഷു ജുഹ്വതി
ശബ്ദാദീൻ വിഷയാനന്യ ഇന്ദ്രിയാഗ്നിഷു ജുഹ്വതി –26

മററു യോഗികൾ പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ സംയമരൂപിയായ അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു പിൻവലിച്ച് നിയന്ത്രണവിധേയമാക്കുന്നു എന്നു താല്പര്യം. ഈ ഹോമിക്കലിൽ സാധാരണ അഗ്നിക്കു സ്ഥാനമില്ല. സംയമാഗ്നി ഇന്ദ്രിയ വ്യാപാരങ്ങളെ ദഹിപ്പിക്കുന്നുഎന്നത് ആലങ്കാരിക പ്രയോഗമാണ്. വേറെ ചില യോഗികൾ രൂപം, രസം, സ്പർശം, ഗന്ധം എന്നീ വിഷയങ്ങളെ ഇന്ദ്രിയമാകുന്ന അഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു. അവയെ സാധനാമയമാക്കുന്നു എന്നു താല്പര്യം.

സാധകന് ലോകജീവിതം നയിക്കുമ്പോൾ തന്നെ ഈശ്വരധ്യാനത്തിൽ മുഴുകാം. ആളുകളുടെ നല്ലതും ചീത്തയുമായ വാക്കുകൾ ഉള്ളിൽ സംഘർഷമുണ്ടാക്കുമ്പോൾ സാധകൻ വിഷയോത്തേജകങ്ങളായ ആശയങ്ങളെ വൈരാഗ്യോത്തേജകങ്ങളായ ഭാവങ്ങളായി മാററി ഇന്ദ്രിയാഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു. ഒരിക്കൽ അർജ്ജുനൻ ചിന്തയിൽ ഒരു ഗാനം കേട്ട് തലയുയർത്തി നോക്കി. അപ്പോൾ അതാ സ്വർഗ്ഗവേശ്യയായ ഉർവശി മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്നു. ആരേയും കാമമോഹിതരാക്കുന്ന ആ സുന്ദരിയെ ഒരമ്മയെപ്പോലെയാണ് അർജ്ജുനൻ സ്വീകരിച്ചത്. ഇന്ദ്രിയാഗ്നിയിൽ വികാരങ്ങളെ ഹോമിക്കയാണവിടെ ചെയ്തത്.

ഇവിടെ ഇന്ദ്രിയമാണ് അഗ്നി. അതിൽ രൂപരസഗന്ധാദികൾ ഹോമിക്കപ്പെടുന്നു. അവയ്ക്ക് സാധകനിൽ ചീത്ത സ്വാധിനം ചെലുത്താനാവില്ല. സാധകന് ഇവയിൽ ഒട്ടും താല്പര്യമില്ല. ഇവയെ സ്വീകരിക്കുന്നുമില്ല.25-ാം ശ്ലോകത്തിലെ 'അപരേ' എന്ന പദവും 26-ാം ശ്ലോകത്തിലെ 'അന്യേ' എന്ന പദവും ഒരേ സാധകന്റെതന്നെ ഉയർന്നതും താഴ്ന്നതുമായ അവസ്ഥയെ യഥാക്രമം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. പ്രത്യേകയജ്ഞങ്ങളെ സൂചിപ്പിക്കാൻ 'അപരെ' എന്ന പദങ്ങളുടെ ആവർത്തനം സഹായകമല്ല.

സർവാണീന്ദ്രിയകർമ്മാണി പ്രാണകർമ്മാണി ചാപരേ
ആത്മസംയമയോഗാഗ്നൗ ജുഹ്വതി ജ്ഞാനദീപിതേ -27

ഇതുവരെ യോഗേശ്വരൻ ചർച്ച ചെയ്ത യജ്ഞത്തിൽ ദൈവീകസമ്പത്തു നേടുക, ഇന്ദ്രിയചേഷ്ടകളെ നിയന്ത്രിക്കുക, വിഷയങ്ങളെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്ന ശബ്ദാദികളുടെ പ്രലോഭനങ്ങളിൽ

നിന്നു രക്ഷപ്പെടുക എന്നിവ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇതിനേക്കാൾ ഉന്നതമായ നിലയിലെത്തുമ്പോൾ ചില യോഗികൾ എല്ലാ ഇന്ദ്രിയ ചേഷ്ടകളെയും പ്രാണന്റെ വ്യാപാരങ്ങളെയും ജ്ഞാനത്തിലൂടെ പ്രകാശിക്കുന്ന പരമാത്മാവാകുന്ന യോഗാഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്നു. പരമേശ്വരസാരൂപ്യം ലഭിക്കുമ്പോൾ പ്രാണേന്ദ്രിയ വ്യാപാരങ്ങൾ ശാന്തമായിത്തീരുന്നു. അപ്പോൾ വിഷയോത്തേജനം ഭഗവാൻമേൽ പ്രേമം എന്നിവ പരമാത്മാവിൽ വിലീനമായിപ്പോകുന്നു. ഈ ആത്മലാഭമാണ് യജ്ഞത്തിന്റെ പരിണിതഫലം. യജ്ഞത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠ. പുണരാൻ കാത്തിരുന്ന പരമാത്മാവിൽ ചെന്നണയാനിടയായാൽ പിന്നെന്തു നേടാൻ ! യോഗേശ്വരൻ വീണ്ടും യജ്ഞത്തിന്റെ വിഭാഗങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നു.

ദ്രവ്യയജ്ഞാസ്തപോയജ്ഞാ യോഗയജ്ഞാസ്തഥാ പരേ
സ്വാദ്ധ്യായജ്ഞാനയജ്ഞാശ്ച യതയഃ സംശിതവ്രതാഃ –28

ആത്മീയമാർഗ്ഗത്തിൽ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ സേവനത്തിനായി ഇലയും പൂവും മററും ചിലർ സമർപ്പിക്കുന്നു. ഭക്തിഭാവത്തോടുകൂടി തനിക്കു സമർപ്പിക്കുന്ന പത്രം, പുഷ്പം, ഫലം, ജലം തുടങ്ങിയ വസ്തുക്കൾ താൻ സ്വീകരിച്ച് അനുഭവിക്കുമെന്നും ഇങ്ങനെ ദ്രവ്യയജ്ഞം നടത്തുന്നവർക്ക് സർവാഭീഷ്ടവും പ്രദാനം ചെയ്യുമെന്നും പിന്നീടൊരിടത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുണ്ട്. ഓരോ ആത്മാവിനേയും സേവിക്കുകയും മറന്നുപോയ ആത്മപഥത്തിലേക്കു നയിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതും ദ്രവ്യയജ്ഞം തന്നെ. ഈ യജ്ഞം ഭൗതികമായ സംസ്കാരത്തെ ദഹിപ്പിക്കാൻ ശക്തിയുള്ളതാണ്.

ഇതുപോലെ മററുചിലർ സ്വധർമ്മപാലനത്തിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ തപിപ്പിക്കുന്നു. സ്വന്തം കഴിവിനു വിധേയരായി യജ്ഞത്തിന്റെ ഉയർന്നതും താഴ്ന്നതുമായ തലങ്ങളുടെ ഇടയിൽ തപസ്സ നുഷ്ഠിക്കുന്നു. അല്പജ്ഞതയുടെ കാര്യത്തിൽ ആദ്യത്തെ ശ്രേണിയിലുള്ള ശൂദ്രൻ പരിചര്യയിലൂടെ വൈശ്യനാവുകയും ദൈവീകസമ്പത്തു നേടി ക്ഷത്രിയനാവുകയും കാമക്രോധാദികളെ ഉന്മൂലനം ചെയ്ത് ബ്രാഹ്മണനാവുകയും ബ്രഹ്മസാക്ഷാത് കാരത്തിനായി ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കി തപസ് അനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഏതുശ്രേണിയിലെന്നു നോക്കാതെ എല്ലാവരും

കഴിവനുസരിച്ച് തുടരെ പ്രവർത്തിയെടുക്കണം. വാസ്തവത്തിൽ യജ്ഞം ഒന്നു തന്നെ. അവസ്ഥയനുസരിച്ച് ഉയർന്നതും താഴ്ന്നതുമായ പടികളിലൂടെ ആളുകൾ കടന്നു പോകുന്നു എന്നു മാത്രം.

മനസ്, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, ശരീരം ഇവയെ ലക്ഷ്യ ത്തിന് അനുസരണമായി തപിപ്പിക്കലാണ് തപസ് എന്ന് പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു കൂടെക്കൂടെ പറയാറുണ്ട്. ലക്ഷ്യത്തിൽ നിന്നു ഓടിയകന്നു പോകുന്ന ഇവയെ സമാഹരിച്ചു മുന്നോട്ടു നയിക്കാൻ സാധകൻ ബാധ്യസ്ഥനാണ്.

വളരെയധികം പേർ യോഗയജ്ഞം നടത്താറുണ്ട് പ്രകൃതിവിഷയങ്ങളിൽ അലഞ്ഞുതിരിയുന്ന ആത്മാവിനെ പ്രകൃതിയുടെ അപ്പുറത്തുള്ള പരത്മാവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കലാണ് യോഗയജ്ഞം. യോഗത്തിന്റെ നിർവ്വചനം ആറാമദ്ധ്യായം ഇരുപത്തിമൂന്നാം ശ്ലോകത്തിൽ കാണാം. സാധാരണയായി രണ്ടുവസ്തുക്കളുടെ ഒത്തു ചേരലിനാണു യോഗമെന്നു പറയുന്നത്. അപ്പോൾ കടലാസിനോടു പേന ചേരുന്നതും മേശയോടു താഴ് ചേരുന്നതുമൊക്കെ യോഗം ആകുമോ? ഇല്ലേ ഇല്ല. ഇവ പഞ്ചഭൂതനിർമ്മിതങ്ങളായ വസ്തുക്കളാകയാൽ രണ്ടും ഒന്നു തന്നെ. എന്നാൽ പ്രകൃതിയും പുരുഷനും രണ്ടാണ്. പ്രകൃതിയിൽ വർത്തിക്കുന്ന ആത്മാവ് തന്റെ തന്നെ ശാശ്വതരൂപമായ പരമാത്മാവിനോടു ചേരുന്നതാണ് യോഗം. പ്രകൃതിപുരുഷ സംയോഗം തന്നെ യോഗം. അതിനാൽ വളരെയേറെ ആളുകൾ ഈ സംയോഗത്തിനു സഹായകമായ ശമ ദമാദി നിയമങ്ങളെ ശാസ്ത്രവിധിയനുസരിച്ച് ആചരിക്കുന്നു. യോഗയജ്ഞം നടത്തുകയും അഹിംസാദി തീഷ്ണവ്രതങ്ങൾ ആചരിക്കയും ചെയ്യുന്ന കർമ്മനിരതരായ സാധകന്മാർ സ്വാധ്യായ ജ്ഞാനയജ്ഞത്തിലൂടെ സ്വയം അധ്യയനം നടത്തി ജ്ഞാനയജ്ഞത്തിന്റെ കർത്താക്കളായിത്തീരുന്നു. ഇവിടെ യാഗത്തിന്റെ അംഗങ്ങളായ യമം, നിയമം, ആസനം, പ്രാണായാമം, പ്രത്യാഹാരം, ധാരണ, ധ്യാനം, സമാധി എന്നിവയിലൂടെ അഹിംസാദി വ്രതങ്ങൾ അവർ അനുഷ്ഠിക്കുന്നു. സ്വാധ്യായത്തിന്റെ ആദ്യപടി മാത്രമാണു ഗ്രന്ഥപഠനം. വിശുദ്ധമായ സ്വാധ്യായം സ്വരൂപലബ്ധിക്കു

സഹായകമായ ആത്മചിന്തനമാണ്. അതിന്റെ പരിണാമമാണ് ആത്മജ്ഞാനം അഥവാ ആത്മസാക്ഷാത്കാരം. ഈ യജ്ഞത്തിന്റെ അടുത്ത പടികളെപ്പറ്റി ഇനി വിവരിക്കുന്നു.

അപാനേ ജൂഹ്വതി പ്രാണം പ്രാണേപാനം തഥാപരേ
പ്രാണാപാനഗതീ രൂദ്ധ്വാ പ്രാണായാമപരായണാ ഃ –29

പല യോഗികളും അപാനവായുവിൽ പ്രാണവായുവിനേയും പ്രാണവായുവിൽ അപാനവായുവിനേയും ഹോമിക്കുന്നു. കൂടുതൽ സൂക്ഷ്മാവസ്ഥയിലേക്കു നീങ്ങുന്ന മറ്റു യോഗികൾ പ്രാണന്റേയും അപാനന്റേയും ഗതി നിരോധിച്ച് പ്രാണായാമത്തിൽ മുഴുകിക്കഴിയുന്നു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യവഹരിക്കുന്ന പ്രാണാപാനങ്ങളെ ശ്രീബുദ്ധൻ 'അനാപാനം' എന്ന ശബ്ദത്തിൽ ഒതുക്കി. ഇതിനെ 'ശ്വാസ പ്രശ്വാസ' മെന്നും അദ്ദേഹം വിളിച്ചിരുന്നു. ഉള്ളിലേക്കു വലിച്ചെടുക്കുന്ന വായു പ്രാണവായു. വെളിയിലേക്കു വിടുന്നത് അപാനവായുവും. പ്രാണായാമവേളയിൽ ശ്വസിക്കുമ്പോൾ ബാഹ്യ വായു മണ്ഡലത്തിലെ സങ്കല്പങ്ങളെക്കൂടി ഉൾക്കൊള്ളുന്നതായും ഉച്ഛ്വസിക്കുമ്പോൾ ഉള്ളിലെ നല്ലതും ചീത്തയുമായ തരംഗങ്ങൾ വെളിയിലേക്കു വിട്ടുകളയുന്നതായും ഉള്ള അനുഭൂതി യോഗികൾക്കുണ്ടാകുന്നു. ബാഹ്യസങ്കല്പങ്ങളെ തിരസ്കരിക്കലാണ് പ്രാണന്റെ ഹവനം. ഉള്ളിൽ സങ്കല്പങ്ങൾ ഉയരാതെ തടയുന്നത് അപാനത്തിന്റെ ഹവനവുമാണ്. ഇതുമൂലം ഉള്ളിൽ അശാന്തിയുടെ സ്ഫുരണങ്ങൾ ഉണ്ടാകാതെ തടയാം. ബാഹ്യലോകത്തിലെ ചിന്തകൾ ഉള്ളിൽ കടന്നു ക്ഷോഭമുണ്ടാക്കാതെ സൂക്ഷിക്കാനും കഴിയുന്നു. അതുപോലെ പ്രാണാപാനഗതി സമമാകുമ്പോൾ പ്രാണങ്ങളെ അടക്കാൻ അഥവാ നിരോധിക്കാൻ സാധ്യമാകുന്നു. ഇതാണു പ്രാണായാമം. ഇതാണു മനസിനെ ജയിക്കുന്ന അവസ്ഥ. പ്രാണങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കലും മനസിനെ നിരോധിക്കലും ഒരു കാര്യം തന്നെ.

ഓരോ മഹാപൂരുഷനും ഇത്തരം ഘട്ടങ്ങളിലൂടെ കടന്നു പോകുന്നുണ്ട്. നാമജപത്തിന്റെ നാലുഘട്ടങ്ങളെപ്പറ്റി വേദവും ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'ചത്വാരി വാക്പാരമിതാ പദാനി' (ഋഗ്വേദം 1–164–45 അഥർവ്വവേദം 9–10–27) ഈ ഭാഗത്തിന് പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു

ഇങ്ങനെയാണു വിശദീകരണം നൽകിയിരിക്കുന്നത്. ”ഒരേ നാമം തന്നെ വൈഖരി, മധ്യമ, പശ്യന്തി, പര എന്നിങ്ങനെ നാലു ശ്രേണികളിൽ ഉച്ചരിക്കാം. ആർക്കും കേൾക്കത്തക്കവണ്ണം വ്യക്തമായി ഉച്ചരിക്കുന്നതു വൈഖരി. തൊട്ടടുത്തിരിക്കുന്ന വർക്കുപോലും കേൾക്കാനാവാത്തതും ജപിക്കുന്നവർക്കു മാത്രം കേൾക്കാവുന്നതുമാണ് മധ്യമ. കണ്ഠത്തിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്ന നാമത്തിന് ക്രമേണ ഈണമുണ്ടാകുന്നു. ഇടമുറിയാതെ നൂലുപോലെ അതു തുടർച്ചയായി പുറപ്പെടുന്നു. സാധന കുറേക്കൂടി സൂക്ഷ്മമാകുമ്പോൾ നാമജപം ‘പശ്യന്തി’ എന്ന അവസ്ഥയി ലെത്തുന്നു. ശ്വാസത്തിൽ ലയിച്ചു ചേർന്ന നാമത്തെ മനക്കണ്ണുകൊണ്ടു കാണുകയാണപ്പോൾ. ശ്വാസം എന്തു പറയുന്നു? എപ്പോൾ ഉള്ളിലേക്കു കടക്കുന്നു? എപ്പോൾ വെളിയിലേക്കു പോകുന്നു? എന്നെല്ലാം ശ്രദ്ധിച്ചുകൊണ്ട് മനസ് ഒരു ദൃക്സാക്ഷിയായി വർത്തിക്കുന്നു. മഹാപുരുഷന്മാർ പറയുന്നത് നാമോച്ചാരണം അല്ലാതെ ശ്വാസം വേറെ ഒന്നും പറയുന്നില്ല എന്നാണ്. സാധകനല്ല നാമം ജപിക്കുന്നത്, ശ്വാസമാണ്. ആ പ്രക്രിയ ഉൾക്കണ്ണുകൊണ്ടു കാണുക മാത്രമേ സാധകൻ ചെയ്യുന്നുള്ളു. അതുകൊണ്ടാണ് പശ്യന്തി എന്ന പേരുണ്ടായത്.

സാധന കൂടുതൽ ഔന്നത്യം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ ഒന്നും കേൾക്കാനാവില്ല. നാമസ്മരണം ഉണ്ടാകുമ്പോൾ മനസ്സിനു കേൾക്കാൻ സാധിക്കും. ജപിച്ചില്ലെങ്കിലും ജപം ഉള്ളിൽ സ്വയം നടന്നുകൊള്ളും. ഈ പ്രക്രിയയ്ക്ക് ‘അജപം’ എന്നു പറയും. ജപം ആരംഭിക്കയേ വേണ്ടാ എന്നല്ല ഇതിനർത്ഥം. ജപത്തിൽ ലയാവസ്ഥ എന്ന അവസാനഘട്ടമാണിത്. ജപം മൂകതയിൽ ആമഗ്നമാകുന്ന ഈ ഘട്ടത്തിലും ‘ജപസ്മരണ’ യുണ്ടായാൽ ബോധപൂർവ്വകമായ ജപം ഉള്ളിൽ വീണ്ടും ആരംഭിച്ചു എന്നു വരാം. ഇതും ‘അജപാ’ വസ്ഥയുടെ ഭാഗം തന്നെ. അകൃത്രിമവും സ്വാഭാവികവുമായ ഈ അവസ്ഥയ്ക്ക് ‘പരാ വാണിയിലുള്ള ജപം’ എന്നും പേരു പറയാറു ണ്ട്. ഇത്തരം ജപം ആത്മാവിനെ പ്രകൃതിയുടെ പിടിയിൽ നിന്നും വിടർത്തി പരമാത്മാവിൽ ചെന്നെത്തിക്കും. ഇതിനപ്പുറത്ത് വാണി അഥവാ വാക്കിന് ഒരു പരിണാമവും വരാനില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ‘പരാ’ എന്ന പേരു കിട്ടിയത്.

ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പ്രാണായാമത്തിൽ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിച്ചെങ്കിൽ ഇനി ഒരിടത്ത് ഓങ്കാരജപത്തിൽ ശ്രദ്ധ ചെലുത്താൻ ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ട്. ഗൗതമ ബു ദ്ധൻ 'അനാപാൻ' എന്ന ശ്വാസപ്രശ്വാസ സാധനയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞതും ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. എന്തായിരിക്കണം ഈ മഹാത്മാക്കളുടെ അവസാന നിഗമനം?

ആരംഭത്തിൽ വൈഖരീരൂപത്തിലും അതിനുശേഷം മധ്യമാരൂപത്തിലും സാധന നടത്തി പുരോഗമിക്കുന്നതോടെ പശ്യന്തി രൂപത്തിലും നാമജപം നടത്തി ശ്വാസത്തെ നിയന്ത്രണ വിധേയമാക്കാം. ആ സമയത്ത് ജപം ശ്വാസത്തിൽ ലയിച്ചു ചേർന്നിരിക്കും. പിന്നെ ജപിക്കേണ്ട കാര്യം തന്നെ ഇല്ല. ശ്വാസചലനത്തെ ശ്രദ്ധിച്ചാൽമാത്രം മതി. അതുകൊണ്ടാണ് ഇവിടെ 'നാമം ജപിക്കൂ' എന്നുപദേശിക്കാതെ 'പ്രാണാപാനഗതി തടയൂ' എന്ന് ഉപദേശിച്ചത്. പിന്നെയും ജപിക്കാനുപദേശിച്ചാൽ സാധനയിൽ പിന്നോക്കം പോകാനാവും അതിടയാക്കുക. ബുദ്ധൻ തുടങ്ങിയ മഹാത്മാക്കൾ ഇങ്ങനെയാണ് ജപയജ്ഞത്തിനു മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശം നൽകിയിട്ടുള്ളത്. വൈഖരിയും മധ്യമയും നാമജപത്തിന്റെ പ്രവേശദ്വാരം മാത്രം 'പശ്യന്തി' മുതലാണ് നാമത്തിന്റെ ദിവ്യത്വത്തിൽ ശരിക്കും പ്രവേശിക്കുക. പരാ എന്ന പടിയിലെത്തുമ്പോൾ നാമജപം ധാരാവാഹിയായിത്തീരുന്നു. പിന്നെ നാം ഉപേക്ഷിച്ചാലും ജപം നമ്മെ ഉപേക്ഷിക്കയില്ല.

മനസ് ശ്വാസത്തോടു ബന്ധിക്കപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞാൽ ശ്വാസവുമായി നാമജപവും ബന്ധിക്കപ്പെടും. പിന്നെ ഉള്ളിൽ സങ്കല്പങ്ങൾ ഉണ്ടാവുകയില്ല. വായുമണ്ഡലത്തിൽ നിന്ന് സങ്കല്പങ്ങൾ ഉള്ളിലേക്കു കടക്കുകയില്ല. മനസിന്റെമേൽ വിജയം നേടുന്ന അവസ്ഥയാണിത്. ഇതോടെ യജ്ഞം ശുഭപര്യവസായിയായിത്തീരുന്നു.

അപരേ നിയതാഹാരാ ഃ പ്രാണാൻ പ്രാണേഷു ജൂഹ്വതി
സർവേപ്യേതേ യജ്ഞവിദോ യജ്ഞക്ഷപിതകല്മഷാ ഃ –30

സാധകന്മാർ ഭക്ഷണകാര്യത്തിൽ നിയന്ത്രണമുള്ളവരായി. പ്രാണനെ പ്രാണനിൽ ഹോമിക്കുന്നു. യോഗിയുടെ ആഹാരവും

ഇരിപ്പിടവും ഉറക്കവും ദൃഢമായിരിക്കണമെന്ന് പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു കൂടെക്കൂടെ പറയാറുണ്ട്. ആഹാരവിഹാരങ്ങൾ വ്യവസ്ഥിതവും ആയിരിക്കണമെന്നർത്ഥം. ഇത്തരം യോഗികൾ പ്രാണനെ പ്രാണനിൽ ഹോമിക്കുന്നു. അതായത് ശ്വസിക്കുമ്പോൾ മാത്രം ശ്രദ്ധിക്കയും ഉച്ഛ്വസിക്കുമ്പോൾ അതിൽ അശ്രദ്ധരാവുകയും ചെയ്യുന്നു. ശ്വസിക്കുമ്പോൾ 'ഓം' എന്ന് അവർ കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. യജ്ഞകർമ്മത്തിൽ നല്ല ജ്ഞാനമുള്ള ഇവർ നിശ്ചിത നിയമങ്ങളനുസരിച്ച് യജ്ഞം ചെയ്ത് പാപമുക്തരായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇനി യജ്ഞപരിണാമത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നു ഃ

യജ്ഞശിഷ്ടാമൃതഭൂജോ യാന്തി ബ്രഹ്മ സനാതനം
നായം ലോകോസ്ത്യയജ്ഞസ്യ കൂതോ ന്യ ഃ കുരുസത്തമ !–31

കുരുശ്രേഷ്ഠനായ അർജ്ജുനാ! യജ്ഞത്തിൽ നിന്നു കിട്ടുന്ന ജ്ഞാനാമൃതം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന യോഗികൾ ശാശ്വതമായ ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. യജ്ഞം പൂർണ്ണമാവുമ്പോൾ ബ്രഹ്മപദ പ്രാപ്തിയുണ്ടാവും. യജ്ഞം ചെയ്യാഞ്ഞാൽ അടുത്ത ജന്മം മനുഷ്യശരീരം പോലും ലഭിക്കുകയില്ല എന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത്. സുഖദായികളായ മറ്റുലോകങ്ങൾ ലഭിക്കുമെന്ന് പിന്നെ പ്രതീക്ഷിക്കാൻ പോലും സാധിക്കയില്ലല്ലോ. അങ്ങനെയുള്ളവർ ജന്തുലോകത്തു പിറക്കേണ്ടിവരും. അതിനാൽ ഓരോരുത്തരും യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ നിശ്ചയമായും ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

ഏവം ബഹുവിധാ യജ്ഞാ വിതതാ ബ്രഹ്മണോ മുഖേ
കർമ്മജാൻ വിദ്ധി താൻ സർവ്വാ നേവം ജ്ഞാത്വാ വിമോക്ഷ്യസേ–32

ബ്രഹ്മമുഖത്തു നിന്നു പുറപ്പെട്ട വേദവാണികളിൽ ഇത്തരം വിവിധ യജ്ഞങ്ങളെപ്പറ്റി വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. സിദ്ധിനേടുമ്പോൾ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ശരീരം പരമാത്മാവിനോട് ഒത്തു ചേരുന്നു. ബ്രഹ്മത്തിൽ നിന്നു ഭിന്നമല്ലാത്ത തലത്തിൽ എത്തിയ ആ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ബുദ്ധി അപ്പോൾ യന്ത്ര തുല്യമായിത്തീരുന്നു. അവരിലൂടെ പ്രവർത്തിക്കുന്നതും സംസാരിക്കുന്നതും ബ്രഹ്മം തന്നെ. യജ്ഞത്തെപ്പറ്റി വിവരങ്ങൾ അവരിലൂടെ സാധകന്മാർ മനസ്സിലാക്കുന്നു.

ഈ യജ്ഞങ്ങളെ നീ കർമ്മങ്ങളെന്നറിയുക. യജ്ഞം

കർമ്മസമുദ്ഭവമാണെന്ന് നേരത്തെ (3-14) വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അവയുടെ ക്രിയാത്മകസാധ്യതകൾ മനസ്സിലാക്കി (യജ്ഞത്തെപ്പറ്റി ശരിക്കും അറിയുന്നവർ യജ്ഞകർമ്മത്തിലൂടെ പാപമുക്തരാകും എന്നറിഞ്ഞ്) നീ സംസാരബന്ധത്തിൽ നിന്നും പൂർണ്ണമായും മോചനം നേടുക. ഇവിടെ യോഗേശ്വരൻ കർമ്മം സ്പഷ്ടീകരിച്ച് യജ്ഞത്തെ പൂർണ്ണമായി നടത്താനുതകുന്ന ചലനാത്മക പ്രവർത്തനമാണെന്നു വ്യക്തമാക്കി.

ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ സമ്പാദനം, സദ്ഗുരു വിഷയകമായ ധ്യാനം, ഇന്ദ്രിയ സംയമനം, ശ്വാസത്തെ ഉച്ഛ്വാസത്തിലും ഉച്ഛ്വാസത്തെ ശ്വാസത്തിലും ഹോമിക്കൽ, പ്രാണാപാനഗതികളെ നിരോധിക്കൽ എന്നീ യജ്ഞവിധികൾ കാർഷിക വൃത്തിയിലൂടെയോ വ്യാപാരം. ഉദ്യോഗം, രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനം എന്നിവയിലൂടെയോ ലഭിക്കുമെങ്കിൽ ആ വഴിക്കു പ്രവർത്തിച്ചോളൂ. പൂർണ്ണമാകുമ്പോൾ ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരം ലഭിക്കാൻ സഹായകമായ കർമ്മസംഹിതയാണു യജ്ഞം. ബാഹ്യമായ ഏതെങ്കിലും ജോലിയിൽ ഏർപ്പെടുന്നതുകൊണ്ട് ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരം കിട്ടുമെങ്കിൽ ആ പ്രവർത്തനം തുടരുന്നതിൽ ഒരു തെറ്റുമില്ല.

വാസ്തവമാലോചിച്ചാൽ യജ്ഞം എന്നത് ആന്തരിക ക്രിയകളുടെ ആകെത്തുകയാണ്. ഈശ്വരചിന്തനയുടെ ചിത്രമാണ്. യജ്ഞം ആരാധ്യദേവനായ പരമാത്മാവുമായുളള ദൂരം കുറയ്ക്കാനുളള നിയതവിധികളാണ്. ശ്വാസോച്ഛ്വാസവിധികളും പ്രാണായാമവുമൊക്കെ ഏതെല്ലാം ക്രിയകൾകൊണ്ടാണോ നിർവഹിക്കപ്പെടുന്നത്, ആ ക്രിയകളാണു കർമ്മം. കർമ്മത്തിന്റെ ശുദ്ധമായ അർത്ഥം ആത്മ - ചിന്തനമെന്നുമാണ്.

ആളുകൾ പറയുന്നത് നാം ബാഹ്യലോകത്ത് എന്തെല്ലാം ചെയ്താലും അതൊക്കെ കർമ്മമാകുമെന്നാണ്. കാമനകളില്ലാതെ ചെയ്യുന്ന എല്ലാ കർമ്മങ്ങളെയും നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിൽ അവർ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നു. ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ ഇതാ. അധിക ലാഭത്തിനായി വിദേശവസ്ത്രം വിൽക്കുകയാണെങ്കിൽ നിങ്ങൾക്കു കാമനയുണ്ടെന്നർത്ഥം. ദേശസേവനത്തിന്റെ ഭാഗമായി സ്വദേശിവസ്ത്രം വിൽക്കുകയാണെങ്കിൽ നിങ്ങൾ നിഷ്കാമ കർമ്മിയാണ്. നിഷ്ഠാപൂർവ്വം ജോലി ചെയ്യുന്നതും ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ നോക്കാതെ

വ്യാപാരം ചെയ്യുന്നതും നിഷ്കാമ കർമ്മമാണ്. ജയപരാജയങ്ങൾ നോക്കാതെ യുദ്ധം ചെയ്യൂ. തെരഞ്ഞെടുപ്പിൽ മത്സരിക്കൂ. അതും നിഷ്കാമകർമ്മമാണു പോൽ. എന്നാൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിയതക്രിയകൾ ഒന്നു തന്നെ എന്ന് 'വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിരേകേഹ കുരുനന്ദന' എന്ന വാക്യത്തിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ശ്വാസ പ്രശ്വാസഹവനം, ഇന്ദ്രിയ സംയമനം, യജ്ഞ സ്വരൂപനായ മഹാപുരുഷനെ ധ്യാനിക്കൽ, പ്രാണനിരോധം, മനോജയം എന്നിവയാണ് കർമ്മമെന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്ന യജ്ഞപ്രക്രിയകൾ. മനസ്സിന്റെ സൃഷ്ടിയാണ് ലോകം. ഇക്കാര്യത്തെപ്പററി ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു. 'ഇഹൈ വ തൈർജിതഃ സർഗോയേഷാം സാമ്യേ സ്ഥിതം മന' : (5-19) സമചിത്തത കൈവരുത്തിയ മഹാപുരുഷന്മാർ ചരാചരാത്കമായ ലോകത്തെ കീഴടക്കുന്നു. ആകട്ടെ മനസ്സിന്റെ സമത്വത്തിനും ലോകവിജയത്തിനും തമ്മിൽ എന്താണു ബന്ധം? മനസിനെ ജയിക്കൽ - മനസ് നിർദോഷവും സമവുമായിത്തീരൽ തന്നെ. ആ അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ സർവദാ നിർദോഷവും സമവുമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ അതിനു പ്രവേശം ലഭിക്കുന്നു.

ചുരുക്ക ത്തിൽ മനസ്സിന്റെ പ്രൊജക്ഷൻ ആണു ലോകം. ചരാചരജഗത്ത് ഹവനസാമഗ്രിയുടെ രൂപത്തിലാണ്. മനസ് നിരോധിക്കപ്പെടുമ്പോൾ ലോകവും നിരുദ്ധമാകുന്നു. യജ്ഞത്തിലൂടെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്ന ജ്ഞാനാമൃതം പാനം ചെയ്യുന്ന പുരുഷൻ സനാതന ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മസ്ഥിതരായ മഹാപുരുഷന്മാരാൽ പറയപ്പെട്ടവയാണു യജ്ഞവിധികൾ. വിവിധസമ്പ്രദായത്തിലുള്ള സാധകന്മാർ വിവിധ രീതിയിലുള്ള യജ്ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്നുണ്ടോ? ഇല്ല. പലതരത്തിലുള്ള യജ്ഞവിധികൾ ഒരേ സാധകന്റെ വിവിധാവസ്ഥകളെ സൂചപ്പിക്കുന്നു എന്നേ ഉള്ളൂ സാംസാരിക കാര്യങ്ങളെ സമർത്ഥിക്കുന്ന ഒരൊററ ശ്ലോകംപോലും ഗീതയിലൊരിടത്തും കാണാൻ സാധിക്കയില്ല.

യജ്ഞത്തിന്റ ആന്തരാർത്ഥം അറിയാത്ത ആളുകൾ യജ്ഞത്തിന്റെ കാര്യം വരുമ്പോൾ വെളിയിൽ യജ്ഞകുണ്ഡം ഉണ്ടാക്കി അവിടെ ഹോമാഗ്നി കത്തിച്ച് അതിൽ എണ്ണയും നെയ്യും മ ററും വെറുതെ ഒഴുക്കി തൃപ്തിപ്പെടുന്നു. ദ്രവ്യയജ്ഞവുമായി ഇവയ്ക്കു ബന്ധമുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കണം. എന്നാൽ മൃഗബലിക്കും

സാധനങ്ങൾ ദഹിപ്പിക്കുന്നതിനും യഥാർത്ഥ യജ്ഞവുമായി യാതൊരു സംബന്ധവും ഇല്ലെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പല പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മാത്രമല്ല, ഇത്, വഞ്ചനയാണെന്നും പറയുന്നു.

ശ്രേയാൻ ദ്രവ്യമയാദ്യജ്ഞാദ് ജ്ഞാനയജ്ഞഃ പരംതപ
സർവ്വം കർമ്മാഖിലം പാർത്ഥ! ജ്ഞാനേപരിസമാപ്യതേ –33

അർജ്ജുനാ! ലൗകീകദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ട് നടത്തുന്ന യജ്ഞത്തെ അപേക്ഷിച്ച് ജ്ഞാനയജ്ഞം കൂടുതൽ ശ്രേയസ്കരവും മംഗളദായകവുമാണ്. എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ജ്ഞാനലബ്ധിയോടെ ശുഭമായി പര്യവസാനിക്കുന്നു. പാർത്ഥാ ! എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ജ്ഞാനത്തിൽ ചെന്നു ചേരുന്നു. ജ്ഞാനം യജ്ഞത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയാണ്. അതിനുശേഷം കർമ്മം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടോ ചെയ്യാ ത്തതുകൊണ്ടോ ലാഭമോ നഷ്ടമോ ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

ദ്രവ്യയജ്ഞവും യജ്ഞം തന്നെ. എന്നാൽ ജ്ഞാന യജ്ഞവുമായി തുലനം ചെയ്യുമ്പോൾ അതിന്റെ സ്ഥാനം വളരെ താഴെയാണ്.ദ്രവ്യയജ്ഞത്തിനു വേണ്ടി കോടിക്കണക്കിനു ഹോമങ്ങളോ, യജ്ഞവേദികളോ, ധനവ്യയമോ, സജ്ജനസേവയോ ഒക്കെ ചെയ്താലും ജ്ഞാനയജ്ഞത്തിന്റെ വലിപ്പം അതിനുണ്ടാവില്ല. ദേവാലയങ്ങളിൽ നിന്നാണോ അതോ പുസ്തകങ്ങളിൽ നിന്നാണോ ജ്ഞാന യജ്ഞത്തെപ്പററി മനസിലാക്കേ ണ്ടത്? തീർത്ഥയാത്രകളോ തീ ർ ത്ഥസ്നാനമോ ഇതിനെപ്പററിയുള്ള അറിവു നൽകുമോ? ഇല്ല. തത്ത്വദർശി മഹാപുരുഷന്മാരിൽ നിന്നും ഈ അറിവ് നേടണം.

തദ്വിദ്ധി പ്രണിപാതേന പരിപ്രശ്നേന സേവയാ
ഉപദേക്ഷ്യന്തി തേ ജ്ഞാനം ജ്ഞാനിനസ്തത്ത്വദർശിനഃ –34

അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ ! തത്ത്വദർശിയായ ഒരു മഹാപുരുഷനെ സമീപിച്ച് ദണ്ഡനമസ്കാരം ചെയ്ത് അഹങ്കാരം കളഞ്ഞ് സേവനം നടത്തി ചോദ്യങ്ങളിലൂടെ ആ ജ്ഞാനം ആവശ്യപ്പെടുക. ആ മഹാപുരുഷന്മാർ ഈ ജ്ഞാനം ഉപദേശിച്ചു തരും സമർപ്പണമനോഭാവത്തോടെ സേവനം നടത്തിയാൽ ഈ ജ്ഞാനം ഉൾക്കൊള്ളാനുള്ള കഴിവുമുണ്ടാകും. മറ്റു യജ്ഞങ്ങൾ നടത്താൻ തത്ത്വദർശികളായ മഹാത്മാക്കളുടെ സഹായം ആവശ്യമില്ല.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ തത്ത്വദർശിയായ മഹാത്മാവാണെ

ന്നിരിക്കെ മറ്റു മഹാത്മാക്കളുടെ അടുത്ത് പോകാൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നതെന്തിന് എന്ന സംശയം ഇവിടെ സംഗതമാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ തിരോധാനത്തിനുശേഷം മറ്റുള്ള മഹാത്മാക്കളേയും യജ്ഞത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ഉപദേശം സ്വീകരിക്കാൻ യഥേഷ്ടം സമീപിക്കാവുന്നതാണെന്ന് സൂചിപ്പിക്കാനാണിത്.

യജ്ജ്ഞാത്വാ ന പുനർമോഹ മേവം യാസ്യസി പാണ്ഡവ
യേന ഭൂതാന്യശേഷേണ ദ്രക്ഷസ്യാത്മന്യഥോ മയി –35

മഹാപുരുഷന്മാരിൽനിന്ന് ആ ജ്ഞാനം നേടിയാൽ ഇങ്ങനെയുള്ള മോഹം പിന്നെ നിനക്കുണ്ടാവുകയില്ല. ആത്മാവിന്റെ എല്ലാ പ്രതിഭാസങ്ങളേയും കാണാറാകും. എന്തിലും എവിടെയും ആത്മാവിന്റെ സാന്നിധ്യം അറിയാനുള്ള കഴിവുണ്ടായാൽ നീ എന്നിൽ പ്രവേശിക്കാൻ അർഹനാകും. ജ്ഞാനം, ധർമ്മം, ശാശ്വതസത്യം എന്നിവ ഏതെങ്കിലും തത്ത്വദർശിയിൽ നിന്നാണ് ഉൾക്കൊള്ളേണ്ടത് എന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായം.

അപി ചേദസി പാപേഭ്യഃ സർവേഭ്യഃ പാപകൃത്തമ ഃ
സർവ്വം ജ്ഞാനപ്ളവേനൈവ വൃജിനം സംതരിഷ്യതി –36

നീ ലോകത്തിലെ എല്ലാ പാപികളും ചെയ്യുന്നതിനെക്കാൾ കൂടുതൽ പാപം ചെയ്താലും ജ്ഞാനമാകുന്ന തോണിയിലേറി ആ പാപസമുദ്രത്തിന്റെ അക്കരപറ്റാനാവും എന്നതിനു സംശയമില്ല. ഒരിക്കൽ പാപമുക്തനാവും എന്നുറപ്പുള്ളതിനാൽ കൂടുതൽ പാപം ചെയ്യാമല്ലോ എന്നല്ല ഇതിനർത്ഥം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആശയം ഇതാണ്. ഃ വലിയ പാപിയായ താൻ പാപമുക്തനാവുന്നതെങ്ങനെ എന്നാരും സംശയിക്കേണ്ടതില്ല. തത്ത്വദർശികളിൽ നിന്നു ലഭിക്കുന്ന ജ്ഞാനമാകുന്ന തോണിയിലേറി പാപമാകുന്ന കടൽ ആർക്കും കടക്കാനാവും. അത് എപ്രകാരമെന്ന് അടുത്ത ശ്ലോകത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു.

യഥൈധാംസി സമിദ്ധോഗ്നിർ ഭസ്മസാത് കുരുതേർജ്ജുന !
ജ്ഞാനാഗ്നിഃ സർവകർമാണി ഭസ്മസാത്കുരുതേ തഥാ –37

അർജ്ജുനാ, ആളിക്കത്തിയ അഗ്നി വിറകിനെ ചാരമാക്കുന്നതുപോലെ ജ്ഞാനമാകുന്ന അഗ്നി എല്ലാ കർമ്മങ്ങളേയും

ഭസ്മമാക്കുന്നു. ഈ കർമ്മത്തെ ഭസ്മീകരിക്കൽ, യജ്ഞത്തിലേക്കു സാധകനെ നയിക്കുന്ന ജ്ഞാനത്തിന്റെ പ്രവേശന ദ്വാരമല്ല. ഈ ഭസ്മീകരണ പ്രക്രിയ ജ്ഞാനത്തിന്റെ അഥവാ സാക്ഷത്കാരത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയെ ചിത്രീകരിക്കുന്നു. ഈ അഗ്നിയിൽ ആദ്യം വിജാതീയ കർമ്മങ്ങൾ കത്തിച്ചാമ്പലാകുന്നു. പിന്നെ സിദ്ധിയോടൊപ്പം സജാതീയകർമ്മങ്ങളും അതിൽ വിലയിക്കുകയുണ്ടായി. നേടേണ്ടതു നേടിയ സാധകൻ എല്ലാ ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളുടേയും അന്ത്യഘട്ടം തരണം ചെയ്തു. ഈ സാക്ഷാത്കാരം ഉണ്ടായത് ഉള്ളിലോ പുറത്തോ എന്നിനി വിവരിക്കുന്നു.

ന ഹി ജ്ഞാനേന സദൃശം പവിത്രമിഹ വിദ്യതേ
തത്സ്വയം യോഗസംസിദ്ധഃ കാലേനാത്മനി വിന്ദതി –38

ഈ ലോകത്ത് ജ്ഞാനം പോലെ ഏതിനേയും പരിശുദ്ധമാക്കുന്ന മറ്റൊന്നും തന്നെ ഇല്ല. യോഗത്തിന്റെ പരിപക്വാവസ്ഥയിൽ (ആരംഭത്തിലല്ല) ആ ജ്ഞാനത്തെ അതായത് സാക്ഷാത്കാരത്തെ നീ സ്വന്തം ഹൃദയദേശത്തിൽ അനുഭവിക്കും (വെളിയിലല്ല). ഇതു ലഭിക്കാൻ എന്തു യോഗ്യതയാണു വേണ്ടത്?

ശ്രദ്ധാവാംല്ലഭതേ ജ്ഞാനം തത്പരഃ സംയതേന്ദ്രിയ ഃ
ജ്ഞാനം ലബ്ധ്വാ പരാം ശാന്തി മചിരേണാധിഗച്ഛതി –39

ശ്രദ്ധാവാനും തത്പരനും സംയതേന്ദ്രിയനുമായ പുരുഷൻ ജ്ഞാനം നേടുന്നു. ഭക്തിപൂർവ്വകമായ ജിജ്ഞാസയില്ലെങ്കിൽ തത്ത്വദർശിയായ മഹാനെ ശരണം പ്രാപിച്ചാലും ജ്ഞാനം നേടാനാവില്ല. ശ്രദ്ധ മാത്രം കൊണ്ടായില്ല. ശ്രദ്ധാവാന്റെ പ്രയത്നം ചിലപ്പോൾ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു മുടങ്ങിയെന്നു വരും. അതിനാൽ മഹാപുരുഷന്മാർ നിർദ്ദേശിക്കുന്ന മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ നിഷ്ഠയോടെ മുമ്പോട്ടു പോകണം. ഒപ്പം ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹവും അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. വാസനകളിൽ നിന്ന് മുക്തനാവാത്ത ആൾക്ക് ജ്ഞാനം നേടാൻ പ്രയാസമാണ്. ശ്രദ്ധാവാനും ആചരണതൽപരനും സംയതേന്ദ്രിയനുമായ പുരുഷൻ ജ്ഞാനം നേടുന്നതോടെ പരമശാന്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. പിന്നെ ആ ആൾക്ക് നേടാൻ ഒന്നും അവശേഷിക്കുന്നില്ല. ഇത് പരമമായ ശാന്തിയാണ്.

ആ സാധകൻ പിന്നെ ഒരിക്കലും അശാന്തനാവുകയില്ല. എന്നാൽ ശ്രദ്ധയില്ലെങ്കിലോ?

അജ്ഞശ്ചാശ്രദ്ദധാനശ്ച സംശയാത്മാ വിനശ്യതി
നായം ലോകോസ്തി ന പരോ ന സുഖം സംശയാത്മന ഃ -40

യജ്ഞവിധികൾ അറിയാത്തവനും ഭക്തിഹീനനും സംശയാത്മാവുമായ പുരുഷൻ; സത്യമാർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നു വ്യതിചലിച്ചുപോകുന്നു. സംശയാത്മാവിന് സുഖമോ, ശരീരമോ, പരമാത്മാവോ ഒന്നും തന്നെ ലഭ്യമല്ല. അതിനാൽ തത്ത്വദർശിയായ ഒരു മഹാപുരുഷന്റെ അടുത്തു ചെന്ന് ഈ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിൽ നേരിടുന്ന സംശയങ്ങളെല്ലാം പരിഹരിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ പരമാർത്ഥ വസ്തുവുമായുള്ള പരിചയം ഒരിക്കലും ഉണ്ടാവുകയില്ല. അപ്പോൾ ആരാണതു നേടുന്നത്?

യോഗസംന്യസ്തകർമ്മാണം ജ്ഞാനസംഛിന്നസംശയം
ആത്മവന്തം ന കർമ്മാണി നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ! -41

യോഗസിദ്ധി വരുത്തി കർമ്മത്തെ ഭഗവാനിൽ സമർപ്പിച്ചവനും പരമാത്മാവിനെ നേരിട്ടറിഞ്ഞതോടെ സംശയമറ്റവനും പരമാത്മാവിനോടു ബന്ധം സ്ഥാപിച്ചവനുമായ പുരുഷന് കർമ്മം ബന്ധനമാവില്ല. യോഗത്തിലൂടെയേ കർമ്മനാശം വരു. ജ്ഞാനം കൊണ്ടേ സംശയം പരിഹൃതമാവൂ. അതിനാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു ഃ

തസ്മാദജ്ഞാനസംഭൂതം ഹൃത്സ്ഥം ജ്ഞാനാസിനാത്മനഃ
ഛിത്വൈനം സംശയം യോഗ മാതിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ ഭാരത ഃ -42

അതുകൊണ്ട് അല്ലയോ ഭരതവംശീയനായ അർജ്ജുനാ ! നീ യോഗാനുഷ്ഠാനത്തിൽ ഏർപ്പെടുക. അജ്ഞാനത്താൽ ഹൃദയത്തിലുണ്ടായ സംശയത്തെ ജ്ഞാനഖഡ്ഗം കൊണ്ട് വെട്ടിമുറിക്കുക. യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറാവുക. സാക്ഷാത്കാരത്തിനു തടസ്സമുണ്ടാക്കുന്ന സംശയമെന്ന ശത്രു ഉള്ളിലാണെങ്കിൽ പിന്നെ പുറത്തു ചെന്നു യുദ്ധം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു ഫലമില്ല. ചിന്തന പഥത്തിലൂടെ പുരോഗമിക്കുമ്പോൾ സംശയജന്യമായ ബാഹ്യപ്രവൃത്തിക്ക് തടസ്സമുണ്ടാവുക സ്വാഭാവികമാണ്. ഈ ശത്രുക്കൾ ഭയങ്കരമായി ആക്രമണം നടത്തും. സംയമത്തോടെ

യജ്ഞവിധികൾ ആചരിച്ച് വികാരങ്ങളെ കീഴടക്കാനുള്ള യുദ്ധമാണിത്. ഇതിന്റെ പരിണാമം പരമശാന്തിയാണ്. ഇതാണ് അന്തിമവിജയം. ഇവിടെ തോൽക്കുന്ന പ്രശ്നമേ ഇല്ല.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുഃ 'ഈ യോഗം ഞാനാദ്യം സൂര്യന് ഉപദേശിച്ചു. സൂര്യൻ മനുവിനും മനു ഇക്ഷ്വാകുവിനും ഉപദേശിച്ചു. ഇക്ഷ്വാകുവിലൂടെ മറ്റു രാജർഷിമാർക്കും ഇതിനെപ്പറ്റി അറിവുണ്ടായി.' ഞാൻ എന്നാൽ അവ്യക്തസ്വരൂപത്തോടു കൂടിയ പുരുഷൻ എന്നർത്ഥം. ശരീരം ആ മഹാപുരുഷനു വസിക്കാനുള്ള ഒരു വീടുമാത്രം. മഹാപുരുഷന്മാരിലൂടെ പരമാത്മാവിന്റെ ശബ്ദമാണ് നാം കേൾക്കുന്നത്. സൂര്യൻ എല്ലാവരുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആ പരമപ്രകാശസ്വരൂപൻ എല്ലാവരിലും വെളിച്ചം പ്രസരിപ്പിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കയാലാണ് യോഗതത്ത്വങ്ങൾ ആദ്യം സൂര്യനു കൈമാറിയത്. പ്രാണായാമത്തിലൂടെ ആ സൂര്യതേജസിനെ മനുഷ്യൻ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു. ഓർമ്മയിൽ ശേഖരിച്ചുവച്ച ആ സംസ്കാരം സമയമാകുമ്പോൾ ഒരു മഹാസങ്കല്പത്തിന്റെ രൂപം സ്വീകരിക്കുന്നു. പിന്നീട് ഉള്ളിൽ വളരുന്ന തീവ്രമായ ഇച്ഛയുടെ പ്രേരണയാൽ യോഗം പ്രയോഗക്ഷമമാകുന്നു. ക്രമേണ ഉയർന്നുയർന്ന് ഐശ്വര്യവും സിദ്ധികളും രാജർഷികളുടെ നിലവാരം വരെ എത്തിയതോടെ ഈ യോഗം നഷ്ടമായിത്തീർന്നു. പ്രിയഭക്തനും വിശ്വസ്തമിത്രവുമായ അർജ്ജുനന് അതു പുനരുദ്ധരിച്ച് ഉപദേശിക്കാൻ യോഗേശ്വരൻ ഇവിടെ ഒരുമ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

"അങ്ങയുടെ ജന്മം ഈ കാലത്തല്ലേ ഉണ്ടായത്. പിന്നെ പണ്ട് വിവസ്വാന് യോഗത്തെപ്പറ്റി ഉപദേശം നൽകിയതെങ്ങനെ" എന്ന അർജ്ജുനന്റെ സംശയത്തിന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു. 'അവ്യക്തനും അവിനാശിയും ജന്മരഹിതനും സകല ചരാചരാന്തര്യാമിയുമായ ഞാൻ ആത്മമായയുടേയും ത്രിഗുണാത്മികമായ പ്രകൃതിയുടേയും ശക്തിക്കു വിധേയനായി ഈ രൂപം സ്വീകരിച്ചിരിക്കയാണ്. ഈ രൂപം സ്വീകരിച്ച് എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്? സാധനക്കുവേണ്ടിയ യുക്ത വസ്തുതകളെ രക്ഷിക്കാനും

ദുഷിതമായ വസ്തുക്കളെ നശിപ്പിക്കാനും പരമധർമ്മമായ പരമാത്മാവിനെ വിളക്കികാണിക്കാനും ഞാൻ പിറന്നിരിക്കയാണ്. എന്റെ ജന്മവും കർമ്മവും ദിവ്യമാണ്. ഇതു തത്ത്വദർശികൾക്കു മാത്രമേ അറിയാനാവൂ. ഭഗവാന്റെ ആവിർഭാവം കലിയുഗത്തിന്റെ അവസ്ഥകൊണ്ടുണ്ടായതാണ്. എന്നാൽ സാധന തുടങ്ങിയവർക്ക് ഇത് ഭഗവാനാണെന്ന് അറിയാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. ഭഗവാന്റെ ശബ്ദമോ സൂചനകളോ അവർക്കു തിരിച്ചറിയാനാവില്ല. പരമാനന്ദഗുരു ചിലപ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറയുമായിരുന്നു ഃ 'ഭഗവാന്റെ കാരുണ്യത്തിനു പാത്രമാകുന്നവരെ അദ്ദേഹം സാരഥിയായി നിന്ന് നയിച്ചുകൊള്ളും. അങ്ങനെയായാൽ തൂണിൽ നിന്നോ മരത്തിൽ നിന്നോ ഇലയിൽ നിന്നോ ചിലപ്പോൾ ശൂന്യതയിൽ നിന്നോ സാധകന് നിർദ്ദേശവും സംരക്ഷണവും ലഭിക്കാനിടയാവും.' പരമാത്മതത്ത്വം വിദിതമായാൽ സ്പർശനത്തോടൊപ്പം പരമാത്മാവിന്റെ സാന്നിധ്യവും ഉണ്ടാകും. തത്ത്വദർശികൾ തന്നെ പരമാത്മാവായി കാണുകയും അറിയുകയും ചെയ്ത് ആ ദിവ്യരൂപത്തിൽ പ്രവേശിക്കുമെന്നും പിന്നെ ജനന മരണദുഃഖം ഉണ്ടാവുകയില്ലെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനെ അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട്.

താൻ അവതരിക്കുന്നത് ഭക്തന്റെ ഹൃദയത്തിലാണെന്നും വെളിയിലൊരിടത്തും അല്ലെന്നും ഭഗവാൻ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. തനിക്കും തന്റെ തലത്തിലെത്തിയവർക്കും കർമ്മം ബാധകമല്ലെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇതു മനസ്സിലാക്കിയവർ സാധനകളിലൂടെ അർജ്ജുനന്റെ തലമായ മുമുക്ഷുത്വത്തിലും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ തലമായ പരമാത്മത്വത്തിലും യഥായോഗ്യം എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുണ്ട്. യജ്ഞം ചെയ്യുന്നവർക്ക് ഈ നേട്ടം ഉറപ്പാണ്. യജ്ഞസ്വരൂപത്തെപ്പറ്റിയും യജ്ഞഫലമായ പരമാത്മത്വ പ്രാപ്തിയെപ്പറ്റിയും ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയിലെത്താൻ തത്ത്വദർശികളായ മഹാത്മാക്കളുടെ സഹായം ആവശ്യമാണെന്ന കാര്യം ഇവിടെ ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു.

ഈ ജ്ഞാനം സ്വന്തം അനുഷ്ഠാനങ്ങളിലൂടെ മാത്രമേ നേടാൻ സാധിക്കൂ. മറ്റുള്ളവർ ആചരിച്ചാൽ അതിന്റെ ഫലം നിങ്ങൾക്കു ലഭിക്കയില്ല. ഫലം, യോഗം പൂർണ്ണതയിലെത്തുമ്പോഴല്ലാതെ പ്രാരംഭത്തിൽ കിട്ടുകയില്ല. ശ്രദ്ധാലുവും യജ്ഞതത്പരനും

സംയതേന്ദ്രിയനും സംശയരഹിതനുമായ സാധകൻ മാത്രമേ ഫലപ്രാപ്തിയിലെത്തിച്ചേരുകയുള്ളു. അതിനാൽ ഉള്ളിൽ മുള പൊട്ടുന്ന സംശയത്തെ വൈരാഗ്യ ഖഡ്ഗം കൊണ്ടു മുറിച്ചു കളയണം. ഇത് ഹൃദയ രംഗത്തിൽ നടത്തേണ്ട യുദ്ധമാണ്. ഗീതയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആന്തരികയുദ്ധവുമായി ബാഹ്യമായ യുദ്ധത്തിന് ഒരു ബന്ധവുമില്ല. അത് ഒരു പ്രയോജനവും ഉണ്ടാക്കുകയുമില്ല.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ മുഖ്യരൂപത്തിൽ യജ്ഞത്തിന്റെ സ്വരൂപം വ്യക്തമാക്കി. യജ്ഞം പൂർത്തിയാക്കാനുള്ള കാര്യപ്രണാളിയാണു കർമ്മമെന്നും വിശദീകരിച്ചു.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ യജ്ഞകർമ്മസ്പഷ്ടീകരണം
നാമചതുർത്ഥോ അദ്ധ്യായ || 4 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരഭൂതവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'യജ്ഞകർമ്മസ്പഷ്ടീകരണം' എന്ന നാലാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതി ശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദ് കൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായഃ യഥാർത്ഥ ഗീതാ ഭാഷ്യേ
യജ്ഞകർമ്മസ്പഷ്ടീകരണം നാമ ചതുർത്ഥോ അദ്ധ്യായം|| 4 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'യജ്ഞകർമ്മസ്പഷ്ടീകരണം' എന്ന നാലാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ പഞ്ചമോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി അഞ്ചാമദ്ധ്യായം)

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ, ജ്ഞാനയോഗമാണു ശ്രേഷ്ഠമെങ്കിൽ ഭയങ്കരമായ കർമ്മയോഗത്തിലേക്ക് തന്നെ തള്ളിവിടുന്നതെന്തിനെന്ന് അർജ്ജുനൻ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു ചോദിച്ചിരുന്നു. നിഷ്കാമകർമ്മ യോഗത്തേക്കാൾ ജ്ഞാനയോഗം കൂടുതൽ സരളമാണെന്ന് അർജ്ജുനനു തോന്നി. എന്തെന്നാൽ ജ്ഞാനയോഗത്തിൽ തോറ്റാൽ ദേവത്വവും ജയിച്ചാൽ മഹോന്നതസ്ഥിതിയും ലഭിക്കുമല്ലോ. ഏതു കിട്ടിയാലും നഷ്ടമില്ല. എന്നാൽ രണ്ടുയോഗത്തിലും കർമ്മം അത്യാവശ്യമാണെന്ന് ഇപ്പോൾ അർജ്ജുനനു മനസ്സിലായി. അതിനാൽ ഏതു സ്വീകരിക്കണമെന്നു തീരുമാനിക്കുന്നതിനു മുമ്പ് അർജ്ജുനൻ ഇങ്ങനെ നിവേദനം നടത്തുകയാണ്. (ഈ പ്രശ്നത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു, നീ ഒരു തത്വദർശ്ശി മഹാപുരുഷന്റെ യടുത്തു പോകൂ, എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അറിവു കിട്ടുന്ന സ്ഥലം അതാകുന്നു).

അർജ്ജുന ഉവാച -

സംന്യാസം കർമ്മണാം കൃഷ്ണ! പുനർയോഗം ച ശംസസി
യച്ഛ്രേയ ഏതയോരേകം തന്മേ ബ്രൂഹി സുനിശ്ചിതം -1

ഹേ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങ് ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ, സന്യാസം എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ ചെയ്യുന്ന കർമ്മത്തേയും മറ്റൊരു സന്ദർഭത്തിൽ നിഷ്കാമകർമ്മത്തിൽ ഊന്നിചെയ്യുന്ന കർമ്മത്തേയും പ്രശംസിച്ചു. ഈ രണ്ടിൽ കൂടുതൽ മംഗളദായകമായത് ഏതെന്ന് ഇപ്പോൾ അങ്ങെനിക്കു പറഞ്ഞു തരുക. എവിടെയെങ്കിലും പോകാൻ രണ്ടു വഴിയുണ്ടെങ്കിൽ ഏതാണ് കൂടുതൽ എളുപ്പമായത് എന്ന് ചോദിക്കുന്നത് പഥികന്റെ സ്വഭാവമാണ്. ചോദിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ പോകാൻ തൽക്കാലം ഉദ്ദേശമില്ല എന്നർത്ഥം. ഈ സംശയം യോഗേശ്വരൻ പരിഹരിക്കുന്നു.

ശ്രീഭഗവാനുവാച -

സംന്യാസഃ കർമ്മയോഗശ്ച നിഃശ്രേയസകരാവുഭൗ
തയോസ്തു കർമ്മസംന്യാസാത്കർമ്മയോഗോ വിശിഷ്യതേ–2

അർജ്ജുനാ! സന്യാസം എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മം – അതായത് ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ഉള്ള കർമ്മം – പിന്നെ നിഷ്കാമ ഭാവനയിലൂടെ ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മം – ഇവ രണ്ടും പരമശ്രേയോദായകം തന്നെ. എന്നാലും ഈ രണ്ടിൽ ജ്ഞാനദൃഷ്ടി യിലൂടെ ചെയ്യുന്ന കർമ്മത്തെ അപേക്ഷിച്ച് നിഷ്കാമ കർമ്മമാണ് കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠം. ഇവിടെ ശ്രേഷ്ഠമായതെന്തുകൊണ്ട് എന്ന സംശയം സ്വാഭാവികമായും ഉണ്ടാകാം.

ജ്ഞേയഃ സ നിത്യസംന്യാസി യോന ദ്വേഷ്ടിന കാംക്ഷതി
നിർദ്വന്ദ്വോ ഹി മഹാബാഹോ! സുഖം ബന്ധാത്പ്രമുച്യതേ –3

മഹാബാഹുവായ അർജ്ജുനാ! ആരോടും ദേഷ്യപ്പെടാത്തവനും ആരിൽ നിന്നും ഒന്നും ആഗ്രഹിക്കാത്തവനും എന്നും സന്യാസിയായി കരുതപ്പെടാൻ യോഗ്യനത്രേ. അയാൾ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗി ആയാലും കർമ്മമാർഗ്ഗി ആയാലും രാഗദ്വേഷാദികളിൽ നിന്ന് മുക്തനാണെങ്കിൽ സംസാരബന്ധത്തിൽ നിന്നും രക്ഷപ്പെടുക തന്നെ ചെയ്യും.

സാംഖ്യയോഗൗപൃഥഗ്ബാലാഃ പ്രവദന്തി ന പണ്ഡിതാഃ
ഏകമപ്യാസ്ഥിതഃ സമ്യഗുഭയോർവിന്ദതേ ഫലം –4

നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗവും ജ്ഞാനയോഗവും ഭിന്നമാണെന്ന്

അറിവു കുറഞ്ഞ ആളുകളേ അഭിപ്രായപ്പെടൂ. വിശേഷജ്ഞരായ പണ്ഡിതന്മാർ അങ്ങനെ പറയുകയില്ല. ഏതെങ്കിലും ഒന്നനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിച്ചാൽ രണ്ടിന്റേയും ഫലമായ പരമാത്മ പദത്തിൽ എത്തിച്ചേരാവുന്നതേ ഉള്ളു. രണ്ടിന്റേയും പ്രാപ്യസ്ഥാനം ഒന്നു തന്നെ.

യത്സാംഖ്യൈഃ പ്രാപ്യതേസ്ഥാനം തദ്യോഗൈരപി ഗമ്യതേ
ഏകം സാംഖ്യംച യോഗം ച യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി –5

സാംഖ്യദൃഷ്ടിയിലൂടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവർ ചെന്നെത്തുന്ന സ്ഥലത്ത് നിഷ്കാമം എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവരും ചെന്നെത്തും. രണ്ടിനേയും ഫലത്തിന്റെ ദൃഷ്ടിയിലൂടെ കാണുന്നവർ ആണ് യഥാർത്ഥ സത്യം കാണുന്നത്. രണ്ടും ഒരേ സ്ഥാനത്തുതന്നെ എത്തിക്കുമെങ്കിൽ പിന്നെ നിഷ്കാമകർമ്മത്തിന് എന്താണ് പ്രത്യേകത? അക്കാര്യം ഇനി പറയുന്നു.

സംന്യാസസ്തു മഹാബാഹോ ദുഃഖമാപ്തു മയോഗത ഃ
യോഗയുക്തോ മുനിർബ്രഹ്മ ന ചിരേണാധിഗച്ഛതി –6

അർജ്ജുനാ ! നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം ആചരിക്കാതെ സന്യാസം - സർവസ്വവും ത്യാഗം ചെയ്യുന്ന അവസ്ഥ ഉണ്ടാകാൻ വിഷമമാണ്. യോഗം ആചരിക്കാൻ ആരംഭിച്ചിട്ടു തന്നെയില്ലെങ്കിൽ ആ അവസ്ഥ കിട്ടാനേ പോകുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട്, ഭഗവത് സ്വരൂപത്തെപ്പറ്റി മനനം ചെയ്യുന്ന മുനി മനസും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മൗനമാക്കി നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം അനുഷ്ഠിച്ച് പരബ്രഹ്മപദം നേടുന്നു.

ജ്ഞാനയോഗത്തിൽ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിന്റെ ആചരണവും ആവശ്യമാണ്. രണ്ടിലും പ്രവർത്തനം സമാനമാണ്. ഈ യജ്ഞപ്രക്രിയയുടെ ശരിയായ അർത്ഥം ആരാധന എന്നാണ്. ചെയ്യുന്ന ആളിന്റെ കാഴ്ചപ്പാടിന്റെ വ്യത്യാസമാണ് രണ്ടിനേയും ഭിന്നമാക്കുന്നത്. ജ്ഞാനയോഗി തന്റെ ശക്തി എത്രയെന്നു തിട്ടപ്പെടുത്തി നേട്ടവും കോട്ടവും കണ്ടറിഞ്ഞ് കർമ്മനിഷ്ഠനാകുന്നു. എന്നാൽ നിഷ്കാമ കർമ്മിയാകട്ടെ ഇഷ്ടദേവതയിൽ മുഴുകി ഈ ക്രിയകൾ തന്നെ ചെയ്യുന്നു. ഒരുദാഹരണം നോക്കുക ഃ ഒരാൾ പ്രൈവറ്റായി പഠിക്കുന്നു. അപരൻ ക്ളാസിൽ ചേർന്നു പഠിക്കുന്നു.

രണ്ടു കൂട്ടർക്കും പാഠ്യക്രമം ഒന്നു തന്നെ. പരീക്ഷയും ഒന്നുതന്നെ. പരീക്ഷകനും ഒരാൾ തന്നെ. ഇതുപോലെ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗിക്കും കർമ്മമാർഗ്ഗിക്കും സദ്ഗുരുവും തത്ത്വദർശിയും ഒരാൾ തന്നെ ആകാം.

കാമക്രോധങ്ങളാണ് ഏറ്റവും വലിയ ശത്രുക്കളെന്നും അവരെ നിഹനിക്കണമെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. അർജ്ജുനന് അതു കഠിനമായിത്തോന്നി. അപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വീണ്ടും പറഞ്ഞു.

ഇതു കഠിനമല്ല. ശരീരത്തേക്കാൾ സൂക്ഷ്മമാണ് ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെക്കാൾ സൂക്ഷ്മമാണ് മനസ്സ്. മനസ്സിനേക്കാൾ സൂക്ഷ്മമാണ് ബുദ്ധി. ബുദ്ധിയേക്കാൾ സൂക്ഷ്മമാണ് നിന്റെ സ്വരൂപം (ആത്മാവ്) അതാണു നിന്റെ പ്രചോദനകേന്ദ്രം. ഇങ്ങനെ സ്വന്തം സിദ്ധിയും ശക്തിയും അറിഞ്ഞ് തന്നെത്തന്നെ ആശ്രയിച്ച് കർമ്മനിരതനാകുന്നതാണു ജ്ഞാനയോഗം. ചി ത്തത്തെ ധ്യാന നിഷ്ഠമാക്കി കർമ്മങ്ങൾ എന്നിൽ സമർപ്പിച്ച് ആശയും മമതയും സന്താപവുമില്ലാതെ യുദ്ധം ചെയ്യുക. സമർപ്പണമനോഭാവത്തോടെ പരമാത്മാവിൽ മനസ്സ് ഉറപ്പിച്ച് അതേ കർമ്മം തന്നെ ചെയ്യുന്നതാണു നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം. രണ്ടിന്റേയും ക്രിയയും പരിണാമവും ഒരു പോലെയാണ്.

യോഗത്തിന്റെ ആചരണം കൂടാതെ സന്യാസം അല്ലെങ്കിൽ ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളുടെ അവസാനസ്ഥിതി പ്രാപിക്കാനാവില്ല. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ കൈകെട്ടിയിരുന്നുകൊണ്ട് താൻ പരമാത്മാവാണ്, ബുദ്ധമുക്തസ്വഭാവനാണ്, കർമ്മം തനിക്കു ബന്ധനമാവില്ല, താൻ നന്മതിന്മകൾ ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്യും എന്നൊക്കെ പറയുകയും ഭാവിക്കയും ചെയ്താൽ അതുയോഗമാവില്ല. ഇതു നാസ്തികത്വത്തിന്റെ ലക്ഷണമാണ്. സാക്ഷാൽ യോഗേശ്വരനു പോലും തന്റെ സുഹൃത്തായ അർജ്ജുനന് കർമ്മം ചെയ്യാതെ സിദ്ധി നൽകാൽ സാധിക്കയില്ല. അങ്ങനെ നൽകാൻ സാധിക്കു മായിരുന്നെങ്കിൽ ഗീത കൊണ്ട്, പിന്നെ എന്തു പ്രയോജനം? കർമ്മം ഒഴിവാക്കാൻ ആർക്കും സാധിക്കയില്ല. കർമ്മം ചെയ്തിട്ടാണ് സന്യാസ സ്ഥിതിയിൽ ചെന്നെത്തേണ്ടത്. യോഗയുക്തനായ പുരുഷൻ വേഗത്തിൽ പരമാത്മാവിനോടു ചേരുന്നു. യോഗയുക്തന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ എന്താകുന്നു ?

യോഗയുക്തോ വിശുദ്ധാത്മാ വിജിതാത്മാ ജിതേന്ദ്രിയഃ
സർവഭൂതാത്മ ഭൂതാത്മാ കുർവ്വന്നപി ന ലിപ്യതേ –7

വിശേഷരൂപത്തിൽ ജയം നേടിയ ശരീരത്തോടുകൂടി, ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ജയിച്ച്, വിശേഷരൂപത്തിൽ ശുദ്ധമായ അന്തഃകരണത്തോടുകൂടി, സകലജീവജാലങ്ങളുടേയും ആത്മാവിന്റെ പ്രഭവസ്ഥാനമായ പരമാത്മാവുമായി ഐക്യം പ്രാപിച്ച് യോഗയുക്തനായ ആൾ കർമ്മം ചെയ്താലും അതിൽ ലിപ്തനാകുന്നില്ല. പിന്നെ എന്തിനു കർമ്മം ചെയ്യുന്നു? പിന്നാലെ വരുന്നവരിൽ പരമകല്യാണകാരിയായ ബീജം അർപ്പിക്കാൻ വേണ്ടി. ലിപ്തനാകാത്തതെന്തുകൊണ്ട്? പരമ തത്ത്വത്തിൽ എത്തി ചേർന്നതുകൊണ്ട്. അന്വേഷിച്ചു നേടാൻ ഇനി ഒരു വസ്തുവുമില്ല. പിന്നെ ആസക്തി എന്തിൽ ഉണ്ടാകാനാണ്? അതിനാൽ കർമ്മനിഷ്ഠനാകേണ്ട കാര്യമില്ല. യോഗനിഷ്ഠന്റെ പരമകാഷ്ഠയുടെ ചിത്രീകരണമാണിത്. യോഗയുക്തൻ എന്തെങ്കിലും ചെയ്യുന്നു ണ്ടെങ്കിലും ലിപ്തനാകാത്തതെന്തുകൊണ്ടെന്ന് ഇനി വിവരിക്കുന്നു.

നൈവകിംചിത്കരോമീതീ യുക്തോ മന്യേത തത്ത്വവിത്
പശ്യൻ ശൃണ്വൻസ്പൃശൻജിഘ്രന്നശ്നൻ ഗച്ഛൻ
സ്വപൻശ്വസൻ –8

പ്രലപൻ വിസൃജൻ ഗൃഹ്ണന്നുന്മിഷന്നിമിഷന്നപി
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർ ത്ഥേഷു വർത്തന്ത ഇതി ധാരയൻ –9

പരമതത്ത്വമായ പരമാത്മാവിനെ സാക്ഷാത്കരിച്ച യോഗയുക്തനായ പുരുഷൻ എല്ലാം ചെയ്യുന്നണ്ടെങ്കിലും ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല എന്ന മനോഭാവത്തോടെ കഴിയുന്നു. ഇതു സങ്കല്പമല്ല, കർമ്മത്തിലൂടെ നേടിയ പെരുമാററത്തിന്റെ ഭാഗം തന്നെയാണ്. സിദ്ധിക്കുശേഷം ആ പുരുഷൻ കാണുകയും കേൾക്കുകയും സ്പർശിക്കുകയും മണക്കുകയും രുചിക്കുകയും നടക്കുകയും സ്വീകരിക്കുകയും ശ്വസിക്കുകയും സംസാരിക്കുകയും ത്യജിക്കുകയും കണ്ണുതുറക്കുകയും കണ്ണു ചിമ്മുകയും ഒക്കെ ചെയ്യുമ്പോൾ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വിഷയങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് എന്തെല്ലാമോ പ്രവർ ത്തനം നടത്തുന്നു എന്നുമാത്രം അറിയുന്നു. പരമാത്മാവിൽ നിന്ന് അന്യമായോ ഭിന്നമായോ ഒന്നുമില്ല. പരമാനന്ദ

സ്വരൂപനായ പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന ഒരാൾക്ക് അതിനേക്കാൾ വലിയ സുഃഖം ഇല്ലെന്നു നന്നായിട്ടറിയാം. അതിനാൽ ദർശനം, ശ്രവണം, സ്പർശനം തുടങ്ങിയ ബാഹ്യ വ്യാപാരങ്ങൾ കൊണ്ട് എന്തുനേടാൻ? ബ്രഹ്മാന ന്ദത്തിനുപരി ഒരു ശ്രേഷ്ഠവസ്തു നേടാനില്ല, വിട്ടുകളയാനും ഒന്നുമില്ല. അങ്ങനെ യോഗയുക്തനായ പുരുഷൻ കർമ്മവാസനയുടെ ചെളിയിൽ ലിപ്തനാകാതെ സദാ വിശുദ്ധനായിക്കഴിയുന്നു. അടുത്തതായി ഇതിനെ ഒരുദാഹരണത്തിലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മണ്യാധായ കർമ്മാണി സങ്ഗം തൃക്ത്വാ കരോതിയഃ
ലിപ്യതേ ന സ പാപേന പദ്മപത്രമിവാംഭസാ –10

താമര ചെളിയിലാണു വളരുന്നത്. അതിന്റെ ഇലകൾ വെള്ളത്തിനു മീതെയാണ്. അതിന്റെ പുറത്ത് രാപകൽ ഓളങ്ങൾ തുള്ളി ക്കളിക്കുന്നു. എന്നാൽ ആ ഇലകളിൽ വെള്ളമയമേ ഇല്ല. ചെളിവെള്ളത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തിട്ടും അവ ലിപ്തമാകുന്നില്ല. ഇപ്രകാരം പരമാത്മപ്രാപ്തിക്കുശേഷം ഒരാൾ ആസക്തിയില്ലാതെ കർമ്മം ചെയ്താൽ അതിനാൽ പങ്കിലനാവുകയില്ല. എന്നിട്ടും ആ സിദ്ധപുരുഷൻ മററു ള്ളവർക്കു മാതൃകയായി വഴികാട്ടിയായി കർമ്മനിരതനായിതന്നെ കഴിയുന്നു. ഇക്കാര്യം വീണ്ടും ഊന്നിപ്പറയുന്നു.

കായേന മനസാ ബുദ്ധ്യാ കേവലൈരിന്ദ്രിയൈരപി
യോഗിനഃകർമ്മകുർവന്തി സങ്ഗംതൃക്ത്വാത്മശുദ്ധയേ –11

യോഗികൾ ഇന്ദ്രിയമനോബുദ്ധി ശരീരങ്ങളിലൂടെ ഉണ്ടാകുന്ന എല്ലാ ആസക്തികളും ഉപേക്ഷിച്ച് ആത്മശുദ്ധിക്കു വേണ്ടി കർമ്മം ചെയ്യുന്നു. കർമ്മം ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ച ശേഷവും ആത്മാവു അശുദ്ധമായിരിക്കുകയാണോ? അല്ല. യോഗികൾ സർവ്വഭൂതാത്മ ഭൂതാക്കൾ -സകല ജീവജാലങ്ങളും സ്വന്തം ആത്മാവിന്റെ ബഹിഃസ്ഫുരണങ്ങൾ ആണെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയവരാണ്. എല്ലാ ആത്മാക്കളുടെയും ശുദ്ധി ലക്ഷ്യമാക്കി, മററുള്ളവർക്കു വഴികാട്ടാൻ വേണ്ടി യോഗികൾ കർമ്മനിരതരായികഴിയുന്നു. ശരീരം, മനസ്, ബുദ്ധി, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഇവയിലൂടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നെങ്കിലും സ്വന്തം നിലയിൽ അതായത് ആത്മാവിന്റെ തലത്തിൽ അവർ ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. പുറമെ കർമ്മനിരതരാണെങ്കിലും അവരുടെ ഉള്ളിൽ ശാന്തി നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു. കയർ എരിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു. കയറിന്റെ ആകൃതിയിലുളള ചാരക്കൂട്ടമേ ബാക്കിയുളളൂ. അതുകൊണ്ട് കെട്ടാനാവില്ലല്ലോ.

യുക്തഃകർമ്മഫലംത്യക്ത്വാ ശാന്തിമാപ്നോതി നൈഷ്ഠികീം
അയുക്തഃ കാമകാരേണ ഫലേ സക്തോ നിബധ്യതേ –12

യോഗസിദ്ധി നേടിയ പുരുഷൻ എല്ലാ പ്രമാണികളുടേയും ആത്മാക്കളുടെ പ്രഭവസ്ഥാനമായ പരമാത്മാവിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ഇങ്ങനെയുള്ള യോഗി കർമ്മഫലം ഉപേക്ഷിച്ച് ശാന്തിയുടെ അന്തിമമായ അവസ്ഥയിലായിരിക്കുന്നു. പിന്നെ അശാന്തിയുടെ അംശം പോലും ആ ആളിൽ കാണുകയില്ല. എന്നാൽ യോഗത്തിന്റെ പരിണാമത്തിലെത്താതെ മാർഗ്ഗമധ്യത്തിൽ കഴിയുന്ന അയുക്തനായ പുരുഷൻ ഫലത്തിൽ ആസക്തനാവുക സ്വാഭാവികമാണല്ലോ. കാമകാരേണ നിബധ്യതേ = വിവിധ കാമനകളാൽ സാധകൻ ബന്ധിക്കപ്പെടുന്നു. ലക്ഷ്യമെത്തുംവരെ കാമനകളേ പൂർണ്ണമായും ഒഴിവാക്കുക അസാധ്യമത്രേ. അതിനാൽ സാധകൻ വിജയം നേടും വരെ സശ്രദ്ധനായിരിക്കണം. ശ്രീപരമാനന്ദ ഗുരു പറയാറുണ്ട്. നമുക്കും ഭഗവാനും തമ്മിൽ അകൽച്ചയുണ്ടായാൽ അതിനർത്ഥം മായ വിജയിച്ചു എന്നാണ്. നാളെ ലക്ഷ്യമെത്തിയേക്കാം. എന്നാൽ ഇന്ന് അയാൾ അജ്ഞാനി തന്നെ. ഇതിനെപ്പറ്റി ഇനിയും ശ്രദ്ധിക്കുക.

സർവ്വകർമ്മാണി മനസാ സംന്യസ്യാസ്തേ സുഖം വശി
നവദ്വാരേ പുരേ ദേഹി നൈവ കുർവന്ന കാരയൻ –13

പൂർണ്ണമായ അളവിൽ സ്വവശനും ശരീര മനോബുദ്ധികൾക്കും പ്രകൃതിക്കും അപ്പുറത്തെത്തിയവനുമായ പുരുഷൻ സ്വയം ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. മറ്റുള്ളവരെക്കൊണ്ട് ചെയ്യിക്കുന്നുമില്ല. പിന്നാലെ വരുന്നവരെക്കൊണ്ട് കർമ്മം ചെയ്യിക്കുന്നെങ്കിലും യോഗിയുടെ അന്തരംഗത്തിലെ ശാന്തിക്ക് ഒരു ലോപവും സംഭവിക്കുന്നില്ല. സ്വരൂപസ്ഥനായ പുരുഷൻ ഒൻപതു വാതിലുകളുള്ള (നവദ്വാരങ്ങൾ = രണ്ടു ചെവി, രണ്ടു കണ്ണ്, രണ്ടു നാസികാ ദ്വാരങ്ങൾ, വായ്, രണ്ടു വിസർജ്ജന ദ്വാരങ്ങൾ എന്നിവ) ശരീരമാകുന്ന വീട്ടിൽ എല്ലാ പ്രവൃത്തികളേയും മനസാ ത്യജിച്ചുകൊണ്ട് സ്വരൂപാനന്ദമഗ്നനായി വസിക്കുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ അയാൾ ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. ചെയ്യിക്കുന്നുമില്ല.

ഇക്കാര്യം തന്നെ മറ്റൊരു രീതിയിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്. പ്രഭു എന്തെങ്കിലും ചെയ്യുകയോ, ചെയ്യിക്കയോ ചെയ്യുന്നില്ല എന്ന്. സദ്ഗുരു, ഭഗവാൻ, പ്രഭു, സ്വരൂപസ്ഥനായ മഹാപുരുഷൻ, യുക്തൻ ഇവയെല്ലാം പര്യായ പദങ്ങളാണ്. ആരും

ഒന്നും തന്നത്താൻ ചെയ്യുന്നില്ല. പ്രകൃതിയാണ് ആത്മാവു എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളും നടത്തുന്നത്. മഹാപുരുഷന് ശരീരം ഒരു വെറും വസതി മാത്രം. മഹാപുരുഷൻ ചെയ്യുന്നതും പരമാത്മാവു ചെയ്യുന്നതും വാസ്തവത്തിൽ ഒന്നു തന്നെ. ഒരാൾ മറ്റൊരാളിലൂടെ ചെയ്യുന്നു എന്നേ ഉള്ളൂ. അതുകൊണ്ടാണ് കർമ്മനിരതനാണെങ്കിലും ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല എന്നു പറയുന്നത്. ഇക്കാര്യത്തിൽ കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ അടുത്ത ശ്ലോകത്തിൽ കാണുക.

ന കർതൃത്വം ന കർമ്മാണി ലോകസ്യ സൃജതി പ്രഭു ഃ
ന കർമ്മഫല സംയോഗം സ്വഭാവസ്തു പ്രവർത്തതേ -14

ആ പ്രഭു ജീവജാലങ്ങളുടെ കർതൃത്വമോ കർമ്മത്വമോ കർമ്മവും ഫലവും തമ്മിലുള്ള സംയോഗമോ നേരിട്ടു നടത്തുന്നില്ല. എല്ലാം ഓരോരുത്തരുടേയും സ്വഭാവത്തിന്റെ സമ്മർദ്ദമനുസരിച്ച് പ്രകൃതി തന്നെ നടത്തുകയാണ്. എങ്ങനെയെന്നാൽ സാത്ത്വികവും രാജസവും താമസവുമായ സ്വന്തം പ്രകൃതിക്കു വിധേയരായ ആളുകൾ സ്വാഭാവികമായി ഓരോന്നു ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതി വളരെയേറെ നീളവും വീതിയുമുള്ള ഒരു പ്രതിഭാസമാണ്. നിങ്ങളുടെ സ്വഭാവം വികൃതമോ വികസിതമോ ആകുന്നതനുസരിച്ച് ആ പ്രകൃതി ഏറ്റക്കുറച്ചിലോടെ നിങ്ങളുടെ മേൽ സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്നു.

ആളുകൾ ഇങ്ങനെ പറയുക പതിവാണ്. 'നമ്മൾ വെറും യന്ത്രങ്ങളാണ്. നമ്മളെക്കൊണ്ട് ഭഗവാൻ നല്ലതോ ചീത്തയോ ചെയ്യിക്കുന്നു'. എന്നാൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് പ്രഭു സ്വയം ചെയ്യുകയോ ചെയ്യിക്കയോ ചെയ്യുന്നില്ലെന്നാണ്. പ്രഭു സാക്ഷിയായി എല്ലാം വീക്ഷിക്കുകയോ വിലയിരുത്തുകയോ പോലും ചെയ്യുന്നില്ല. ആളുകൾ തങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പ്രകൃതിക്ക് അനുരൂപമായി പ്രവർത്തിച്ചു പോവുകയാണ്. ഭഗവാൻ ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നു.

നാദത്തേ കസ്യചിത്പാപം ന ചൈവ സുകൃതം വിഭുഃ
അജ്ഞാനേനാവൃതം ജ്ഞാനം തേനമുഹ്യന്തി ജന്തവഃ -15

നേരത്തെ പ്രഭു എന്നു വിളിച്ച പരമാത്മാവിനെ ഇപ്പോൾ വിഭു എന്നാണ് വിളിക്കുന്നത്. സമ്പൂർണ്ണവൈഭവത്തോടുകൂടിയ ആളാണല്ലോ ആ പരംപൊരുൾ. പ്രഭുതയും വിഭുതയുമുള്ള ആ പരമാത്മാവ് ആരുടേയും പാപകർമ്മങ്ങളേയോ

പുണ്യകർമ്മങ്ങളേയോ സ്വീകരിക്കുന്നില്ല. എന്നിട്ടും ആളുകൾ എന്തേ മറിച്ചു വിശ്വസിക്കുന്നത്? കാരണമുണ്ട്. അവരുടെ ജ്ഞാനം അജ്ഞാനത്താൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സാക്ഷാത്കാരമുണ്ടാകാത്തതിനാൽ ഇപ്പോൾ വെറും ജന്തുക്കളാണവർ. മോഹത്തിനു വിധേയരായ അവർ എന്തൊക്കെയോ ചെയ്തു പോവുകയാണ്.

ജ്ഞാനേന തു തദജ്ഞാനം യേഷാം നാശിതമാത്മനഃ
തേഷാമാദിത്യവജ്ജ്ഞാനം പ്രകാശയതി തത്പരം –16

ജ്ഞാനത്തെ ആവരണം ചെയ്യുന്ന അജ്ഞാനം ആത്മസാക്ഷാത്കാരത്തോടുകൂടി നഷ്ടമാകുന്നു. അപ്പോൾ ആ ജ്ഞാനം സൂര്യനെപ്പോലെ പരമത ത്ത്വമായ പരമാത്മാവിനെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. അപ്പോൾ പരമാത്മാവ് ഇരുട്ടിന്റെ പര്യായമാണോ? അല്ല. അത് സ്വയം പ്രകാശിക്കുന്നതാണ്. എന്നാൽ നമുക്കു കാണാനാവില്ല. ജ്ഞാനത്തിലൂടെ അജ്ഞാനത്തിന്റെ ആവരണം നഷ്ടമാവുമ്പോൾ പരമാത്മാവ് സൂര്യനെപ്പോലെ വെളിപ്പെടുന്നു. പിന്നെ ആ പുരുഷന് എങ്ങും ഇരുട്ട് അനുഭവപ്പെടുന്നില്ല. ആ ജ്ഞാനത്തിന്റെ സ്വരൂപം എന്താണ്?

തദ്ബുദ്ധയസ്തദാത്മാനസ്തന്നിഷ്ഠാ സ്തത് പരായണാഃ
ഗച്ഛന്ത്യപുനരാവൃത്തിം ജ്ഞാനനിർദ്ധൂത കല്മഷാഃ –17

ആ പരമതത്ത്വമായ പരമാത്മാവിന് അനുരൂപമായ ബുദ്ധിയും തത്ത്വത്തിന് അനുരൂപമായ മനസ്സും പരമാത്മാവിൽ ഐക്യം പ്രാപിക്കാനുള്ള തല്പരതയുമാണ് ജ്ഞാനം. അത് വ്യർത്ഥമായ വാദപ്രതിവാദത്തിനുള്ള വിഷയമല്ല. ഈ ജ്ഞാനത്തിലൂടെ പാപനിർമുക്തനായ പുരുഷൻ ഇനി ജനിക്കാനിടയാകാതെ പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. പരമഗതി പ്രാപിച്ച പൂർണ്ണ ജ്ഞാനിയെയാണ് പണ്ഡിതൻ എന്നു പറയുന്നത്. ഇനി നോക്കൂ.

വിദ്യാവിനയസംപന്നേ ബ്രാഹ്മണേ ഗവി ഹസ്തിനി
ശുനി ചൈവ ശ്വപാകേ ചപണ്ഡിതാഃ സമദർശിനഃ –18

ജ്ഞാനത്തിലൂടെ പാപം നശിച്ച് പുനർജന്മത്തിനെ പരമഗതി പ്രാപിച്ച ജ്ഞാനികൾ; വിദ്യയും വിനയവുമുള്ള ബ്രാഹ്മണരേയും ചണ്ഡാളന്മാരേയും പശു, പട്ടി, ആന എന്നീ മൃഗങ്ങളേയും ഒരുപോലെ കണക്കാക്കുന്നു. അവരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ വിദ്യാവിനയ

സമ്പന്നരായ ബ്രാഹ്മണർക്ക് പ്രത്യേക മേന്മയൊന്നുമില്ല. ചണ്ഡാലന്മാർക്ക് പോരായ്മയുമില്ല. പശു ധർമ്മമൂർത്തിയാണെന്നും പട്ടി അധർമ്മമൂർത്തിയാണെന്നും ആന ആകാര മഹത്ത്വമുളളതാണെന്നും അവർ കരുതുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ ജ്ഞാനികൾ സമദർശികളും സമവർത്തികളുമാണ്. അവരുടെ ദൃഷ്ടി പുറംതൊലിയിലല്ല. ആത്മാവിലാണ്. വ്യാത്യാസം ഇത്രയേ ഉള്ളൂ. വിദ്യാ വിനയ സമ്പന്നൻ ആത്മസ്വരൂപത്തിന് അടുത്തെ ത്തിക്കഴിഞ്ഞു. മറ്റുളളവർ കുറച്ചു പിന്നിലാണ്. ചിലർ ഉയർന്ന നിലയിലെത്തി. മറ്റു ചിലർ കോണിപ്പടിയിലായതേ ഉള്ളു. ശരീരം ഉടയാട പോലെയാണ്. ജ്ഞാനികൾ ആ ഉടയാടയ്ക്കല്ല, ഉളളിലുളള ആത്മാവിനാണു പ്രധാന്യം കൽപ്പിക്കുന്നത്. എങ്കിലും സമഭാവനയോടെ എല്ലാം തുല്യമാണെന്നവർ കരുതുന്നു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ പശുക്കളെ തീറ്റുന്ന ജോലി വേണ്ടുവോളം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ അദ്ദേഹം പശുക്കളുടെ മഹത്ത്വത്തെപ്പറ്റി ഒന്നും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടില്ല. ധർമ്മത്തിൽ അവയ്ക്കു സ്ഥാനവും നൽകിയിട്ടില്ല. മറ്റു ജീവികൾക്കെന്ന പോലെ അവയ്ക്കും ആത്മാവുണ്ടെന്നു കരുതുക മാത്രമേ ചെയ്തിട്ടുളളു. പശുക്കളെക്കൊണ്ടുളള സാമ്പത്തികനേട്ടം ശരിതന്നെ. എന്നാൽ അവയ്ക്കുളള ധാർമ്മിക മഹത്ത്വം മറ്റുളളവർ നൽകിയതാണ്.

അവിവേകികളുടെ ബുദ്ധി പല ശാഖകളോടു കൂടിയ താണെന്നും അവർ നിരവധി ആചാരങ്ങൾക്കു പ്രചാരം കൊടുക്കുന്നു ണ്ടെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരിടത്തു വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾ അന്ധമായി വിശ്വസിക്കുന്നവരുടെ ബുദ്ധിയും കെട്ടുപോകും. പശു, ആന, അരയാൽ, നദികൾ എന്നിവയ്ക്ക് ധാർമ്മിക മഹത്ത്വം കൊടുത്തത് ഈ ശാഖാ അവലംബികളാണ്. ഇവയ്ക്ക് ധാർമ്മികമായി മേന്മയുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി എവിടെയെങ്കിലും പ്രസ്താവിച്ചേനേ. ദേവാലയങ്ങളെപ്പോലുളള പൂജാസ്ഥലങ്ങൾ ആരംഭകാലത്ത് പ്രയോജനകരമാണ്. അവിടെ പ്രേരണാദായകങ്ങളായ ഉപദേശങ്ങളും പ്രഭാഷണങ്ങളും നടക്കാറുണ്ടല്ലോ. അക്കാരണത്താൽ ഈ ധർമ്മോപദേശ കേന്ദ്രങ്ങൾ ആവശ്യം തന്നെ.

പ്രസ്തുത ശ്ലോകത്തിൽ രണ്ടു തരത്തിലുള്ള പണ്ഡിതന്മാരെപ്പററിയുള്ള ചർച്ച കാണാം. ഒരാൾ പൂർണ്ണജ്ഞാനി.

അപരൻ വിദ്യാവിനയ സമ്പന്നൻ. വാസ്തവത്തിൽ ഓരോ ശ്രേണിയിലും രണ്ടു തലങ്ങൾ കാണാം. ഒരാൾ ഉയർന്ന തലത്തിൽ അഥവാ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തിയ ആൾ. രണ്ടാമൻ സാധനയുടെ താഴെയുളള പടിയിൽ കഴിയുന്നു. ഈ സ്ഥാനം ഭക്തിയുടെ തുടക്കത്തിനും വിവേക വൈരാഗ്യങ്ങളോടെ ചെയ്യുന്ന നിയതകർമ്മങ്ങൾക്കും സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു. ഉയർന്നതലം ഭക്തിയുടെ പരിണാമത്തിന്റെ തലമാണ്. ബ്രാഹ്മണത്വത്തിലെത്തിയ അവസ്ഥ. ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള കഴിവുകൾ അതായത്, വിദ്യ, വിനയം, മനശ്ശാന്തി, ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹണം, ധാരണാധ്യാന സമാധികൾ എന്നിവ നേടുമ്പോഴും ബ്രാഹ്മണത്വത്തിന്റെ താഴ്ന്നപടിയിൽ നിൽക്കുന്നതേ ഉള്ളു എന്നോർക്കണം. ക്രമേണ ഔന്നത്യത്തിലെത്തി ബ്രഹ്മൈക്യം നേടുന്നതാണ് ഉച്ചതമമായ സ്ഥാനം. ഈ നിലയിലെത്തുന്നവർ താഴെതലത്തിൽ നിൽക്കുന്ന വിദ്യാവിനയശാലികളായ ബ്രാഹ്മണരേയും ചണ്ഡാളനേയും മൃഗങ്ങളെയുമൊക്കെ ഒരു പോലെ കരുതുന്നു. ആത്മാവിന്റെ തലത്തിൽ എത്തിയതിന്റെ ഫലമാണിത്. ഈ നിലയിലെത്തി യവർക്കുള്ള നേട്ടത്തെപ്പററി ഇനി പറയു ന്നു.

ഇഹൈവ തൈർജിതഃ സർഗോയേഷാം സാമ്യേ സ്ഥിതം മനഃ
നിർദോഷം ഹിസമം ബ്രഹ്മ തസ്മാദ് ബ്രഹ്മണി തേ സ്ഥിതാഃ–19

സമചിത്തത നേടിയ ഈ ജ്ഞാനികൾ ജീവിതാവസ്ഥയിൽ തന്നെ സംസാരത്തെ കീഴടക്കിയവരാണ്. സമചിത്തതയ്ക്കും സംസാരജയത്തിനും തമ്മിൽ എന്തു ബന്ധം? സംസാരം തകർന്നെങ്കിൽ പിന്നെ ആ പുരുഷൻ എവിടെയാണ് ജീവിക്കുന്നത്? ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ഃ 'നിർദോഷം ഹിസമം ബ്രഹ്മം' സാധ കന്റെ മനസ് ബ്രഹ്മംപോലെ നിർദോഷവും സമവും ആയ സ്ഥിതിയിലെത്തി. അങ്ങനെ ബ്രഹ്മത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുകയാണവർ. 'അപുനരാവൃത്തിയായ പരമഗതി' എന്നാണ് ഇത് അറിയപെടുന്നത്. സംസാര രൂപിയായ ശത്രുവിനെ ജയിക്കു മ്പോഴാണ് ഈ നില കൈവരുന്നത്. മനസ് നിരോധിക്കപ്പെടുകയും ബ്രഹ്മവുമായി സമത്വം നേടുകയും ചെയ്യുമ്പോഴാണ് സംസാരജയം സംഭവിക്കുന്നത്. എന്തെന്നാൽ മനസിന്റെ പ്രൊജക്ഷൻ അഥവാ പ്രസാരണം ആണല്ലോ ജഗത്ത്. ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന

ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാരുടെ ലക്ഷണമെന്തെന്നു നോക്കുക.

ന പ്രഹൃഷ്യേത് പ്രിയം പ്രാപ്യ നോദ്വിജേത് പ്രാപ്യ ചാപ്രിയം
സ്ഥിരബുദ്ധിരസംമൂഢോ ബ്രഹ്മവിദ്ബ്രഹ്മണി സ്ഥിതഃ -20

ബ്രഹ്മജ്ഞാനിക്ക് പ്രിയമോ അപ്രിയമോ ആയി ഒന്നുമില്ല അതിനാൽ ലോകർ പ്രിയമെന്നു കരുതുന്നതു കിട്ടിയാൽ സന്തോഷമോ അപ്രിയമെന്നു കരുതുന്നതു കിട്ടിയാൽ സന്തോഷം ഇല്ലായ്മയോ ബ്രഹ്മജ്ഞാനിക്ക് ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ഇ ങ്ങനെയുള്ള മഹാപുരുഷൻ സംശയങ്ങൾ അററ് ബ്രഹ്മത്തെപ്പററി അറിഞ്ഞ് എപ്പോഴും ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനായിക്കഴിയുന്നു.

ബാഹ്യസ്പർശേഷ്വസക്താത്മാ വിന്ദത്യാത്മനി യത്സുഖം
സ ബ്രഹ്മയോഗയുക്താത്മാ സുഖമക്ഷയമശ്നുതേ -21

സംസാരത്തിൽ പുറമേയുള്ള സുഖഭോഗവിഷയങ്ങളിൽ ആസക്തിയില്ലാത്ത പുരുഷൻ അന്തരാത്മാവിൽ നിന്നുറവപൊട്ടുന്ന പരമമായ ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു. ആ പുരുഷൻ പരമാത്മാവി നോടു ചേർന്ന ആത്മാവോടുകൂടിയവനാണ്.അതിനാൽ അക്ഷയമായ ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു.ബാഹ്യഭോഗങ്ങൾ അക്ഷയമായ ആനന്ദത്തിനു പ്രതിബന്ധമുണ്ടാക്കുന്നു എന്നു ഭഗവാൻ പറയുന്നു.

യേഹി സംസ്പർശജാ ഭോഗാ ദുഃഖയോനയ ഏവ തേ
ആദ്യന്തവന്തഃ കൗന്തേയ ന തേഷു രമതേ ബുധഃ -22

ത്വക്കുമാത്രമല്ല എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും സ്പർശിക്കുന്നുണ്ട്. കാണുക എന്നത് കണ്ണിന്റെ സ്പർശിക്കലാണ്. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വിഷയങ്ങളുമായി നടത്തുന്ന സ്പർശം അഥവാ സംയോഗം നൽകുന്ന എല്ലാ സുഖഭോഗങ്ങളും ക്ഷണികങ്ങളാകുന്നു. പീന്നിട് അവ തന്നെ ദുഃഖ കാരണമായിത്തീരുന്നു. ഈ അല്പസുഖങ്ങൾ ഉണ്ടാവുകയും ഇല്ലാതാവുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ ഹേ!കുന്തീ പുത്രാ, വിവേകികൾ ഇത്തരം സുഖങ്ങളിൽ മയങ്ങിപോവുകയില്ല. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ഇത്തരം വിഷയസ്പർശങ്ങൾ കാമക്രോധങ്ങൾക്കും രാഗദ്വേഷങ്ങൾക്കും ഇടയാക്കുന്നു.

ശക്നോതീഹൈവ യഃ സോഢുംപ്രാക്ശരീരവിമോക്ഷണാത്
കാമക്രോധോദ്ഭവംവേഗം സയുക്തഃ സ സുഖീ നരഃ -23

ശരീരനാശത്തിനു മുമ്പു തന്നെ കാമക്രോധങ്ങളിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ആവേശത്തെ തടയാൻ കഴിവുള്ള ആൾ യോഗയുക്തനും സുഖിയുമായിത്തീരുന്നു. ദുഃഖത്തിനു വഴിമാറി കൊടുക്കാത്ത അത്തരം നിത്യസുഖം പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നവർ അനുഭവിക്കുന്നു. ഇതനുഭവിക്കുന്നത് ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെയാണ്, മരണശേഷമല്ല. കബീർ ഇതിനെ 'അവധൂതാ ! ജീവിതത്തിൽ നിരാശനാകാതിരിക്കുക' എന്നു തുട ങ്ങുന്ന ദോഹയിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. 'സ്വാർത്ഥിയായ ഗുരു മുക്തിയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞ് മൂഢവിശ്വാസങ്ങൾ നിന്നിൽ നിറയ്ക്കുന്നു'. കാമക്രോധങ്ങൾ ഉപേഷിക്കുന്ന ആൾ ഈ ലോകത്തിൽ സുഖിയും യോഗിയുമായിത്തീരുന്നു എന്നാണിവിടെ യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നത്. കാമക്രോധങ്ങളും ബാഹ്യസ്പർശങ്ങളുമാണ് ശത്രുക്കൾ. ഇവയെ കീഴടക്കുന്നവരുടെ ലക്ഷണം എന്തെന്നു നോക്കാം.

യോന്തഃ സുഖോന്തരാരാമസ്തഥാന്തർ ജ്യോതിരേവയഃ
സയോഗീ ബ്രഹ്മനിർവാണം ബ്രഹ്മഭൂതോധിഗച്ഛതി –24

അന്തരാത്മാവിൽ ആനന്ദവും ആശ്വാസവും വെളിച്ചവും ഉൾകൊള്ളുന്ന ആളാണു യോഗി. ബ്രഹ്മവുമായിച്ചേർന്ന് ആ യോഗി വാക്കുകൾക്ക് അവിഷയമായ ശാശ്വത ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിക്കുന്നു. ആദ്യം വികാരങ്ങളുടെ അടങ്ങൽ, പിന്നെ ദർശനം,ഒടുവിൽ നിർവാണവും.

ലഭന്തേ ബ്രഹ്മനിർവാണം ഋഷയഃ ക്ഷീണകല്മഷാഃ
ഛിന്നദ്വൈധാ യതാത്മാനഃ സർവഭൂതഹിതേ രതാഃ –25

പരമാത്മസാക്ഷാത്കാരം നേടി പാപമുക്തരായി ദ്വൈത ഭാവന നശിച്ച് സകലജീവജാലങ്ങളുടേയും ഹിതത്തിൽ തത്പരരായി ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കി കഴിയുന്ന 'യതാത്മനഃ' ബ്രഹ്മജ്ഞാനി ബ്രഹ്മനിർവാണസുഖം അനുഭവിക്കുന്നു. ആ മഹാപുരുഷന്റെ സ്ഥിതിയെപ്പറ്റി വീണ്ടും വിവരിക്കുന്നു.

കാമക്രോധവിയുക്തനാം യതീനാം യതചേതസാം
അഭിതോ ബ്രഹ്മനിർവാണം വർത്തതേ വിദിതാത്മനാം –26

കാമക്രോധ രഹിതരും മനോനിയന്ത്രണം നേടിയവരും പരമാത്മസാക്ഷാത്കാരം ലഭിച്ചവരുമായ ജ്ഞാനികൾക്ക് എല്ലാ

വശത്തുനിന്നും ആത്മശാന്തി അനുഭവവേദ്യമാകുന്നു. യോഗേശ്വരൻ കൂടെക്കൂടെ അത്തരക്കാരുടെ അവസ്ഥയെ ചിത്രീകരിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ അവസ്ഥ കൈവരുത്തുന്ന ഘടകം 'ശ്വാസപ്രശ്വാസ ചിന്തന' മത്രേ. യജ്ഞപ്രക്രിയയിൽ പ്രാണൻ അപാനനിൽ ഹോമിക്കുകയും അപാനൻ പ്രാണനിൽ ഹോമിക്കുകയും പ്രാണാപാനഗതി നിരോധിക്കുകയും ചെയ്യണമെന്ന് നേരത്തേ പറഞ്ഞിരുന്നു. അക്കാര്യം കൂടുതൽ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

സ്പർശാൻകൃത്വാ ബഹിർബാഹ്യാം ശ്ചക്ഷുശ്ചൈവാന്തരേ ഭ്രുവോഃ
പ്രാണാപാനൗ സമൗകൃത്വാ നാസാഭ്യന്തരചാരിണൗ –27
യതേന്ദ്രിയ മനോബുദ്ധിർമുനീർ മോക്ഷപരായണഃ
വിഗതേച്ഛാ ഭയക്രോധോ യഃസദാ മുക്ത ഏവ സഃ –28

അർജ്ജുന, ബാഹ്യവിഷയങ്ങളെയും ദൃശ്യങ്ങളെയും പററി ചിന്തിക്കാതെ നോട്ടം പുരികങ്ങളുടെ മധ്യത്തിലൂടെ പുറപ്പെടണം 'ഭ്രുവോഃ അന്തരേ' എന്നതിന് കണ്ണുകളുടേയോ പുരികങ്ങളുടേയോ മധ്യത്തിൽ ദൃഷ്ടിയുറപ്പിക്കണമെന്നല്ല അർത്ഥം. ഇടത്തും വലത്തും നോക്കാതെ നേരെ മുന്നോട്ടു തന്നെ നോക്കണം എന്നതാണ് ശുദ്ധമായ അർത്ഥം. നാസികയിലൂടെ പ്രവഹിക്കുന്ന പ്രാണനെയും അപാനത്തേയും സമമാക്കി ശ്വാസത്തിൽ മനസ്സിനെ ബന്ധിക്കണം. എപ്പോൾ ശ്വാസം ഉള്ളിലേക്കു കടന്നു ? എത്ര സമയം ശ്വാസം ഉള്ളിൽ നിന്നു? എപ്പോൾ പുറത്തേക്കു വിട്ടു? എന്നൊക്കെ ശ്രദ്ധിക്കണമെന്നു ചുരുക്കം. ശ്വാസത്തെ അര സെക്കൻറിൽ കൂടുതൽ ഉള്ളിൽ നിറുത്തേണ്ട കാര്യമില്ല. ശ്വാസത്തിൽ ലയിപ്പിച്ച നാമധ്വനി കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ ശ്വാസപ്രശ്വാസം ക്രമാനുഗത മാവുമ്പോൾ പ്രാണായാമം സ്ഥിരവും സമതുലിതവുമാകും. അപ്പോൾ ഉള്ളിൽ നിന്ന് വികാരവിചാരങ്ങൾ ഉയരാൻ പാടില്ല. വെളിയിൽ നിന്ന് വിവിധസങ്കല്പങ്ങൾ ഉള്ളിലേക്കു കടക്കാനും അനുവദിച്ചുകൂടാ. തൈലധാരപോലെ ശ്വാസധാര ഇടതടവില്ലാതെ ഒഴുകണം. ഇങ്ങനെ ശ്വാസോച്ഛ്വാസം സമവും സ്ഥിരവുമാക്കി ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, മനസ്, ബുദ്ധി എന്നിവയെ നിയന്ത്രിച്ച് ഇച്ഛാഭയക്രോധങ്ങൾ കൂടാതെ മനന ശീലത്തിന്റെ പരമകോടിയിലെത്തിയ മോക്ഷപരായണനായ മുനി എപ്പോഴും മുക്തൻ തന്നെ. മുക്തനായ ആൾ എവിടെപ്പോകുന്നു? എന്തു നേടുന്നു? ഇക്കാര്യത്തെപ്പററി ഇനി പ്രതിപാദിക്കു ന്നു.

ഭോക്താരം യജ്ഞതപസാം സർവ്വലോകമഹേശ്വരം
സുഹൃദംസർവ്വഭൂതനാം ജ്ഞാത്വാ മാം ശാന്തിമൃച്ഛതി –29

എന്നെ യജ്ഞങ്ങളുടെയും തപസ്സുകളുടെയും ഭോക്താവും സകലലോകേശ്വരന്മാരുടെയും ഈശ്വരനും സകല ജിവജാലങ്ങളുടെയും നിസ്വാർത്ഥനായ ഹിതകാംക്ഷിയും ആയി അറിയുന്ന ആൾ ശാന്തി നേടുന്നു. സാധകന്മാരുടെ പ്രാണായാമ യജ്ഞത്തിന്റെയും തപസ്സിന്റെയും ഭോക്താവു താനാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. യജ്ഞതപസ്സുകളുടെ അന്തിമമായ വലിയസ്ഥാനമാണു പരമാത്മാവ്. ശാന്തിനേടുന്ന സാധകൻ പരമാത്മസ്വരൂപമായി മാറുന്നു. പരമാത്മാവിന്റെ സർവേശ്വരത്വം സാധകനും ലഭിക്കുന്നു.

നിഷ്കർഷം

നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിനും സംന്യാസയോഗത്തിനും ഫലം ഒന്നു തന്നെ എങ്കിലും നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗമാണു കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠം എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ പറയുന്നു. നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം അനുഷ്ഠിക്കാതെ ശുഭാശുഭാ കർമ്മങ്ങളുടെ പരിണാമമായ സന്യാസം ഉ ണ്ടാവുകയില്ല, സന്യാസം മാർഗ്ഗമല്ല, ലക്ഷ്യമാണ്. യോഗയുക്തനാണു സന്യാസി. യോഗയുക്തനായ സന്യാസി ചെയ്യുന്ന ആളോ ചെയ്യിക്കുന്ന ആളോ അല്ല. പ്രകൃതിയുടെ സമ്മർദ്ദമനുസരിച്ച് ഓരോരുത്തരും സ്വഭാവത്തിൽ മുഴുകി കർമ്മം ചെയ്യുന്നു എന്നേ ഉള്ളു. യജ്ഞ പരിണാമ സ്വരൂപനായ പരമാത്മാവിനെ അറിയുന്ന ആൾ ശാന്തി നേടി ശ്രീകൃഷ്ണനെ പ്പോലെയായിത്തീരുന്നു. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ യജ്ഞതപസുകളുടെ ഭോക്താവ് മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ഉള്ളിലുള്ള മഹേശ്വരൻ തന്നെ എന്നു വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കു ന്നു.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ യജ്ഞഭോക്താ
മഹാപുരുഷസ്ത മഹേശ്വരഃ നാമ

പഞ്ചമോ അദ്ധ്യായ || 5 ||

ഓം ബ്രഹ്മം സത്യം. ഇവിടെ ഉപനിഷത് സാര സർവസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദരൂപവുമായ ഭഗവദ്ഗീതയിൽ 'യജ്ഞഭോക്താവായ മഹാപുരുഷസ്ഥമഹേശ്വരൻ' എന്ന അഞ്ചാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതി ശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദ് കൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായഃ യഥാർത്ഥ ഗീതാ ഭാഷ്യേ
യജ്ഞഭോക്താ മഹാപുരുഷസ്ത മഹേശ്വരഃ നാമ
പഞ്ചമോ അദ്ധ്യായ || 5 ||

ശ്രീമത് പരമഹംസപരമാനന്ദജീ മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച യഥാർത്ഥഗീത എന്ന ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ യജ്ഞഭോക്താവായ മഹാപുരുഷസ്ഥമഹേശ്വരൻ എന്ന അഞ്ചാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം സത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ഷഷ്ഠോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി ആറാമദ്ധ്യായം)

ലോകത്തിൽ ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ പലതരം ആചാരങ്ങളും പൂജാപദ്ധതികളും ഉണ്ടാകുമ്പോൾ അവയെ നിയന്ത്രിച്ച് ഈശ്വരന്റെ ഏകത്വം സ്ഥാപിക്കാൻ മഹാപുരുഷ്നമാർ അവതരിക്കാറുണ്ട്. ക്രിയകൾ ഉപേക്ഷിച്ച് ജ്ഞാനി എന്നഭിമാനിച്ചു നിഷ്ക്രിയനായി കഴിയാനുള്ള പ്രവണത ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അവതാരകാലത്ത് വ്യാപകമായിരുന്നു. അതിനാൽ ജ്ഞാനയോഗത്തിലായാലും നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിലായാലും സാധകൻ കർമ്മം ചെയ്യുക തന്നെ വേണമെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ നാലാം പ്രാവശ്യവും ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ ക്ഷത്രിയന് യുദ്ധത്തേക്കാൾ മംഗളകരമായി ഒന്നുമില്ലെന്ന്. ഈ യുദ്ധത്തിൽ തോറ്റാലും ദോഷം ഇല്ല ദേവത്വം കിട്ടും, ജയിച്ചാൽ മഹാമഹിമയും കിട്ടും എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. ജ്ഞാനയോഗം കയ്യും കെട്ടി വെറുതെ ഇരിക്കലല്ലെന്നും ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ ശ്രദ്ധിച്ച് തന്റെ യഥാർത്ഥ ശക്തിയെപ്പറ്റി ബോധവാനായി കർമ്മം ചെയ്യുകയാണെന്നും അദ്ദേഹം ഓർമ്മിപ്പിച്ചു.

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ഏതു മാർഗ്ഗമാണുത്തമമെന്ന ചോദ്യത്തിന് രണ്ടിലും കർമ്മം അനിവാര്യമാണെന്നും രണ്ടിന്റേയും പരിണാമം ഒന്നു തന്നെയാണെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. കർമ്മം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ നൈഷ്കർമ്മ്യ സിദ്ധി ഉണ്ടാവില്ലെന്നും ആരംഭിച്ച കർമ്മം നിർത്തിയാൽ പരമസിദ്ധി ലഭിക്കയില്ലെന്നും അദ്ദേഹം കൂട്ടിച്ചേർത്തു. രണ്ടിലും യജ്ഞപ്രക്രിയ അനിവാര്യമത്രേ.

അഞ്ചാമദ്ധ്യായത്തിൽ ഫലത്തിൽ ദൃഷ്ടിവച്ചു നോക്കുമ്പോൾ ഏതു വഴിയാണു സുഗമം എന്ന ചോദ്യത്തിന് രണ്ടും പരമശ്രേയസിലേക്കാണു നയിക്കുന്നതെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ മറുപടി കൊടുത്തു. എന്നാലും സാംഖ്യായോഗത്തെ അപേക്ഷിച്ച് നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിലൂടെയാണ് സന്യാസത്തിലെത്തുന്നത്. കർമ്മം ചെയ്യാതെ ആർക്കും യോഗിയാകാൻ സാധ്യമല്ല. അപ്പോൾ ലക്ഷ്യത്തിലെത്താൻ മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നവരുടെ രണ്ടു കാഴ്ചപ്പാടുകൾ മാത്രമാണു രണ്ടു മാർഗ്ഗങ്ങൾ എന്നു വന്നു കൂടുന്നു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച –

അനാശ്രിതഃ കർമ്മഫലം കാര്യം കർമ്മ കരോതിയ ഃ
സ സന്യാസി ച യോഗീ ച ന നിരഗ്നിർന ചാക്രിയഃ –1

അർജ്ജുനാ! കർമ്മഫലത്തെ ആശ്രയിക്കാതെ അഥവാ കർമ്മം ചെയ്യുമ്പോൾ ഒരു തരത്തിലുള്ള കാമനയും ഉള്ളിലുണ്ടാവാതെ ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ആളാണ് സന്യാസി അല്ലെങ്കിൽ യോഗി. അല്ലാതെ അഗ്നികാര്യങ്ങൾ (ഹോമവും മറ്റും) ഉപേക്ഷിച്ച് ക്രിയകൾ ചെയ്യാത്തവനല്ല സന്യാസി. ക്രിയകൾ പലവിധമുണ്ട്. ചെയ്യാൻ യോഗ്യമായതും നിശ്ചയമായും ചെയ്യേണ്ടതുമായ യജ്ഞപ്രക്രിയയാണവയിൽ പ്രധാനം. അതിന്റെ ശുദ്ധമായ അർത്ഥം ആരാധന (ആചരണപദ്ധതി) എന്നാണ്. ആരാധ്യദേവനിൽ പ്രവേശിക്കാനുതകുന്ന നിയതവിധിയാണത്. അതിനു കാര്യരൂപം കൊടുക്കുന്നതാണു കർമ്മം. അതു ചെയ്താൽ സന്യാസിയായി, യോഗിയായി 'ഹമ് അഗ്നി നഹിം ഛാതേ' (ഞാൻ അഗ്നിയെ സ്പർശിക്കയില്ല) എന്നു പറഞ്ഞ് കർമ്മത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നവനും, 'മേരേ ലിയേ കർമ്മ ഹീ നഹീം ഹൈ മേം തോ ആത്മജ്ഞാനീ ഹൂം' (എനിക്കു കർമ്മമൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ല, ഞാൻ

ആത്മജ്ഞാനിയാണ്) എന്നവകാശപ്പെട്ട് കർമ്മം ചെയ്യാൻപോലും ഒരുമ്പെടാത്തവനും ചെയ്യേണ്ട നിയതവിധികൾ അനുഷ്ഠിക്കാത്തവനും സന്യാസിയല്ല, യോഗിയുമല്ല, അപ്പോൾ ആരാണു യോഗി ?

യം സംന്യാസമിതി പ്രാഹൂർയോഗം തം വിദ്ധി പാണ്ഡവ
ന ഹ്യസംന്യസ്ത സങ്കല്പോ യോഗീ ഭവതി കശ്ചന -2

അർജ്ജുനാ! സന്യാസം എന്നു പറയുന്നത് തന്നെ യോഗം. എന്തെന്നാൽ സം :- സങ്കല്പങ്ങളുടെ ന്യാസം - ത്യാഗം. കൂടാതെ ആരും യോഗിയാവുകയില്ല. കാമനകൾ ഉപേക്ഷിക്കുക എന്നത് രണ്ടു മാർഗ്ഗത്തിലും ആവശ്യം തന്നെ. അപ്പോൾ കാര്യം എളുപ്പമായല്ലോ. ഉള്ളിൽ സങ്കല്പങ്ങളൊന്നുമില്ലെങ്കിൽ ഉടനെ യോഗി (സന്യാസി) യായിത്തീരുമെന്നാണോ ? അതങ്ങനെയല്ലെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

ആരുരുക്ഷോർമുനേർയോഗം കർമ്മ കാരണമുച്യതേ
യോഗാരൂഢസ്യ തസ്യൈവ ശമഃ കാരണമുച്യതേ -3

യോഗത്തിലേക്കു കടക്കാനുഗ്രഹിക്കുന്ന ചിന്താശീലനായ പുരുഷന് കർമ്മം ചെയ്യുകയല്ലാതെ മറ്റു പോംവഴിയില്ല. യോഗം ഇടതടവില്ലാതെ അനുഷ്ഠിച്ച് ലക്ഷ്യത്തിലെത്തുന്ന അവസ്ഥയിലെത്തുമ്പോൾ എല്ലാ സങ്കല്പങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്കണം. അതിനുമുമ്പ് സങ്കല്പങ്ങൾ വിട്ടൊഴിയാൻ വിഷമമാണ്. യോഗരൂഢതയ്ക്കു ശമമാണു കാരണം.

യദാഹി നേന്ദ്രിയാർഥേഷു ന കർമ്മസ്വനുഷജ്ജതേ
സർവ്വസങ്കല്പസംന്യാസീ യോഗാരൂഢസ്തദോച്യതേ -4

ഏതു കാലത്തിലാണോ പുരുഷൻ ഇന്ദ്രിയഭോഗങ്ങളിലോ കർമ്മങ്ങളിലോ ആസക്തനാകാത്തത് ആസമയത്തിൽ നിയതകർമ്മങ്ങൾ ആവശ്യമില്ലാത്ത ആപരിപക്വാവസ്ഥയിൽ സർവ്വസങ്കല്പങ്ങളും ഇല്ലാതാകുന്നു. അതാണു സന്യാസം. അതാണു യോഗാരൂഢന്റെ അവസ്ഥ. വഴിയിൽ കിടന്നു കിട്ടുന്ന ഒന്നല്ല യോഗാരൂഢത അഥവാ സന്യാസം. ഇതു കൊണ്ടുള്ള ലാഭം എന്താണ്?

ഉദ്ധരേദാത്മനാത്മാനം നാത്മാനമവസാദയേത്
ആത്മൈവ ഹ്യാത്മനോ ബന്ധുരാത്മൈവ രിപുരാത്മനഃ -5

അർജ്ജുനാ, ഒരാൾ തന്നെ സ്വയം ഉദ്ധരിക്കണം. തന്റെ ആത്മാവിനെ അധോഗതിയിൽ എത്തിക്കരുത്. ആത്മാവ് തന്റെ മിത്രമാണ്, ആത്മാവു തന്നെയാണ് തന്റെ ശത്രുവും. എപ്പോഴാണ് ആത്മാവ് ശത്രുവോ, മിത്രമോ ആകുന്നത് ?

ബന്ധുരാത്മാത്മനസ്തസ്യ യേനാത്മൈവാത്മനാ ജിത ഃ
അനാത്മനസ്തു ശത്രുത്വേ വർത്തേതാത്മൈവ ശത്രുവത് -6

ഏതു ജീവാത്മാവിലൂടെയാണോ ഒരാളുടെ മനസും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ശരീരവും ജയിക്കപ്പെട്ടത് അയാൾക്ക് ആ ജീവാത്മാവ് ബന്ധുവാണ്. ഏത് ജീവാത്മാവിലൂടെയാണോ ഒരാളുടെ മനസും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ശരീരവും ജയിക്കപ്പെടാത്തത് അയാൾക്ക് ആ ആത്മാവ് ശത്രുവായും വർത്തിക്കുന്നു.

സൃഷ്ടിയിൽ ഒരാൾക്ക് തന്റെ ആത്മാവല്ലാതെ വേറൊരു ബന്ധുവോ ശത്രുവോ ഇല്ലെന്നും ബന്ധുവാകുമ്പോൾ പരമമംഗളപദത്തിലേക്കും ശത്രുവാകുമ്പോൾ നീചയോനിയിലേക്കും ആ ആത്മാവ് തന്നെ നയിക്കുമെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇവിടെ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. സാധാരണയായി ആളുകൾ താൻ ആത്മാവാണെന്ന് അഭിമാനിക്കാറുണ്ട്. 'ആത്മാവിനെ ആയുധം മുറിപ്പെടുത്തുകില്ല, അഗ്നി ദഹിപ്പിക്കയില്ല, ആത്മാവ് അമൃതസ്വരൂപവും മാറ്റി മറിക്കാൻ പറ്റാത്തതുമാണ്' എന്നു ഗീതയിൽ പറയുന്നുണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ അങ്ങനെ അഭിമാനിക്കുന്നവർ ആത്മാവ് അധോഗതിയിലേക്കു പോകുമെന്നുള്ള ഈ ഗീതാവാക്യം കാര്യമായി പരിഗണിക്കുന്നില്ല. നിയത വിധികൾ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ ആത്മാവിനെ ഉദ്ധരിക്കാൻ കഴിയുമെന്ന കാര്യവും ശ്രദ്ധേയമാണ്. ആത്മാവ് അനുകൂലമാവുമ്പോൾ എന്താണു ലക്ഷണം?

ജിതാത്മന ഃ പ്രശാന്തസ്യ പരമാത്മാ സമാഹിതഃ
ശീതോഷ്ണ സുഖദുഃഖേഷു തഥാ മാനാപമാനയോ ഃ -7

തണുപ്പിലും ചൂടിലും, സുഖത്തിലും ദുഃഖത്തിലും, മാനത്തിലും അപമാനത്തിലും ആരുടെ മനസാണോ എപ്പോഴും

ശാന്തമായിരിക്കുന്നത്, ആത്മാവിനെ സ്വാധീനമാക്കിയ അവരിൽ പരമാത്മാവ് സദാ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ഒരിക്കലും മാറി നിൽക്കുന്നില്ല. ആരാണോ ജിതാത്മാവായി മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും കീഴടക്കിക്കഴിയുന്നത്, അവരുടെ മനോവൃത്തികൾ പരമശാന്തിയിൽ ആമഗ്നമത്രേ. ഇതാണ് ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ട ആത്മാവിന്റെ അവസ്ഥ. ഈ വിഷയത്തെ പറ്റിയുള്ള ചർച്ച തുടരുന്നു.

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനതൃപ്താത്മാ കൂടസ്ഥോ വിജിതേന്ദ്രിയഃ
യുക്ത ഇത്യൂച്യതേ യോഗീ സമലോഷ്ടാശ്മകാഞ്ചന ഃ –8

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങൾകൊണ്ട് സംതൃപ്തമായ മനസ്സും അചഞ്ചലവും സ്ഥിരവും വികാരരഹിതവുമായ നിലപാടും സവിശേഷം കീഴ്പെടുത്തിയ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മണ്ണ്, കല്ല്, സ്വർണ്ണം എന്നിവയിൽ സമാനദൃഷ്ടിയും ഉള്ള യോഗിയെ 'യുക്തൻ' എന്നു വിളിക്കുന്നു. 'യുക്തൻ' എന്നാൽ യോഗസിദ്ധിയുള്ളവൻ അഥവാ യോഗത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തിയവൻ എന്നർത്ഥം. യോഗേശ്വരൻ അഞ്ചാമദ്ധ്യായത്തിൽ ഏഴു മുതൽ പന്ത്രണ്ടു വരെയുള്ള ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ ഇ ത്തരം ആളുകളെ ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പരമാത്മസാക്ഷാത്കാരത്തിലൂടെ നേടിയ അറിവാണു ജ്ഞാനം. ഇഷ്ടദേവത ഒരിഞ്ചെങ്കിലും അകലെയാണെങ്കിൽ – അറിയാനുള്ള ഇച്ഛ സാഫല്യം നേടിയില്ലെങ്കിൽ അങ്ങനെയുള്ള ആൾ അജ്ഞാനി തന്നെ. പരമാത്മാവ് എങ്ങനെ സർവ്വവ്യാപിയായി? എങ്ങനെ ഭക്തർക്കു പ്രചോദനമരുളുന്നു? അനേകം ജീവാത്മാക്കൾക്ക് എങ്ങനെ ഒന്നിച്ചു വഴികാട്ടിയാവുന്നു? എങ്ങനെ ത്രികാലജ്ഞനാകുന്നു? എന്നീ ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം ലഭിച്ചവനാണ് 'വിജ്ഞാനം' നേടിയവൻ. വിജ്ഞാനം പരമാത്മജ്ഞാനം തന്നെ. ഹൃദയത്തിൽ ഇഷ്ടദേവതയുടെ സാന്നിധ്യം അനുഭവപ്പെടുന്നതു മുതൽ നിർദ്ദേശങ്ങൾ ലഭിച്ചു തുടങ്ങും. പക്ഷേ തുടക്കത്തിൽ അതിന്റെ പൊരുൾ പിടികിട്ടിയെന്നു വരില്ല. യോഗം പരമകാഷ്ഠയില്ലെത്തുമ്പോഴേ സാധകന് പരമാത്മ നിർദ്ദേശം പൂർണ്ണമായും മനസ്സിലാവുകയുള്ളു. ഇതാണ് വിജ്ഞാനം. അതായത് വിശിഷ്ടമായ ജ്ഞാനം. യോഗാരൂഢനായ മുക്തപുരുഷന്റെ അന്തഃകരണം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങൾകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുന്നു. ഇത്തരം യുക്തപുരുഷന്മാരുടെ സ്ഥിതിയെ നിരൂപണം ചെയ്തുകൊണ്ട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ വീണ്ടും ഇങ്ങനെ പറയുന്നു.

സുഹൃന്മിത്രാര്യുദാസീനമധ്യസ്ഥദ്വേഷ്യബന്ധുഷു
സാധുഷ്വപി ച പാപേഷു സമബുദ്ധിർവിശിഷ്യതേ -9

ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കുശേഷം മഹാപുരുഷൻ സമദർശിയും സമവർത്തിയുമായിത്തീരുന്നു. കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തിൽ പതിനെട്ടാം പദ്യത്തിൽ വിവരിച്ച പണ്ഡിത ലക്ഷണത്തിന്റെ തുടർച്ചയാണിത്. ഹാർദ്ദമായി സഹായം ചെയ്യുന്ന സഹൃദയരിലും ശത്രുക്കൾ, മിത്രങ്ങൾ, ഉദാസീനർ, വിരോധികൾ, ബന്ധുജനങ്ങൾ, ധർമ്മാത്മാക്കൾ, പാപികൾ എന്നിവരിലും സമദൃഷ്ടിയോടെ കഴിയുന്ന യോഗയുക്തൻ അതിശ്രേഷ്ഠനത്രേ. ആ പുരുഷൻ ഭൗതികകാര്യത്തിൽ ശ്രദ്ധിക്കാതെ സ്വന്തം ആത്മാവിൽ മാത്രം ശ്രദ്ധചെലുത്തി കഴിയുന്നു. സാധകനും സിദ്ധപുരുഷനും തമ്മിൽ ഉള്ള വ്യാത്യാസം ഇത്രയേയുള്ളു. ഒരാൾ താഴത്തേ നിലയിലൂടെ ഉയരാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. അപരൻ പരമാത്മ സിദ്ധിയുടേയും പരിശുദ്ധിയുടേയും ഉപരിതലത്തിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. എന്നാലും ഇരുവരുടേയും പ്രയത്നം സമാനം തന്നെ.

യോഗയുക്തന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങളേപ്പറ്റിയും പെരുമാറ്റത്തിന്റെ സവിശേഷതകളെപ്പറ്റിയും അടുത്ത അഞ്ചു ശ്ലോകങ്ങളിലായി വിവരിക്കുന്നു.

യോഗീയുഞ്ജീത സതത മാത്മാനം രഹസി സ്ഥിത ഃ
ഏകാകീ യത ചിത്താത്മാ നിരാശീരപരിഗ്രഹ ഃ -10

ചിത്തത്തെ കീഴടക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്ന യോഗി മനസ്സും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ശരീരവും നിയന്ത്രണവിധേയമാക്കി വാസനകളും സങ്കല്പങ്ങളും ഇല്ലാതാക്കി വിജനതയിൽ ഏകാകിയായിരുന്ന് ആത്മസാക്ഷാത്കാരത്തിനു സഹായകമായ യോഗാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ചെയ്യണം. ആ യോഗിയുടെ ഇരിപ്പും ഇരിപ്പിടവും എങ്ങനെയായിരിക്കണം?

ശുചൗദേശേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ സ്ഥിരമാസന മാത്മന ഃ
നാത്യുച്ഛ്രിതം നാതിനീചം ചൈലാജിന കുശോത്തരം -11

ആദ്യമായി ശുദ്ധമായ ഭൂമിയിൽ ദർഭയോ മാൻതോലോ പലകയോ ഇട്ട് വളരെ പൊങ്ങിയോ വളരെ താണതോ അല്ലാത്ത ഇരിപ്പിടം തയ്യാറാക്കണം. ശുദ്ധഭൂമി എന്നാൽ ചപ്പുചവറുകൾ മാറ്റി

തൂത്തു വൃത്തിയാക്കിയ സ്ഥലം എന്നർത്ഥം. അവിടെ മാൻതോലോ പായോ, പട്ടുവസ്ത്രമോ കമ്പിളിപ്പുതപ്പോ വിരിക്കാം. പലക കൊണ്ടും ഇരിപ്പിടമുണ്ടാക്കാം. ഇരിപ്പിടം ഇളകുന്നതാകരുത്. പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു നിലത്തു നിന്ന് അഞ്ചിഞ്ചു മാത്രം പൊക്കമുളള ഇരിപ്പിടമാണുപയോഗിച്ചിരുന്നത്. ഒരിക്കൽ ആരാധകന്മാർ ഒരടി ഉയരമുള്ളതും മാർബിളിൽ തീർത്തതുമായ ഒരു പീഠം അദ്ദേഹത്തിനു സമ്മാനിച്ചു. ഒരു ദിവസം ഇരുന്ന ശേഷം അത് സന്യാസിക്കു പറ്റിയതല്ലെന്നു പറഞ്ഞ് അദ്ദേഹം ഉപേക്ഷിച്ചു. അധികം ഉയർന്ന ഇരിപ്പിടം സന്യാസിയെ ഗർവ്വിഷ്ഠനാക്കും. തീരെ താണത് ഹീനതയക്കോ, ഘൃണയ്ക്കോ കാരണമാക്കും. അതിനാൽ ഇടത്തരം ഇരിപ്പിടം മതി എന്നദ്ദേഹം അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം തനിക്കു സമ്മാനിച്ച പീഠം കാട്ടിലുള്ള ഒരു മരച്ചുവട്ടിലേക്കു മാറ്റി. അവിടെ മഹാരാജ്ജി പോകുമായിരുന്നില്ല. ഇതാണ് മഹാപുരുഷന്മാരുടെ പ്രവൃത്തിയിലൂടെയുള്ള ശിക്ഷണം. സാധകന്മാർക്ക് ഉയർന്ന സിംഹാസനം അഭികാമ്യമല്ല. അതുപയോഗിച്ചാൽ ഭജന പൂർത്തിയല്ല, അഹങ്കാരമായിരിക്കും ആദ്യമുണ്ടാവുക.

തത്രൈകാഗ്രം മനഃകൃത്വാ യതചിത്തേന്ദ്രിയക്രിയ ঃ
ഉപവിശ്യാസനേ യുഞ്ജ്യാദ് യോഗമാത്മവിശുദ്ധയേ –12

ഉചിതമായ ആസനത്തിലിരുന്ന് മനസിനെ ഏകാഗ്രമാക്കി ചിത്തേന്ദ്രിയ വ്യാപാരങ്ങൾ നിയന്ത്രിച്ച് അന്തഃകരണശുദ്ധിക്കായി യോഗാഭ്യാസമാരംഭിക്കണം. ഇരിക്കുന്നത് ഏതു രീതിയിൽ ?

സമം കായശിരോഗ്രീവം ധാരയന്നചലം സ്ഥിര ঃ
സംപ്രേക്ഷ്യ നാസികാഗ്രം സ്വം ദിശശ്ചാനവലോകയൻ –13

ഉടൽ, കഴുത്ത്, ശിരസ്സ് എന്നിവ നേരേയാക്കി ഉറപ്പിച്ചു നിർത്തി ഇരിക്കണം. എന്നിട്ട് മൂക്കിന്റെ അറ്റത്തുനോക്കണം. (ഇടം വലം നോക്കാതെ ദൃഷ്ടി നേരേ നിർത്തണമെന്നേ ഇതിനർത്ഥമുള്ളു). മറ്റു ദിക്കുകളിലേക്കു നോക്കാതെ ഏകാഗ്രമായി സ്ഥിരമായി ഇരിക്കണം.

പ്രശാന്താത്മാ വിഗതഭീർ ബ്രഹ്മചാരി വ്രതേ സ്ഥിത ঃ
മനഃസംയമ്യ മച്ചിത്തോ യുക്ത ആസിത മത്പര ঃ –14

സാധകൻ ബ്രഹ്മചര്യ വ്രതത്തിൽ സ്ഥിതനായി നിയത വിധികൾ ചെയ്യണം. ഉല്പാദനേന്ദ്രിയ നിയന്ത്രണമാണു

ബ്രഹ്മചര്യമെന്നു ചിലർ കരുതുന്നു. എന്നാൽ വിഷയങ്ങളെ സ്മരിക്കയും കാമോദ്ദിപക രംഗങ്ങൾ കാണുകയും ബാഹ്യവിഷയങ്ങളെ സ്പർശിക്കയും വിഷയോത്തേജക ശബ്ദങ്ങൾ കേൾക്കുകയും ചെയ്താൽ മേൽസൂചിപ്പിച്ച നിയന്ത്രണം എങ്ങനെ സാധ്യമാവും? 'ബ്രഹ്മ ആചരതി സഃ ബ്രഹ്മചാരീ' (ബ്രഹ്മത്തെ ആചരിക്കുന്നവൻ ബ്രഹ്മചാരി) എന്നാണു പദത്തിന്റെ അർത്ഥം. ബ്രഹ്മം എന്നാൽ യജ്ഞമെന്നർത്ഥം. യജ്ഞരൂപത്തിലുള്ള നിയതകർമ്മങ്ങൾ ആചരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരി സനാതനമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. മനസ്സിനെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നും വിടർത്തിയെടുത്ത് പ്രാണായാമത്തിലും ധ്യാനത്തിലും ലയിപ്പിക്കണം. മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിപ്പിച്ചാൽ ബാഹ്യസ്മരണം പിന്നെ ആരു നടത്തും? മനസിനെ ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിപ്പിച്ചാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെല്ലാം ശാന്തവും നിയന്ത്രിതവുമാവും. അതിനാൽ യോഗി ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ആചരണത്തിൽ ശ്രദ്ധാലുവായി ഭയമില്ലാതെ ശാന്തമായ അന്തഃകരണത്തോടെ മനസ്സിനെ കീഴടക്കി ചിത്തത്തെ പരമാത്മാവിൽ ലയിപ്പിച്ച് ബ്രഹ്മപരായണനായി കഴിയണം.

യുഞ്ജന്നേവം സദാത്മാനം യോഗി നിയതമാനസ ഃ
ശാന്തിം നിർവാണപരമാം മത്സംസ്ഥാ മധിഗച്ഛതി –15

ഇപ്രകാരം സ്വയം ബ്രഹ്മചിന്തനത്തിൽ സദാവ്യാപൃതനായി സംയതമനസ്കനായ യോഗി യജ്ഞത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയായ ശാന്തിയിൽ മുഴുകുന്നു. അതിനാൽ എപ്പോഴും സ്വയം കർമ്മനിരതനാവുക. പരമാനന്ദദായകമായ ശാന്തിയിൽ മുഴുകണമെങ്കിൽ ശാരീരിക സംയമവും ഉചിതമായ ഭക്ഷണവും മറ്റും ആവശ്യമാണെന്ന് അടുത്ത രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

നാത്യശ്നതസ്തു യോഗോസ്തി ന ചൈകാന്തമനശ്നത ഃ
ന ചാതിസ്വപ്നശീലസ്യ ജാഗ്രതോ നൈവ ചാർജ്ജുന! –16

അർജ്ജുനാ! അമിത ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നവർക്കും ആഹാരം കഴിക്കാത്തവർക്കും കൂടുതൽ ഉറങ്ങുന്നവർക്കും തീരെ ഉറങ്ങാത്ത വർക്കും യോഗം സിദ്ധിക്കയില്ല. ആർക്കാണതു സിദ്ധിക്കുന്നത് ?

യുക്താഹാര വിഹാരസ്യ യുക്തചേഷ്ടസ്യ കർമസു
യുക്തസ്വപ്നാവബോധസ്യ യോഗോ ഭവതി ദുഃഖഹാ –17

ദുഃഖനാശകമായ ഈ യോഗം ഉചിതമായ ആഹാര വിഹാരങ്ങളും കർമ്മത്തിനു സഹായകമായ പ്രവർത്തികളും സമതുലിതമായ നിദ്രാജാഗരണങ്ങളും ഉള്ളവർക്കു മാത്രമേ പൂർണ്ണതയിലെത്തിക്കാൻ കഴിയൂ. അമിത ഭക്ഷണം ആലസ്യത്തേയും നിദ്രയേയും പ്രമാദത്തേയും ക്ഷണിച്ചു വരുത്തും. അപ്പോൾ നന്നായി സാധന ചെയ്യാൻ പറ്റാതെ വരും. ആഹാരം കഴിക്കാതെയിരുന്നാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ക്ഷീണിതങ്ങളാവും. അപ്പോൾ നിശ്ചലവും സ്ഥിരവുമായിരിക്കാൻ കഴിയാതെ വരും. പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു പറയാറുണ്ട്. 'പതിവ് ഭക്ഷണത്തിൽ നിന്ന് ഒന്നരയോ രണ്ടോ റൊട്ടി വെട്ടിക്കുറയ്ക്കണം'. വിശ്രമത്തോടൊപ്പം കുറച്ചു പരിശ്രമവും ചെയ്യണം. എന്നാലേ ശരിക്കു രക്തസഞ്ചാരമുണ്ടാവൂ. രക്തസഞ്ചാരം കുറഞ്ഞാൽ രോഗഗ്രസ്തരാവും. ഉണർന്നിരിക്കൽ, ഉറക്കം, ആഹാരം എന്നിവ ആയുസ്സുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പൂജ്യപരമാനന്ദ ഗുരുവിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ 'സന്യാസി നാലു മണിക്കൂറിൽ കൂടുതൽ ഉറങ്ങേണ്ട കാര്യമില്ല. മറ്റു സമയം ഈശ്വര ഭജനത്തിൽ മുഴുകിക്കഴിയണം. നിർബന്ധമായും ഉറങ്ങാതെയിരുന്നാൽ ചിലപ്പോൾ ഭ്രാന്തു പിടിച്ചെന്ന് വരും'. കർമ്മാചരണങ്ങൾക്ക് അനുരൂപമായി സാധകർ പ്രയത്നശീലരായിരിക്കണം. അങ്ങനെയുള്ളവർക്കേ യോഗസിദ്ധിയുണ്ടാവൂ.

യദാ വിനിയതം ചിത്തമാത്മന്യേവാവതിഷ്ഠതേ
നിഃ സ്പൃഹഃ സർവകാമേഭ്യോ യുക്ത ഇത്യുച്യതേ തദാ –18

ഇങ്ങനെ യോഗാഭ്യാസത്തിലൂടെ മെരുക്കിയെടുത്ത മനസ്സ് പരമാത്മാവിൽ വിലീനമാകുമ്പോൾ കാമനകളിൽ നിന്നു വിടുതൽ നേടുന്ന പുരുഷൻ യോഗയുക്തനായിത്തീരുന്നു. ഇനി കീഴടക്കപ്പെട്ട ചിത്തത്തിന്റെ ലക്ഷണം പറയുന്നു.

യഥാ ദീപോ നിവാതസ്ഥോ നേംഗതേ സോപമാ സ്മൃതാ
യോഗിനോ യതചിത്തസ്യ യുഞ്ജതോ യോഗമാത്മനഃ –19

വായുവില്ലാത്ത സ്ഥലത്തുവെച്ച വിളക്ക് നിശ്ചലമായിരിക്കുന്നു. അവിടെ ദീപനാളം ഇളകാതെ നേരേ മുകളിലേക്കുയരും. ഇതുപോലെയാണ് പരമാത്മധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്ന യോഗിയുടെ ചിത്തവും. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഉദാഹരിക്കാൻ കൂടുതൽ നല്ലത് സാമ്പ്രാണിത്തിരിയാണ്. കാറ്റില്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ പുക നേരേ

ഉയർന്നു പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കും. ചിത്തം കീഴടക്കിയാൽ അതു നിരുദ്ധമാവും. എന്നാൽ അപ്പോഴും അതു ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു എന്നു പറയാനാവില്ല. വിലയിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ചിത്തത്തിന്റെ അവസ്ഥയെന്താണ്?

യത്രോപരമതേ ചിത്തം നിരുദ്ധം യോഗസേവയാ
യത്ര ചൈവാത്മനാത്മാനാം പശ്യന്നാത്മനി തുഷ്യതി -20

യോഗാഭ്യാസത്തിലൂടെ നിരുദ്ധമായ ചിത്തം വികാരവിരക്തമായി പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ സ്വന്തം ആത്മാവിലൂടെ പരമാത്മാവിനെ സാക്ഷാത്കരിച്ച് ആത്മാവിൽ തന്നെ സന്തോഷം അനുഭവിക്കുന്നു. അവിടെത്തന്നെ ലയിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ബ്രഹ്മം വാർദ്ധക്യമില്ലാത്തതും മരണ രഹിതവും ശാശ്വതവും അവ്യക്തവും അമൃതസ്വരൂപവുമാകുന്നു. അതിൽ ലയിക്കുമ്പോൾ ജീവാത്മാവും അങ്ങനെ തന്നെ ആയിത്തീരും. എന്നാൽ ബ്രഹ്മം അചിന്ത്യവുമാണല്ലോ. ചിത്തവും ചിത്തജന്യമായ ചിന്തകളും ഉള്ളിടത്തോളം കാലം ആ പരമാത്മാവ് നിങ്ങൾക്ക് ഉപഭോഗവിഷയമാവുകയില്ല. ചിത്തനിരോധവും ചിത്തവിലയവും ഉണ്ടാകുന്നതോടെ ഈശ്വരീയ ഗുണധർമ്മങ്ങൾ സ്വന്തം ആതമാവിലും കാണപ്പെടുകയും അങ്ങനെ ആത്മാവിൽ തന്നെ ആനന്ദിക്കാനും ആവുന്നു. ഇതാണ് ആത്മാവിന്റെ ആനന്ദ സ്വരൂപം. ഇതാണു പരമകാഷ്ഠ. ഇതിനെ അടുത്ത ശ്ലോകംകൊണ്ട് പൂരിപ്പിക്കുന്നു.

സുഖമാത്യന്തികം യത്തദ്ബുദ്ധി ഗ്രാഹ്യമതീന്ദ്രിയം
വേത്തിയത്ര ന ചൈവായം സ്ഥിതശ്ചലതി തത്ത്വത ഃ -21

ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കതീതവും ശുദ്ധവും സൂക്ഷ്മവുമായ ബുദ്ധിയിലൂടെ ഗ്രഹിക്കാവുന്ന അനന്തമായ ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്ന യോഗി ഭഗവത് സ്വരൂപത്തിന്റെ തത്ത്വം അറിഞ്ഞ് ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനായി ഇളകാതെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു.

യം ലബ്ധ്വാ ചാപരംലാഭം മന്യതേ നാധികം തത ഃ
യസ്മിൻ സ്ഥിതോ ന ദുഃഖേന ഗുരുണാപി വിചാല്യതേ -22

ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരമെന്ന ലാഭം - അതായത് ആരാധനയുടെ പരമകാഷ്ഠയിൽ ഉള്ള ശാന്തിനേടിയവർക്ക് പിന്നെ ജീവിതത്തിൽ ഒന്നും നേടാനില്ല. ഒരു നേട്ടവും ഇതിനെക്കാൾ വലുതല്ല - ഈ

അവസ്ഥയിൽ എത്തിയവരെ എത്ര വലിയ ദുഃഖവും ഉലയ്ക്കുകയില്ല. എന്തെന്നാൽ ദുഃഖം അനുഭവിക്കേ ണ്ട ചിത്തം അവർക്കു നഷ്ടപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

തം വിദ്യാദ് ദുഃഖസംയോഗ വിയോഗം യോഗസംജ്ഞിതം
സ നിശ്ചയേന യോക്തവ്യോ യോഗോനിർവണ്ണചേതസാ -23

ലോകത്തിന്റെ സംയോഗ വിയോഗങ്ങൾ ഇല്ലാത്ത സ്ഥിതിയാണു യോഗം. ആത്യന്തികമായ സുഖവുമായി ഇണങ്ങിച്ചേരുന്ന അവസ്ഥ. പരമതത്ത്വമായ പരമാത്മാവുമായുള്ള ഒത്തു ചേരലാണത്. അത് നിശ്ചയദാർഢ്യമുള്ള മനസ്സോടുകൂടി അനുഷ്ഠിക്കണം. ധീരതയോടെ നടത്തുന്ന പ്രവർത്തനംകൊണ്ടേ യോഗം വിജയിക്കൂ.

സങ്കല്പപ്രഭവാൻ കാമാംസ്ത്യക്ത്വാ സർവാനശേഷത ഃ
മനസൈവേന്ദ്രിയഗ്രാമം വിനിയമ്യ സമന്തത ഃ -24

അങ്ങനെ സങ്കല്പത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന എല്ലാ കാമനകളിൽ നിന്നും വാസനകളിൽ നിന്നും ആസക്തിയിൽ നിന്നും പൂർണ്ണമായും വിമുക്തനായി മനസ്സുകൊണ്ട് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയെല്ലാം എല്ലാ വിധത്തിലും കീഴടക്കി യോഗമനുഷ്ഠിക്കണം.

ശനൈഃ ശനൈരുപരമേദ് ബുദ്ധ്യാ ധൃതിഗൃഹീതയാ
ആത്മസംസ്ഥം മനഃകൃത്വാ ന കിംചിദപി ചിന്തയേത് -25

അതുകൊണ്ട് അനുക്രമം യോഗാഭ്യാസമനുഷ്ഠിച്ച് ലക്ഷ്യത്തിലെത്തണം. ചിത്തനിരോധവും ചിത്തവലയവും ഉണ്ടാകണം. അതിനുശേഷം ധീരമായ ബുദ്ധിയോടെ മനസ്സിനെ പരമാത്മാവിൽ ഉറപ്പിക്കണം. അപ്പോൾ ചിന്തകൾ വഴിമുടക്കാതെ നോക്കണം. തുടക്കത്തിൽ ഏകാഗ്രത കിട്ടാൻ പ്രയാസമാണ്. അതിനെപ്പറ്റി യോഗേശ്വരൻ എന്തു പറയുന്നു എന്നു നോക്കാം.

യതോയതോ നിശ്ചരതി മനശ്ചഞ്ചലമസ്ഥിരം
തതസ്തതോ നിയമ്യൈത ദാത്മന്യേവ വശം നയേത് -26

സ്ഥിരമായി നിൽക്കാതെ ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന മനസിനെ സാംസ്കാരിക ബന്ധനങ്ങളിൽ നിന്നും വിടർത്തി അടിക്കടി അന്താരാത്മാവിൽ തളച്ചിടാൻ ശ്രമിക്കണം. എന്നാൽ ചിലർ ഇങ്ങനെ

പറയുന്നു : മനസ് പോകുന്നിടത്തു പോകട്ടെ. പ്രകൃതിയിൽ മുഴുകുന്നെങ്കിൽ മുഴുകട്ടെ. പ്രകൃതി തന്നെ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഉള്ളിലുള്ള പ്രതിഭാസമല്ലേ? പ്രകൃതിയിൽ നടത്തുന്ന സഞ്ചാരം ബ്രഹ്മത്തിനു വെളിയിലല്ലല്ലോ? എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് ഈ നിഗമനം തെറ്റാണെന്നാണ്. മനസ് എവിടെ അലയുന്നുവോ അവിടെ വെച്ചുതന്നെ നിയന്ത്രിക്കുക. എന്നിട്ടു പരമാത്മാവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുക. മനസ്സിനെ നിരോധിക്കാം. ഈ നിരോധത്തിന്റെ പരിണാമം എന്ത് ?

പ്രശാന്തമനസം ഹ്യേനം യോഗിനം സുഖമുത്തമം
ഉപൈതി ശാന്തരജസം ബ്രഹ്മഭൂതമകല്മഷം -27

പൂർണ്ണമായും ശാന്തമായ മനസ്സോടുകൂടിയവനും പാപരഹിതനും രജോഗുണം ശമിച്ചവനും ബ്രഹ്മത്തോട് ഐക്യം പ്രാപിച്ചവനുമായ യോഗിക്ക് സർവോത്തമമായ ആനന്ദം ലഭിക്കുന്നു. ഈ ആനന്ദത്തിനുപരിയായി ലോകത്ത് മറ്റൊന്നുമില്ല. ഇക്കാര്യത്തിന് വീണ്ടും ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്നു.

യുഞ്ജന്നേവം സദാത്മാനം യോഗീ വിഗതകല്മഷ ഃ
സുഖേന ബ്രഹ്മസംസ്പർശമത്യന്തം സുഖമശ്നുതേ -28

പാപരഹിതനായ യോഗി ഇങ്ങനെ തന്റെ ആത്മാവിനെ പരമാത്മാവിൽ ലയിപ്പിച്ച് സുഖകരമായ പരമാത്മ പ്രാപ്തിയുടെ അനന്തമായ ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മത്തെ സ്പർശിച്ച് ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് അവസാനിക്കാത്ത ആനന്ദം നേടിയത് ഈശ്വരചിന്തനത്തിലൂടെയാണ്, ഈശ്വരധ്യാനം അനിവാര്യ മാണെന്നർത്ഥം. ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി വീണ്ടും വിശദീകരിക്കുന്നു.

സർവ്വഭൂതസ്ഥമാത്മാനം സർവ്വഭൂതാനി ചാത്മനി
ഈക്ഷതേ യോഗയുക്താത്മാ സർവത്ര സമദർശന ഃ -29

യോഗചര്യയിലൂടെ സിദ്ധിനേടിയ യോഗി എല്ലാവരേയും സമഭാവനയോടെ വീക്ഷിക്കുന്നു. ആത്മാവ് എല്ലാ ജീവികളിലും നിറഞ്ഞു നില്ക്കയാണെന്നറിയുന്നു. എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും ആത്മാവിൽ അടങ്ങിയിരിക്കയാണെന്നും മനസ്സിലാക്കുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള സമവീക്ഷണം കൊണ്ട് എന്തു നേട്ടമാണു കിട്ടുക?

യോ മാം പശ്യതി സർവ്വത്ര സർവ്വം ച മയി പശ്യതി
തസ്യാഹം ന പ്രണശ്യാമി സ ച മേ ന പ്രണശ്യതി -30

എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളിലും പരമാത്മാവായ എന്നെ കാണുകയും എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും എന്നിൽ അടങ്ങിയിരിക്കയാണെന്നറിയുകയും ചെയ്യുന്ന പുരുഷന് ഞാൻ അദൃശ്യനല്ല. എനിക്ക് ആ പുരുഷനും അദൃശ്യനല്ല. ഇതാണ് പരമാത്മാവുമായുണ്ടാകുന്ന ബന്ധവും സഖ്യഭാവവും സാമീപ്യമുക്തിയും.

സർവ്വഭൂതസ്ഥിതം യോ മാം ഭജത്യേകത്വമാസ്ഥിത ഃ
സർവഥാ വർത്തമാനോപി സ യോഗീ മയി വർത്തതേ -31

അനേകത്വം വിട്ട് ഏകത്വഭാവനയോടെ പരമാത്മാവായ എന്നെ ഭജിക്കുന്ന യോഗി ഏതെല്ലാം പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഇടപ്പെട്ടിരുന്നാലും എന്നിൽ തന്നെയാണു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. എന്തെന്നാൽ എന്നെ വിട്ടാൽ പിന്നെ ആരും അയാളെ രക്ഷിക്കാനില്ല. അയാളുടെ എല്ലാ സങ്കല്പങ്ങളും നഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടും ഇരിക്കുകയോ നിൽക്കുകയോ പ്രവർത്തിക്കയോ ചെയ്യുന്നത് എന്റെ സങ്കല്പത്തിനു വിധേയമായിട്ടാണ്.

ആത്മൗപമ്യേന സർവത്ര സമം പശ്യതിയോർജ്ജുന !
സുഖം വാ യദിവാദുഃഖം സയോഗീ പരമോ മത ഃ -32

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! തന്നെപ്പോലെ മറ്റുള്ളവരേയും കരുതുന്ന സമദർശിയായ യോഗി സുഖദുഃഖങ്ങളെ സമാനമായി സ്വീകരിക്കുന്നു. ഭേദഭാവമില്ലാതെയായ ആ യോഗി പരമശ്രേഷ്ഠനായി മാനിക്കപ്പെടുന്നു.

അർജ്ജുന ഉവാച -

യോയം യോഗസ്ത്വയാ പ്രോക്തഃ സാമ്യേന മധുസൂദന !
ഏതസ്യാഹം ന പശ്യാമി ചഞ്ചലത്വാത്സ്ഥിതിം സ്ഥിരാം-33

ഹേ! മധുസൂദനാ! നേരത്തെ അങ്ങു വിവരിച്ചു തന്നതും സമത്വദൃഷ്ടി നൽകുന്നതുമായ ഈ യോഗചര്യയിൽ, മനസിന്റെ ചാഞ്ചല്യം മൂലം വളരെ നേരം ആമഗ്നനാവാൻ ആവുന്നില്ല.

ചഞ്ചലംഹിമനഃകൃഷ്ണ പ്രമാഥി ബലവദ് ദൃഢം
തസ്യാഹം നിഗ്രഹം മന്യേവായോരിവ സുദുഷ്കരം –34

ഹേ ! കൃഷ്ണാ ! ഈ മനസ് അതീവ ചഞ്ചലമാണ്. ഉലയുന്നതും മറ്റുള്ളവരെ ഉലയ്ക്കുന്നതാണെന്നു താല്പര്യം. കൊടുങ്കാറ്റിനെ എന്നപോലെ പിടിച്ചു നിറുത്താനാവാത്തതും ശക്തിമത്തുമായ ഇതിനെ അടക്കുവാൻ വളരെ പ്രയാസമാണ്. ഇതിനു ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മറുപടി –

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച –

അസംശയം മഹാബാഹോ! മനോ ദുർനിഗ്രഹം ചലം
അഭ്യാസേന തു കൗന്തേയ വൈരാഗ്യേണ ച ഗൃഹ്യതേ–35

മഹത്തായ കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാൻ പാടുപെടുന്ന മഹാബാഹുവായ അർജ്ജുനാ ! മനസ്സ് ചഞ്ചലമാണെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. നിരന്തരം പ്രയത്നിച്ചാലേ ഇതിനെ നിയന്ത്രിക്കാനാവൂ. എന്നാൽ ഹേ! കൗന്തേയാ ! മനസിനെ അഭ്യാസംകൊണ്ടും വൈരാഗ്യം കൊണ്ടും ആർക്കും കീഴടക്കാം. മനസിനെ ഏകാഗ്രമായി സ്ഥിരമായി ഒരിടത്ത് ഉറപ്പിക്കാൻ ഇടതടവില്ലാതെ പ്രയത്നിക്കുന്നതാണ് അഭ്യാസം. കണ്ണിനും കാതിനും രസമേകുന്ന കാര്യങ്ങളിൽ–ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തുമുള്ള സുഖഭോഗങ്ങളിൽ ഉള്ള രാഗത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതാണ് വൈരാഗ്യം. ദുഷ്കരമെങ്കിലും അഭ്യാസവൈരാഗ്യങ്ങൾകൊണ്ട് മനസ്സിനെ കീഴടക്കാനാവുമെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉറപ്പിച്ചു പറയുന്നു.

അസംയതാത്മനാ യോഗോ ദുഷ്പ്രാപ ഇതി മേ മതി ഃ
വശ്യാത്മനാ തു യതതാ ശക്യോവാപ്തുമുപായത ഃ –36

മനസ്സിനെ വശത്താക്കാത്ത ആൾക്ക് യോഗിയാകാൻ സാധ്യമല്ല. എന്നാൽ മനസ്സിനെ സ്വാധീനമാക്കിയ പ്രയത്നശാലിയായ പുരുഷന് യോഗം സഫലമായി അനുഷ്ഠിക്കാം എന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായം. മനോജയം അർജ്ജുനൻ കരുതുന്നതു പോലെ അത്ര ദുഷ്കരമല്ലെന്നും കഠിനമെന്നു കരുതി ഇതിനെ വിട്ടുകളയരുതെന്നും മനസ്സിനെ വശമാക്കിയാൽ യോഗത്തേയും വശമാക്കാമെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിക്കുന്നു. ഇനി അർജ്ജുനന്റെ മറ്റൊരു ചോദ്യം –

അർജ്ജുന ഉവാച -

അയതിഃ ശ്രദ്ധയോപേതോ യോഗാച്ചലിതമാനസ ഃ
അപ്രാപ്യ യോഗസംസിദ്ധിം കാംഗതിം കൃഷ്ണ ഗച്ഛതി -37

ശ്രദ്ധയോടുകൂടി അനുഷ്ഠിച്ചെങ്കിലും യത്നം ഫലിക്കാത്തതിനാൽ മനസ്സിടിഞ്ഞ് ഭഗവത്സിദ്ധി നേടാതെ വിഷണ്ണനായ സാധകന് എന്തു ഗതിയാണുണ്ടാവുക?

കച്ചിന്നോഭയവിഭ്രഷ്ടച്ഛിന്നാഭ്രമിവ നശ്യതി
അപ്രതിഷ്ഠോ മഹാബാഹോ വിമൂഢോ ബ്രഹ്മണഃ പഥി -38

മഹാബാഹുവായ ശ്രീകൃഷ്ണാ ! ഭഗവത് പ്രാപ്തിയുടെ മാർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നു തെറ്റിമാറിയ ആ മോഹിതനായ പുരുഷൻ ഛിന്നഭിന്നമായ മേഘംപോലെ രണ്ടു ഭാഗത്തുനിന്നും അടിച്ചു പറത്തപ്പെട്ട് നഷ്ടഭ്രഷ്ടനായിപ്പോവുകയില്ലേ? ആകാശത്തു ചിതറിക്കിടക്കുന്ന ചെറുമേഘങ്ങൾക്ക് മഴ പെയ്യിക്കാനോ വലിയ മേഘങ്ങളിൽ ചെന്നു ചേരാനോ സാധിക്കുന്നില്ല. അവ കാറ്റടിച്ച് പറത്തപ്പെട്ട് ഇല്ലാതായിപ്പോകുന്നു. അതുപോലെ കുറേക്കാലം യോഗാഭ്യാസം ചെയ്തിട്ട് ഭഗ്നാശനായി അതു മുടക്കിയവൻ നശിച്ചു പോവുകയില്ലേ? അവന് അങ്ങയിൽ വന്നു ലയിക്കാനോ ഇഹലോക ഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കാനോ സാധിക്കാതെ എന്തു ദുർഗ്ഗതിയാണുണ്ടാകുന്നത്?

ഏതന്മേ സംശയംകൃഷ്ണ ! ഛേത്തുമർഹസ്യശേഷത ഃ
ത്വദന്യഃ സംശയസ്യാസ്യ ഛേത്താ നഹ്യുപപദ്യതേ -39

ഹേ ! ശ്രീകൃഷ്ണാ, എന്റെ ഈ സംശയം പൂർണ്ണമായും പരിഹരിക്കാൻ അങ്ങേക്കു മാത്രമേ കഴിയു. മറ്റാരും ഈ സംശയപരിഹാരത്തിനു പ്രാപ്തിയുള്ളവരല്ല. ഇതിന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ മറുപടി നൽകി -

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

പാർത്ഥ! നൈവേഹ നാമുത്ര വിനാശസ്തസ്യ വിദ്യതേ
നഹി കല്യാണകൃത് കശ്ചിദ് ദുർഗതിം താത! ഗച്ഛതി -40

പാർത്ഥാ = പാർത്ഥിവ ശരീരത്തെ രഥമായിക്കരുതി മുന്നോട്ടു

പോകുന്ന അർജ്ജുനാ ! ആ പുരുഷന് ഈ ലോകത്തിലോ പരലോകത്തിലോ ഒരു നാശവും ഉണ്ടാവുകയില്ല. എന്തെന്നാൽ അല്ലയോ അർജ്ജുന ! പരമമംഗളദായകമായ നിയത കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ആർക്കും ഒരിക്കലും ദുർഗതി ഉണ്ടാവുകയില്ല. പിന്നെ എന്താണുണ്ടാവുക ?

പ്രാപ്യപുണ്യകൃതാം ലോകാനുഷിത്വാ ശാശ്വതീഃ സമാഃ
ശുചീനാം ശ്രീമതാം ഗേഹേ യോഗഭ്രഷ്ടോ ഭിജായതേ -41

മനസ്സിളകിപ്പോയതുകൊണ്ട് യോഗഭ്രഷ്ടനായിപ്പോയ ആ പുരുഷൻ പുണ്യവാന്മാരുടെ ലോകത്തെത്തി വാസനകൾക്കനുകൂലമായ ഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിച്ചശേഷം ശുദ്ധമായ ആചാരങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചു കഴിയുന്ന സജ്ജനങ്ങളുടെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നു ജനിക്കും.

അഥവാ യോഗിനാമേവ കുലേ ഭവതി ധീമതാം
ഏതദ്ധി ദുർലഭതരം ലോകേ ജന്മ യദീദൃശം -42

അഥവാ അവിടെ ജന്മം കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ ഉറച്ച ബുദ്ധിയുള്ള യോഗികളുടെ കുലത്തിൽ വന്നു ജനിക്കും. സദാചാര നിരതരായ സജ്ജനങ്ങളുടെ ഗൃഹത്തിൽ നിന്ന് ശുദ്ധമായ സംസ്കാരം കുട്ടിക്കാലം മുതലേ കിട്ടും. കബീർ, തുളസി, രൈദാസ്, വാൽമീകി തുടങ്ങിയവർക്ക് സജ്ജനഗൃഹങ്ങളിലല്ല, യോഗീകുലത്തിൽ തന്നെ പ്രവേശനം ലഭിച്ച് യോഗികളുടെ ഔരസപുത്രന്മാരായി ജനിക്കുമെന്നല്ല ഇവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് (ശിഷ്യപരമ്പരയിൽ) യോഗികൾക്ക് വീടുപേക്ഷിക്കുന്നതിനുമുമ്പ് മക്കൾ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ അവർ യോഗികളെ പിതൃഭക്തിയോടെ മാനിക്കുമെങ്കിലും തിരിച്ചങ്ങോട്ടു പുത്രതുല്യമായ പരിഗണന ഉണ്ടാകില്ല. കുടുംബ ബന്ധങ്ങളിൽ നിന്നു പുറത്തു കടന്നവരാണവർ എന്നതാണു കാരണം. എന്നാൽ യോഗികളിൽ നിന്ന് ഉപദേശങ്ങൾ സ്വീകരിച്ച് ശിഷ്യരായിക്കഴിയുന്നവരെ അവർ പുത്രന്മാരെക്കാൾ എത്രയോ മടങ്ങു അധികം മാനിക്കുന്നു. ഇവരെയാണ് സ്വന്തം പുത്രന്മാരായി കണക്കാക്കുന്നത്.

യോഗസംസ്കാരം ഇല്ലാത്തവരെ മഹാപുരുഷന്മാർ അനുയായികളായി സ്വീകരിക്കയില്ല. വിരക്തന്മാരെന്നു ഭാവിച്ചു

വരുന്നവരെയെല്ലാം ശിഷ്യന്മാരാക്കിയിരുന്നെങ്കിൽ പൂജ്യപരമാനന്ദ ഗുരുവിന് ആയിരക്കണക്കിനു ശിഷ്യന്മാരുണ്ടാകുമായിരുന്നു. ശിഷ്യത്വം കാംക്ഷിച്ചു വന്ന പലരേയും അദ്ദേഹം നിരുത്സാഹ പ്പെടുത്തി വീട്ടിലേക്കയച്ചു. അവർക്ക് സന്ന്യാസിയാകാനുള്ള ഒരു യോഗ്യതയുമില്ലായിരുന്നു. ഒന്നു രണ്ടുപേർ നിരാശരായി മലയിൽ നിന്നു താഴോട്ടു ചാടി ആത്മഹത്യ ചെയ്തതായും കേട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നിട്ടും പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു സന്യാസത്തിൽ വെള്ളം ചേർക്കാൻ മടിച്ചു. ശിഷ്യത്വം കിട്ടാത്തതുകൊണ്ട് ജീവനൊടുക്കിയവരെപ്പറ്റി കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു ഃ 'ഈ വാർത്ത വിഷമമുണ്ടാക്കുന്നതാണ്. അവർ മുൻപിൻ നോക്കാതെ മരണത്തിലേക്ക് എടുത്തു ചാടുമെന്ന് അറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ ഞാനവരെ ആശ്രമത്തിൽ കൂടെ താമസിപ്പിക്കുമായിരുന്നു. കാലിടറി തെറ്റിലേക്കു വഴുതി വീണുപോയ ചിലരെ സ്വീകരിച്ചതുകൊണ്ട് എന്തു വരാൻ?' അനന്തതയിൽ നിന്നുള്ള നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് ചിലരെ പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു ശിഷ്യന്മാരായി സ്വീകരിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. ഇന്ന് ഒരു യോഗഭ്രഷ്ടൻ വരുന്നുണ്ട്. പല ജന്മങ്ങളായി യോഗപഥത്തിൽ കാലിടറി സഞ്ചരിക്കുന്ന ആളാണ്. ബ്രഹ്മവിദ്യ ഉപദേശിച്ച് അയാളെക്കൂടി നേർവഴിക്കു നയിക്കൂ' എന്ന മട്ടിലായിരുന്നു അശരീരി. അങ്ങനെ മഹാപുരുഷത്വത്തിലേക്കു കടന്നു വന്ന ഒരാൾ 'ധാർകുണ്ഡി' യിൽ കഴിയുന്നുണ്ട്. മറ്റൊരാൾ 'അനസുഇയായിൽ'. വേറേ രണ്ടു പേർ മറ്റു ചില സ്ഥലങ്ങളിലും തപോനിഷ്ഠ രായിക്കഴിയുന്നു. എന്നാൽ അങ്ങനെ സദ്ഗുരു പരമ്പരയിൽ സ്ഥാനം നേടിയവർ അധികമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ.

തത്രം തം ബുദ്ധിസംയോഗം ലഭതേ പൗർവ ദേഹികം
യതതേ ച തതോ ഭൂയ ഃ സംസിദ്ധൗ കുരുനന്ദന! -43

അവിടെ ആ പുരുഷൻ പൂർവ്വ ശരീരത്തിൽ സാധനകൾ അനുഷ്ഠിച്ച ബുദ്ധിയുമായി ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നു. ഹേ ! കുരുപുത്രാ! പൂർവ്വസംസ്കാരത്തിന്റെ ബലംകൊണ്ട് ഭഗവദ് പ്രാപ്തിയാകുന്ന ലക്ഷ്യത്തിലേക്ക് അനായാസം കടന്നുവരാനും ഇടയാകുന്നു.

പൂർവ്വാഭ്യാസേന തേനൈവ ഹ്രിയതേ ഹ്യവശോപി സഃ
ജിജ്ഞാസുരപി യോഗസ്യ ശബ്ദബ്രഹ്മാതിവർത്തതേ -44

സജ്ജനഗൃഹങ്ങളിൽ ജന്മം നേടിയ യോഗ ഭ്രഷ്ടന്മാർ പൂർവ്വജ്നമാഭ്യാസത്തിലൂടെ നേടിയ സംസ്കാരം നിമിത്തം ഭഗവൻമാർഗ്ഗത്തിലേക്ക് ആകൃഷ്ടരാകുന്നു. യോഗത്തിൽ പ്രവർത്തിച്ചു പരാജയപ്പെട്ടവരാണെങ്കിലും ബ്രഹ്മ ജിജ്ഞാസുക്കളായ അവർ വാക്കുകളാൽ വർണ്ണിക്കാൻ കഴിയാത്ത അവസ്ഥയിലെത്തി നിർവാണ പദം പ്രാപിക്കുന്നു. ഇതാണവരുടെ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയുടെ രീതി. ഒരു ജന്മംകൊണ്ട് സിദ്ധി നേടുക അസാധ്യം തന്നെ.

പ്രയത്നാദ്യതമാനസ്തു യോഗീ സംശുദ്ധകില്ബിഷ ഃ
അനേകജന്മസംസിദ്ധസ്തതോ യാതി പരാം ഗതിം –45

അനേക ജന്മങ്ങളായി പ്രയത്നം നടത്തുന്ന യോഗി പരമസിദ്ധി നേടുന്നു. പാടുപെട്ട് അഭ്യാസം ചെയ്യുന്ന യോഗി സകലവിധപാപങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തനായി ശുദ്ധിനേടി പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കുള്ള ക്രമം ഇങ്ങനെയാണ്. ആദ്യം ശിഥിലമായ യത്നത്തോടെ സാധന തുടങ്ങുന്നെങ്കിലും ലക്ഷ്യം നേടാതെ ജന്മമൊടുങ്ങുന്നു. പിന്നീട് സദ്ഗുരുവിന്റെ കുലത്തിൽ പിറവിയെടുക്കുന്നു. നിരന്തരമായ അഭ്യാസത്തിലൂടെ പരമഗതി പ്രാപിക്കയും ചെയ്യുന്നു. യോഗത്തിൽ വിതച്ച വിത്ത് ഒരിക്കലും കരിഞ്ഞു പോകയില്ല. അഭ്യസിച്ചതനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മത്തിന്റെ ഫലം എന്നായാലും ലഭിക്കുക തന്നെ ചെയ്യും. രണ്ടടിയേ വച്ചുള്ളു എങ്കിലും ആ സാധന ഒരിക്കലും നഷ്ടപ്പെടുകയില്ല. ഏതു പരിതസ്ഥിതിയിൽ കഴിയുന്നവർക്കും സാധന ചെയ്യാം. ജോലിത്തിരക്കുകളിൽ പെട്ടവർക്ക് കുറച്ചു നേരത്തേക്കു മാത്രമേ സാധന ചെയ്യാൻ പറ്റൂ. എന്തെന്നാൽ അവരുടെ പക്കൽ കുറച്ചു സമയമല്ലേ ഉള്ളു. ഏതു നിറത്തിലും തരത്തിലുമുള്ള ഏതു ദേശക്കാർക്കും ഗീതയിലെ ഉപദേശങ്ങൾ സ്വീകരിക്കാം. സ്ഥിര പ്രയത്നം ചെയ്യുന്ന ആർക്കും ഗീത സംരക്ഷണം നൽകും. ഇടയ്ക്കിടെ പ്രയത്നിക്കാൻ മാത്രം സൗകര്യമുള്ള ഗൃഹസ്ഥർക്കും ഇതു രക്ഷോപായമാണ്. ഗീത വിരക്തനും ഗൃഹസ്ഥനും ശിക്ഷിതനും അശിക്ഷിതനും അടങ്ങിയ എല്ലാ മനുഷ്യർക്കും വേണ്ടിയുള്ളതാണ്. സന്യാസികൾക്കു വേണ്ടിമാത്രമുള്ളതല്ല. ഒടുവിൽ യോഗേശ്വരൻ തന്റെ നിഗമനം അറിയിക്കുന്നു.

**തപസ്വിഭ്യോധികോ യോഗീ ജ്ഞാനിഭ്യോപി മതോധികഃ
കർമിഭ്യശ്ചാധികോ യോഗീ തസ്മാദ് യോഗി ഭവാർജ്ജുന! -46**

തപസ്വികളെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനാണു യോഗി. മാത്രമല്ല ജ്ഞാനികളെക്കാളും കർമ്മികളെക്കാളും ശ്രേഷ്ഠനാണു യോഗി. ആകയാൽ ഹേ! അർജ്ജുനാ! നീ യോഗിയാവുക.

തപസ്വി - മനസ്സും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും യോഗചര്യയിൽ നിക്ഷേപിക്കാൻ തപസ്സു ചെയ്യുന്ന ആൾ. എന്നാൽ യോഗത്തിൽ പൂർണ്ണമായും ഇറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. അങ്ങനെയുളള ആളാണു തപസ്വി.

കർമി - നിയതകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ആൾ. സ്വന്തം ശക്തിയെപ്പറ്റി മനസ്സിലാക്കാതെ - അർപ്പണമനോഭാവമില്ലാതെയാണു പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നു മാത്രം.

ജ്ഞാനി - യജ്ഞ പ്രക്രിയകളാകുന്ന നിയതകർമ്മങ്ങൾ നേരാം വണ്ണം അറിഞ്ഞ്, തന്റെ ശക്തിയെപ്പറ്റി മനസ്സിലാക്കി, ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ ഒരു പോലെ കണക്കാക്കി അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ആൾ.

യോഗി - പരമാത്മാവിൽ നിറഞ്ഞ ഭക്തിയോടെ - സമർപ്പണമനോഭാവത്തോടെ നിയതവിധിപ്രകാരം നിഷ്കാമകർമ്മമനുഷ്ഠിക്കുന്ന യോഗിയുടെ സംരക്ഷണചുമതല ഭഗവാൻ സ്വയം ഏറ്റെടുക്കുന്നു. അതിനാൽ അധപതനത്തിനുള്ള സാഹചര്യങ്ങൾ ഉണ്ടായാലും ഈ യോഗിക്ക് ഭയപ്പെടേണ്ട കാര്യം ഇല്ലാതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ പരമതത്വമായ പരമാത്മാവ് തന്റെ സംരക്ഷണചുമതല പൂർണ്ണമായും ഏറ്റെടുത്തിരിക്കുന്നതിനാൽ തപസ്വി ഇപ്പോൾ യോഗിയാകാനുള്ള യത്നത്തിലാണ്. കർമ്മിയാകട്ടെ കർമ്മം മാത്രം അറിഞ്ഞുചെയ്യുന്നു. ഇവർ ചിലപ്പോൾ പരാജയം വരിച്ചേക്കാം. എന്തെന്നാൽ ഈ രണ്ടു കൂട്ടർക്കും അർപ്പണ മനോഭാവവും ഇല്ല. തങ്ങളുടെ നേട്ടങ്ങളും കോട്ടങ്ങളും കാണാനുള്ള കഴിവുമില്ല. എന്നാൽ ജ്ഞാനിക്ക് 'യോ' ഗത്തിന്റെ സവിശേഷതകളെപ്പറ്റി അറിയാം. മാത്രമല്ല, സ്വന്തം ശക്തിയെപ്പറ്റിയും ജ്ഞാനമുണ്ട്. എന്നാൽ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗിയാകട്ടെ, ഭഗവാന് തന്നെ കാഴ്ച വച്ചിരിക്കയാണ്. തന്റെ സംരക്ഷണച്ചുമതല മുഴുവൻ അവിടെ നിക്ഷിപ്തമാണ്. ജ്ഞാനിയും യോഗിയും പരമ

മംഗളത്തിലേക്കു നയിക്കുന്ന ശരിയായ പാതയിൽ തന്നെ. എങ്കിലും ഈ രണ്ടു പേരിൽ കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠൻ യോഗിയാണ്. എന്തെന്നാൽ യോഗി ഭഗവാന്റെ സംരക്ഷണത്തിലാണ്. ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ തിട്ടപ്പെടുത്തുന്നതു ഭഗവാൻ തന്നെ. അതുകൊണ്ടാണ് യോഗിയാകാനും സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെ യോഗം അനുഷ്ഠിക്കാനാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നത്.

യോഗി ശ്രേഷ്ഠനാണ്. എന്നാൽ യോഗി അന്തരാത്മാവുമായി ഐക്യം പ്രാപിച്ചാൽ അതി ശ്രേഷ്ഠനായിത്തീരും.

യോഗിനാമപി സർവേഷാം മദ്ഗതേനാന്തരാത്മനാ
ശ്രദ്ധാവാൻ ഭജതേ യോ മാം സ മേ യുക്തതമോ മതഃ-47

സമ്പൂർണ്ണ നിഷ്കാമ കർമ്മികളിൽ തന്നെ അത്യന്തം ശ്രദ്ധാലുവായി അന്തരാത്മാവിൽ ഇറങ്ങി നിന്ന് ആന്തരിക ചിന്തനത്തിലൂടെ എന്നെ നിരന്തരം ഭജിക്കുന്ന യോഗി അതിശ്രേഷ്ഠനും എനിക്ക് അങ്ങേ അറ്റം അഭിമതനുമത്രേ. ഭജനം പ്രദർശനത്തിനുള്ള വിഷയമല്ല. പ്രദർശിപ്പിക്കൽ സമൂഹത്തിന് ഇഷ്ടപ്പെട്ടേക്കാം. പക്ഷേ ഭഗവാന് അത് അംഗീകാര്യമല്ല. ഗൂഢമായി നടത്തേണ്ടതാണ് ഈശ്വരധ്യാനം. അത് അന്തഃകരണത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകണം. പ്രകടനപരമാകുമ്പോൾ ധ്യാനം ബാഹ്യ മായിപ്പോകും.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ, ഫലത്തെ ആശ്രയിക്കാതെ യഥാവിധി ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന സന്യാസിയാണു യോഗി എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ക്രിയകളും അഗ്നികാര്യവും മറ്റും ഉപേക്ഷിച്ചെന്നു വച്ച് സന്യാസിയോ യോഗിയോ ആയിക്കൊള്ളണമെന്നില്ല. സന്യാസിയാവണമെങ്കിൽ സങ്കല്പങ്ങളെ ത്യജിക്കണം. 'എന്റെ മനസ്സ് സങ്കല്പരഹിതമാണ് ' എന്നു പറഞ്ഞാൽ സങ്കല്പങ്ങൾ ഒഴിഞ്ഞു പോവുകയില്ല. കർമ്മം ചെയ്തു ചെയ്തു യോഗാരൂഢനാകുമ്പോൾ സർവ്വസങ്കല്പങ്ങളും ക്രമേണ നഷ്ടമാകും. സങ്കല്പങ്ങളുടെ ന്യാസം (ത്യാഗം) ആണു സന്യാസം.

ആത്മാവ് ചിലപ്പോൾ അധോഗതിയെ പ്രാപിക്കുമെന്നും എന്നാൽ സാധനകൾ ചെയ്ത് ഉദ്ധരിക്കാനാവുമെന്നും യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നു. മനസ്സിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും കീഴടക്കിയവർക്ക് ആത്മാവ് ഉറ്റ ബന്ധുവായി വർത്തിക്കുമെന്നും കീഴടക്കാത്തവർക്ക് ശത്രുവായിത്തീരുമെന്നും അദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ അധോഗതിയിലേക്കു നയിക്കാതെ ആത്മാവിനെ ഉദ്ധരിക്കാനാണു ശ്രമിക്കേണ്ടത്.

ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിയ യോഗിയുടെ യജ്ഞവേദിയിലെ ഇരിപ്പിടത്തെപ്പറ്റിയും ഇരിക്കുന്ന രീതിയെപ്പറ്റിയും ആഹാരവിഹാരങ്ങളെപ്പറ്റിയുമെല്ലാം ഇവിടെ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. യോഗിയുടെ നിരോധിക്കപ്പെട്ട ചിത്തത്തെ കാറ്റടിച്ചിളക്കാത്ത ദീപത്തോടുപമിച്ചിരിക്കുന്നു. യോഗത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠ അനന്തമായ ആനന്ദാനുഭവമാണ്. അതാണു മോക്ഷമെന്നു പറയുന്നതും. പരമാത്മാവുമായുള്ള സംഗമമാണു യോഗം. യോഗി ഉയർന്നവരിലും താഴ്ന്നവരിലുമെല്ലാം സമദൃഷ്ടി പുലർത്തും. മനസ് വിഷയങ്ങളിലേക്കു കടക്കുമ്പോൾ അതിനെ നിർബന്ധമായും പിൻതിരിപ്പിക്കണം. മനോജയം അത്യന്തം വിഷമകരമാണ്. എങ്കിലും അഭ്യാസംകൊണ്ടും വൈരാഗ്യം കൊണ്ടും അതിനെ നിയന്ത്രിക്കാമെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉറപ്പിച്ചു പറയുന്നുണ്ട്. യോഗഭ്രഷ്ടന്മാർക്ക് പല ജന്മങ്ങൾ വേണ്ടിവരും ലക്ഷ്യത്തിലെത്താൻ. യോഗി മറ്റുള്ളവരെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനാകുന്നു. അതിനാൽ യോഗ നിരതനാകാൻ അർജ്ജുനനെ ആഹ്വാനം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഈ അദ്ധ്യായം അവസാനിക്കുന്നു. അഭ്യാസംകൊണ്ടാണ് യോഗസിദ്ധി നേടേണ്ടതെന്ന് ഇവിടെ ഊന്നിപ്പറയുന്നു.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ അഭ്യാസയോഗോ
നാമ ഷഷ്ഠോ അദ്ധ്യായ ഃ || 6 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം-ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരഭൂതവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ

'അഭ്യാസയോഗം' എന്ന ആറാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ
ഭാഷ്യേ അഭ്യാസയോഗോ നാമ ഷഷ്ഠോ അദ്ധ്യായ ഃ || 6 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'അഭ്യാസയോഗം' എന്ന ആറാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ സപ്തമോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി ഏഴാമദ്ധ്യായം)

കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ ഗീതയിലെ പ്രധാന പ്രശ്നങ്ങൾ ഒട്ടുമിക്കവയും- നിഷ്കാമകർമ്മം, യോഗം, ജ്ഞാനയോഗം, കർമ്മം, യജ്ഞവിധികൾ, യോഗസ്വരൂപം, അതിന്റെ പരിണാമം, അവതാരം, വർണ്ണസങ്കരം, യുദ്ധം തുടങ്ങിയവ ചർച്ച ചെയ്യപ്പെട്ടു. ഇനിയുള്ള അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ ഇവയ്ക്കു പൂരകങ്ങളായ പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് സമാധാനമരുളുകയാണ്. ഇവ ഈശ്വരചിന്തനത്തിന് ആക്കം കൂട്ടുന്നു.

കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തിൽ അവസാന ഭാഗത്ത് 'മദ്ഗതേനാനന്ദരാത്മനാ' 'തന്നിൽ ഉറപ്പിച്ച മനസ്സോടു കൂടി യോഗത്തിൽ മുഴുകുന്ന യോഗി അതിശ്രേഷ്ഠനാണെന്നു യോഗേശ്വരൻ പറഞ്ഞു'. അങ്ങനെ ബീജാരോപണം ചെയ്ത ആ ആശയം ഇവിടെ വിശദീകരിക്കും. എന്താണ് പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുക എന്നു വെച്ചാൽ ? ചില തെററുകൾ വഴിതെററിക്കുന്നതെങ്ങനെ ? തെററുവരാത്ത അവസ്ഥ ഏതാണ്? എപ്പോഴാണതു ലഭിക്കുക? പരമാത്മാവിനെ പൂർണ്ണമായും അറിയുന്നതെപ്പോൾ? ഈ കാര്യങ്ങളെപ്പററിയാണിനി യോഗേശ്വരൻ വിവരിക്കുന്നത്.

ശ്രീഭവാനുവാച–

മയ്യാസക്തമനാ പാർത്ഥ! യോഗം യുഞ്ജൻ മദാശ്രയഃ
അസംശയം സമഗ്രം മാം യഥാ ജ്ഞാസ്യസി തച്ഛൃണു –1

പാർത്ഥാ ! എന്നിൽ ആസക്തമായ മനസോടുകൂടി എന്നെ മാത്രം ആശ്രയിച്ച് യോഗത്തിൽ തല്പരനായി എന്നെ സംശയമെന്യേമനസിലാക്കാൻ ഉതകുന്ന വസ്തുതകൾ കേൾക്കുക. എന്നെ ശരിക്കും അറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ സംശയലേശം പോലും ഉണ്ടാവുകയില്ല. വിഭൂതികളെപ്പററി പിന്നാലെ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

ജ്ഞാനം തേഹം സവിജ്ഞാനമിദം വക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ
യജ്ഞ്ഞാത്വാ നേഹ ഭൂയോന്യത്ഞാതവ്യമവ ശിഷ്യതേഃ –2

ഞാൻ നിനക്ക് ജ്ഞാനവും വിജ്ഞാനവും ഉപദേശിച്ചുതരാം. യജ്ഞം പൂർണ്ണമാവുമ്പോൾ ഉണ്ടാവുന്ന അമൃതതത്ത്വത്തോടൊപ്പം ലഭിക്കുന്ന അറിവാണ് ജ്ഞാനം. പരമതത്ത്വമായ പരമാത്മാവിനെപ്പറ്റി നേരിട്ടു ലഭിക്കുന്ന അറിവാണു ജ്ഞാനം. മഹാപുരുഷന് ഒരേ സമയം എല്ലായിടത്തും പ്രവർത്തനം നടത്താനുള്ള വിശ്വവിഷയകമായ ജ്ഞാനമാണു വിജ്ഞാനം. ആ പ്രഭു ഏകകാലത്തുതന്നെ എല്ലാവരുടേയും ഉള്ളിൽ പ്രവർത്തനം നടത്തുന്നു. എപ്രകാരമാണ് അദ്ദേഹം പ്രകൃതിയിലെ ദ്വന്ദ്വഭാവങ്ങളെ അകററി സ്വരൂപജ്ഞാനംവരെ എത്തിക്കുന്നത്? അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈ സർവ്വജ്ഞ സ്വഭാവം തന്നെ വിജ്ഞാനം. ഈ വിജ്ഞാനത്തോടൊപ്പം ജ്ഞാനത്തേയും ഞാൻ പൂർണ്ണമായി ഉപദേശിക്കാം. ഇതറിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ഈ ലോകത്ത് അറിയാൻ മറെറാന്നും ബാക്കിയുണ്ടാവില്ല. പക്ഷേ ഈ അറിവ് നേടിയവർ വളരെ അപൂർവ്വമാണ്.

മനുഷ്യാണം സഹസ്രേഷു കശ്ചിദ്യതതി സിദ്ധയേ
യതതാമപി സിദ്ധാനാം കശ്ചിന്മാംവേത്തി തത്ത്വതഃ –3

ആയിരക്കണക്കിന് ആളുകളിൽ ഏതാനും പേർ മാത്രമേ സിദ്ധിക്കുവേണ്ടി പ്രയത്നിക്കുന്നുള്ളു.അങ്ങനെ പ്രയത്നിക്കുന്ന യോഗികളിൽ ചുരുക്കം ചിലർ മാത്രമേ എന്നെ സാക്ഷാത്കരിക്കയും എന്റെ തത്ത്വം അറിയുകയും ചെയ്യുന്നുള്ളു. ഇപ്പോൾ ആ മഹാസത്യം

എവിടെയാണ്? ഒരു സ്ഥലത്ത് ഉറച്ചു കിടക്കുകയാണോ? ഇക്കാര്യത്തെപ്പററി യോഗേശ്വരൻ വിശദീകരിക്കുന്നു.

ഭൂമിരാപോനലോ വായുഃ ഖം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച
അഹംകാര ഇതീയം മേ ഭിന്നാ പ്രകൃതിരഷ്ടധാ –4

അർജ്ജുനാ! ഭൂമി, ജലം, അഗ്നി, വായു, ആകാശം, മനസ്, ബുദ്ധി, അഹങ്കാരം എന്നിങ്ങനെ എട്ടു വിഭാഗത്തോടു കൂടിയതാണ് എന്റെ പ്രകൃതി. എട്ടുവിധത്തിലുള്ള മൂല പ്രകൃതിയാണിത്. ഇതിനെ അഷ്ടമൂലപ്രകൃതി എന്നു പറയുന്നു.

അപരേയമിതസ്ത്വന്യാം പ്രകൃതിംവിദ്ധിമേ പരാം
ജീവഭൂതാം മഹാബാഹോ യയേദം ധാര്യതേ ജഗത് –5

എട്ടുവിധത്തിലുള്ള ഇത് എന്റെ 'അപരാ പ്രകൃതി' അഥവാ ജഡപ്രകൃതിയാണ്. മഹാബാഹുവായ അർജ്ജുനാ! ചേതനാരൂപിണിയായ പ്രകൃതിയാണ് 'പരാ പ്രകൃതി' എന്നറിയപ്പെടുന്നത്. ഇതിലാണ് സമസ്ത വിശ്വവും അധിഷ്ഠിതമായിരിക്കുന്നത്. ഇതു തന്നെ ജീവാത്മാവ് . പ്രകൃതിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടു കഴിയുന്നതുകൊണ്ട് ഇതിനേയും പ്രകൃതിയെന്നു തന്നെ കണക്കാക്കിയിരിക്കയാണ്. പരമാത്മാവായ എന്നിൽ ഉള്ള രണ്ടു പ്രകൃതികളാണിവ.

ഏതദ്യോനീനി ഭൂതാനി സർവാണീത്യുപധാരയ
അഹം കൃത്സ്നസ്യ ജഗതഃ പ്രഭവഃ പ്രളയസ്തഥാ –6

അർജ്ജുനാ! സകലചരാചരങ്ങളും എന്റെമേൽ പ്രസ്താവിച്ച രണ്ടു പ്രകൃതികളിൽ നിന്നും ഉണ്ടായവയാണ്. ഇവ രണ്ടും ഒരു യോനി തന്നെ. സമസ്തലോകങ്ങളും എന്നിൽ നിന്നുണ്ടായി എന്നിൽ തന്നെ വിലയം കൊള്ളുന്നു. ഞാൻ എല്ലാത്തിന്റേയും മൂലകാരണമെത്രേ. പ്രകൃതി ഉള്ളിടത്തോളംകാലം ഞാൻ അതിന്റെ പ്രഭാവസ്ഥാനമായിക്കഴിയുന്നു. ഏതെങ്കിലും മഹാപുരുഷൻ പ്രകൃതിയുടെ അപ്പുറം കടക്കുമ്പോൾ ഞാൻ തന്നെ വലിയസ്ഥാനമായും ഭവിക്കുന്നു.

പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയും വിനാശവും മാനവസമൂഹം കൗതുകത്തോടെ വീക്ഷിക്കുന്ന ഒരു പ്രശ്നമാണ്. ഇതിനെ

അപഗ്രഥിച്ചു മനസ്സിലാക്കാൻ എത്രയോ കാലമായി ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ ശ്രമിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ചിലർ പറയുന്നു പ്രളയജലത്തിൽ ഭൂമി മുങ്ങിപ്പോകുമെന്ന്. മററു ചിലർ പറയുന്നത് സൂര്യൻ താഴോട്ടിറങ്ങി വന്ന് ഭൂമിയെ ഉരുക്കി ദ്രാവകമാക്കിത്തീർക്കുമെന്നാണ്. ചില മതവിശ്വാസികളുടെ അഭിപ്രായം അന്ത്യവിധി ദിവസത്തോടെ ലോകാവസാനം ഉണ്ടാകുമെന്നാണ്. അന്ന് എല്ലാവർക്കും പുണ്യപാപങ്ങൾക്കു ഫലം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുമത്രേ. മററു ചിലർ നിത്യപ്രളയം, നൈമിത്തിക പ്രളയം എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു കാലം കഴിക്കുന്നു. എന്നാൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ പ്രകൃതി അനാദിയാണ്. അതിനു മാററമുണ്ടാകാം. എന്നാൽ നാശമുണ്ടാവുകയില്ല എന്നാണ്.

ഭാരതീയ ധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങൾ പറയുന്നത് മനു, പ്രളയം കണ്ട ആളാണെന്നാണ്. മനുവിനോടൊപ്പം പതിനൊന്ന് ഋഷിമാർ മത്സ്യത്തിന്റെ ശിരസ്സിൽ ബന്ധിച്ച തോണിയിലേറി ഹിമാലയത്തിന്റെ ഉത്തുംഗശൃംഗത്തെ അഭയം പ്രാപിച്ചു. ഭാഗവത പുരാണത്തിൽ മാർക്കണ്ഡേയ മഹർഷി പ്രളയത്തെ നേരിട്ടു കണ്ടതായി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഹിമാലയത്തിനു വടക്കുള്ള പുഷ്പഭദ്രാ നദിയുടെ തീരത്തു വസിക്കയായിരുന്നു.

ഭാഗവതം ദ്വാദശ സ്കന്ധത്തിലെ എട്ടും ഒമ്പതും അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ, മൃകണ്ഡു മുനിപുത്രൻ മാർക്കണ്ഡേയൻ മഹാപ്രളയത്തിൽ വടപത്രശായിയായ ബാലമുകുന്ദനെ കണ്ടകാര്യത്തെപ്പററി ശൗനകാദി ഋഷികൾ സൂതനോട് അന്വേഷിക്കുന്ന ഭാഗമുണ്ട്. എന്നാൽ ഇതിൽ ഒരു യുക്തിഭാഗം ഉണ്ട്. ഈ യുഗത്തിൽ തന്നെ ജീവിച്ച ഒരാൾ കഴിഞ്ഞ മന്വന്തരത്തിൽ നടന്ന പ്രളയം കണ്ടു എന്ന പ്രസ്താവം അവിശ്വസനീയമല്ലേ?

മാർക്കണ്ഡേയന്റെ പ്രാർത്ഥന കേട്ടു പ്രസന്നനായി നരനാരായണൻ അദ്ദേഹത്തിന് ആ ദർശനം നൽകി അനുഗ്രഹിച്ചതായിട്ടാണ് സൂതൻ പറയുന്നത്. ആത്മാവ് അനേകം യോനികളിൽ ജനിക്കുന്നതിനു കാരണഭൂതമായ മായ ഒന്നു കാട്ടിത്തരാൻ മാർക്കണ്ഡേയൻ ഭഗവാനോട് അഭ്യർത്ഥിച്ചു. ഭഗവാൻ സമ്മതിച്ചു. ഒരുനാൾ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മുനിയുടെ നാലുവശവും

സമുദ്രം ഇരമ്പിയടിക്കാൻ തുടങ്ങി. തിമിംഗലങ്ങൾ മുനിയെ വിഴുങ്ങാൻ പാഞ്ഞടുത്തപ്പോൾ മുനി രക്ഷപ്പെടാൻ ഓടി. ആകാശവും ഭൂമിയും സൂര്യചന്ദ്രന്മാരും നക്ഷത്ര മണ്ഡലവുമെല്ലാം കടലിൽ മുങ്ങി. അപ്പോൾ ആലിലയിൽ കിടന്നു കളിക്കുന്ന ഒരു കുഞ്ഞിനെകണ്ട് മുനി ശ്വാസത്തിന്റെ കൂടെ അതിന്റെ ഉള്ളിൽ കയറുകയും അപകടം മാറിയപ്പോൾ വെളിയിൽ വരുകയും ചെയ്തു. കണ്ണു തുറന്നു നോക്കിയപ്പോഴാണ് ഇതെല്ലാം മായാവിലസിതമായിരുന്നു എന്നു മുനി അറിഞ്ഞത്.

പ്രളയം യോഗിയുടെ ഹൃദയത്തിലുണ്ടായ ഒരനുഭവമായിരുന്നു. പ്രളയം എന്നത് ഭജനം പൂർത്തിയാകുമ്പോൾ മുനി മാനസത്തിലുണ്ടാകുന്ന ഈശ്വരീയ ദർശനമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമല്ല. വെളിയിലല്ല പ്രളയമുണ്ടാകുന്നത്. മഹാപ്രളയം എന്നത് ശരീരം നിലനിൽക്കെത്തന്നെ ഉണ്ടാകുന്ന അദ്വൈതാനുഭൂതിയാണ്. ഈ വിഷയത്തെപ്പററി ഭഗവാൻ വീണ്ടും വിശദീകരിക്കുന്നു.

മത്തഃ പരതരം നാന്യത്കിഞ്ചിദസ്തി ധനംജയ!
മയിസർവ്വമിദം പ്രോതം സൂത്രേ മണിഗണാ ഇവ –7

ധനംജയാ! എന്നിൽനിന്നും അന്യമായി ലോകത്ത് ഒന്നുമില്ല. ചരടിൽ രത്നങ്ങൾ എന്നപോലെ എന്നിൽ സകലഗോളങ്ങളും കൊരുക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതറിയുന്നത് അനന്യ ഭക്തിയോടെ എന്നിൽ തല്പരരായി യോഗസാധനയിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്നവർ മാത്രം. അതിനാൽ യോഗാനുഷ്ഠാനം വളരെ ആവശ്യമാണ്.

രസോഹമപ്സു കൗന്തേയ! പ്രഭാസ്മി ശശിസൂര്യയോഃ
പ്രണവഃ സർവ്വവേദേഷു ശബ്ദഃഖേ പൗരുഷം നൃഷു –8

കുന്തീപുത്രാ! ഞാൻ ജലത്തിൽ രസമായും ശശിസൂര്യന്മാരിൽ പ്രഭയായും വേദങ്ങളിൽ ഓങ്കാരമന്ത്രമായും ഓം + അഹം + കാര = സ്വസ്വരൂപം ആകാശത്തിൽ ശബ്ദമായും മനുഷരിൽ പൗരുഷമായും വർത്തിക്കുന്നു. അതുപോലെ –

പുണ്യോ ഗന്ധഃപൃഥിവ്യാം ച തേജശ്ചാസ്മി വിഭാവസൗ
ജീവനം സർവ്വഭൂതേഷു തപശ്ചാസ്മി തപസ്വിഷു –9

ഭൂമിയിൽ പുണ്യഗന്ധമായും അഗ്നിയിൽ തേജസ്സായും എല്ലാ

ജീവികളിലും ജീവനായും തപസ്വികളിൽ തപസായും ഞാൻ വർത്തിക്കുന്നു.

ബീജം മാം സർവ്വഭൂതാനാം വിദ്ധിപാർത്ഥ സനാതനം
ബുദ്ധിർബുദ്ധിമതാമസ്മി തേജസ്തേജസ്വിനാമഹം -10

പാർത്ഥാ! സകലജീവജാലങ്ങളുടെയും സനാതനമായ മൂലകാരണമായി എന്നെ അറിയുക ഞാൻ ബുദ്ധിമാന്മാരിൽ ബുദ്ധിയായും തേജസ്വികളിൽ തേജസ്സായും വർത്തിക്കുന്നു. ഈ ക്രമത്തിൽ തന്നെ യോഗേശ്വരൻ തുടരുന്നു.

ബലംബലവതാം ചാഹം കാമരാഗവിവർജിതം
ധർമ്മാവിരുദ്ധോ ഭൂതേഷു കാമോസ്മി ഭരതർഷഭ! -11

ഞാൻ ബലവാന്മാരുടെ കാമനയോ ആസക്തിയോ ഇല്ലാത്ത ബലമാണ്. ലോകത്തിൽ പലതരം ബലങ്ങളുണ്ട്. അവയിൽ കാമരാഗ രഹിതമായ ബലമാണു യഥാർത്ഥ ബലം. ഞാൻ ധർമ്മത്തിന് അനുകൂലമായ കാമനയാകുന്നു. പരബ്രഹ്മമാണ് ഒരേ ഒരു ധർമ്മം. അതാണ് എല്ലാവരേയും വഹിക്കുന്നത്. ധർമ്മത്തിന് എതിരല്ലാത്ത കാമം വർജ്യമല്ല. പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കാനുള്ള കാമന ഏവർക്കും ആവശ്യമാണ്. അല്ലെങ്കിൽ ആളുകൾ സാധനകളിൽ വിമുഖരായിപ്പോകും. കാമന എന്റെ സംഭാവനയാണ്.

യേചൈവ സാത്ത്വികാ ഭാവാ രാജസാസ്താമസാശ്ച യേ
മത്ത ഏവേതി താൻ വിദ്ധി ന ത്വഹം തേഷു തേ മയി-12

സത്വഗുണത്തിൽ നിന്നും രാജോഗുണത്തിൽ നിന്നും തമോഗുണത്തിൽ നിന്നും ഉല്പന്നമാകുന്ന വിവിധ ഭാവങ്ങൾ എന്നിൽ നിന്നു തന്നെയാണുണ്ടാകുന്നതെന്നറിയുക. എന്നാൽ വാസ്തവത്തിൽ ഞാൻ ആ ഗുണങ്ങളിലോ ആ ഗുണങ്ങൾ എന്നിലോ ഇല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഞാൻ അവയിൽ പെട്ടിട്ടില്ല.അവ എന്നിലും കടന്നിട്ടില്ല. എനിക്കു കർമ്മത്തിൽ യാതൊരു പങ്കും ഇല്ല. ഞാൻ നിർലേപനാണ്. എനിക്ക് ഇവയിൽ നിന്ന് ഒന്നും നേടാനില്ല. അതിനാൽ എന്നിൽ അവ കടക്കുന്ന പ്രശ്നമില്ല.

ആത്മാവിന്റെ സാനിധ്യം മൂലമാണ് ശരീരത്തിൽ വിശപ്പും ദാഹവുമുണ്ടാകുന്നത്. എന്നാൽ ആത്മാവിന് അന്നമോ വെള്ളമോ

ഒന്നും ആവശ്യമില്ല. അതുപോലെ പരമാത്മാവുള്ളതു കൊണ്ടാണ് പ്രകൃതി പ്രവർത്തന നിരതമാകുന്നത്. എന്നാൽ പരമാത്മാവ് പ്രകൃതിയുടെ ഗുണകർമ്മങ്ങളോടൊന്നും ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല.

ത്രിഭിർഗുണമയൈർ ഭാവൈരേഭിഃസർവമിദം ജഗത്
മോഹിതംനാഭിജാനാതി മാമേഭ്യഃ പരമവ്യയം –13

സത്ത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ഭാവങ്ങളാൽ ഈ ലോകമാകെ മോഹിതമായിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ലോകർ ഈ ത്രിഗുണങ്ങൾക്കതീതനായ അവിനാശിയായ എന്നെ ശരിക്ക് അറിയുന്നില്ല. ഞാൻ ഗുണങ്ങൾക്കതീതനാണ്. തെല്ലെങ്കിലും ഗുണങ്ങളുടെ ആവരണമുള്ളവർക്ക് എന്നെ അറിയാനാവില്ല. അവർ ലക്ഷ്യത്തിലെത്താറായില്ല. മാർഗ്ഗമധ്യത്തിലാണ്.

ദൈവീഹ്യേഷാ ഗുണമയീ മമ മായാ ദൂരത്യയാ
മാമേവ യേ പ്രപദ്യന്തേ മായാമേതാം തരന്തി തേ –14

ത്രിഗുണാതീതനായ എന്റെ അദ്ഭുതകരമായ മായയെ കീഴടക്കാൻ വിഷമമാണ്. എങ്കിലും എന്നെ നിരന്തരം ഭജിക്കുന്നവർക്ക് അതിനെ കീഴടക്കാനാവും. സാമ്പ്രാണിത്തിരി കത്തിച്ചുവച്ചതു കൊണ്ടായില്ല. ഈശ്വര ഭജനം അതിനപ്പുറത്തുള്ള ഒരു മാനസിക പ്രക്രിയയാണ്.

ന മാം ദുഷ്കൃതിനോ മൂഢാ പ്രപദ്യന്തേ നരാധമാ ഃ
മായയാപഹൃതജ്ഞാനാ ആസൂരം ഭാവമാശ്രിതാ ഃ –15

എന്നെ നിരന്തരം ഭജിക്കുന്നവർക്ക് ഞാൻ അഭിഗമ്യനാണ്. എന്നിട്ടും ഭജിക്കാത്തവർ വളരെയുണ്ട്. അവരുടെ അറിവിന് മായ ആവരണമിട്ടിരിക്കയാണ്. ആസുരഭാവമുള്ള അവർ മനുഷ്യരിൽ അധമന്മാരും കാമക്രോധങ്ങൾക്കടിപ്പെട്ട് ദുഷ്കൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവരും മൂഢന്മാരുമാകയാൽ എന്നെ ഭജിക്കാൻ കൂട്ടാക്കുന്നില്ല. അപ്പോൾ പിന്നെ ആരൊക്കെയാണ് ഭജിക്കുന്നത്?

ചതുർവിധാ ഭജന്തേ മാം ജനാഃ സുകൃതിനോർജ്ജുനാ!
ആർത്തോ ജിജ്ഞാസുരർഥാർഥീ ജ്ഞാനീ ച ഭരതർഷഭ! –16

അല്ലയോ ഭരതവംശോത്തമനായ അർജ്ജുനാ,

ശ്രേയസ്സുണ്ടാക്കുന്ന പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന സുകൃതികളായ നാലുകൂട്ടർ എന്നെ ഭജിക്കുന്നുണ്ട്. സകാമന്മാരായ അർത്ഥാർത്ഥികളും ദുഃഖം മാറ്റാനാഗ്രഹിക്കുന്ന ആർത്തന്മാരും ജിജ്ഞാസുക്കളും എന്നിൽ പ്രവേശിക്കാറായ ജ്ഞാനികളും. ഇങ്ങനെ നാലു പ്രകാരത്തിലുള്ള ഭക്തജനങ്ങളാണ് എന്നെ ഭജിക്കുന്നത്.

നമ്മുടെ ശരീരവും ബന്ധുജനങ്ങളുടെ ശരീരങ്ങളും പോറ്റിപ്പുലർത്താനുള്ള ദ്രവ്യം മാത്രമാണ് അർത്ഥം. നമ്മുടെ എല്ലാ കാമനകളും ഭഗവാനിലൂടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു. ഭഗവാൻ പറയുന്നു 'നിങ്ങൾ നേടാനാഗ്രഹിക്കുന്ന ധനം ശരിയായ ധനമല്ല. ആത്മീയ സമ്പത്താണ് ശരിയായ സമ്പത്ത്.'

സാംസ്കാരികമായ ധനം തന്നതിനു ശേഷമാണ് ഭഗവാൻ ആത്മീയ സമ്പത്തിലേക്കു നമ്മെ നയിക്കുന്നത്. ലൗകിക സമ്പത്തു കൊണ്ടു മാത്രം ഭക്തന്മാർക്കു സുഖമുണ്ടാകയില്ലെന്ന് ഭഗവാന് അറിയാവുന്നതു കൊണ്ടാണങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത്. 'ലോകത്തിൽ ലാഭം പരലോകത്തിൽ നിർവ്വാഹം' ഇവ രണ്ടും ഭഗവാൻ ഭക്തനു നൽകി അനുഗ്രഹിക്കുന്നു.

ദുഃഖിയായ ആർത്തനും എന്നെ പൂർണ്ണമായും അറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്ന ജിജ്ഞാസുവും എന്നെ ഭജിക്കുന്നവരാണ്. സാധനയുടെ പരിപക്വാവസ്ഥയിൽ സാക്ഷാത്കാരം നേടുന്ന ജ്ഞാനിയും എന്നെ ഭജിക്കുന്നു. ഇക്കൂട്ടത്തിൽ ജ്ഞാനിയാണ് ശ്രേഷ്ഠൻ.

തേഷാം ജ്ഞാനീ നിത്യയുക്ത ഏകഭക്തിർ വിശിഷ്യതേ
പ്രിയോ ഹി ജ്ഞാനിനോത്യർഥമഹം സ ച മമ പ്രിയ ഃ-17

അർജ്ജുനാ ! അവരിൽ, എന്നിൽ എന്നും ഒന്നിച്ചു ചേർന്നു കഴിയുന്ന അനന്യ ഭക്തിസമ്പന്നനായ ജ്ഞാനി മികച്ചു നിൽക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ സാക്ഷാത്കാരത്തോടുകൂടി എന്നെ മനസ്സിലാക്കിയ ജ്ഞാനിയെ ഞാൻ കൂടുതൽ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു. ആ ജ്ഞാനി എന്നെയും അങ്ങേയറ്റം ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു. ആ ജ്ഞാനി എന്റെ സ്വരൂപം തന്നെ.

ഉദാരാഃ സർവ്വ ഏവൈതേ ജ്ഞാനീ ത്വാത്മൈവ മേ മതം
ആസ്ഥിതഃ സ ഹി യുക്താത്മാ മാമേവാനുത്തമാം ഗതിം-18

ഈ നാലുതരത്തിലുള്ള ഭക്തന്മാരും മഹാമനസ്കന്മാർ തന്നെ. എന്താണവരുടെ മഹാമനസ്കത? നിങ്ങളുടെ ഭക്തികൊണ്ട് ഭഗവാനു വല്ല നേട്ടവും ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തോ? നിങ്ങൾക്കു നികത്താൻ തക്കവണ്ണം ഭഗവാന് എന്തിന്റെയെങ്കിലും കുറവുണ്ടോ? അങ്ങനെയൊന്നുമില്ല. വാസ്തവത്തിൽ നിങ്ങളുടെ മഹാമനസ്കത സ്വന്തം ആത്മാവിനെ അധോഗതിയിലേക്കു തള്ളി വിടാതെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതിലാണ്. ജ്ഞാനി എന്റെ സ്വരൂപം തന്നെയാണ്. സ്ഥിരബുദ്ധിയായ ജ്ഞാനി എന്നിൽ തന്നെയാണ് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. അദ്ദേഹം ഞാൻ തന്നെ. അഥവാ അദ്ദേഹം എന്നിൽ തന്നെ. ഞാനും അദ്ദേഹവും തമ്മിൽ ഒരു വ്യത്യാസവുമില്ല. ഇക്കാര്യം തന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വീണ്ടും വിവരിക്കുന്നു.

ബഹൂനാം ജന്മനാമന്തേ ജ്ഞാനവാന്മാംപ്രപദ്യതേ
വാസുദേവഃ സർവമിതി സ മഹാത്മാ സുദുർലഭ ഃ –19

വളരെ ജന്മങ്ങളായി നടത്തിയ സാധനകൾക്കുശേഷം ഒടുവിൽ ഭക്തന് പരമാത്മസാക്ഷാത്കാരം കിട്ടുന്നു. ഈ രീതിയിൽ എല്ലാ വാസുദേവമയമെന്നു കരുതി എന്നെ ഭജിക്കുന്നവർ ദുർലഭമാണ്. വാസുദേവന്റെ പ്രതിമയെ പൂജിക്കുന്നു എന്നല്ല, ഉള്ളിൽ വാസുദേവനെ നിരന്തരം ആരാധിക്കുന്നു എന്നാണിതിനർത്ഥം. ജ്ഞാനിയായ ആ മഹാത്മാവിനെ തത്ത്വദർശിയെന്നാണു ഭഗവാൻ വിളിക്കുന്നത്. ഇത്തരം മഹാപുരുഷന്മാരിൽ നിന്ന് സമൂഹത്തിന് നന്മ ലഭിക്കുന്നു. എന്നാൽ വളരെ ചുരുക്കമാണ് ഇത്തരം ഉത്തമ പുരുഷന്മാർ.

ശ്രേയസും പ്രേയസും (മുക്തിയും ഭോഗവും) ഭഗവാനിൽ നിന്നാണ് ലഭിക്കുന്നത്. എന്നിട്ടും പലരും അദ്ദേഹത്തെ ഭജിക്കാത്തതെന്തുകൊണ്ട്? ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വാക്കുകളിൽതന്നെ അതിനുത്തരം കേൾക്കുക.

കാമൈസ്തൈസ്തൈർ ഹൃതജ്ഞാനാഃ പ്രപദ്യന്തേന്യദേവതാ ഃ
തം തം നിയമമാസ്ഥായ പ്രകൃത്യാ നിയതാഃ സ്വയാ –20

പരമാത്മാവ് സർവ്വശക്തനാണെന്ന് കാമനകൾകൊണ്ട് വിവേകം നശിച്ച ആളുകൾ അറിയുന്നില്ല. അതിനാൽ അവർ തങ്ങളുടെ പ്രകൃതിയനുസരിച്ച് പല ജന്മങ്ങളിലൂടെ നേടിയ

വാസനകളാൽ പ്രേരിതരായി എന്നിൽ നിന്നു ഭിന്നരായ മറ്റുദേവന്മാരെയും ആ ദേവന്മാർക്കുളള പൂജാവിധികളേയും ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു. മറ്റു ദേവതകളുടെ കാര്യം ഗീതയിൽ ആദ്യമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നത് ഇവിടെയാണ്

യോ യോ യാം യാം തനും ഭക്തഃ ശ്രദ്ധയാർച്ചിതുമിച്ഛതി
തസ്യ തസ്യാചലാം ശ്രദ്ധാം താമേവ വിദധാമ്യഹം –21

ഞാൻ ഭക്തന്മാർക്ക് അവർ ആരാധിക്കുന്ന ഇഷ്ടദേവതകളിൽ ഇളകാത്ത ഭക്തിയുണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. ദേവതകൾ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ അവർക്കു തന്നെ സ്ഥിരഭക്തിയുണ്ടാക്കാമായിരുന്നല്ലോ.

സ തയാ ശ്രദ്ധയാ യുക്ത സ്തസ്യാരാധനമീഹതേ
ലഭതേ ച തതഃ കാമാൻ മയൈവ വിഹിതാൻ ഹി താൻ–22

ആ പുരുഷൻ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ആ ദേവതാ വിഗ്രഹത്തെ പൂജിക്കുമ്പോൾ ആ ദേവതയുടെ മാധ്യമത്തിലൂടെ അയാൾ ഞാനൊരുക്കിയ അഭീഷ്ടപദത്തിലെത്തുന്നു. സുഖഭോഗങ്ങളെല്ലാം ഞാൻ തന്നെയാണു നൽകുന്നത്. ഭക്തന്റെ വിശ്വാസത്തിനുളള പ്രതിഫലമാണു ഭോഗം. അതു ദേവതയുടെ സംഭാവനയല്ല. എന്നിരുന്നാലും ദേവാരാധന നടത്തുന്നവർക്കും ചില ഫലങ്ങൾ ലഭിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അതു തടയേണ്ട കാര്യമില്ല.

അന്തവത്തുഫലം തേഷാം തദ്ഭവത്യല്പ മേധസാം
ദേവാൻ ദേവയജോ യാന്തി മദ്ഭക്താ യാന്തി മാമപി –23

എന്നാൽ അല്പബുദ്ധികൾക്കു കിട്ടുന്ന ഫലം നശ്വരമാണ്. അനുഭവിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുണ്യഫലം പെട്ടെന്നവസാനിക്കും. അതുപോലെ തന്നെ ദേവന്മാരും നിത്യജീവിതമുളളവരല്ല. ദേവപര്യന്തം ഉളള ലോകം മാറ്റത്തിനും നാശത്തിനും വിധേയമാണ്. എന്നാൽ എന്നെ ഭജിക്കുന്നവൻ എന്നും നില നിൽക്കുന്ന അനശ്വരനായ എന്നെ പ്രാപിക്കും. അവ്യക്തമായ പരമതത്ത്വം നിത്യശാന്തി നൽകുമെന്നർത്ഥം.

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ ദൈവീക സമ്പത്തിന്റെ പ്രതീകമായ ദേവഗുണങ്ങളെ യജ്ഞത്തിലൂടെ മഹത്ത്വപ്പെടുത്താൻ പറഞ്ഞു. അതോടെ ആരാധകരും ഔന്നത്യത്തിലെത്തും. ക്രമേണ

പരമശ്രേയസിനു പാത്രമാവുകയും ചെയ്യും. ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ ആകെത്തുകയാണ് ഗുണദേവതകൾ. പരമാത്മാവിന്റെ ദിവ്യസ്ഥാനത്തിലേക്കു നയിക്കുന്ന പടികളാണവ. ദൈവീകസമ്പത്തു മോക്ഷസാധകമാണ്. അതിന്റെ ഇരുപത്തിനാലു ലക്ഷണങ്ങൾ ഗീതയുടെ പതിനാറാമദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

ദേവത എന്നത് പരമപദം നേടാനുതകുന്നതും ഉള്ളിൽ ഉണ്ടാകുന്നതുമായ സദ്ഗുണങ്ങളുടെ സമാഹരണത്തിനുള്ള പേരാണ്. കാലക്രമേണ ഉള്ളിലുള്ള വസ്തുവിനെ പുറത്തുകാണാനുള്ള പ്രവണത ഉണ്ടായതോടെ ദേവതകളെ പുറമേ പ്രതിഷ്ഠിക്കാൻ തുടങ്ങി. ആചാരങ്ങളും പൂജാസമ്പ്രദായങ്ങളുമുണ്ടായി. കാലക്രമേണ യാഥാർത്ഥ്യത്തിൽ നിന്ന് ഭക്തന്മാർ വളരെ അകന്നു പോകാനിടയായി. ഈ ഭ്രാന്തിനെ മുകളിൽ ഉദ്ധരിച്ച നാലു ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ തള്ളിപ്പറയുകയാണു ശ്രീകൃഷ്ണൻ ചെയ്തത്. ദേവതകൾ ഇല്ലെങ്കിലും കുറേപ്പേരുടെ ശ്രദ്ധ അങ്ങോട്ടു നയിക്കപ്പെട്ടതുകൊണ്ട് അവരെ നിരാശപ്പെടുത്താൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരുമ്പെട്ടില്ലെന്നു മാത്രം. ഒരു തരത്തിലുള്ള ആരാധനയും ഫലശൂന്യമായിപ്പോകരുതല്ലോ. ആ പൂജയുടെ ഫലവും പൂജിക്കപ്പെടുന്ന ദേവനും പൂജിക്കുന്ന ഭക്തനും എല്ലാം ഒടുവിൽ ഒന്നോടെ നഷ്ടമാവും. വിവേകശൂന്യരായ മൂഢബുദ്ധികളാണ് അന്യദേവതമാരെ പൂജിച്ചു കാലം പാഴാക്കുന്നത്. ആ പൂജ യുക്തിസഹം തന്നെയല്ലെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. (ഒമ്പതാമദ്ധ്യായം ഇരുപത്തിമൂന്നാം ശ്ലോകം കൂടി നോക്കുക).

അവ്യക്തം വ്യക്തിമാപന്നം മന്യന്തേ മാമബുദ്ധയ ഃ
പരം ഭാവമജാനന്തോ മമാവ്യയ മനുത്തമം –24

ദേവതകൾ എന്ന പേരിൽ ആരും എവിടെയും നിലനില്ക്കുന്നില്ല. എന്നിരുന്നാലും ദേവതാ ഭജനത്തിന് ആകസ്മികമായി ചില ഫലങ്ങൾ ലഭിച്ചു കൂടെന്നില്ല. എന്നാൽ ആ ഫലങ്ങൾ ഏറെക്കാലം നിലനില്ക്കയില്ല. വാസ്തവം ഇതാണെങ്കിലും എന്നെ അറിഞ്ഞ് ആരാധിക്കാൻ അധികമാരും ഒരുമ്പെടാറില്ല. ബുദ്ധിഹീനരായ അവർ സർവോത്തമവും അനശ്വര ശക്തിസമ്പന്നവുമായ എന്റെ സത്തയെ വേണ്ടപോലെ മനസ്സിലാക്കാത്തതാണു കാരണം. അവർ എന്നെ വ്യക്തിയുടെ

രൂപത്തിൽ വന്ന അവ്യക്ത പുരുഷനായി കണക്കാക്കുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ മനുഷ്യശരീരമെടുത്ത ഒരു യോഗി എന്നാണവരുടെ കാഴ്ചപ്പാട്. സ്വയം യോഗിയായിരിക്കെത്തന്നെ മറ്റുള്ളവരേയും യോഗികളാക്കാൻ കഴിവുള്ള ആളാണ് യോഗേശ്വരൻ. സാധനയുടെ എല്ലാ പടികളും കടന്ന് പൂർണ്ണതയിലെത്തുന്ന മഹാ പുരുഷന്മാരും ആ പരമപദത്തിനർഹമാണ്. എന്നാലും കാമനകളാൽ വിവശരായ മന്ദബുദ്ധികൾ, മഹാത്മാവിനെ സാധാരണ മനുഷ്യൻ തന്നെ എന്നു കരുതുന്നു. നമ്മളെപ്പോലെ ജനിച്ച ഈ ആൾ മഹാത്മാവാകുന്നതെങ്ങനെ എന്നാണവർ ചോദിക്കുന്നത്. ഇങ്ങനെ ചോദിക്കുന്നതിന് അവരെ കുറ്റപ്പെടുത്തിയിട്ടു കാര്യമില്ല. അവർ നോക്കുമ്പോൾ ബാഹ്യരൂപം മാത്രമല്ലേ കാണുന്നുളള. മഹാത്മാക്കളുടെ യഥാർത്ഥസ്വരൂപം ആളുകൾ കാണാത്തതിനു കാരണമെന്ത്?

നാഹം പ്രകാശഃ സർവ്വസ്യ യോഗമായാസമാവൃത ഃ
മൂഢോയം നാഭിജാനാതി ലോകോ മാ മജമവ്യയം -25

സാമാന്യജനങ്ങൾക്ക് മായ പരമാത്മാവിനെ മറയ്ക്കാനുള്ള ഒരു തിരശ്ശീലയാണ്. ക്രമേണ യോഗസാധനകൾ മനസ്സിലാക്കി അവർ അതിൽ തല്പരരാകുന്നു. അപ്പോൾ അവർക്ക് യോഗചര്യകൾ തന്നെ ഒരാവരണമായിത്തീരുന്നു. യോഗാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ തുടരെ നടത്തി അതിന്റെ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തിച്ചേരുമ്പോൾ അതുവരെ മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്ന പരമാത്മാവ് അറിയപ്പെടാൻ തുടങ്ങുകയായി. യോഗമായയാൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന തന്നെ യോഗാരൂഢന്മാർക്കു മാത്രമേ കാണാൻ പറ്റൂ അതുകൊണ്ടാണ് അജ്ഞന്മാർ അവിനാശിയും അവ്യക്ത സ്വരൂപനുമായ തന്നെ അറിയാത്തതെന്നും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. തന്നെപ്പോലെ ഒരു മനുഷ്യനാണ് ശ്രീകൃഷ്ണനെന്ന് അർജ്ജുനനും കുറേക്കാലം കരുതിയിരുന്നു. ഒടുവിൽ അർജ്ജുനൻ സത്യം മനസ്സിലാക്കി മാപ്പിരന്നു. വാസ്തവത്തിൽ അവ്യക്ത സ്വരൂപരായ മഹാത്മാക്കളുടെ മുമ്പിൽ അജ്ഞരായിക്കഴിയുകയാണ് മറ്റുള്ളവർ.

വേദാഹം സമതീതാനിവർത്തമാനാനി ചാർജ്ജുന !
ഭവിഷ്യാണി ച ഭൂതാനി മാം തു വേദ ന കശ്ചന -26

കഴിഞ്ഞ കാലത്തിലേയും വർത്തമാനകാലത്തിലേയും

ഭാവിയിലേയും എല്ലാ ജീവികളേയും ഞാൻ അറിയുന്നു. എന്നാൽ അവർ എന്നെ അറിയുന്നില്ല. എന്താണിതിനു കാരണം ?

ഇച്ഛാദ്വേഷസമുത്ഥേന ദ്വന്ദ്വമോഹേന ഭാരത !
സർവഭൂതാനി സംമോഹംസർഗേ യാന്തി പരംതപ ! –27

ഭരതവംശീയനായ അർജ്ജുനാ! ജീവിതത്തിൽ ഇച്ഛാദ്വേഷങ്ങളാകുന്ന ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ പെട്ടു മോഹിതരായ ജനങ്ങൾ എന്നെ അറിയുന്നില്ല. അപ്പോൾ ഒരുത്തരും അറിയുന്നില്ലെന്നാണോ? അതിനു യോഗേശ്വരൻ മറുപടി പറയുന്നു.

യേഷാം ത്വന്തഗതം പാപം ജനാനാം പൂണ്യകർമ്മണാം
തേ ദ്വന്ദ്വമോഹ നിർമുക്താ ഭജന്തേ മാംദൃഢവ്രതാഃ –28

കർത്തവ്യകർമ്മം, നിയതകർമ്മം, യജ്ഞപ്രക്രിയ എന്നെല്ലാം വ്യവഹരിക്കപ്പെടുന്നതും സംസാരത്തിന് ഉന്മൂലനാശം വരുത്തുന്നതുമായ പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത് പാപമോചനം നേടിയ ഭക്തന്മാർ രാഗദ്വേഷാദി ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തരായി എന്നെ ഭജിക്കുന്നു. എന്തിനാണവർ ഭജിക്കുന്നത് ?

ജരാമരണമോക്ഷായ മാമാശ്രിത്യ യതന്തി യേ
തേ ബ്രഹ്മ തദ്വിതുഃ കൃത്സ്ന മധ്യാത്മം കർമ്മ ചാഖിലം–29

എന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ച് ജരാമരണങ്ങളിൽ നിന്നും മോചനം നേടാനായി പ്രയത്നിക്കുന്ന ആളുകൾ ബ്രഹ്മത്തേയും ആത്മാവിനേയും കർമ്മങ്ങളേയും ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കുന്നു.

സാധിഭൂതാധിദൈവം മാം സാധിയജ്ഞം ച യേ വിദുഃ
പ്രയാണകാലേപി ച മാം തേ വിദുർയുക്ത ചേതസഃ –30

അധിഭൂതം, അധിദൈവം, അധിയജ്ഞം എന്നിവയോടു കൂടിയവനായി എന്നെ അറിയുന്ന സമാഹിത ചിത്തനായ പുരുഷൻ അന്ത്യകാലത്തിൽ എന്റെ തത്ത്വം മനസ്സിലാക്കി എന്നോട് ചേരുന്നു. മോഹഗ്രസ്തരായ ആളുകൾ തന്നെ അറിയുന്നില്ലെന്ന് ഇരുപത്തിയാറും ഇരുപത്തിയേഴും ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. എന്നാൽ മായാമോഹത്തെ ഭഞ്ജിക്കാൻ പരിശ്രമിക്കുന്നവർ സമ്പൂർണ്ണ ബ്രഹ്മവും സമ്പൂർണ്ണ അദ്ധ്യാത്മവും സമ്പൂർണ്ണ

കർമ്മവും സമ്പൂർണ്ണ അധിഭൂതവും സമ്പൂർണ്ണ അധിദൈവവും സമ്പൂർണ്ണ യജ്ഞവും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതായി എന്നെ (സദ്ഗുരുവിനെ) മനസ്സിലാക്കുന്നു. എല്ലാറ്റിന്റേയും പരിണാമം സദ്ഗുരുവായ ഞാനാണെന്നറിയുന്നു. അപ്പോൾ ആരും എന്നെ അറിയുന്നില്ല എന്നതു സത്യമല്ലെന്നർത്ഥം. അജ്ഞൻമാർ അറിയുന്നി ല്ലെന്നേ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ളു.

നിഷ്കർഷം

ഈ ഏഴാമദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നതിന്റെ ചുരുക്കമിതാണ്. അനന്യഭാവത്തിൽ എല്ലാം എന്നിൽ സമർപ്പിച്ച് എന്റെ ആശ്രിതനായി യോഗനിരതനാകുന്ന ആൾ എന്റെ തത്ത്വം മനസ്സിലാക്കുന്നു. ആയിരങ്ങളിൽ ചിലർ മാത്രമാണ് എന്നെ അറിയാൻ ശ്രമിക്കുന്നത്. അവരിൽ കുറേപ്പേർ മാത്രമാണ് എന്നെ മനസ്സിലാക്കുന്നത്. അങ്ങനെ മനസ്സിലാക്കുന്നവർ ഈ പിണ്ഡരൂപത്തിലുള്ള ദേഹത്തിൽ കൂടികൊള്ളുന്നവനായിട്ടല്ല. ലോകമാകെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ചൈതന്യമായിട്ടാണ് എന്നെ കണക്കാക്കുന്നത്. എട്ടു വിധത്തിലുള്ള ജഡപ്രകൃതിയിൽ ചൈതന്യരൂപനായി ഞാൻ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ഈ ജഡ ചൈതന്യങ്ങളുടെ ചേരുവയാണ് ഈ വിശാലവിശ്വം. തേജസും ബലവും എന്നിൽ നിന്നാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്. രാഗദ്വേഷ സ്പർശമില്ലാത്ത ബലവും ധർമ്മാനുകൂലമായ കാമനയുമാണ് ഞാൻ. എല്ലാ കാമനകളും വർജ്ജ്യമാണെങ്കിലും എന്നെ പ്രാപിക്കാൻ വേണ്ടിയുള്ള കാമന സ്വീകാര്യമത്രേ. ഈ കാമനയുണ്ടാകുന്നതു തന്നെ എന്റെ അനുഗ്രഹം കൊണ്ടാണ്. പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കാനുള്ള കാമനയാണ് ധർമ്മാനുകൂലമായ കാമന.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു, ഞാൻ ത്രിഗുണാതീതനും എപ്പോഴും പരമഭാവത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നവനുമാണെന്ന്. എന്നാൽ ഭോഗാസക്തരായ മൂഢന്മാർ എന്നെ വിട്ട് ഇല്ലാത്ത ദേവതമാരെ പൂജിക്കാൻ വൃഥാ സമയം ചെലവിടുന്നു. കല്ലിനേയും വെള്ളത്തേയും മരത്തേയും വരെ അവർ പൂജിക്കുന്നു. അവയിൽ വിശ്വാസ മുണ്ടാവുന്നതും എന്റെ ശക്തി കൊണ്ടുതന്നെ. അവരെ രക്ഷിക്കാൻ വേണ്ടി ഫലം നൽകുന്നതും ഞാൻ തന്നെ. ദേവതമാരുടെ അനുഗ്രഹമാണതെന്ന് അവർ തെറ്റിദ്ധരിക്കുന്നു. ഇല്ലാത്ത ദേവതമാർ

അനുഗ്രഹിക്കുന്നതെങ്ങനെ? യോഗമായയുടെ ആവരണമുള്ളതിനാൽ എന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം പലരും മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. അനുഷ്ഠാനത്തിലൂടെ ഈ ആവരണത്തെ മാറ്റാൻ കഴിവുള്ളവർ ശരീരധാരിയാണെങ്കിൽക്കൂടി എന്റെ മഹത്ത്വം മനസ്സിലാക്കുന്നു.

എനിക്ക് നാലു തരത്തിലുള്ള ഭക്തന്മാരാണുള്ളത്. അർഥാർഥിയും, ആർത്തനും, ജിജ്ഞാസുവും, ജ്ഞാനിയും. അനേക ജന്മങ്ങൾ യോഗസാധനകൾ നടത്തിയശേഷം ഒടുവിൽ ഭഗവത് സ്വരൂപത്തിൽ ഭക്തന്മാർ എത്തിച്ചേരുന്നു. രാഗദ്വേഷങ്ങൾ വിട്ട് നിയതകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരാണ് പൂർണ്ണമായും എന്നെ അറിയുന്നത്.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ പരമാത്മാവിനെപ്പറ്റിയുള്ള സമഗ്രമായ അറിവിനെപ്പറ്റിയാണ് വിവേചിച്ചു വിവരിക്കുന്നത്.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ സമഗ്രബോധഃ
നാമ സപ്തമോ അദ്ധ്യായ : || 7 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'സമഗ്രബോധം' എന്ന ഏഴാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ
ഭാഷ്യേ സമഗ്രബോധഃ നാമ സപ്തമോ അദ്ധ്യായ ഃ || 7 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'സമഗ്രബോധം' എന്ന ഏഴാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ അഷ്ടമോ്യദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി എട്ടാമദ്ധ്യായം)

ഏഴാമദ്ധ്യായത്തിന്റെ അവസാന ഭാഗത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു, 'നിയത കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന യോഗി' എല്ലാ പാപ ങ്ങളിൽ നിന്നും വിമുക്തനായി സർവ്വവ്യാപിയായ ബ്രഹ്മത്തെ സാക്ഷാത്കരിക്കുന്നുഎന്ന്. ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഉണ്ടാക്കുന്നതു കർമ്മമാണ്. നിഷ്ഠയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവർ ബ്രഹ്മം, കർമ്മം എന്നിവയോടുകൂടിയ എന്നെ അറിയുന്നു. കർമ്മം ചെയ്യുന്നവർ ബ്രഹ്മം, കർമ്മം യജ്ഞാദികളുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുന്നു. സാധകന്മാർ അന്ത്യകാലത്ത് പൂർണ്ണ ബ്രഹ്മജ്ഞാനി കളായിത്തീരുന്നു. ആ ദിവ്യ ജ്ഞാനം ഒരിക്കലും വിസ്മൃത മാവുകയില്ല. മേൽ പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളെ അർജ്ജു നൻ സംശയപരിഹാരത്തിനായി ചോദ്യരൂപത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

അർജ്ജുന ഉവാച–

കിം തദ്ബ്രഹ്മ കിമധ്യാത്മം കിം കർമ്മ പുരുഷോത്തമ!
അധിഭൂതം ച കിം പ്രോക്തമധിദൈവം കിമുച്യതേ –1

അല്ലയോ പുരുഷോത്തമാ! ബ്രഹ്മം എന്നാലെന്ത്? അദ്ധ്യാത്മം

എന്നാലെന്ത്? എന്താണു കർമ്മം? എന്താണ് അധിഭൂതം? എന്താണ് അധിദൈവം?

അധിയജ്ഞഃ കഥം കോത്ര ദേഹേസ്മിൻ മധുസൂധന !
പ്രയാണകാലേ ച കഥം ജ്ഞേയോസി നിയതാത്മഭിഃ –2

ഹേ മധുസൂധനാ ! ഇവിടെ അധിയജ്ഞൻ ആരാണ്? യജ്ഞത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാതാവായ അധിയജ്ഞൻ ഈ ശരീരത്തിൽ എങ്ങനെയാണു വർത്തിക്കുന്നത്? സംയമികളാൽ അന്ത്യകാലത്ത് അങ്ങ് എങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു? ഈ ഏഴു പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ സമാധാനം പറയുന്നു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച –

അക്ഷരം ബ്രഹ്മ പരമം സ്വഭാവോധ്യാത്മമുച്യതേ
ഭൂതഭാവോദ്ഭവകരോ വിസർഗഃ കർമ്മസംജ്ഞിതഃ –3

ക്ഷരം അഥവാ ക്ഷയം (നാശം) സംഭവിക്കാത്തതാണു ബ്രഹ്മം. സ്ഥിരമായി നിലനില്ക്കുന്ന സ്വന്തം ആത്മഭാവത്തെ അദ്ധ്യാത്മമെന്നു പറയുന്നു. അദ്ധ്യാത്മം എന്നാൽ ആത്മാവിന്റെ ആധിപത്യം എന്നർത്ഥം. ഇതിനു മുമ്പ് എല്ലാം മായയുടെ ആധിപത്യത്തിലായിരുന്നു. ജീവജാലങ്ങളുടെ നല്ലതും ചീത്തയുമായ സംസ്കാരങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്ന സങ്കല്പത്തെ തകർക്കുക എന്നതാണു കർമ്മത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠ. ഇതാണു സമ്പൂർണ്ണ കർമ്മം. അതു മുഴുവൻ സാധകൻ അറിയുന്നു. കർമ്മം പൂർണ്ണമായും നിറവേററിക്കഴിഞ്ഞതിനാൽ പിന്നെ ചെയ്യേണ്ടതായി ഒന്നും അവശേഷിക്കുന്നില്ല. ഈ അവസ്ഥയിൽ നല്ലതും ചീത്തയുമായ സങ്കല്പങ്ങളെല്ലാം അസ്തമിക്കുന്നു. യജ്ഞത്തിലുള്ള ആചരണങ്ങളും വിചിന്തനവുമാണു കർമ്മം.

അധിഭൂതം ക്ഷരോ ഭാവഃ പുരുഷശ്ചാധിദൈവതം
അധിയജ്ഞോഹമേവാത്രദേഹേ ദേഹഭൃതാം വര! –4

അക്ഷയ ഭാവം കാട്ടുന്നതു വരെ നിലനിൽക്കുന്നതും ക്രമേണ നഷ്ടമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതുമായ ക്ഷരഭാവം ആണ് അധിഭൂതം. ഭൂതങ്ങളുടെ അതായത് ജഡവസ്തുക്കളുടെ അധിഷ്ഠാനം എന്നർത്ഥം. പ്രകൃതിക്കപ്പുറത്തുള്ള പുരുഷനാണ്

ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാനമായ അധിദൈവം. ഈ ദൈവീകസമ്പത്തും ഒടുവിൽ പരമാത്മാവിൽ വിലയിക്കുന്നു. അല്ലയോ മാനവോത്തമാ! ഈ മനുഷ്യശരീരത്തിൽ യജ്ഞത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാനമായി അധിയജ്ഞനായ ഞാൻ നിലകൊള്ളുന്നു. അധിയജ്ഞൻ-സമ്പൂർണ്ണ യജ്ഞങ്ങളുടെയും ഭോക്താവായ യോഗേശ്വരൻ അഥവാ ശരീരത്തി ൽ അവ്യക്തരുപിയായി സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന പരമാത്മാവ് - ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ. ഒടുവിൽ യജ്ഞങ്ങളെല്ലാം ശ്രീകൃഷ്ണനിലാണ് ചെന്നെത്തുക. ഇങ്ങനെ അർജ്ജുനന്റെ ആറുചോദ്യങ്ങൾക്കും ഉത്തരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. സാധകന് അന്ത്യകാലത്ത് പരമാത്മാവ് ജ്ഞാനഗമ്യനാവുന്നതെങ്ങനെ എന്ന ചോദ്യമാണവശേഷിക്കുന്നത്.

അന്തകാലേ ച മാമേവ സ്മരൻമുക്ത്വാ കളേബരം
യഃ പ്രയാതി സ മദ്ഭാവംയാതി നാസ്ത്യത്ര സംശയഃ –5

ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു: 'മനോ നിരോധവും വിലയവും സംഭവിക്കുന്ന അന്ത്യകാലത്ത് എന്നെത്തന്നെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് ശരീരബന്ധം വിടുന്ന ആൾ നിശ്ചയമായും എന്നോടു ചേരും.'

ശരീരനാശം ശരിക്കും അന്തഃകാലമല്ല. മരണശേഷവും സൂക്ഷ്മശരീരം നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. സഞ്ചിതസംസ്കാരം നശിക്കുമ്പോഴേ മനസ്സു നശിക്കൂ. ആ മനസും നശിക്കമ്പോഴേ അന്തഃകാലമാവൂ. അതിനു ശേഷം ശരീര ധാരണം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. വസ്ത്രം പോലെ ശരീരവും മാറികൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനെ അന്തകാലം എന്നു വിളിക്കാമോ ? മനോനിരോധവും മനോവിലയവുമുണ്ടാകുമ്പോഴേ ശരീരം സ്വീകരിക്കുന്ന ഏർപ്പാട് അവസാനിക്കൂ. 'ഭക്തൻ അനേകജന്മങ്ങളിലൂടെ നടത്തുന്ന സാധനകൾ പൂർണ്ണതയിലെത്തുമ്പോൾ ഈശ്വരനെ പ്രാപിക്കുന്നു' എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുണ്ടല്ലോ.

ശരീരത്തിന് ശരിക്കും അന്ത്യമായാൽ പിന്നെ ജന്മമെടുക്കേണ്ടതായി വരില്ല. ശരീരത്തിന്റെ താൽക്കാലികമായ അന്ത്യം - മരണം വരിച്ചാലോ വീണ്ടും പുതിയ ശരീരത്തോടെ ജന്മമെടുക്കേണ്ടതായി വരുന്നു.

യംയം വാപിസ്മരൻ ഭാവം ത്യജത്യന്തേ കളേബരം
തം തമേവൈതി കൗന്തേയ, സദാ തദ് ഭാവ ഭാവിതഃ –6

കുന്തീപുത്രാ, മനുഷ്യൻ മരണവേളയിൽ ഏതു ഭാവത്തെ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടാണോ ജീവിതമവസാനിപ്പിക്കുന്നത് ആ ഭാവത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.അപ്പോൾ ഇത് ഒരു ചെലവു കുറഞ്ഞ ജോലിയാണല്ലോ. ജീവിതം മുഴുവൻ രസിച്ചു കൂത്താടിക്കഴിഞ്ഞിട്ട് മരണസമയത്ത് ഭഗവാനെ ഒന്നു സ്മരിക്കുക. അതോടെ മോക്ഷം ഉറപ്പായി. ഇതാണോ കഥ? അല്ല. അങ്ങനെ സംഭവിക്കയില്ല. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് 'സദാ തദ് ഭാവ ഭാവിത' ഃ എന്നാണ്. ജീവിതത്തിൽ എക്കാലവും ഏതിനെപ്പററി നിരന്തരചിന്തനം നടത്തുന്നുവോ അതു ലഭിക്കുമെന്നാണു വിവക്ഷ.

തസ്മാത് സർവേഷു കാലേഷു മാമനുസ്മര യുദ്ധ്യ ച
മയ്യർപ്പിത മനോബുദ്ധിർമാമേവൈഷ്യസ്യസംശയ ഃ –7

അതുകൊണ്ട് അർജ്ജുനാ നീ എപ്പോഴും എന്നെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് യുദ്ധം ചെയ്യുക. എന്നിൽ മനസും ബുദ്ധിയും അർപ്പിച്ചാൽ നീ നിശ്ചയമായും എന്നോടു ചേരും. നിരന്തര ചിന്തയും യുദ്ധവും ഏകകാലത്ത് എങ്ങനെ നടക്കും? അതിനു പ്രയാസമില്ല 'ജയ ശ്രീകൃഷ്ണ' 'ജയ ഭഗവാൻ' എന്നു ജപിച്ചുകൊണ്ട് ബാണം തൊടുത്തു വിടാമല്ലോ. സ്മരണത്തിന്റെ സ്വരൂപം അടുത്ത ശ്ലോകത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു.

അഭ്യാസയോഗയുക്തേന ചേതസാ നാന്യഗാമിനാ
പരമം പുരുഷം ദിവ്യം യാതി പാർത്ഥാനുചിന്തയൻ –8

ഹേ പാർത്ഥാ! യോഗചര്യയിൽ മുഴുകി നിരന്തരം എന്നെ മാത്രം അനന്യഭക്തിയോടെ ചിന്തിക്കുന്നതാണു സ്മരണം. അത്തരം സ്മരണത്തിലൂടെ ഭക്തൻ പരമപ്രകാശ സ്വരൂപനായ പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ പെൻസിൽ ഭഗവാനാണെന്നു ചിന്തിക്കയാണെങ്കിൽ ഇതൊഴിച്ചു മറ്റൊരു ചിന്തയുമുണ്ടാകാൻ പാടില്ല. ഇതിനിടയ്ക്ക് പുസ്തകമോ മറ്റെന്തെങ്കിലുമോ വന്നാൽ ഏകാഗ്രത നഷ്ടപ്പെടുകയും ചിന്ത ചിതറിപ്പോകയും ചെയ്യും. പരമാത്മ ചിന്തയൊഴിച്ച് മറ്റൊന്നും ഉള്ളിലേക്കു കടന്നു വരരുത്. ചിന്ത അത്ര സൂക്ഷ്മമായിരിക്കണം. വിചാര തരംഗങ്ങൾ അടങ്ങണം. സ്മരണയും

യുദ്ധവും ഒന്നിച്ചു നടക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നോ? പരമാത്മാവിനെ സ്മരിക്കുമ്പോൾ ഉള്ളിൽ കാമം, ക്രോധം തുടങ്ങിയ ശത്രുക്കൾ കടന്നു വരും. മനസ്സിനെ ഇളക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്ന ആ ശത്രുക്കളെ ഓടിക്കാൻ ബാഹ്യപ്രവർത്തനങ്ങളെ മുഴുവൻ നിയന്ത്രിക്കുന്നതാണു യുദ്ധം. പുറമേ നടത്തുന്ന ആയുധ പ്രയോഗത്തെപ്പറ്റിയുള്ള പരാമർശം ഗീതയിൽ എങ്ങും കാണുന്നില്ല. ആരേയാണു ചിന്തിക്കേണ്ടത് ?

കവിംപുരാണമനുശാസിതാരമണോരണീയാംസമനുസ്മരേദ്യഃ
സർവസ്യ ധാതാരമചിന്ത്യരൂപമാദിത്യവർണ്ണം തമസഃ പരസ്താത്-9

ആ യുദ്ധത്തോടൊപ്പം ആ പുരുഷൻ സർവ്വജ്ഞനും അനാദിയും ലോകനിയന്താവും എല്ലാവരേയും രക്ഷിക്കുന്നവനും അതിസൂക്ഷ്മസ്വരൂപനും അചിന്ത്യനും (ഉള്ളിൽ വിചാര തരംഗങ്ങൾ ഇളകുമ്പോൾ കാണാൻ കഴിയാതെ വരുന്നവനും മനസ്സ് നിരുദ്ധമായി വിലയിക്കുമ്പോൾ അറിവിന് വിധേയനാവുന്നവനും) നിത്യപ്രകാശസ്വരൂപനും അജ്ഞാനാന്ധകാരം നശിപ്പിക്കുന്നവനുമായ പരമാത്മാവിനെ സ്മരിക്കണം. നേരത്തെ പറഞ്ഞു എന്നെ സ്മരിക്കണമെന്ന്. ഇപ്പോൾ പറയുന്നു പരമാത്മാവിനെ സ്മരിക്കണമെന്ന്. ആ പരമാത്മാവ് ചിന്തനത്തിന്റെ മാധ്യമം തത്ത്വസ്ഥിതനായ മഹാപുരുഷൻ (ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ) ആണെന്നു താല്പര്യം.

പ്രയാണകാലേ മനസാചലേന ഭക്ത്യായുക്തോ
യോഗബലേനചൈവ
ഭ്രുവോർമധ്യേ പ്രാണമാവേശ്യ സമ്യക് സ തം പരം
പുരുഷമുപൈതി ദിവ്യം -10

നിരന്തരം പരമാത്മാവിനെ സ്മരിക്കുന്ന ഭക്തിയുക്തനായ പുരുഷൻ പ്രയാണകാലത്തിൽ അതായത് മനസ്സിന്റെ വിലീനാവസ്ഥയിൽ യോഗബലം കൊണ്ട് ബുദ്ധിയെ സ്ഥിരമാക്കി പുരികക്കൊടികളുടെ നടുവിൽ പ്രാണനെ നന്നായി ഉറപ്പിച്ച് പരമാത്മാവിന്റെ ദിവ്യപദത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. അങ്ങനെ പ്രവേശിക്കുന്നത് പ്രാണനേയും അപാനനേയും സമീകരിച്ചും ഉള്ളിൽ ഉദ്വേഗമില്ലാതെയും സത്ത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളെ ശാന്തമാക്കിയും വേണം. അങ്ങനെ പ്രവേശിക്കുന്ന ആൾ ഒരിക്കലും

വിസ്മൃതനാവുന്നില്ല. പ്രയാണകാലത്തിൽ പരമാത്മാവ് എങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു എന്ന ഏഴാം ചോദ്യത്തിന്റെ സമാധാനമാണിത്. ഭക്തൻ നേടുന്ന പരമപദത്തിന്റെ സ്വരൂപം വീണ്ടും വർണ്ണിക്കുന്നു.

യദക്ഷരം വേദതവിദോ വദന്തി വിശന്തിയദ്യതയോ വീതരാഗാഃ
യദിച്ഛന്തോ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി തത്തേപദം
സംഗ്രഹേണ പ്രവക്ഷ്യേ –11

വേദജ്ഞന്മാർ - അറിയാത്ത തത്ത്വത്തെ നേരിട്ടറിയുന്ന ജ്ഞാനികൾ ഏതു പരമപദത്തെയാണോ അക്ഷരം അഥവാ അക്ഷയം എന്നു വ്യവഹരിക്കുന്നത്, വിരക്തരായ മഹാത്മാക്കൾ എവിടെ പ്രവേശിക്കാനാണോ പ്രയത്നിക്കുന്നത്, സാധകൻ ഏതു സ്ഥാനത്തെത്താനാണോ ബ്രഹ്മചര്യ വ്രതമനുഷ്ഠിക്കുന്നത് ആ പദത്തെപ്പറ്റി ഞാൻ നിന്നോടു സംഗ്രഹിച്ചു പറയാം. സംഭോഗേച്ഛയെ നിയന്ത്രിക്കൽ മാത്രമല്ല ബ്രഹ്മചര്യം. ബാഹ്യവിഷയങ്ങളിൽ നിന്നും മനസ്സിനെ പിന്തിരിപ്പിച്ച് സർവേന്ദ്രിയങ്ങളും നിയന്ത്രിക്കുന്നതാണു ബ്രഹ്മചര്യം. ആ സ്ഥാനം നേടിയെടുക്കേണ്ടതെങ്ങനെ എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

സർവദ്വാരാണി സംയമ്യ മനോ ഹൃദി നിരുധ്യ ച
മുർധ്ന്യാധായാത്മനഃ പ്രാണമാസ്ഥിതോ യോഗധാരാണാം–12

എല്ലാം ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും വാതിലുകൾ അടച്ച് വാസനകൾക്കു വിരാമമിട്ട് മനസ്സിനെ ഹൃദയത്തിൽ ഉറപ്പിച്ച് ധ്യാനിച്ച് പ്രാണനെ–അഥവാ അന്തഃകരണ വ്യാപാരങ്ങളെ മസ്തിഷ്കത്തിൽ (ബുദ്ധിയിൽ) നിരോധിച്ച് യോഗചര്യങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച് (പരമഗതി പ്രാപിക്കണം).

ഓമിത്യേകാക്ഷരം ബ്രഹ്മ വ്യാഹരൻ മാമനുസ്മരൻ
യഃ പ്രയാതി ത്യജൻദേഹം സ യാതി പരമാംഗതിം –13

മരണവേളയിൽ, അക്ഷയബ്രഹ്മത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന 'ഓം' എന്ന പ്രണവാക്ഷരം ജപിച്ചുകൊണ്ട് എന്നെ സ്മരിക്കുന്ന പുരുഷൻ പരമഗതി പ്രാപിക്കും. യോഗേശ്വരനും, പരമതത്ത്വത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന മഹാപുരുഷനും സദ്ഗുരുവുമായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തനിക്കു തുല്യരാണ്. പരമഗതി പ്രാപിക്കുന്നവർ എന്നും അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. 'ഓം' എന്നു ജപിക്കാനാണ് അല്ലാതെ 'കൃഷ്ണ'

‘കൃഷ്ണ’ എന്നു ജപിക്കാനല്ല ഇവിടെ ആവശ്യപ്പെട്ടത്. പിൽക്കാലത്ത് കൃഷ്ണനാമജപവും പ്രചാരത്തിലായെന്നേ ഉള്ളു. ഉറച്ച വിശ്വാസത്തോടെ പരമാത്മ സ്മരണയോടെ എന്തു ജപിച്ചാലും ഭഗവാൻ അതിനു ഫലം നൽകുക തന്നെ ചെയ്യും.

ഭഗവാൻ ശിവൻ, രാമനാമം ജപിക്കുന്നതിന്റെ ആവശ്യകതയെപ്പറ്റി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. യോഗികൾ ഏതിൽ രമിക്കുന്നുവോ അതാണു രാമനാമം. ‘രാ ഔർ മ കേ ബീച് മേം കബീരാ രഹാ ലുകായ്’ = കബീറിന് (ജീവൻ മുക്തനായ ഭക്തകവി) ‘രാ’ ‘മ’ എന്നീ അക്ഷരങ്ങളുടെ മധ്യത്തിൽ തന്നെ ഉറച്ചു നിൽക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഓങ്കാരത്തിന് ഊന്നൽ നൽകുന്നു. (ഓഅഹം സ ഓമ ആ ഉണ്മ എന്റെ ഉള്ളിലാണ്) വെളിയിൽ തിരഞ്ഞാൽ അതു ലഭിക്കയില്ല. ഈ ഓങ്കാരവും ആ പരംപൊരുളിനെ പരിചയപ്പെടുത്തിയിട്ട് ശാന്തമായിത്തീരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ ആ പ്രഭുവിന്റെ പേരുകൾ അസംഖ്യമാണ്. എന്നാൽ ജപിക്കാൻ എളുപ്പമായതും പരമാത്മസ്മരണം ഉണർത്തുന്നതും ശ്വാസഗതിക്ക് അനുയോജ്യവും ആയ ഒരു ചെറിയ നാമം അവയിൽ നിന്നു ഭക്തനു തെരഞ്ഞെടുക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ പേരുകൾക്കനുസരണമായി നിരവധി ദേവതകൾ ഉണ്ടെന്ന് കരുതുന്നതു മൗഢ്യമാണ്. അനേകം ദേവീദേവന്മാരെപ്പറ്റിയുള്ള സങ്കല്പം സാധകനെ ലക്ഷ്യത്തിൽ നിന്നു വഴി തെറ്റിക്കാനേ ഇടയാക്കൂ.

പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു പറയുമായിരുന്നു - ‘എന്റെ രൂപം നോക്കുക എന്നിട്ട് ശ്രദ്ധയോടെ രണ്ടോ രണ്ടരയോ അക്ഷരമുള്ള ഏതെങ്കിലും ഒരു ഈശ്വരനാമം ജപിച്ച് അതിന്റെ അർത്ഥമനുസരിച്ച് ആത്മസ്വരൂപത്തെ ധ്യാനിക്കൂ’ ധ്യാനിക്കുന്നത് സദ്ഗുരുവിനെ ത്തന്നെയാകട്ടെ. നിങ്ങൾ രാമന്റെയോ കൃഷ്ണന്റേയോ അഥവാ വിരക്തനായ ഏതെങ്കിലും മഹാത്മാവിന്റെയോ ചിത്രമോ (വീതരാഗവിഷയം വാ ചിത്തം - പതഞ്ജലി യോഗസൂത്രം 1-37) അതുമല്ലെങ്കിൽ മനസിന് ഇഷ്ടപ്പെട്ട ഒരു രൂപമോ (യഥാഭിമതധ്യാ നാദ്വാ - പാ. യോ. സൂ 1-39) ധ്യാന വിഷയമാക്കൂ. പരമാത്മൻ ധ്യാനഅനുഭവത്തിൽ നിങ്ങളെ വഴികാട്ടും. സമകാലികനായ ഒരു സദ്ഗുരുവിനെ നിർദ്ദേശിക്കും. ആ സദ്ഗുരുവിന്റെ ശിക്ഷണത്തിൽ നിങ്ങൾ ക്രമേണ പ്രകൃതിയുടെ അപ്പുറത്തെത്തിച്ചേരും. ഞാനും

(അഡഗഡാനന്ദ) തുടക്കത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചിത്രമാണു ധ്യാനത്തിനുപയോഗിച്ചത്. പൂജ്യ പരമാനന്ദഗുരുവിന്റെ ശിക്ഷണം കിട്ടിയതോടെ എന്റെ വികൽപ്പങ്ങളും ശാന്തമായി.

തുടക്കക്കാരായ സാധകർ നാമജപം നടത്തും എന്നാൽ മഹാപുരുഷന്റെ സ്വരൂപം ഉള്ളിൽ ഉറയ്ക്കുകയില്ല. ഏതെങ്കിലും ഒരു അന്യദേവതയുടെ രൂപമായിരിക്കും ഉള്ളിൽ. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഈ ഏർപ്പാടിന് എതിരായിരുന്നു. സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെ ഏതെങ്കിലും മഹാപുരുഷനെ ശരണം പ്രാപിക്കാനാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്. പുണ്യപുരുഷാർത്ഥം പൂർണ്ണമാവുമ്പോൾ കുതർക്കങ്ങൾ ശമിച്ച് യഥാർത്ഥക്രിയയിൽ പരമാത്മധ്യാനത്തിൽ പ്രവേശിക്കും. ഓംകാര ജപത്തോടെ പരമാത്മസ്വരൂപനായ ഗുരുവിനെ നിരന്തരം സ്മരിച്ച് മനസു നിരോധിക്കുക. അപ്പോൾ ശരീരബന്ധം ഇല്ലാതാവും. സാധാരണ മരണം ശരീരത്തിന്റെ അന്ത്യമല്ല.

അനന്യചേതാഃ സതതം യോ മാം സ്മരതി നിത്യശഃ
തസ്യാഹം സുലഭഃ പാർത്ഥ! നിത്യയുക്തസ്യ യോഗിനഃ –14

ഹേ! പാർത്ഥ! അനന്യ ചേതസായി – ഞാനൊഴിച്ച് മററാരും ചിത്തത്തിലില്ലാതെ, എന്നെ എക്കാലവും സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് എന്നോട് എപ്പോഴും ചേർന്നിരിക്കുന്ന യോഗിക്ക് ഞാൻ എപ്പോഴും സുലഭനാകുന്നു. അങ്ങനെ സുലഭനായാൽ ഭക്തന് എന്തു പ്രയോജനമാണുണ്ടാവുക?

മാമുപേത്യ പുനർജന്മ ദുഃഖാലയമശാശ്വതം
നാപ്നുവന്തി മഹാത്മാനഃ സംസിദ്ധിം പരമാംഗതാഃ –15

എന്നെ പ്രാപിക്കുന്ന മഹാമാത്മാക്കൾ ദുഃഖത്തിന്റെ ഇരിപ്പിടവും ക്ഷണഭംഗുരവുമായ പുനർജന്മം ഉണ്ടാകാനിടയാകാതെ പരമസിദ്ധി നേടുന്നു. അപ്പോൾ പുനർജന്മത്തിന്റെ അതിര് എവിടെയാണ്?

ആബ്രഹ്മഭുവനാല്ലോകാഃ പുനരാവർത്തിനോർജ്ജുന!
മാമുപേത്യ തു കൗന്തേയ! പുനർജന്മ ന വിദ്യതേ –16

അർജ്ജുനാ! ഈ ലോകത്തിൽ ബ്രഹ്മാവു മുതൽ പുഴുക്കളും പൂമ്പാററകളും വരെയുള്ള എല്ലാ ജീവികളുടേയും ജീവിതം

ആവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. ജനനമരണങ്ങൾ വീണ്ടും വീണ്ടും ഉണ്ടാകുന്നു എന്നർത്ഥം. എന്നാൽ കുന്തീപുത്രാ! എന്നോടു ചേരുന്നവർക്ക് പുനർജന്മം ഉണ്ടാവുകയേ ഇല്ല.

ധർമ്മ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ലോക ലോകാന്തരങ്ങളെപ്പററിയുള്ള സങ്കല്പം, ഈശ്വരമാർഗ്ഗത്തിലേ വിഭൂതികളെപ്പററിയുള്ള പ്രതീകാത്മകമായ പ്രസ്താവമാണ്. വാസ്തവത്തിൽ അന്തരീക്ഷത്തിൽ അട്ടയും പുഴുക്കളുമുള്ള നരക ഗർത്തമോ സുഖവാസ കേന്ദ്രമായ സ്വർഗ്ഗമോ ഇല്ല. ദൈവീകസമ്പത്തുള്ള മനുഷ്യർ ദേവന്മാരും ആസുരീസമ്പത്തുള്ളവർ അസുരന്മാരുമാകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണനോട് അടുത്ത ബന്ധമുള്ള കംസൻ രാക്ഷസനും ബാണൻ അസുരനും ആയിട്ടാണല്ലോ പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ജീവാത്മാവ് മനസ്സിനോടും പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളോടും ചേർ ന്ന് ജന്മജന്മാന്തര സംസ്കാരത്തിന് അനുസൃതമായി പുതിയ ശരീരങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നു. അമരന്മാർ എന്നു കരുതപ്പെടുന്ന ദേവന്മാർക്കു പോലും മരണമുണ്ട്. ദേവത്വം ലഭിച്ചവർ പുണ്യം ക്ഷയിക്കുമ്പോൾ മർത്ത്യലോകത്തേക്കു മടങ്ങുന്നതായി ഗീതയിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഇതിനേക്കാൾ വലിയ കുറവ് ഉണ്ടാകാനുണ്ടോ? ദേവശരീരം കിട്ടിയാലും ഫലമില്ല. സഞ്ചിത പുണ്യങ്ങൾ തീരുമ്പോൾ തിരിച്ചു വരണമല്ലോ. ദേവലോകം, മൃഗലോകം, കീടലോകം തുടങ്ങിയവയെല്ലാം ഭോഗ ലോകങ്ങളാണ്. എന്നാൽ സാധനകളിലൂടെ പരമധാമത്തിലെത്തുന്നവർ മടങ്ങി വരില്ല. ഇക്കാര്യം ഉപനിഷത്തിലും രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

യദാസർവേ പ്രമുച്യന്തേ കാമാ യേഽസ്യ ഹൃദസ്ഥിതാഃ
അഥ മർത്യോ മൃതോ ഭവത്യത്ര ബ്രഹ്മസമശ്നതേ.
കഠോപനിഷത് 2/3-14

(ഹൃദയത്തിലുള്ള എല്ലാ കാമനകളും വേരോടെ നശിക്കുമ്പോൾ മരണധർമ്മാവായ മനുഷ്യൻ അമരനായിത്തീരുന്നു. അപ്പോൾ മനുഷ്യജന്മത്തിൽ തന്നെ ബ്രഹ്മാനന്ദം അനുഭവിക്കാനും ഇടയാകുന്നു.)

ബ്രഹ്മാവിനു പോലും മരണമുണ്ടോ എന്നൊരു ചോദ്യം ഇവിടെ ഉണ്ടായേക്കാം. മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ പ്രജാപതിയെപ്പററി

പ്രതിപാദിക്കുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. 'ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയോടെ ബുദ്ധി ഒരു യന്ത്രം മാത്രമായിത്തീരുന്നു' എന്ന്. അതിലൂടെ പരമാത്മാവു വ്യക്തമായിത്തീരുന്നു. ഇത്തരം മഹാപുരുഷന്മാരിലൂടെയാണ് യജ്ഞവിധികൾഉണ്ടായത്. ബ്രഹ്മാവിന്റെ സ്ഥിതി ലഭിക്കുന്ന ആളും മാററത്തിനു വിധേയനാണ്.

പരമാത്മാവ് ഏതു മഹാപുരുഷനിലൂടെയാണോ വ്യക്തമാവുന്നത് ആ മഹാപുരുഷന്റെ ബുദ്ധി മററുള്ളവർക്ക് ഉപദേശം നൽകുന്നതും ഉപകാരം ചെയ്യുന്നതുമാകയാൽ ബ്രഹ്മാവിനു തുല്യമായി കരുതപ്പെടുന്നു. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കുശേഷം ബുദ്ധി പരമാത്മാവിന്റേതാകയാൽ ബ്രഹ്മാവെന്നു കരുതാനാവില്ല. എന്നാൽ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കു മുമ്പ് സാധനകൾ നടത്തുമ്പോൾ ബുദ്ധിയെ ബ്രഹ്മാവായിക്കരുതാം. രാമചരിതമാനസത്തിൽ ബുദ്ധിയെ അജനായും (ബ്രഹ്മാവായും)മനസിനെ ചന്ദ്രനായും മററും ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുമുണ്ട്.

എന്നാൽ സാധാരണ മനുഷ്യരുടെ ബുദ്ധിയെ ബ്രഹ്മാവായി കരുതാനാവില്ല. ബുദ്ധി പരമാത്മാവിലേക്ക് പ്രവേശിച്ചു തുടങ്ങുമ്പോഴേ ബ്രഹ്മാവായി പരിഗണിക്കാനുള്ള യോഗ്യത ഉണ്ടാവുകയുള്ളു. ബ്രഹ്മാവിന് നാലു മുഖങ്ങൾ (നാലു വിഭാഗങ്ങൾ) ഉണ്ട്. ബ്രഹ്മവിത്ത്, ബ്രഹ്മവിദ്വരൻ, ബ്രഹ്മവീദ്വരീയാൻ, ബ്രഹ്മവിദ്വരിഷ്ഠൻ എന്നിങ്ങനെ. ആദ്യമായി ബുദ്ധി ബ്രഹ്മ വിദ്യയോട് ചേരുന്നസമയ ത്ത് ഉണ്ടാകുന്ന അറിവ് ബ്രഹ്മവിത്ത് (ബ്രഹ്മത്തിന്റെ വിത്ത്) ബ്രഹ്മവിദ്യയോടു കൂടുതൽ അവഗാഹം നേടിയ ശ്രേഷ്ഠമായ ബുദ്ധിയെ ബ്രഹ്മവിദ്വരൻ എന്നും ബ്രഹ്മവിദ്യയുടെ ഉന്നത ശ്രേണിയിലെത്തി അതിനെ നിയന്ത്രിക്കയും ചലിപ്പിക്കയും ചെയ്യുന്ന ബുദ്ധിയെ ബ്രഹ്മവിദ്വരീയാൻ എന്നും പറയുന്നു. -

പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന ബുദ്ധിയാകട്ടെ ബ്രഹ്മവിദ്വരിഷ്ഠൻ എന്ന പേരിലും അറിയപ്പെടുന്നു. ഇതുവരെയേ ബുദ്ധി സ്വതന്ത്രമായി നിലനില്ക്കുന്നുള്ളു. പരമാത്മാവും ബുദ്ധിയും ഇതുവരെ മാത്രമാണു പ്രത്യേകമായി വർത്തിക്കുന്നത്. പ്രകൃതിയുടെ അതിർത്തിയിലാണിപ്പോൾ ബുദ്ധി. അതു പ്രകാശസ്വരൂപത്തിലേക്കു കടക്കുമ്പോൾ പ്രകാശതന്മയമാകുന്നു. അവിദ്യയിൽ കഴിയുമ്പോൾ

ഉണർവില്ലാത്തതായി ഭവിക്കുന്നു. ഇതുതന്നെയാണ് ഇരുളും വെളിച്ചവുമായും അഥവാ രാത്രിയും പകലുമായും ചിത്രീകരിക്കപ്പെടുന്നത്.

ബുദ്ധി മായയുടെ ഇരുളിൽ നിന്ന് ദിവ്യത്വത്തിന്റെ പ്രകാശത്തിലേക്കു കടക്കുമ്പോൾ അചേതനങ്ങൾ സചേതനങ്ങളായിത്തീരുന്നു. ബുദ്ധി അവിദ്യയാകുന്ന രാത്രിയിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ സചേതനങ്ങൾ അചേതനങ്ങളായിത്തീരുന്നു. നിശ്ചയാത്മികമായ ബുദ്ധി അപ്പോൾ സംശയാത്മികമായി മാറുന്നു. സ്വരൂപത്തിലേക്കു കടക്കാനുള്ള ശ്രമം അതോടെ വിഫലമാകുന്നു.

ഇതാണു ബ്രഹ്മാവിന്റെ രാത്രിയും പകലും. പകൽ വെളിച്ചത്തിൽ ബുദ്ധിയുടെ ഒരായിരം പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഈശ്വരീയമായ പ്രകാശം വന്നു വീഴുന്നു. അവിദ്യയുടെ രാത്രിയിൽ പ്രവർത്തനമണ്ഡലങ്ങൾ ഇരുളിൽ മുങ്ങുന്നു.

ശുഭവും അശുഭവും വിദ്യയും അവിദ്യയും - എന്നീ വിരുദ്ധ പ്രവൃത്തികൾ ശാന്തമാകുമ്പോൾ അതായത് ദിനരാത്രങ്ങളിലെ ചേതനാചേതങ്ങളാകുന്ന ഭൂതങ്ങൾ (സങ്കല്പ പ്രവാഹങ്ങൾ) നഷ്ടമാകുമ്പോൾ ആ അവ്യക്തബുദ്ധിയുടെ അപ്പുറത്തുള്ള ശാശ്വതമായ അവ്യക്തഭാവം അഥവാ സനാതന ഭാവം പ്രാപ്തമാകുന്നു. അത് പീന്നിടൊരിക്കലും നഷ്ടമാകുന്നില്ല.

ബുദ്ധിയുടെ മേൽ പ്രസ്താവിച്ച നാലവസ്ഥകൾക്ക് അപ്പുറമെത്തിയ ആളാണു മഹാപുരുഷൻ. അവിടെ ബുദ്ധി യന്ത്രതുല്യമായി പരമാത്മാവിന്റെ ഭാഗമായിത്തീരുന്നു. ഉപദേശവും പ്രേരണയും നൽകുന്നതുകൊണ്ട് അത് പിന്നെയും ബുദ്ധി എന്നു വ്യവഹരിക്കപ്പെടുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിലെത്തിയാൽ പിന്നെ പുനർജന്മം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. എന്നാൽ ഇതിനു മുമ്പുള്ള അവസ്ഥയിലെ ബുദ്ധി (ബ്രഹ്മാവ്) പുനർജന്മത്തിനു വിധേയമത്രേ. ഈ വിഷയത്തിൽ വീണ്ടും വെളിച്ചം പരത്താൻ ഇനിയും ശ്രമിക്കുന്നു.

സഹസ്രയുഗപര്യന്തമഹര്യദ് ബ്രഹ്മണോ വിദു ഃ
രാത്രിംയുഗ സഹസ്രാന്താം തേഹോരാത്രവിദോ ജനാ ഃ-17

ആയിരം ചതുർയുഗം വീതമാണ് ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഓരോ

പകലും ഓരോ രാത്രിയും എന്നറിയുന്ന അറിവ് അപൂർണ്ണമായ അറിവാകുന്നു.

ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പകലും രാത്രിയും വിദ്യയുടേയും അവിദ്യയുടേയും പ്രതീകമാണ്. ബ്രഹ്മവിദ്യയോടു ചേർന്ന ബുദ്ധി ബ്രഹ്മാവിന്റെ ആദ്യഘട്ടമാണ്. ബ്രഹ്മവിദ്വരിഷ്ഠയായ ബുദ്ധി ബ്രഹ്മാവിന്റെ പരമ കാഷ്ഠയും. വിദ്യാസഹിതയായ ബുദ്ധിയാണു ബ്രഹ്മാവിന്റെ ദിവസം. വിദ്യ പ്രവർത്തന നിരതമാകുമ്പോൾ യോഗി പരമ സ്വരൂപത്തിലേക്കു പുരോഗമിക്കുന്നു. അന്തഃകരണത്തിന്റെ ആയിരക്കണക്കിനു പ്രവൃത്തികളിൽ ഈശ്വരശക്തി അനുക്രമം വന്നു നിറയുന്നു. അതുപോലെ അവിദ്യയുടെ രാത്രിയാവുമ്പോൾ അന്തഃകരണത്തിന്റെ ആയിരക്കണക്കിനു പ്രവൃത്തികളിൽ മായയുടെ ദ്വന്ദ്വങ്ങൾ നിറയുന്നു. പ്രകാശത്തിന്റെയും ഇരുട്ടിന്റേയും അതിർത്തി ഇതാണ്. ഇതിനു ശേഷം അവിദ്യയോ വിദ്യയോ നിലനില്ക്കുന്നില്ല. അപ്പോൾ പരമാത്മാവ് വിദിതനാകുന്നു. അവിദ്യയുടെ രാത്രിയും വിദ്യയുടെ പകലും എപ്പോഴൊക്കെ അവസാനിക്കയും ആരംഭിക്കയും ചെയ്യുന്നു എന്നറിയുന്ന യോഗികൾ കാലത്തിന്റെ തത്ത്വം അറിയുന്നവരാണ്.

പണ്ഡിതന്മാർ പണ്ട് അന്തരംഗത്തെ ചിത്തം എന്നും ചിലപ്പോൾ ബുദ്ധി എന്നും വിളിച്ചിരുന്നു. കാലാന്തരത്തിൽ മനസ്, ബുദ്ധി, ചിത്തം, അഹങ്കാരം എന്ന് നാലു വിധത്തിൽ അന്തഃകരണത്തെ വിഭജിച്ച് വ്യവഹരിക്കാൻ തുടങ്ങി. വാസ്തവത്തിൽ അന്തഃകരണ വൃത്തികൾ അനന്തമാണ്. ബുദ്ധിയിൽ അവിദ്യയുടെ ഇരവും വിദ്യയുടെ പകലും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇതാണ് ബ്രഹ്മാവിന്റെ രാപകലുകൾ. ജഗദ്രൂപിയായ രാത്രിയിൽ എല്ലാ ജീവന്മാരും അചേതനങ്ങളായിത്തീർന്നു പോകുന്നു. പ്രകൃതിയിൽ വിഹരിക്കുന്ന അവരുടെ ബുദ്ധിക്ക് പ്രകാശ സ്വരൂപനായ പരമാത്മാവിനെ കാണാനാവില്ല. യോഗം അനുഷ്ഠിക്കുന്ന സാധകന്മാർ ഉണർന്ന് പരമാത്മ സ്വരൂപത്തിലേക്കു പുരോഗമിക്കുന്നു. ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റി ഗോസ്വാമി തുളസീദാസ് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു:

കബഹും ദിവസ് മഹം നിബിഡതമ് കബഹും പ്രഗട് പതംഗ്
ബിനസഇ ഉപജഇ ഗ്യാൻ ജിമി പാള കുസംഗ് സുസംഗ്

തുളസീരാമായണം 4/15

(സൂര്യൻ ഉദിച്ചുയരുമ്പോൾ വെളിച്ചം പരക്കുകയും സൂര്യൻ അദൃശ്യനാവുമ്പോൾ ഇരുട്ടു പരക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുപോലെ സൽസംഗത്തിലൂടെ ജ്ഞാനം പ്രകാശിക്കയും ദുസ്സംഗത്തിലൂടെ അജ്ഞത ഉള്ളിൽ നിറയുകയും ചെയ്യുന്നു.) വിദ്യയോടുകൂടിയ ബുദ്ധി ചീത്ത സംസർഗ്ഗം മൂലം അവിദ്യയിലും പിന്നീട് സൽസംഗംകൊണ്ട് വിദ്യയിലും ആമഗ്നമാകുന്നു. ഈ കയറ്റവും ഇറക്കവും ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിവരെ നീണ്ടു നില്ക്കുന്നു. ലക്ഷ്യം പ്രാപിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ബുദ്ധിയില്ല, ബ്രഹ്മാവില്ല, രാത്രിയില്ല, പകലുമില്ല. ഇതാണു ബ്രഹ്മാവിന്റെ ദിനരാത്രങ്ങളുടെ പ്രത്യേകത. എങ്ങും ആയിരക്കണക്കിനു വർഷം നീളമുള്ള രാത്രിയില്ല. ആയിരക്കണക്കിനു ചതുർയുഗങ്ങൾ നീണ്ട പകലുമില്ല. നാലുമുഖമുള്ള ബ്രഹ്മാവ് എങ്ങുമില്ല. അതു വെറും ഭാവനയാണ്. ബുദ്ധിയുടെ മുൻപ്രസ്താവിച്ച നാല് അവസ്ഥകളാണ് ബ്രഹ്മാവിന്റെ ശിരസുകളായി വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. അതുപോലെ അന്തഃകരണത്തിന്റെ നാലു പ്രവൃത്തികൾ മാത്രമാണു ചതുർയുഗങ്ങൾ. ഇക്കാര്യം അറിയുന്ന യോഗികൾ കാലഭേദത്തേയും കാലത്തിന് അതീതനായ വിരാട് പുരുഷനേയും അറിയുന്നു. വിദ്യയുടേയും അവിദ്യയുടേയും പ്രത്യേകതകളെ വീണ്ടും വിശദീകരിക്കുന്നു.

അവ്യക്താദ്വ്യക്തയഃ സർവാ ഃ പ്രഭവന്ത്യഹരാഗമേ
രാത്ര്യാഗമേ പ്രലീയന്തേ തത്രൈവാവ്യക്തസംജ്ഞകേ –18

ബ്രഹ്മാവിന്റെ ദിവസം തുടങ്ങുമ്പോൾ അതായത് ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ എല്ലാ പ്രാണികളും അവ്യക്തബുദ്ധിയുടെ വെളിച്ചത്തിൽ ഉണരുന്നു. രാത്രികാലത്തിൽ അദൃശ്യമായ ആ അവ്യക്തബുദ്ധിയിൽ അവർ ഉറങ്ങുന്നു. എന്തെന്നാൽ ജാഗൃതിയുടെ സൂക്ഷ്മതത്ത്വം അപ്പോൾ നിശ്ചലവും നിശ്ചേതനവുമായിപ്പോകുന്നു. അവർക്ക് അവിദ്യയുടെ ഇരുട്ടിൽ സ്വരൂപം സ്പഷ്ടമായിക്കാണാൻ പറ്റുന്നില്ല. ഉണരുന്നതിനും ഉറങ്ങുന്നതിനും ആധാരം ഈ ബുദ്ധി തന്നെ. അത് ദൃഷ്ടിഗോചരമാകാതെ ആളുകളിൽ അവ്യക്തമായി സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു.

ഭൂതഗ്രാമഃ സ ഏവായം ഭൂത്വാ ഭൂത്വാ പ്രലീയതേ
രാത്ര്യാഗമേവശ ഃ പാർത്ഥ! പ്രഭവത്യഹ രാഗമേ –19

ഹേ! പാർത്ഥ! എല്ലാ പ്രാണികളും ഇപ്രകാരം ഉണർന്നു

കഴിഞ്ഞാലും പ്രകൃതിയുടെ ശക്തിയാൽ വിവശരായി അവിദ്യയാകുന്ന രാത്രി ആരംഭിക്കുന്നതോടെ ചേതന മങ്ങികടക്കാനിടയാകുന്നു. ജീവിതലക്ഷ്യമെന്തെന്ന് അവർക്ക് അറിയാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. പകൽ ആരംഭിക്കുമ്പോൾ വീണ്ടും അവർ ഉണരുന്നു. ബുദ്ധിയുള്ളിടത്തോളം കാലം ഇങ്ങനെ വിദ്യയും അവിദ്യയും വന്നും പോയുമിരിക്കും. ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ സാധകനെ മഹാപുരുഷനെന്നു കരുതാനാവില്ല.

പരസ്തസ്മാത്തു ഭാവോന്യോവ്യക്തോവ്യക്താത്സനാതന :
യഃ സ സർവേഷു ഭൂതേഷു നശ്യത്സു ന വിനശ്യതി -20

ബുദ്ധി (ബ്രഹ്മാവ്) അവ്യക്തമാണ്. അതിനെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾകൊണ്ടു കാണാനാവില്ല. ഇതിന്റെ അപ്പുറത്താണ് സനാതനമായ അവ്യക്തഭാവം. ഭൂതങ്ങൾ നഷ്ടമായാലും ആ അവ്യക്തഭാവം നഷ്ടമാവില്ല. വിദ്യയുടെ പകലിൽ ഉണരുന്നതും അവിദ്യയുടെ ഇരവിൽ മയങ്ങി വീഴുന്നതുമായ അവ്യക്തമായ ബുദ്ധി (ബ്രഹ്മാവ്) നാശമടഞ്ഞാലും സനാതനമായ അവ്യക്തഭാവം അവശേഷിക്കും. അതിനു സംശയമില്ല. ബുദ്ധിയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഉയർച്ചയും താഴ്ചയും അവസാനിക്കുമ്പോൾ സനാതനമായ അവ്യക്തഭാവം അഥവാ പരമധാമം ഉപലബ്ധമാകുന്നു. ബുദ്ധി ആ ഭാവത്തിൽ ലയിക്കയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെ വിലയിക്കുമ്പോൾ സനാതനഭാവം മാത്രം ശേഷിക്കുന്നു.

അവ്യക്തോക്ഷര ഇത്യുക്തസ്തമാഹുഃ പരമാം ഗതിം
യം പ്രാപ്യ ന നിവർത്തന്തേ തദ്ധാമ പരമം മമ -21

ആ സനാതനമായ അവ്യക്തഭാവത്തിന് അക്ഷരം (നശിക്കാത്തത്) എന്നും പറയുന്നു. തന്റെ ആ പരമധാമത്തിലെത്തിയാൽ മനുഷ്യൻ പിന്നെ പിന്നോട്ടു വരുന്നില്ല. പുനർജന്മവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ആ പരമധാമത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റി തുടർന്നു പറയുന്നു.

പുരുഷഃ സ പരഃ പാർത്ഥ! ഭക്ത്യാലഭ്യസ്ത്വനന്യയാ
യസ്യാന്തഃ സ്ഥാനി ഭൂതാനി യേന സർവമിദം തതം -22

പാർത്ഥാ! സകലചരാചരങ്ങളേയും ഉള്ളിൽ വഹിക്കുന്ന - എമ്പാടും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന സനാതനവും അവ്യക്തവുമായ

ബ്രഹ്മത്തെ അനന്യഭക്തിയോടെ ഭജിച്ചാൽ ആർക്കും പ്രാപിക്കാം. അങ്ങനെ പുനർജന്മത്തെ അതിജീവിക്കുന്ന കാലത്തെപ്പറ്റി ഇനി പറയുന്നു.

യത്ര കാലേത്വനാവൃത്തിമാവൃത്തിം ചൈവ യോഗിനഃ
പ്രയാതാ യാന്തി തം കാലം വക്ഷ്യാമി ഭരതർഷഭ ! –23

ഹേ അർജ്ജുനാ ! യോഗികൾ ശരീരത്യാഗത്തിനു ശേഷം പുനർജന്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാത്തതും പ്രവേശിക്കുന്നതും ഏതേതു കാലത്തിലാണെന്ന് ഇനി വിവരിക്കാം.

അഗ്നിർജ്യോതിരഹ ഃ ശുക്ലഃ ഷൺമാസാ ഉത്തരായണം
തത്ര പ്രയാതാ ഗച്ഛന്തി ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മവിദോ ജനാഃ –24

ശരീരത്യാഗം ചെയ്യുമ്പോൾ ജ്യോതിർമയമായ അഗ്നി ജ്വലിക്കയും പകലിന്റെ പ്രകാശം പ്രസരിക്കയും സൂര്യൻ പ്രകാശിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിലോ ശുക്ല പക്ഷത്തിലെ ചന്ദ്രൻ ഉദിച്ചുയർന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലോ ഉത്തരായണത്തിലെ മേഘരഹിതമായ ആകാശം കാണപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിലോ മരണം സംഭവിക്കയാണെങ്കിൽ അങ്ങനെയുള്ള ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ യോഗിയുടെ ആത്മാവ് ബ്രഹ്മത്തോടു ചേരും.

അഗ്നി ബ്രഹ്മതേജസ്സിന്റെ പ്രതീകമാണ്. പകൽ വിദ്യയുടെ വെളിച്ചത്തിന്റെയും ശുക്ലപക്ഷം നിർമ്മലതയുടെ ദ്യോതകമാണ്. വിവേകം, വൈരാഗ്യം, ശമം, ദമം, തേജസ്സ്, പ്രജ്ഞ എന്നിവയാണ് 'ഷൺമാസം' കൊണ്ട് സൂചിപ്പിക്കപ്പെടുന്നത്. ഊർധ്വരേതസ്സിന്റെ അവസ്ഥയാണ് ഉത്തരായണം. പ്രകൃതിക്കപ്പുറത്തുള്ള ഈ അവസ്ഥയിൽ എത്തിയ ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളായ യോഗികൾ ബ്രഹ്മത്വം പ്രാപിക്കുന്നു. അവർക്ക് പിന്നെ പുനർജന്മമില്ല. എന്നാൽ അനന്യചിന്തയോടെ ധ്യാനനിരതരായി കഴിയുന്ന യോഗിമാർക്ക് സാധന പൂർണ്ണമാകാതിരിക്കയും ബ്രഹ്മത്വം ലഭിക്കാതിരിക്കയും ചെയ്യുമ്പോൾ എന്തവസ്ഥയാണുണ്ടാകുന്നത്ഃ എന്ന സംശയത്തിന് ഇനി മറുപടി പറയുന്നു.

ധൂമോ രാത്രിസ്തഥാകൃഷ്ണഃ ഷൺമാസാ ദക്ഷിണായനം
തത്ര ചാന്ദ്രമസം ജ്യോതിർ യോഗീ പ്രാപ്യ നിവർത്തതേ–25

പ്രയാണകാലത്ത് യാഗാഗ്നി പുകകൊണ്ടു മറയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടു ണ്ടെങ്കിൽ അവിദ്യയുടെ ഇരുൾ പരന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ചന്ദ്രൻ ക്ഷീണിതനാകുന്ന കൃഷ്ണപക്ഷമാണെങ്കിൽ കാമക്രോധ ലോഭമോഹ മദമാത്സര്യങ്ങളാകുന്ന ദക്ഷിണായനമാണെങ്കിൽ ബാഹ്യ വ്യാപാരതല്പരനായ അങ്ങനെയുള്ള യോഗിക്ക് വീണ്ടും ജന്മം എടുക്കേണ്ടതായി വരുന്നു. അപ്പോൾ ശരീരം നഷ്ടമാകുന്ന തിനോടൊപ്പം സാധനയും നഷ്ടപ്പെടുമോ? ഇതിനു മറുപടി യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നു.

ശുക്ലകൃഷ്ണേ ഗതീ ഹ്യേതേ ജഗതഃ ശാശ്വതേ മതേ
ഏകയാ യാത്യനാവൃത്തി മന്യയാവർത്തതേ പുനഃ -26

മേൽ പരാമർശിച്ച ശുക്ലപക്ഷത്തിലൂടെയും കൃഷ്ണപക്ഷത്തിലൂടെയും നടത്തുന്ന യാത്രകളിലും അനുഷ്ഠിച്ച സാധനകൾ ശാശ്വതമാകുന്നു അത് ഒരിക്കലും നശിക്കയില്ല. ഇവയിൽ ശുക്ല പക്ഷത്തിലൂടെ യാത്ര ചെയ്യുന്നവർ താമസിയാതെ പരഗതി പ്രാപിക്കുന്നു. രണ്ടാമത്തെ അവസ്ഥയിൽ (കൃഷ്ണ പക്ഷത്തിൽ) വെളിച്ചമില്ലാത്ത ഇരുണ്ട വഴികളിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്നവർക്ക് വീണ്ടും ജന്മമെടുക്കേണ്ടതായി വരുന്നു. പൂർണ്ണമായ വെളിച്ചം ലഭിക്കുന്നതുവരെ ഈശ്വര ഭജനം നടത്തേണ്ടതായും വരുന്നു. അതിനാൽ നിരന്തരം സാധനയനുഷ്ഠിക്കാൻ അർജ്ജുനനോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നു.

നൈതേ സൃതീപാർത്ഥ ജാനൻ യോഗീ മൂഹ്യതി കശ്ചന
തസ്മാത് സർവേ ഷു കാലേഷു യോഗയുക്തോ ഭവാർജ്ജുന!–27

ഹേ! പാർത്ഥാ! ഈ മാർഗ്ഗങ്ങളെപ്പറ്റി മനസ്സിലാക്കിയ യോഗികൾ ഭ്രമത്തിനു വിധേയരാവുന്നില്ല. പൂർണ്ണപ്രകാശം ലഭിക്കുമ്പോൾ ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തി ഉണ്ടാകുമെന്നും പ്രകാശം മങ്ങിയാലും അടുത്ത ജന്മത്തിൽ, നേരത്തെ ചെയ്ത സാധനകൾ നഷ്ടപ്പെടാതെ തുടർന്നും സാധനകൾ ചെയ്ത് ലക്ഷ്യം നേടാമെന്നും അവർ അറിയുന്നു. രണ്ടു ഗതികളും ശാശ്വതമാണ്. അതിനാൽ അർജ്ജുനാ! ഏതവസ്ഥയിലും സാധനകൾ തുടരെ ചെയ്ത് യോഗയുക്തനാവുക.

വേദേഷു യജ്ഞേഷു തപഃസു ചൈവ
ദാനേഷു യത്പുണ്യഫലം പ്രദിഷ്ടം
അത്യേതി തത് സർവ്വമിദം വിദിത്വാ
യോഗീ പരം സ്ഥാനമുപൈതി ചാദ്യം. –28

വേദം, തപസ്സ്, ദാനം എന്നിവയുടെ സദ്ഫലങ്ങൾകൊണ്ട് യോഗി പരമപദത്തിലെത്തുന്നു. അവിദിതനായ പരമാത്മാവിനെ പറ്റിയുള്ള ജ്ഞാനമാണു വേദം. അവിദിത തത്ത്വം വിദിതമായിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ആര് എന്തിനെ അറിയാൻ ? തത്ത്വങ്ങൾ അറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ വേദം കൊണ്ടെന്തു ഫലം? എന്തെന്നാൽ അപ്പോൾ ജ്ഞാതാവ് ജ്ഞേയമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ നിന്ന് അഭിന്നനായിത്തീരുമല്ലോ. യജ്ഞത്തിന് നിയതക്രിയകൾ ആവശ്യമാണ്. എന്നാൽ ബ്രഹ്മ തത്ത്വം അറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ആർക്കുവേണ്ടി യജ്ഞം നടത്തണം? മനസ്സിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും ലക്ഷ്യത്തിന് അനുരൂപമായി തപിപ്പിക്കുന്നതാണു തപസ്സ്. ലക്ഷ്യം പ്രാപിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ എന്തിനു തപസു ചെയ്യണം? മനസാ വാചാ കർമ്മണാ സർവ്വസ്വവും സമർപ്പിക്കുന്നതാണു ദാനം. ഇതിന്റെ എല്ലാം ഫലം പരമാത്മപ്രാപ്തിയാണ്. ഫലം ലഭിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ യജ്ഞാദികൾ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല. യോഗി യജ്ഞ തപോദാനങ്ങളെ അതിജീവിച്ച് പരമപദം പ്രാപിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കയാണല്ലോ.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ അർജ്ജുനൻ ഭഗവാനോട് ഏഴു ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചു. ബ്രഹ്മം എന്ത്? അദ്ധ്യാത്മം എന്ത്? എന്താണു പൂർണ്ണമായ കർമ്മം? അധിദൈവം എന്ത്? അധിഭൂതം എന്ത്? അധിയജ്ഞൻ ആര്? അന്ത്യകാലത്ത് അങ്ങ് വിസ്മൃതിക്കു വിധേയനാകാതെ അറിയപ്പെടുന്നതെങ്ങനെ? ഇവയാണാ ഏഴു ചോദ്യങ്ങൾ? ഇവയ്ക്ക് ശ്രീകൃഷ്ണൻ മറുപടി പറഞ്ഞു.

ഒരിക്കലും നശിക്കാത്തതേതോ അതാണു ബ്രഹ്മം. മായയിൽ നിന്നു വിടുതൽ നേടി ആത്മാവിന്റെ ആധിപത്യത്തിൽ വരുന്നതാണ് അദ്ധ്യാത്മം. ശുഭവും അശുഭവുമായ സംസ്കാരങ്ങളിൽ

നിന്നുളവാകുന്ന വികാരഭൂതങ്ങളുടെ ഭാവങ്ങളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കാനുള്ള പ്രവർത്തനമാണു കർമ്മം. പ്രപഞ്ചവസ്തുക്കളുടെ നാശത്തിനുള്ള മാധ്യമമാണ് അധിഭൂതം. പരമപുരുഷൻ തന്നെ അധിദൈവം യജ്ഞങ്ങളെല്ലാം എവിടെ വിലയംകൊള്ളുന്നുവോ ആ യോഗേശ്വരൻ അധിയജ്ഞനായും അറിയപ്പെടുന്നു. അനന്യഭക്തിയോടെ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപം എപ്പോഴും ധ്യാനിക്കുകയാണ് പരമാത്മാവിനെ അറിയാനുള്ള ഏകമാർഗ്ഗം. മനസ്സിന്റെ നിരോധവും നിരുദ്ധമായ മനസ്സിന്റെ വിലയവുമാണ് അന്തകാലം. ശരീരം വീണ്ടുമുണ്ടാകാനുള്ള മാധ്യമം അതോടെ നഷ്ടമാവുന്നു. ആ സമയത്ത് പരമഭാവത്തിൽ പ്രവേശിക്കാൻ സാധിക്കുന്നു. പിന്നെ ജന്മ മുണ്ടാവുകയില്ല.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്മരണത്തിനു പ്രധാന്യം കൊടുത്തുകൊണ്ട് 'എന്നെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് യുദ്ധം ചെയ്യുക' എന്ന് അർജ്ജുനനോടു പറഞ്ഞു. സ്മരണവും യുദ്ധവും ഏകകാലത്തിൽ നടക്കുമോ? നടക്കും. 'ജയ ഗോപാല' 'ജയ കൃഷ്ണ' എന്ന് ഉരുവിട്ടുകൊണ്ട് ആയുധ പ്രയോഗം നടത്താനെന്താ വിഷമം. യോഗനിഷ്ഠനായിരുന്ന് പരമാത്മാവിനെ നിരന്തരം ധ്യാനിക്കുന്ന അവസ്ഥയിലെത്തിയ ഒരാൾക്ക് പിന്നെ യുദ്ധം ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യമെന്ത്? അപ്പോൾ ഇത് ഭൗതികമായ യുദ്ധമല്ലെന്ന് വ്യക്തം. കാമലോഭാദി ശത്രുക്കളോടു നടത്തുന്ന ആന്തരികയുദ്ധമാണിവിടെ പ്രതിപാദ്യം. ഈ ശത്രുക്കൾ ഈശ്വര സ്മരണത്തിനെതിരാണ്. ഈശ്വര സ്മരണത്തോടെ ഈ ശത്രുക്കളെ കീഴടക്കാനാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നത്. പരമഗതിക്കുള്ള മാർഗ്ഗമാണത്.

ഈ പരമഗതിക്കു വേണ്ടി അർജ്ജുനാ, നീ 'ഓം' എന്നു ജപിക്കുകയും എന്റെ രൂപം ധ്യാനിക്കുകയും ചെയ്യുക. നാമവും രൂപവും ഈശ്വരധ്യാനത്തിന്റെ താക്കോലാണ്.

പുനർജന്മത്തെപ്പറ്റി ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വ്യക്തമായ വിശദീകരണമുണ്ട്. ബ്രഹ്മാവു മുതൽ അണുജീവി വരെ പുനർജന്മത്തിനു വിധേയമാണ്. സകല ചരാചരങ്ങളും നശിച്ചാലും

എന്റെ അവ്യക്തമായ അവസ്ഥ സമാപ്തമാകുന്നില്ല എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

യോഗനിഷ്ഠയിൽ പ്രവേശിച്ചവർക്ക് രണ്ടു ഗതിയുണ്ട്. പൂർണ്ണമായ വെളിച്ചം ലഭിച്ച ഷഡൈശ്വര്യ സമ്പന്നരായ യോഗികൾ ശുക്ലപക്ഷത്തിലൂടെ പരമഗതി നേടുന്നു. യോഗ നിഷ്ഠയിൽ തെറ്റുകൾ പറ്റിയവർ കൃഷ്ണപക്ഷത്തിലൂടെ അതായത് ഇരുളിന്റെ വഴിയിലൂടെ ജീവിതാന്ത്യം വരിച്ചശേഷം വീണ്ടും ജനിക്കാനിടയാകുന്നു. എന്നാൽ പൂർവ്വജന്മത്തിൽ നടത്തിയ സാധനകൾ ഭംഗിയായി പൂർത്തിയാക്കുന്നതോടെ ഇവരും പരമഗതിക്ക് അർഹരാകുന്നുണ്ട്.

നേരത്തെ തന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്, കുറച്ചു സാധനകൾ ചെയ്താൽ തന്നെ ജന്മ മരണ ഭയത്തിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെടാമെന്ന്. ചെയ്യുന്ന സാധനകൾ ഒരിക്കലും നഷ്ടമാകുന്നില്ല. രണ്ടു വഴികളും ശാശ്വതഫലമുളവാക്കും. മുമ്പും പിമ്പും എന്ന വ്യാത്യാസമേ ഉള്ളു. ഇക്കാര്യം അറിയുന്നവരാരും യോഗചര്യയിൽ നിന്നു പിന്മാറുകയില്ല. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ പരമഗതി ഇടയ്ക്കിടെ ചിത്രീകരിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. അവ്യക്തം, അക്ഷയം, അക്ഷരം എന്നീ നാമങ്ങളാൽ നാശമില്ലാത്ത അവസ്ഥയാണല്ലോ പരമഗതി.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ 'അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗോ'
നാമ അഷ്ടമോ അദ്ധ്യായ || 8 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗ ശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗം' എന്ന എട്ടാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ
ഭാഷ്യേ 'അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗോ' നാമാഷ്ടമോ അദ്ധ്യായ||8 ||

ശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'അക്ഷര ബ്രഹ്മയോഗം' എന്ന എട്ടാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ നവമോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി ഒമ്പതാമദ്ധ്യായം)

ആറുവരെ അദ്ധ്യായങ്ങൾ യോഗത്തെ അനുക്രമം വിശ്ലേഷണം ചെയ്യാനാണുപയോഗിച്ചത്. യോഗശബ്ദത്തിന്റെ ശുദ്ധമായ അർത്ഥം യജ്ഞപ്രക്രിയ എന്നാണ്. യജ്ഞമാകട്ടെ, പരമപദ പ്രാപ്തിക്കു യോഗ്യത നേടാനുള്ള ആചരണ വിധികളുടെ ആകെത്തുകയാണ്. ചരാചരാത്മകമായ ജഗത്താണ് ഹോമസാമഗ്രി. മനോനിരോധം, മനോലയം എന്നിവയിലൂടെ അമൃത തത്ത്വം അറിയാറാവും. യജ്ഞം പൂർത്തിയാവുമ്പോൾ ജ്ഞാനിയായിത്തീരുന്ന യോഗി സനാതന തത്ത്വത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മവുമായുള്ള സാമ്യാവസ്ഥയാണു യോഗം. യജ്ഞത്തിലെ കാര്യകലാപങ്ങളാണു കർമ്മം. എട്ടാമദ്ധ്യായത്തിലാകട്ടെ, ബ്രഹ്മം, സമ്പൂർണ്ണ കർമ്മം, സമ്പൂർണ്ണ അദ്ധ്യാത്മം, സമ്പൂർണ്ണ അധിദൈവം, അധിഭൂതം അധിയജ്ഞം എന്നിവയോടു കൂടിയ യോഗേശ്വരനെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവർക്ക് അറിയാൻ കഴിയുന്നതായി പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു.

പ്രസ്തുത അദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ യോഗയുക്തനായ പുരുഷന്റെ ഐശ്വര്യം എപ്രകാരമെന്നു വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. എല്ലാററിലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നെങ്കിലും ആ പുരുഷൻ എങ്ങനെ നിർലേപനായിക്കഴിയുന്നു എന്നും എല്ലാം നടത്തുന്ന ആളാണെങ്കിലും എങ്ങനെ അകർത്താവായിക്കഴിയുന്നു എന്നും വിശദീകരിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. അങ്ങനെ പുരുഷന്റെ സ്വഭാവത്തിലും പ്രഭാവത്തിലും വെളിച്ചം വീശിയിട്ട് ദേവതകളെ അവഗണിച്ച് അനന്യ ഭക്തിയോടെ പരമപുരുഷനെ ശരണം പ്രാപിക്കാൻ ആഹ്വാനം ചെയ്യുകയുമുണ്ടായി.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച–

ഇദം തു തേ ഗുഹ്യതമം പ്രവക്ഷ്യാമ്യനസൂയവേ
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനസഹിതം യഞ്ജ്ഞാത്വാ
മോക്ഷ്യസേശുഭാത് –1

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. 'അർജ്ജുനാ, അസൂയരഹിതനായ നിനക്ക് ഈ പരമഗോപനീയമായ ജ്ഞാനത്തെ വിജ്ഞാനത്തോടൊപ്പം ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കു ശേഷം മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ജീവിതരീതി എങ്ങനെയെന്നും അവർ

ഒരേ സമയത്ത് തന്നെ വിവിധ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നത് ഏതുവിധമെന്നും എല്ലാവർക്കും ഉണർവുണ്ടാക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്നും ഞാൻ വിശദീകരിക്കാം. ഈ ജ്ഞാന വിജ്ഞാനങ്ങൾ നേരിട്ടു മനസിലാക്കിയാൽ ദുഃഖമയമായ സംസാരത്തിൽനിന്ന് മുക്തനാകാം. ഈ ജ്ഞാനത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തെപ്പററി പറയുന്നു.

രാജവിദ്യാ രാജഗുഹ്യം പവിത്രമിദമുത്തമം
പ്രത്യക്ഷാവഗമം ധർമ്മ്യം സുസുഖം കർത്തുമവ്യയം –2

വിജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയ ഈ ജ്ഞാനം എല്ലാ വിദ്യകളുടെയും രാജാവാണ്. വിദ്യ എന്നതിന് ഭാഷാ ജ്ഞാനമെന്നോ വിദ്യാഭ്യാസമെന്നോ അല്ല അർത്ഥം.(വിദ്യാ ഹി കാ ബ്രഹ്മഗതി പ്രദായാ) യാതൊന്നാണോ ബ്രഹ്മഗതിയെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നത് അതാണ് വിദ്യ. വഴിയിൽ ഐശ്വര്യം, സിദ്ധി, പ്രകൃതി എന്നിവയാൽ തടസ്സമുണ്ടായാൽ അവിദ്യ വിജയിച്ചു എന്നാണതിനർത്ഥം. (സാ

വിദ്യാ യാ വിമുക്തയേ) വിദ്യയാണു മുക്തിക്കു കരണം. വിദ്യ നിശ്ചയമായും മനുഷ്യർക്കു മംഗളം പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. ഗോപനീയ വിഷയങ്ങളിൽ പ്രധാനമാണിത്. അവിദ്യയ്ക്കും വിദ്യയ്ക്കുമുള്ള മറ മാററുമ്പോൾ 'യോഗം' ഉറയ്ക്കുകയും രാജവിദ്യ പ്രയോഗക്ഷമമാവുകയും ചെയ്യും. ഇത് അത്യന്തം പവിത്രവും ഉത്തമവും പ്രത്യക്ഷഫലദായകവുമാണ്. 'ഇവിടെ പ്രവർത്തിക്കുക. അവിടെ തന്നെ ഫലം നേടുക' എന്ന മട്ടിൽ നേരിട്ടു ഫലം നൽകുമെന്നു ചുരുക്കം. ഈ ജന്മം സാധന ചെയ്താൽ അടുത്ത ജന്മം ഫലം കിട്ടും എന്നത് അന്ധവിശ്വാസമല്ല. വിജ്ഞാന സഹിതമായ ജ്ഞാനം സരളവും അവിനാശിയുമാണ്.

സാധനകൾ മുടങ്ങിയാലും ഇത് ഈ ജന്മത്തിലല്ലെങ്കിൽ അടുത്ത ജന്മത്തിൽ ഫലം തരുമെന്നുള്ളതു തീർച്ചയാണ്. പരമഗതി പല ജന്മങ്ങൾ കഴിഞ്ഞേ ലഭിക്കൂ എന്നുവരാം. നിരന്തരം ശ്രദ്ധാപൂർവം നടത്തുന്ന സാധന നശിക്കയില്ല. അതു സൽഫലം നൽകുക തന്നെ ചെയ്യും.

യോഗേശ്വരൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു യോഗത്തിന്റെ ആരംഭമാകുന്ന ബീജത്തിന് ഒരു കാലത്തും നാശം സംഭവിക്കുന്നില്ല. ഇത് ജനനമരണദുഃഖങ്ങളിൽ നിന്നും രക്ഷിക്കും എന്ന്. ആറാം അദ്ധ്യായത്തിൽ അർജ്ജുനൻ ചോദിച്ചു. ഭഗവാൻ, സാധനകൾ ശിഥിലമായി പോയ സാധകന്റെ ഗതി എന്താണെന്ന്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. ആ സാധകന്റെ സാധന എത്രയുണ്ടോ അത് ഒരു കാലത്തും നശിക്കുകയില്ല വീണ്ടും എപ്പോൾ വേണമെങ്കിലും ഏതു ജന്മത്തിലും നിറുത്തിയ ഇടത്തിൽ നിന്നും തുടങ്ങാം. അങ്ങനെ പരമഗതി പ്രാപിക്കാം. അതു തന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇവിടെയും പറയുന്നു. ഈ സാധന വിനാശം ഇല്ലാത്തതും സുലഭവും ആണ്. എന്നാൽ ശ്രദ്ധയോടെ ചെയ്യണം എന്ന്.

അശ്രദ്ദധാനാഃ പുരുഷാ ധർമ്മസ്യാസ്യ പരംതപ!
അപ്രാപ്യ മാം നിവർത്തന്തേ മൃത്യു സംസാരവർത്മനി -3

ശത്രുക്കളെ തപിപ്പിക്കുന്ന അർജ്ജുനാ! പരമാത്മാവിൽ മനസുറപ്പിക്കാതെ അശ്രദ്ധനായി ധർമ്മം ആചരിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്ന പുരുഷൻ എന്നെ പ്രാപിക്കാതെ സംസാരദുഃഖത്തിൽ പെട്ടു കഷ്ടപ്പെടാനിടയാകുന്നു. അതിനാൽ സാധനകൾ ശ്രദ്ധയോടെ

അനുഷ്ഠിക്കണം. അപ്പോൾ അർജ്ജുനൻ ഒരു സംശയം ചോദിക്കുന്നു എന്നാൽ അവിടുന്ന് ഈ ഭൗതികജീവിതത്തിന്റെ അപ്പുറത്തുളള ആളാണോ?

മയാ തതമിദം സർവ്വം ജഗദവ്യക്തമൂർത്തിനാ
മത്സ്ഥാനി സർവഭൂതാനി ന ചാഹം തേഷ്വവസ്ഥിതഃ -4

എന്റെ അവ്യക്ത സ്വരൂപം ലോകം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചിരിക്കയാണ്. എല്ലാ പ്രാണികളും എന്നിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ഞാൻ അവയിലല്ല സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. ഞാൻ അവ്യക്ത സ്വരൂപത്തിലാണു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. മഹാപുരുഷന്മാർ ആ അവ്യക്ത രൂപത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്തുകൊണ്ടാണ് സംസാരിക്കുന്നത്. തുടരുന്നു :-

ന ച മത്സ്ഥാനി ഭൂതാനി പശ്യമേ യോഗമൈശ്വരം
ഭൂതഭൃന്ന ച ഭൂതസ്ഥോ മമാത്മാ ഭൂതഭാവനഃ -5

വാസ്തവത്തിൽ പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത് എന്നിലാണ്. എന്തെന്നാൽ പ്രകൃതിയെ ആശ്രയിച്ചു കഴിയുന്ന മരണ ധർമ്മികളാണവ. എന്നാൽ എന്റെ യോഗമായയുടെ ഐശ്വര്യം നോക്കുക. ജീവികളെ സൃഷ്ടിക്കയും പോഷിപ്പിക്കയും ചെയ്യുന്ന എന്റെ ആത്മാവ് ആ ഭൂതങ്ങളിലല്ല. സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. ഞാൻ ആത്മസ്വരൂപനാകയാൽ ആ ഭൂതങ്ങളിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നവനല്ല. ഇതു തന്നെ യോഗത്തിന്റെ പ്രഭാവം. ഇക്കാര്യം സ്പഷ്ടമാക്കാൻ യോഗേശ്വരൻ ഒരു ദൃഷ്ടാന്തം കൂടി പറയുന്നു.

യഥാകാശസ്ഥിതോ നിത്യം വായുഃ സർവത്രഗോ മഹാൻ
തഥാ സർവാണി ഭൂതാനി മത്സ്ഥാനീത്യുപധാരയ -6

ആകാശത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന വായു ആകാശത്തിൽ തന്നെ വിലയം പ്രാപിക്കുന്നു. അത് ആകാശത്തെ മലിനമാക്കുന്നില്ല. അതുപോലെ എല്ലാ ഭൂതങ്ങളും എന്നിലാണു സ്ഥിതിചെയ്യുതെന്നറിയുക. എന്നാൽ ഞാൻ ആകാശം പോലെ നിർലേപനാണ്. ആർക്കും എന്നെ മലിനനാക്കാൻ സാധ്യമല്ല. ഇതാണു യോഗിയുടെ മഹത്ത്വം. യോഗി എന്തുചെയ്യുന്നു എന്നത് ഇനി പറയുന്നു.

സർവഭൂതാനി കൗന്തേയ! പ്രകൃതിം യാന്തി മാമികാം
കല്പക്ഷയേ പുനസ്താനി കല്പാദൗ വിസൃജാമ്യഹം -7

അർജ്ജുനാ! കല്പാന്തകാലത്തിൽ എല്ലാ ചരാചരങ്ങളും എന്റെ സ്വഭാവത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. പിന്നീട് അടുത്ത കല്പം തുടങ്ങുമ്പോൾ ഞാൻ അവയെ വീണ്ടും സൃഷ്ടിക്കുന്നു. അവ നേരത്തേ ഉണ്ടായിരുന്നവ തന്നെ. എന്നാൽ വികൃതമായിപ്പോയി അവയെ ഞാൻ വീണ്ടും സൃഷ്ടിക്കുന്നു. പരിഷ്കരിക്കുന്നു. അചേതന വസ്തുക്കളെ ഞാൻ ചേതന വസ്തുക്കളാക്കുന്നു. ഉത്ഥാനോന്മുഖമായ ഈ പരിവർത്തനം കല്പത്തിന്റെ താലപര്യമാണ്. ആസുരീസമ്പത്തിൽ നിന്ന് പുരുഷൻ ദൈവീകസമ്പത്തിലേക്കു കടക്കുന്നതിനെ ആണ് കല്പത്തിന്റെ ആരംഭം എന്നു പറയുന്നത്. ഈശ്വരഭാവത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിനെ കല്പത്തിന്റെ അവസാനമെന്നും പറയുന്നു. സ്വകർമ്മങ്ങൾ അവസാനിപ്പിച്ചിട്ട് കല്പം സമാപ്തമാകുന്നു. ഭജനത്തിന്റെ തുടക്കം കല്പാരംഭവും ഭജനത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠ കല്പാന്ത്യവുമാണ്. ഓരോരുത്തരുടേയും ആത്മാവ് രാഗദ്വേഷങ്ങളിൽ നിന്നു മുക്തമായി സ്വന്തം ശാശ്വതരൂപത്തിലെത്തി സ്ഥിരമായിരിക്കുന്നതിനെയാണ് 'അവർ എന്റെ പ്രകൃതിയെ പ്രാപിച്ചു' എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത്.

പ്രകൃതിയുടെ വിലയത്തിനുശേഷം സ്വരൂപത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന മഹാപുരുഷന്മാരുടെ അവസ്ഥ എന്താണ്? അവരിൽ പ്രകൃതിയുടെ സ്വാധീനം ബാക്കിയുണ്ടോ? ഇല്ല. മൂന്നാമദ്ധ്യായം മുപ്പത്തിമൂന്നാം ശ്ലോകത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ 'സർവ്വ പ്രാണികളും പ്രകൃതിക്കനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്ന'തായി അഭിപ്രായ പ്പെട്ടിരുന്നല്ലോ. അവരുടെ മേൽ പ്രകൃതിയുടെ ഗുണങ്ങൾ സമ്മർദ്ദം ചെലുത്തുന്നതുകൊണ്ട് അതനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കാനേ അവർക്കു കഴിയൂ. ആ ശ്ലോകത്തിൽ ജ്ഞാനികൾ പോലും പ്രകൃതിക്കു വിധേയരായിത്തന്നെ പ്രവർത്തിക്കുന്നതായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇതു പിന്നാലെ വരുന്നവരുടെ നന്മയ്ക്കാണെന്നൊരു വ്യത്യാസമുണ്ട്. എന്നാൽ പൂർണ്ണജ്ഞാനിയായ മഹാപുരുഷനാകട്ടെ സ്വരൂപത്തിലെത്തിയതിനാൽ പ്രകൃതിയുടെ സ്വാധീനത്തിനു വിധേയനാകുന്നില്ല. കല്പാന്തത്തിൽ എല്ലാവരും മഹാപുരു ഷന്മാരുടെ അവസ്ഥയിലെത്തുന്നു. ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി അടുത്ത

ശ്ലോകത്തിൽ കൂടുതൽ വെളിച്ചം വീശുന്നു.

പ്രകൃതിം സ്വാമവഷ്ടഭ്യ വിസൃജാമി പുനഃ പുനഃ
ഭൂതഗ്രാമമിമം കൃത്സ്നമവശം പ്രകൃതേർവശാത് –8

പ്രകൃതിയിലെ ഗുണങ്ങൾക്കു വിധേയരായി ഓരോരുത്തരുടേയും സ്വഭാവമനുസരിച്ച് പ്രവർത്തനം നടത്തുന്ന സകലജീവികളേയും സ്വപ്രകൃതിയിൽ ഉറച്ചുനിന്നുകൊണ്ട് ഞാൻ (വിസൃജാമി) വീണ്ടും വീണ്ടും സൃഷ്ടിക്കുന്നു. എന്നിട്ട് സ്വരൂപത്തിലേക്കു പുരോഗമിക്കാൻ അവരെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു. അങ്ങനെ എല്ലാവരും നിശ്ചിത കർമ്മങ്ങളുമായി ബന്ധിക്കപ്പെടുന്നു.

ന ച മാം താനി കർമ്മാണി നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ !
ഉദാസീനവദാസീനമസക്തം തേഷു കർമ്മസു –9

മഹാപുരുഷന്മാരുടെ കർമ്മപദ്ധതി അലൗകികമാണെന്ന് യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ 4/9ൽ (ജന്മ കർമ്മ ച ദിവ്യം മേ) എന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെയും അദ്ദേഹം പറയുന്നു. 'ഹേ! ധനഞ്ജയ! ഞാൻ അദൃശ്യനായി ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ എനിക്ക് യാതൊരു ആസക്തിയുമില്ല. ഉദാസീനനെന്ന മട്ടിൽ ഞാൻ ചെയ്യുന്ന കാര്യങ്ങൾ എന്നെ ഒരു വിധത്തിലും ബന്ധിക്കയില്ല. എന്തെന്നാൽ കർമ്മപരിണാമത്തിലെ ലക്ഷ്യത്തിൽ മാത്രമാണ് എന്റെ സ്ഥിതി. അതിനാൽ കർമ്മം ചെയ്യുന്ന കാര്യത്തിൽ എനിക്കു തിടുക്കമില്ല'.

ഇത് സ്വഭാവത്തോടു ചേർന്ന പ്രകൃതിയുടെ പ്രശ്നമായിരുന്നു. മഹാപുരുഷന്മാരുടെ പ്രവർത്തന ശൈലിയായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ പരമാത്മാവിന്റെ നേതൃത്വം കൊണ്ടുണ്ടായ മായ എന്താണെന്നു പറയുന്നു. അതും ഒരു കല്പമാകുന്നു.

മയാദ്ധ്യക്ഷേണ പ്രകൃതിഃ സൂയതേ സ ചരാചരം
ഹേതുനാനേന കൗന്തേയ! ജഗദ്വി പരിവർത്തതേ –10

എന്റെ അധ്യ ക്ഷതയിൽ അഥവാ ഉപസ്ഥിതിയിൽ എല്ലായിടത്തും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന നേതൃത്വം കൊണ്ട് ഈ മായ (ത്രിഗുണമയിയായ പ്രകൃതിയും അഷ്ടവിധമൂല പ്രകൃതിയും ചൈതന്യവും ചേർന്ന പ്രതിഭാസം) ചരാചരാത്മകമായ ജഗത്തിനെ

സൃഷ്ടിക്കുന്നു. മനുഷ്യർ ജനനമരണ ചക്രത്തിൽപെട്ടു നട്ടം തിരിയുന്നത് മായയുടെ ശക്തികൊണ്ടാണ്. കാലം പരിവർത്തനവിധേയമാകുന്ന ഈ ക്ഷുദ്രകല്പത്തിൽ എല്ലാം ചെയ്യുന്നതു ഞാനല്ല, പ്രകൃതിയാണ്. എന്നാൽ ഏഴാം ശ്ലോകത്തിൽ പരാമൃഷ്ടമായ കല്പത്തിൽ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കു വേണ്ടി ചെയ്യേണ്ട ആരാധന മഹാപുരുഷന്മാർ തന്നത്താൻ ചെയ്യുന്നു. എന്റെ നേതൃത്വം കൊണ്ട് പ്രകൃതി ചെയ്യുന്നത് ശരീര പരിവർത്തനം. കാലപരിവർത്തനം, യുഗപരിവർത്തനം എന്നീ ക്ഷണിക പരിവർ ത്തങ്ങളാണ്. എന്റെ സ്വാധീനം എവിടെയും വ്യാപ്തമാണെങ്കിലും മൂഢന്മാർ എന്നെ അറിയുന്നില്ല. എങ്ങനെയെന്നാൽ -

അവജാനന്തി മാം മൂഢാ മാനുഷീം തനുമാശ്രിതം
പരംഭാവമജാനന്തോ മമഭൂതമഹേശ്വരം -11

സകല ഭൂതരാശിയുടേയും അധിപതിയായ മഹേശ്വരൻ എന്ന നിലയിലുള്ള എന്റെ പരമഭാവത്തെ അറിയാത്ത മൂഢജനങ്ങൾ ശരീരമെടുത്ത ഒരു നിസ്സാരമനുഷ്യനായി എന്നെ കരുതുന്നു. സകല പ്രാണികളുടേയും ഈശ്വരന്മാരുടെ ഈശ്വരനെന്ന പരമഭാവത്തിലാണു ഞാൻ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. എന്നാൽ ബുദ്ധിശൂന്യരായ ആളുകൾ മനുഷ്യരൂപമെടുത്ത എന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. എന്നെ അവർ മനുഷ്യനെന്നു വിളിക്കുന്നു. അവരെ കുറ്റം പറഞ്ഞിട്ടു കാര്യമില്ല. അവർ മഹാപുരുഷന്മാരെ നോക്കുമ്പോൾ ശരീരം മാത്രമല്ലേ കാണുന്നുള്ളു. അതിനാൽ ഈശ്വരഭാവത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുകയാണെന്ന് സാധാരണ ജനങ്ങൾ എങ്ങനെ അറിയും? അതിനു കാരണം എന്തെന്നു വിവരിക്കുന്നു.

മോഘാശാ മോഘ കർമ്മാണോ മോഘജ്ഞാനാ വിചേതസഃ
രാക്ഷസീമാസുരീം ചൈവ പ്രകൃതിം മോഹിനീം ശ്രിതാഃ -12

കടമകൾ നിറവേറ്റാൻ വിഷമമാണെന്നുള്ള നിരാശയും കർമ്മം നിഷ്ഫലവും ബന്ധനകാരിയുമാണെന്നുള്ള ചിന്തയും പ്രയോജനരഹിതമായ അറിവും വച്ചു പുലർത്തുന്ന ഉത്സാഹ ശൂന്യരായ ആളുകൾ രാക്ഷസന്മാരെയും അസുരന്മാരെയും പോലെ മോഹിത ചിത്തരായിക്കഴിയുന്നു. മനസ്സിന്റെ സ്വഭാവമാണ്

അസുരത്വവും രാക്ഷസത്വവും. അത് ജാതിയോ കുലസ്വഭാവമോ അല്ല. അസുരസമ്പത്തിന്റെ ഉടമകൾ എന്നെ അറിയുന്നില്ല. എന്നാൽ മഹാത്മാക്കൾ എന്നെ അറിയുകയും ഭജിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മഹാത്മാനസ്തു മാം പാർത്ഥ! ദൈവീംപ്രകൃതിമാശ്രിതാഃ
ഭജന്ത്യനന്യ മനസോ ജ്ഞാത്വാ ഭൂതാദിമവ്യയം –13

എന്നാൽ ദൈവീകസമ്പത്തിനെ ആശ്രയിച്ചു കഴിയുന്ന മഹാത്മാക്കൾ എന്നെ സകലചരാചരങ്ങളുടേയും ആദി കാരണവും അവ്യക്തവും അക്ഷയവും ആയിക്കരുതി അനന്യ മനസോടെ അതായത് ഉള്ളിൽ മറ്റാർക്കും സ്ഥാനം കൊടുക്കാതെ എന്നിൽ മാത്രം വിശ്വാസമർപ്പിച്ച് നിരന്തരം ഭജനം നടത്തുന്നു.

സതതം കീർത്തയന്തോ മാം യതന്തശ്ച ദൃഢവ്രതാഃ
നമസ്യന്തശ്ച മാം ഭക്ത്യാ നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ –14

അവർ നിരന്തരകീർത്തനം എന്ന വ്രതത്തിൽ ഉറച്ചു നിന്നുകൊണ്ട് എന്റെ ഗുണങ്ങളെ എല്ലായ്പ്പോഴും അനുസ്മരിച്ച് ലക്ഷ്യം നേടാൻ ശ്രമിക്കയും എന്നെ നമസ്കരിച്ചും എന്നോടു ബന്ധപ്പെട്ടും അനന്യഭക്തിയോടെ ഉപാസന നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്തുതരം ഉപാസനയാണു നടത്തുന്നത്? നേരത്തേ യജ്ഞരൂപത്തിൽ വിവരിച്ച ഉപാസനകൾ തന്നെ. ആ ഉപാസന സമ്പ്രദായത്തെ യോഗേശ്വരൻ ഇവിടെ ആവർത്തിക്കുന്നു.

ജ്ഞാനയജ്ഞേന ചാപ്യന്യേ യജന്തോ മാമുപാസതേ
ഏകത്വേന പൃഥക്ത്വേന ബഹുധാ വിശ്വതോമുഖം –15

അവരിൽ ചിലർ സർവ്വവ്യാപിയും വിരാട് പുരുഷനുമായ എന്നെ ജ്ഞാനയജ്ഞത്താൽ ഉപാസിക്കുന്നു. അതായത് സ്വന്തം നേട്ടവും കോട്ടവും ശക്തിയും അറിഞ്ഞ് നിയതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു. മറ്റു ചിലർ ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരം നേടാൻ ഏകത്വഭാവനയോടെ എന്നെ ആരാധിക്കുന്നു. അവർ എന്നിൽ എല്ലാം സമർപ്പിച്ച് നിഷ്കാമസേവാ ഭാവത്തോടെ എന്നെ ഉപാസിക്കുന്നു. ഇവർ ഒരേ ആരാധനാ യജ്ഞം തന്നെ ഉയർന്നതും താഴ്ന്നതുമായ പല തട്ടുകളിൽ നിന്നു നടത്തുന്നു എന്നേ ഉള്ളു. യജ്ഞം തുടങ്ങുന്നത് സേവയിലൂടെയാണ്. ഇവരുടെ അനുഷ്ഠാനം എപ്രകാരമാണ്?

യോഗേശ്വരന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ അനുഷ്ഠാന രൂപത്തിലുള്ള ഈ യജ്ഞങ്ങൾ അദ്ദേഹം തന്നെയാണു ചെയ്യുന്നത്. ഒരു മഹാപുരുഷൻ തേരാളിയായില്ലെങ്കിൽ യജ്ഞത്തിന്റെ അപ്പുറത്തു ചെന്നെത്താനാവില്ല. സാധകന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ നില എവിടെ? ചെന്നെത്തേണ്ടതെവിടെ? എന്നെല്ലാം അറിയാൻ ആ മഹാപുരുഷന്റെ മാർഗ്ഗദർശിത്വം ആവശ്യമാണ്. വാസ്തവത്തിൽ ആരാണു യജ്ഞ കർത്താവ്?

അഹം ക്രതുരഹം യജ്ഞഃ സ്വധാഹമഹമൗഷധം
മന്ത്രോഹമഹമേവാജ്യമഹമഗ്നിരഹം ഹുതം **–16**

കർത്താവു ഞാൻ തന്നെ. നിങ്ങൾ കാര്യങ്ങൾ നടത്തുന്നു എങ്കിലും നിങ്ങളെ പ്രേരിപ്പിച്ച് പിന്നിൽ നിന്നു കാര്യങ്ങൾ നടത്തിക്കുന്നത് ഈ പരമാത്മാവാണ്. യജ്ഞകർത്താവു മാത്രമല്ല യജ്ഞവും ഞാൻ തന്നെ. യജ്ഞം ആചരണങ്ങളുട വിധിവിശേഷങ്ങളാണ്. യജ്ഞം മുഴുമിക്കുമ്പോൾ അതിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന സിദ്ധിയുടെ അമൃത് പാനം ചെയ്യുന്ന ആൾ സനാതനമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ ചെന്നെത്തുന്നു. ഞാൻ അതീതമായ അനന്തസംസ്കാരങ്ങളെ വിലയിപ്പിച്ചു സ്വധാമത്തിലെത്തിക്കുന്ന സ്വധയുമാണ്. അതായത് സംസാര മഹാരോഗം ചികിത്സിച്ചു ഭേദമാക്കാനുള്ള ഔഷധവും ഞാൻ തന്നെ. 'എന്നെ പ്രാപിച്ചാൽ ഈ രോഗ'ത്തിൽനിന്നു വിമുക്തി നേടാം. ഞാൻ മന്ത്രമാകുന്നു. മനസ്സിനെ ശ്വാസത്തിന്റെ അന്തരാളത്തിൽ നിരോധിക്കയാണെന്റെ കൃത്യം. ഈ നിരോധത്തിനു തീവ്രതയുണ്ടാക്കുന്ന ഹോമദ്രവ്യവും ഞാനാകുന്നു. എന്നിലെ അഗ്നിയുടെ പ്രകാശത്തിലാണ് എല്ലാ മനോവൃത്തികളും വിലയിക്കുന്നത്. ഹവനം അഥവാ സമർപ്പണവും ഞാൻ തന്നെ. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ 'ഞാൻ' 'ഞാൻ' എന്നാവർത്തിക്കുന്നതിന്റെ അർത്ഥം താൻ സ്വയം പ്രേരകന്റെ രൂപത്തിൽ സാധകന്റെ ആത്മാവുമായി ഐക്യം പ്രാപിച്ച് എല്ലാ യോഗകർമ്മങ്ങളും പൂർത്തിയാക്കുന്നു എന്നാണ്. ഈ പ്രക്രിയയെ ആണ് വിജ്ഞാനം എന്നു പറയുന്നത്. പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരുവിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഇഷ്ടദേവൻ സാരഥിയായ നമ്മുടെ ജീവിത രഥത്തെ മുന്നോട്ടു നയിച്ച് ശ്വാസനിയന്ത്രണം നടത്തുന്നതു വരെ ഭജനം ആരംഭിച്ചതായിത്തന്നെ കരുതാനാവില്ല. ആയിരം വട്ടം കണ്ണുപൂട്ടി ധ്യാനിച്ചാലും ശരീരത്തെ

നിരന്തരം പീഡിപ്പിച്ചാലും ഈശ്വര കൃപയില്ലാതെ ഒന്നും മംഗള പര്യവസായിയാവില്ല. എല്ലാം തന്നിൽ നിന്നാണുണ്ടാകുന്നതെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

പിതാഹമസ്യ ജഗതോ മാതാ ധാതാ പിതാമഹഃ
വേദ്യം പവിത്രമോങ്കാര ഋക്സാമ യജുരേവ ച –17

അർുജ്ജുനാ! ഞാൻ തന്നെയാണ് ഈ സമ്പൂർണ്ണ ജഗത്തിന്റെയും ധാതാവും മാതാവും (ധരിക്കുന്ന ആൾ) പിതാമഹനും (മൂലകാരണഭൂതനും) ആകുന്നു. എന്നിൽ ആർക്കും പ്രവേശിക്കാം. എല്ലാവർക്കും അറിയാൻ സാധിക്കുന്ന ഓങ്കാരമാണു ഞാൻ. സോഹം (അവൻ ഞാൻ തന്നെ) തത്വമസി (ബ്രഹ്മം നീ ആകുന്നു) എന്നീ ഉപനിഷത് വാകൃങ്ങൾ പര്യായങ്ങളാണ്. ഇങ്ങനെയെല്ലാം അറിയപ്പെടാൻ യോഗ്യമായ സ്വരൂപം ഞാൻ തന്നെ. ഋക്കും (സമ്പൂർണ്ണ പ്രാർത്ഥനകളും) സാമവും (സമത്വ പ്രക്രിയയും) യജുസും (യാഗവിധികളും) ഞാൻ തന്നെ. യോഗാനുഷ്ഠാനത്തിന് ഉതകുന്ന ഈ മൂന്ന് അംഗങ്ങളും എന്നിൽ നിന്നാണുണ്ടായത്.

ഗതിർ ഭർത്താ പ്രഭുഃ സാക്ഷീ നിവാസ ശരണം സുഹൃത്
പ്രഭവഃ പ്രലയഃ സ്ഥാനം നിധാനം ബീജമവ്യയം –18

അർജ്ജുനാ, ഞാൻ എല്ലാവരുടെയും പ്രാപ്തിസ്ഥാനമായ പരമഗതിയും ലോകത്തിന്റെ ഭരണപോഷണങ്ങൾ നടത്തുന്ന സ്വാമിയും ദ്രഷ്ടാവിന്റെ സ്ഥാനത്തുനിന്നുകൊണ്ട് എല്ലാവരേയും അറിയുന്നവനും സകലജീവികളുടെയും വാസസ്ഥാനവും അഖില ജനങ്ങൾക്കും ആശ്രയമായിട്ടുള്ളവനും എല്ലാവർക്കും പ്രിയപ്പെട്ട മിത്രവും വിലയസ്ഥാനവും അവിനാശിയായ കാരണവും ആകുന്നു. എവിടെചെന്നെത്താനാണോ ഒടുവിൽ ഏവരും ആഗ്രഹിക്കുന്നത് ആ വിഭൂതികളെല്ലാം ഞാൻ തന്നെയാകുന്നു.

തപാമ്യഹമഹം വർഷം നിഗൃഹ്ണാമ്യു ത്സൃജാമി ച
അമൃതംചൈവമൃത്യുശ്ച സദസച്ചാഹമർജ്ജുന! –19

ഞാൻ സൂര്യന്റെ രൂപത്തിൽ ലോകത്തെ തപിപ്പിക്കുന്നു. വർഷത്തിനാൽ കുളിർപ്പിക്കുന്നു. മൃത്യുവും മൃത്യുവിന്റെ അപ്പുറത്തുളള അമൃതതത്ത്വവും സത്തും അസത്തും ഞാൻ

തന്നെയാകുന്നു. പരമമായ പ്രകാശം നൽകുന്ന മഹാസൂര്യനാണു താനെന്നും തന്നെ അസത്തെന്നു കരുതി ഭജിക്കുന്നവർ മരണം വരിക്കുന്നു എന്ന് അർത്ഥം. ഈ പ്രകൃതം തുടരുന്നു.

ത്രൈവിദ്യാമാം സോമപാഃ പൂതപാപാ
യജ്ഞൈരിഷ്ട്വാ സ്വർഗ്ഗതിം പ്രാർത്ഥയന്തേ
തേ പുണ്യമാസാദ്യ സുരേന്ദ്രലോക -
മശ്നന്തി ദിവ്യാൻ ദിവി ദേവഭോഗാൻ **-20**

ആരാധനാ വിദ്യയുടെ മൂന്ന് അംഗങ്ങളായ ഋക്, യജു, സ്സാമങ്ങൾ, അതായത് പ്രാർത്ഥന, സമത്വ പ്രക്രിയ, യജ്ഞാചരണം എന്നിവയിൽ മുഴുകിയ സോമപാനികളായ പുണ്യവാന്മാർ പരമാത്മാവിനെ പൂജിച്ച് യജ്ഞാനുഷ്ഠാനത്തിലൂടെ സ്വർഗ്ഗസുഖം ആഗ്രഹിക്കുന്നു. സോമപന്മാർ എന്നാൽ ചന്ദ്രന്റെ മങ്ങിയ വെളിച്ചം മാത്രം ലഭിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നവർ എന്നർത്ഥം. ഇത് അനിത്യസുഖത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള കാമനയാണ്. ആ കാമന അവരെ മൃതുവിലേക്കു നയിക്കുന്നു. അവർ പുനർജനി നേടുകയും ചെയ്യുന്നു. അവർ നിയത വിധികളനുസരിച്ചു പൂജിക്കുന്നെങ്കിലും സ്വർഗ്ഗത്തെയാണാഗ്രഹിക്കുന്നത്. സ്വന്തം പുണ്യത്തിന്റെ ഫലമായി ഇന്ദ്രലോകത്തെന്നുന്ന അവർ ദേവതകളുടെ ദിവ്യഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ ഈ ഭോഗങ്ങളും എന്റെ സംഭാവന തന്നെ.

തേ തം ഭുക്ത്വാ സ്വർഗ്ഗ ലോകം വിശാലം
ക്ഷീണേ പുണ്യേ മർത്ത്യ ലോകം വിശന്തി
ഏവം ത്രയീ ധർമ്മ മനുപ്രപന്നാ
ഗതാഗതം കാമകാമാ ലഭന്തേ **-21**

അവർ ആ വിശാലമായ സ്വർഗ്ഗത്തെ അനുഭവിച്ചിട്ട് പുണ്യം ക്ഷീണിതമാവുമ്പോൾ ജനനമരണങ്ങളുള്ള മൃത്യുലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം പ്രാർത്ഥന, സമത്വം, യജനം എന്ന മൂന്നു വിധികളോടുകൂടിയ യജ്ഞം അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർ എന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ചവരെങ്കിലും കാമനകളോടു കൂടിയവരാകയാൽ ജനനമരണങ്ങളോടുകൂടിയ പുനർജന്മത്തിനു വിധേയരാകുന്നു. എന്നിരുന്നാലും ഇത് ഈശ്വര പദമായതിനാൽ ആ സാധനയുടെ

ബീജത്തിന് ഒരു കാലത്തിലും നാശം ഉണ്ടാകുന്നില്ല. കാമനകൾ ഉള്ളിൽ അവശേഷിക്കാത്തവരെപ്പററി ഇനി പറയുന്നു.

അനന്യാശ്ചിന്തയന്തോ മാം യേ ജനാഃ പര്യുപാസതേ
തേഷാം നിത്യാഭിയുക്താനാം യോഗക്ഷേമം വഹാമ്യഹം –22

അനന്യ ഭാവത്തോടെ എന്നിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന ഭക്തജനങ്ങൾ എന്നിലെ പരമാത്മ സ്വരൂപത്തെ നിരന്തരം ചിന്തിക്കുന്നു. 'പര്യുപാസതേ' എന്ന പദത്തിന് തെല്ലുപോലും തെററു വരുത്താതെ എന്നെ ഉപാസിക്കുന്നു എന്നാണർത്ഥം. അങ്ങനെ ഞാനുമായി നിത്യമായ ഏകീഭാവം നേടിയവരുടെ യോഗക്ഷേമം നിർവഹിക്കുക എന്നത് എന്റെ ചുമതലയാണ്. അവരുടെ യോഗാനുഷ്ഠാനത്തിന്റെ സുരക്ഷ എന്റെ കൈകളിലാണ്. ഇത്രയൊക്കെ സംരക്ഷണം കൊടുത്തിട്ടും ആളുകൾ മററുദേവതകളെ ആശ്രയിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ട്?

യേƒപ്യന്യ ദേവതാഭക്താ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ
തേപി മാമേവ കൗന്തേയ! യജന്ത്യവിധിപൂർവകം –23

കുന്തീ പുത്രാ! ശ്രദ്ധയോടെ മററു ദേവൻമാരെ പൂജിക്കുന്നവരും വാസ്തവത്തിൽ എന്നെ തന്നെയാണു പൂജിക്കുന്നത്. എന്തെന്നാൽ ദേവതമാർ വെറും സങ്കല്പ സൃഷ്ടികളാണ്. അതിനാൽ ഈ പൂജകൾ ശരിയായ വിധിയിൽ പെടുന്നില്ല.

ഇവിടെ യോഗേശ്വരൻ രണ്ടാം പ്രാവശ്യമാണ് ദേവതകളെപ്പററി പരാമർശിക്കുന്നത്. ഏഴാം അദ്ധ്യായത്തിൽ 2, 21, 22,23 എന്നീ നാലു ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെയാണ് മുമ്പ് ഈ വിഷയം അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. (ഈ നാലു ശ്ലോകങ്ങളുടെ വിവരണത്തിലും ആ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ ഒടുവിലുള്ള നിഷ്കർഷം എന്നെ കുറിപ്പിലും ദേവതമാരെപ്പററി വിശദമായി ചർച്ചചെയ്തിട്ടുള്ളതു നോക്കുക). ഈ ഒമ്പതാം അദ്ധ്യായത്തിൽ പതിമൂന്നാം ശ്ലോകം മുതൽ ഇരുപത്തഞ്ചാം ശ്ലോകംവരെ മേൽ വിവരിച്ച ആശയത്തിന്റെ ആവർത്തനമാണുള്ളത്. ഇവിടെ ഒരു ചോദ്യം പ്രസക്തമാണ്. ദേവതകളിൽ അർപ്പിക്കുന്ന പൂജ ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ ചെന്നുചേരുകയും അതിനു ഫലം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുമെങ്കിൽ അങ്ങനെ പൂജിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എന്താണു ദൂഷ്യം?

അഹം ഹി സർവ്വയജ്ഞാനാം ഭോക്താ ച പ്രഭുരേവ ച
ന തു മാമഭിജാനന്തി തത്ത്വേനാതശ്ച്യവന്തി തേ -24

സമ്പൂർണ്ണ യജ്ഞങ്ങളുടെയും ഭോക്താവാണു ഞാൻ. യജ്ഞം ആരിലാണോ വിലയം പ്രാപിക്കുന്നത് ആ ആളാണു ഞാൻ. യജ്ഞം പൂർത്തിയാവുമ്പോൾ എന്താണോ ലഭിക്കുന്നത് അതും ഞാൻ തന്നെ. ഞാനാണ് എല്ലാററിന്റേയും ഉടമ. എന്നാൽ സാധകന്മാർ എന്റെ തത്ത്വം ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. അിനാൽ അവർ കാലിടറി വീണുപോകുന്നു. അന്യദേവതമാരുടെ മേൽ വീഴുന്നു. എന്റെ ആത്മീയതത്വത്തെ എപ്പോൾ വരെ അറിയുന്നില്ലയോ അതുവരെ കാമനകളിൽ വീണു പോകുന്നു എന്നർത്ഥം. അങ്ങനെയുള്ളവരുടെ ഗതിയെന്ത്?

യാന്തിദേവവ്രതാദേവാൻ പിതൄൻയാന്തി പിതൃവ്രതാഃ
ഭൂതാനിയാന്തി ഭൂതേജ്യയാന്തി മദ്യാജിനോപി മാം -25

അർജ്ജുനാ! ദേവതമാരെ പൂജിക്കുന്നവർ ദേവതകളെ പ്രാപിക്കുന്നു. ദേവതകൾ എന്നതിന് പരിവർത്തന വിധേയമായ ഉൽക്കൃഷ്ടജീവിതം എന്നർത്ഥം. ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നവർ സൽക്കർമ്മനുസരിച്ച് പരിശുദ്ധമായ ജീവിതം നയിക്കുന്നു. പിതൃക്കളെ പൂജീക്കുന്നവർ പിതൃക്കളെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഭൂതകാല ജീവിതത്തിൽകുടുങ്ങിക്കിടക്കുന്നു എന്നർത്ഥം. പഞ്ചഭൂതങ്ങളെ ഉപാസിക്കുന്നവർ പഞ്ചഭൂതാത്മാകമായ ശരീരത്തെ ആരോഗ്യ പൂർണ്ണമായി സൂക്ഷിച്ചു കഴിയുന്നു. എന്നാൽ എന്നെ സേവിക്കുന്നവരാകട്ടെ എന്നിൽ തന്നെ വന്നു ചേരുന്നു. എന്റെ സ്വരൂപത്തോടു ചേരുന്നു. അവർക്ക് ഒരിക്കലും പതനമുണ്ടാവില്ല.എന്നെ പൂജിക്കുന്നത് ഒട്ടും തന്നെ വിഷമകരമായ കാര്യമല്ല.അത്യന്തം സരളമാണത്. നോക്കുക.

പത്രം പുഷ്പം ഫലം തോയം യോ മേ ഭക്ത്യാ പ്രയച്ഛതി
തദഹം ഭക്ത്യുപഹൃത മശ്നാമി പ്രയതാത്മനഃ -26

ഭക്തിയുടെ തുടക്കം ഇങ്ങനെയാണ്. ഇലയോ പൂവോ പഴമോ ജലമോ എന്തായാലും എനിക്കു ഭക്തിപൂർവം അർപ്പി ക്കുകയാണെങ്കിൽ, മാനസികമായ തപസു ചെയ്യുന്ന ആ ഭക്തന്മാരിൽ നിന്ന് അവ സ്വീകരിച്ച് ഞാൻ അനുഭവിക്കും.

അതിനാൽ -

യത്കരോഷി യദശ്നാസി യജ്ജുഹോഷി ദദാസി യത്
യത്തപസ്യസി കൗന്തേയ ! തത്കുരുഷ്വ മദർപണം -27

അർജ്ജുനാ, നീ ചെയ്യുന്ന കർമ്മവും ഭക്ഷിക്കുന്ന ആഹാരവും നൽകുന്ന ദാനധർമ്മങ്ങളും മനസും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും എന്നിൽ ഏകാഗ്രമായി ചെയ്യുന്ന തപസും എല്ലാം എനിക്കു വേണ്ടിയുള്ള സമർപ്പണമായിക്കരുതു. എല്ലാം എന്നിൽ സമർപ്പിക്കുന്നവരുടെ യോഗചര്യയുടെ മുഴുവൻ ചുമതലയും ഞാൻ തന്നെ ഏറ്റെടുക്കും.

ശുഭാശുഭഫലൈരേവം മോക്ഷ്യസേ കർമ്മബന്ധനൈ ഃ
സന്യാസയോഗയുക്താത്മാ വിമുക്തോ മാമുപൈഷ്യസി -28

ഇപ്രകാരം സർവ്വസ്വവും ന്യസിക്കുന്ന (ത്യജിക്കുന്ന) സന്യാസയോഗമനുഷ്ഠിച്ച് നീ നല്ലതും ചീത്തയുമായ ഫലങ്ങൾ തരുന്ന കർമ്മങ്ങളുടെ ബന്ധനത്തിൽ നിന്ന് മുക്തനായി എന്നോടു ചേരുക.

ഉപരി ഉക്തമായ മൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ക്രമബദ്ധമായി അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട സാധനകളേയും അവയുടെ പരിണാമങ്ങളേയും പറ്റി പ്രതിപാദിച്ചു. ആദ്യം പത്രപുഷ്പഫലാദികൾ ശ്രദ്ധയോടെ അർപ്പിക്കാനും രണ്ടാമത് എന്തു ചെയ്താലും അതെല്ലാം ഈശ്വരാർപ്പണമായി ചെയ്യാനും മൂന്നാമത് എല്ലാം ത്യജിച്ച് കർമ്മത്തിന്റെ പിടിയിൽ നിന്നും വിടുതൽ നേടാനും ഉപദേശിച്ചു. കർമ്മബന്ധത്തിൽ നിന്നും മുക്തനായാൽ എന്തുകിട്ടും? പരമാത്മാവിനോടു ചേരാം. ഇവിടെ മുക്തിയും പ്രാപ്തിയും പരസ്പരപൂരകങ്ങളാണ്. ഈശ്വരനോടു ചേരുന്നതു തന്നെ മുക്തി.

സമോഹം സർവഭൂതേഷു ന മേ ദ്വേഷ്യോസ്തി ന പ്രിയഃ
യേ ഭജന്തിതു മാം ഭക്ത്യാ മയി തേ തേഷു ചാപ്യഹം -29

സൃഷ്ടിയിലുളള ആരോടും ഏതിനോടും എനിക്കു പ്രത്യേകമായി ഇഷ്ടമൊന്നുമില്ല. അനിഷ്ടവുമില്ല. എല്ലാവരിലും സമാനമായ മനോഭാവമാണെനിക്കുള്ളത്. എന്നെ ഭക്തിയോടുകൂടി ഭജിക്കുന്നവരാണെന്റെ ബന്ധുക്കൾ. അവർ എന്നിലും അവരിൽ ഞാനും നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു. ഞാനും അവരും തമ്മിൽ ഒരു

വ്യത്യാസവുമില്ല. വലിയ ഭാഗ്യശാലികൾ മാത്രമാണെന്നെ ഭജിക്കുന്നത്. അപ്പോൾ എന്നെ ഭജിക്കാനുള്ള അർഹത ആർക്കാണുള്ളത് ?

അപി ചേത് സുദുരാചാരോ ഭജതേ മാമനന്യഭാക്
സാധുരേവ സ മന്തവ്യഃ സമ്യഗ് വ്യവസിതോ ഹി സഃ -30

വലിയ ദുരാചാരിയാണെങ്കിലും മറ്റുദേവതമാരെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാതെ എന്നെത്തന്നെ നിരന്തരം ഭജിക്കയാണെങ്കിൽ അയാൾ സജ്ജനങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പരിഗണിക്കപ്പെടേണ്ടവനാണ്. ഉത്തമ പുരുഷനായിക്കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും അങ്ങനെയാകുമെന്നതിൽ സംശയമില്ല. അതിന് ഉറപ്പായി നിശ്ചയിച്ചു കഴിഞ്ഞു എന്നതാണു കാരണം. അതിനാൽ ഈശ്വരഭജനം ചെയ്തുകൊള്ളുക. നിങ്ങൾ മനുഷ്യനാണെങ്കിൽ !

ക്ഷിപ്രം ഭവതി ധർമ്മാത്മാ ശശ്വച്ഛാന്തിം നിഗച്ഛതി
കൗന്തേയ! പ്രതിജാനീഹി ന മേ ഭക്തഃ പ്രണശ്യതി -31

ഈ ഭജനത്തിന്റെ സ്വാധീനംകൊണ്ട് ദുഷ്ടന്മാർപോലും ധർമ്മാത്മാക്കളായിത്തീരുന്നു. അവർ പരമാത്മാവിനോടു ചേർന്ന് നിത്യമായ പരമശാന്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. കുന്തീപുത്രാ! എന്റെ ഭക്തന്മാർ ഒരിക്കലും നശിക്കുകയില്ല എന്ന സത്യം നീ മനസ്സിലാക്കുക. ഈ ജന്മത്തിൽ സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ അടുത്ത ജന്മങ്ങളിലെങ്കിലും സാധന ചെയ്ത് അവർ പരമശാന്തിയെ പ്രാപിക്കും. സദാചാരികൾക്കെന്നപോലെ ദുരാചാരികൾക്കും ഭജനം നടത്താനുള്ള അർഹതയുണ്ട്. മാത്രമല്ല -

മാം ഹി പാർത്ഥ! വ്യപാശ്രിത്യ യേപി സ്യുഃ പാപയോനയഃ
സ്ത്രിയോ വൈശ്യാസ്തഥാ ശൂദ്രാ സ്തേപിയാന്തി പരാംഗതിം-32

പാർത്ഥാ! സ്ത്രീകളോ വൈശ്യശുദ്രാദികളോ പാപയോനിയിൽ പിറന്ന മറ്റുള്ളവരോ എന്നെ ആശ്രയിച്ച് പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ ഗീത മനുഷ്യർക്കു മാത്രമുള്ളതല്ല. സകലജീവജാലങ്ങൾക്കും സൽഗതി നൽകാനുള്ളതാണ്.

ആരൊക്കെയാണു പാപയോനികൾ? ഗീത പതിനാറാമദ്ധ്യായത്തിൽ ഏഴു മുതൽ ഇരുപത്തൊന്നു വരെയുള്ള

ശ്ലോകങ്ങൾ ഇതിനു സമാധാനം തരുന്നുണ്ട്. ശാസ്ത്രവിധികൾ ലംഘിച്ച് നാമമാത്രമായി യജ്ഞം ചെയ്ത് അഹന്ത കാട്ടുന്നവർ നരാധമന്മാരാണ്. യജ്ഞം ചെയ്യാതെതന്നെ ചെയ്തതായി കൊട്ടിഘോഷിക്കുന്നവർ ക്രൂരകർമ്മികളും പാപയോനികളുമാണ്. വൈശ്യർ, ശൂദ്രർ എന്നെല്ലാമുള്ളത് ഭഗവാനിലേക്കു നയിക്കുന്ന മാർഗ്ഗത്തിലെ പടികളാണ്, അല്ലാതെ ജാതികളല്ല. സ്ത്രീകളെപ്പറ്റി ചിലപ്പോൾ ഉയർത്തിപ്പറയാറുണ്ട്. ചിലപ്പോൾ താഴ്ത്തിയും. എന്നാൽ യോഗപ്രക്രിയയിൽ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർക്കു സമാനസ്ഥാനമാണുള്ളത്.

കിം പുനർബ്രാഹ്മണാ ഃ പൂണ്യാ ഭക്താ രാജർഷയസ്തഥാ
അനിത്യമസുഖം ലോക മിമം പ്രാപ്യ ഭജസ്വ മാം –33

പിന്നെ ബ്രാഹ്മണരുടേയും രാജർഷികളായ ക്ഷത്രിയന്മാരുടേയും ശ്രേണിയിലുള്ള ഭക്തന്മാരുടെ കാര്യം പറയേണ്ടതുണ്ടോ. ബ്രാഹ്മണൻ എന്നത് ജാതിയല്ല, ഒരവസ്ഥാ വിശേഷമാണ്. ബ്രഹ്മത്തിലേക്കു കടക്കാനുള്ള എല്ലാ യോഗ്യതകളും ആ അവസ്ഥയിലെത്തിയവർക്കുണ്ടാകും. ശാന്തി, ഋജുത, അനുഭവസമ്പന്നത, ധ്യാനശീലം, പരമാത്മ പ്രവേശത്തിനുള്ള കഴിവ് എന്നീ ഗുണങ്ങൾ ഈ അവസ്ഥയിലുള്ളവർക്ക് സ്വായത്തമത്രേ. രാജർഷികളായ ക്ഷത്രിയന്മാരിൽ ഐശ്വര്യം, സിദ്ധി, ശൗര്യം, പ്രഭുത്വം, പിന്തിരിയാതിരിക്കൽ എന്നീ ഗുണങ്ങൾ സുലഭമാണ്. ഈ അവസ്ഥയിലെത്തിയ യോഗികൾ ലക്ഷ്യത്തിലെത്തുക തന്നെ ചെയ്യും. അതുകൊണ്ട് അല്ലയോ അർജ്ജുനാ, നീ സുഖരഹിതവും ക്ഷണഭംഗുരവുമായ ഈ മനുഷ്യശരീരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു കൊണ്ടു തന്നെ എന്നെ നിരന്തരം ഭജിക്കുക. ഈ നശ്വര ശരീരത്തെ മമതയോടെ കാത്തു സൂക്ഷിക്കാൻ സമയം കളയാതിരിക്കുക.

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നാലാം വട്ടമാണ് ചതുർവർണ്ണങ്ങളെപ്പറ്റി ചർച്ച ചെയ്യുന്നത്. ക്ഷത്രിയർക്ക് യുദ്ധത്തെക്കാൾ വലിയ ഒരു നല്ല കാര്യവും നടത്താനില്ല. മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. 'സ്വധർമ്മം നടത്തുമ്പോൾ മരണം ഉണ്ടായാലും അതു ശ്രേയസ്കരമായിരിക്കും' എന്ന്. നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ നാലു വർണ്ണങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ചതു താനാണെന്ന് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. നാലു ജാതികളുണ്ടാക്കി എന്നാണോ ഇതിനർത്ഥം അല്ല. 'ഗുണ കർമ്മ വിഭാഗശഃ' എന്നു തുടർന്നു പറയുന്നുണ്ട്.

ഗുണങ്ങളുടെ ഏറ്റക്കുറച്ചിലനുസരിച്ച് കർമ്മത്തെ നാലുശ്രേണികളാക്കി എന്നാണതിനർഥം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ കർമ്മമാണ് യജ്ഞത്തിലെ ഒരേ ഒരു ക്രിയ. ഈ യജ്ഞം ചെയ്യുന്നവർ നാലു പ്രകാരത്തിലാണ്. തുടക്കത്തിൽ ഈ യജ്ഞം ചെയ്യുന്ന ആളെ ശൂദ്രൻ - അല്പജ്ഞൻ എന്നു വിളിക്കുന്നു. കുറേ കർമ്മം ചെയ്തശേഷം കഴിവും ആത്മീയസമ്പത്തും കുറേ ഉണ്ടായപ്പോൾ യജ്ഞകർത്താവ് വൈശ്യൻ എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെട്ടു. സാധനകളിൽ കൂടുതൽ പുരോഗതി നേടുകയും ത്രിഗുണങ്ങളെ പോരാടി കീഴടക്കാനുള്ള കഴിവുണ്ടാവുകയും ചെയ്തപ്പോൾ യജ്ഞകർത്താവു ക്ഷത്രിയനായിത്തീർന്നു. സാധകന്റെ ഉള്ളിൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം കടന്നു വന്നതോടെ ബ്രാഹ്മണൻ എന്ന പേരിലും യജ്ഞകർത്താവു അർഹനായിത്തീർന്നു. ശൂദ്രനേയും വൈശ്യനേയും അപേക്ഷിച്ച് ക്ഷത്രിയ ബ്രാഹ്മണ ശ്രേണികളിലെത്തിയ സാധകർ ലക്ഷ്യത്തിനു സമീപം എത്തിച്ചേർന്നവരാണ്. ശൂദ്രവൈശ്യ ശ്രേണിയിലെത്തിയവർ കുറേ പുരോഗമിക്കുമ്പോൾ ശാന്തി കൈവരിക്കും എന്നിരിക്കെ ക്ഷത്രിയർക്കും ബ്രാഹ്മണർക്കും ശാന്തി ലഭിക്കും എന്ന് പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതുണ്ടോ? അതു തീർച്ചയുള്ള കാര്യമല്ലേ?

ബ്രഹ്മജ്ഞകളായ (സ്ത്രീകളായ) വിദുഷികളെപ്പറ്റി പരാമർശങ്ങൾ ഉള്ള ഉപനിഷത്തുകളുടെ സാരസർവ്വസ്വമായ ഗീത സ്ത്രീകളുടെ കാര്യത്തിൽ യാതൊരു വിവേചനവും നടത്തുന്നില്ല. സാധനകളിലൂടെ സ്ത്രീകൾക്കും ലക്ഷ്യം നേടാനാവുമെന്നാണ് യോഗേശ്വരന്റെ വ്യക്തമായ അഭിപ്രായം. ഭജനത്തിൽ സാധകർക്കു പ്രോത്സാഹനം നൽകുന്നതാണ് അടുത്ത ശ്ലോകം.

മന്മനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കുരു
മാമേ വൈഷ്യസി യുക്ത്വൈവ മാത്മാനം മത്പരായണഃ -34

അർജ്ജുനാ, എന്നിൽ മാത്രം മനസ്സു വയ്ക്കുക. ഞാനൊഴികെ മറ്റൊന്നും മനസ്സിൽ കടക്കാതെ സൂക്ഷിക്കുക. എന്റെ അനന്യഭക്തനാവുക. എപ്പോഴും എന്നെത്തന്നെ ചിന്തിക്കുക, ശ്രദ്ധ യോടെ എന്നെത്തന്നെ നിരന്തരം പൂജിക്കുക. എന്നെ എപ്പോഴും നമ സ്കരിക്കുക. എന്നെ ശരണമാക്കി ആത്മാവിനെ എന്നോടു ചേർത്ത് നീ പരമപദം നേടുക. അതായത് ഞാനുമായി ഐക്യം പ്രാപിക്കുക.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞുഃ 'നല്ലവനായ നിനക്ക് വിജ്ഞാനത്തോടു കൂടിയ ജ്ഞാനം ഞാൻ ഉപദേശിക്കാം. (ഒന്നും രണ്ടും ശ്ലോകങ്ങളുടെ അർത്ഥം നോക്കുക). എന്നാൽ ശ്രദ്ധാരഹിതനായ പുരുഷൻ പരമഗതി പ്രാപിക്കാതെ പ്രപഞ്ചത്തിൽ അലഞ്ഞു തിരിയേണ്ടി വരും.

യോഗേശ്വരൻ യോഗത്തിന്റെ മഹത്ത്വത്തെപ്പറ്റിയും ഇവിടെ ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. സംസാരവുമായി സംയോഗമോ വിയോഗമോ ഇല്ലാത്ത അവസ്ഥയാണു യോഗം. അഥവാ പരമാത്മാവുമായുള്ള ബന്ധമാണു യോഗം. പിന്നീടു പരമാത്മാവിന്റെ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റിയും വിവരിക്കുന്നു. പരമാത്മാവ് ലോകത്തിന്റെ പാലനവും പോഷണവും നടത്തുന്നുണ്ടെങ്കിലും അതിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നില്ല. എല്ലാം പരമാത്മാവിലാണു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്.

പിന്നെ സൃഷ്ടിയെപ്പറ്റിയുള്ള വിവരണമാണ്. കല്പത്തിന്റെ ആദിയിൽ ഞാൻ ലോകസൃഷ്ടി നടത്തുന്നു. കല്പാന്തത്തിൽ അവയെല്ലാം എന്റെ അവ്യക്തഭാവത്തിൽ ലയിപ്പിക്കുന്നു.

ഒരു സ്രഷ്ടാവു ഞാനാണ്. ഞാൻ പ്രപഞ്ച സൃഷ്ടിക്കുവേണ്ടി പ്രേരണ ചെലുത്തുന്നു. ത്രിഗുണമയിയായ പ്രകൃതിയാണ്. പിന്നെ എല്ലാം സൃഷ്ടിക്കുന്നത്. ശരീരപരിവർത്തനം, സ്വഭാവ പരിവർത്തനം, കാലപരിവർത്തനം എന്നിവ ഈ സൃഷ്ടിയിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഗോസ്വാമി തുളസീദാസൻ പറയുന്നതു നോക്കുക.

'ഏക് ദുഷ്ട്, അതിശയ് ദുഃഖ്രൂപാ
ജാ ബസ് ജീവ് പരാ ഭവകൃപാ' (തുളസിരാമായണം)
3–14–5

വിദ്യയെന്നും അവിദ്യയെന്നും രണ്ടു ഭേദമുണ്ടു പ്രകൃതിക്ക്. ദുഃഖരൂപിയായ അവിദ്യ മഹാദുഷ്ടയാണ്. അത് ആളുകളെ സംസാരമാകുന്ന പൊട്ടക്കിണറ്റിൽ വീഴ്ത്തുന്നു. അവിദ്യയുടെ പ്രേരണയാൽ ജീവികൾ കാലം, കർമ്മം, ത്രിഗുണങ്ങൾ എന്നിവയാൽ വിവശരാകുന്നു. രണ്ടാമത്തേതാണു വിദ്യാമായ. എന്റെ സൃഷ്ടികൾക്കു നിദാനമാണിത് എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

ഏക് രചര ജഗ് ഗുൻ ബസ് ജാകേ
പ്രഭു പ്രേരിത് നഹിം നിജ് ബൽ താകേ തുളസിരാമായണം

ഇത് ഗുണങ്ങളെ ആശ്രയിച്ച് ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കുന്നു. പരമമംഗളമായ ഗുണം ഈശ്വരനിൽ മാത്രമാണുള്ളത്. പ്രകൃതിയിൽ അത്തരം ഗുണങ്ങളില്ല. എന്നാൽ ഈ വിദ്യയുടെയും പ്രവർത്തനം പ്രഭുവിന്റെ പ്രേരണയാലാണു നടക്കുന്നത്.

ഇങ്ങനെ കല്പം (കാലഘട്ടം) രണ്ടു തരത്തിലാണ്. ഒന്ന് വസ്തുവിന്റെയും ശരീരത്തിന്റെയും കാലത്തിന്റെയും പരിവർത്തനകല്പം. ഈ കല്പം പ്രകൃതി അല്ലെങ്കിൽ എന്റെ മായസ്വരൂപം നടത്തുന്നു. രണ്ട്, ആത്മാവിന്റെ വിശുദ്ധസ്വരൂപം കാട്ടിത്തരുന്ന കല്പം. അത് മഹാപുരുഷന്മാരുടെ സ്വാധീന വലയത്തിൽ പെട്ടതാണ്. അവർ അചേതനങ്ങളെ ചേതനവസ്തുക്കളാക്കുന്നു. ഭജനത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ ഈ കല്പം ആരംഭിക്കുന്നു. അതു പരമ കാഷ്ഠയിലെത്തുമ്പോൾ കല്പം സമാപ്തമാവുന്നു. ഈ കല്പം സംസാരദുഃഖം ഇല്ലാതാക്കി പൂർണ്ണമായ ശാന്തിയിലേക്കു നയിച്ച് സാധകരെ ശാശ്വത ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നു.

പുരാണധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ചതുർയുഗങ്ങളുടേയും മഹാപ്രളയങ്ങളുടേയും കല്പങ്ങളുടേയും എല്ലാം ധാരാളം വിവരണങ്ങൾ കാണാം. വെറും വാക്യാർത്ഥം മാത്രം എടുത്താൽ ഇത് പലർക്കും അവിശ്വസനീയമായി തോന്നാം. എന്നാൽ ഗീതാനുസരണം അന്തരാർത്ഥം നിങ്ങളും പ്രാപ്യസ്ഥാനമായ പരമാത്മാവും ഒന്നിക്കുന്നതു വരെയുള്ള കാലമാണു ചതുർയുഗം. തുളസീരാമായണത്തിൽ ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ ഇക്കാര്യം ചർച്ച ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. തമോഗുണം മുന്നിട്ടു നില്ക്കുകയും രജോഗുണം കുറഞ്ഞിരിക്കയും ചെയ്യുമ്പോൾ നാലുപാടും പകയും വിദ്വേഷവും പരക്കുന്ന കാലമാണു കലിയുഗം. അവിടെക്കഴിയുന്നവൻ കലിയുഗീനൻ. അയാൾ ഭജനം ചെയ്യുകയില്ല. എന്നാൽ അയാൾ യോഗസാധനകൾ ആരംഭിക്കുന്നതോടെ യുഗപരിവർത്തന മുണ്ടാകുന്നു. ക്രമേണ രജോഗുണം വളരുകയും തമോഗുണം തളരുകയും ചെയ്യും. സത്ത്വഗുണവും ഉള്ളിലേക്കു കടന്നു വന്നു തുടങ്ങും.ം ഹർഷവും ഭയവും ആവിർഭവിക്കും. അപ്പോൾ സാധകൻ

ദ്വാപുര യുഗത്തിലെത്തുകയായി. പിന്നീട് സത്ത്വഗുണം കൂടുതലാവുകയും രജോഗുണം കുറയുകയും ചെയ്യും. ഈശ്വരചിന്തനാദി കർമ്മങ്ങളിൽ താല്പര്യമുണ്ടാകും. അതാണു ത്രേതായുഗത്തിന്റെ കാലം. അപ്പോൾ ത്യാഗശീലരായ സാധകർ യജ്ഞകർമ്മങ്ങളിൽ താല്പര്യം കാട്ടും. 'യജ്ഞാനാം ജപയജ്ഞോസ്മി' എന്നല്ലേ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്. അതനുസരിച്ച് പ്രാണായാമത്തോടു ചേർന്ന് ഈശ്വരനാമ ജപത്തിൽ ആഭിമുഖ്യമുണ്ടാകുന്നു. സത്ത്വഗുണം മാത്രം ഉള്ളിൽ നിറയുന്നു. വിഷമങ്ങൾ മാറുന്നു. സമതയിൽ മുഴുകുന്നു. അപ്പോഴത്രേ കൃതയുഗത്തിന്റെ അഥവാ കൃതാർത്ഥയുഗത്തിന്റെ ആവിർഭാവം. അപ്പോൾ എല്ലാ യോഗികളും വിജ്ഞാനികളായിത്തീരുന്നു. ധ്യാനത്തിൽ മുഴുകാനും പരമപുരുഷനുമായി ബന്ധം സ്ഥാപിക്കാനും കഴിവു നേടുന്നു.

യുഗധർമ്മങ്ങളിലേക്കുള്ള കയറ്റവും ഇറക്കവും മനസ്സിൽ തന്നെയാണെന്നു വിവേകികൾ അറിയുന്നു. അവർ മനസ്സിനെ അധർമ്മത്തിൽ നിന്നു വിമുക്തമാക്കി നിരോധിച്ച് ധർമ്മ പ്രവർത്തനത്തിൽ ശ്രദ്ധ ചെലുത്തുന്നു. നിരുദ്ധമായ മനസ്സിന്റെ വിലയത്തോടെ യുഗങ്ങളും ഒടുവിൽ കല്പവും അവസാനിക്കുന്നു. പൂർണ്ണത നേടുന്നതോടെ ശാന്തി അനുഭൂതമാവുന്നു. പ്രകൃതി പുരുഷനിൽ ലയമാകുന്ന അവസ്ഥയാണു പ്രളയം. അതിനുശേഷം ഈശ്വരതുല്യമായ മഹാപുരുഷത്വം ലബ്ധമാകുന്നു.

മൂഢന്മാർ തന്നെ അറിയുന്നില്ല എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ഈശ്വരന്മാരുടെ ഈശ്വരനായ തന്നെ പുച്ഛിച്ചു തള്ളുന്നവർക്ക് എങ്ങനെ ഗതി ലഭിക്കും? സാധാരണന്മാരാണു തന്നെ കൂടുതലായി ആരാധിക്കുന്നത് എന്നും അദ്ദേഹം കരുതുന്നു. സമകാലികരുടെ ആദരം പിടിച്ചുപറ്റാൻ മഹാപുരുഷന്മാർക്ക് പലപ്പോഴും സാധിക്കാതെ പോകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണനും ഇതിന് അപവാദമല്ല. ശ്രീകൃഷ്ണനെ നിസ്സാരനെന്നു കരുതുന്നത് ആസുരപ്രകൃതികളാണ്. ദൈവീകസമ്പത്തുള്ളവർ അനന്യഭാവത്തോടെ ഭഗവാനെ ഭജിക്കുന്നു. ഈശ്വരഗുണ ചിന്തനം ജീവിത വ്രതമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

അനന്യഭജനം എന്ന യജ്ഞകർമ്മത്തിനു രണ്ടു വഴിയുണ്ട്. ഒന്ന് ജ്ഞാന യജ്ഞം. സ്വാമി സേവക ഭാവത്തിലുള്ള ആരാധനക്രമം ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിക്കുന്ന യജ്ഞം, ഹവനം, കർത്താവ്, സംസാരദുഃഖത്തിനുള്ള ഔഷധം എന്നിവയെല്ലാം താൻ എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ഒടുവിൽ ലഭിക്കുന്ന പരമഗതിയും അദ്ദേഹം തന്നെ.

ആളുകൾ – ത്രൈവിദ്യരായി – അതായത് പ്രാർത്ഥന, യജനം, സമത്വം എന്നിവയിലൂടെ യജ്ഞം നടത്തുന്നവർ ധന്യരാണ്. മറിച്ച് സ്വർഗ്ഗകാമനയോടെ യജ്ഞം നടത്തുന്നവർ അധന്യരും. അവർക്കു സ്വർഗ്ഗം കൊടുക്കുന്നതും ഭഗവാൻ തന്നെ. എന്നാൽ പുണ്യം ക്ഷയിക്കുമ്പോൾ അവർക്കു മടങ്ങേണ്ടി വരുന്നു. പുനർജന്മമുള്ള ദുഃഖകരമായ ജീവിതത്തിലേക്ക്.

ദേവതാരാധനത്തെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമാണ് പരമാത്മഭജനം. എന്നിട്ടും പലരും വിവിധ ദേവതമാരെ പൂജിച്ചു സമയം ദുർവ്യയം ചെയ്യുന്നു. അവർ അധഃപതനത്തിനു വിധേയരാകുന്നു. ദേവതകൾ, ഭൂതങ്ങൾ, പിതൃക്കൾ എന്നിവയുടെ സാങ്കല്പിക രൂപങ്ങളിൽ അവർ അഭയം തേടുന്നു. എന്നാൽ എന്റെ ഭക്തർ എന്റെ യഥാർത്ഥ രൂപത്തിൽ മുഴുകുന്നു.

ഭഗവാൻ, ശ്രദ്ധയോടെ അർപ്പിക്കുന്ന പുഷ്പഫലാദികൾ ഭക്തന്മാരിൽ നിന്ന് സസന്തോഷം സ്വീകരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് എന്തും ഭക്തിയോടെ സമർപ്പിച്ച് സർവ്വസ്വവും ത്യജിച്ച് ഒടുവിൽ കർമ്മബന്ധനം പൊട്ടിച്ച് പരമഗതി പൂകാൻ അദ്ദേഹം അർജ്ജുനനെ ഉപദേശിക്കുന്നു.

എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളും ഭഗവാന്റെ സ്വന്തം തന്നെ. ഒന്നിനോടും ആരോടും ശ്രീകൃഷ്ണന് സ്നേഹമോ ദ്വേഷമോ ഇല്ല. 'ഞാൻ എന്റെ അനന്യഭക്തരിലും അവർ എന്നിലും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ദുഷ്ടന്മാർ പോലും മനംമാറ്റമുണ്ടായി അനന്യ ഭക്തിയോടെ ആരാധിക്കയാണെങ്കിൽ അവർക്കും ഞാൻ സൽഗതി നൽകും'. എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉറപ്പിച്ചു പറയുന്നു. ആരാണു ധാർമ്മികൻ?

സനാതനധർമ്മമായ പരബ്രഹ്മപരമാത്മാവിനെ ലക്ഷ്യമാക്കി സാധന അനുഷ്ഠിക്കുന്നവൻ, സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട ഏതു ജീവിക്കും ഭക്തിപൂർവ്വം ഭഗവാനെ ഉപാസിച്ച് ധാർമ്മികനാകാൻ സാധിക്കും. അർജ്ജുനാ, എന്റെ ഭക്തൻ ഒരിക്കലും നശിച്ചു പോകയില്ല. എത്ര ദുരാചാരിയോ മറ്റു പാപയോനിയിലോ പെട്ടവർക്കുപോലും തന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ചാൽ മുക്തി നൽകുമെന്ന് ഭഗവാൻ വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്നു. ദുർലഭമായ മനുഷ്യശരീരം നേടി സുഖരഹിതവും ക്ഷണ ഭംഗുരവുമായ ജീവിതം തള്ളി നീക്കുന്നവർക്ക് ഭഗവാനെ ഭജിച്ച് സായൂജ്യം നേടാൻ സാധിക്കും. പാപികൾക്കുപോലും സാധനകളിലൂടെ പരമഗതി നേടാമെങ്കിൽ ബ്രഹ്മസാക്ഷാത് കാരത്തിനുള്ള അർഹത നേടിയ ബ്രാഹ്മണർക്കും ക്ഷത്രിയർക്കും അതുനേടാനാവാതെ വരുമോ? അതുകൊണ്ട് പരമാത്മ സ്മരണത്തോടെ ശരണാഗതരായി ചരണവന്ദനം നടത്തി തന്നെ പ്രാപിക്കണമെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നു.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ താൻ ഉണർത്തിവിടുന്ന വിദ്യയിൽ വെളിച്ചം വീശുകയാണു യോഗേശ്വരൻ ചെയ്തത്. ഈ രാജവിദ്യ ഏവർക്കും പരമ മംഗളദായകമാകുന്നു.

ഓംതത്സദതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ 'രാജവിദ്ധ്യാജാഗ്രുതി'
നാമ നവമോ അദ്ധ്യായ ഃ || 9 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'രാജവിദ്യാ ജാഗ്രുതി' എന്ന ഒൻപതാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ
ഭാഷ്യേ 'രാജവിദ്യജാഗ്രുതി' നാമാ നവമോ അദ്ധ്യായ || 9 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡ്ഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'രാജവിദ്യാ ജാഗ്രുതി യോഗം' എന്ന ഒൻപതാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ദശമോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി പത്താമദ്ധ്യായം)

കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗുപ്തമായ രാജ്ജ്യവിദ്യയെ ചിത്രീകരിച്ചു. അത് പരമമംഗളകാരിയാണെന്നും വിവരിച്ചു. ഈ പത്താമദ്ധ്യായത്തിൽ തന്റെ പരമരഹസ്യ യുക്തമായ വാക്കുകൾ വീണ്ടും കേൾക്കാൻ അദ്ദേഹം അർജ്ജുനനോടാ വശ്യപ്പെടുകയാണ്. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തി വരെ സാധകൻ ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. സാധനകളിലൂടെ സ്വരൂപത്തിലേക്ക് അടുക്കുന്തോറും പ്രകൃതിയുടെ ആവരണം നേർത്തു നേർത്തു വരുന്നു. പുതിയ പുതിയ ദൃശ്യങ്ങൾ കാണാറാകുന്നു. മഹാപുരുഷൻമാരിൽ നിന്ന് വിജ്ഞാനം ലഭിക്കുന്നു. മഹാപുരുഷന്മാർ മാർഗ്ഗ ദർശനം നൽകിയില്ലെങ്കിൽ അവന്റെ പുരോഗതി തടയപ്പെടുന്നു. സാധകൻ സ്വരൂപത്തിൽ നിന്നും അകലെയാണെങ്കിൽ അതിന്നർത്ഥം പ്രകൃതിയുടെ പിടിയിൽ നിന്നും വിടുതൽ നേടാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെന്നാണ്. അർജ്ജുനൻ ശരണാഗതനായ ശിഷ്യനാണ്. ശരണാഗതനായ ഈ ശിഷ്യനെ രക്ഷിക്കണേ 'ശിഷ്യസ്തേഹം ശാന്തി മാം പ്രപന്നം' എന്ന് അദ്ദേഹം അഭ്യർത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ അർജ്ജുനനനുഹിതം ചെയ്യാനുള്ള ആഗ്രഹത്തോടെ യോഗേശ്വരൻ അരുളിച്ചെയ്തു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച–

ഭൂയ ഏവ മഹാബാഹോ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
യത്തേഹം പ്രിയമാണായ വക്ഷ്യാമി ഹിതകാമ്യയാ –1

മഹാബാഹുവായ അർജ്ജുനാ! എന്റെ ശ്രേഷ്ഠമായ വാക്കുകൾ വീണ്ടും കേട്ടുക്കൊള്ളുക. എന്നോട് അങ്ങേയററം സൗഹൃദം പുലർത്തുന്ന നിന്റെ ഹിതകാംക്ഷക്കുവേണ്ടിയാണ് ഞാനിങ്ങനെ പറയുന്നത്.

ന മേ വിദുഃ സുരഗണാഃ പ്രഭവം ന മഹർഷയഃ
അഹമാദിർഹി ദേവാനാം മഹർഷീണാം ച സർവശഃ –2

അർജ്ജുനാ! എന്റെ ആവിർഭാവത്തെപ്പററി ദേവന്മാരോ മഹർഷിമാരോ അറിയുന്നില്ല. എന്റെ ജന്മവും കർമ്മവും ദിവ്യമാണ്. മാംസ ചക്ഷുസുകൊണ്ടു ഈ ദിവ്യത്വം കണാനാവില്ല. ദേവന്മാരുടേയും മഹർഷിമാരുടേയും തലങ്ങളിലെത്തിയവർക്കു പോലും എന്റെ സത്യം പൂർണ്ണമായി അറിയാൻ കഴിയുന്നില്ല. ഞാൻ സർവ പ്രകാരത്തിലും ദേവന്മാരുടേയും മഹർഷിമാരുടേയും ആദികാരണമാണ്.

യോ മാമജമനാദിം ച വേത്തി ലോകമഹേശ്വരം
അസംമൂഢഃ സ മർത്ത്യേഷു സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ–3

എന്നെ ജന്മമൃത്യുരഹിതനും ആദ്യന്തഹീനനും ലോകത്തിലെ എററവും വലിയ ഈശ്വരനുമായി നേരിട്ട് മനസ്സിലാക്കുന്ന പുരുഷൻ മനുഷ്യകുലത്തിൽ വച്ച് മഹാജ്ഞാനിയാണ്. എന്നെ അനാദിയും സർവ്വ ലോകമഹേശ്വരനായും അറിയുന്നതാണ് ശരിയായ ജ്ഞാനം. ഈ അറിവു നേടിയവൻ എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തനായിത്തീരുന്നു. പുനർജന്മത്തിൽ നിന്നു വിടുതൽ നേടുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് ഈ അറിവ് എന്റെ 'സംഭാവന' യാണെന്നത്രേ.

ബുദ്ധിർജ്ഞാനമസമ്മോഹഃ ക്ഷമാ സത്യം ദമഃ ശമഃ
സുഖം ദുഃഖം ഭവോഭാവോ ഭയം ചാഭയമേവ ച –4

അർജ്ജുന! നിശ്ചയാത്മികമായ ബുദ്ധിയും സാക്ഷാത്കാര സഹിതമായ അറിവും ലക്ഷ്യം നേടാൻ വേണ്ടിയുള്ള

വിവേകപൂർണ്ണമായ പ്രവർത്തിയും ക്ഷമയും നിത്യസത്യവും ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹവും മനോനിരോധവും അന്തഃകരണത്തിന്റെ പ്രസന്നതയും ചിന്തന മാർഗ്ഗത്തിലെ ആയാസവും പരമാത്മാവിന്റെ ജാഗരണവും സ്വരൂപ പ്രാപ്തിയിൽ സംഭവിക്കുന്ന സർവ്വസ്വ വിലയവും ഇഷ്ടദേവനോടുള്ള സംയമന പൂർവ്വകമായ ഭയവും പ്രകൃതിയുടെ നേർക്കുള്ള നിർഭയത്വവും തഥ:

അഹിംസാ സമതാ തുഷ്ടി സ്തപോ ദാനം യശോയശഃ
ഭവന്തി ഭാവാ ഭൂതാനാം മത്ത ഏവ പൃഥഗ്വിധാഃ –5

ആത്മാവിനെ അധോഗതിയിലേക്കു നയിക്കാതിരിക്കാനുള്ള ആചരണമായ അഹിംസയും വിഷമതയില്ലാത്ത പ്രവർത്തനവും സന്തോഷവും മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും ലക്ഷ്യാനുരൂപമായി തപിപ്പിക്കലും സർവ്വസ്വ സമർപ്പണ രൂപത്തിലുള്ള ദാനവും ഭഗവത് പഥത്തിൽ അനുഭവിക്കേണ്ടി വരുന്ന മാനാപമാനങ്ങളെ സഹിക്കലും പിന്നെ ജീവജാലങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന എല്ലാ ഭാവങ്ങളും എന്നിൽ നിന്നുണ്ടായവയാണ്. ഇവയെല്ലാം ദൈവീകചിന്തന പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷണമാണ്. ഇവകളുടെ അഭാവമാണ് അസുര സമ്പത്തുകൾ.

മഹർഷയഃ സപ്ത പൂർവേ ചത്വാരോ മനവസ്തഥാ
മദ്ഭാവാ മാനസാ ജാതാ യേഷാം ലോക ഇമാഃ പ്രജാഃ –6

സപ്തർഷികളെ പ്രതീകാത്മകമായി പ്രതിപാദിക്കുമ്പോൾ ശുഭേച്ഛ, സുവിചാരണ, തനുമാനസ, സത്ത്വാപത്തി, അസംസക്തി, പദാർത്ഥ ഭാവന, തുർയഗ എന്നിങ്ങനെയുള്ള യോഗത്തിന്റെ ഏഴു ഘടകങ്ങളും ഇതിന് അനുരൂപമായുള്ള മനസ്, ബുദ്ധി, ചിത്തം, അഹങ്കാരം, എന്നീ അന്തഃകരണചതുഷ്ടയവും എന്റെ സങ്കല്പത്തിൽ നിന്നും പ്രേരണയിൽ നിന്നും ഉണ്ടായ ഭാവങ്ങളാണ് എന്ന് അറിയുക. ലോകത്തിലെ എല്ലാ ദൈവീകസമ്പത്തും ഇവയിൽ നിന്നുദ്ഭവിച്ചതാണ്. എന്തെന്നാൽ മേൽവിവരിച്ച എഴു യോഗ വിഭാഗങ്ങളും ദൈവീകസമ്പത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഏതാംവിഭൂതിം യോഗം ച മമ യോ വേത്തി തത്ത്വതഃ
സോവികമ്പേന യോഗേന യുജ്യതേ നാത്ര സംശയഃ –7

എന്റെ യോഗസംബന്ധിയായ മേൽചേർത്ത വിഭൂതികളെ നേരിട്ടറിയുന്നവർ സ്ഥിരമായ ധ്യാനത്തിലൂടെ എന്നോട് ഐക്യം

പ്രാപിക്കുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല. കാററടിക്കാത്തിടത്തുവച്ച വിളക്കിലെ ദീപനാളം ഇടംവലം ചാഞ്ചാടാതെ നേരേ മേലോട്ടു ജ്വലിച്ചു നില്ക്കുന്നതു പോലെയാണ് യോഗിയുടെ വിജയം നേടിയ ചിത്തവും യോഗേശ്വരന്റെ നേർക്ക് അചഞ്ചലമായി ഉയർന്നു ചെന്നു ചേരുന്നത് എന്നർത്ഥം.

അഹം സർവസ്യ പ്രഭവോ മത്തഃ സർവം പ്രവർത്തതേ
ഇതി മത്വാ ഭജന്തേ മാം ബുധാ ഭാവസമന്വിതാഃ -8

ഞാൻ ഈ ജഗത്തിന്റെ ഉല്പത്തിക്കു കാരണമാണ്. എന്റെ ശക്തിമൂലമാണ് ഈ ലോകം മുഴുവൻ ചലിക്കുന്നതും പ്രവർത്തനം നടത്തുന്നതും. ഇക്കാര്യം മനസ്സിലാക്കിയ വിവേകശാലികൾ എന്നെ നിരന്തരം ഭക്തിയോടും ശ്രദ്ധയോടും ഭജിക്കുന്നു. യോഗികൾ എനിക്കനുരൂപമായി നടത്തുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് പ്രേരണ നൽകുന്നതു ഞാൻ തന്നെ. എന്റെ പ്രസാദമാണത്. എങ്ങനെയാണു യോഗികൾ നിരന്തരം ഭജനം നടത്തുന്നത്?

മച്ചിത്താ മദ് ഗതപ്രാണാ ബോധയന്തഃ പരസ്പരം
കഥയന്തശ്ച മാം നിത്യം തുഷ്യന്തി ച രമന്തി ച -9

മറ്റൊന്നിനെപ്പറ്റിയും ചിന്തിക്കാതെ എന്നിൽ തന്നെ എപ്പോഴും ചിത്തമുറപ്പിച്ച് പ്രാണങ്ങളെ ലയിപ്പിച്ച് കഴിയുന്ന സാധകന്മാർ എന്റെ മഹിമകളെപ്പറ്റി പരസ്പരം പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുന്നു. എന്റെ ഗുണഗാനങ്ങൾ പാടി സന്തുഷ്ടരായി അവർ എപ്പോഴും എന്നിൽ രമിച്ചു കഴിയുന്നു.

തേഷാം സതതയുക്താനാം ഭജതാം പ്രീതിപൂർവകം
ദദാമി ബുദ്ധിയോഗം തം യേന മാ മുപയാന്തിതേ -10

നിരന്തരം എന്നെ ധ്യാനിച്ചും ഭക്തിപൂർവ്വം ഭജിച്ചും കഴിയുന്ന സാധകന്മാർക്ക് ഞാൻ യോഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കാൻ ശക്തമായ ബുദ്ധി നൽകുന്നു. ആ ബുദ്ധിയുപയോഗിച്ച് സാധനകൾ ചെയ്ത് അവർ എന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു. യോഗത്തിൽ ഉണർവുണ്ടാകുന്നത് എന്റെ അനുഗ്രഹം കൊണ്ടാണ്. അവ്യക്തനായ മഹാപുരുഷൻ എങ്ങനെയാണ് യോഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള ബുദ്ധി നൽകുന്നത്?

തേഷാമേവാനുകമ്പാർത്ഥ മഹമജ്ഞാനജം തമഃ
നാശയാമ്യാത്മഭാവസ്ഥോ ജ്ഞാനദീപേന ഭാസ്വതാ –11

ഭക്തന്മാരുടെ മേൽ പൂർണ്ണമായ അനുഗ്രഹം ചൊരിയാൻ വേണ്ടി ഞാൻ അവരുടെ ആത്മാവുമായി ച്ചേർന്ന് സാരഥിയായി അറിവില്ലായ്മയാകുന്ന ഇരുൾ ജ്ഞാനദീപം തെളിയിച്ച് ഇല്ലാതാക്കുന്നു. "ഏതെങ്കിലും സ്ഥിതപ്രജ്ഞനായ യോഗിയുടെ സഹായത്തോടെ പരമാത്മാവിനെ നിങ്ങളുടെ ജീവാത്മാവിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ച് മനോനിയന്ത്രണം വരുത്തുന്നതു വരെ 'യോഗം' (ഭജനം) നിങ്ങൾ ആരംഭിച്ചതായി കണക്കാക്കാനാവില്ല. സാധനയുടെ ആരംഭകാലത്ത് മഹാപുരുഷന്മാരിലൂടെയാണ് ഈശ്വരൻ നിങ്ങളോടു സംസാരിക്കുന്നത്. അത്തരം ഒരു മഹാപുരുഷനെ മാർഗ്ഗദർശിയായി കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ ഈശ്വരൻ നിങ്ങളെ ഒന്നും തന്നെ അറിയിക്കയില്ല."

സദ്ഗുരുവോ പരമാത്മാവോ ആരായാലും സമം തന്നെ; നിങ്ങൾക്കു വഴികാട്ടിത്തരാൻ ഇവരിൽ ആർക്കും കഴിയും?. പരമാത്മാവിൽ നിന്നും നാലുതരം നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് നിങ്ങൾക്കു ലഭിക്കുക. ആദ്യം സ്ഥൂലതലങ്ങളിലൂടെയുണ്ടാകുന്ന അനുഗ്രഹം. നിങ്ങൾ ധ്യാനനിഷ്ഠനാകുമ്പോൾ മനസ് എപ്പോൾ എത്രകാലം ധ്യേയവസ്തുവായി ബന്ധപ്പെടുന്നു? എപ്പോൾ ഓടാനാഗ്രഹിക്കുന്നു? എപ്പോൾ ഓടി? ഈ കാര്യങ്ങളെപ്പററി ഭഗവാൻ ഒരോ മിനിട്ടിലും ഓരോ സെക്കന്റിലും ചില സ്പന്ദനങ്ങൾമൂലം സൂചന തന്നുകൊണ്ടിരിക്കും. അംഗസ്പന്ദനം സ്ഥൂലസിരാ സംബന്ധിയായ അനുഭവമാണ്. സ്പന്ദനം ഒരു ക്ഷണത്തിൽ രണ്ടു നാലിടങ്ങളിൽ ഒന്നിച്ചുണ്ടാകും. സാധന ഭംഗപ്പെടുമ്പോൾ ഒരോ നിമിഷത്തിലും സ്പന്ദനമുണ്ടായേക്കാം. നിങ്ങൾ ധ്യേയവസ്തുവിനെ അനന്യഭാവത്തോടെ ധ്യാനിക്കുമ്പോൾ ഈ സൂചന നിരന്തരം ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. സാധാരണ മനുഷ്യരിൽ സംസ്കാരത്തിന്റെ ഏററുമുട്ടലിലാണ് ഇത്തരം സ്പന്ദനമുണ്ടാവുക. അതിന് പരമാത്മാവിന്റെ ഇടപെടൽ ആവശ്യമില്ല.

രണ്ടാമത്തെ അനുഭവം സ്വപ്നതലത്തിലൂടെ ലഭിക്കുന്നു. സാധാരണ ജനങ്ങൾ സ്വന്തം വാസനകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സ്വപ്നങ്ങൾ കാണുക പതിവാണ്. എന്നാൽ പരമാത്മാവുമായി

ബന്ധം പുലർത്തുന്ന യോഗികൾ വരാൻ പോകുന്ന കാര്യങ്ങളാണു കാണുക. ഇഷ്ടദേവൻ സ്വപ്നത്തിലൂടെ നിർദ്ദേശം നൽകുന്നതിങ്ങനെയാണ്.

മുകളിൽ പരാമൃഷ്ടമായ രണ്ടും പ്രാരംഭികമായ അനുഭവങ്ങളാണ്. തത്ത്വദർശികളായ മഹാപുരുഷന്മാരെ ഭക്തി വിശ്വാസങ്ങളോടെ സേവിക്കുന്നവരുടെ മനസ് സ്വപ്നത്തിന്റെ അതിർത്തി കടന്ന് ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ അഭിരമിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ ക്രിയാരൂപത്തിലുള്ള അനുഭവമുണ്ടാകുന്നു. കഴിഞ്ഞ രണ്ടനുഭവങ്ങളേക്കാൾ സൂക്ഷ്മമാണീ ക്രിയാരൂപനുഭവങ്ങൾ.

മൂന്നാമത്തെ അനുഭവം സുഷുപ്തി തലവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്.

ലോകത്തിൽ എല്ലാവർക്കും ഉറക്കമുണ്ട്. മോഹനിശയിൽ എല്ലാവരും ചൈതന്യഹീനരാണ്. പരമാത്മ ചിന്തനമാകുന്ന ചരട് ഉള്ളിൽ സ്ഥിരമായി നിൽക്കുന്നതാണ് സുഷുപ്തി. ശരീരം ജീവനുള്ളതായിരിക്കെ മനസ്സ് ഉറങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ പരമാത്മാവ് ഒരു അടയാളം നൽകും. യോഗത്തിന്റെ അവസ്ഥയ്ക്കനുരൂപമായി അപ്പോൾ ഒരു ദൃശ്യം ആവിർഭവിക്കുന്നു. ഡോക്ടർ ബോധം കെടുത്തി ചികിത്സ നടത്തി ഉണർത്തുന്നതു പോലെയാണ് പരമാത്മാവ് ഉറക്കത്തിൽ നിർദ്ദേശം നൽകിയിട്ട് ഉണർവുണ്ടാക്കുന്നതെന്ന് പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു പറയാറുണ്ട്.

നാലാമത്തേതും ഒടുവിലത്തേതുമായ അനുഭവം ഈശ്വരനുമായുള്ള സമത്വത്തിന്റെ തലത്തിലാണുണ്ടാകുന്നത്. അപ്പോൾ സാധകൻ പൂർണ്ണ ബോധത്തിലെത്തിയിരിക്കും. ഇങ്ങനെ പരമാത്മാവുമായി ബന്ധം സ്ഥാപിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ ഇരിക്കുമ്പോഴും കിടക്കുമ്പോഴും എഴുന്നേല്ക്കുമ്പോഴും നടക്കുമ്പോഴുമെല്ലാം ദിവ്യാനുഭൂതി ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കും. ഈ അവസരത്തിൽ യോഗി ത്രികാലജ്ഞനായിത്തീരുന്നു. മൂന്നു കാലങ്ങൾക്കും അപ്പുറത്തുള്ള അവ്യക്ത സ്ഥിതിയിലെത്തിയ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ആത്മാവിനാൽ ഉത്തേജിതനായി അജ്ഞാനാന്ധകാരത്തെ ജ്ഞാനദീപം കൊണ്ട് നഷ്ടമാക്കുമ്പോഴാണ് സാധകന് ഈ ദിവ്യാനുഭൂതികൾ ഉണ്ടാകുന്നത്.

അർജ്ജുന ഉവാച-

പരം ബ്രഹ്മ പരം ധാമ പവിത്രം പരമം ഭവാൻ
പുരുഷം ശാശ്വതം ദിവ്യ മാദിദേവമജം വിഭും -12

ആഹുസ്ത്വാമൃഷയഃ സർവേ ദേവർഷിർനാരദസ്തഥാ
അസിതോ ദേവലോ വ്യാസഃ സ്വയം ചൈവ ബ്രവീഷിമേ -13

ഭഗവാനേ! അങ്ങ് പരമധാമവും പരമപരിശുദ്ധവുമായ പരബ്രഹ്മമല്ലേ? അങ്ങയെ എല്ലാ ഋഷിമാരും സനാതനനായ ദിവ്യപുരുഷനും ആദിദേവനും ജന്മരഹിതനും സർവ്വ വ്യാപിയുമെന്നു വർണ്ണിക്കുന്നു. ഇവയെല്ലാം പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ പര്യായപദങ്ങൾ തന്നെ. ഇങ്ങനെ വർണ്ണിച്ചത് ഭൂതകാലീയരായ ഋഷികളാണ്. ദേവർഷിയായ നാരദൻ,അസിതൻ,ദേവലൻ,വ്യാസൻ തുടങ്ങിയ ആധുനികരായ ഋഷികളും പിന്നെ അങ്ങും അങ്ങനെ തന്നെ വിവരിക്കയും ചെയ്യുന്നു. സൽപുരുഷസംഗം നേരത്തേ തന്നെ അർജ്ജുനനു കിട്ടിയിരുന്നു എന്ന് ഇതിൽനിന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. അതുകൊണ്ട്-

സർവ്വമേതദൃതം മന്യേ യന്മാംവദസി കേശവ!
ന ഹി തേ ഭഗവൻ വ്യക്തിം വിദൂർദേവാ ന ദാനവാഃ -14

ഹേ കേശവാ! അങ്ങു പറയുന്നതെല്ലാം സത്യമാണെന്നു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ വ്യക്തിത്വത്തെപ്പററി ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും അറിയുന്നില്ല.

സ്വയമേവാത്മാനാത്മാനം വേത്ഥ ത്വം പുരുഷോത്തമ!
ഭൂതഭാവന! ഭൂതേശ! ദേവദേവ! ജഗത്പതേ! -15

സകല ചരാചരങ്ങളേയും സൃഷ്ടിക്കുന്ന ഭൂതനാഥാ! ഹേ ദേവ ദേവാ! ഹേ ലോക നാഥാ! ഹേ പുരുഷോത്തമ! അങ്ങു മാത്രമേ അങ്ങയെ അറിയുന്നുള്ളു. അഥവാ ആരുടെ ആത്മാവിൽ അങ്ങു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവോ അവരും അങ്ങയെ മനസിലാക്കുന്നു. അപ്പോൾ അവർ അങ്ങയെ അറിയുന്നത് അങ്ങയിൽക്കൂടിത്തന്നെയാണ്. അതിനാൽ-

വക്തുമർഹസ്യശേഷേണ ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
യാഭിർവിഭൂതിഭിർലോകാനിമാംസ്ത്വം വ്യാപ്യ തിഷ്ഠസി -16

അങ്ങയുടെ ദിവ്യവിഭൂതികളെപ്പററി സമ്പൂർണ്ണമായി വിവരിക്കാൻ അങ്ങേക്കല്ലാതെ മററാർക്കും സാധ്യമല്ല. ഈ വിഭൂതികളിലൂടെയാണല്ലോ അങ്ങ് എവിടെയും നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നത്.

കഥം വിദ്യാമഹം യോഗിംസ്ത്വാം സദാപരിചിന്തയൻ
കേഷുകേഷു ച ഭാവേഷു ചിന്ത്യോസി ഭഗവൻമയാ -17

ഹേ! യോഗിശ്രേഷ്ഠാ! നിരന്തര ചിന്തനത്തിലൂടെ ഭഗവാനെ അറിയുന്നത് എങ്ങനെയാണ്? അതുപോലെ ഏതേതു ഭാവങ്ങളിലാണ് അങ്ങയെ ചിന്തിക്കേണ്ടത്?

വിസ്തരേണാത്മനോ യോഗം വിഭൂതിം ച ജനാർദന!
ഭൂയഃ കഥയ തൃപ്തിർഹി ശൃണ്വതോ നാസ്തി മേമൃതം -18

ഹേ! ജനാർദ്ദനാ! സ്വന്തം യോഗശക്തിയേയും യോഗ ജന്യങ്ങളായ വിഭൂതികളേയും പററി വീണ്ടും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു തരിക. (ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ ചുരുക്കമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്)അമൃതതത്ത്വത്തെ കാട്ടിത്തരുന്ന അങ്ങയുടെ വാക്കുകൾ കേൾക്കുന്തോറും കൂടുതൽ കേൾക്കാനുള്ള ആഗ്രഹമുണ്ടാവുകയാണ്. എത്രകേട്ടാലും തൃപ്തിവരാത്തതിനാൽ ഇനിയുമിനിയും പറഞ്ഞു തരുക.

രാമകഥ എത്രകേട്ടാലും മതിയാവുകയില്ലെന്നും അതിന്റെ രസം എന്നും ആസ്വാദ്യമാണെന്നും തുളസീദാസനും രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. (തുളസീരാമായണം 7-52-1) ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരം ലഭിക്കുന്നതുവരെ സാധകന് ആ അമൃത തത്ത്വത്തെപ്പറ്റി അറിയാനുള്ള ആഗ്രഹം ഉള്ളിൽ എന്നും ഉണ്ടായിരിക്കും. സാധകൻ ലക്ഷ്യമെത്തുന്നതിനു മുമ്പ് ഇങ്ങനെ ചിന്തിച്ചെന്നു വരാം. വളരെയേറെ അറിവു സമ്പാദിച്ചു. എന്നാൽ ഒന്നും അറിഞ്ഞില്ലെന്നൊരു തോന്നൽ മാത്രമാണ് ഉള്ളിലുള്ളത്. സാധകന്റെ മാർഗ്ഗം അടഞ്ഞതിന്റെ ലക്ഷണമാണിത്. അതിനാൽ ലക്ഷ്യമെത്തുന്നതുവരെ സദ്ഗുരുവിന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കയും അതനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കയും വേണം.

അർജ്ജുനന്റെ ജിജ്ഞാസയെ ഭഗവാൻ ശമിപ്പിക്കാൻ ഒരുങ്ങുന്നു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

ഹന്ത തേ കഥയിഷ്യാമി ദിവ്യാ ഹ്യാത്മ വിഭൂതയഃ
പ്രാധാന്യതഃ കുരുശ്രേഷ്ഠ! നാസ്ത്യന്തോ വിസ്തരസ്യമേ -19

കുരുവംശ ശ്രേഷ്ഠനായ അർജ്ജുനാ ! ഇപ്പോൾ ഞാൻ എന്റെ ദിവ്യ വിഭൂതികളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ചിലതിനെപ്പറ്റി പറയാം. എന്റെ വിഭൂതികൾക്ക് അവസാനമില്ലാത്തതിനാൽ മുഴുവൻ വിവരിക്കാൻ സാധ്യമല്ല.

അഹമാത്മാ ഗുഡാകേശ! സർവ്വ ഭൂതാശയസ്ഥിത ഃ
അഹമാദിശ്ച മധ്യംച ഭൂതാനാമന്ത ഏവ ച -20

അർജ്ജുനാ! ഞാൻ എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടേയും ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആത്മാവാണ്. ഞാൻ എല്ലാ ചരാചരങ്ങളുടേയും ആദിയും മധ്യവും അന്തവുമാണ്. അവരുടെ ജനനമരണങ്ങളും ജീവിതവും ഞാൻ തന്നെ.

ആദിത്യാനാമഹം വിഷ്ണുർ ജ്യോതിഷാം രവിരംശുമാൻ
മരീചിർമരുതാമസ്മി നക്ഷത്രാണാമഹം ശശി -21

ഞാൻ അദിതിയുടെ പന്ത്രണ്ടു പുത്രന്മാരിൽ ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠനായ വിഷ്ണുവും പ്രകാശിക്കുന്ന വസ്തുക്കളിൽ സൂര്യനും വായുവിന്റെ വിഭാഗങ്ങളിൽ മരീചിയെന്ന വായുവും നക്ഷത്രങ്ങളിൽ ചന്ദ്രനുമാകുന്നു.

വേദാനാം സാമവേദോസ്മി ദേവാനാമസ്മി വാസവഃ
ഇന്ദ്രിയാണാം മനശ്ചാസ്മി ഭൂതാനാമസ്മി ചേതനാ -22

വേദങ്ങളിൽ പൂർണ്ണസമത്വം ഉപദേശിച്ചു തരുന്ന സാമവേദമാണു ഞാൻ. ദേവന്മാരിൽ ഇന്ദ്രനും ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽ മനസും ഞാൻ തന്നെ. അതുപോലെ പ്രാണികളുടെ ചൈതന്യം അഥവാ ജീവനും ഞാനാകുന്നു.

രുദ്രാണാം ശങ്കരശ്ചാസ്മി വിത്തേശോ യക്ഷരക്ഷസാം
വസൂനാം പാവകശ്ചാസ്മി മേരുഃ ശിഖരിണാമഹം -23

ഏകാദശരുദ്രന്മാരിൽ ശങ്കരനാണു ഞാൻ. ശങ്കരൻ - ശങ്കകളെ ഹരിക്കുന്നവൻ അതായത് സംശയം ലവലേശം ഇല്ലാത്ത അവസ്ഥയുള്ളവൻ എന്നർത്ഥം. യക്ഷരക്ഷസുകളിൽ ഞാൻ ധനാധിപതിയായ കുബേരനാണ്. എട്ടു വസുക്കളിൽ ഞാൻ അഗ്നിയാണ്. പർവ്വതങ്ങളിൽ സുമേരു പർവ്വതവും ഞാൻ തന്നെ. സുമേരു എന്നാൽ സുഖത്തിന്റെ അഥവാ ശുഭകർമ്മങ്ങളുടെ മേളന രംഗമെന്നർത്ഥം. അതൊരു സാധാരണ പർവ്വതമല്ല. ഏറ്റവും വലിയ കൊടുമുടിയാണ്. വാസ്തവത്തിൽ ഇവയെല്ലാം യോഗ സാധനകളുടെ പ്രതീകങ്ങളാണ്. യൗഗിക പദങ്ങളാണിവ.

പുരോധസാം ച മുഖ്യം മാം വിദ്ധി പാർത്ഥ ബൃഹസ്പതിം
സേനാനീനാമഹം സ്കന്ദഃ സരസാമസ്മി സാഗരഃ –24

പുരത്തിന്റെ രക്ഷകന്മാരായ പുരോഹിതന്മാരിൽ പ്രധാനിയായ ബൃഹസ്പതിയാണു ഞാനെന്നറിയുക. സേനാപതികളിൽ അഗ്രഗണ്യനായ സുബ്രഹ്മണ്യനും ഞാൻ തന്നെ. സുബ്രഹ്മണ്യന് കാർത്തികേയനെന്നു പര്യായമുണ്ട്. കാർത്തികയെന്നാൽ കർമ്മത്യാഗമെന്നർത്ഥം. അതിലൂടെ ലോകത്തിന്റെ സംഹാരവും പ്രളയവും അഭീഷ്ടപ്രാപ്തി യുമു ണ്ടാകുന്നു. ജലാശയങ്ങളിൽ ഞാൻ സമുദ്രമാണെന്നും അറിയുക.

മഹർഷീണാം ഭൃഗുരഹം ഗിരാമസ്മ്യേക മക്ഷരം
യജ്ഞാനാം ജപയജ്ഞോസ്മി സ്ഥാവരാണാം ഹിമാലയഃ –25

മഹർഷിമാരിൽ ഞാൻ ഭൃഗുവാകുന്നു. വാക്കുകളിൽ 'ഓം' എന്ന ഏകാക്ഷരവും. ഓങ്കാരം ബ്രഹ്മവാചകമാണല്ലോ. യജ്ഞങ്ങളിൽ ഞാൻ ജപയജ്ഞമാണ്. പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരത്തിനുള്ള ആചരണവിധികളുടെ സമാഹരണമാണു യജ്ഞം. സ്വരൂപസ്മരണവും നാമജപവുമാണ് അവയിൽ മുഖ്യം. വാക്കുകൾക്ക് അപ്പുറത്തെത്തിയ ആൾക്ക് ഉച്ചത്തിൽ നാമം ജപിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല. എന്തെന്നാൽ വൈഖരി, മധ്യമാ എന്ന രണ്ടു ശ്രേണികൾക്കപ്പുറത്ത് സാധകൻ എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നു. ആ ആൾക്ക് കണ്ഠംകൊണ്ടോ ചിന്തനംകൊണ്ടോ പോലും നാമജപം വേണ്ടാ. ജപം ശ്വാസോച്ഛ്വാസത്തിന്റെ ഭാഗമായി മാറിയിരിക്കുന്നു

സാധകന്. മനസ്സിന്റെ നാമസ്മരണം മാത്രമാണവിടെ. ഇത് ക്രിയാത്മകമാണ്. ശ്വാസത്തിന്റെ ഗമനാഗമനം എന്ന ക്രിയയിൽ നാമജപം അലിഞ്ഞുചേർന്നു എന്നർത്ഥം. സ്ഥാവര വസ്തുക്കളിൽ ഞാൻ ഹിമാലയമാണ്. ശീതളിമയും സമതയും നിശ്ചലതയും ഉള്ള ഹിമാലയ ശിഖരത്തിൽ സ്വയം ബദ്ധനായി എന്നു പുരാണങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. എന്നാൽ അചലവും പ്രശാന്തവും സമവുമായ ബ്രഹ്മത്തിന് എവിടെ പ്രളയം? ആ ബ്രഹ്മമാണ് എന്റെ ശരിയായ സത്ത.

അശ്വത്ഥഃ സർവ്വവൃക്ഷാണാം ദേവർഷീണാം ച നാരദഃ
ഗന്ധർവാണാം ചിത്രരഥഃ സിദ്ധാനാം കപിലോ മുനിഃ –26

വൃക്ഷങ്ങളിൽ അരയാലാണു ഞാൻ. അശ്വത്ഥം എന്നാൽ ശ്വഃ = നാളെ, സ്ഥഃ = സ്ഥിതി ചെയ്യുമെന്നതിന് യാതൊരുറപ്പുമില്ലാത്തത് എന്നർത്ഥം. (എന്നു വേണമെങ്കിലും കടപുഴകി വീഴാം) അശ്വത്ഥ വൃക്ഷം, ഊർദ്ധ്വമൂലം = മുകളിൽ പരമാത്മാവാകുന്ന തായ്‌വേരുള്ളതും അധഃശാഖം - താഴെ പ്രകൃതിയാകുന്ന ശാഖകളുള്ളതും ആണെന്ന് ഗീതയിൽ ഉപരി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്, സാധാരണ ജനങ്ങൾ പൂജിക്കുന്ന സാധാരണ അരയാൽ മരമല്ല ഇതെന്നർത്ഥം. ഞാൻ ദേവർഷിമാരിൽ നാരദനാകുന്നു. നാദമാകുന്ന രന്ധ്രത്തോടു (പ്രവേശന ദ്വാരത്തോടു) കൂടിയവനാണു നാരദൻ. ദൈവീകസമ്പത്ത് സ്വരത്തിൽ നിന്നും ഉയരുന്ന ധ്വനിപോലെ സൂക്ഷ്മമാക്കിയ ആൾ എന്നിവിടെ അർത്ഥം. ഗന്ധർവന്മാരിൽ ചിത്രരഥനാണു ഞാൻ. ഗായനം ചിന്തനം എന്നിവയിലൂടെ പരമാമ്തസ്വരൂപത്തെ ഉള്ളിൽ ചിത്രീതമാക്കിയ ആൾ എന്നർത്ഥം. സിദ്ധന്മാരിൽ കപില മുനിയാണു ഞാൻ. ഈശ്വരീയ സഞ്ചാരമുള്ള കായത്തോടു കൂടിയ ആളാണു കപിലൻ.

ഉച്ചൈഃ ശ്രവസമശ്വാനാം വിദ്ധിമാമമൃതോത്ഭവം
ഐരാവതം ഗജേന്ദ്രാണാം നരാണാം ച നരാധിപം –27

കുതിരകളിൽ അമൃതത്തിൽ നിന്നുണ്ടായ ഉച്ചൈഃശ്രവസ് എന്ന കുതിരയാണു ഞാൻ. ലോകത്തിലുള്ള എല്ലാ വസ്തുവും നശിക്കും. ആത്മാവു മാത്രമാണു അജരവും അമരവും അമൃതവും സ്വരൂപവും. നാശമില്ലാത്ത ഈ അമൃത സ്വരൂപത്തിന്റെ പ്രവർത്തനമുള്ള കുതിരയാണു ഞാൻ. കുതിര എന്നാൽ കുതിച്ചു പായുന്നത്

എന്നർത്ഥം. രയം - വേഗം. വേഗത്തിലുള്ള പോക്കിന്റെ പ്രതീകമാണു കുതിര. അമൃത തത്ത്വത്തെ ഗ്രഹിക്കാൻ മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു ചാടുന്ന മനസ്സാണു കുതിരയായി ചിത്രീകരിക്കപ്പെടുന്നത്. ആനകളിൽ ഐരാവതമാണു ഞാൻ. മനുഷ്യരുടെ രാജാവുമാണു ഞാനെന്നറിയുക, മഹാപുരുഷൻ തന്നെ രാജാവ്. ഒന്നിന്റെയും കുറവില്ലാത്തവനാണു രാജാവ്. ആത്മീയ ധനത്താൽ സമ്പന്നനായവൻ എന്നു വ്യംഗ്യം.

ആയുധാനാമഹം വജ്രം ധേനുനാമസ്മി കാമധുക്
പ്രജനശ്ചാസ്മി കന്ദർപഃ സർപാണാമസ്മി വാസുകിഃ –28

ആയുധങ്ങളിൽ വജ്രായുധമാണു ഞാൻ. പശുക്കളിൽ കാമധേനുവും. പാലിനു പകരം മനസ്സിന് ഇഷ്ടപ്പെട്ട എല്ലാം കനിഞ്ഞു തരുന്ന ദേവലോകത്തെ പശുവാണു കാമധേനു. ബ്രഹ്മർഷിയായ വസിഷ്ഠന് കാമധേനു ഉണ്ടായിരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ ഗോപദത്തിന് ഇന്ദ്രിയം എന്നാണർത്ഥം. പരമാത്മാവിന്റെ അനുഗ്രഹം ലഭിച്ചയാൾക്ക് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കാനാവും. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഈശ്വരന് അനുരൂപമാക്കി സ്ഥിരമാക്കി വച്ച ആൾക്ക് ആ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ തന്നെ കാമധേനുവിനെപ്പോലെ ഇഷ്ടഫലങ്ങൾ പ്രദാനം ചെയ്യും. 'ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്തിനു പാത്രമായ ആൾക്ക് ലോകത്തിൽ ദുർലഭമായി ഒന്നും തന്നെയില്ല.' എന്ന് തുളസീരാമായണത്തിലും രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. (7-113-4). മാനവസൃഷ്ടിക്കു കാരണക്കാരായവരിൽ ഞാൻ കന്ദർപ്പനാണ്. കന്ദർപ്പൻ - പുതിയ സ്ഥിതി പ്രകടമാക്കുന്നവൻ. ചരാചരങ്ങളിൽ സന്താനോല്പാദനം രാപകൽ ഉണ്ടാകുന്നുണ്ട്. എലി, എറുമ്പ് തുടങ്ങിയ ജീവികൾ പെറ്റു പെരുകുന്നു. എന്നാൽ ഇതല്ല ഇവിടെ വിവക്ഷ. ഒരു സ്ഥിതിയിൽ നിന്നും മറ്റൊരു സ്ഥിതിയുണ്ടാവുക അഥവാ വൃത്തികളിൽ പരിവർത്തനമുണ്ടാവുക എന്നാണിവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. ഞാൻ പരിവർത്തിത സ്വരൂപം ഉൾക്കൊള്ളുന്നു. സർപ്പങ്ങളിൽ ശ്രേഷ്ഠനായ വാസുകിയുടെ സ്ഥാനമാണെനിക്ക്.

അനന്തശ്ചാസ്മിനാഗാനാം വരുണോ യാദസാമഹം
പിതൃണാമര്യമാ ചാസ്മി യമഃ സംയമതാമഹം –29

നാഗങ്ങളിൽ ഞാൻ ശേഷനാഗമാണ്. അങ്ങനെ ഒരു സർപ്പമൊന്നുമില്ല. ഗീതയ്ക്കു സമശീർഷമായ ശ്രീമദ് ഭാഗവതത്തിൽ

ഈ വിഷയത്തെപ്പറ്റി ഇങ്ങനെ ചർച്ച ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഭൂമിയിൽ നിന്ന് മുപ്പതിനായിരം യോജന ദുരത്തിൽ പരമാത്മാവിന്റെ വൈഷ്ണവ ശക്തി വ്യാപിച്ചു കിടക്കുന്നു. അതിനെയാണ് അനന്തസർപ്പം എന്ന് പ്രതീകാത്മാകമായി പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിന്റെ ശിരസ്സിൽ കടുകുമണി പോലെ ഭൂമി സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. പഴയകാലത്ത് ദൂരത്തിന്റെ ഒരു കണക്കായിരുന്നു യോജന. ആ ദൂരം എത്രയാണെന്ന് ഇന്നു കൃത്യമായി പറയാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. എന്നാലും അതൊരു വലിയ ദൂരം തന്നെ. വാസ്തവത്തിൽ ആകർഷണശക്തിയെപ്പറ്റിയുള്ള പ്രസ്താവമാണത്. ഗ്രഹങ്ങളും ഉപഗ്രഹങ്ങളുമെല്ലാം ആ ശക്തിക്ക് അധീനമാണ്. ശൂന്യതയിൽ ഗ്രഹങ്ങൾക്കു ഭാരമുണ്ടെന്നു തന്നെ തോന്നുകയില്ല. ആധുനിക വിജ്ഞാനശാസ്ത്രം അതിനെ 'ഈഥർ' എന്നു പറയുന്നു. എത്ര അനായാസമാണ് അവ ചലിക്കുന്നത്. ആകർഷണ ശക്തി സർപ്പത്തിന്റെ വലയം പോലെ എല്ലാ ഗ്രഹങ്ങളേയും ചുറ്റിക്കിടക്കുന്നു. അതുതന്നെയാണ് അനന്തൻ അഥവാ അനന്തത. അത് സർപ്പരൂപത്തിൽ ഭൂമിയെ വഹിക്കുന്നു എന്നാണു സങ്കല്പം. 'ഈശ്വരീയ ശക്തിയാണു ഞാൻ' എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. അതുപോലെ ജലാശയങ്ങളിൽ ജലാധിപതി വരുണനാണു ഞാൻ. പിതൃക്കളിൽ അർയമാവുമാണു ഞാൻ. അഹിംസ, സത്യം, അസ്തേയം (മോഷ്ടിക്കാതിരിക്കൽ), ബ്രഹ്മചര്യം, അപരിഗ്രഹം (സംഭാവന സ്വീകരിക്കാതിരിക്കൽ) എന്നിവയാണു 'യമം' എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നത്. വികാരങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിന് അരഃ എന്നു പറയുന്നു. അര്യമാ - യമം ശീലിച്ച് വികാരങ്ങളെ അടക്കുന്നവൻ. വികാരങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കുന്നതിലൂടെ പിതൃക്കൾ പൂർവ്വജന്മസംസ്കാരങ്ങൾ) ശാന്തമടയുന്ന ശാസിതാക്കളിൽ യമരാജനാണ് ഞാൻ. ഉപര്യുക്തങ്ങളായ യമങ്ങൾക്കു നേതൃത്വം വഹിക്കുന്നു എന്നർത്ഥം.

പ്രഹ്ളാദശ്ചാസ്മിദൈത്യാനാം കാലഃ കലയതാമഹം
മൃഗാണാം ച മൃഗേന്ദ്രോഹം വൈനതേയശ്ച പക്ഷിണാം -30

ഞാൻ ദൈത്യന്മാരിൽ പ്രഹ്ളാദനാകുന്നു. പ്രഹ്ളാദ ശബ്ദത്തിന് പരമമായ ആഹ്ളാദം അഥവാ പരനുവേണ്ടിയുള്ള ആഹ്ളാദം ഉള്ളയാൾ എന്നർത്ഥം. ആസുര സമ്പത്തിൽ അകപ്പെട്ടവർക്ക് ആദ്യം ഈശ്വരീയ ആകർഷണത്തിൽ

വികലതയുണ്ടാകുന്നു. അപ്പോൾ പരമപ്രഭു വഴികാട്ടുന്നു. അങ്ങനെ വഴികാട്ടി പ്രേമോല്ലാസത്തിൽ കഴിയുന്നവനാണ് ഞാൻ. കണക്കെടുപ്പു കാരിൽ കാലമാണു ഞാൻ. ഒന്ന്, രണ്ട്, മൂന്ന് എന്നിങ്ങനെയുള്ള എണ്ണലോ നിമിഷം, മണിക്കൂർ, ദിനം, പക്ഷം, മാസം എന്നിങ്ങനെയുള്ള കാലഗണനയോ അല്ല ഇവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് 'നിരന്തരമായ ഈശ്വര ചിന്തനത്തിന് അനുഗുണമായ കാലമാണു ഞാൻ'. എന്നാണു വിവക്ഷ. മൃഗങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ സിംഹം (മൃഗരാജനാണു) ഞാൻ. യോഗരൂപിയായ കാനനത്തിൽ കഴിയുന്നവനാണു സാധകൻ. അവിടെ യോഗമൃഗേശ്വരനാണു ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നർത്ഥം. പക്ഷികളിൽ ഗരുഡനാണ് ഞാൻ. ജ്ഞാനത്തിന്റെ പ്രതീകമാണു ഗരുഡൻ. ഈശ്വരീയമായ അനുഭൂതിയുണ്ടാകുമ്പോൾ മനസ്സ് ആരാധ്യദേവന്റെ വാഹനമായിത്തീരുന്നു. ഈ മനസ്സു തന്നെ സംശയ ഗ്രസ്തമാകുമ്പോൾ വിഷസർപ്പമായി കടിക്കയും നീചയോനികളിലേക്ക് എറിയുകയും ചെയ്യും. ഗരുഡൻ വിഷ്ണുവിന്റെ വാഹനമാണല്ലോ. ജ്ഞാനം എന്ന സത്ത ലോകത്തിൽ കണം കണം തോറും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനെ തന്നിൽ വഹിക്കുന്ന മഹാവാഹനമാണു മനസ്. അഭീഷ്ടങ്ങളെ വഹിക്കുന്ന മനസു താനാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. 'ഉണർന്നിരിക്കുമ്പോൾ ഈശ്വരസ്മരണം, ഉറങ്ങുമ്പോൾ ഈശ്വരനിൽ ലയം' എന്ന കവിവാക്യവും ഇവിടെ അനസ്മരണീയമാണ്.

പവനഃ പവതാമസ്മി രാമഃ ശസ്ത്രഭൃതാമഹം
ഝഷാണാം മകരശ്ചാസ്മി സ്രോതസാമസ്മി ജാഹ്നവീ-31

പരിശുദ്ധമാക്കുന്ന വസ്തുക്കളിൽ വായുവാണു ഞാൻ. ആയുധധാരികളിൽ രാമനാണു ഞാൻ. രമന്തി യോഗിനഃ യസ്മിൻ സ രാമഃ (യോഗികൾ ആരിലാണോ രമിക്കുന്നത് ആ ആളാണു രാമൻ) യോഗികൾ രമിക്കുന്നത് അനുഭവത്തിലാണ്. ഈശ്വരൻ സദ്ഗുരുവിന്റെ രൂപത്തിൽ നൽകുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങളിലാണ് യോഗികൾ രമിക്കുന്നത്. ആ ഉണർവിന്റെ പേരാണു രാമനെന്നത്. മത്സ്യങ്ങളിൽ മുതലയാണു ഞാൻ. അതുപോലെ നദികളിൽ ഗംഗാ നദിയുമാണ്.

സർഗാണാമാദിരന്തശ്ച മധ്യം ചൈവാഹമർജ്ജുന!
അധ്യാത്മവിദ്യാ വിദ്യാനാം വാദഃ പ്രവദതാമഹം -32

അർജ്ജുനാ! സൃഷ്ടിയുടെ ആദിയും മധ്യവും അന്തവും ഞാൻ തന്നെ. വിദ്യകളിൽ ഞാൻ ആത്മവിദ്യയാകുന്നു. ആത്മാവിന്റെ ആധിപത്യം സ്ഥാപിക്കുന്ന വിദ്യയാണ് ആത്മവിദ്യ. ഈ ലോകത്തിൽ ഭൂരിപക്ഷം ആളുകളും മായയുടെ ആധിപത്യത്തിനു കീഴ്വഴങ്ങി കഴിയുകയാണ്. രാഗദ്വേഷങ്ങൾ, കാലം, കർമ്മം, സ്വഭാവം, ത്രിഗുണങ്ങൾ എന്നിവയുടെ പ്രേരണയ്ക്ക് വിധേയരാണവർ. ഇവയുടെ ആധിപത്യത്തിൽ നിന്ന് ഭക്തന്മാരെ മോചിപ്പിച്ച് ആത്മാവിന്റെ ആധിപത്യത്തിലാക്കാൻ സഹായിക്കുന്ന - വിദ്യയാണ് അദ്ധ്യാത്മവിദ്യ. വാദപ്രതിവാദം നടത്തുന്നവരിൽ ഞാൻ ബ്രഹ്മത്തെ സ്ഥാപിക്കുന്ന വാദമാണ്.

അക്ഷരാണാമകാരോസ്മി ദ്വന്ദ്വഃ സാമാസികസ്യ ച
അഹമേവാക്ഷയഃ കാലോ ധാതാഹം വിശ്വതോമുഖഃ -33

അക്ഷരങ്ങളിൽ ഞാൻ അകാരമാണ് (ഓങ്കാരത്തിന്റെ ആദ്യാക്ഷരം). സമാസങ്ങളിൽ ഞാൻ ദ്വന്ദ്വ സമാസമാണ്. അതായത് അക്ഷയമായ കാലം. കാലം എപ്പോഴും പരിവർത്തനശീലമാകുന്നു. അക്ഷയവും അജരവും അമരവുമായ പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശനം നൽകുന്ന സമയമാണു ഞാൻ. എല്ലായിടത്തും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന എല്ലാവരേയും ഉൾക്കൊള്ളുകയും പോഷിപ്പിക്കയും ചെയ്യുന്ന വിരാട് പുരുഷനും ഞാൻ തന്നെ.

മൃത്യുഃ സർവ്വഹരശ്ചാഹമുദ്ഭവശ്ച ഭവിഷ്യതാം
കീർത്തിഃ ശ്രീർവാക് ച നാരീണാം സ്മൃതിർമേധാ ധൃതിഃ ക്ഷമാ-34

ഞാൻ എല്ലാം ഒടുക്കുന്ന മൃത്യുവും ഉത്ഭവിക്കാൻ പോകുന്ന വസ്തുക്കളുടെ ഉത്പത്തിക്കു കാരണവും ആകുന്നു. സ്ത്രീകളിൽ കാണുന്ന കീർത്തിയും ശക്തിയും വാക്സാമർഥ്യവും സ്മൃതിയും ബുദ്ധിയും ധൈര്യവും ക്ഷമയുമെല്ലാം ഞാൻ തന്നെ.

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ "ദ്വാവിമോ പുരുഷോ ലോകേ ക്ഷരാശ്ചാ ക്ഷരഏവച" ക്ഷരവും അക്ഷരവും എന്നിങ്ങനെ രണ്ടു തരത്തിലാണ് 'പുരുഷൻ'. ഉല്പത്തിയും നാശവുമുള്ള പക്ഷഭൂതാത്മകമായ ഈ ശരീരമാണ് ക്ഷരപുരുഷൻ. വളരെക്കാലം ഏകാഗ്രമായി മനനം ചെയ്യുന്നവർക്കു കാണാറാവുന്ന കൂടസ്ഥനായ പരമാത്മാവാണ് അക്ഷരപുരുഷൻ. പുരുഷൻ എന്ന പദം

സ്ത്രീയേയും കൂടി ഉദ്ദേശിച്ചുളളതാണ്. മനുഷ്യൻ എന്ന അർത്ഥത്തിലാണ് അതിന്റെ പ്രയോഗം. ഇവിടെ കീർത്തി മുതൽ ക്ഷമവരെയുളള ഗുണങ്ങൾ (ഈ പദങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിൽ സ്ത്രീലിംഗങ്ങളാണ്) അത് പുരുഷന്മാർക്കില്ല എന്ന് കരുതേണ്ടതില്ല. എല്ലാ മനുഷ്യരുടേയും ഉള്ളിൽ ഉള്ള ഒരു ഭാവമാണു സ്ത്രീത്വം. സ്ത്രീ പുരുഷ വ്യത്യാസം ആഭാവത്തിനില്ല.

ബൃഹത്സാമ തഥാ സാമ്നാം ഗായത്രീ ഛന്ദസാമഹം
മാസാനാം മാർഗ്ഗശീർഷോഹ മൃതൂനാം കുസുമാകരഃ –35

ഗാനം ചെയ്യാൻ യോഗ്യമായ വേദസൂക്തങ്ങളിൽ ഞാൻ ബൃഹത്സമാം (സാമവേദം) ആണ്. ബൃഹത്ത്വവും സമത്വവുമുള്ള ഗാനം എന്നർത്ഥം. ഛന്ദസുകളിൽ ഗായത്രീഛന്ദസാണു ഞാൻ. മോക്ഷം കിട്ടാൻ ഉദ്ദേശിച്ചു ജപിക്കുന്ന ഒരു മന്ത്രമല്ല ഇത്. ഒരു സമർപ്പണാത്മകമായ പ്രാർത്ഥനയത്രേ ഇത്. മൂന്നു പ്രാവശ്യം തപസു മുടങ്ങിയപ്പോൾ വിശ്വാമിത്രൻ സ്വജീവിതം ഭഗവാന് സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ ചൊല്ലി ഃ

ഓം ഭൂർഭൂവഃ സ്വഃ തത് സവിതുർവരേണ്യം
ഭർഗോ ദേവസ്യ ധീമഹി ധിയോ യോനഃ പ്രചോദയാത്

അർത്ഥം ഃ ഭൂലോകം ഭുവർലോകം സ്വർലോകം എന്നീ ലോകങ്ങളിൽ തത്ത്വരൂപിയായി വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ദേവാ അങ്ങ് സർവ്വശ്രേഷ്ഠനാകുന്നു. ഞങ്ങൾക്കു ലക്ഷ്യം നേടാൻ സഹായകമായ ബുദ്ധിശക്തിയും പ്രചോദനവും അങ്ങു നൽകണമേ. സാധകന് താൻ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന സാധനകളിലെ ശരിയും തെറ്റും തന്നത്താൻ അറിയാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. അപ്പോൾ എല്ലാം സർവശക്തന് സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഇത്തരം പ്രാർത്ഥന ആവശ്യമായി വരും. അതു മംഗളദായകമായിത്തീരും. എന്തെന്നാൽ പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന ആൾ അതോടെ എന്റെ ആശ്രിതനായിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആ പ്രാർത്ഥന ഞാൻ തന്നെ. മാസങ്ങളുടെ ശീർഷകത്തിൽ കുളിർമ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന മാർകഴിമാസമാണ് ഞാൻ. എപ്പോഴും ഹൃദയോല്ലാസമുണ്ടാക്കുന്ന വസന്തകാലവും ഞാൻ തന്നെ. ഹൃദയത്തിനു ഹർഷോല്ലാസം നൽകുന്ന അവസ്ഥയാണു യോഗേശ്വരനെന്നർത്ഥം.

ദ്യൂതം ഛലയതാമസ്മി തേജസ്തേജസ്വിനാമഹം
ജയോസ്മി വ്യവസായോസ്മി സത്ത്വം സത്ത്വവതാമഹം-36

ഓജസ്വികളായ പുരുഷന്മാരുടെ തേജസ്സാണു ഞാൻ. ചൂതുകളിയിൽ തന്ത്രങ്ങളുപയോഗിക്കുന്നവരുടെ തന്ത്രമാണു ഞാൻ. ആ കളിയിൽ കയ്യുക്കും കള്ളത്തരവും കാട്ടുന്നവരെ ജയിപ്പിക്കാൻ ഭഗവാൻ കൂട്ടുനില്ക്കുമെന്നല്ല ഇതിനർത്ഥം. ഇതു പ്രകൃതിയുടെ ചൂതുകളിയാണ്. പ്രകൃതിയുടെ ദ്വന്ദ്വശക്തികളിൽ നിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ പ്രകടനങ്ങൾ ഒഴിവാക്കി ഗുപ്തമായ രീതിയിൽ ഏകാന്ത ഭജനം നടത്തണമെന്നാണു വിവക്ഷ. സ്വയം രക്ഷയ്ക്ക് ഈ ഒളിച്ചുകളി നടത്തുന്നതിന് തടസമില്ല. ഭാഗവതത്തിൽ ജഡഭരതന്റെ കഥ ഇതിനുദാഹരണമാണ്. അദ്ദേഹം വിജ്ഞനാണെങ്കിലും ഉന്മത്ത നെപ്പോലെയും എല്ലാം കേൾക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ബധിരനെപ്പോലെയും എല്ലാം കാണുന്നുണ്ടെങ്കിലും അന്ധനെപ്പോലെയും ഈശ്വര ഭജനത്തിൽ മുഴുകിക്കഴിഞ്ഞുകൂടി മുക്തിനേടി. ഗൂഢമായി നടത്തുന്ന ഭജനം പ്രകൃതി പുരുഷന്മാരുടെ പകിടകളിയിൽ നിന്നും നമ്മെ രക്ഷിക്കാൻ പര്യാപ്തമാണ്. വിജയികളുടെ ജയവും പരിശ്രമശീലന്മാരുടെ ദൃഢനിശ്ചയവും അതായത് ക്രിയാത്മകബുദ്ധിയും (രണ്ടാമദ്ധ്യായം 41-ാം പദ്യത്തിൽ വ്യവസായാത്മികമായ ബുദ്ധിയെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്) സാത്ത്വിക പുരുഷന്മാരുടെ തേജസും ഓജസുമെല്ലാം ഞാൻ തന്നെയാകുന്നു.

വൃഷ്ണീനാം വാസുദേവോസ്മി പാണ്ഡവാനാം ധനംജയ ഃ
മുനീനാമപ്യഹം വ്യാസഃ കവീനാമുശനാ കവിഃ -37

വൃഷ്ണിവംശക്കാരിൽ വാസുദേവനാണു ഞാൻ. വസുദേവപുത്രനെന്നും എല്ലായിടത്തും വസിക്കുന്നവൻ എന്നും അർത്ഥം. പാണ്ഡവന്മാരിൽ ധനംജയനാണു ഞാൻ. അർജ്ജുനൻ എന്നു മാത്രമല്ല ഇവിടെ അർത്ഥം. പുണ്യം തന്നെ പാണ്ഡു. ആത്മീയസമ്പത്താണ് സ്ഥിരമായ ധനം. പുണ്യത്താൽ പ്രേരിതനായി ആത്മീയ സമ്പത്തു നേടി വിജയം വരിച്ച ധനംജയനാണു ഞാൻ എന്നർത്ഥം. മുനികളിൽ വ്യാസനാണു ഞാൻ. പരമതത്ത്വം വ്യക്തമാക്കാൻ കഴിയുന്നവനാണു മുനി. കവികളിൽ ഉശനാ (തന്നിൽ മറ്റുള്ളവർക്കു പ്രവേശനം നൽകുന്ന ആൾ) എന്ന കാവ്യകാരനാണു ഞാൻ.

ദണ്ഡോ ദമയതാമസ്മി നീതിരസ്മി ജിഗീഷതാം
മൗനം ചൈവാസ്മി ഗുഹ്യാനാം ജ്ഞാനം ജ്ഞാനവതാമഹം-38

കീഴടക്കാൻ തുനിയുന്നവരുടെ ശക്തിയാണു ഞാൻ. ജയിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവരുടെ നീതിയാണു ഞാൻ. ഒളിക്കയും മറയ്ക്കുകയും ചെയ്യാനാഗ്രഹിക്കുന്നവരുടെ മൗനമാണു ഞാൻ. ജ്ഞാനികളുടെ ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരജന്യമായ പൂർണ്ണ ജ്ഞാനവും ഞാൻ തന്നെ.

യച്ചാപി സർവ്വഭൂതാനാം ബീജം തദഹമർജ്ജുന !
ന തദസ്തി വിനാ യത്സ്യാ ന്മയാ ഭൂതം ചരാചരം -39

അർജ്ജുനാ! എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടേയും ഉല്പത്തി ഹേതുവായ ബീജം ഞാനാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ചരവും അചരവുമായ വസ്തുക്കളിൽ എന്നോടു കൂടാത്ത ഒന്നും തന്നെയില്ല. ഞാൻ സർവത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു. എല്ലാം എന്നോടൊപ്പം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.

നാന്തോസ്തി മമ ദിവ്യാനാം വിഭൂതീനാം പരംതപ!
ഏഷ തൂദ്ദേശതഃ പ്രോക്തോ വിഭൂതേർവിസ്തരോ മയാ -40

പരന്തപനായ അർജ്ജുനാ! എന്റെ ദിവ്യ വിഭൂതികൾക്ക് അവസാനമില്ല. എന്റെ വിപുലമായ ശക്തികളെ ഞാൻ ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞു എന്നേ ഉള്ളു.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ കുറേ ദിവ്യശക്തികൾക്ക് ലഘുവായ വിശദീകരണം നൽകിയശേഷം അടുത്ത അദ്ധ്യായത്തിൽ ഭഗവാന്റെ വിശ്വരൂപം നേരിട്ടുകാണാൻ അർജ്ജുനനെ തയ്യാറാക്കുകയായിരുന്നു ഭഗവാൻ ചെയ്തത്. പൂർണ്ണമായ അറിവു നേടുന്നതിനു മുമ്പു നടത്തിയ ഒരു മുഖവുരയായി ഇതിനെ കണക്കാക്കിയാൽ മതി.

യദ്യദ് വിഭൂതിമത് സത്ത്വം ശ്രീമദൂർജിത മേവ വാ
തത്തദേവാവഗച്ഛത്വം മമ തേജോംശ സംഭവം -41

ഐശ്വര്യവും സൗന്ദര്യവും ശക്തിയും നിറഞ്ഞ ഏതു വസ്തുവും എന്റെ തേജസിന്റെ ചെറിയ ഒരംശത്തിൽ നിന്ന് ഉണ്ടായതാണെന്ന് നീ അറിയുക.

അഥവാ ബഹുനൈതേന കിം ജ്ഞാതേന തവാർജ്ജുന !
വിഷ്ടഭ്യാഹമിദം കൃത്സ്ന മേകാംശേന സ്ഥിതോ ജഗത്-42

അല്ലെങ്കിൽ അർജ്ജുനാ! ഇതു കൂടുതലായി പറഞ്ഞു കേട്ടറിഞ്ഞതുകൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? ഞാൻ എന്റെ ഒരംശം കൊണ്ട് സർവ്വജഗത്തിനേയും നിറച്ച് സ്ഥിതി ചെയ്യുകയാണ്.

ഇവയെ എല്ലാം നീ പൂജിക്കട്ടെ എന്ന ഉദ്ദേശത്തിലല്ല ഞാൻ ഇതു പറയുന്നത്. ഈ എല്ലാറ്റിൽ നിന്നും ശ്രദ്ധ തിരിച്ച് നിന്നെ പരമാത്മാവിൽ ലയിപ്പിക്കാൻ വേണ്ടി ഇവയുടെ സ്വഭാവം വിവരിച്ചതാണ്. അതുകൊണ്ട് കടമ നിറവേറ്റിയതായി കരുതാം.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ അർജ്ജുനന് വീണ്ടും ഉപദേശം നൽകാൻ തുടങ്ങിയ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സാധനാപൂർത്തി വരെ സദ്ഗുരുവിൽ നിന്ന് ഉപദേശങ്ങൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണെന്നു പറഞ്ഞു 'എന്റെ ഉല്പത്തിയെപ്പറ്റി ദേവതകൾക്കോ മാമുനിമാർക്കോ അറിവില്ല. എന്തെന്നാൽ ഞാൻ അവരുടേയും ആദികാരണമാണ്. എന്റെ അവ്യക്താവസ്ഥയ്ക്കു ശേഷമുള്ള സാർവ്വ ഭൗമാവസ്ഥയെപ്പറ്റി മാത്രമേ അവർക്കറിയാവൂ'.

ബുദ്ധി, ജ്ഞാനം തുടങ്ങിയ ദൈവീകസമ്പത്തുകൾ എന്റെ സംഭാവനയാണ്. സപ്തർഷികൾ അതായത് യോഗവിദ്യയുടെ ഏഴുഘടകങ്ങളും അതിനും മുമ്പുള്ള അന്തഃകരണ ചതുഷ്ഠയം തുടങ്ങിയവ എന്നിൽ നിന്നുണ്ടായവയാണ്.

അനന്യഭാവത്തോടെ എന്നെ ഭജിക്കുന്നവർക്ക് യോഗത്തിൽ കടന്നു വിദഗ്ധനാകാനുള്ള ബുദ്ധി ഞാൻ നൽകുന്നു. അവരുടെയുള്ളിലെ അജ്ഞാനാന്ധകാരം മാറ്റാൻ ഞാൻ അറിവിന്റെ വിളക്കു കൊളുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. അതായത് സദ്ഗുരുവും സർവേശ്വരനും ഭേദമില്ല. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന്റെ മുൻപിൽ സദ്ഗുരുവായി നിലകൊള്ളുന്നു. മേൽപറഞ്ഞ ആ ഗൂണങ്ങൾ ഉള്ളവർ എന്നിൽ പ്രവേശിക്കാൻ യോഗ്യരാകുന്നു.

ഭഗവാൻ തന്റെ എമ്പത്തൊന്നു വിഭൂതികളെപ്പറ്റി മാത്രം വിവരിച്ചു. ചിലത് അന്തരംഗവിഭൂതികൾ, മറ്റു ചിലത് ഋദ്ധികളോടും

(ഐശ്വര്യം) സിദ്ധികളോടുമൊപ്പം നേടേണ്ട വിഭൂതികൾ, വാസ്തവത്തിൽ തന്റെ വിഭൂതികൾ അപാരമാണെന്ന് ഭഗവാൻ ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ 'വിഭൂതിവർണ്ണനം'
നാമ ദശമോ അദ്ധ്യായ ഃ || 10 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'വിഭൂതിവർണ്ണനം' എന്ന പത്താമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ
ഭാഷ്യേ 'വിഭൂതിവർണ്ണനം" നാമ ദശമോ അദ്ധ്യായ ഃ ||10||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'വിഭൂതിവർണ്ണനം' എന്ന പത്താമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ഏകാദശോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായം)

ശ്രീകൃഷ്ണൻ വിഭൂതികളെപ്പറ്റി വിവരിച്ചതു കേട്ടപ്പോൾ തന്റെ മോഹമെല്ലാം മാറിയെങ്കിലും അവ നേരിട്ടുകാണാൻ ആഗ്രഹമുണ്ടെന്ന് അർജ്ജുനൻ അറിയിച്ചു. എന്നാൽ വിഭൂതിമയമായ വിശ്വരൂപം കണ്ടപ്പോൾ അർജ്ജുനൻ പേടിച്ചു വിറയ്ക്കുകയും മാപ്പു ചോദിക്കയും ചെയ്തതായി ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു. യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനിക്കു ഭയമുണ്ടാവുകയോ? അങ്ങനെ വന്നത് അർജ്ജുനന്റേത് ബൗദ്ധികതലത്തിലുള്ള ജ്ഞാനമായതുകൊണ്ടാണ്. ആ വിഭ്രമാവസ്ഥ യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനം നേടാൻ പ്രേരകമായിത്തീർന്നു.

അർജ്ജുന ഉവാച -

മദനുഗ്രഹായ പരമം ഗുഹ്യമധ്യാത്മസംജ്ഞിതം
യത്ത്വയോക്തം വചസ്തേന മോഹോയം വിഗതോ മമ -1

ഭഗവാൻ എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കാനായി ഗോപനീയമായ അധ്യാത്മതത്ത്വത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള ഉപദേശം തന്നപ്പോൾ

അജ്ഞാനമെല്ലാം അസ്തമിച്ച് ഞാൻ ജ്ഞാനിയായിത്തീർന്നു.

ഭവാപ്യയൗ ഹി ഭൂതാനാം ശ്രുതൗ വിസ്തരശോ മയാ
ത്വത്തഃ കമലപത്രാക്ഷ! മാഹാത്മ്യമഹി ചാവ്യയം –2

ഹേ! കമലനേത്ര! ജീവികളുടെ ഉല്പത്തിയേയും വിനാശത്തേയും പറ്റി ഞാൻ അങ്ങയിൽ നിന്നു വിസ്തരിച്ചു കേട്ടു. അതോടൊപ്പം അവിടുത്തെ അനശ്വരമായ മാഹാത്മ്യത്തെപ്പറ്റിയും കേട്ടു.

ഏവമേതദ്യഥാത്ഥ ത മാത്മാനം പരമേശ്വര!
ദ്രഷ്ടുമിച്ഛാമി തേ രൂപ മൈശ്വരം പുരുഷോത്തമ ! –3

ഹേ! പരമേശ്വര ! അങ്ങയെപ്പറ്റി അങ്ങു പറഞ്ഞതെല്ലാം ശരി തന്നെ. എന്നാൽ ഹേ ! പുരുഷോത്തമാ ! അതെല്ലാം കേട്ടതു കൊണ്ടു മാത്രമായില്ല. ആ ഐശ്വര്യപൂർണ്ണമായ സ്വരൂപം നേരിൽ കാണാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

മന്യസേ യദി തച്ഛക്യം മയാ ദ്രഷ്ടുമിതി പ്രഭോ !
യോഗേശ്വര ! തതോ മേ ത്വം ദർശയാത്മാനമവ്യയം –4

പ്രഭോ ! അങ്ങയുടെ ദിവ്യസ്വരൂപം എനിക്കു കാണാൻ കഴിയുമെന്നു തോന്നുന്ന പക്ഷം അതെന്നെ ഒന്നു കാട്ടിത്തരുക. യോഗേശ്വരൻ ഇതിന് എതിരൊന്നും പറഞ്ഞില്ല. എന്തെന്നാൽ അദ്ദേഹം കൂടെക്കൂടെ പറയാറുണ്ടായിരുന്നല്ലോ അർജ്ജുനൻ തന്റെ അനന്യഭക്തനും പ്രിയസഖാവുമാണെന്ന്. അതിനാൽ അത്യന്തം പ്രസന്നതയോടുകൂടിത്തന്നെ ഭഗവാൻ തന്റെ സ്വരൂപം അർജ്ജുനനു കാട്ടികൊടുത്തു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച–

പശ്യമേ പാർത്ഥ! രൂപാണി ശതശോഥ സഹസ്രശഃ
നാനാവിധാനി ദിവ്യാനി നാനാവർണാകൃതീനി ച –5

പാർത്ഥ! എന്റെ നൂറുകണക്കിനും ആയിരക്കണക്കിനുമുള്ള – നാനാപ്രകാരത്തിലും വിവിധ വർണ്ണത്തിലും പല ആകാരത്തിലുമുള്ള ദിവ്യരൂപങ്ങൾ നീ കണ്ടുകൊള്ളുക.

പശ്യാദിത്യാൻ വസുൻ രുദ്രാ നശ്വിനൗ മരുതസ്തഥാ
ബഹുന്യദൃുഷ്ടപൂർവ്വാണി പശ്യാശ്ചര്യാണി ഭാരത! –6

ഹേ ഭാരതാ ! അദിതിയുടെ പന്ത്രണ്ടു പുത്രന്മാരെയും എട്ടു വസുക്കളെയും പതിനൊന്നു രുദ്രന്മാരെയും രണ്ട് അശ്വനിപുത്രന്മാരെയും നാല്പത്തൊമ്പതു മരുത്തുകളേയും നോക്കുക. കൂടാതെ പണ്ടു നീ കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത ആശ്ചര്യകരങ്ങളായ മറ്റനവധി രൂപങ്ങളേയും നീ കണ്ടുകൊള്ളുക.

ഇഹൈകസ്ഥം ജഗത്കൃത്സ്നം പശ്യാദ്യ സചരാചരം
മമ ദേഹേ ഗുഡാകേശ! യച്ചാന്യദ് ദ്രഷ്ടുമിച്ഛസി –7

അർജ്ജുനാ! എന്റെ ശരീരത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗത്ത് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന സകല ചരാചരസഹിതമായ ജഗത്തിനെ കാണുക. പിന്നെയും കുറേയേറെ കാണാനാഗ്രഹിക്കുന്നെങ്കിൽ അവയും ഞാൻ നിനക്കു കാട്ടിത്തരാം.

മേൽചേർത്ത മൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളിൽ വിവരിച്ച കാര്യങ്ങൾ യോഗേശ്വരൻ കാട്ടിക്കൊടുത്തെങ്കിലും കണ്ണു മങ്ങിപ്പോകയാൽ അവ അർജ്ജുനന് കാണാൻ പറ്റിയില്ല. ഭഗവാൻ ഉടനേ ആ പ്രവർത്തനത്തിനു വിരാമമിട്ടിട്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു,

ന തുമാം ശക്യസേ ദ്രഷ്ടു മനേനൈവ സ്വചക്ഷുഷാ
ദിവ്യം ദദാമി തേ ചക്ഷുഃ പശ്യ മേ യോഗമൈശ്വരം –8

അർജ്ജുനാ! നീ മാംസചക്ഷുസുകൊണ്ടോ ബൗദ്ധിക ദൃഷ്ടികൊണ്ടോ എന്നെ കാണാൻ ശക്തനല്ല. അതുകൊണ്ട് ഞാൻ നിനക്ക് അലൗകികമായ ദിവ്യദൃഷ്ടി ഇതാ തരുന്നു. എന്റെ മഹത്ത്വവും യോഗശക്തിയും ഇനി നിനക്കു കാണാനാവും.

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അനുഗ്രഹം കൊണ്ട് അർജ്ജുനനു ദിവ്യദൃഷ്ടി ലഭിച്ചു. വ്യാസ പ്രസാദത്താൽ സഞ്ജയനു കിട്ടിയതുപോലെ! അർജ്ജുനൻ കണ്ടതെല്ലാം സഞ്ജയനും കണ്ടിരുന്നല്ലോ

സംഞ്ജയ ഉവാച–

ഏവമുക്ത്വാ തതോ രാജൻ മഹാ യോഗേശ്വരോ ഹരി ഃ
ദർശയാമാസ പാർത്ഥായ പരമം രൂപമൈശ്വരം –9

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു – ഹേ! രാജൻ! മഹായോഗേശ്വരനായ ഹരി ഇങ്ങനെ അരുളിചെയ്തിട്ട് തന്റെ പരമൈശ്വര്യയുക്തമായ ദിവ്യസ്വരൂപം അർജ്ജുനനു കാട്ടിക്കൊടുത്തു. സ്വയം യോഗിയും

മറ്റുള്ളവർക്ക് യോഗശക്തി കാട്ടിക്കൊടുക്കാൻ കഴിവുള്ളവനും യോഗത്തിന്റെ സർവ്വാധിപതിയുമാണു യോഗേശ്വരൻ. ഇപ്രകാരം എല്ലാം അപഹരിക്കാൻ കഴിവുള്ളവനാണു ഹരി. എല്ലാ പാപങ്ങളും ഇല്ലാതാക്കി സർവ്വസ്വവും അപഹരിച്ച് തന്റെ സ്വരൂപം കാട്ടി കൊടുക്കുന്നവൻ എന്നർഥം. വിശ്വരൂപദർശനം തുടങ്ങുന്നു.

അനേകവക്ത്രനയന മനേകാദ്ഭുത ദർശനം
അനേകദിവ്യാഭരണം ദിവ്യാനേകോദ്യതായുധം –10

അനേകം മുഖങ്ങളും കണ്ണുകളുമുള്ളതും അനേകം അദ്ഭുതദർശനത്തോടു കൂടിയതും അനേകം ദിവ്യഭൂഷണ ങ്ങളണിഞ്ഞതും കൈകളിൽ അസംഖ്യം ആയുധങ്ങൾ ഉയർത്തിയതും....

ദിവ്യമാല്യാംബരധരം ദിവ്യഗന്ധാനുലേപനം
സർവാശ്ചര്യമയം ദേവ മനന്തം വിശ്വതോമുഖം –11

ദിവ്യഹാരങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചതും ദിവ്യഗന്ധ വസ്തുക്കൾ പുരട്ടിയതും എല്ലാത്തരത്തിലും അത്യാശ്ചര്യകരവും അതിരറ്റതുമായ ആ വിരാട് രൂപം അർജ്ജുനൻ കണ്ടു.

ദിവിസൂര്യസഹസ്രസ്യ ഭവേദ്യുഗ പദുത്ഥിതാ
യദി ഭാഃ സദൃശീ സാസ്യാദ് ഭാസസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ–12

(മേൽ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ അജ്ഞാന രൂപിയാണു ധൃത രാഷ്ട്രൻ - സംയമരൂപിയാണു സഞ്ജയൻ) സംഞ്ജയൻ പറഞ്ഞുഃ ഹേ രാജൻ! ആകാശത്തിൽ ഒരായിരം സൂര്യന്മാർ ഉദിച്ചുയർന്നാൽ ഉണ്ടാകുന്ന പ്രകാശപ്രകർഷം ആ മഹാത്മാവിൽ നിന്നു പ്രസരിച്ച പ്രകാശധാരയ്ക്കു സമമായേക്കാം.

തത്രൈകസ്ഥം ജഗത്കൃത്സ്നം പ്രവിഭക്തമനേകധാ
അപശ്യദ് ദേവദേവസ്യ ശരീരേ പാണ്ഡവസ്തദാഃ –13

(പുണ്യമാണു പാണ്ഡു. പുണ്യമാണു അനുരാഗരൂപിയായ അർജ്ജുനനു ജന്മം കൊടുത്തത്) പാണ്ഡുപുത്രനായ അർജ്ജുനൻ ആ സമയം അനേക പ്രകാരേണ വിഭജിക്കപ്പെട്ടതായ ഈ ലോകം മുഴുവൻ ആ പരമദേവന്റെ ശരീരത്തിൽ ഒരുമിച്ച് അണി നിരക്കുന്നതായി കണ്ടു.

തതഃ സ വിസ്മയാവിഷ്ടോ ഹൃഷ്ടരോമാ ധനഞ്ജയഃ
പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവം കൃതാഞ്ജലിരഭാഷത –14

അതിനുശേഷം അദ്ഭുതപരവശനായി ആനന്ദപുളകിത ഗാത്രനായ അർജ്ജുനൻ തലകുനിച്ച് നമസ്കരിച്ചിട്ട് തൊഴു കൈയോടെ ആ ദേവദേവനോട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

അർജ്ജുന ഉവാച -

പശ്യാമി ദേവാംസ്തവ ദേവ! ദേഹേ
സർവാംസ്തഥാ ഭൂതവിശേഷസംഘാൻ
ബ്രഹ്മാണമീശം കമലാസനസ്ഥം
ഋഷീംശ്ച സർവാനുരഗാംശ്ച ദിവ്യാൻ -15

ഹേ ദേവാ ! അങ്ങയുടെ ശരീരത്തിൽ എല്ലാ ദേവന്മാരെയും അനേകഭൂതങ്ങളേയും കമലാസനത്തിൽ ഇരുന്നരുളുന്ന ബ്രഹ്മാവിനെയും മഹാദേവനേയും എല്ലാ മാമുനിമാരെയും ദിവ്യ സർപ്പങ്ങളേയും ഞാൻ കാണുന്നു.

അനേകബാഹൂദരവക്ത്രനേത്രം
പശ്യാമിത്വാം സർവതോനന്തരൂപം
നാന്തം നമധ്യം ന പുനസ്തവാദിം
പശ്യാമി വിശ്വേശ്വര! വിശ്വരൂപ! -16

അല്ലയോ ലോകനാഥാ ! വിശ്വരൂപാ! അങ്ങയെ അസംഖ്യം കൈകളും ഉദരങ്ങളും മുഖങ്ങളും കണ്ണുകളും അനന്തരൂപങ്ങളും ഉള്ള വിരാട് പുരുഷനായി ഞാൻ കാണുന്നു. എന്നാൽ ആദി മധ്യാന്തങ്ങൾ എവിടെയെന്നെനിക്കു കാണാൻ പറ്റുന്നില്ല.

കിരീടിനം ഗദിനം ചക്രിണം ച
തേജോ രാശിംസർവതോ ദീപ്തിമന്തം
പശ്യാമീത്വം ദുർനിരീക്ഷ്യം സമന്താദ്
ദീപ്താനലാർക്കദ്യുതിമപ്രമേയം -17

ഞാൻ അങ്ങയെ കിരീട ഗദാ ചക്രധാരിയായും എങ്ങും പ്രകാശിക്കുന്ന തേജഃപുഞ്ജമായും ആളിക്കത്തുന്ന അഗ്നി പോലെയും മധ്യാഹ്ന സൂര്യനെപ്പോലെ ദുർനീരിക്ഷണനായും ബുദ്ധിക്ക് അതീതനായും കാണുന്നു. ഇപ്രകാരം എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും പൂർണ്ണമായി സമർപ്പിച്ച് യോഗേശ്വരന്റെ വിശ്വരൂപം കണ്ടു മതിമറന്ന അർജ്ജുനൻ ഇങ്ങനെ സ്തുതിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ത്വമക്ഷരം പരമം വേദിതവ്യം
ത്വമസ്യ വിശ്വസ്യ പരം നിധാനം
ത്വമവ്യയഃ ശാശ്വത ധർമ്മഗോപ്താ
സനാതനസ്ത്വം പുരുഷോ മതോ മേ **–18**

ഭഗവാൻ, അങ്ങ് ജ്ഞാനയോഗ്യമായ അക്ഷയ ബ്രഹ്മമാണ്. അങ്ങ് സമസ്തജഗത്തിനും പരമാശ്രയമാണ്. അങ്ങ് ശാശ്വത ധർമ്മങ്ങളുടെ രക്ഷകനാണ്, സനാതന പുരുഷനുമാണ് എന്നെനിക്കു ബോധ്യപ്പെട്ടു. എന്താണാത്മാവിന്റെ സ്വരൂപം ആത്മാവ് സനാതനവും അവ്യക്തവും അവ്യയവും അവിനാശിയുമാണ്. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സ്വരൂപം എന്താണ്? ആത്മസ്വരൂപം തന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണ സ്വരൂപവും. ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരം ലഭിച്ച മഹാപുരുഷന്മാർക്കു മാത്രമേ ഈ ആത്മഭാവത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യാനാവൂ. ഭഗവാന്റെയും ആത്മാവിന്റെയും സ്വഭാവവും ലക്ഷണവും ഒന്നു തന്നെ.

അനാദിമധ്യാന്തമനന്ത വീര്യ-
മനന്തബാഹും ശശിസൂര്യനേത്രം
പശ്യാമിത്വാം ദീപ്തഹുതാശവക്ത്രം
സ്വതേജസാ വിശ്വമിദം തപന്തം **–19**

ഹേ! പരമാത്മൻ ! ഞാൻ അങ്ങയെ ആദിമധ്യാന്ത രഹിതനും അനന്തസാമർത്ഥ്യയുക്തനും അനന്തബാഹുക്കളുള്ളവനും സൂര്യ ചന്ദ്രന്മാരാകുന്ന കണ്ണുകളുള്ളവനും തീജ്ജ്വാലയ്ക്കു തുല്യമായ മുഖത്തോടു കൂടിയവനും സ്വതേജസ്സുകൊണ്ട് ലോകത്തെ തപിപ്പിക്കുന്നവനുമായി കാണുന്നു. കണ്ണുകൾ സൂര്യചന്ദ്ര ന്മാരെപ്പോലെ എന്നു പറഞ്ഞത് അവയുടെ ആകൃതി ഉദ്ദേശിച്ചല്ല. ചന്ദ്രനെപ്പോലെ ശീതളിമയും സൂര്യനെപ്പോലെ ഊഷ്മളതയും ആ കണ്ണുകളിൽ നിന്ന് അനുഭൂതമായി എന്നാണു വിവക്ഷ.

ദ്യാവാപൃഥിവ്യോരിദമന്തരം ഹി
വ്യാപ്തം ത്വയൈകേന ദിശശ്ച സർവാഃ
ദൃഷ്ട്വാദ്ഭുതം രൂപമുഗ്രം തവേദം
ലോകത്രയം പ്രവ്യഥിതം മഹാത്മൻ **–20**

ഹേ ! മഹാത്മൻ ! അന്തരീക്ഷത്തിനും ഭൂമിക്കുമിടയ്ക്കുള്ള ആകാശത്തിലും പത്തു ദിക്കുകളിലും അങ്ങു നിറഞ്ഞു

നിൽക്കുന്നു. അവിടുത്തെ അലൗകികവും ഭീകരവുമായ രൂപം മൂന്നു ലോകത്തിൽ വസിക്കുന്നവരേയും ഭയചകിതരാക്കുന്നു.

അമീ ഹി ത്വാം സുരസംഘാ വിശന്തി
കേചിദ് ഭീതാഃ പ്രാഞ്ജലയോ ഗൃണന്തി
സ്വസ്തീത്യുക്ത്വാ മഹർഷിസിദ്ധ സംഘാ ഃ
സ്തുവന്തി ത്വാം സ്തുതിഭിഃ പുഷ്കലാഭി ഃ -21

ആ ദേവതകളുടെ സംഘം അങ്ങയിലേക്കു പ്രവേശിക്കുന്നു. ചിലർ ഭീതരായി കൈകൂപ്പി അങ്ങയുടെ ഗുണഗണങ്ങൾ കീർത്തിക്കുന്നു. മഹർഷിമാരുടേയും സിദ്ധന്മാരുടേയും സംഘങ്ങൾ സ്വസ്തിവാക്യങ്ങളോടെ വിവിധ സൂക്തങ്ങൾ പാടി അങ്ങയെ സ്തുതിക്കുന്നു.

രുദ്രാദിത്യാ വസവോ യേ ച സാദ്ധ്യാ
വിശ്വേ ശ്വിനൗ മരുതശ്ചോഷ്മപാശ്ച
ഗന്ധർവയക്ഷാസുരസിദ്ധസംഘാ
വിക്ഷന്തേ ത്വാം വിസ്മിതാശ്ചൈവ സർവ്വേ -22

രുദ്രൻ, ആദിത്യന്മാർ, വസുക്കൾ, സാദ്ധ്യന്മാർ, വിശ്വദേവന്മാർ, അശ്വിനീകുമാരന്മാർ, വായുക്കൾ, പിതൃക്കൾ, ഗന്ധർവന്മാർ, യക്ഷന്മാർ, രാക്ഷസന്മാർ, സിദ്ധന്മാർ എന്നിവരെല്ലാം ആശ്ചര്യപൂർവ്വം അങ്ങയെ നോക്കുന്നു. നോക്കുന്നെങ്കിലും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ അവർക്കു ദിവ്യദൃഷ്ടി നൽകപ്പെട്ടിട്ടില്ലല്ലോ.

രൂപം മഹത്തേ ബഹുവക്ത്ര നേത്രം
മഹാബാഹോ ബഹുബാഹൂരുപാദം
ബഹൂദരം ബഹുദംഷ്ട്രാകരാളം
ദൃഷ്ട്വാ ലോകാഃ പ്രവ്യഥിതാസ്തഥാഹം -23

മഹാബാഹോ ! ശ്രീകൃഷ്ണനും അർജ്ജുനനും മഹാ ബാഹുക്കൾ തന്നെ. പ്രകൃതിയുടെ അപ്പുറത്തുള്ള മഹത്തായ സത്ത പ്രവർത്തനരംഗമാക്കിയിട്ടുളളവരാണു മഹാബാഹുക്കൾ. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആ രംഗത്ത് പൂർണ്ണത വരിച്ച ആളാണ്. അർജ്ജുനൻ മഹത്ത്വത്തിന്റെ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ വളരെയേറെ പുരോഗമിച്ച ആളും) അങ്ങയുടെ അനേകം മുഖങ്ങളും കണ്ണുകളും കൈകളും തുടകളും

പാദങ്ങളും ഉദരങ്ങളും ദംഷ്ട്രകളും എല്ലാം കൊണ്ട് ഭീകരമായ ആ മഹദ്രൂപം കണ്ട് ആളുകൾ വ്യാകുലചിത്തരായിരിക്കുന്നു. എന്റെ അവസ്ഥയും വ്യത്യസ്തമല്ല. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ബൃഹദാകാരം കണ്ട് അർജ്ജുനൻ ഇപ്പോൾ ഏറെക്കുറെ ഭയപ്പെട്ടമട്ടാണ്.

നഭഃസ്പൃശം ദീപ്തമനേകവർണ്ണം
വ്യാത്താനനം ദീപ്തവിശാലനേത്രം
ദൃഷ്ട്വാ ഹി ത്വാം പ്രവ്യഥിതാന്തരാത്മാ
ധൃതിം ന വിന്ദാമി ശമം ച വിഷ്ണോ ! –24

ലോകമാകെ അണുപ്രമാണത്തിൽ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന അല്ലയോ വിഷ്ണോ ! ആകാശംമുട്ടെ ജ്വലിച്ചുനിൽക്കുന്നതും പല നിറത്തിലുളളതും വിസ്തൃതമായ മുഖത്തോടും തിളങ്ങുന്ന വിശാലനേത്രങ്ങളോടും കൂടിയതും ആയ അങ്ങയുടെ രൂപം കണ്ട് ഭയാക്രാന്ത ഹൃദയനായ എനിക്ക് ധൈര്യമോ മനഃസമാധാനമോ ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

ദംഷ്ട്രാകരാളാനി ച തേ മുഖാനി
ദൃഷ്ട്വൈവ കാലാനലസന്നിഭാനി
ദിശോ ന ജാനേ ന ലഭേ ച ശർമ്മ
പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ ! – 25

അങ്ങയുടെ ഭയങ്കരമായ ദംഷ്ട്രങ്ങളെകൊണ്ട് ഭീകരവും കാലാഗ്നിക്കു തുല്യവുമായ ജ്വലിക്കുന്ന മുഖങ്ങൾ കണ്ടപ്പോൾ എനിക്കു ദിക്ഭ്രമമുണ്ടായിപ്പോകുന്നു. നാലു വശത്തും പ്രകാശം. ഇതു രാത്രിയാണോ എന്നു ഭ്രമിച്ചു പോകുന്നു. അങ്ങയുടെ ഈ രൂപം നോക്കുമ്പോൾ സുഖകരമായ അനുഭവമല്ല ഉണ്ടാകുന്നത്. ദേവേശാ! ജഗന്നിവാസാ ! അങ്ങു പ്രസന്നനായാലും.

അമീചത്വം ധൃതരാഷ്ട്രസ്യപുത്രാഃ
സർവ്വേ സഹൈവാവനി പാലസംഘൈഃ
ഭീഷ്മോ ദ്രോണഃ സൂത പുത്ര സ്തഥാസൗ
സഹാസ്മദീയൈരപി യോധമുഖ്യൈഃ –26

ആ ധൃതരാഷ്ട്രപുത്രന്മാരെല്ലാം മറ്റു രാജാക്കന്മാരോടാപ്പം അങ്ങയിലേക്കു കടക്കുന്നു. കൂടാതെ ഭീഷ്മപിതാമഹനും ദ്രോണാചാര്യരും ആ സൂതപുത്രനായ കർണ്ണനും (കർണ്ണ

വിഷയകമായ ഭയം അർജ്ജുനനെ അലട്ടുന്നുണ്ട്) നമ്മുടെ പക്ഷത്തുള്ള യോദ്ധാക്കളോടൊപ്പം, (വാക്യം അടുത്ത ശ്ലോകത്തിലെ പൂർത്തിയാവൂ)

വക്ത്രാണി തേത്വരമാണാ വിശന്തി
ദംഷ്ട്രാകരാളാനി ഭയാനകാനി
കേചിദ്വിലഗ്നാ ദശനാന്തരേഷു
സംദൃശ്യന്തേ ചൂർണിതൈരുത്തമാംഗൈഃ –27

അതിവേഗം അങ്ങയുടെ ദംഷ്ട്രകൾകൊണ്ടു ഭയാനകമായ വക്ത്രത്തിലേക്കു കടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അവരിൽ ചിലർ അങ്ങയുടെ പല്ലുകൾക്കിടയിൽപ്പെട്ട് തകർന്നുടഞ്ഞ ശിരസ്സുകളോടെ തവിടുപൊടിയായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അവരുടെ പോക്കിന്റെ വേഗത നോക്കുക.

യഥാ നദീനാം ബഹവോംബുവേഗാ ഃ
സമുദ്രമേവാഭിമുഖാ ദ്രവന്തി
തഥാ തവാമീ നരലോകവീരാ
വിശന്തി വക്ത്രാണ്യഭിവിജ്വലന്തി –28

നദികളിലെ ജലപ്രവാഹം സമുദ്രത്തിലേക്ക് അതിവേഗം ചെന്നു വീഴുന്നതുപോലെ ഈ ശൂരവീരന്മാരായ യോദ്ധാക്കളും അങ്ങയുടെ ജ്വലിക്കുന്ന വായിലേക്കു വന്നു വീണുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സമുദ്രതുല്യനായ അങ്ങയുടെ മുമ്പിൽ അവരുടെ ബലപരാക്രമങ്ങൾ നിഷ്പ്രയോജനമാണെന്നർത്ഥം. അവർ പ്രവേശിക്കുന്ന തെങ്ങനെയെന്ന് ഇനിയും വിവരിക്കുന്നു.

യഥാ പ്രദീപ്തം ജ്വലനം പതംഗാ
വിശന്തി നാശായ സമൃദ്ധവേഗാ ഃ
തഥൈവ നാശായ വിശന്തി ലോകാ–
സ്തവാപി വക്ത്രാണി സമൃദ്ധവേഗാ ഃ –29

ഈയാംപാറ്റകൾ എരിഞ്ഞുതീരാൻവേണ്ടി അതിവേഗം തീയിൽ പറന്നുചെന്നു വീഴുന്നതുപോലെ എല്ലാ ആളുകളും നാശം വരിക്കാൻ വേണ്ടി അങ്ങയുടെ വായിൽ വേഗത്തിൽ വന്നു പതിക്കുന്നു.

ലേലിഹ്യസേ ഗ്രസമാനഃ സമന്താത്-
ലോകാൻസമഗ്രാൻ വദനൈർജ്വലദ്ഭിഃ
തേജോഭിരാപൂര്യ ജഗത്സമഗ്രം
ഭാസസ്തവോഗ്രാഃ പ്രതപന്തി വിഷ്ണോ ! - 30

അങ്ങ് എല്ലാ ആളുകളേയും എല്ലായിടത്തു നിന്നും ജ്വലിക്കുന്ന വായിലാക്കിയിട്ട് നുണഞ്ഞിറക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ ഉഗ്രപ്രഭ ലോകത്തെ മുഴുവൻ തേജസുകൊണ്ടു നിറച്ച് ദഹിപ്പിക്കുന്നു. താല്പര്യമിതാണ്ഃ ആദ്യം ആസുരസമ്പത്ത് പരമ തത്ത്വത്തിൽ വിലീനമാവുന്നു. പിന്നെ ദൈവീകസമ്പത്ത് നിഷ്പ്രയോജനമാകയാൽ അതും പരമാത്മാവിൽ വിലയം പ്രാപിക്കുന്നു. ആദ്യം കൗരവ പക്ഷവും പിന്നീട് സ്വപക്ഷത്തുള്ള യോദ്ധാക്കളും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വായിലായത് അർജ്ജുനൻ കാണുകയായിരുന്നു. എന്നിട്ട് ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു.

ആഖ്യാഹി മേ കോ ഭവാനുഗ്രരൂപോ
നമോസ്തു തേ ദേവവര ! പ്രസീദ
വിജ്ഞാതു മിച്ഛാമി ഭവന്തമാദ്യം
ന ഹി പ്രജാനാമി തവ പ്രവൃത്തിം -31

ഭയങ്കര രൂപിയായ അങ്ങ് ആരാണെന്ന് എന്നോടു പറയുക. ഹേ! ദേവശ്രേഷ്ഠാ! അങ്ങേക്കു നമസ്കാരം ! അങ്ങു പ്രസന്നനാവുക! ഞാൻ അങ്ങയെപ്പറ്റി ശരിക്ക് അറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ആരാണങ്ങ്? എന്തു ചെയ്യാനാണ് ഭാവിക്കുന്നത് എന്നെല്ലാം എനിക്കറിയണം. എന്തെന്നാൽ അങ്ങയുടെ ചേഷ്ടകളിൽ നിന്ന് അങ്ങുചെയ്യാൻ പോകുന്ന പ്രവൃത്തിയെപ്പറ്റി എനിക്ക് ഊഹിക്കാനും കൂടി പറ്റുന്നില്ല.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -
കാലോസ്മി ലോകക്ഷയകൃത് പ്രവൃദ്ധോ
ലോകാൻ സമാഹർത്തുമിഹ പ്രവൃത്ത ഃ
ഋതേപിത്വാം ന ഭവിഷ്യന്തി സർവ്വേ
യേവസ്ഥിതാഃ പ്രത്യനീകേഷു യോധാഃ -32

അർജ്ജുനാ, ഞാൻ ലോകത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന കാലമാണ്. ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഈ ആളുകളെ മുഴുവൻ സംഹരിക്കാൻ പ്രവർത്തിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കയാണ്. നീ യുദ്ധം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ

കൂടി ഈ ശത്രുസേനയിലെ യോദ്ധാക്കളാരും രക്ഷപ്പെടാൻ പോകുന്നില്ല. എല്ലാവരും വധിക്കപ്പെടും. എന്റെ പ്രവർത്തനം അതിനാണ്.

തസ്മാത് ത്വമുത്തിഷ്ഠ യശോ ലഭസ്വ
ജിത്വാ ശത്രുവും ഭൂങ്ക്ഷ്വ രാജ്യം സമൃദ്ധം
മയൈവൈതേ നിഹതാഃ പൂർവ്വമേവ
നിമിത്തമാത്രം ഭവ സവ്യസാചിൻ ! –33

അതിനാൽ അർജ്ജുനാ! നീ എഴുന്നേറ്റു യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറാവുക. കീർത്തി നേടുക. ശത്രുക്കളെ കീഴടക്കി രാജ്യസുഖം അനുഭവിക്കുക. ഈ ശൂരവീരന്മാരെയെല്ലാം ഞാൻ നേരത്തെ തന്നെ കൊന്നു കഴിഞ്ഞിരിക്കയാണ്. നീ നിമിത്തം മാത്രമായിത്തീർന്നാൽ മതി.

പലേടത്തിലും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളത് പരമാത്മാവ് ഒന്നും ചെയ്യുകയോ ചെയ്യിക്കയോ ചെയ്യുന്നില്ലെന്നാണ്. മോഹമജ്ഞമായ ബുദ്ധി അങ്ങനെ ധരിക്കുന്നു എന്നു മാത്രം. പക്ഷേ ഇവിടെ മുമ്പു പറഞ്ഞതിനു വിരുദ്ധമായി ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു എല്ലാം ചെയ്യുന്നതും ചെയ്യിക്കുന്നതും പരമാത്ാവു തന്നെയാണെന്ന്. അഥവാ താൻ തന്നെയാണെന്ന്. അർജ്ജുനൻ അനുരാഗത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ്. ഭക്തൻ എല്ലാം ഈശ്വരന്റെ കാൽക്കൽ അർപ്പിക്കയും എല്ലാം ചെയ്യുന്നത് ഈശ്വരനാണെന്നു കരുതുകയും ചെയ്യുന്നു. ഭഗവാൻ തന്നിലൂടെ പ്രവർത്തിക്കുന്നു എന്ന് അർജ്ജുനനു ബോധ്യമായി. ഭഗവാനും താനും ഒന്നെന്ന ചിന്തയിലേക്ക് അർജ്ജുനനെ ഉയർത്തുകയായിരുന്നു ഭഗവാന്റെ ലക്ഷ്യം.

ഗീതയിൽ മൂന്നാം പ്രാവശ്യമാണ് സാമ്രാജ്യം അധീനത്തിലാക്കുന്ന പ്രശ്നം വരുന്നത്. മൂന്നു ലോകത്തിന്റേയും ആധിപത്യം കിട്ടുമെങ്കിൽ കൂടി യുദ്ധം ചെയ്യുകയില്ല എന്നു നേരത്തെ അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞതാണ്. ഇവിടെ രാജ്യസുഖം അനുഭവിക്കാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നത് അസംഗതമായിപ്പോകയില്ലേ? അതുകൊണ്ട് ആ അർത്ഥത്തിലല്ല ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞത് എന്നു മനസ്സിലാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വികാരങ്ങൾ എന്ന ശത്രുക്കളെ കീഴടക്കി പരമാത്മസ്വരൂപം എന്ന

സമ്രാജ്യത്തിലെ സുഖം അനുഭവിക്കാനാണ് വാസ്തവത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിക്കുന്നത്. ആ സ്ഥിരസമ്പത്തിനു വിനാശമില്ല. രാജയോഗത്തിന്റെ ശുഭപരിണാമമാണിത്.

ദ്രോണം ച ഭീഷ്മം ച ജയദ്രഥം ച
കർണ്ണം തഥാ ന്യാനപി യോധവീരാൻ
മയാ ഹതാംസ്ത്വം ജഹി മാ വ്യഥിഷ്ഠാ
യുദ്ധ്യസ്വ ജേതാസി രണേ സപത്നാൻ -34

എന്നാൽ ഹതരായ ദ്രോണർ, ഭീഷ്മർ, ജയദ്രഥൻ, കർണ്ണൻ തുടങ്ങിയ യുദ്ധവീരന്മാരെ നീ വധിച്ചുകൊള്ളുക. പേടിക്കേണ്ടാ. യുദ്ധത്തിൽ നീ ശത്രുക്കളെ എല്ലാം വധിക്കും. നിശ്ചയം. അതുകൊണ്ട് ധൈര്യമായി യുദ്ധം ചെയ്തോളൂ. ഞാൻ വധിച്ചവരെ നീ ഒരു ചടങ്ങിനു വേണ്ടി കൊന്നുകൊള്ളുക. എന്നു പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന് ഭഗവാൻ കർത്താവാണെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കയാണ്. എന്നാൽ അഞ്ചാമദ്ധ്യായത്തിലെ പതിമൂന്നാമത്തേയും പതിന്നാലാമത്തേയും പതിനഞ്ചാമത്തേയും ശ്ലോകങ്ങളിൽ ഭഗവാന് കർത്തൃത്വമില്ലെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുമുണ്ട്. പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ (പതിമൂന്നും പതിന്നാലും ശ്ലോകങ്ങളിൽ) ശുഭാശുഭ കർമ്മങ്ങൾക്ക് അഞ്ചു മാധ്യമങ്ങളുണ്ടെന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അധിഷ്ഠാനം, കർത്താവ്, കരണം, പ്രവൃത്തി, ദൈവം എന്നിങ്ങനെ കൈവല്യസ്വരൂപനായ പരമാത്മാവ് എന്തെങ്കിലും പ്രവർത്തിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നവൻ അവിവേകിയാണെന്നും തുടർന്നു പറയുന്നുണ്ട്. അപ്പോൾ ഏതാണു ശരി? ഈ വൈരുധ്യം എങ്ങനെയുണ്ടായി?

വാസ്തവത്തിൽ പ്രകൃതിക്കും പുരുഷനുമിടയിൽ ഒരു അതിർത്തിരേഖയുണ്ട്. പ്രകൃതിയിലെ പരമാണുക്കളുടെ സമ്മർദ്ദം ഉള്ളിടത്തോളം കാലം മായയുടെ പ്രേരണ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കും. സാധകൻ മായയുടെ പിടിയിൽ നിന്നു വിടുതൽ നേടുമ്പോൾ ഈശ്വരന്റെ അഥവാ സദ്ഗുരുവിന്റെ പ്രവർത്തന കേന്ദ്രത്തിൽ വന്നു ചേരുന്നു. (സദ്ഗുരു, ആത്മാവ്, പരമാത്മാവ്, ഭഗവാൻ എന്നിവ പര്യായപദങ്ങളാണെന്നോർമ്മിക്കുക) അപ്പോൾ പരമാത്മാവ് ഹൃദയരഥത്തിന്റെ തേരാളിയായിത്തീരുന്നു. ഭക്തനായ സാധകനെ വഴികാട്ടി മുന്നോട്ടു നയിക്കുന്നു.

പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു ഇങ്ങനെ പറയുമായിരുന്നു.

'പരമാത്മാവിൽ ചെന്നു ചേരാനാഗ്രഹിച്ച് ആത്മീയതയുടെ തലത്തിൽ കടന്നു ചെല്ലുമ്പോഴേ സാധനയുടെ തുടക്കമാവൂ. പിന്നെയെല്ലാം ഭഗവാൻ തന്നെ ചെയ്യിക്കും. സാധകൻ ഒരു നിമിത്തമായി നിന്നുകൊടുത്താൽ മതി. ജീവിതലക്ഷ്യമായ പരമാത്മ സായൂജ്യം നൽകുന്ന ചുമതല ഭഗവാനുള്ളതാണ്'.

'ഞാൻ വധിച്ചു കഴിഞ്ഞവരെ ഒരു നിമിത്തമെന്ന മട്ടിൽ നീ ചെന്നു കൊന്നുകൊള്ളൂ. ഞാനെന്നും നിന്നോടൊപ്പമുണ്ട് എന്ന ശ്രീകൃഷ്ണവാക്യത്തിന്റെ പൊരുളും ഇതു തന്നെ.

സംജയ ഉവാച -
ഏതത്ശ്രൂത്വാ വചനം കേശവസ്യ
കൃതാഞ്ജലിർ വേപമാനഃ കിരീടി
നമസ്കൃത്വാ ഭൂയ ഏവാഹ കൃഷ്ണം
സഗദ്ഗദം ഭീത ഭീതഃ പ്രണമ്യ **-35**

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു - (അർജ്ജുനൻ കണ്ടതെല്ലാം സഞ്ജയനും കണ്ടിരുന്നു. അജ്ഞാനത്താൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ട മനസാണു ധൃതരാഷ്ട്രർ. എന്നാൽ സംയമത്തിന്റെ (സഞ്ജയന്റെ) മാധ്യമത്തിലൂടെ നന്നായി കാണാനും കേൾക്കാനം മനസ്സിലാക്കാനും കഴിഞ്ഞു) കേശവന്റെ ഉപര്യുക്തമായ വാക്കുകൾ കേട്ട് കിരീടി (കിരീടധാരിയായ അർജ്ജുനൻ) ഭയപ്പെട്ടു വിറച്ച് കൈകൂപ്പി നമസ്കരിച്ച് ശ്രീകൃഷ്ണനോട് ഗദ്ഗദപൂർവ്വം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

അർജ്ജുന ഉവാച -
സ്ഥാനേ ഹൃഷീകേശ! തവ പ്രകീർത്ത്യാ
ജഗത് പ്രഹൃഷ്യത്യനുരജ്ജ്യതേ ച
രക്ഷാംസി ഭീതാനി ദിശോ ദ്രവന്തി
സർവ്വേ നമസ്യന്തി ച സിദ്ധസംഘാഃ **-36**

അല്ലയോ അന്തർയാമിയായ ഹൃഷീകേശാ ! അങ്ങയുടെ കീർത്തികൊണ്ട് ലോകർ സന്തോഷിക്കയും ഭക്തിപരവശരാവുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നത് യുക്തം തന്നെ. അങ്ങയുടെ മഹിമകൾ കണ്ടു ഭയന്നരാക്ഷസന്മാർ നാനാദിക്കുകളിലേക്കും ഓടുന്നു. സിദ്ധഗണങ്ങൾ ഭക്തിപൂർവ്വം നമസ്കരിക്കുന്നു.

കസ്മാച്ച തേ ന നമേരൻ മഹാത്മൻ
ഗരീയസേ ബ്രഹ്മണോപ്യാദികർത്രേ
അനന്ത ദേവേശ ജഗന്നിവാസ
ത്വമക്ഷരം സദസത്തത്പരം യത് **-37**

ഹേ! മഹാത്മൻ ! ബ്രഹ്മാവിന്റെപോലും ആദി കർത്താവും മറ്റെല്ലാവരെക്കാളും വലിയവനുമായ അങ്ങയെ അവർ എങ്ങനെ നമസ്കരിക്കാതിരിക്കും. എന്തെന്നാൽ ഹേ! അനന്തസ്വരൂപാ! ദേവനാഥാ! ജഗന്നിവാസാ ! അങ്ങ് സത്തും അസത്തും അതിനപ്പുറത്തുള്ള അക്ഷയസത്തയുമാണല്ലോ. അക്ഷയ സത്തയെ നേരിൽ കാണാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായി അർജ്ജുനന്. കേവലം ബൗദ്ധിക തലത്തിൽ സങ്കല്പിച്ചതുകൊണ്ടോ അളന്നതുകൊണ്ടോ അക്ഷയമഹിമയെ അറിയാനാവില്ല. അർജ്ജുനനുണ്ടായ പ്രത്യക്ഷ ദർശനം ശരിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആന്തരികാനുഭൂതിയാണ്. അദ്ദേഹം വിനയപൂർവ്വം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു -

ത്വമാദിദേവഃ പുരുഷഃ പുരാണ -
സ്ത്വമസ്യ വിശ്വസ്യപരം നിധാനം.
വേത്താസി വേദ്യം ച പരം ച ധാമ
ത്വയാ തതം വിശ്വമനന്തരൂപ ! **-38**

അങ്ങ് ആദിദേവനും സനാതന പുരുഷനുമാണ്. അങ്ങ് ഈ ലോകത്തിന് പരമമായ ആശ്രയവും എല്ലാം അറിയുന്നവനും അറിയപ്പെടേണ്ടവനും പരമധാമവുമാണ്. ഹേ അനന്തസ്വരൂപാ! അങ്ങ് എങ്ങും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

വായുർയമോഗ്നിർവരുണഃ ശശാങ്കഃ
പ്രജാപതിസ്ത്വം പ്രപിതാമഹശ്ച
നമോ നമസ്തേസ്തു സഹസ്രകൃത്വഃ
പുനശ്ച ഭൂയോപി നമോ നമസ്തേ **-39**

വായുവും യമരാജനും അഗ്നിയും വരുണനും ചന്ദ്രനും പ്രജകളുടെ നാഥനായ ബ്രഹ്മാവും ബ്രഹ്മാവിന്റെ പോലും പിതാവും അങ്ങാകുന്നു. അങ്ങേക്ക് ആയിരം നമസ്കാരം! വീണ്ടും വീണ്ടും നമസ്കാരം ! അത്യന്തം ശ്രദ്ധയോടും ഭക്തിയോടും നമസ്കാരങ്ങൾ അർപ്പിച്ചിട്ടും അർജ്ജുനനു തൃപ്തിയായില്ല. അദ്ദേഹം തുടരുന്നു.

നമഃ പുരസ്താദഥ പൃഷ്ഠതസ്തേ
നമോസ്തുതേ സർവത ഏവ സർവ !
അനന്തവീര്യാമിത വിക്രമസ്ത്വം
സർവ്വം സമാപ്നോഷി തതോസിസർവ്വ ഃ **-40**

അല്ലയോ സർവ്വശക്താ ! അങ്ങേക്ക് മുന്നിൽ നിന്നും പിന്നിൽ നിന്നും നമസ്കാരം ! എല്ലാ ഭാഗത്തുനിന്നും അങ്ങേക്കു നമസ്കാരം! എന്തെന്നാൽ അല്ലയോ അത്യന്ത പരാക്രമശാലീ ! അങ്ങ്എല്ലാ ഭാഗത്തുനിന്നും ലോകമാകെ വ്യാപിച്ചു കഴിയുകയാണ്. അങ്ങ് സർവ്വരൂപനും സർവ്വത്ര സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനുമാണ്. ഇങ്ങനെ വീണ്ടും വീണ്ടും നമസ്കരിച്ചിട്ട് ഭീതനായ അർജ്ജുനൻ തന്റെ തെറ്റുകൾക്കു മാപ്പു ചോദിക്കുന്നു -

സഖേതി മത്വാ പ്രസഭം യദുക്തം
ഹേ! കൃഷ്ണ ! ഹേ ! യാദവ ! ഹേ ! സഖേതി
അജാനതാ മഹിമാനം തവേദം
മയാ പ്രമാദാത് പ്രണയേന വാപി **-41**

അങ്ങയുടെ മഹത്വം അറിയാതെ തെറ്റിദ്ധാരണകൊണ്ടോ സ്നേഹാധിക്യം കൊണ്ടോ സ്നേഹിതനെന്നു കരുതി 'ഹേ കൃഷ്ണാ! ഹേ യാദവാ ! ഹേ മിത്രമേ ! എന്നെല്ലാം അലക്ഷ്യ ഭാവത്തിൽ ഞാൻ വിളിച്ചുപോയിട്ടുണ്ട്.

യച്ചാവഹാസാർത്ഥമസത്കൃതോസി
വിഹാരശയ്യാസന ഭോജനേഷു
ഏകോഥവാപ്യച്യുത ! തത്സമക്ഷം
തത് ക്ഷാമയേ ത്വാമഹമപ്രമേയം **-42**

ഹേ ! അച്യുതാ ! കളിക്കുമ്പോഴോ കിടക്കുമ്പോഴോ ഇരിക്കുമ്പോഴോ ഉണ്ണുമ്പോഴോ ഏകാന്തതയിലോ മറ്റുള്ളവരുടെ സമക്ഷത്തിൽ വച്ചോ ഞാൻ അങ്ങയെ പലപ്പോഴും പരിഹസിച്ചു നിന്ദിച്ചു പോയിട്ടുണ്ട്. ആ തെറ്റുകൾക്ക് ആചിന്ത്യപ്രഭാവമുള്ള അങ്ങയോട് ഞാൻ മാപ്പു ചോദിക്കുന്നു.

പിതാസി ലോകസ്യ ചരാചരസ്യ
ത്വമസ്യ പൂജ്യശ്ച ഗുരുർഗരീയാൻ
ന ത്വത്സമോസ്ത്യഭ്യധികഃ കുതോന്യോ
ലോകത്രയേപ്യപ്രതിമപ്രഭാവ ! **-43**

അതുല്യ പ്രഭാവനായ ദേവാ ! അങ്ങ് ചരാചരാത്മകമായ ഈ ലോകത്തിന്റെ പിതാവും ഗുരുവിനെക്കാൾ അധികം പൂജിക്കേണ്ട ഗുരുവും ആകുന്നു. ഈ മൂന്നു ലോകത്തിലും അങ്ങയോടു തുല്യനായ ആരുമില്ല. പിന്നെ കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠനായ ഒരാളെപ്പറ്റി പറയേണ്ടതുണ്ടോ? അങ്ങ് എന്റെ മിത്രമാവില്ല. തുല്യത്വമുള്ളവർ തമ്മിലല്ലേ മിത്രതയുണ്ടാകൂ.

തസ്മാത് പ്രണമ്യ പ്രണിധായ കായം
പ്രസാദയേ ത്വാമഹമീശമീഡ്യം
പിതേവ പുത്രസ്യ സഖേവ സഖ്യു ഃ
പ്രിയഃ പ്രിയായാർഹസി ദേവ സോഢും **–44**

അങ്ങ് ചരാചരങ്ങൾക്കു പിതാവാണല്ലോ. അതിനാൽ ഞാൻ എന്റെ ശരീരത്തെ അവിടുത്തെ ചരണങ്ങളിൽ അർപ്പിച്ചു പ്രണമിച്ചു കൊണ്ട് പൂജനീയനും സർവേശ്വരനുമായ അങ്ങയുടെ പ്രസന്നതക്കുവേണ്ടി സ്തുതിക്കുന്നു. പിതാവ് പുത്രന്റേയും കൂട്ടുകാരൻ കൂട്ടുകാരന്റേയും ഭർത്താവു ഭാര്യയുടേയും അപരാധങ്ങൾ പൊറുക്കുന്നതു പോലെ അങ്ങ് എന്റെ തെറ്റുകളേയും പൊറുക്കേണമേ. യാദവനെന്നും മറ്റും വിളിച്ചാക്ഷേപിച്ചതാണ പരാധങ്ങൾ. പക്ഷേ അവ അപരാധങ്ങളാണോ? കറുത്ത ആളെ കൃഷ്ണനെന്നല്ലാതെ എന്തു വിളിക്കാൻ? യദുകുലത്തിൽ ജനിച്ച ആളെ യാദവനെന്നല്ലാതെ മറ്റെന്താണു വിളിക്കുക? ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ ഇങ്ങോട്ടു കൂട്ടുകാരനെപ്പോലെ പെരുമാറുമ്പോൾ സഖേ എന്ന സംബോധനയും സംഗതമല്ലേ? ഇവ തെറ്റാണ് എന്ന് ധരിച്ച് അർജ്ജുനൻ പലവട്ടം മാപ്പു പറയുന്നുണ്ട്. അപ്പോൾ ആരുടെ നാമമാണു ജപിക്കേണ്ടത്? ഏതു പേരാണു വിളിക്കേണ്ടത്?

ഇതിനു സമാധാനം യോഗേശ്വരൻ എട്ടാമദ്ധ്യായം പതിമൂന്നാം ശ്ലോകത്തിൽ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ‘ഓം’ എന്ന ഒരക്ഷരം മാത്രമുള്ള പ്രണവ മന്ത്രം ജപിച്ചുകൊണ്ടും തന്നെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടും ഉടൽവെടിയുന്നവർ പരമധാമത്തിലെത്തുമെന്ന്. അവിടെ യെത്തിയാൽ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ നാമവും ഇതുതന്നെയാവും. ഈശ്വരന്റെ അവ്യക്ത സ്വരൂപത്തെ പരിചയപ്പെടുത്താൻ പറ്റിയ നാമമാണിത്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ യഥാർത്ഥ സ്വരൂപത്തെ അറിഞ്ഞപ്പോൾ അതു കറുത്തതോ വെളുത്തതോ അല്ല സുഹൃദ്ഭാവമോ യാദവത്വമോ അതിനില്ല എന്ന് അർജ്ജുനൻ

ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കി. അക്ഷയ ബ്രഹ്മത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന മഹാത്മാവാണു ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നു തിരിച്ചറിഞ്ഞു.

ഗീതയിൽ ഏഴു പ്രാവശ്യം 'ഓം' എന്ന ശബ്ദം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജപിക്കണമെങ്കിൽ 'ഓം' ഉപയോഗിച്ചാൽ മതിയെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അനുശാസിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓങ്കാരം ജപിക്കാൻ തങ്ങൾക്കു അവകാശമുണ്ടോ എന്നു ചിലർ സംശയിക്കുന്നു. ചിലർ ചില മഹാത്മാക്കളുടെ പേരുകൾ ജപിക്കാൻ ഉപദേശിക്കുന്നു. ചിലർ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മാത്രമല്ല രാധയുടേയും മറ്റു ഗോപികമാരുടേയും നാമങ്ങൾ കൂടി അദ്ദേഹത്തെ പ്രസാദിപ്പിക്കാൻ ജപിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ യഥാർത്ഥ ഭക്തനാണെങ്കിൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വാക്കുകൾ അനുസരിക്കുന്നതല്ലേ ശരി. അവ്യക്തനായ അദ്ദേഹം അടുത്തില്ലെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾ ഇപ്പോഴും വഴികാട്ടുന്നുണ്ടല്ലോ. "അദ്ധ്യേഷ്യതേ ച യ ഇമം ശ്രദ്ധാവാന നസൂയശ്ച ശൃണയാദപി യോ നര ഃ." ഗീത പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ എഴുപതും എഴുപത്തിഒന്നും ശ്ലോകങ്ങളിൽ ഇക്കാര്യം വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഈ സംവാദം പഠിക്കുന്നവർ ജ്ഞാന യജ്ഞം കൊണ്ട് എന്നെ ആരാധിക്കുന്നു. ശ്രദ്ധയോടെ അസൂയ ലേശമില്ലാതെ ഇതു കേൾക്കുന്നവരും മുക്തരായിത്തീരും.

പ്രാണായാമ പ്രക്രിയയിൽ 'കൃഷ്ണ' 'കൃഷ്ണ' എന്നു ജപിക്കുന്നത് ആയാസകരമാകയാൽ ചിലർ 'രാധേ' 'രാധേ' എന്നുരുവിട്ട് തൃപ്തിയടയാറുണ്ട്. യജമാനൻ അലഭ്യനാകുമ്പോൾ യജമാനത്തിയെ സേവിച്ചു കാര്യം നേടുന്നതിനു തുല്യമാണിത്. ചിലർ 'കൃഷ്ണനെ കാണിച്ചു തരാൻ സഹായിക്കണേ' എന്നു രാധയോടു ശുപാർശ ചെയ്യാറുണ്ട്. വിരഹവേളയിൽ തനിക്കു തന്നെ അലഭ്യനായത്തീർന്ന കൃഷ്ണനെ മറ്റുള്ളവർക്കു കാട്ടികൊടുക്കാൻ രാധയ്ക്കു കഴിയുന്നതെങ്ങനെ? അതിനാൽ മറ്റുള്ളവരുടെ ഉപദേശം ചെവിക്കൊള്ളാതെ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വാക്കുകളിൽ വിശ്വാസമർപ്പിക്കുകയാണുത്തമം. രാധയെ ഒരാദർശഭക്തയായി അംഗീകരിക്കുന്നതിൽ ആർക്കും ദോഷമില്ല.

ചില ഭക്തന്മാർ ചോദിക്കാറുണ്ട്. ഗുരുദേവാ, അങ്ങയെ ധ്യാനിക്കുമ്പോൾ ഓം എന്ന പഴയ നാമം ഞങ്ങൾ എന്തിനു ജപിക്കണം? 'ഗുരോ' 'ഗുരോ', 'കൃഷ്ണാ' 'കൃഷ്ണാ' എന്നൊക്കെ ജപിക്കയല്ലേ ഉചിതം ? എന്നാൽ കൃഷ്ണൻ നേരിട്ടു പറഞ്ഞു

അവ്യക്തപുരുഷനിൽ വിലയിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ഓം അല്ലെങ്കിൽ ആ അവ്യക്തപുരുഷന്റെ എല്ലാനാമങ്ങളും എല്ലാ മഹാ പുരുഷന്മാർക്കും സ്വതസിദ്ധമാകും എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പിന്നെ കൃഷ്ണാ യാദവാ എന്നതൊക്കെ വെറും സംബോധനകൾ മാത്രമാണെന്നും ഓർമ്മിക്കണം. അടുത്തതായി സ്വാഭാവിക രൂപം സ്വീകരിക്കാൻ അർജ്ജുനൻ ആവശ്യപ്പെടുകയായി.

അദൃഷ്ടപൂർവ്വം ഹൃഷിതോസ്മി ദൃഷ്ട്വാ
ഭയേന ച പ്രവ്യഥിതം മനോ മേ
തദേവ മേ ദർശയ ദേവ രൂപം
പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ! –45

ഇപ്പോഴും ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന്റെ മുമ്പിൽ വിരാട് രൂപത്തിൽ നില്ക്കുകയാണ്. അർജ്ജുനൻ പറയുകയാണ്. ഞാൻ മുമ്പുകണ്ടിട്ടില്ലാത്ത ഈ ആശ്ചര്യകരമായ വിശ്വരൂപം കണ്ട് ആനന്ദനിമഗ്നനാകുന്നു. അതോടൊപ്പം എന്റെ ഹൃദയം ഭയപരവശമാവുകയും ചെയ്യുന്നു. നേരത്തേ എന്റെ സുഹൃത്തായി അങ്ങയെ കരുതിയിരുന്നു. ധനുർവിദ്യയിൽ ഞാൻ അങ്ങയെക്കാൾ സമർത്ഥനാണെന്നും വിചാരിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ അങ്ങയുടെ അദ്ഭുതവിഭൂതികൾ കണ്ട് ഞാൻ അമ്പരന്നു പോകുന്നു. കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തിൽ വിഭൂതികളെ പറ്റികേട്ട് കൂടുതൽ വിജ്ഞനായതായി അർജ്ജുനൻ പ്രസ്താവിച്ചിരുന്നു. ഇവിടെ ജ്ഞാനിക്കു ഭയമുണ്ടാകുമോ എന്നൊരു സംശയം അവശേഷിക്കുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ നേരിട്ടു കാണുന്നതിന് ഒരു വലിയ പ്രഭാവമുണ്ട്. എല്ലാം കേട്ടു കഴിഞ്ഞാലും പൂർണ്ണമായ അറിവ് ഉണ്ടാകണമെന്നില്ല. കണ്ടാലേ എല്ലാം അറിയാനാവൂ. വിശ്വരൂപ ദർശനം ആദ്യം ആനന്ദകരമായ അനുഭവമാണുണ്ടാക്കിയത്. എന്നാൽ പിന്നീട് അത് ഭയസംഭ്രമമുണ്ടാക്കി. അതിനാൽ ഹേ ! ദേവാ ! അങ്ങു പ്രസന്നനാവുക. അങ്ങയുടെ നേരത്തേ ഉള്ള രൂപം തന്നെ കാണിച്ചു തന്നാലും. ഏതു രൂപം?

കിരീടിനം ഗദിനം ചക്രഹസ്തം
ഇച്ഛാമി ത്വാം ദ്രഷ്ടുമഹം തഥൈവ
തേനൈവ രൂപേണ ചതുർഭുജേന
സഹസ്രബാഹോ ! ഭവ വിശ്വമൂർത്തേ! –46

അങ്ങയുടെ മുമ്പുകണ്ട മട്ടിലുള്ള - തലയിൽ കിരീടവും കൈകളിൽ ഗദാചക്രങ്ങളും ധരിച്ച രൂപം വീണ്ടും ഞാൻ കാണാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ആയിരം കൈകളുള്ള അല്ലയോ വിരാട് പുരുഷാ ! നാലു കൈകളുള്ള രൂപം സ്വീകരിച്ച് എനിക്കു ദർശനം തന്നാലും.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -
മയാ പ്രസന്നേന തവാർജ്ജുനേദം
രൂപം പരം ദർശിതമാത്മയോഗാത്
തേജോമയം വിശ്വമനന്തമാദ്യം
യന്മേ ത്വദന്യേന ന ദൃഷ്ടപൂർവം -47

അർജ്ജുനന്റെ പ്രാർത്ഥന കേട്ട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. അർജ്ജുനാ ഞാൻ നിന്നെ അനുഗ്രഹിക്കാനായി യോഗ ശക്തികൊണ്ട് പരമതേജോമയവും ആദിമൂലവും അനന്തവുമായ വിശ്വരൂപം നിനക്കു കാട്ടിത്തന്നു. ഇത് നീയൊഴിച്ച് മറ്റാരും മുമ്പു കണ്ടിട്ടില്ല.

ന വേദ യജ്ഞാധ്യയനൈർ ന ദാനൈ :
ന ച ക്രിയാഭിർ ന തപോഭിരുഗ്രൈ :
ഏവം രൂപഃ ശക്യ അഹം നൃലോകേ
ദ്രഷ്ടും ത്വദന്യേന കുരുപ്രവീര ! -48

ഹേ കുരുശ്രേഷ്ഠനായ അർജ്ജുനാ ! ഈ മനുഷ്യലോകത്തിൽ ഇപ്രകാരം വിശ്വരൂപം ധരിച്ച എന്നെ വേദപഠനം കൊണ്ടോ യജ്ഞംകൊണ്ടോ ഉഗ്ര തപസുകൊണ്ടോ നീയൊഴിച്ച് ആർക്കും കാണാനായിട്ടില്ല.

അർജ്ജുനനു മാത്രമേ ഈ ദർശനം കിട്ടു എങ്കിൽ മറ്റുള്ളവർ എന്തിനു ഗീത പഠിക്കുന്നു? 'രാഗക്രോധ ഭയങ്ങൾ കൂടാതെ അനന്യചിന്തയോടെ എന്നെ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നവർ' ജ്ഞാനതപസുകൊണ്ടു പവിത്രസ്വരൂപരായി എന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു. എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ മുമ്പു പറഞ്ഞിരുന്നത് ഇതിനു വിരുദ്ധമാണല്ലോ. അങ്ങനെയല്ല അനുരാഗത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ് അർജ്ജുനൻ. അനുരാഗഹീനർക്ക് താൻ ഒരിക്കലും പ്രാപ്യനല്ല എന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞതിനർത്ഥം. ചിന്തയെ ബാഹ്യവസ്തുക്കളിൽ നിന്നെല്ലാം പിൻവലിച്ച് ചിത്തം ഇഷ്ടപുരുഷനിൽ സമർപ്പിക്കുന്നതാണ് അനുരാഗം. അതുള്ളവർക്കേ

ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരം ലഭ്യമാകു.

മാ തേ വ്യഥാ മാ ച വിമൂഢഭാവോ
ദൃഷ്ട്വാ രൂപം ഘോരമീദൃങ്മമേദം
വ്യപേതഭീഃ പ്രീതമനാഃ പുനസ്ത്വം
തദേവ മേ രൂപമിദം പ്രപശ്യ **-49**

എന്റെ കരാളരൂപം കണ്ട് നീ വ്യാകുലപ്പെടുകയോ മൗഢ്യത്തിന് അടിപ്പെടുകയോ ചെയ്യരുത്. പരിഭ്രമിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല. ഭയമകറ്റി സന്തുഷ്ടചിത്തനായി എന്റെ ചതുർഭുജം നീ വീണ്ടും കണ്ടുകൊള്ളുക.

സഞ്ജയ ഉവാച -

ഇത്യർജ്ജനം വാസുദേവസ്തഥോക്ത്വാ
സ്വകം രൂപം ദർശയാമാസ ഭൂയ ഃ
ആശ്വാസയാമാസ ച ഭീതമേനം
ഭൂത്വാ പുനഃ സൗമ്യവപുർമഹാത്മാ **-50**

എവിടെയും വസിക്കുന്ന വാസുദേവൻ അർജ്ജുനനോട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞി ട്ട് തന്റെ പൂർവ്വരൂപം കാട്ടികൊടുത്തു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ അങ്ങനെ സൗമ്യശരീരം സ്വീകരിച്ച് ഭീതനായ അർജ്ജുനനെ സമാശ്വസിപ്പിച്ച് ധൈര്യവാനാക്കി.

അർജ്ജുന ഉവാച -
ദൃഷ്ട്വേദം മാനുഷം രൂപം തവ സൗമ്യം ജനാർദ്ദന
ഇദാനീമസ്മി സംവൃത്തഃ സചേതാഃ പ്രകൃതിംഗതഃ **-51**

ജനാർദ്ദനാ, അങ്ങയുടെ അത്യന്തം സൗമ്യമായ ഈ മനുഷ്യരൂപം കണ്ട് ഞാൻ പ്രസന്നചിത്തനായി സമനില വീണ്ടെടുത്തിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ ഒരു സംശയം സ്വാഭാവികമായും ഉണ്ടാകാം. മനുഷ്യരൂപത്തിന് നാലു കൈ ഉണ്ടാകുന്നതെങ്ങനെ? യോഗേശ്വരനോട് ഐക്യം പ്രാപിക്കുന്ന അവസ്ഥയിലല്ലേ സാധകൻ ചതുർബാഹുവും അനന്തസ്വരൂപനുമാവുന്നത്. മേൽചേർത്ത സംശയം ഇങ്ങനെ പരിഹരിക്കാം. ചതുർഭൂജൻ എന്നത് പ്രതീകാത്മകമായ പ്രസ്താവമാണ്. അവ കൈകളല്ല. ബാഹ്യവും ആന്തരികവുമായ പ്രവർത്തനങ്ങളാണ്. അവയിൽ ശംഖചക്രഗദാപങ്കജങ്ങൾ കാണാം എന്ന പ്രസ്താവവും

പ്രതീകാത്മകം തന്നെ. അവ വാസ്തവികമായ ലക്ഷ്യബോധം, സാധനാ ചക്രത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം, ഇന്ദ്രിയദമനം, നിർലേപാവസ്ഥ ഇവയെ കുറിക്കുന്നതാണ്. ചതുർഭുജരൂപമെങ്കിലും അതു മനുഷ്യരൂപമായി അർജ്ജുനൻ കണ്ടത് അതുകൊണ്ടാണ്. ചതുർഭുജങ്ങൾ മഹാപുരുഷന്മാർ ശരീരം കൊണ്ടും സ്വരൂപം കൊണ്ടും നിർവ്വഹിക്കുന്ന വിധിവിശേഷങ്ങളാണ്.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

സുദുർശമിദംരൂപം ദൃഷ്ടവാനസിയന്മമ
ദേവാ അപ്യസ്യരൂപസ്യ നിത്യം ദർശനകാംക്ഷിണഃ -52

മഹാത്മാവായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു - അർജ്ജുനാ ! നീ കണ്ട എന്റെ രൂപം കാണാൻ കിട്ടാൻ പ്രയാസമുള്ളതാണ്. ദേവന്മാർ പോലും ഈ രൂപം ഒന്നു കാണാൻ ആഗ്രഹിച്ചു കഴിയുകയാണ്. പലപ്പോഴും ദിവ്യപുരുഷ്നമാരെ ആളുകൾ തിരിച്ചറിയാറില്ല. പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു അന്തഃപ്രേരണയുള്ള ഒരു മഹാപുരുഷനായിരുന്നു. പക്ഷേ ജനങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ ഭ്രാന്തനെന്നു കരുതി. ഇദ്ദേഹം സദ്ഗുരുവാണെന്നുള്ള ഉൾവിളി പല പുണ്യാത്മാക്കൾക്കും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അവർ ഹൃദയത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെ സ്വീകരിച്ച് സദ്ഗതി നേടി. ഇതു തന്നെയാണു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത്. ഉള്ളിൽ ദൈവീകസമ്പത്ത് ഉണർന്നവർ ഭഗവാന്റെ വിരാട് രൂപം കാണാൻ ആഗ്രഹിച്ച് കഴിയുന്നു. അപ്പോൾ യജ്ഞം, ദാനം, വേദാധ്യയനം എന്നിവകൊണ്ട് ആ രൂപം കാണാനാവില്ലെന്നാണോ ?

നാഹംവേദൈർ ന തപസാ ന ദാനേന ന ചേജ്യയാ
ശക്യ ഏവം വിധോ ദ്രഷ്ടും ദൃഷ്ടവാനസി മാം യഥാ-53

നീ കണ്ട ഈ ദിവ്യരൂപം വേദം പാരായണം ചെയ്യുന്നതു കൊണ്ടോ തപസ്സു ചെയ്യുന്നതു കൊണ്ടോ ദാന ധർമ്മങ്ങൾ കൊണ്ടോ യാഗാനുഷ്ഠാനം കൊണ്ടോ ഒന്നും ദർശിക്കാനാവില്ല. അപ്പോൾ ആ രൂപം കാണാൻ എന്താണുപായം?

ഭക്ത്യാ ത്വനന്യയാ ശക്യ അഹമേവം വിധോർജ്ജുന !
ജ്ഞാതും ദ്രഷ്ടും ച തത്ത്വേന പ്രവേഷ്ടും ച പരംതപ !-54

അല്ലയോ ശ്രേഷ്ഠമായ തപസുചെയ്യുന്ന അർജ്ജുനാ! അനന്യഭക്തിയിലൂടെയും അനന്യ ശ്രദ്ധയിലൂടെയും അതായത്

ഞാനല്ലാതെ മറ്റൊരു ദേവതയേയും സ്മരിക്കാതെ നിരന്തരം ഭജിച്ചാൽ എന്റെ തത്ത്വം അറിയാനും എന്നെ കാണാനും എന്നോടു ചേരാനും സാധിക്കും. പരമാത്മസാക്ഷാത്കാരത്തിന് അനന്യ ഭക്തിയാണ് സുലഭമായ ഏക മാർഗ്ഗം. ജ്ഞാനം പോലും ഒടുവിൽ അനന്യ ഭക്തിയായി പരിണമിക്കുന്നു. ആദ്യം അർജ്ജുനനു മാത്രമാണു ദർശനം നൽകിയത് എന്നു പറഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ അനന്യഭക്തിയുള്ളവർക്കെല്ലാം ദർശനസൗഭാഗ്യം ലഭിക്കുമെന്നു പറയുന്നു. ഇവിടെ ആശയവൈരുധ്യം ആശങ്കിക്കേണ്ടതില്ല. എന്തെന്നാൽ അനന്യഭക്തൻ എന്നത് അർജ്ജുന പദത്തിന്റെ ഒരു പര്യായമായിട്ടാണു പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതൊരവസ്ഥയാണ്. അനുരാഗമാണ്. ഒടുവിൽ യോഗേശ്വരൻ കൂടുതൽ വിശദീകരണം നൽകുന്നു.

മത്കർമകൃന്മത്പരമോ മദ്ഭക്തഃ സംഗവർജിതഃ
നിർവൈരഃ സർവഭൂതേഷു യഃ സ മാമേതി പാണ്ഡവ !–55

ഹേ ! പാണ്ഡവ ! എന്നിലൂടെ യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുകയും സംഗദോഷരഹിതനായിരിക്കയും ഒരു പ്രാണിയോടും വിദ്വേഷം പ്രകടിപ്പിക്കാതിരിക്കയും ചെയ്യുന്ന ഭക്തൻ ഒടുവിൽ എന്നിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ഇവിടെ ഒരു സംശയം. വിദ്വേഷം പ്രകടിപ്പിക്കാതെ യുദ്ധം ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ? അപ്പോൾ അർജ്ജുനൻ ജയദ്രഥനേയും മറ്റും വധിച്ചില്ലേ? യുദ്ധവും ശത്രുവധവും വിദ്വേഷം പാടില്ലെന്ന ഗുരുവചനത്തിന്റെ ലംഘനമാവില്ലേ? വിദ്വേഷം ഉള്ളിലുള്ളവർക്ക് ഭഗവദ്ദർശനം ഉണ്ടാവില്ല എന്നു പറഞ്ഞ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനന് ദർശനം കൊടുത്തതെന്തിന്? ഈ ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഒരുത്തരമേ ഉള്ളു. ഇവിടെ ബാഹ്യയുദ്ധമല്ല പ്രതിപാദ്യം. ബാഹ്യയുദ്ധത്തെ പരാമർശിക്കുന്ന ഒരു ശ്ലോകവും ഗീതയിലില്ല. സംഗദോഷമില്ലാതെ ബാഹ്യയുദ്ധം സാധ്യമാവില്ലല്ലോ. അപ്പോൾ ഗീതയിൽ പരാമൃഷ്ടമായ യുദ്ധം മാനസികമാണെന്നു തെളിയുന്നു. സംഗദോഷമില്ലാതെ അനന്യചിന്തയോടെ ഭഗവദ്ഭജനം നടത്തി രാഗദ്വേഷങ്ങളാകുന്ന ശത്രുക്കളെ തോൽപ്പിക്കാൻ വേണ്ടി ആന്തരികയുദ്ധം നടത്താനാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആഹ്വാനം ചെയ്തത്.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു. 'ഭഗവാനേ, അങ്ങയുടെ വിഭൂതികളെപ്പറ്റി കേട്ട് എന്റെ മോഹം

നഷ്ടമായി. അജ്ഞാനം നശിച്ചു. എന്നാൽ അങ്ങ് എങ്ങും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. അതൊന്ന് നേരിട്ടു കാണാൻ അർജ്ജുനനാഗ്രഹിച്ചു. അതിൻ പ്രകാരമാണ് ഭഗവാൻ വിശ്വരൂപം കാട്ടിക്കൊടുത്തത്. അതു വ്യക്തമായിക്കാണാൻ ദിവ്യചക്ഷുസും നൽകി. എന്നാൽ വിശ്വരൂപദർശനം അർജ്ജുനനെ അദ്ഭുതസ്തബ്ധനും ഭയചകിതനുമാക്കി. ഭഗവാനെ നിസ്സാരനായിക്കരുതിയതിന് അർജ്ജുനൻ ക്ഷമാ യാചനം ചെയ്തു. കൃഷ്ണനെന്നും യാദവനെന്നും വിളിക്കയും സുഹൃത്തെന്നു കരുതുകയും ചെയ്തതിനാണു മാപ്പു ചോദിച്ചത്. എന്നാൽ ഇങ്ങനെ പെരുമാറുന്നതിൽ തെറ്റൊന്നുമില്ല തന്നെ. കറുത്ത ആളിനെ കൃഷ്ണനെന്നല്ലേ വിളിക്കേണ്ടത്. യദുവംശത്തിൽ ജനിച്ച ആളിനെ യാദവനെന്നു വിളിക്കുന്നതിൽ എന്താണു തെറ്റ്? ഭഗവാന്റെ അചിന്ത്യരൂപത്തെ എങ്ങനെ വേണമെങ്കിലും സംബോധന ചെയ്യാം. എന്നാൽ 'കൃഷ്ണാ' 'കൃഷ്ണാ' എന്നു ജപിക്കുന്നതിനേക്കാൾ നല്ലത് ഓം എന്നു ജപിക്കയാണ് എന്നു ഗീതാകാരൻ (ശ്രീകൃഷ്ണൻ) വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഓം = ഓ അഹം സഃ എങ്ങും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന സത്ത എന്നിൽ ഒളിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നർത്ഥം. ഈ പ്രണവമന്ത്രത്തോടെ അനന്യ ഭക്തിയോടെ തന്നെ ആരാധിക്കാനാണ് ആ യോഗേശ്വരൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നത്.

പിന്നീട് അർജ്ജുനൻ ആവശ്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ച് ചതുർഭുജ രൂപത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ദർശനം നൽകി. ആ സൗമ്യരൂപം കണ്ടപ്പോൾ അർജ്ജുനന് ആശ്വാസമായി. ഇവിടെ ചതുർഭുജൻ എന്നതിന് ബാഹ്യപ്രവർത്തനങ്ങളോടൊപ്പം ആന്തരിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ ചെയ്യാനും കഴിവുള്ളവൻ എന്നേ അർത്ഥമുള്ളു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. "അർജ്ജുനാ ! നീയല്ലാതെ മറ്റാരും എന്റെ വിരാട് രൂപം ഇതുവരെ കണ്ടിട്ടില്ല. ഇനി മറ്റാർക്കും കാണാനും സാധ്യമല്ല." ഇതും വാച്യാർത്ഥത്തിൽ എടുത്തുകൂടാ. അർജ്ജുനൻ അനന്യഭക്തന് ഒരുദാഹരണം മാത്രം. ഇതുപോലെ അനന്യഭക്തിയും ശ്രദ്ധയും നിരന്തരചിന്തനവുമുള്ള എല്ലാവർക്കും തന്റെ ദർശനം സുലഭമാണെന്നാണ് ഭഗവദ് വാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം. അനുരാഗത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ് അർജ്ജുനൻ. തുളസീ രാമായണത്തിലെ 'മിലഹി ന രഘുപതി ബിനു അനുരാഗാ' (അനുരാഗവും വിശ്വാസവുമില്ലാത്തവർക്ക് ശ്രീരാമനോടു ചേരാനാവില്ല) എന്ന വരികൾ സ്മരണീയമാണ്.

ഒടുവിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു - അർജ്ജുനാ ! ഞാൻ നിർദ്ദേശിച്ച തരത്തിലുളള നിയതയജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ അനന്യഭക്തിയോടെ - വിദ്വേഷലേശം കൂടാതെ - സംഗദോഷം ഒഴിവാക്കി - ശരണാ ഗതനായി നിരന്തരം അനുഷ്ഠിക്കുകയാണെങ്കിൽ നിനക്കു എന്നോടു ചേരാം. ദ്വേഷമില്ലാതെ യുദ്ധം ചെയ്യാനാവില്ലല്ലോ. അപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിർദ്ദേശിച്ചത് രാഗദ്വേഷങ്ങളെ കീഴടക്കാനുളള ആന്തരികയുദ്ധത്തെപ്പറ്റിയാണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. ബാഹ്യ യുദ്ധത്തിൽ ജയം വരിക്കുന്നവർക്കു വിജയത്തിന്റെ ശാന്തിയും സമാധാനവും സുഖവും ലഭ്യമാകുന്നില്ല. ദുർജയമായ സംസാരമെന്ന ശത്രുവിനെ നിസ്സംഗത എന്ന ആയുധം കൊണ്ട് വെട്ടിമുറിക്കുമ്പോൾ പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരം എന്ന യഥാർത്ഥ വിജയം നേടാൻ കഴിയുന്നു. അവിടെ പരാജയപ്പെടുന്ന പ്രശ്നമേ ഇല്ല.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ അർജ്ജുനന് ദിവ്യദൃഷ്ടി നൽകി വിശ്വരൂപം കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന ചിത്രമാണുളളത്.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ 'വിശ്വരൂപദർശനയോഗോത്രേ'
നാമ ഏകാദശോ അദ്ധ്യായ ഃ || 11 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'വിശ്വരൂപ ദർശനയോഗം' എന്ന പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'വിശ്വരൂപദർശനയോഗോ" നാമ ഏകാദശോ അദ്ധ്യായ ഃ ‖ 11 ‖

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'വിശ്വരൂപ ദർശനയോഗം' എന്ന പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ദ്വാദശോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി പന്ത്രണ്ടാമദ്ധ്യായം)

പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, അനന്യ ഭക്തിയോടെ തന്നെ ഭജിക്കുന്നവർക്ക് പരമപദം ലഭിക്കുമെന്നു പറഞ്ഞു. ഇവിടെ അർജ്ജുനൻ ഒരു സംശയം ഉന്നയിക്കുകയാണ്. ഇങ്ങനെയുള്ള സഗുണഭക്തിയാണോ അതോ അവ്യക്തവും അക്ഷയവുമായ നിർഗുണബ്രഹ്മത്തെ ഉപാസിക്കുകയാണോ കൂടുതൽ നല്ലത് എന്ന്.

അർജ്ജുനൻ ഈ പ്രശ്നം മൂന്നാം പ്രാവശ്യമാണ് ഉന്നയിക്കുന്നത്. മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ അർജ്ജുനൻ ചോദിച്ചുഃ 'ഭഗവൻ! സാംഖ്യം എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ ചെയ്യുന്ന കർമ്മമോ സമർപ്പണ രൂപത്തിൽ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന നിഷ്കാമ കർമ്മമോ കൂടുതൽ അഭിലഷണീയം'? ഇപ്പോഴിതാ പന്ത്രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ മൂന്നാം പ്രാവശ്യവും അതേ പ്രശ്നം അർജ്ജുനൻ

ഉന്നയിക്കുകയുണ്ടായി.

അർജ്ജുന ഉവാച -
ഏവം സതതയുക്താ യേ ഭക്താസ്ത്വാം പര്യുപാസതേ
യേ ചാപ്യക്ഷരമവ്യക്തം തേഷാം കേ യോഗവിത്തമാഃ -1

ഇങ്ങനെ അങ്ങു പറഞ്ഞ വിധികൾ അനുസരിച്ച് അനന്യഭക്തിയോടെ അങ്ങയെ ശരണം പ്രാപിച്ച് അങ്ങയോടൊത്തുചേർന്ന് ഒരു കൂട്ടർ ഉപാസിക്കുന്നു. മറ്റൊരു കൂട്ടം ഭക്തന്മാർ അങ്ങയെ ശരണം പ്രാപിക്കാതെ സ്വതന്ത്രമായി സ്വമേധയാ അക്ഷയവും അവ്യക്തവുമായ ബ്രഹ്മത്തെ ഉപാസിക്കുന്നു. ഈ രണ്ടു കൂട്ടരിൽ കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠത ആർക്കാണ്? ഈ സംശയത്തിന് യോഗേശ്വരൻ ഇങ്ങനെ മറുപടി പറയുന്നു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

മയ്യാവേശ്യ മനോ യേ മാം നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ
ശ്രദ്ധയാ പരയോപേതാ സ്തേ മേ യുക്തതമാ മതാ ഃ -2

അർജ്ജുനാ, എന്നിൽ മനസ് ഏകാഗ്രമാക്കി നിരന്തരം എന്നോടു ബന്ധപ്പെട്ട് പരമാത്മാവിൽ ശ്രദ്ധാലുക്കളായി എന്നെ ഉപാസിക്കുന്നവരെ യോഗികളിൽ ഉത്തമന്മാരായി ഞാൻ കരുതുന്നു.

യേ ത്വക്ഷരമനിർദേശ്യം അവ്യക്തം പര്യുപാസതേ
സർവ്വത്രഗമചിന്ത്യം ച കൂടസ്ഥമചലം ധ്രുവം -3
സംന്നിയമ്യേന്ദ്രിയഗ്രാമം സർവ്വത്ര സമബുദ്ധയ ഃ
തേ പ്രാപ്നുവന്തി മാമേവ സർവ്വഭൂതഹിതേ രതാഃ -4

ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയെല്ലാം നിയന്ത്രിച്ച് എല്ലാവരിലും സമഭാവന പുലർത്തി, സർവ്വവ്യാപിയും അചിന്ത്യരൂപനും എപ്പോഴും ഏകരസത്തിൽ കഴിയുന്നവനും നിത്യവും നിശ്ചലനും അവ്യക്തനും ആകാരരഹിതനും അവിനാശിയുമായ ബ്രഹ്മത്തെ ഉപാസിക്കുന്നവരും എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടെയും നന്മകൾ മനസ്സിൽ കൊണ്ടും എല്ലാവരേയും സമമായി ഭാവിച്ചും സാധന ചെയ്യുന്ന യോഗികളും എന്നിൽ തന്നെയാണു വന്നു ചേരുന്നത്. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ

ഉപര്യുക്തമായ എല്ലാ വിശേഷണങ്ങളും എനിക്കും ചേരുന്നവ തന്നെ. എന്നാൽ

ക്ലേശോധികതരസ്തേഷാ മവ്യക്താസക്തചേതസാം
അവ്യക്താ ഹി ഗതിർദുഃഖം ദേഹവദ്ഭിരവാപ്യതേ –5

അവ്യക്തമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ ആസക്തചിത്തരായ പുരുഷന്മാർക്ക് ക്ലേശകരമായ സാധനകൾ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടി വരുന്നു. ദേഹാഭിമാനികൾക്ക് അവ്യക്തത്തിൽ എത്തിച്ചേരാനുള്ള യാത്ര ദുഃഖജനകമത്രേ. ദേഹാഭിമാനം ഉള്ളവർക്ക് അവ്യക്ത പ്രാപ്തി ദുഷ്കരമാണ്.

അവ്യക്തനായ പരമാത്മാവ് ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ വ്യക്തമായിരിക്കയാണ്. മഹാപുരുഷന്മാരെ ശരണം പ്രാപിക്കാതെ സ്വന്തം ശക്തിക്കനുസൃതമായി മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്ന സാധകൻ, താൻ ഇപ്പോൾ ഏതു നിലയിൽ നില്ക്കുന്നു എന്നും, ഇനി എത്ര കണ്ടു പുരോഗമിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്നും, ഒടുവിൽ അവ്യക്താവസ്ഥയിൽ എത്തണമെന്നും, അതു തന്റെ രൂപം തന്നെയാണെന്നും, മനസ്സിലാക്കുന്നു. 'സോഹം' – താൻ പരമാത്മാവു തന്നെ എന്നു കാലേക്കൂട്ടി ധരിച്ചുവശായാൽ പരമാത്മ പ്രാപ്തി എന്ന ലക്ഷ്യത്തിനു വേണ്ടി ശ്രമിക്കുകയില്ല. ഇത് ഇത്തരക്കാരുടെ വഴിയിൽ തടസം സൃഷ്ടിക്കും. അതിനാൽ ദുഃഖാലയവും അനിത്യവുമായ ലോകത്തു തന്നെ എന്നും കഴിയേണ്ടി വരുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ എന്നെ സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നവർക്ക് ഈ തടസം മാറിക്കിട്ടുന്നു.

യേതു സർവ്വാണികർമ്മാണി മയി സംന്യസ്യ മത്പരാ ഃ
അനന്യേനൈവ യോഗേന മാം ധ്യായന്ത ഉപാസതേ –6

എന്നെ പൂർണ്ണമായി ആശ്രയിച്ച് എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും എനിക്കു സമർപ്പിച്ച് അനന്യ ഭാവത്തോടെ യോഗ ക്രിയകളിലൂടെയും നിരന്തര ധ്യാനത്തിലൂടെയും ആരെല്ലാമാണോ എന്നെ ഉപാസിക്കുന്നത് –

തേഷാമഹം സമുദ്ധർത്താ മൃത്യു സംസാരസാഗരാത്
ഭവാമി ന ചിരാത് പാർത്ഥ! മയ്യാ വേശിത ചേതസാം –7

– എന്നിൽ മനസ്സു ലയിപ്പിച്ചു കഴിയുന്ന ആ ഭക്തന്മാരെ

മൃത്യുരൂപമായ സംസാര ദുരിതത്തിൽ നിന്ന് ഞാൻ ഉദ്ധരിക്കും. ഇങ്ങനെ മനസു ലയിപ്പിക്കാനുള്ള പ്രേരണയെപ്പറ്റിയും വിധികളെപ്പറ്റിയും യോഗേശ്വരൻ തുടർന്നു പറയുന്നു –

മയ്യേവ മന ആധത്സ്വ മയിബുദ്ധിം നിവേശയ
നിവസിഷ്യസി മയ്യേവ അത ഊർദ്ധ്വം ന സംശയഃ –8

അതിനാൽ അർജ്ജുനാ ! എന്നിൽ മനസ്സും ബുദ്ധിയും ഉറപ്പിക്കുക. അതിനുശേഷം നീ എന്നിൽ തന്നെ വാസമുറപ്പിക്കും എന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല. മനസ്സിനെ നിയന്ത്രിക്കുന്നത് വായുവിനെ പിടിച്ചു നിറുത്തുന്നതു പോലെ ദുഷ്കരമാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ നേരത്തെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മനസ്സിനെ നിയന്ത്രിക്കാനായില്ലെങ്കിലോ?

അഥ ചിത്തം സമാധാതും ന ശക്നോഷി മയിസ്ഥിരം
അഭ്യാസയോഗേന തതോ മാമിച്ഛാപ്തും ധനഞ്ജയ! –9

മനസിനെ എന്നിൽ ഉറപ്പിക്കാൻ പറ്റുന്നില്ലെങ്കിൽ യോഗാഭ്യാസം കൊണ്ട് എന്നെ പ്രാപിക്കാവുന്നതാണ്. ചിത്തം വിഷയങ്ങളിൽ അലയുമ്പോൾ അതിനെ പിന്തിരിപ്പിച്ച് ചിന്തനത്തിലും യോഗാചരണങ്ങളിലും നിയോഗിക്കലാണ് അഭ്യാസം. ഇതും അസാധ്യമാണെന്നു വന്നാലോ?

അഭ്യാസേപ്യസമർത്ഥോസി മത്കർമ്മപരമോ ഭവ
മദർത്ഥമപി കർമ്മാണി കുർവ്വൻ സിദ്ധിമവാപ്സ്യസി –10

അഭ്യാസവും നിനക്കു വശമാകുന്നില്ലെങ്കിൽ എനിക്കുവേണ്ടി ഫലേച്ഛ ഇല്ലാതെ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കൂ. ഇങ്ങനെയായാലും പരമപദം പ്രാപിക്കാം. അഭ്യാസം അസാധ്യമെന്നു തോന്നുന്ന പക്ഷം നിയതകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ മതിയാകുമെന്നു താല്പര്യം.

അഥൈതദപ്യശക്തോഽസി കർത്തും മദ്യോഗമാശ്രിത ഃ
സർവകർമ്മഫലത്യാഗം തതഃ കുരു യതാത്മവാൻ –11

ഇതും പറ്റിയില്ലെങ്കിൽ ഫലാപേക്ഷ കൂടാതെ, ലാഭനഷ്ടങ്ങളെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാതെ സാക്ഷാത്കാരം സിദ്ധിച്ച ഒരു മഹാപുരുഷനെ ശരണം പ്രാപിക്കുക. അദ്ദേഹത്തിലൂടെ ആത്മ ലാഭത്തിനു ശ്രമിക്കു. കർമ്മ ഫലത്യാഗത്തിന്റെ മഹത്ത്വം വിവരിക്കുന്നു.

ശ്രേയോ ഹി ജ്ഞാനമഭ്യാസാത് ജ്ഞാനാദ്ധ്യാനം വിശിഷ്യതേ
ധ്യാനാത് കർമ്മഫലത്യാഗ സ്ത്യാഗാച്ഛാന്തിരനന്തരം –12

ചിത്തത്തെ നിരോധിക്കാനുള്ള അഭ്യാസത്തെക്കാൾ ശ്രേയസ്കരമാണ് ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ കർമ്മ മാർഗ്ഗത്തിലേക്കു കടക്കുന്നത്. ജ്ഞാനം എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നതിനെക്കാൾ ഉത്തമമാണ് ധ്യാനമാർഗ്ഗം. എന്തെന്നാൽ ധ്യാനമാർഗ്ഗത്തിൽ പരമാത്മാവിന്റെ സാന്നിധ്യം അനുഭവപ്പെടുന്നു. ധ്യാനത്തെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമാണ് കർമ്മഫലങ്ങളെ മുഴുവൻ ഉപേക്ഷിക്കുന്നത്. ഇഷ്ടദേവനിൽ സർവ്വവും സമർപ്പിച്ച് യോഗദൃഷ്ടിയോടെ കർമ്മഫലങ്ങൾ ത്യജിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഭക്തന്റെ യോഗക്ഷേമത്തിന്റെ ചുമതല ഭഗവാൻ ഏറ്റെടുക്കുന്നു. അതിനാൽ ഇങ്ങനെയുള്ള ത്യാഗം ഭക്തനെ പരമശാന്തിയിലേക്കു നയിക്കുന്നു.

അവ്യക്തമാർഗ്ഗത്തെ ഉപാസിക്കുന്ന ജ്ഞാന മാർഗ്ഗിയെക്കാൾ സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെ നിഷ്കാമ കർമ്മം ചെയ്യുന്ന സാധകനാണു ശ്രേഷ്ഠൻ എന്നത്രേ ഭഗവാന്റെ അഭിപ്രായം. ഇരുകൂട്ടരും ഒരേ കർമ്മം തന്നെയാണു ചെയ്യുക. എന്നാൽ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിൽ പ്രതിബന്ധങ്ങൾ കൂടുതലായുണ്ടാവും. ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ അയാളുടെ സ്വന്തം കാര്യമാണ്. എന്നാൽ സമർപ്പണ ബുദ്ധിയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്ന സാധകന്റെ എല്ലാ ചുമതലയും ഭഗവാൻ തന്നെ ഏററെടുക്കും. അതിനാൽ കർമ്മഫലത്യാഗത്തിലൂടെ ശാന്തി നേടാനും സാധിക്കും. അങ്ങനെയുള്ള ആളുടെ ലക്ഷണം എന്താണെന്നോ?

അദ്വേഷ്ടാ സർവഭൂതാനാം മൈത്രഃ കരുണ ഏവ ച
നിർമ്മമോ നിരഹംകാരഃ സമദുഃഖസുഖഃ ക്ഷമീ –13

അങ്ങനെ ശാന്തി നേടുന്ന ആൾ ഒരു ജീവിയോടും വിദ്വേഷം പുലർത്താത്തവനായി എല്ലാവരേയും സ്നേഹിച്ച് എല്ലാവരോടും കാരണമില്ലാതെ കാരുണ്യം കാട്ടുന്നവനായി ഒന്നിനോടും മമതയില്ലാതെ അഹങ്കാരലേശമില്ലാതെ സുഖദുഃഖങ്ങളെ സമാന മനോഭാവത്തോടെസ്വീകരിക്കുന്നവനായി ക്ഷമാമൂർത്തിയായിക്കഴിയുന്നു.

സംതുഷ്ടഃ സതതം യോഗീ യതാത്മാ ദൃഢനിശ്ചയഃ
മയ്യർപിതമനോബുദ്ധിർ യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേപ്രിയഃ –14

നിരന്തരം സാധനകൾ ചെയ്ത് യോഗചര്യയുടെ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തി ലാഭത്തിലും നഷ്ടത്തിലും സന്തുഷ്ടിയോടെ ശരീരേന്ദ്രിയ മനസ്സുകളെ നിയന്ത്രിച്ച് ദൃഢനിശ്ചയത്തോടെ മനസും ബുദ്ധിയും എന്നിൽ അർപ്പിച്ചു കഴിയുന്ന ഭക്തൻ എനിക്ക് ഏറെ പ്രിയംകരനാണ്.

യസ്മാന്നോദ്വിജതേ ലോകോ ലോകാന്നോദ്വിജതേ ച യഃ
ഹർഷാമർഷഭയോദ്വേഗൈർമുക്തോ യഃ സ ച മേ പ്രിയഃ–15

മറ്റുള്ളവരുടെ ഉള്ളം ഇളക്കാതെയും, മറ്റുള്ളവർ മൂലം സ്വയം വികാരവിവശമാകാതെയും, സന്തോഷം, വിദ്വേഷം എന്നിവയാൽ മനഃക്ഷോഭത്തിനു വിധേയമാകാതെയും ശാന്തനായിക്കഴിയുന്ന ഭക്തൻ എനിക്ക് ഏറെ പ്രിയംകരനാണ്.

സാധകന്മാർക്ക് ഈ ശ്ലോകം അത്യന്തം ഉപയോഗപ്രദമാണ്. താൻ മൂലം ആർക്കും മനോവിഷമമുണ്ടാക്കാതെ അദ്ദേഹം ജീവിതം നയിക്കണം. പെരുമാറ്റം കൊണ്ട് മറ്റാർക്കും വേദനയുണ്ടാക്കരുത്. മറ്റുള്ളവരുടെ പെരുമാറ്റം സാധകന്റെ മനസ്സിനേയും ക്ഷോഭിപ്പിക്കാൻ പാടില്ല. ചിന്തയിൽ പ്രാർത്ഥനകൾ വിസ്മൃതമാകരുത്. ക്രമം തെറ്റാനിടയാകരുത്. നിങ്ങൾ റോഡിൽ ഇടതുവശത്തുക്കൂടി മാറിപ്പോകുമ്പോൾ എതിരെ വഴിതെറ്റി ആടി വരുന്ന മദ്യപാനിയെ തിരുത്താൻ ശ്രമിക്കാതെ ഒഴിഞ്ഞുമാറി പോവുന്നതാണു ബുദ്ധി.

അനപേക്ഷഃ ശുചിർദക്ഷ ഉദാസീനോ ഗതവ്യഥഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗി യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ –16

ഒന്നും ആഗ്രഹിക്കാത്തവനും പരിശുദ്ധനും നിയത വിധികൾ ചെയ്യാൻ വിരുതുള്ളവനും ശത്രുമിത്രങ്ങളില്ലാത്തവനും ദുഃഖരഹിതനും ഒരു പ്രവൃത്തിയിലും എടുത്തു ചാടാത്തവനും ആയ ഭക്തൻ എനിക്ക് ഏറെ പ്രിയങ്കരനാണ്.

യോ ന ഹൃഷ്യതി ന ദ്വേഷ്ടി ന ശോചതി ന കാംക്ഷതി
ശുഭാശുഭ പരിത്യാഗി ഭക്തിമാൻ യഃ സ മേ പ്രിയഃ –17

ഒരിക്കലും സന്തോഷത്തിൽ ഇളകാത്തവനും, ആരേയും വെറുക്കാത്തവനും ദുഃഖിക്കാത്തവനും ഒന്നും ആഗ്രഹിക്കാത്തവനും ശുഭാശുഭ കർമ്മങ്ങളുടെയെല്ലാം ഫലം ത്യജിച്ചവനും ഭക്തിയുടെ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തിയവനുമായ സാധകൻ എനിക്ക് ഏറെ പ്രിയങ്കരനാണ്.

സമഃ ശത്രൗ ച മിത്രേ ച തഥാ മാനാപമാനയോഃ
ശീതോഷ്ണ സുഖദുഃഖേഷു സമഃ സങ്ഗവിവർജ്ജിതഃ–18

ശത്രുക്കളിലും, മിത്രങ്ങളിലും മാനത്തിലും, അപമാനത്തിലും, ശീതം, ഉഷ്ണം, സുഖം, ദുഃഖം എന്നിവയിലും ഒരേ മനോഭാവം പുലർത്തുന്ന ആസക്തി രഹിതനായ (ഭക്തൻ എനിക്ക് ഏറെ പ്രിയംകരനത്രേ)

തുല്യനിന്ദാസ്തുതിർമൗനീ സന്തുഷ്ടോ യേന കേന ചിത്
അനികേതഃ സ്ഥിരമതിർ ഭക്തിമാൻ മേ പ്രിയോ നരഃ –19

നിന്ദയേയും സ്തുതിയേയും ഒരുപോലെ കരുതുന്നവനും മനനശീലത്തിന്റെ ഉച്ചകോടിയിലെത്തി മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും ശാന്തമാക്കിയവനും എങ്ങനെയെങ്കിലും ശരീരം പുലർത്തുന്നതുകൊണ്ടു മാത്രം സന്തോഷിക്കുന്നവനും സ്വന്തം വസതിയോടു പ്രത്യേക മമതയില്ലാത്തവനും ഭക്തിയുടെ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തിയവനും സ്ഥിരബുദ്ധിയുമായ പുരുഷൻ എനിക്ക് ഏറെ പ്രിയംകരനാണ്.

യേ തു ധർമ്യാമൃതമിദം യഥോക്തം പര്യുപാസതേ
ശ്രദ്ദധാനാ മത്പരമാ ഭക്താസ്തേതീവ മേ പ്രിയാഃ –20

എന്നിൽ അത്യന്തം തല്പരരായി ശ്രദ്ധായുക്തരായി മേൽ വിവരിച്ച ധർമ്മോപദേശങ്ങളാകുന്ന അമൃതം ആസ്വദിച്ചാ ചരിക്കുന്നവരായി എന്നെ ഭജിക്കുന്ന സാധകന്മാരെ ഞാൻ വളരെയേറെ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു.

നിഷ്കർമ്മം

പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ അവസാന ഭാഗ ത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനോടുപറഞ്ഞു 'അർജ്ജുനാ!' നീയല്ലാതെ

മറ്റാരും എന്റെ വിശ്വരൂപം കണ്ടിട്ടില്ല. ഇനി ഒട്ടു കാണാനും പോകുന്നില്ല (ശ്ലോകം 48). എന്നാൽ തുടർന്ന് (54-ാം ശ്ലോകത്തിൽ) അനന്യ ഭക്തിയോടെ ഭജിക്കുന്ന ആർക്കും തന്റെ ദർശനം സുലഭമാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. അപ്പോൾ 'അർജ്ജുനൻ' എന്ന വാക്ക് അനന്യഭക്തിയുളള ഏതു സാധകനും പറയാവുന്ന പര്യായമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ അർജ്ജുനൻ ഒരു സംശയമുന്നയിച്ചു. 'അനന്യ ഭാവത്തോടെ അങ്ങയെ സേവിക്കുന്നവരോ അവ്യക്തമായ ബ്രഹ്മത്തെ സേവിക്കുന്നവരോ കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠതയുളളവർ?' രണ്ടു കൂട്ടരെയും ഞാൻ അംഗീകരിക്കുന്നു എന്നായിരുന്നു അപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉത്തരം. എന്നാൽ ശരീരം പുലർത്തുന്നതോടൊപ്പം ഭൗതിക വസ്തുക്കളെക്കൂടി ആശ്രയിച്ചു പോകുന്നതിനാൽ ആത്മീയതയിലേക്കുളള യാത്ര മന്ദഗതിയായിപ്പോകും എന്ന ഒരു തടസ്സം ഭഗവാൻ ഇവിടെ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നുണ്ട്. അവ്യക്ത ബ്രഹ്മോപാസന കൂടുതൽ ആയാസകരമാക്കുന്ന ഒരു കാരണമാണിത്. ചിത്ത നിരോധവും ചിത്ത വിലയവും കഴിഞ്ഞേ അവ്യക്ത ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയുണ്ടാവൂ. ശരീരം, ആ ലക്ഷ്യം നേടാൻ പ്രതിബന്ധമായി നില്ക്കുന്നു. 'അതു ഞാനാണ്' 'എനിക്കതു നേടണം.' എന്നെല്ലാം ആവർത്തിച്ചു പറയുമ്പോൾ ശരീരത്തിൽ കൂടുതൽ കുടുങ്ങുകയാണു ചെയ്യുന്നത്. അതുകൊണ്ടാണ് സമ്പൂർണ്ണ കർമ്മങ്ങളും എന്നിൽ സമർപ്പിച്ച് അനന്യ ഭക്തിയോടെ എന്നെ ധ്യാനിക്കൂ' എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനെ ഉപദേശിക്കുന്നത്. ശരീരമെടുത്ത എന്നെ സഗുണയോഗിയുടെ രൂപത്തിൽ സമർപ്പണ ഭാവത്തോടെ തൈലധാര (എണ്ണധാരമുറിയാതെ) എന്നപോലെ നിരന്തരചിന്തനം നടത്തി ഭജിച്ചാൽ ഞാൻ അനായാസേന അവരെ ഉദ്ധരിക്കും. ഭക്തി മാർഗ്ഗമാണു കൂടുതൽ ഉത്തമം എന്ന് ഇതിൽ നിന്ന് ഊഹിക്കാം.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ തുടർന്നു പറഞ്ഞു : 'അർജ്ജുനാ ! എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിക്കൂ. ഉറപ്പിക്കാൻ സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽക്കൂടി അതിന്നായി നിരന്തരപരിശ്രമം നടത്തൂ. മനസ് പിടിവിട്ടു പോയാൽ അതിനെ വീണ്ടും കീഴടക്കാൻ നോക്കൂ. അത് അസാധ്യമായിത്തോന്നിയാൽ നീ കർമ്മത്തിൽ തല്പരനാവുക. അതിനും തടസമുണ്ടായാൽ

സ്ഥിത പ്രജ്ഞനും തത്ത്വജ്ഞനുമായ ഒരു മഹാപുരുഷനെ ശരണം പ്രാപിച്ച് കർമ്മഫലങ്ങളെ ത്യജിച്ച് പരമശാന്തി നേടുക'.

അതിനുശേഷം പരമശാന്തി നേടിയ ഭക്തന്റെ ലക്ഷണം ശ്രീകൃഷ്ണൻ വിവരിച്ചു. ഈ ലക്ഷണങ്ങളുള്ള ഭക്തന്മാർ തനിക്ക് അത്യന്തം പ്രിയംകരന്മാരാണെന്നും അദ്ദേഹം കൂട്ടിച്ചേർത്തു. ഇങ്ങനെ ഈ അദ്ധ്യായത്തിലെ പതിനൊന്നു മുതൽ പത്തൊൻപതു വരെയുള്ള ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ ഒരു യഥാർത്ഥ യോഗിയുടെ ചിത്രം ശ്രീകൃഷ്ണൻ വരച്ചു കാട്ടിയിരിക്കുന്നു. സമർപ്പണ ഭാവത്തോടെ - അനന്യഭക്തിയോടെ - കർമ്മഫലത്യാഗത്തിലൂടെ ശാന്തി നേടാൻ ആഹ്വാനം ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഈ അദ്ധ്യായം സാധകന്മാർക്ക് അത്യന്തം സഹായകമത്രേ. അതിനാൽ ഈ അദ്ധ്യായത്തിനു നൽകിയ 'ഭക്തിയോഗം' എന്ന പേര് വളരെ അനുയോജ്യവും ഉചിതവുമാകുന്നു.

**ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ 'ഭക്തിയോഗോ'
നാമ ദ്വാദശോ അദ്ധ്യായ: || 12 ||**

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'ഭക്തിയോഗം' എന്ന പന്ത്രണ്ടാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

**ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'ഭക്തിയോഗോ' നാമ ദ്വാദശോ അദ്ധ്യായ: || 12 ||**

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'ഭക്തിയോഗം' എന്ന പന്ത്രണ്ടാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ത്രയോദശോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി പതിമൂന്നാമദ്ധ്യായം)

ഗീതയുടെ തുടക്കത്തിൽ ധൃതരാഷ്ട്രർക്കറിയേണ്ടിയിരുന്നത് 'യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങി ഒത്തുകൂടിയ തന്റെ മക്കളും പാണ്ഡുവിന്റെ മക്കളും എന്തെല്ലാം കാട്ടിക്കൂട്ടി' എന്നായിരുന്നു. എന്നാൽ യുദ്ധരംഗം ഏതായിരുന്നു എന്ന് ഇതുവരെ വെളിപ്പെടുത്തിയിരുന്നില്ല. ഈ അദ്ധ്യായത്തിലാണ് അക്കാര്യം വെളിപ്പെടുത്താൻ പോകുന്നത്.

ശ്രീഭഗവാനുവാച -

ഇദം ശരീരം കൗന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യഭിധീയതേ
ഏതദ്യോ വേത്തി തം പ്രാഹുഃ ക്ഷേത്രജ്ഞ ഇതിതദ്വിദഃ-1

കുന്തീ പുത്രാ! ഈ ശരീരം തന്നെ യുദ്ധരംഗം. ഇതിനെപ്പററി ശരിക്ക് അറിയുന്നവനാണു ക്ഷേത്രജ്ഞൻ. അദ്ദേഹം അതിൽ മുഴുകുന്നില്ല. നടത്തിപ്പുകാരനായി കഴിയുന്നതേ ഉള്ളൂ. തത്ത്വം

അറിയുന്ന മഹാപുരുഷന്മാർ അങ്ങനെയാണ് പറയുന്നത്.

ശരീരം ഒന്നല്ലേ ഉള്ളൂ. ധർമ്മക്ഷേത്രം, കുരുക്ഷേത്രം എന്ന രണ്ടെണ്ണം അതിൽ ഉണ്ടായതെങ്ങനെ? ഒരേ ശരീരത്തിന്റെ ഉള്ളിലുള്ള അഃന്തകരണത്തിന്റെ പ്രവർത്തികളാണവ. ഒന്ന് ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരത്തിനുതകുന്ന ദൈവീകസമ്പത്ത്. മറേറത് നശ്വരമായ സംസാരത്തിൽ വിശ്വാസമുണ്ടാക്കുന്ന ആസുര സമ്പത്ത്. ആസുര സമ്പത്ത് കടുതലായാൽ ഈ ശരീരം കുരുക്ഷേത്രമായിത്തീരുന്നു. ദൈവീകസമ്പത്ത് അധികമാകുമ്പോൾ ധർമ്മക്ഷേത്രമായും ഭവിക്കുന്നു. ഈ കയററവും ഇറക്കവും ഉള്ളിൽ ഇടതടവില്ലാതെ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കയാണ്. എന്നാൽ തത്ത്വ ദർശിയായ ഒരു മഹാത്മാവിന്റെ സാനിധ്യത്തിലും ശിക്ഷണത്തിലും അനന്യഭക്തിയോടെ ഈശ്വരഭജനത്തിൽ മുഴുകുമ്പോൾ ഈ രണ്ടു വിരുദ്ധ പ്രവർത്തികളും തമ്മിൽ അന്തിമ യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറാകുന്നു. ക്രമേണ ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ ഉയർച്ചയും ആസുര സമ്പത്തിന്റെ തകർച്ചയും സംഭവിക്കുന്നു. ആസുര സമ്പത്ത് പൂർണമായി ശമിക്കുമ്പോൾ പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരത്തിന് അവസരമുണ്ടാ കുന്നു. സാക്ഷാത്കാരത്തിനു ശേഷം ദൈവീകസമ്പത്തിന്റെ ആവശ്യം തന്നെ ഇല്ലാതാകുന്നു. അതും പരമാത്മാവിൽ വിലയം പ്രാപിക്കുന്നു. പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ വിശ്വരൂപം കണ്ട അവസരത്തിൽ കൗരവ പക്ഷത്തിനു ശേഷം പാണ്ഡവ പക്ഷവും യോഗേശ്വരനിൽ ലയിച്ചത് അർജ്ജുനൻ നേരിട്ടു കണ്ടതാണ്. ഈ വിലയത്തിനുശേഷമുള്ള പുരുഷന്റെ സ്വരൂപമാണ് ക്ഷേത്രജ്ഞനിൽ കാണുമാറാകുന്നത്. തുടരുന്നു

ക്ഷേത്രജ്ഞം ചാപി മാം വിദ്ധി സർവക്ഷേത്രേഷു ഭാരത!
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോർജ്ഞാനം യത്തജ്ജ്ഞാനം മതം മമ–2

ഹേ അർജ്ജുനാ! എല്ലാ ക്ഷേത്രങ്ങളിലും (ശരീരങ്ങളിലും) ക്ഷേത്രജ്ഞൻ ഞാൻ തന്നെ എന്നറിയുക. ക്ഷേത്രങ്ങളെപ്പററി ശരിയായ അറിവുള്ളവനാണു ക്ഷേത്രജ്ഞൻ എന്നാണ് മഹാ പുരുഷന്മാർ നിർവ്വചിച്ചിട്ടുള്ളത്. ക്ഷേത്രത്തിന്റേയും ക്ഷേത്ര ജ്ഞന്റെയും അതായത് പ്രകൃതിയുടെയും പുരുഷന്റെയും തത്ത്വ ത്തെപ്പററിയുള്ള അറിവാണു ജ്ഞാനം എന്നാണ് എന്റെ അഭിപ്രായം. സാക്ഷാത്കാരത്തോടുകൂടി നേടുന്ന ഈ അറിവാണു ജ്ഞാനം.

അർത്ഥശൂന്യമായ വാദപ്രതിവാദമല്ല അത്.

തത്ക്ഷേത്രം യച്ച യാദൃക് ച യദ്വികാരി യതശ്ച യത്
സ ച യോ യത്പ്രഭാവശ്ച തത്സമാസേന മേ ശൃണു -3

ആ ക്ഷേത്രം എങ്ങനെയുള്ളതാണ്? എന്തെല്ലാം വികാരങ്ങളുള്ളതാണ്? എന്തു കാരണത്താലാണുണ്ടായത്? ക്ഷേത്രജ്ഞൻ ആരാണ്? ക്ഷേത്രജ്ഞന്റെ മഹിമകൾ ഏവ? ഇക്കാര്യങ്ങളെപ്പററിചുരുക്കത്തിൽ പറയാം. കേട്ടുകേൾക, ക്ഷേത്രം മാററത്തിനു വിധേയമാണ്. പൂർണ്ണ്യാ അപൂർണ്ണ്യാ കാരണത്താൽ ഉണ്ടായതാണ്. ക്ഷേത്രജ്ഞൻ മഹത്ത്വമുളളവനാണ്. ഞാനാണോ ഇതാദ്യമായി പറയുന്നത് ? അല്ല. ഋഷികൾ നേരത്തെ തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങളാണിവ ഞാൻ ഒന്നെടുത്തു പറയുന്നു എന്നു മാത്രം.

ഋഷിഭിർബഹുധാ ഗീതം ഛന്ദോഭിർ വിവിധൈഃ പൃഥക്
ബ്രഹ്മസൂത്രപദൈശ്ചൈവ ഹേതുമദ്ഭിർവിനിശ്ചിതൈ ഃ-4

ഈ ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞന്മാരുടെ തത്ത്വത്തെപ്പററി ഋഷികൾ പലതരത്തിൽ പാടിയിട്ടുണ്ട്. വേദങ്ങളിലും പല മന്ത്രങ്ങളിലും ഇവയെപ്പററി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. യുക്തിയുക്തമായ നിഗമനങ്ങളിലൂടെ ബ്രഹ്മസൂത്രത്തിലും ഇക്കാര്യങ്ങൾ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. വേദാന്തവും ഋഷിമാരും ബ്രഹ്മസൂത്രവും വിവരിച്ചിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾ ഒന്നെടുത്തു പറയുക മാത്രമേ ചെയ്യുന്നുള്ളു എന്നാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത്. ക്ഷേത്രം (ശരീരം) നാം കണുന്നതു മാത്രമാണോ?

മഹാഭൂതാന്യഹങ്കാരോഃ ബുദ്ധിരവ്യക്തമേവച
ഇന്ദ്രിയാണി ദശൈകം ച പഞ്ച ചേന്ദ്രിയഗോചരാഃ -5

അർജ്ജുനാ! പഞ്ചമഹാഭൂതങ്ങളും (ഭൂമി, ജലം, വായൂ, അഗ്നി, ആകാശം എന്നിവ) ബുദ്ധിയും അഹംകാരവും ചിത്തവും (ചിത്തത്തിന് അവ്യക്തം എന്നാണിവിടെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. പരാപ്രകൃതി തന്നെ അവ്യക്തം. മേൽ ചേർത്തവ മൂലപ്രകൃതിയുടെ എട്ടു വിഭാഗങ്ങളാണ്) പത്ത് ഇന്ദ്രിയങ്ങളും (കാത്, കണ്ണ്, മൂക്ക്, രസന, ത്വക്ക്, എന്ന അഞ്ചു ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും നാവ്, കൈയ്,

കാല്, ഉപസ്ഥം, വിസർജ്ജനേന്ദ്രിയം എന്നീ അഞ്ചു കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും) മനസും അഞ്ച് ഇന്ദ്രിയ വിഷയങ്ങളും (രൂപം, രസം, ഗന്ധം, സ്പർശം, ശബ്ദം, എന്നിവ) പിന്നെ -(അടുത്ത ശ്ലോകത്തിലേ വാക്യം പൂർണ്ണമാവൂ)

ഇച്ഛാദ്വേഷഃ സുഖം ദുഃഖം സംഘാതശ്ചേതനാ ധൃതിഃ
ഏതത്ക്ഷേത്രം സമാസേന സവികാരമുദാഹൃതം -6

ഇച്ഛ, ദ്വേഷം, സുഖം, ദുഃഖം, സ്ഥൂലദേഹം, ചേതന, ധൈര്യം എന്നിവയും വികാരങ്ങളും ചേർന്ന് ഈ ശരീരക്ഷേത്രം ഉണ്ടായി എന്ന് ചുരുക്കത്തിൽ പറയാം. ഇതാണ് ചുരുക്കത്തിൽ ശരീരത്തിന്റെ സ്വരൂപം എന്നർത്ഥം. ഇതിൽ വിതയ്ക്കപ്പെടുന്ന നന്മതിന്മകളുടെ വിത്തുകൾ സംസ്ക്കാരങ്ങളുടെ രൂപത്തിൽ മുളപൊട്ടി വളർന്നു വരുന്നു. വികാരങ്ങൾ ഉള്ളിടത്തോളം കാലമേ ഈ പിണ്ഡശരീരം നില നിൽക്കുകയുള്ളു. ഈ ക്ഷേത്രത്തിൽ ലയിക്കാതെ ഇതിന്റെ നിയാമക ശക്തിയായി നില്ക്കുകയാണ് ക്ഷേത്രജ്ഞൻ. ഇനി ജ്ഞാനമെന്തെന്നു പറയുന്നു.

അമാനിത്വമദംഭിത്വംഅഹിംസാ ക്ഷാന്തിരാർജവം
ആചാര്യോപാസനം ശൗചം സ്ഥൈര്യമാത്മവിനിഗ്രഹഃ -7

ഹേ! അർജ്ജുന! മാനാപമാനങ്ങളോടു കൂടാത്ത അവസ്ഥ, ഡംഭു കാട്ടാതിരിക്കൽ, അഹിംസ (തന്റെയോ മററുള്ളവരുടെയോ ആത്മാവിനെ കഷ്ടപ്പെടുത്താതിരിക്കുന്നതാണ് അഹിംസ. എറുമ്പിനെപോലും കൊല്ലാതിരിക്കൽ ആണ് അഹിംസയെന്നു ചിലർ കരുതുന്നു. ആത്മാവിനെ അധോഗതിയിലാക്കുന്നതാണു ഹിംസ. ആത്മാവിനെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതാണ് ശരിയായ അഹിംസ. ആർക്കും മാനസികാഘാത മേല്പിക്കാതിരിക്കുന്നതിലൂടെയാണ് അതിന്റെ തുടക്കം) ക്ഷമ, ചിന്തയുടെയും വാക്കിന്റെയും സരളത, ആചാര്യസേവ, പരിശുദ്ധി, സ്ഥിരത, മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും ശരീരത്തേയും നിയന്ത്രിക്കൽ-

ഇന്ദ്രിയാർത്ഥേഷു വൈരാഗ്യ മനഹങ്കാര ഏവ ച.
ജന്മമൃത്യുജരാവ്യാധി ദുഃഖദോഷാനുദർശനം -8

ഈ ലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും കണ്ടതോ കേട്ടതോ ആയ യാതൊന്നിലും ആസക്തിയില്ലായ്മ, അഹന്തയില്ലായ്മ,

ജനനമരണ വാർധക്യരോഗഭോഗാദികളിൽ ദുഃഖമെന്ന ദോഷം ദർശിക്കാതിരിക്കൽ -

അസക്തിരനഭിഷ്വങ്ഗഃ പുത്രദാരഗൃഹാദിഷു
നിത്യം ച സമചിത്തത്വ മിഷ്ടാനിഷ്ടോപപത്തിഷു -9

പുത്രൻ, സ്ത്രീ, ധനം, ഗൃഹം തുടങ്ങിയവിൽ ആസക്തിയില്ലായ്മ, നിസ്സംഗത, പ്രിയമായ കാര്യം കിട്ടിയാലും അപ്രിയമായ കാര്യം ഉണ്ടായാലും രണ്ടിലും ഒരേ മനോഭാവം -

മയി ചാനന്യയോഗേന ഭക്തിരവ്യഭിചാരിണീ
വിവിക്തദേശസേവിത്വം അരതിർജന സംസദി -10

എന്നിൽ, യോഗമല്ലാതെ മററൊന്നിനെപ്പററിയും ചിന്തിക്കാതെ വഴുതിപോകാത്ത ദൃഢഭക്തി,ഏകാന്തദേശവാസം, ആളുകൾ കൂടുന്നിടത്തു കഴിയാൻ താല്പര്യമില്ലായ്മ -

അധ്യാത്മജ്ഞാനനിത്യത്വം തത്ത്വജ്ഞാനാർത്ഥദർശനം
ഏതത് ജ്ഞാനമിതിപ്രോക്ത മജ്ഞാനം യദതോന്യഥാ -11

ആത്മവിഷയകമായ അറിവിൽ താല്പര്യപൂർവ്വം ഉറച്ചു നില്ക്കൽ, തത്ത്വജ്ഞാനത്തിന്റെ ലക്ഷ്യസ്ഥാനമായ പരമാത്മാവിനെ സാക്ഷാത്കരിക്കൽ- എന്നീ കാര്യങ്ങളുടെ ആകെത്തുകയാണു ജ്ഞാനം.ഇവയ്ക്കു വിരുദ്ധമായിട്ടുള്ള എല്ലാററിന്റേയും സമാഹാരം അജ്ഞാനവും. പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരത്തിനോടൊപ്പം ലഭിക്കുന്ന അറിവാണു ജ്ഞാനം (നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ 31-ാം ശ്ലോകത്തിൽയോഗേശ്വരൻ പറഞ്ഞു യജ്ഞശിഷ്ടമായ ജ്ഞാനാമൃതം പാനം ചെയ്യുന്നവർ സനാതനമായ ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കുമെന്ന്) ഇതിനു വിരുദ്ധമായത് - അതായത് തത്ത്വസ്വരൂപമായ പരമാത്മാവിനെ സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ ഉതകാത്തതെന്തും അജ്ഞാനമാണ്. അമാനിത്വം (മാന അപമാനരഹിതം), അദംഭിത്വം (ഡംഭ് ഇല്ലായ്മ) തുടങ്ങിയവ ജ്ഞാനത്തിനു പൂരകമായ ലക്ഷണങ്ങളാണ്. അടുത്തത് ജ്ഞേയത്തെപ്പററിയുള്ള ചർച്ചയാണ്.

ജ്ഞേയം യത്തത്പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ഞാത്വാമൃതമശ്നുതേ
അനാദിമത് പരം ബ്രഹ്മ ന സത്തന്നാസദുച്യതേ -12

അർജ്ജുനാ! ഏതാണോ അറിയപ്പെടാൻ യോഗ്യമായിട്ടുള്ളത്,

ഏതിനെ അറിഞ്ഞാൽ മരണധർമ്മാവായ മനുഷ്യൻ അമൃത തത്ത്വത്തെ പ്രാപിക്കുമോ ആ ബ്രഹ്മത്തെപ്പററി ഞാൻ ഭംഗിയായി വിവരിക്കാം. ആ ആദിരഹിതമായ പരബ്രഹ്മത്തെ സത്തെന്നു പറയാനും പററുകയില്ല, അസത്തെന്നു പറയാനും പററുകയില്ല, എന്തെന്നാൽ സ്വന്തം ഭാവത്തിൽ നിൽക്കുമ്പോൾ സത്ത്. സൃഷ്ടികളോടു ചേർന്നു നിൽക്കുമ്പോൾ അത് അസത്തും. സൃഷ്ടികളും സ്രഷ്ടാവും ഒന്നായിരിക്കുമ്പോൾ പിന്നെ ആര് ആരെപ്പററി വിവരിക്കും? ഒന്നു മാത്രമേ ഉള്ളു. മറ്റൊന്നിന്റെ ഭാവനമില്ല. അപ്പോൾ ബ്രഹ്മത്തെ സത്തെന്നോ അസത്തെന്നോ പറയാനാവില്ല.

സർവ്വതഃ പാണിപാദം തത് സർവ്വതോക്ഷിശിരോമുഖം
സർവ്വതഃ ശ്രുതിമല്ലോകേ സർവ്വമാവൃത്യ തിഷ്ഠതി –13

ആ ബ്രഹ്മം, എല്ലായിടത്തും കൈകളും കാലുകളുമുള്ളതും എല്ലായിടത്തും കണ്ണുകളും ശിരസ്സുകളും മുഖങ്ങളുമുള്ളതും എല്ലായിടത്തും കാതുകളുള്ളതും ആയ ഒരു വിരാട് രൂപമായി എങ്ങും എവിടെയും നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു.

സർവ്വേന്ദ്രിയഗുണാഭാസം സർവ്വേന്ദ്രിയവിവർജിതം
അസക്തം സർവ്വഭൃച്ചൈവ നിർഗുണം ഗുണഭോക്തൃച–14

ആ ബ്രഹ്മം എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും ഗുണങ്ങളെ അറിയുന്നെങ്കിലും ഇന്ദ്രിയരഹിതമാണ്. അത് ആസക്തിയില്ലാത്തതാണ്. ഗുണങ്ങൾക്ക് അതീതമാണെങ്കിലും എല്ലാററിനേയും ധരിക്കയും പോഷിപ്പിക്കയും എല്ലാ ഗുണങ്ങളുടേയും ഫലം അനുഭവിക്കയും ചെയ്യുന്നു. എല്ലാ ഗുണങ്ങളുടേയും ഫലം ഒരോന്നായി തന്നിൽ ലയിപ്പിക്കുന്നു എന്നർത്ഥം. യജ്ഞത്തിന്റേയും തപസിന്റേയും അനുഭോക്താവാണു താൻ എന്ന് ഒരിടത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഒടുവിൽ ഗുണങ്ങൾ എല്ലാം എന്നിൽ വിലീനമാകുന്നുണ്ട്.

ബഹിരന്തശ്ച ഭൂതാനാ മചരം ചരമേവ ച
സൂക്ഷ്മത്വാത്ദവിജ്ഞേയം ദൂരസ്ഥം ചാന്തികേ ച തത് –15

ബ്രഹ്മം എല്ലാ ജീവികളുടേയും ഉള്ളിലും വെളിയിലും നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു. അത് ചരവും അചരവുമാണ്. എന്നാൽ

അതിസൂക്ഷ്മമാകയാൽ ആർക്കും കാണാനാവില്ല. അറിയാനുമാവില്ല. മനസിനും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും അപ്പുറത്താണ് വർത്തിക്കുന്നത്. അതിന്റെ സ്ഥിതി വളരെ ദൂരെയാണ്. ഏററവുമടുത്തുമാണ്.

അവിഭക്തം ച ഭൂതേഷു വിഭക്തമിവ ച സ്ഥിതം
ഭൂതഭർത്തൃ ച തത്ജ്ഞേയം ഗ്രസിഷ്ണു പ്രഭവിഷ്ണു ച-16

ബ്രഹ്മം അവിഭാജ്യവും അഖണ്ഡവുമാണെങ്കിലും ചരാചരങ്ങളിൽ ഓരോന്നിന്റേയും ഉള്ളിൽ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം നിലകൊള്ളുന്നതായി തോന്നലുണ്ടാക്കുന്ന ആ മഹാശക്തി സകല ഭൂതങ്ങളുടേയും സ്ഥിതി സംഹാരങ്ങൾക്കു കാരണമാണ്.

എല്ലാററിന്റേയും ഉള്ളിലും പുറത്തും ആ ശക്തി പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. പുറമേ ജനനം, ഉള്ളിൽ ഉണർവ്. പുറമേ പാലനം, അകമേ യോഗക്ഷേമം നിർവ്വഹിക്കൽ. പുറമേ ശരീരത്തെ പരിവർത്തിപ്പിക്കൽ, അകമേ സർവ്വസ്വവും വിലയിപ്പിക്കൽ. പ്രാപഞ്ചിക വസ്തുക്കളുടെ ഉല്പത്തികാരണത്തെ ലയിപ്പിച്ച് സ്വന്തം രൂപത്തെ സ്വീകരിക്കൽ.ഇവയത്രേ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ.

ജ്യോതിഷാമപി തജ്ജ്യോതിസ് തമസഃ പരമുച്യതേ ഃ
ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ജ്ഞാനഗമ്യം ഹൃതി സർവസ്യ വിഷ്ഠിതം -17

ജ്ഞായമായ ആ ബ്രഹ്മം എല്ലാ ജ്യോതിസുകളുടേയും പ്രഭവസ്ഥാനമായ ജ്യോതിസാണ്. ഇത് ഇരുളിന്റെ അപ്പുറത്തുള്ളതാണ്. ജ്ഞാനമായും ജ്ഞേയമായും ജ്ഞാനത്തിലൂടെ പ്രാപിക്കേണ്ടതുമായിരിക്കുന്നു ഇത് എല്ലാവരുടെയും ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. സാക്ഷാത്കാരത്തോടൊപ്പം ലഭിക്കുന്ന അറിവാണു ജ്ഞാനം. ഈ ജ്ഞാനത്തിലൂടെ മാത്രമേ ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കാനാവൂ. അതിന്റെ നിവാസസ്ഥാനം ഹൃദയമാണ്. മററു സ്ഥലങ്ങളിൽ അന്വേഷിച്ചാൽ അതു ലഭ്യമല്ല. ധ്യാനം യോഗചര്യ എന്നിവയിലൂടെ ഹൃദയത്തിൽ ഉണ്ടാകേണ്ടതാണ് ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി.

ഇതിക്ഷേത്രം തഥാജ്ഞാനം ജ്ഞേയംചോക്തം സമാസതഃ
മദ്ഭക്ത ഏതദ്വിജ്ഞായ മദ്ഭാവായോപപദ്യതേ' -18

ഹേ! അർജ്ജുനാ! ഇങ്ങനെ ക്ഷേത്രം, ജ്ഞാനം,

ജ്ഞാനവിധേയമാക്കേണ്ട പരമാത്മസ്വരൂപം എന്നിവയെപ്പററി ഞാൻ ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞിരിക്കയാണ്. ഇതു മനസ്സിലാക്കുന്ന ഭക്തൻ എന്റെ യഥാർത്ഥസ്വരൂപത്തിലെത്തിച്ചേരും. യോഗേശ്വരൻ പറഞ്ഞ ക്ഷേത്രത്തെ പ്രകൃതിയെന്നും ക്ഷേത്രജ്ഞനെ പുരുഷൻ എന്നും തുടർന്നു പറയുന്നു.

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചൈവ വിദ്ധ്യനാദീ ഉഭാവപി
വികാരാംശ്ച ഗുണാംശ്ചൈവ വിദ്ധി പ്രകൃതിസംഭവാൻ–19

ഈ പ്രകൃതിയും പുരഷനും അനാദിയാണെന്നറിയുക. വികാരങ്ങളും ഗുണങ്ങളുമെല്ലാം ത്രിഗുണാത്മികമായ പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നതെന്നും മനസ്സിലാക്കുക.

കാര്യകാരണകർത്തൃത്വേ ഹേതുഃ പ്രകൃതിരുച്യതേ
പുരുഷഃ സുഖദുഃഖാനാം ഭോക്തൃത്വേ ഹേതുരുച്യതേ–20

കാര്യം, കാരണം, കർതൃത്വം എന്നിവയെ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ഹേതുവിന് പ്രകൃതിയെന്നു പറയുന്നു.കാര്യം എന്തിലൂടെ ചെയ്യപ്പെടുന്നുവോ അതാണു കാരണം. ശുഭകാര്യങ്ങൾക്ക് വിവേകവൈരാഗ്യാദികളും അശുഭകാര്യങ്ങൾക്ക് കാമക്രോധാദികളും കാരണമായിത്തീരുന്നു. സുഖദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നതിന് കാരണം പുരുഷനാണ്. ഇവിടെ രണ്ടു ചോദ്യങ്ങൾക്കു പ്രസക്തിയുണ്ട്. പുരുഷൻ എപ്പോഴും ഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നുണ്ടോ? ചിലപ്പോൾ അതിൽ നിന്നു വിടുതൽ നേടുന്നുണ്ടോ? പ്രകൃതിയും പുരുഷനും അനാദിയാണെങ്കിൽ അകലുന്ന പ്രശ്നമുണ്ടോ? ഇക്കാര്യം വിശദീകരിക്കുന്നു.

പുരുഷഃ പ്രകൃതിസ്ഥോ ഹി ഭുങ്ക്തേ പ്രകൃതിജാൻ ഗുണാൻ
കാരണം ഗുണസംഗോസ്യ സദസദ്യോനി ജന്മസു –21

പ്രകൃതിയുടെ നടുവിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പുരുഷൻ, പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന കാര്യരൂപമായ പദാർത്ഥങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു. ഈ ഗുണങ്ങളുടെ സംഗംകൊണ്ടാണ് ജീവാത്മാവ് നല്ലതോ ചീത്തയോ ആയ യോനികളിൽ പിറക്കുന്നത്. പ്രകൃതിയിലെ ഗുണങ്ങളുമായുള്ള ബന്ധം അവസാനിപ്പിക്കുമ്പോൾ ജനന മരണ രൂപമായ സംസാരത്തിൽ നിന്നു മുക്തി ലഭിക്കുന്നു. ആ പുരുഷൻ പ്രകൃതിയിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ?

ഉപദ്രഷ്ടാനുമന്താ ച ഭർത്താ ഭോക്താ മഹേശ്വരഃ
പരമാത്മേതി ചാപ്യുക്തോഃ ദേഹേസ്മിൻ പുരുഷഃ പരഃ–22

സ്വന്തം കൈകാലുകളും മനസും നിങ്ങളുടെ എത്രയടുത്തു ചേർന്നിരിക്കുന്നുവോ അതിനേക്കാൾ അടുത്താണ് പുരുഷന്റെ സാന്നിധ്യം. നിങ്ങളുടെ ഉള്ളിൽ എപ്പോഴും ദ്രഷ്ടാവായി പരമാത്മ ഇരുന്നരുളുന്നു. ആ പരമാത്മാവിന്റെ വെളിച്ചത്തിലാണ് നല്ലതും ചീ ത്തയുമായ പ്രവർത്തികൾ നിങ്ങൾ ചെയ്യുന്നത്. ആ പ്രവർത്തികൾകൊണ്ട് പരമാത്മാവിന് ഒരു പ്രയോജനവുമില്ല. നിങ്ങൾ സാധനകളിലൂടെ അനുക്രമം പുരോഗമിക്കുമ്പോൾ നേരത്തെ വെറും സാക്ഷിയായി കഴിഞ്ഞിരുന്ന പരമാത്മാവ് അനുമതി നൽകുന്ന ആളായി മാറുന്നു. പിന്നീട് അനുഭവങ്ങൾ നൽകാൻ തുടങ്ങുന്നു. സാധനകളിലൂടെ ഭക്തൻ കൂടുതൽ അടുക്കുമ്പോൾ ഭരിക്കുകയും പോഷണം നൽകുകയും ചെയ്യുന്ന ജോലി പരമാത്മാവ് ഏറ്റെടുക്കുന്നു. അങ്ങനെ നിങ്ങളുടെ യോഗത്തിനും ക്ഷേമത്തിനുമായി നിലകൊള്ളുന്നു. സാധനകൾ സൂക്ഷ്മമായിത്തീരുന്നതോടെ പരമാത്മാവ് ഭോക്താവായി ത്തീരുകയായി. ഭോക്താരം യജ്ഞതപസ്, യജ്ഞം, തപസ് തുടങ്ങിയ എല്ലാററിന്റേയും ഭോക്താവാണു പരമാത്മാവ്. അതിനുശേഷം മഹേശ്വരൻ മഹേശ്വരന്റെ പദവിയിലെത്തി പ്രകൃതിയുടെ സ്വാമിയായിത്തീരുന്നു. ഒടുവിൽ പ്രകൃതിയെ തന്നിൽ ലയിപ്പിച്ച് "പരമാത്മേതി ചാപ്പു യുക്തോ" പരമാത്മ സ്വരൂപത്തിലെത്തുന്നു. അങ്ങനെ ശരീരം താല്കാലിക വസതിയായി സ്വീകരിക്കുന്നെങ്കിലും അത്യന്തം ശ്രേഷ്ഠനാണു പരമാത്മാവ്. ആദ്യം ദ്രഷ്ടാവായിരുന്നു. ഒടുവിൽ പരമാത്മപദം സ്വീകരിച്ചു. ഇതാണ് വ്യത്യാസം.

യ ഏവം വേത്തിപുരുഷം പ്രകൃതിംച ഗുണൈഃ സഹ
സർവഥാ വർത്തമാനോപി ന സ ഭൂയോഭിജായതേ –23

ഇങ്ങനെ പരമാത്മാവിനേയും ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ പ്രകൃതിയേയും സാക്ഷാത്കാരത്തോടെ അറിയുന്ന ആൾ പുനർജന്മത്തിനു വിധേയനാകാതെ മുക്തനായിത്തീരുന്നു. അടുത്തതായി സാധനാക്രമങ്ങളിലേക്കു വെളിച്ചം വീശുന്നു.

ധ്യാനേനാത്മനി പശ്യന്തി കേചിദാത്മാനമാത്മനാ
അന്യേ സാംഖ്യേന യോഗേന കർമ്മയോഗേന ചാപരേ–24

ഹേ! അർജ്ജുനാ! ആ പരമാത്മാവിനെ വളരെപ്പേർ സ്വന്തം ചിന്തനത്തിലൂടെ അഥവാ ധ്യാനത്തിലൂടെ സാക്ഷാത്കരിക്കുന്നു.മററു ചിലർ സാംഖ്യയോഗത്തിലൂടെ (സ്വന്തം ശക്തി മനസിലാക്കി അതേ കർമ്മത്തിൽ മുഴുകി) സാക്ഷാത്കരിക്കുന്നു. വേറേ ചിലർ നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിലൂടെ ദർശിക്കുന്നു. ഇനിയും ചിലർ അർപ്പണബുദ്ധിയോടെ നിയതകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച് ലക്ഷ്യം നേടുന്നു. ഈ ശ്ലോകത്തിൽ മുഖ്യസാധനയായി ധ്യാനത്തെ കരുതുന്നു. ഇതിന് സാംഖ്യായോഗം നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം എന്നു രണ്ടു പിരിവുണ്ട്.

അന്യേ ത്വേവമജാനന്തഃ ശ്രുത്വാന്യേഭ്യ ഉപാസതേ
തേപിചാതിതരന്ത്യേവ മൃത്യും ശ്രുതിപരായണാഃ –25

എന്നാൽ സാധനകൾ ചെയ്യാനറിയാത്ത ചിലർ തത്ത്വജ്ഞാനികളായ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ഉപദേശമനുസരിച്ച് ഉപാസനകൾ ചെയ്യുന്നു. ആ ഉപേദേശങ്ങൾ വെറുതേ കേൾക്കുന്നവർ പോലും സംസാര സാഗരത്തിന്റെ അക്കര കടക്കുന്നു. സാധനകൾ വിഷമകരമാണെങ്കിൽ സത്സംഗത്തിലുടെ ആത്മീയമാർഗ്ഗത്തിൽ ആർക്കും പ്രവേശിക്കാം.

യാവത്സംജായതേ കിംചിത് സത്ത്വം സ്ഥാവരജംഗമം
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞസംയോഗാത്തദ്വിദ്ധി ഭരതർഷഭ! –26

ഹേ! ഭരതകുലവീരാ! ലോകത്തിലുള്ള എല്ലാ സ്ഥാവരജംഗമ വസ്തുകളും ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ സംയോഗംകൊണ്ട് ഉണ്ടായതാണെന്ന് നീ മനസ്സിലാക്കുക. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തി എപ്പോഴാണുണ്ടാവുക?

സമം സർവേഷു ഭൂതേഷു തിഷ്ഠന്തം പരമേശ്വരം
വിനശ്യത്സ്വവിനശ്യന്തം യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി –27

നാശത്തിലേക്കു നീങ്ങികൊണ്ടിരിക്കുന്ന സകല ചരാചരങ്ങളിലും നാശരഹിതനായ പരമേശ്വരൻ സമഭാവനയോടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു കാണുന്ന ആളാണ് യഥാർത്ഥ ദ്രഷ്ടാവ്. ജീവന്റെ വ്യവഹാരങ്ങൾ അവസാനിക്കുമ്പോഴാണ് ലക്ഷ്യപ്രാപ്തി ഉണ്ടാകുന്നതെന്ന് എട്ടാമദ്ധ്യായം മൂന്നാംശ്ലോകത്തിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഭൂതഭാവേത്ഭവകരോ വിസർഗ്ഗഃ കർമ്മസംജ്ഞിതഃ

പ്രകൃതിയിൽനിന്നു മോചനം നേടുമ്പോഴാണ് പുരുഷൻ പരമാത്മരൂപം കൈക്കൊള്ളുന്നതെന്നു താല്പര്യം. കർമ്മത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയാണത്.

സമം പശ്യൻ ഹി സർവത്ര സമവസ്ഥിതമീശ്വരം
ന ഹിനസ്ത്യാത്മനാത്മാനം തതോ യാതി പരാം ഗതിം–28

എല്ലായിടത്തും സമഭാവത്തോടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പരമേശ്വരനു സമനാണു താൻ എന്നറിയുന്ന പുരുഷൻ പിന്നെ ആർക്കും ഒരു വിഷമവുമുണ്ടാക്കുന്നില്ല. അതോടെ പരമേശ്വരനുമായി ഒത്തു ചേർന്നു പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിയ പുരുഷന്റെ ലക്ഷണമെന്താണെന്നോ?

പ്രകൃത്യൈവ ച കർമ്മാണി ക്രിയമാണാനി സർവശഃ
യഃ പശ്യതി തഥാത്മാന മകർത്താരം സ പശ്യതി –29

എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും പ്രകൃതി തന്നെയാണു ചെയ്യുന്നതെന്നും അതായത് പ്രകൃതി ഉള്ളിടത്തോളം കാലം കർമ്മങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനം നടന്നുകൊണ്ടേ ഇരിക്കുമ്പോഴും ആത്മാവ് എപ്പോഴും അകർത്താവായിട്ടു മാത്രമാണ് നിലകൊള്ളുന്നതെന്ന് കാണുന്ന പുരുഷൻ ആണു യഥാർത്ഥ ദ്രഷ്ടാവ്.

യദാ ഭൂതപൃഥഗ്ഭാവ മേക സ്ഥമനുപശ്യതി
തത ഏവ ച വിസ്താരം ബ്രഹ്മ സംപദ്യതേ തദാ –30

പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മ ഭാവത്തിലും പരമാത്മാവ് പ്രവർത്തിക്കുന്നതായും സകല ചരാചരങ്ങളിലും ആ പരമാത്മാവ് നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതായും അറിയുന്ന ആൾ ബ്രഹ്മ സാക്ഷാത്കാരത്തിനു യോഗ്യനായിത്തീരുന്നു. ഏതു നിമിഷത്തിലാണോ ഈ അവസ്ഥയുണ്ടാകുന്നത് അപ്പോൾ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയും വന്നു ചേരുന്നു. സ്ഥിത പ്രജ്ഞനായ മഹാപുരുഷനും മേൽ ചേർത്ത ലക്ഷണം ചേരും.

അനാദിത്വാന്നിർഗുണത്വാത് പരമാത്മായമവ്യയഃ
ശരീരസ്ഥോപി കൗന്തേയ ന കരോതി ന ലിപ്യതേ –31

കുന്തീപുത്രാ ! അനാദിയും ഗുണാതീതനുമാകയാൽ

അവിനാശിയായ പരമാത്മാവ് ശരീരത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നെങ്കിലും ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. ഒന്നുമായിട്ടും ബന്ധപ്പെടുന്നില്ല.

യഥാ സർവഗതം സൗക്ഷ്മ്യാ ദാകാശം നോപലിപ്യതേ
സർവത്രാവസ്ഥിതോ ദേഹേ തഥാത്മാ നോപലിപ്യതേ-32

എപ്രകാരമാണോ സർവത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ആകാശം അതിസൂക്ഷ്മമായതിനാൽ ഒന്നിനോടും ബന്ധപ്പെടാതെ നിർലേപമായി നിൽക്കുന്നത് അതുപോലെ ദേഹമാകെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ആത്മാവ് ഗുണാതീതമാകയാൽ ദേഹത്തിലെ ഗുണങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെടാതെ കഴിയുന്നു.

യഥാ പ്രകാശയത്യേക ഃ കൃത്സ്നം ലോകമിമം രവി ഃ
ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രീ തഥാ കൃത്സ്നം പ്രകാശയതി ഭാരത !-33

അർജ്ജുനാ ! ഒരേ ഒരു സൂര്യൻ ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തെ മുഴുവൻ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ ഒരു ആത്മാവ് ശരീരത്തെ മുഴുവൻ ചൈതന്യവത്താക്കുന്നു. ഒടുവിൽ ഇങ്ങനെ നിർണ്ണയിക്കുന്നു.

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോരേവ മന്തരം ജ്ഞാനചക്ഷുഷാ
ഭൂതപ്രകൃതിമോക്ഷം ച യേ വിദുർയാന്തി തേ പരം. -34

ഇപ്രകാരം ക്ഷേത്രവും ക്ഷേത്രജ്ഞനും തമ്മിലുള്ള ഭേദവും വികാരസഹിതമായ പ്രകൃതിയിൽ നിന്നു വിടുതൽ നേടാനുള്ള ഉപായവും ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ടു കാണാൻ കഴിവുള്ള മഹാത്മാക്കൾ പരബ്രഹ്മത്തോടു ചേരുന്നു. ക്ഷേത്രക്ഷേത്ര ജ്ഞന്മാരെ കാണാനുള്ള കണ്ണ് ജ്ഞാനമാണ്. ജ്ഞാനം സാക്ഷാത്കാരത്തിന്റെ പര്യായവും.

നിഷ്കർഷം

ഒന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തേയും കുരുക്ഷേത്ര ത്തേയും പറ്റി പറഞ്ഞെങ്കിലും ക്ഷേത്രം എവിടെ എന്നു വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നില്ല. ആ വിവരം ഈ അദ്ധ്യായത്തിലൂടെയാണു വ്യക്തമാക്കിയത്. ക്ഷേത്രം ശരീരമാണെന്നും എല്ലാ ക്ഷേത്രങ്ങളിലും അധിവസിക്കുന്ന ക്ഷേത്രജ്ഞൻ താൻ തന്നെയാണെന്നും

ശ്രീകൃഷ്ണൻ വിശദീകരിച്ചു.

ക്ഷേത്രത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തെപ്പറ്റിയും ക്ഷേത്രജ്ഞന്റെ പ്രഭാവത്തെപ്പറ്റിയും തനിക്കു മുമ്പ് മഹർഷിമാരും പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുളളതാണെന്നും അദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കി. വേദസൂക്തങ്ങളും ബ്രഹ്മസൂത്രവും മറ്റും നോക്കിയാൽ ഈ വസ്തുത മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്.

ശരീരം ഇക്കാണുന്നതു മാത്രമല്ലെന്നും എട്ടു വിഭാഗങ്ങളുള്ള മൂലപ്രകൃതിയും അവ്യക്ത പ്രകൃതിയും പത്ത് ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ അഞ്ചു വിഷയങ്ങളും ആശ, തൃഷ്ണ, വാസനകൾ എന്നീ വികാരങ്ങളും ചേർന്ന ഒരു പിണ്ഡമാണെന്നും അദ്ദേഹം സമർത്ഥിച്ചു. ഇതിൽ വിതയ്ക്കുന്ന നന്മയുടെയും തിന്മയുടെയും വിത്തുകൾ മുളപൊട്ടി വളർന്ന് സംസ്കാരമായിത്തീരുന്നു. ഈ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ അപ്പുറം കടക്കുന്ന പുരുഷനാണ് ക്ഷേത്രജ്ഞൻ. ക്ഷേത്രജ്ഞനാണ് ഈ ക്ഷേത്രത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നത്.

സാധനകൾ പൂർത്തിയാകുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന പരമാത്മാവിന്റെ പ്രത്യക്ഷദർശനം തന്നെ ജ്ഞാനം. സാക്ഷാത്കാരം എന്നാണതിനർത്ഥം. ഇതിനു വിരുദ്ധമായതെല്ലാം അജ്ഞാനമത്രേ. അറിയേണ്ട ഒരേ ഒരു വസ്തു ബ്രഹ്മമാണ്. അത് സത്തോ അസത്തോ അല്ല, അതിനപ്പുറത്തുള്ള ഒരു പ്രതിഭാസമാണ്. ബ്രഹ്മത്തെ സാക്ഷാത്കരിക്കേണ്ടത് ധ്യാനത്തിലൂടെയാണ്. പുറമേ ഈശ്വര ബിംബങ്ങൾ പ്രതിഷ്ഠിച്ചല്ല. വളരെപ്പേർ സാംഖ്യം എന്ന മാധ്യമത്തിലൂടെ ധ്യാനം നടത്തുന്നു. ചിലർ നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിലൂടെ നിയമിത ആചരണങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു. അതിന്റെ വിധികൾ അറിയാത്തവർ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ഉപദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നു. അവരും ഒടുവിൽ പരമപദം നേടുന്നു. ഇതൊന്നും തന്നെ ആചരിക്കാനാവുന്നില്ലെങ്കിൽ എപ്പോഴും സത്സംഗങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കുകയാണ് അവശേഷിക്കുന്ന ഒരേ ഒരു പോംവഴി.

സ്ഥിതപ്രജ്ഞനായ മഹാപുരുഷന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ ചൂണ്ടിക്കാട്ടികൊണ്ട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. ഏതുപോലെയാണോ

ആകാശം എങ്ങും വ്യാപിച്ചിരിക്കയാണെങ്കിലും നിർലേപമായിക്കഴിയുന്നത്, ഏതുപോലെയണോ സൂര്യൻ എവിടെയും പ്രകാശം ചൊരിയുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഒന്നിനോടും ഒട്ടിച്ചേരാത്തത് അതുപോലെ ഈശ്വരനെ നിർലേപനും സർവ്വവ്യാപിയുമായി അറിയുന്ന സ്ഥിതപ്രജ്ഞന്മാർ പ്രപഞ്ച വസ്തുക്കളോടു മമതാബന്ധം പുലർത്താതെ നിർലേപരായിക്കഴിയുന്നു. ഒടുവിൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. 'ക്ഷേത്രത്തേയും ക്ഷേത്രജ്ഞന്മാരെയും ശരിയായിക്കാണേണ്ടത് ജ്ഞാന ചക്ഷുസുകൊണ്ടാണെന്ന്'. ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഉരുവിട്ടു പഠിക്കുന്നതല്ല ജ്ഞാനം. യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനം, മഹാപുരുഷന്മാരിൽ നിന്ന് ഉപദേശങ്ങൾ സ്വീകരിച്ച് മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും നിയന്ത്രിച്ച് പരമതത്ത്വം അറിഞ്ഞ് ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരത്തിലൂടെ നേടുന്ന ആനന്ദാനുഭൂതിയത്രേ.

നാം വിചാരിക്കുന്നതുപോലെ ചെറുതായ ഒന്നല്ല ശരീരം എന്ന ഈ ക്ഷേത്രം. അനന്തമായ അന്തരീക്ഷം വരെ വ്യാപിച്ചു കിടക്കുന്ന മൂല പ്രകൃതിയുടെ ഭാഗമാണിത്. അതില്ലാതെ നിങ്ങൾക്കു ജീവിക്കാനാവില്ല. ഇപ്രകാരം ക്ഷേത്രത്തെപ്പറ്റി വിശദമായ വർണ്ണനം ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ കാണാവുന്നതാണ്.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
'ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ വിഭാഗയോഗോ'
നാമ ത്രയോദശോ അദ്ധ്യായ ഃ ||| 13 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ വിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിമൂന്നാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ വിഭാഗയോഗോ'
നാമ ത്രയോദശോ അദ്ധ്യായ: || 13 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞ വിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിമൂന്നാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ചതുർദശോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി പതിന്നാലാമദ്ധ്യായം)

കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായങ്ങളിലൂടെ യോഗേശ്വരൻ ജ്ഞാനത്തിന്റെ സ്വരൂപം വ്യക്തമാക്കുകയായിരുന്നു. ശാസ്ത്രങ്ങൾ അറിയുന്നതല്ല ജ്ഞാനം. മറിച്ച് ഗുരുപദേശമനുസരിച്ച് നിയത കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച് കാമനകളും സങ്കല്പങ്ങളും ക്രമേണ ഇല്ലാതാക്കി നേടുന്ന പരബ്രഹ്മാനുഭൂതിയാണു ജ്ഞാനം. (അദ്ധ്യാത്മ ജ്ഞാനനേതൃത്വം തത്ത്വജ്ഞാനാർത്ഥദർശനം) ഇതിനു വിപരീതമായുള്ളതെല്ലാം അജ്ഞാനത്തിന്റെ വിഭാഗത്തിൽ പെടുന്നു.

ഇങ്ങനെ എല്ലാം പ്രതിപാദിച്ചിട്ട് ഇവയിൽ പരമോന്നതമായ ജ്ഞാനത്തെപ്പറ്റി യോഗേശ്വരൻ എടുത്തു പറയാൻ പോവുകയാണ്. ഇത് ഒരർത്ഥത്തിൽ ആവർത്തനം തന്നെ. 'ശാസ്ത്രം നന്നായി പഠിച്ചതാണെങ്കിൽ കൂടി കൂടെക്കൂടെ എടുത്തുനോക്കി ഓർമ്മ

പുതുക്കുന്നതു നല്ലതു തന്നെ എന്നത്രേ അഭിജ്ഞമതം. തന്നെയുമല്ല സാധനകൾ ആവർത്തിക്കുമ്പോൾ പുതിയ പുതിയ ആത്മീയാനുഭൂതികൾ ലഭിച്ചെന്നു വരും.

നമ്മുടെ സ്മരണപടലത്തിൽ സംസ്കാരത്തിന്റെ മുദ്ര എപ്പോഴും പതിഞ്ഞിരിക്കും. പഥികന് അഭീഷ്ടലാഭത്തിനുള്ള വഴിയെ ഈ മലിനസംസ്കാരമായ പുക മറച്ചെന്നിരിക്കും പ്രകൃതിയുടെ ഈ വികൃതിയിൽ നിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ നിരന്തരം സാധന ചെയ്യണം. പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു ഇങ്ങനെ ഞങ്ങളെ ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചിരുന്നു. 'ബ്രഹ്മവിദ്യ സ്വായത്തമാക്കാൻ അനുദിന ധ്യാനം കൂടിയേ തീരൂ. ധ്യാനം കൊണ്ട് ഒരു മാല കോർത്തുകൊണ്ടിരിക്കുക'. ബാഹ്യമായ മാലയെപ്പറ്റിയല്ല ഇവിടെ പറയുന്നത്.

സാധകനുള്ള നിർദ്ദേശമാണിത്. എന്നാൽ ഒരു സദ്ഗുരു എപ്പോഴും പഥികന്റെ പിന്നാലെ ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഉള്ളിൽ ആത്മാവിനെ ഉണർത്താനും പുറമേ യോഗക്രിയകലാപങ്ങളെ പുതിയ ചുറ്റുപാടിൽ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കാനും ഈ അനുയാത്ര ആവശ്യമത്രേ. അതുകൊണ്ടാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ ശിഷ്യന് ആവർത്തിച്ചു ശിക്ഷണം നൽകുന്നത്.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

പരംഭൂയഃ പ്രവക്ഷ്യാമി ജ്ഞാനാനാം ജ്ഞാനമുത്തമം
യജ്ജ്ഞാത്വാ മുനയഃ സർവ്വേ പരാംസിദ്ധിമിതോ ഗതാഃ -1

അർജ്ജുനാ ! എല്ലാ അറിവിനെക്കളും ഉത്തമമായ അറിവ് അഥവാ പരമജ്ഞാനം എന്താണെന്ന് ഞാൻ വീണ്ടും നിന്നോടു പറയാം. ഈ അറിവിലൂടെയാണ് മുനികൾ സംസാരദുരിതങ്ങളിൽ നിന്നു മുക്തരായി പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നത്.

ഇദം ജ്ഞാനമുപാശ്രിത്യ മമ സാധർമ്മ്യമാഗതാ ഃ
സർഗ്ഗേപിനോപജായന്തേ പ്രളയേ ന വ്യഥന്തി ച -2

ഈ ജ്ഞാനത്തെ ആശ്രയിച്ച് നിയതവിധികൾ അനുഷ്ഠിച്ച് എന്റെ അരികിലെത്തി എന്റെ സ്വരൂപത്തോടു ചേരുന്ന ആളുകൾക്ക് സൃഷ്ടിയുടെ തുടക്കത്തിൽ പോലും ജന്മം സ്വീകരിക്കേണ്ടി വരില്ല. ജീവിതാവസാന കാലത്ത് ദുഃഖിക്കേണ്ടതായും വരില്ല. എന്തെന്നാൽ

മഹാത്മാക്കളുടെ ഭൗതിക ജീവിത വ്യാപാരങ്ങൾ ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരം നേടുന്നതോടെ അവസാനിക്കുന്നു. അതിനുശേഷം ശരീരവുമായുള്ള ബന്ധം താൻ താമസിക്കുന്ന കെട്ടിടമായുള്ള ബന്ധം പോലെ മാത്രം. പുനർജന്മം എങ്ങിനെ ഉണ്ടാകുന്നു എന്ന് തുടരുന്നു.

മമ യോനിർമഹദ്ബ്രഹ്മ തസ്മിൻ ഗർഭം ദധാമ്യഹം
സംഭവ ഃ സർവ്വഭൂതാനാം തതോ ഭവതി ഭാരത ! –3

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! എന്റെ എട്ടു പിരിവുകളുള്ള മൂലപ്രകൃതിയാണ് സകലജീവജാലങ്ങളുടേയും ഉദ്ഭവസ്ഥാനം. ആ മൂലപ്രകൃതിയുടെ ഗർഭത്തിൽ ഞാൻ ചൈതന്യത്തിന്റെ വിത്തിടുന്നു. ഇങ്ങനെ ജഡവസ്തുക്കളും ചൈതന്യവും ചേർന്ന് ഭൂതപ്രപഞ്ചം ഉണ്ടാകുന്നു.

സർവയോനിഷു കൗന്തേയ ! മൂർത്തയ ഃ സംഭവന്തിയാ ഃ
താസാം ബ്രഹ്മ മഹദ്യോനി അഹം ബീജപ്രദഃ പിതാ–4

കുന്തീപുത്രാ! വിവിധ യോനികളിലൂടെ പിറക്കുന്ന ജീവികളുടെ എല്ലാം അമ്മ അവയെ ഗർഭം ധരിക്കുന്ന മൂലപ്രകൃതി തന്നെ. ആ ജീവികളുടേയെല്ലാം പിതൃസ്ഥാനമാണെനിക്കുള്ളത്. ആ ജീവികൾക്ക് മറ്റ മാതാപിതാക്കളില്ല. ജഡപദാർത്ഥങ്ങളും ചൈതന്യവും ചേരുമ്പോൾ പുതിയ ജീവികൾ സൃഷ്ടിക്കപ്പെടുന്നു. ഇതു പ്രകൃതിയുടെ നിയമാണ്.

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി ഗുണാഃ പ്രകൃതിസംഭവാ ഃ
നിബധ്നന്തി മഹാബാഹോ! ദേഹേ ദേഹിനമവ്യയം –5

മഹാബാഹുവായ അർജ്ജുനാ! പ്രകൃതിയുടെ വകയായ സത്വരജസ്തമോ ഗുണങ്ങളാണ് അവിനാശിയായ ജീവാത്മാവിനെ ശരീരങ്ങളുടെ ഉള്ളിൽ തളച്ചിടുന്നത്. അതെങ്ങനെ?

തത്ര സത്ത്വം നിർമ്മലത്വാത് പ്രകാശകമനാമയം
സുഖ സങ്ഗേന ബധ്നാതി ജ്ഞാനസങ്ഗേന ചാനഘ ! –6

പുണ്യവാനായ അർജ്ജുനാ ! ഇവയിൽ വികാരരഹിതമായ സത്ത്വഗുണം പരിശുദ്ധമാകയാൽ സുഖത്തിലും ജ്ഞാനത്തിലുമുള്ള ആസക്തി നിമിത്തം ആത്മാവിനെ

ശരീരവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. സത്ത്വഗുണവും ഒരു ബന്ധനം തന്നെ. സുഖവും ജ്ഞാനവും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം ഇതാണ്. സുഖം പരമാത്മാവിൽ മാത്രം. ജ്ഞാനം സാക്ഷാത്കാരത്തിന്റെ മറ്റൊരു പേരാണ്. പരമാത്മ സാക്ഷാത്കാരം ലഭിക്കുന്നതു വരെ മാത്രമേ സത്ത്വഗുണം ബന്ധനമായിത്തീരൂ.

രജോ രാഗാത്മകം വിദ്ധി തൃഷ്ണാസങ്ഗസമുദ്ഭവം
തന്നിബധ്നാതി കൗന്തേയ! കർമസങ്ഗേന ദേഹിനം –7

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! ഉണരുകയും ജയിച്ചു കേറുകയും ചെയ്യുന്ന രാഗത്തിന്റെ സ്വരൂപമാണു രജോഗുണം. ഇതുണ്ടാകുന്നത് കാമനകളിൽ നിന്നും ആസക്തിയിൽ നിന്നുമാണ്. രജോഗുണം ജീവാത്മാവിനെ കർമ്മത്തോടും കർമ്മഫലത്തോടും ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇത് കർമ്മത്തിനുള്ള പ്രേരണയും ഊർജ്ജവും നൽകുന്നു.

തമസ്ത്വജ്ഞാനജം വിദ്ധി മോഹനം സർവ്വദേഹിനാം
പ്രമാദാലസ്യനിദ്രാഭിഃ സ്തന്നിബധ്നാതി ഭാരത ! –8

സമസ്ത ജീവരാശിയേയും മോഹാന്ധമാക്കുന്ന തമോഗുണം അജ്ഞാനത്തിൽ നിന്നാണുണ്ടാകുന്നത്. അത് ആത്മാവിനെ പ്രമാദം, ആലസ്യം, നിദ്ര എന്നിവയുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. തമോഗുണമുള്ളവർ അധികം ഉറങ്ങുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല അർത്ഥം. (ഗീതയിലെ യാനിശാ സർവ്വ ഭൂതാനം 2–69 എന്ന ശ്ലോകം ഇവിടെ സ്മരിക്കുക). ലോകം ഒരു രാത്രിയാണ്. തമോഗുണി ഈ ഭൗതിക പ്രപഞ്ചമാകുന്ന രാവിൽ നിശ്ചിതനും നിശ്ചേഷ്ടനും നിശ്ചേതനനുമായി മായയിൽ മയങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. പ്രകാശം അയാളെ ഉദ്ബുദ്ധനാക്കുന്നില്ല. ഇതാണു തമോഗുണിയുടെ നിദ്ര. അടുത്തതായി മൂന്നു ഗുണങ്ങളുടേയും സാമൂഹിക സ്വരൂപത്തെപ്പറ്റി വിവരിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു.

സത്ത്വം സുഖേ സഞ്ജയതി രജഃ കർമ്മണി ഭാരത !
ജ്ഞാനമാവൃത്യ തു തമഃ പ്രമാദേ സംഞജയത്യുത –9

അർജ്ജുനാ ! സത്ത്വഗുണം സുഖത്തിൽ നമ്മെ ആമഗ്നരാക്കുന്നു. ശാശ്വതമായ പരമസുഖത്തിലേക്കു നമ്മെ നയിക്കുന്നു. രജോഗുണം കർമ്മത്തിൽ നമ്മെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നു.

എന്നാൽ തമോഗുണമാകട്ടെ ജ്ഞാനത്തെ മറച്ച് നമ്മെ പ്രമാദത്തിലേക്ക് അഥവാ അന്തഃകരണത്തിന്റെ വ്യർത്ഥ ചേഷ്ടകളിലേക്കു വലിച്ചിഴയ്ക്കുന്നു. ഗുണങ്ങൾ ഒരേ സ്ഥാനത്ത് ഒരേ ഹൃദയത്തിൽ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വിഭജിക്കപ്പെടുന്നതെങ്ങനെ? ഇതിനെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണൻ വിശദീകരിക്കുന്നു.

രജസ്തമശ്ചാഭിഭൂയ സത്ത്വം ഭവതി ഭാരത !
രജഃ സത്ത്വം തമശ്ചൈവ തമഃ സത്ത്വം രജസ്തഥാ –10

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! രജോഗുണത്തെയും തമോഗുണത്തെയും കീഴടക്കി സത്ത്വഗൂണം ചിലപ്പോൾ ഉയർന്നു വരുന്നു. മറ്റു ചിലപ്പോൾ സത്ത്വഗൂണത്തെയും തമോഗുണത്തെയും കീഴടക്കി രജോഗുണം മുന്നിട്ടു നില്ക്കുന്നു. അതുപോലെ വേറെ ചിലപ്പോൾ രജോഗുണത്തെയും സത്ത്വഗുണത്തെയും കീഴിലാക്കി തമോഗുണം വളർന്നു വരുന്നു. ഏതു സമയത്ത് ഏതു ഗുണമാണ്. പ്രവർത്തന ക്ഷമമാകുന്നതെന്ന് എങ്ങനെ മനസ്സിലാക്കും?

സർവദ്വാരേഷു ദേഹേസ്മിൻ പ്രകാശ ഉപജായതേ
ജ്ഞാനം യദാ തദാ വിദ്യാദ് വിവൃദ്ധം സത്ത്വമിത്യുത–11

ശരീരത്തിലും അന്തഃകരണത്തിലും എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലും ഈശ്വരീയമായ പ്രകാശവും ബോധശക്തിയും വർദ്ധിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ സത്ത്വഗുണം ഉയർന്നു വരുന്നു എന്നു മനസ്സിലാക്കാം. അതുപോലെ –

ലോഭഃ പ്രവൃത്തിരാരംഭഃ കർമ്മണാമശമഃ സ്പൃഹാ
രജസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ ഭരതർഷഭ –12

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! രജോഗുണം കൂടുമ്പോൾ ലോഭം, പ്രവൃത്തിയിൽ ഉത്സാഹം, കർമ്മത്തിനു തുനിഞ്ഞിറങ്ങൽ, മനസിന്റെ ചാഞ്ചല്യം, വിഷയഭോഗാസക്തി തുടങ്ങിയവ ഉണ്ടാകുന്നു. ഇനി തമോഗുണം കൂടുമ്പോൾ എന്തു സംഭവിക്കും എന്നു വിവരിക്കുന്നു.

അപ്രകാശോപ്രവൃത്തിശ്ച പ്രമാദോ മോഹ ഏവ ച
തമസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ കുരുനന്ദന! –13

അർജ്ജുനാ ! തമോഗുണം വളർന്നു വരുമ്പോൾ ഈശ്വരീയമായ പ്രകാശത്തെ അവഗണിക്കാനും ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാതിരിക്കാനും അന്തഃകരണത്തിൽ വ്യർത്ഥ ചേഷ്ടകൾ പ്രവഹിപ്പിക്കാനും സംസാരത്തിൽ നീന്തിത്തുടിക്കാനും ഉള്ള താല്പര്യവും വളർന്നു വരും. ഈ ഗുണങ്ങളെപ്പറ്റി അറിയുന്നതുകൊണ്ട് എന്തു നേട്ടമാണുണ്ടാവുക ?

യദാ സത്ത്വേ പ്രവൃദ്ധേ തു പ്രലയം യാതി ദേഹ ഭൃത്
തദോത്തമവിദാം ലോകാ നമലാൻ പ്രതിപദ്യതേ –14

സത്ത്വഗുണത്തിന്റെ ഉച്ചാവസ്ഥയിൽ ഒരാൾ ജീവൻ വെടിയുകയാണെങ്കിൽ ഉത്തമകാര്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവരുടെ പവിത്രമായ ദിവ്യലോകത്തിൽ ആ ഭാഗ്യവാൻ പ്രവേശിക്കും.

രജസിപ്രളയം ഗത്വാ കർമ്മസങ്ഗിഷു ജായതേ
തഥാ പ്രലീനസ്തമസി മൂഢയോനിഷു ജായതേ –15

രജോഗുണം കൂടുതലായുള്ളപ്പോൾ മരണം വരിക്കുന്ന ആൾ കർമ്മങ്ങളിൽ ആസക്തിയുള്ള മനുഷ്യരുടെയിടയിൽ ജന്മം നേടും. അതുപോലെ തമോഗുണം വർധിതമാനമായിരിക്കുമ്പോൾ മരിക്കുന്ന ആൾ മൂഢയോനികളിൽ ജനിക്കും. കീടപതംഗാദികളാണ് മൂഢയോനികൾ അതിനാൽ സത്ത്വഗുണമുണ്ടാവുകയാണുത്തമം. പ്രകൃതിയുടെ ഈ ധനഭണ്ഡാരത്തിൽ നിക്ഷേപിക്കുന്ന സാത്ത്വിക ഗുണം മരണശേഷവും നിങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കും. ഇതിന്റെ പരിണാമമെങ്ങനെ?

കർമ്മണഃ സുകൃതസ്യാഹുഃ സാത്ത്വികം നിർമ്മലം ഫലം
രജസസ്തു ഫലം ദുഃഖ മജ്ഞാനം തമസഃഫലം –16

സാത്ത്വിക കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് സാത്ത്വികവും നിർമ്മലവുമായ സുഖവും ജ്ഞാനവും വൈരാഗ്യാദിയും ഫലം. രാജസകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലം ദുഃഖവും താമസകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലം അജ്ഞാനവുമാണ്.

സത്ത്വാത് സഞ്ജായതേ ജ്ഞാനം രജസോ ലോഭ ഏവ ച
പ്രമാദമോഹൗ തമസോ ഭവതോജ്ഞാനമേവ ച –17

സത്ത്വഗുണംകൊണ്ട് ജ്ഞാനം അഥവാ ഈശ്വരീയമായ അനുഭൂതിയുണ്ടാകുന്നു. രജോഗുണത്തിൽ നിന്ന് ലോഭവും തമോ ഗുണത്തിൽ നിന്ന് പ്രമാദം, മോഹം, ആലസ്യം (അജ്ഞാനം) എന്നിയും ഉണ്ടാകുന്നു. ഇവകൊണ്ടു എന്തു ഗതിയാണുണ്ടാവുക?

ഊർദ്ധ്വം ഗച്ഛന്തി സത്ത്വസ്ഥാ മദ്ധ്യേ തിഷ്ഠന്തി രാജസാഃ
ജഘന്യഗുണവൃത്തിസ്ഥാ അധോ ഗച്ഛന്തി താമസാഃ –18

സത്ത്വഗുണത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നവർ ഊർദ്ധ്വലോകത്തിൽ സകലതിനും ആദികാരണമായ പരമാത്മപദത്തിൽ എത്തിച്ചേരുന്നു. രജോഗുണത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവർ ഇടത്തരം മനുഷ്യ രായിത്തീരുന്നു. അവർക്ക് വിവേകവൈരാഗ്യങ്ങൾ ഇല്ലെങ്കിലും അധമശ്രേണിയിലേക്ക് പോകുന്നില്ല. എന്നാൽ തമോഗുണത്തിൽ കഴിയുന്നവർ കൃമികീടങ്ങളുടേയോ പശുപക്ഷികളുടേയോ അധമയോനികളിൽ ജനിക്കാനിടയാകുന്നു. എന്നാൽ ഈ ഗുണങ്ങൾക്കപ്പുറം ചെല്ലുന്ന സാധകന്മാർ ജനന മരണ ചക്രത്തിൽ നിന്നു രക്ഷപ്പെട്ട് പരമാത്മപദത്തിൽ ചെന്നെത്തുന്നു.

നാന്യം ഗുണേഭ്യഃ കർത്താരം യദാ ദ്രഷ്ടാനുപശ്യതി
ഗുണേഭ്യശ്ച പരം വേത്തി മദ്ഭാവം സോധിഗച്ഛതി –19

ദ്രഷ്ടാവായ ആത്മാവ് ത്രിഗുണങ്ങൾക്കപ്പുറത്ത് മറ്റൊരു കർത്താവിനെ കാണാതെ ഗുണാതീതനായ പരമാത്മാവിനെ അറിയുമ്പോൾ എന്റെ സ്വരൂപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. സാധനകളിലൂടെയാണ് പുരുഷൻ ത്രിഗുണങ്ങൾക്കപ്പുറ ത്തെത്തുന്നത്. ഇത് കല്പിത കഥയല്ല. ഇതിനെപറ്റി വീണ്ടും പറയുന്നു,

ഗുണാനേതാനതീത്യ ത്രീൻ ദേഹി ദേഹസമുദ്ഭവാൻ
ജന്മമൃത്യുജരാദുഃഖൈർ വിമുക്തോമൃതമശ്നുതേ –20

പുരുഷൻ ഈ സ്ഥൂലശരീരങ്ങളുടെ ഉല്പത്തിക്കു കാരണമായ മൂന്നു ഗുണങ്ങൾക്കും അതീതനായി ജന്മം, മൃത്യു, വാർധക്യം, ജീവിതദുരിതങ്ങൾ എന്നിവയിൽ നിന്നു മുക്തനായി അമൃത തത്ത്വത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നു. ഇതിനെപ്പറ്റി അർജ്ജുനൻ ഒരു സംശയമുന്നയിക്കുന്നു.

അർജ്ജുന ഉവാച -

കൈർലിങ്ഗൈസ്ത്രീൻ ഗുണാനേതാ നതീതോ ഭവതിപ്രഭോ!
കിമാചാരഃകഥം ചൈതാം സ്ത്രീൻ ഗൂണാനതിവർത്തതേ-21

പ്രഭോ! ത്രിഗുണങ്ങൾക്കതീതനായ പുരുഷന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ ഏവ? ഗൂണാതീതർ എങ്ങനെയാണു പെരുമാറുന്നത്. മനുഷ്യർ എങ്ങനെയാണു ത്രിഗുണങ്ങൾക്കപ്പുറത്തെത്തുന്നത്.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

പ്രകാശംച പ്രവൃത്തിം ച മോഹമേവ ച പാണ്ഡവ
ന ദ്വേഷ്ടി സംപ്രവൃത്താനി ന നിവൃത്താനി കാംക്ഷതി-22

അർജ്ജുനന്റെ മേൽചേർത്ത മൂന്നു ചോദ്യങ്ങൾക്ക് യോഗേശ്വരൻ മറുപടി പറയുന്നു ഃ- അർജ്ജുനാ ! സത്ത്വ ഗൂണത്തിന്റെ കാര്യരൂപമായ പരമാത്മജ്യോതിസ്, രജോ ഗൂണത്തിന്റെ കാര്യരൂപമായ പ്രാകൃതികകർമ്മങ്ങൾ, തമോഗുണത്തിന്റെ കാര്യരൂപമായ മോഹം എന്നിവയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ കുറ്റപ്പെടുത്താതെ തുടരുന്നു.

ഉദാസീനവദാസീനോഃ ഗുണൈർയോ ന വിചാല്യതേ
ഗുണാ വർത്തന്ത ഇത്യേവ യോവതിഷ്ഠതി നേങ്ഗതേ-23

ഉദാസീനരായി കഴിയുന്നവർ ഗുണങ്ങളാൽ ഇളക്കപ്പെടുന്നില്ല. ഗുണങ്ങൾ ഗുണങ്ങളിൽ തന്നെ വർത്തിക്കുന്നു എന്നു മനസ്സിലാക്കി ശാന്തരായിക്കഴിയുന്ന അവരാണ് ഗുണാതീതന്മാർ.

സമദുഃഖസുഖഃ സ്വസ്ഥഃ സമലോഷ്ടാശ്മകാഞ്ചന ഃ
തുല്യപ്രിയാപ്രിയോ ധീര സ്തുല്യനിന്ദാത്മ സംസ്തുതി ഃ-24

സ്വസ്ഥനായി ആത്മഭാവത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്ത് സുഖദുഃഖങ്ങളെ സമമായിക്കരുതി മണ്ണിലും കല്ലിലും കനകത്തിലും ഒരേ മനോഭാവം പുലർത്തി ധീരനായി പ്രിയത്തേയും അപ്രിയത്തേയും നിന്ദയേയും സ്തുതിയേയും ഒരേ മട്ടിൽ നേരിട്ട്-

മാനാപമാനയോസ്തുല്യ സ്തുല്യോ മിത്രാരിപക്ഷയോ ഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗീ ഗുണാതീതഃ സ ഉച്യതേ -25

മാനാപമാനങ്ങളേയും ശത്രുമിത്രങ്ങളേയും തുല്യമായി കരുതി എല്ലാ സാഹസിക സംരംഭങ്ങളും ഉപേക്ഷിച്ച് കഴിയുന്ന ആൾ ഗുണാതീതനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

22-ാം ശ്ലോകം മുതൽ 25-ാം ശ്ലോകം വരെ ഗുണാതീതനായ പുരുഷന്റെ ലക്ഷണവും ആചരണവും വിവരിച്ചിരിക്കയാണ്. എപ്പോഴും സുസ്ഥിരമായിക്കഴിയുന്ന ആ പുരുഷനെ ഗുണങ്ങൾക്ക് ഇളക്കാനാവില്ല. ഇതിനുശേഷം ഗുണങ്ങൾക്ക് അതീതനാകുന്നതിനുള്ള നിയമങ്ങളെപ്പറ്റി വിവരിക്കാനാരംഭിക്കുന്നു.

മാം ച യോ വ്യഭിചാരേണ ഭക്തിയോഗേന സേവതേ
സ ഗുണാൻ സമതീത്യൈതാൻ ബ്രഹ്മഭൂയായ കല്പതേ-26

അചഞ്ചലമായ ഭക്തിയോടെ ലൗകിക വിഷയങ്ങളെ അവഗണിച്ച് പരമാത്മാവിനെ മാത്രം സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് നിയതകർമ്മ രൂപത്തിലുള്ള യോഗസാധനകൾ അനുഷ്ഠിച്ച് എന്നെ നിരന്തരം ഭജിക്കുന്ന പുരുഷൻ ത്രിഗുണങ്ങളെ ഉല്ലംഘിച്ച് പരബ്രഹ്മവുമായി ഐക്യം പ്രാപിക്കുന്നു. ആ ബ്രഹ്മൈക്യം കല്പമെന്നറിയപ്പെടുന്നു. അനന്യ ഭക്തിയോടെ നിയത കർമ്മങ്ങൾ ആചരിക്കാതെ ആർക്കും ഗുണങ്ങളെ അതിജീവിക്കാനാവില്ല. ഒടുവിൽ യോഗേശ്വരൻ ഇങ്ങനെ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മണോ ഹി പ്രതിഷ്ഠാ ഹ മമൃതസ്യാവ്യയസ്യ ച
ശാശ്വതസ്യ ച ധർമസ്യ സുഖസ്യൈകാന്തികസ്യ ച -27

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! ഗുണാതീതരായ സാധകരെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതും നാശരഹിതവും അമൃത തത്ത്വവും ശാശ്വത ധർമ്മസ്വരൂപവും അഖണ്ഡവും ഏകരസവും ആനന്ദമയവുമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാൻ ഏകാശ്രയമാണു പരമാത്മ സ്ഥിതനായ സദ്ഗുരു. എല്ലാ നന്മകൾക്കും ആശ്രയമാണെന്നർത്ഥം. മേൽ വിവരിച്ച തരത്തിൽ അവ്യയവും അവ്യക്തവുമായ ബ്രഹ്മവുമായി ഐക്യം പ്രാപിക്കണമെങ്കിൽ തത്ത്വസ്ഥിതനായ ഒരു മഹാപുരുഷനെ ശരണം പ്രാപിക്കയാണ് സുഗമമായ മാർഗ്ഗം.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ പറഞ്ഞു,

ജ്ഞാനങ്ങളിൽ അത്യുത്തമായ ജ്ഞാനം നിനക്കു ഞാൻ ഒന്നുകൂടി പറഞ്ഞുതരാൻ പോവുകയാണ്. ഈ ജ്ഞാനമാണ് മുനിജനങ്ങളെ ഈശ്വരനിലെത്തിച്ചത്. ഈ ജ്ഞാനം നേടിയവർ ഉപാസനയിലൂടെ ജീവിതാന്ത്യത്തിൽ എന്നോടു ചേരുന്നു. അവർക്കു പിന്നെ ജനനം ഉണ്ടാവുകയില്ല. സ്വരൂപ പ്രാപ്തി ഉണ്ടാകുന്നതോടെ ഭൗതിക ശരീരം വിടുന്നു. അന്തരിക്കുമ്പോൾ അവർക്കു ലേശംപോലും വ്യഥയുണ്ടാവുക ഇല്ല.

പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുണ്ടായ സത്ത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങൾ ആണ് ജീവാത്മാവിനെ ശരീരവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുന്നത്. രണ്ടു ഗുണങ്ങളെ ജയിച്ച് മൂന്നാമത്തെ ഗുണം ശരീരത്തിൽ ആധിപത്യം സ്ഥാപിക്കുക സാധാരണമാണ്. അപ്പോഴും അനാദിയായ പ്രകൃതി നഷ്ടമാകുന്നില്ല. എന്നാൽ സാധകന്മാർക്ക് ഗുണങ്ങളെ അതിജീവിക്കാനാവും. ഗുണങ്ങൾ മനസിനെ സ്വാധീനിക്കുന്നു. സത്ത്വഗുണം വർദ്ധിക്കുമ്പോൾ ഈശ്വരീയമായ പ്രകാശവും ബോധശക്തിയും കൂടിക്കൊണ്ടിരിക്കും. രാഗാത്മകമായ രജോഗുണം വർദ്ധിക്കുമ്പോൾ കർമ്മം ചെയ്യാനുള്ള ഉത്സാഹമുണ്ടാവുകയും ആസക്തി കൂടുകയും ചെയ്യും. ഉള്ളിൽ തമോഗുണം നിറയുമ്പോൾ ആലസ്യവും പ്രമാദവും കൂടുതലായുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കും. സത്ത്വഗുണ പൂർണ്ണനാകുന്ന സാധകൻ അന്തരിക്കുമ്പോൾ നിർമ്മലമായ ദിവ്യലോകങ്ങളിൽ ജനിക്കുന്നു. എന്നാൽ രജോഗുണ പൂർണ്ണനായ മനുഷ്യൻ മരണശേഷം മാനവയോനികളിലേക്കു തന്നെ മടങ്ങിയെത്തുന്നു. തമോഗുണം നിറഞ്ഞ ആൾ മരിക്കുമ്പോൾ കൃമികീടാദി നികൃഷ്ട യോനികളിൽ പിറക്കാനിടയാകുന്നു. അതിനാൽ മനുഷ്യർ സമുന്നതമായ സത്ത്വഗുണം കൂടുതലായുണ്ടാകാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്. ചുരുക്കത്തിൽ എങ്ങനെ എവിടെ ജനിക്കുന്നു എന്നു തീരുമാനിക്കുന്നത് ഗുണങ്ങളാണ്. ആത്മാവുമായി ശരീരങ്ങളെ ഉചിതമായ രീതിയിൽ അവ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. അതിനാൽ പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നതിന് ഗുണങ്ങൾക്കപ്പുറത്തെത്തേണ്ടിയിരിക്കുന്നു,

എട്ടു വിധത്തിലുള്ളതാണ് അഷ്ടമൂലപ്രകൃതി. മൂലപ്രകൃതിയിൽ ചൈതന്യമാകുന്ന ബീജം സമർപ്പിക്കുന്നതു താനാണെന്ന് ഭഗവാൻ പറയുന്നു. ചരാചരാത്മകമായ ലോകത്തിന്റെ ഉല്പത്തിക്കു പിന്നിൽ മറ്റു മാതാപിതാക്കളില്ല.

ഇക്കാര്യത്തിൽ മൂന്നു സംശയങ്ങൾ അർജ്ജുനൻ ഉന്നയിച്ചു. ഗുണാതീതനായ പുരുഷന്റെ ലക്ഷണമെന്ത്? ആ പുരുഷന്റെ പെരുമാറ്റം എങ്ങനെ? ഗുണങ്ങൾക്ക് അതീതനാകാനുള്ള ഉപായങ്ങൾ ഏവ? ഈ മൂന്നു ചോദ്യങ്ങൾക്കും ശ്രീകൃഷ്ണൻ മറുപടി പറഞ്ഞു. ഇളകാത്ത ഭക്തിയോടെ യോഗസാധനകൾ അനുഷ്ഠിച്ച് എന്നെ ഇടതടവില്ലാതെ ഭജിക്കുന്ന ആൾ ക്രമേണ ഗുണാതീത നായിത്തീരുന്നു. സംസാരവുമായി സംയോഗമോ വിയോഗമോ ഇല്ലാത്ത അവസ്ഥയാണു യോഗം. അതിനെ പ്രവൃത്തി പദ്ധതിയിൽ കൊണ്ടുവരുന്നതാണു കർമ്മം. അനന്യ ഭക്തിയോടെ നിരന്തരം നിയതകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന പുരുഷൻ ത്രിഗുണങ്ങൾക്ക് അതീതനായി ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരം നേടുന്നു. സാധനയ്ക്കു വിഘാതമായ കർമ്മങ്ങൾ വിലയം പ്രാപിക്കുമ്പോഴേ ഭക്തന് ബ്രഹ്മത്തിൽ വിലയം പ്രാപിക്കാൻ സാധിക്കൂ. ഇതാണു വാസ്തവികമായ കല്പം ഈശ്വരഉപാസന നടത്താതെ ഗുണങ്ങളെ അതിജീവിക്കാൻ സാധ്യമല്ല.

ഗുണാതീതനായ പുരുഷൻ അന്തിമമായിട്ട് വിലയം പ്രാപിക്കുന്ന അമൃത തത്ത്വവും ശാശ്വത ധർമ്മവും അഖണ്ഡാനന്ദ രസവുമായ ബ്രഹ്മത്തിന് ഒരേ ഒരാധാരമായി ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ വിശേഷിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ അർജ്ജുനൻ 'ശിഷ്യസ്നേഹം ശാന്തി മാം ത്വം പ്രപന്നം ഞാൻ അങ്ങയുടെ ശിഷ്യനാണ്. ശരണാഗതനാണ്. അങ്ങയുടെ കാൽക്കൽ അഭയം പ്രാപിച്ചവനാണ്. എന്നെ രക്ഷിക്കൂ'. ഇടയ്ക്കിടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്റെ യാഥാർത്ഥ്യത്തെപ്പറ്റി അനുസ്മരിപ്പിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ജീവിതവുമായി തന്റെ ജീവിതത്തെ അദ്ദേഹം തുലനം ചെയ്തു. അദ്ദേഹം മഹാത്മാവായ ഒരു യോഗിയും സദ്ഗുരുവുമാണെന്ന് അർജ്ജുനനു മനസ്സിലായി. അഖണ്ഡവും ആനന്ദൈകരസവും ശാശ്വത ധർമ്മവും അമൃത തത്ത്വവുമായ ബ്രഹ്മത്തെ നേടണമെങ്കിൽ അത് സദ്ഗുരുവിലൂടെ വേഗം നേടാനാവും. പുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചു പഠിച്ചെന്നു കരുതി ഈ ലക്ഷ്യം നേടണമെന്നില്ല. ഒരു മഹാപുരുഷൻ ആത്മാവിനോട് അഭിന്നനായി ജീവിത രഥത്തിന്റെ സാരഥിയായി മുന്നോട്ട് നയിക്കുമ്പോൾ സാധകൻ ക്രമേണ ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരം എന്ന പരമലക്ഷ്യത്തിൽ ചെന്നുചേരുന്നു. ഇവിടെ സദ്ഗുരുവായ മഹാപുരുഷൻ

ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരത്തിനുള്ള ഒരു മാധ്യമമായിട്ടാണു പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. ഇങ്ങനെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ എല്ലാവർക്കും ആശ്രയവും ആധാരവുമായി കരുതി ഗുണങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെപ്പറ്റി വിശദമായി പ്രസ്താവിച്ച് പതിനാലാമദ്ധ്യായത്തിന് സമുചിതമായ സമാപനം കുറിച്ചു.

ഓം തത് സദ് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
'ഗുണത്രയ വിഭാഗയോഗോ നാമ ചതുർത്ഥോ' അദ്ധ്യായ:||14||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത് സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'ഗുണത്രയ വിഭാഗയോഗം എന്ന പതിന്നാലാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'ഗുണത്രയ വിഭാഗയോഗോ നാമ ചതുർദ്ധോ' അദ്ധ്യായ: ||14||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'ഗുണത്രയ വിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിന്നാലാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ പഞ്ചദശോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി പതിനഞ്ചാമദ്ധ്യായം)

മഹാപുരുഷന്മാർ സംസാരജീവിതത്തെ വിവിധ ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളിലൂടെ മനസ്സിലാക്കിത്തരാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചിലർ ഇതിനെ ഒരു കൊടും കാടായിട്ടു കരുതിയെങ്കിൽ മറ്റു ചിലർ ഒരു മഹാ സാഗരമായിക്കരുതി. അവസ്ഥാ ഭേദമനുസരിച്ച് ഇതിനെ നദിയായും കിണറായും ഒക്കെ കരുതിയവരുമുണ്ട്. എന്നാൽ വേറേ ചിലർ സംസാരത്തിന് ഒരു ഗോഷ്പദത്തിന്റെ സ്ഥാനമേ നൽകിയുള്ളൂ. (ഗോഷ്പദം - പശുവിന്റെ കുളമ്പടി പതിഞ്ഞ സ്ഥലത്തുള്ള വെള്ളം എന്നും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ആലയം എന്നും രണ്ടർത്ഥം). ഒടുവിൽ സംസാരസാഗരം മുഴുവൻ വറ്റിപ്പോകുന്ന കാലവും വന്നു ചേരും. എന്ത്? ലോകജീവിതം അലകടൽ പോലെയാണെന്നോ? അതേ. യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണനും സംസാരത്തെ സമുദ്രമായി കരുതിയിരുന്നു. പന്ത്രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ, തന്റെ അനന്യഭക്തന്മാരെ സംസാര സമുദ്രത്തിൽ നിന്ന് ഉദ്ധരിക്കുമെന്ന് ഭഗവാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെ സംസാരത്തെ

ഒരു വൃക്ഷമായിക്കരുതുന്നു. അതിനെ വെട്ടിമുറിച്ച് മുനിമാർ പരമപദം തേടുന്നു. നോക്കുക ഃ

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച –

ഊർദ്ധ്വമൂലമധഃ ശാഖ മശ്വത്ഥം പ്രാഹുരവ്യയം
ഛന്ദാംസി യസ്യ പർണ്ണാനി യസ്തം വേദ സ വേദവിത് –1

അർജ്ജുനാ ! ഉയരെയുള്ള പരമാത്മാവായ വേരോടു കൂടിയതും താഴെയുള്ള പ്രകൃതിയാകുന്ന ശാഖകളോടു കൂടിയതുമായ സംസാരമാകുന്ന അരയാൽ മരം അവിനാശിയാണെന്നു ചിലർ പറയുന്നു. (അ + ശ്വ + ത്ഥ = അശ്വാശ്വതത്വം നാളെ നിലനില്കുമെന്ന് ഉറപ്പില്ലാത്തത് എന്നർത്ഥം. താമസിയാതെ ആർക്കെങ്കിലും വെട്ടിവീഴ്ത്താവുന്നത് – എങ്കിലും അവിനാശി എന്നു കരുതപ്പെടുന്നത്) ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ സംസാരവൃക്ഷവും അതു നട്ടു വളർത്തിയ പരമാത്മാവും അവിനാശികളാണ്. വേദങ്ങൾ ഈ അവിനാശിയായ വൃക്ഷത്തിന്റെ ഇലകളാണ്. ഇതിനെ ശരിക്കും അറിയുന്നവരാണ് വേദജ്ഞന്മാർ.

ഈ സംസാരവൃക്ഷത്തെപ്പറ്റി പൂർണ്ണമായി അറിയുന്നതാരോ അവർ വേദത്തെയും അറിയുന്നു. വേദങ്ങളെ വായിച്ചു പഠിച്ചതുകൊണ്ടുമാത്രം വേദത്തെ അറിയാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. വേദഉപദേശങ്ങൾ ജീവിതത്തിൽ പകർത്തി അനുഭവത്തിൽ അറിയണം. വേദത്തെ ആ വൃക്ഷത്തിന്റെ ഇലകളായി ഉദാഹരിക്കുന്നതിന്റെ കാരണം എന്ത്? ഓരോ ജീവാത്മാവും എണ്ണമറ്റ പിറവികളിൽ കൂടി അലഞ്ഞു തിരിഞ്ഞ് അവസാനപിറവിയിൽ എത്തുന്നു. ഈ സമയത്തിൽ വെറും പ്രേരണ ചെയ്യുന്നു. തന്റെ ഉത്ഭവസ്ഥാനത്തെ നോക്കി അത് തടി വഴി മേൽപ്പോട്ട് പോകാൻ അങ്ങനെ തന്റെ മൂലപദത്തിൽ ചെന്ന് ചേരുന്നു (മുക്തി പ്രാപിക്കുന്നു). ഇതോടെ ജന്മങ്ങളും തീരുന്നു.

അധശ്ചോർദ്ധ്വം പ്രസൃതാസ്തസ്യ ശാഖാ
ഗുണപ്രവൃദ്ധാ വിഷയപ്രവാളാ ഃ
അധശ്ച മൂലാന്യനുസംതതാനി
കർമ്മാനുബന്ധീനി മനുഷ്യലോകേ –2

ആ സംസാരവൃക്ഷത്തിന്റെ ത്രിഗുണങ്ങൾ വിടർത്തിയ വിഷയങ്ങളാകുന്ന ഇലകളോടുകൂടിയ കൊമ്പുകൾ താഴെയും മുകളിലുമെല്ലാം പടർന്നു പന്തലിച്ചു കിടക്കുന്നു. താഴെ കൃമികീടങ്ങൾ മുതൽ മുകളിൽ ദേവൻമാരും ബ്രഹ്മാവും വരെ വ്യാപിച്ചു കിടക്കുകയാണ്. ഇതിൽ മനുഷ്യൻ മാത്രം നല്ലതോ ചീത്തയോ ആയ തന്റെ കർമ്മങ്ങൾക്കനുസരണം തയ്യാറാകുന്ന സുഖദുഃഖാതി ബന്ധനങ്ങളിൽ അകപ്പെടുന്നു. പക്ഷിമൃഗാദി അധമയോനി ജന്മങ്ങൾക്ക് കേവലം ഭോഗാനുഭവം മാത്രം (മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കുതകാത്തത് എന്നർത്ഥം).

ന രൂപമസ്യേഹ തഥോപലഭ്യതേ
നാന്തോ ന ചാദിർന ച സംപ്രതിഷ്ഠാ
അശ്വത്ഥമേനം സുവിരൂഢമൂല -
മസങ്ഗശസ്ത്രേണ ദൃഢേന ഛിത്വാ **-3**

ഈ സംസാരവൃക്ഷത്തിന്റെ രൂപം ആർക്കും കാണാനാവില്ല. ഇതിന് ആദിയും അന്തവും സ്ഥിരമായ നിലനില്പും ഇല്ല. എന്തെന്നാൽ പരിവർത്തന ശീലമാണല്ലോ ഈ സംസാരം. ഉറപ്പുള്ള വേരുകളോടുകൂടിയ ഈ സംസാരവൃക്ഷത്തെ നിസ്സംഗത അഥവാ വിരക്തിയാകുന്ന മഴു കൊണ്ടു മുറിച്ചിട്ട് - (സംസാരമാകുന്ന വൃക്ഷത്തിന്റെ മൂലത്തിൽ ബീജരൂപത്തിൽ പരമാത്മാവു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ട്. ആ വൃക്ഷം മുറിച്ചിട്ട് എന്തു ചെയ്യണമെന്നോ ?)

തതഃ പദം തത് പരിമാർഗിതവ്യം
യസ്മിൻ ഗതാ ന നിവർത്തന്തി ഭൂയ ഃ
തമേവ ചാദ്യം പുരുഷം പ്രപദ്യേ
യതഃ പ്രവൃത്തിഃ പ്രസൃതാ പുരാണീ **-4**

ദൃഢമായ വൈരാഗ്യശസ്ത്രം കൊണ്ട് സംസാരവൃക്ഷത്തെ മുറിച്ചശേഷം പരമാത്മാവിന്റെ പരമപദം അന്വേഷിക്കണം. അവിടെ എത്തിയാൽ പിന്നെ സംസാരദുരിതത്തിലേക്കു മടങ്ങി വരേണ്ടതായിട്ടില്ല. പൂർണ്ണ നിവൃത്തി ഉണ്ടാകുമെന്നർത്ഥം. പക്ഷേ അതെങ്ങനെ സാധിക്കും? അതിനുവേണ്ടി സമർപ്പണ മനോഭാവം ആവശ്യമാണെന്നു യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നുണ്ട്. ആരിൽ നിന്നാണോ ഈ സംസാരവൃക്ഷത്തിന്റെ വളർച്ചയുണ്ടായത് ആ പരമാത്മാവിനെ

പ്രാപിക്കുന്നതല്ലാതെ ഈ വൃക്ഷത്തെ മുറിച്ചിടാൻ എളുപ്പമായ മാർഗ്ഗം വേറെ ഇല്ല. ശരണം പ്രാപിച്ച ആൾ, സംസാരവൃക്ഷം ഛേദിക്കപ്പെട്ടു എന്നെങ്ങനെ മനസിലാക്കും?

നിർമാനമോഹാ ജിതസങ്ഗദോഷാ
അദ്ധ്യാത്മനിത്യാ വിനിവൃത്തകാമാ ഃ
ദ്വന്ദ്വൈർവിമുക്താഃ സുഖദുഃഖ സംജ്ഞൈർ-
ഗച്ഛന്ത്യമൂഢാഃ പദമവ്യയം തത്. **-5**

ഇങ്ങനെ മേൽചൊന്ന തരത്തിലുള്ള സമർപ്പണത്തിലൂടെ മോഹവും അഭിമാനവും നഷ്ടമാവുകയും ആസക്തിക്ക് ആധാരമായ സംഗദോഷം പരിഹരിക്കയും പരമാത്മ രൂപത്തിൽ മനസുറപ്പിക്കയും കാമനകളെ പരിത്യജിക്കയും സുഖ ദുഃഖാത്മകമായ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ നിന്നു വിമോചനം നേടുകയും ചെയ്ത ജ്ഞാനികൾ പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിലെത്തുന്നതു വരെ സംസാരവൃക്ഷം വിച്ഛേദിക്കപ്പെടുന്നില്ല. അതിന് നിശ്ചിതമായ വൈരാഗ്യം ആവശ്യമാണ്. ആ പരമപദത്തിന്റെ സ്വരൂപമെന്താണ്?

ന തദ് ഭാസയതേ സൂര്യോ
ന ശശാങ്കോ ന പാവക ഃ
യദ്ഗത്വാ ന നിവർത്തന്തേ
തദ്ധാമ പരമം മമ **-6**

ആ പരമപദത്തെ സൂര്യനോ ചന്ദ്രനോ അഗ്നിയോ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നില്ല. അതു സ്വയം പ്രകാശമാണ്. ആ പരമധാമത്തിലെത്തിയാൽ പിന്നെ സംസാരത്തിലേക്ക് (പുനർജന്മത്തിലേക്ക്) മടങ്ങി വരേണ്ടതായിട്ടില്ല. അവിടെയെത്താൻ ഏവർക്കും അവകാശമുണ്ട്.

മമൈവാംശോ ജീവലോകേ ജീവഭൂതഃ സനാതന ഃ
മനഃ ഷഷ്ഠാനീന്ദ്രിയാണി പ്രകൃതിസ്ഥാനി കർഷതി **-7**

ജീവന്റെ ലോകമായ ഈ ശരീരത്തിൽ ഉള്ള ജീവാത്മാവ് എന്റെ അംശമാണ്. ത്രിഗുണമയമായ മായയിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന ആ ജീവാത്മാവ് മനസിനേയും പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളേയും ആകർഷിക്കുന്നു. അതെങ്ങനെ?

ശരീരം യദവാപ്നോതി യച്ചാപ്യുത്ക്രാമതീശ്വര ഃ
ഗൃഹീത്വൈതാനി സംയാതി വായുർഗന്ധാനിവാശയാത് -8

വായു പൂമണം കവർന്ന് ദൂരത്തേക്കു പോകുന്നതുപോലെ ദേഹത്തിൽ ആധിപത്യം സ്ഥാപിച്ചിരുന്ന ജീവാത്മാവ് ആ ശരീരം നിശ്ചലമാകുമ്പോൾ അതിൽ നിന്ന് മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും കവർന്നെടുത്തുകൊണ്ട് പുനർജന്മവേളയിൽ പുതിയ ശരീരത്തിലേക്കു പ്രവേശിക്കുന്നു. (വർണ്ണ സങ്കരം കൊണ്ട് പിണ്ഡോദകക്രിയകൾക്കു തടസമുണ്ടാകുമെന്ന് മുമ്പ് അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞതിനെ പരിഹസിക്കയാണിവിടെ) പുതിയ ശരീരത്തിലെത്തി ജീവാത്മാവ് എന്താണു ചെയ്യുന്നത്

ശ്രോത്രം ചക്ഷുഃ സ്പർശനം ച രസനം ഘ്രാണമേവ ച
അധിഷ്ഠായ മനശ്ചായം വിഷയാനുപസേവതേ -9

പുതിയ ശരീരത്തിൽ സ്ഥാനമുറപ്പിച്ച ജീവാത്മാവ് ചെവി, കണ്ണ്, ത്വക്ക്, നാക്ക്, മൂക്ക്, മനസ് എന്നിവയെ പ്രവർത്തനക്ഷമമാക്കി അവയുടെ സഹായത്തോടെ വിഷയങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നു. എന്നാൽ ആ ജീവാത്മാവിനെ ആരും കാണുന്നില്ലല്ലോ. ശ്രീകൃഷ്ണൻ അതിനെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

ഉത്ക്രാമന്തം സ്ഥിതം വാപി ഭുഞ്ജാനം വാ ഗുണാന്വിതം
വിമൂഢാ നാനുപശ്യന്തി പശ്യന്തി ജ്ഞാന ചക്ഷുഷഃ -10

പഴയ ശരീരം ഉപേക്ഷിച്ച് പുതിയ ശരീരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്ത് വിഷയങ്ങൾ അനുഭവിച്ച് ത്രിഗുണങ്ങളോടു ചേർന്ന കഴിയുന്ന ജീവാത്മാവിനെ മൂഢന്മാരായ അജ്ഞാനികൾ കാണുന്നില്ല. ജ്ഞാനചക്ഷുസുകൊണ്ട് വിദ്വാന്മാർ കാണുകയും അറിയുകയും ചെയ്യുന്നു. ആ ജ്ഞാനദൃഷ്ടി ലഭിക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്ന് വിശദീകരിക്കുന്നു.

യതന്തോ യോഗിനശ്ചൈനം പശ്യന്ത്യാത്മന്യവസ്ഥിതം
യതന്തോപ്യകൃതാത്മാനോ നൈനം പശ്യന്ത്യചേതസഃ -11

യോഗികൾ ചിത്തത്തെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്ന് പിന്തിരിപ്പിച്ച് ആത്മാവിനെ വളരെ പ്രയാസപ്പെട്ട് കാണുന്നു. എന്നാൽ മലിനമായ അന്തഃകരണമുളള അജ്ഞാനികൾ യത്നം ചെയ്താലും

ആത്മാവിനെ അറിയുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ അവരുടെ മനസ് എപ്പോഴും ബാഹ്യവിഷയങ്ങളിൽ മേഞ്ഞു നടക്കുകയാണ്. അതിനാൽ അന്തഃകരണത്തെ ഏകാഗ്രവും പരിശുദ്ധവുമാക്കി വേണം ആത്മാന്വേഷണം നടത്താൻ.

യദാദിത്യഗതം തേജോ ജഗദ് ഭാസയതേഖിലം
യച്ചന്ദ്രമസി യച്ചാഗ്നൗ തത്തേജോ വിദ്ധി മാമകം -12

സൂര്യനിൽ സ്ഥിതിചെയ്ത് ലോകത്തെ മുഴുവൻ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതും ചന്ദ്രനിലും അഗ്നിയിലും സ്ഥിതി ചെയ്ത് വെളിച്ചം പ്രസരിപ്പിക്കുന്നതുമായ തേജസു മുഴുവൻ എന്റെ തേജസു തന്നെ എന്നു നീ അറിയുക.

ഗാമാവിശ്യ ച ഭൂതാനി ധാരയാമ്യഹമോജസാ
പുഷ്ണാമിചൗഷധീഃ സർവാഃ സോമോ ഭൂത്വാ രസാത്മകഃ- 13

ഭൂമിയിൽ വന്ന് സ്വന്തം ശക്തികൊണ്ട് സകല ചരാചരങ്ങളേയും ഞാൻ വഹിക്കുന്നു. ചന്ദ്രനിൽ രസാമൃതമായിത്തീർന്ന് ഞാൻ എല്ലാ ഔഷധച്ചെടികളേയും വളർത്തുന്നു.

അഹം വൈശ്വാനരോ ഭൂത്വാ പ്രാണിനാം ദേഹമാശ്രിത ഃ
പ്രാണാപാനസമായുക്ത ഃ പചാമ്യന്നം ചതുർവിധം -14

ഞാൻ തന്നെയാണ് സകലജീവികളുടേയും ശരീരത്തിൽ അഗ്നിയായി പ്രവേശിച്ച് പ്രാണാപാനങ്ങളോടു ചേർന്ന് നാലു തരത്തിലുള്ള അന്നത്തെ ദഹിപ്പിക്കുന്നത്.

നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇന്ദ്രിയാഗ്നി, സംയമാഗ്നി, യോഗാഗ്നി, പ്രാണാപാനഗ്നി, ബ്രഹ്മാഗ്നി തുടങ്ങി ജ്ഞാനാഗ്നിവരെയുള്ള കുറേ അഗ്നികളെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. എല്ലാറ്റിന്റേയും പരിണാമമാണു ജ്ഞാനം. അത് അഗ്നിയുമാകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുഃ ഇങ്ങനെയുള്ള അഗ്നിയുടെ രൂപം ധരിച്ച് പ്രാണനോടും അപാനനോടും ചേർന്ന് വൈഖരി, മദ്ധ്യമ, പശ്യന്തി, പര, എന്നീ നാലുനിയമങ്ങളനുസരിച്ച് ബ്രഹ്മം എന്ന അന്നത്തെ തയ്യാറാക്കുന്നു. അതായത് ശ്വാസോച്ഛ്വാസങ്ങളിൽ കൂടിയാകുന്നു ജപം നടക്കുന്നത്. ഈ പറഞ്ഞ ജപത്തിന്റെ നാലു വിധി മുറകളാകുന്നു.

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ബ്രഹ്മം മാത്രമാണ് അന്നം. അതുകൊണ്ട് ആത്മാവ് തൃപ്തനാകുന്നു. ശരീരത്തെ പോഷിപ്പിക്കുന്ന അന്നത്തിന് യോഗേശ്വരൻ 'ആഹാര'മെന്ന പേരാണു നൽകിയിരിക്കുന്നത്. (യുക്താഹാര വിഹാരസ്യ എന്ന പ്രയോഗം ഉദാഹരണം) വൈഖരി തുടങ്ങിയ നാലു വിധികളിലൂടെയാണ് പരമാത്മാവെന്ന അന്നം പരിപക്വമാകുന്നത്. ഈ നാലു വിധികൾക്ക് മഹാപുരുഷന്മാർ നാമം, രൂപം, ലീല, ധാമം എന്ന നാലു പേരുകൾ നൽകിയിരിക്കുന്നു. ആദ്യം നാമജപം തുടങ്ങുന്നു. ക്രമേണ ഹൃദയത്തിൽ ആത്മസ്വരൂപം തെളിഞ്ഞു വരുന്നു. അതിനുശേഷം ലീലകളെപ്പറ്റി വ്യക്തമാവും. ഹൃദയദേശത്തിൽ ആ ക്രിയാകലാപങ്ങളുടെ ദർശനം തന്നെ ലീല. ആ ഈശ്വരീയ ലീലകളുടെ പ്രത്യക്ഷാനുഭൂതിക്കു ശേഷം ഭഗവത് സ്പർശനം ലഭിക്കുമ്പോൾ ധാമത്തിന്റെ അഥവാ പരമപദത്തിന്റെ പ്രാപ്തിയുണ്ടാകുന്നു. ആ പരമധാമത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിതനാവുക എന്നതും 'പരാവാണി'യുടെ പരിപക്വാവസ്ഥയിൽ പരബ്രഹ്മത്തിൽ സ്ഥിതനാവുക എന്നതും ഒന്നു തന്നെ.

ഇപ്രകാരം പ്രാണനോടും അപാനനോടും ഒപ്പം അതായത് ശ്വാസോച്ഛ്വാസങ്ങളോടു ചേർന്ന് വൈഖരി, മധ്യമ, പശ്യന്തി പര എന്നീ ഘട്ടങ്ങൾ കടന്ന് ബ്രഹ്മമെന്ന അന്നം പരിപക്വമായിത്തീരുന്നു.

സർവ്വസ്യ ചാഹം ഹൃദി സന്നിവിഷ്ടോ
മത്തഃസ്മൃതി ജ്ഞാനമപോഹനം ച
വേദൈശ്ച സർവൈരഹമേവ വേദ്യോ
വേദാന്തകൃദ് വേദവിദേഹചാഹം –15

എല്ലാ ജീവികളുടേയും ഉള്ളിൽ അന്തർയാമിയായിത്തീർന്ന് ഞാൻ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. അപ്പോൾ നേരത്തെ വിസ്മൃതിയിലാണ്ടുപോയ പരമാത്മാവ് സ്മൃതിപഥത്തിലെത്തുന്നത് എന്നിലൂടെയാണ്. സ്മൃതിയോടൊപ്പം ജ്ഞാനവും പ്രതിബന്ധങ്ങളുടെ ശമനവും എന്നിൽ നിന്നാണുണ്ടാകുന്നത്. എല്ലാ വേദങ്ങളാലും അറിയപ്പെടേണ്ടവൻ ഞാൻ തന്നെ. വേദാന്തത്തിന്റെ വേദങ്ങളുടെ അന്തിമസ്ഥിതിയുടെ കർത്താവും വേദങ്ങളുടെ ജ്ഞാതാവും ഞാനാണ്. (ജ്ഞാനവും ജ്ഞാതാവും ഒന്നായാൽ

പിന്നെ ആര് ആരെ അറിയാൻ?) ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ ഊർധ്വമൂലവും അധഃശാഖവുമായ സംസാരവൃക്ഷത്തെ അറിയുന്നവനാണ് വേദവിത്ത് എന്ന് ഭഗവാൻ പറയുകയുണ്ടായി. യോഗികളുടെയെല്ലാം പരമയോഗിയായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ ഏറ്റവും വലിയ വേദവിത്ത്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു ഈ സംസാരലോകത്തിൽ രണ്ടു പ്രകാരത്തിൽ സ്വരൂപമുളള പുരുഷന്മാർ ഉണ്ട്.

ദ്വാവിമൗ പുരുഷൗ ലോകേ ക്ഷരശ്ചാക്ഷര ഏവ ച
ക്ഷരഃ സർവ്വാണി ഭൂതാനി കൂടസ്ഥോക്ഷര ഉച്യതേ –16

ക്ഷരൻ - ക്ഷയിക്കുന്നവൻ - അഥവാ മാറ്റത്തിനു വിധേയൻ എന്നും, അക്ഷരൻ - ക്ഷയിക്കാത്തവൻ - അഥവാ മാറ്റത്തിനു വിധേയനാവാത്തവൻ എന്നും രണ്ടു വിധത്തിലുളള പുരുഷൻമാരുണ്ട്. ലോകത്തിൽ സകലജീവികളുടേയും ശരീരങ്ങൾ നശിക്കും. ആ നശ്വരശരീരമുളളവനാണു ക്ഷരൻ. എന്നാൽ കൂടസ്ഥനായ പുരുഷൻ അക്ഷരൻ അഥവാ അവിനാശി എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. സാധനകളിലൂടെ മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും നിരോധിച്ച അവസ്ഥയാണു കൂടസ്ഥം. ആ അവസ്ഥയിലെത്തിയ പുരുഷനാണ് അക്ഷരൻ. ഇതും രണ്ടും പുരുഷൻമാരുടെ അവസ്ഥാഭേദങ്ങളാണ്. ഇവയ്ക്കപ്പുറത്തുളള മറ്റൊരു പുരുഷനുമുണ്ട്.

ഉത്തമഃ പുരുഷസ്ത്വന്യഃ പരമാത്മേത്യുദാഹൃതഃ
യോ ലോകത്രയമാവിശ്യ ബിഭർതൃവ്യയ ഈശ്വരഃ –17

മേൽ പരമാർശിച്ച രണ്ടുപേരുടേയും അപ്പുറത്ത് അത്യുത്തനായ മറ്റൊരു പുരുഷൻ ഉണ്ട്. മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും നിറഞ്ഞു നിന്ന് ആ പുരുഷൻ എല്ലാവരേയും പാലിക്കയും പോഷിപ്പിക്കയും ചെയ്യുന്നു. പരമാത്മാവ്, അവ്യക്തൻ, അവിനാശി, പുരുഷോത്തമൻ എന്നിവ ആ പുരുഷന്റെ പര്യായങ്ങളാണെങ്കിലും വാസ്തവത്തിൽ അനിർവചനീയ സ്വരൂപനാണ് അദ്ദേഹം.

യസ്മാത് ക്ഷരമതീതോഹ മക്ഷരാദപിചോത്തമഃ
അതോസ്മി ലോകേ വേദേ ച പ്രഥിതഃ പുരുഷോത്തമഃ–18

ഞാൻ മുൻചൊന്ന വിനാശിയും പരിവർത്തന ശീലനുമായ

ക്ഷയപുരുഷനും അപ്പുറത്താണ്. അവിനാശിയും കൂടസ്ഥനുമായ അക്ഷരപുരുഷനെക്കാൾ ഉത്തമനുമാണ്. അതിനാൽ ലോകത്തിലും വേദത്തിലും പുരുഷോത്തമൻ എന്ന പേരിൽ ഞാൻ പ്രസിദ്ധനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

യോ മാമേവമസംമൂഢോ ജാനാതി പുരുഷോത്തമം
സ സർവ്വവിദ് ഭജതി മാം സർവ്വഭാവേന ഭാരത ! –19

ഹേ ! ഭാരത ! മുൻചൊന്ന രീതിയിൽ പുരുഷോത്തമനായ എന്നെ ശരിയായി മനസിലാക്കുന്ന ജ്ഞാനിയായ പുരുഷൻ സർവജ്ഞനായി എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും എന്നെത്തന്നെ ഭജിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കും. ആ പുരുഷൻ എന്നിൽ നിന്ന് അന്യനല്ല.

ഇതി ഗുഹ്യതമം ശാസ്ത്ര മിദമുക്തം മയാനഘ !
ഏതദ്ബുദ്ധ്വാ ബുദ്ധിമാൻസ്യാത് കൃതകൃത്യശ്ച ഭാരത!–20

ഹേ! പുണ്യവാനായ അർജ്ജുനാ ! ഇപ്രകാരം അത്യന്തം രഹസ്യമായ ഈ ശാസ്ത്രം നിന്നോടു ഞാൻ പറഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരിക്കയാണ്. ഇതിന്റെ തത്ത്വം ശരിക്കും അറിയുന്ന ആൾ പൂർണ്ണജ്ഞാതാവും കൃതകൃത്യനുമായിത്തീരുന്നു. അങ്ങനെ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വാക്കുകൾ ഒരു പൂർണ്ണശാസ്ത്രത്തിന്റെ പദവി ആർജ്ജിച്ചിരിക്കുന്നു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഭക്തൻമാർക്കു വേണ്ടിയാണ് ഗുപ്തമായ ഈ ശാസ്ത്രം അവതരിപ്പിച്ചത്. എങ്കിലും ഇതു പുസ്തകത്തിലായപ്പോൾ അധികാരികൾക്കു മാത്രമല്ല എല്ലാവർക്കും ഇതു സ്വീകാര്യമായിത്തീർന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഈ സ്വരൂപം എല്ലാവർക്കും വേണ്ടിയുള്ളതല്ല. ചിലർ അദ്ദേഹത്തെ രാജാവായി കരുതി. മറ്റു ചിലർ ദൂതനായിട്ട്. വേറേ ചിലർ യാദവനായിട്ട്. അർജ്ജുനൻ ആത്മജ്ഞാനത്തിന് ശരിയായ അധികാരിയാകയാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒന്നും മറച്ചു വച്ചില്ല. ഭാവി നൻമയ്ക്കുതകുന്ന എല്ലാം ഉപദേശിച്ചു കൊടുത്തു,.

ഈ പ്രത്യേകത എല്ലാ മഹാപുരുഷൻമാർക്കും ഉള്ളതാണ്. ഒരിക്കൽ ശ്രീരാമകൃഷ്ണ പരമഹംസൻ വളരെ പ്രസന്നനായിരിക്കുന്നതു കണ്ട് ശിഷ്യൻമാർ കാരണമന്വേഷിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. 'ഇന്ന് ഞാൻ പരമഹംസനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

നോക്കൂ, നിങ്ങൾ സംശയിക്കേണ്ടാ. ത്രേതായുഗത്തിലെ രാമൻ തന്നെയാണു ഞാൻ. ദ്വാപരയുഗത്തിലെ കൃഷ്ണനും എന്നിൽ നിന്നു ഭിന്നനല്ല. അവരുടെ പവിത്രമായ ആത്മാവു തന്നെയാണ് എന്നിലുളളത്. ആ സ്വരൂപം തന്നെയാണിത്. ഈ അവസ്ഥ നേടണമെങ്കിൽ ഇങ്ങോട്ടു വരുക'.

ഇതുപോലെ തന്നെ പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു പറയുമായിരുന്നു. 'നാം ഭഗവാന്റെ ദൂതനാണ്. സാധകൻമാർക്ക് നമ്മിലൂടെ ഈശ്വര സന്ദേശം ലഭിക്കും'. യേശുദേവൻ പറഞ്ഞിരുന്നു. 'ഞാൻ യഹോവയുടെ പുത്രനാണ്. എന്റെ അടുത്തു വരൂ'. മുഹമ്മദ് സാഹബും അല്ലാഹുവിന്റെ സന്ദേശവാഹകനെന്ന് അവകാശപ്പെട്ടിരുന്നു. പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു ഒരു തത്ത്വചിന്തയേയും പ്രശംസിക്കയോ ദുഷിക്കയോ ചെയ്തിരുന്നില്ല. വിരക്തരായി സമീപിക്കുന്നവരോട് 'ആ പരമതത്ത്വത്തെ അറിയണമെങ്കിൽ ഇങ്ങോട്ടു നോക്കൂ. എന്റെ നിർദ്ദേശം സ്വീകരിക്കൂ. സംശയിക്കേണ്ട', എന്നദ്ദേഹം പറയുമായിരുന്നു. സംശയാത്മാക്കൾക്ക് അനുഭവം കാട്ടികൊടുക്കാനും അദ്ദേഹം തുനിഞ്ഞിരുന്നു. അവരിൽ പലരും ഇന്ന് മഹാപുരുഷന്മാരായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട്. ശ്രീകൃഷ്ണനും വിഭിന്ന പൂജാപദ്ധതികളിൽപെട്ടു നട്ടം തിരിഞ്ഞവരെ ശരിയായ യോഗസാധനകളിലേക്കു നയിക്കയാണു ചെയ്തത്. (അദ്ധ്യായം 2-40 മുതൽ 43 വരെ) അതിലൊരാൾ മാത്രമാണ് അർജ്ജുനൻ.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ, മുകളിൽ പരമാത്മാവായ വേരും താഴെ പ്രപഞ്ചമാകുന്ന ശാഖകളുമുളള ഒരു അരയാൽ മരമായിട്ടാണ് ഭഗവാൻ ജീവിതത്തെ ചിത്രീകരിച്ചത്.

ഒരിക്കൽ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ നാഭികമലത്തിലിരുന്ന ബ്രഹ്മാവിന് താൻ എവിടെ നിന്നാണുണ്ടായത് എന്ന സംശയമുണ്ടായി. സംശയം പരിഹരിക്കാൻ കമലനാളത്തിലൂടെ താഴോട്ടിറങ്ങി. തഴോട്ട് അനന്തമായ യാത്ര തുടർന്നു. എന്നാൽ എങ്ങും എത്തിയില്ല. അതിനാൽ മുകളിലേക്കു തന്നെ മടങ്ങി. മനസിനെ നിയന്ത്രിച്ച് ധ്യാനത്തിൽ മുഴുകി. ഒടുവിൽ പരമതത്ത്വത്തെ സാക്ഷാൽക്കരിച്ചു. ഞാൻ എങ്ങും നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്നു. എന്നാൽ എന്നെ തേടേണ്ടത് ഹൃദയത്തിലാണ്,

മറ്റെങ്ങുമല്ല' എന്ന പരമാത്മസന്ദേശമാണ് ബ്രഹ്മാവിനെ സാക്ഷാത്കാരത്തിലേക്കു നയിച്ചത്.

ബ്രഹ്മാവ് ഒരു പ്രതീകമാണ്. യോഗസാധനകളുടെ പരിപക്വാവസ്ഥയിൽ അനാവൃതമാകുന്ന ഒരു സ്ഥാനമാണത്. ഈശ്വരോന്മുഖമായ ബ്രഹ്മവിദ്യയോടു ചേർന്ന ബുദ്ധിയെ ആണ് ബ്രഹ്മാവെന്നു കരുതുന്നത്. വെള്ളത്തിൽ വിരിഞ്ഞു നില്ക്കുന്ന താമര നിർലേപവും നിർമ്മലവുമാണ്. അതുപോലെ ബുദ്ധി പരിശുദ്ധിയുടെ കമലാസനത്തിൽ ഇരുന്ന് മനസിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും നിയന്ത്രിക്കുമ്പോൾ പരമാത്മ പ്രാപ്തി യുണ്ടാകുന്നു.

യോഗേശ്വർ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ സംസാര മാകുന്ന വൃക്ഷത്തിന്റെ വേരുകളും ശാഖകളും എങ്ങും എവിടെയും വ്യാപിച്ചുകിടക്കുകയാണ്. 'കർമ്മാനുബന്ധനീ മനുഷ്യലോകേ' കർമ്മങ്ങൾക്കനുസരിച്ചുള്ള സംസാരബന്ധനം മനുഷ്യജന്മം കിട്ടിയവർക്കു മാത്രമേ ഉണ്ടാകുന്നുള്ളു. പക്ഷിമൃഗാദി അധമയോനികളിൽ ജനിച്ചവകൾക്കില്ല. അതുകൾക്ക് കർമ്മവുമില്ല കർമ്മഫലവുമില്ല വെറും ഭോഗാനുഭവം മാത്രം. അതിനാൽ ദൃഢവൈരാഗ്യരൂപീ വാളുകൊണ്ട് സംസാരരൂപി വൃക്ഷത്തെ വെട്ടിമുറിച്ചിട്ട് പരമപദം പ്രാപിച്ച് പുനർജന്മങ്ങളിൽ നിന്നും രക്ഷനേടാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നു.

അഭിമാനങ്ങളും മോഹങ്ങളും ഇല്ലാതെ സംഗദോഷമില്ലാതെ കാമനകളിൽ നിന്നു നിവൃത്തനായി ദ്വന്ദ്വഭാവത്തിൽ നിന്നു മുക്തനാകുന്ന പുരുഷൻ പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നു. പ്രകാശസ്വരൂപനായ ആ പരമപദത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ സൂര്യനോ ചന്ദ്രനോ അഗ്നിയോ ആവശ്യമില്ല. സ്വയം പ്രകാശിതമായ ആ പരമപദം നേടാൻ എല്ലാവർക്കും അവകാശമുണ്ട്. എന്തെന്നാൽ ജീവാത്മാക്കളെല്ലാം എന്റെ ശുദ്ധ അംശങ്ങൾ തന്നെയാണല്ലോ.

ശരീരമുപേക്ഷിക്കുമ്പോൾ ജീവാത്മാവ് പഴയ ശരീരത്തിലെ ഇന്ദ്രിയമനസുകളോടൊപ്പമാണ്, പുതിയ ശരീരത്തിലേക്കു കടക്കുന്നത്. ഇന്ദ്രിയമനസുകളിലെ സംസ്കാരം സാത്ത്വികമാണെങ്കിൽ ഉത്തമ യോനികളിലും രാജസമാണെങ്കിൽ മധ്യമയോനികളിലും താമസമാണെങ്കിൽ അധമയോനികളിലും

പിറക്കാനിടയാകുന്നു. എന്നിട്ട് ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ അധിഷ്ഠാതാവായ മനസ്സിന്റെ മാധ്യമത്തിൽ വിഷയങ്ങളെ അനുഭവിക്കും. ജീവാത്മാവിനെ കാണാനുള്ള ദൃഷ്ടിയാണു ജ്ഞാനം. എന്തെങ്കിലും ഓർമ്മിക്കുന്നതല്ല ജ്ഞാനം. യോഗികൾ ചിത്തത്തെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നു പിൻതിരിപ്പിച്ച് സാധനകൾ അനുഷ്ഠിച്ച് യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനം നേടുന്നു. ജ്ഞാനം സാധനാജന്യമാണ്. പുസ്തക പാരായണംകൊണ്ടു കിട്ടുന്നതല്ല. അദ്ധ്യയനം ജ്ഞാനത്തിലേക്കുള്ള യാത്ര ത്വരിതപ്പെടുത്താൻ നല്ലതാണെന്നു മാത്രം. സംശയാത്മാക്കൾക്ക് പ്രയത്നം ചെയ്താലും ആത്മാവ് ദൃശ്യനല്ല.

ആത്മസാക്ഷാത്കാരം വിഭൂതികളുടെ ഉറവിടമാണെന്നും യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നുണ്ട്. സൂര്യനും ചന്ദ്രനും അഗ്നിയുമൊന്നും ആത്മാവിനെ പ്രകാശിപ്പിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല. ആത്മാവ് പ്രകാശസ്വരൂപമാണ്. 'ഞാൻ അഗ്നിയുടെ രൂപമെടുത്ത് നാലു വിധികളാൽ അന്നത്തെ വേവിക്കുന്നു' എന്നു യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നുണ്ട്. അന്നം ബ്രഹ്മേതി വ്യജ്ഞനാത്, തൈത്തരീയ ഉപനിഷത് 2/1. ബ്രഹ്മം തന്നെ ശരിയായ അന്നം. അതു ലഭിക്കുമ്പോൾ ആത്മാവു തൃപ്തിയടയുന്നു. വൈഖരി, മദ്ധ്യമ, പശ്യന്തി, പരാ എന്നീ നാലുതരം അഗ്നിയിൽ ഈ അന്നം തയ്യാറാകുന്നു. ആ അഗ്നിയും ഞാനാകുന്നു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനാൽ ബ്രഹ്മ പ്രാപ്തി സദ്ഗുരുവിലൂടെയാണുണ്ടാവുക എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുകയാണ്.

എല്ലാ പ്രാണികളുടേയും ഉള്ളിൽ സ്ഥിതിചെയ്ത് വിസ്മൃതമായ പരമാത്മസ്വരൂപത്തെ ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നതു താൻ തന്നെ എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ജ്ഞാതാവും ജ്ഞേയവും ആത്മാവു തന്നെ. ഇക്കാര്യം അറിയുന്ന ആൾ വേദവിത്താകുന്നു. വേദവിത്തായ ശ്രീകൃഷ്ണനെ പ്രാപിക്കാനുള്ള അവകാശം എല്ലാവർക്കുമുണ്ട്.

ഒടുവിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ക്ഷരൻ, അക്ഷരൻ, ഈ രണ്ടിന്റേയും അപ്പുറത്തുള്ള പരമാത്മാവ് എന്നിങ്ങനെ മൂന്നു പുരുഷന്മാരുണ്ടെന്ന്. മൂന്നാമത്തെ പുരുഷനെ പരമാത്മാവ്, പരമേശ്വരൻ, അവ്യക്തൻ, അവിനാശി എന്നിങ്ങനെ പലപേരുകളിൽ

ഭക്തന്മാർ വിളിക്കാറുണ്ട്. ഈ പുരുഷോത്തമനെ അറിയുന്ന ആളാണ് യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനി. എല്ലാ രഹസ്യങ്ങളും അർജ്ജുനനു കൈമാറിയതായി ഒടുവിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ആത്മാവിന്റെ മൂന്നവസ്ഥകളെ ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇത്ര വിശദമായി മുമ്പുള്ള ഒരദ്ധ്യായത്തിലും ഈ വിഷയം ചർച്ച ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
'പുരുഷോത്തമയോഗോ' നാമ പഞ്ചദശോ അദ്ധ്യായ: || 15 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'പുരുഷോത്തമ യോഗം' എന്ന പതിനഞ്ചാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'പുരുഷോത്തമയോഗോ' നാമ പഞ്ചദശോ അദ്ധ്യായ: || 15 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'പുരുഷോത്തമ യോഗം' എന്ന പതിനഞ്ചാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ ഷോഡശോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി പതിനാറാമദ്ധ്യായം)

യോഗശ്വേരനായ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണന് പ്രശ്നങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കാൻ തന്റേതായ ഒരു പ്രത്യേക ശൈലിയുണ്ട്. ആദ്യം വിഷയത്തിന്റെ വൈശിഷ്ട്യത്തെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കും. അതിലൂടെ ആളുകളെ ആകർഷിച്ചിട്ട് വിഷയം വിശദീകരിക്കും. ഉദാഹരണമായി കർമ്മത്തിന്റെ കഥ തന്നെ എടുക്കുക. രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ കർമ്മം ചെയ്യാൻ പ്രേരണ നൽകി. മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ നിർധാരിത കർമ്മങ്ങളെപ്പറ്റി - യജ്ഞകർമ്മത്തെപ്പറ്റി വിവരിച്ചു. നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ പത്തുപതിനാലു വിധികളെപ്പറ്റി വിവരിച്ചിട്ട് യജ്ഞസ്വരൂപത്തെ സ്പഷ്ടമാക്കി. അങ്ങനെ കർമ്മമെന്തെന്നു വ്യക്തമാക്കി. യോഗം, ധ്യാനം, ആരാധന തുടങ്ങിയ ഇന്ദ്രിയമനസുകളുടെ ക്രിയ തന്നെ കർമ്മം.

ഇതുപോലെ ഒൻപതാമദ്ധ്യായത്തിൽ ദൈവീക സമ്പത്തിന്റേയും ആസുര സമ്പത്തിന്റേയും സവിശേഷതകളെപ്പറ്റി

വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു. 'ആസുര സ്വഭാവക്കാർ എന്നെ നിസ്സാരനായിക്കരുതി നിന്ദിക്കുന്നു. ദൈവീകസമ്പത്തുള്ളവരാകട്ടെ എന്നെ ബഹുമാനിക്കയും ഉപാസിക്കയും ചെയ്യുന്നു.' എന്നാൽ ഈ സമ്പത്തികളുടെ സ്വരൂപവും ഘടനയും അവിടെ വിവരിച്ചില്ല. അക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി ഇവിടെ വിവരിക്കാൻ പോകുന്നു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

അഭയം സത്ത്വസംശുദ്ധി ർജ്ഞാനയോഗവ്യവസ്ഥിതി ഃ
ദാനം ദമശ്ച യജ്ഞശ്ച സ്വാദ്ധ്യായസ്തപ ആർജവം -1

ദൈവീകസമ്പത്തുകൾ ഏവയെന്നു പറയുന്നുഃ- ഭയമില്ലായ്മ, അന്തഃകരണശുദ്ധി, തത്ത്വജ്ഞാനം നേടി ധ്യാനത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്ന അവസ്ഥ, സർവ്വസ്വ സമർപ്പണം, ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം, യജ്ഞാചരണം, സംയമാഗ്നിയിലും ഇന്ദ്രിയാഗ്നിയിലും പ്രാണാപാനാഗ്നികളിലും ഒടുവിൽ ജ്ഞാനാഗ്നിയിലും ഹവനം നടത്തൽ (ഇത് മനസ്സിലും ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലും നടത്തുന്ന ആരാധനയാണ്. (ചിന്തനകളാണ്) അല്ലാതെ പുറമേ എണ്ണ, നെയ്യ് തുടങ്ങിയവകൊണ്ടു നടത്തുന്ന ബാഹ്യമായ ചടങ്ങല്ല). സ്വരൂപത്തിലേക്കു നയിക്കുന്ന അദ്ധ്യയനം, തപസ് അതായത് മനസ്സിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും പരമാത്മാവിന്റെ നേർക്കു നയിക്കൽ, ആർജവം അതായത് ശരീരേന്ദ്രിയമനസുകളുടെ സരളത എന്നിവയും -

അഹിംസാ സത്യമക്രോധസ്ത്യാഗഃ ശാന്തിരപൈശുനം
ദയാഭൂതേഷ്വലോലുപ്ത്വം മാർദവം ഹ്രീരചാപലം -2

അഹിംസ അതായത് ആത്മാവിനെ ഉദ്ധരിക്കൽ (ആത്മാവിനെ അധോഗതിയിലേക്കു നയിക്കുന്നതാണു ഹിംസ, ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട് 'ഞാൻ കർമ്മം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ പ്രജകളെ ഹനിക്കയും വർണ്ണസങ്കരത്തിനു കൂട്ടു നില്ക്കുകയുമാവും ഫലം'. ആത്മാവിന്റെ ശരിയായ വർണ്ണമാണു പരമാത്മാവ്. അതിന്റെ പ്രകൃതിയെ മാറ്റി മറിക്കുന്നതാണ് വർണ്ണസങ്കരം എന്ന ഹിംസ). സത്യം (മൂന്നു കാലങ്ങളിലും മാറ്റത്തിനു വിധേയമാകാത്തതാണു സത്യം), കോപിക്കാതിരിക്കൽ, സർവ്വസ്വ സമർപ്പണം, നല്ലതും ചീത്തയുമായ കർമ്മഫലങ്ങളെ

ത്യജിക്കൽ, ചിത്തത്തെ ചഞ്ചലമാക്കാതിരിക്കൽ, നിന്ദ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാതിരിക്കൽ, സർവ്വപ്രാണികളിലും ദയ, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക് വിഷയങ്ങളിൽ ആസക്തിയില്ലായ്മ, കോമളത, ലക്ഷ്യത്തിൽ നിന്നു വ്യതിചലിച്ചുപോയാൽ ലജ്ജ, ചാപല്യം കാട്ടാതിരിക്കൽ എന്നിവയും -

തേജഃ ക്ഷമാ ധൃതിഃ ശൗച മദ്രോഹോ നാതിമാനിതാ
ഭവന്തി സമ്പദം ദൈവീ മഭിജാതസ്യ ഭാരത ! -3

തേജസ് (ഈശ്വരതേജസ് ഉള്ളിലും പുറത്തും ഉണ്ടായിരിക്കൽ. ആ തേജസുള്ളതുകൊണ്ടാണല്ലോ അംഗുലീ മാലനു പോലും മനം മാറ്റമുണ്ടാക്കാൻ ബുദ്ധനു കഴിഞ്ഞത്), ക്ഷമ, ധൈര്യം, ശുദ്ധി, ആരോടും ശത്രുത്വം പുലർത്താതിരിക്കൽ, താൻ വലിയ മാന്യനാണെന്നു ഭാവിക്കാതിരിക്കൽ എന്നിവയുമാണ് ദൈവീകസമ്പത്തിനെ പ്രാപിച്ച പുരുഷന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ. സാധനകൾ പരിപക്വതയിലെത്തിയ ആളുകളിലാണ് ഈ ഇരുപത്താറു ഗുണങ്ങൾ കാണുക. ഇവയിൽ കുറേയൊക്കെ അർജ്ജുനനും ഉണ്ടാവും. ആസുര സമ്പത്തുള്ളവരിലും ഈ ഗുണങ്ങൾ സുപ്താവസ്ഥയിൽ ഉണ്ടായിരിക്കും. അങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ വലിയ പാപികൾക്കുപോലും നന്മ നേടാനുള്ള അവകാശമുണ്ടെന്നു വന്നു കൂടുന്നു. അടുത്തതായി ആസുര സമ്പത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ പറയുന്നു.

ദംഭോ ദർപ്പോഭിമാനശ്ച ക്രോധഃ പാരുഷ്യമേവ ച
അജ്ഞാനം ചാഭിജാതസ്യ പാർത്ഥ! സമ്പദമാസുരീം -4

ഹേ ! പാർത്ഥാ ! ഡംഭ്, അഹങ്കാരം, ഗർവ്വ്, കോപം, പരുഷമായി സംസാരിക്കൽ, അറിവില്ലായ്മ എന്നിവ ആസുരീ സമ്പത്തുള്ളവരുടെ ലക്ഷണമാണ്. ഈ രണ്ടു തരം സമ്പത്തുകളുടേയും പ്രയോജനങ്ങൾ ഏവ ?

ദൈവീ സമ്പദ്വിമോക്ഷായ നിബന്ധായാസുരീമതാ
മാ ശുചഃ സമ്പദം ദൈവീ മഭിജാതോസി പാണ്ഡവ ! -5

ഇവയിൽ; ദൈവീകസമ്പത്ത് മോക്ഷത്തിനും ആസുരീ സമ്പത്ത് ബന്ധനത്തിനും കാരണമായിത്തീരുന്നു. അർജ്ജുനാ ! നീ ദു:ഖിക്കരുത്, കാരണം ദൈവീകസമ്പത്തിന് അവകാശിയായി

ത്തീർന്നിരിക്കയാണു നീ. നീ മുക്തനാകും (എന്നോടു ചേരും).

ദ്വൗ ഭൂതസർഗ്ഗൗ ലോകേസ്മിൻ ദൈവ ആസുര ഏവ ച
ദൈവോ വിസ്തരശഃ പ്രോക്തഃ ആസുരം പാർത്ഥ മേ ശൃണു -6

അർജ്ജുനാ ! ഈ ലോകത്തിൽ മനുഷ്യരുടെ സ്വഭാവം രണ്ടു തരത്തിലാണ്. ദേവന്മാരെപ്പോലെയും അസുരന്മാരെപ്പോലെയും ! ഉള്ളിൽ ദൈവീകസമ്പത്ത് പ്രവർത്തനക്ഷമമാക്കുന്ന മനുഷ്യനെ ദേവൻ എന്നും ആസുരസമ്പത്ത് പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്ന ആളെ അസുരനെന്നും വിളിക്കാം. സൃഷ്ടിയിൽ ഇങ്ങനെ രണ്ടു ജാതിയേ ഉള്ളു. അറേബ്യയിലോ ആസ്ത്രേലിയായിലോ എവിടെ ജനിച്ചാലും ഈ രണ്ടിലൊരു ജാതിയിലേ ജനിക്കൂ. ദേവന്മാരുടെ സ്വഭാവം വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇനി അസുരന്മാരുടെ സ്വഭാവം വിവരിക്കുന്നു.

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച ജനാ ന വിദൂരാസുരാഃ
ന ശൗചം നാപി ചാചാരോ ന സത്യം തേഷു വിദ്യതേ-7

അർജ്ജുനാ ! അസുരന്മാർ, ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാനോ ചെയ്യരുതാത്ത കാര്യങ്ങളിൽ നിന്നു പിന്തിരിയാനോ താല്പര്യം കാണിക്കുന്നില്ല. അവർക്കു ശുദ്ധിയും വൃത്തിയുമില്ല. സദാചാരമോ സത്യസന്ധതയോ ഇല്ല. അവരുടെ ചിന്താഗതി എങ്ങനെയാകുന്നു ?

അസത്യമപ്രതിഷ്ഠം തേ ജഗദാഹുരനീശ്വരം
അപരസ്പരസംഭൂതം കിമന്യത് കാമഹൈതുകം -8

അസുരപ്രകൃതികൾ പറയുന്നത് ലോകത്തിന് ആശ്രയമായി ഒന്നും ഇല്ലെന്നും സൃഷ്ടി, സൃഷ്ടികർത്താവ് എന്നതല്ലാം സത്യമല്ല, അതിലെല്ലാം ഒരു വാസ്തവവുമില്ല. സ്ത്രീ പുരുഷ സംയോഗത്തിനാൽ ജന്മം ഉണ്ടാകുന്നു. ജന്മമാകട്ടെ സുഖഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കാൻ ഉള്ളതാകുന്നു. എന്നതാണീവരുടെ അഭിപ്രായം.

ഏതാം ദൃഷ്ടിമവഷ്ടഭ്യ നഷ്ടാത്മാനോല്പബുദ്ധയ ഃ
പ്രഭവന്ത്യുഗ്രകർമ്മാണഃ ക്ഷയായ ജഗതോഹിതാ ഃ -9

ഇങ്ങനെയുള്ള തെറ്റായ കാഴ്ചപ്പാടുമൂലം സ്വഭാവം നഷ്ടപ്പെട്ട

മന്ദബുദ്ധികളും അപകാരികളും ക്രൂരകർമ്മാക്കളും ആയ മനുഷ്യർ ലോകത്തിന്റെ നാശത്തിനുവേണ്ടി ഉണ്ടായവരാണ്.

കാമമാശ്രിത്യ ദുഷ്പൂരം ദംഭമാനമദാന്വിതാഃ
മോഹാദ്ഗൃഹീത്വാസദ്ഗ്രാഹാൻ പ്രവർത്തന്തേ ശുചിവ്രതാഃ-10

ആ മനുഷ്യർ ഡംഭ്, അഹങ്കാരം, മദം എന്നീ ദുർഗുണങ്ങളോടുകൂടി നിറവേറ്റാത്ത കാമനകളുമായി അജ്ഞതയാൽ മിഥ്യാ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ ഉൾക്കൊണ്ട് അശുഭകരവും ഭ്രഷ്ടവുമായ വ്രതങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ച് ജീവിതം കഴിച്ചു കൂട്ടുന്നു. അവർ ഭ്രഷ്ടരാണെങ്കിലും വ്രതം ചെയ്യുന്നു.

ചിന്താമപരിമേയം ച പ്രലയാന്താമുപാശ്രിതാഃ
കാമോപഭോഗപരമാ ഏതാവദിതി നിശ്ചിതാഃ -11

അവർ അവസാന ശ്വാസം വരെ അനന്തമായ ചിന്തകളിൽ മുഴുകി വിഷയ സുഖമാണ് ഏറ്റവും വലിയ സുഖം എന്നു കരുതിക്കഴിയുന്നു. എത്ര കൂടുതൽ ഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കാമോ അത്രയും നന്ന്. അതിനപ്പുറത്ത് ഒന്നുമില്ല എന്നാണവർ വിശ്വസിക്കുന്നത്.

ആശാപാശശതൈർ ബദ്ധാഃ കാമക്രോധപരായണാഃ
ഈഹന്തേ കാമഭോഗാർത്ഥ മന്യായേനാർത്ഥസംചയാൻ-12

ആയിരക്കണക്കിന് ആശാപാശങ്ങളാൽ വരിഞ്ഞുകെട്ടപ്പെട്ട് കാമക്രോധങ്ങൾക്കടിമപ്പെട്ട് ഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കാനുള്ള ആർത്തിയോടെ അവർ വളഞ്ഞ വഴികളിലൂടെ പണം വാരിക്കൂട്ടുന്നു. രാപകൽ സാമൂഹ്യ വിരുദ്ധ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ മുഴുകിക്കഴിയുന്നു.

ഇദമദ്യ മയാലബ്ധ മിദം പ്രാപ്സ്യേ മനോരഥം
ഇദമസ്തീദമപി മേ ഭവിഷ്യതി പുനർധനം -13

ഞാനിന്ന് ഇത്രയും ധനം നേടി, ഇനി കൂടുതൽ നേടാനുള്ള ആഗ്രഹവും നിറവേറും, എന്റെ പക്കൽ ഇത്രയും ധനമുണ്ട്. ഇനി ഇതിനെക്കാളധികം സമ്പാദിക്കയും വേണം.

അസൗ മയാ ഹതഃ ശത്രുർ ഹനിഷ്യേ ചാപരാനപി
ഈശ്വരോഹമഹം ഭോഗീ സിദ്ധോഹം ബലവാൻ സുഖീ-14

ഈ ശത്രുവിനെ ഞാൻ കൊന്നുകഴിഞ്ഞിരിക്കയാണ്. മറ്റു ശത്രുക്കളേയും ഞാൻ കൊല്ലും. ഞാൻ ഈശ്വരനാണ്. ഐശ്വര്യം അനുഭവിക്കുന്നവനും ഞാൻ തന്നെ. ഞാൻ സിദ്ധനും ബലവാനും സുഖിയുമാണ്.

ആഢ്യോഭിജനവാനസ്മി കോന്യോസ്തി സദൃശോ മയാ
യക്ഷ്യേ ദാസ്യാമി മോദിഷ്യ ഇത്യജ്ഞാനവിമോഹിതാ ഃ -15

ഞാൻ വലിയ ധനവാനും വലിയ ഒരു കുടുംബം ഭരിക്കുന്നവനുമാണ്. എനിക്കു തുല്യനായി മറ്റാരുമില്ല. ഞാൻ യജ്ഞകർത്താവും എന്തും ദാനം ചെയ്യുന്നവനും അത്യന്തം സന്തുഷ്ടനുമാകുന്നു. ഈ രീതിയിലുള്ള അജ്ഞാനജന്യമായ ചിന്തകളാൽ മോഹിതരാണ് അസുരപ്രകൃതിയുള്ള ആളുകൾ. അപ്പോൾ ദാനം ചെയ്യുന്നതും അജ്ഞാനം കൊണ്ടാണെന്നോ? ഇതിനു സമാധാനം അടുത്ത ശ്ലോകങ്ങളിൽ, പ്രത്യേകിച്ച് 17-ാം ശ്ലോകത്തിൽ കാണാം. ഇത്രയും കൊണ്ടു മാത്രമായില്ല. നിരവധി ഭ്രാന്ത ഭാവനകൾ അവരെ വേട്ടയാടുന്നുണ്ട്. അവ താഴെ ചേർക്കുന്നു.

അനേകചിത്തവിഭ്രാന്താ മോഹജാലസമാവൃതാ ഃ
പ്രസക്താ ഃ കാമഭോഗേഷു പതന്തി നരകേശുചൗ -16

അനേകം ഭ്രാന്തചിന്തകളാലും മോഹജാലങ്ങളാലും നിലതെറ്റിക്കഴിയുന്ന ആ ആസുര പ്രകൃതികളായ ആളുകൾ വൃത്തികെട്ട നരകങ്ങളിൽ ചെന്നു വീഴും. വിഷയഭോഗങ്ങളിൽ ആസക്തരായ അവർക്ക് അധഃപതനം ഉറപ്പാണ്. എന്താണു നരകം?

ആത്മസംഭാവിതാ ഃ സ്തബ്ധാ ധനമാനമദാന്വിതാ ഃ
യജ്ന്തേ നാമയജ്ഞൈസ്തേ ദംഭേനാവിധിപൂർവ്വകം -17

സ്വയം മാന്യന്മാരെന്നു കരുതി ധനമാന മദങ്ങളാൽ സ്തബ്ധരായിക്കഴിയുന്ന അവർ ശാസ്ത്ര വിധികൾക്കു വിപരീതമായ യജ്ഞമെന്ന പേരിൽ എന്തെല്ലാമോ കാട്ടിക്കൂട്ടുന്ന

വേദ വിരോധികളാണ്. അവരും യജ്ഞം ചെയ്യുന്നുണ്ടോ? ഉണ്ട്. പക്ഷേ വേദവിധികൾ അനുസരിക്കാതെയാണെന്നു മാത്രം. ശരിയായ യജ്ഞവിധികളെപ്പറ്റി യോഗേശ്വരൻ മുൻപേതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. (അദ്ധ്യായം 4/24-33, അദ്ധ്യായം 6/10-17).

അഹങ്കാരം ബലം ദർപ്പം കാമം ക്രോധം ച സംശ്രിതാഃ
മാമാത്മപരദേഹേഷു പ്രദ്വിഷന്തോഭ്യസൂയകാഃ -18

പരനിന്ദ നടത്തുന്നവരും അഹങ്കാരം, കൈയൂക്ക്, ഗർവ്വ്, കാമം, ക്രോധം എന്നിവയാൽ നിഗളിക്കുന്നവരുമായ ആ ആസുര പ്രകൃതികൾ അവരിലും മറ്റുള്ളവരിലും അധിവസിക്കുന്ന എന്നെ അങ്ങേയറ്റം വെറുക്കുന്നു. ശാസ്ത്രവിധിയനുസരിക്കാതെ യജ്ഞത്തിന്റെ പേരിൽ അവർ നടത്തുന്ന ദുരാചാരങ്ങൾ ഈശ്വര നിന്ദനമാണ്. അവർക്ക് രക്ഷാമാർഗ്ഗമില്ലേ?

താനഹം ദ്വിഷതഃ ക്രൂരാൻ സംസാരേഷു നരാധമാൻ
ക്ഷിപാമ്യജസ്രമശുഭാ നാസുരീഷ്വേവ യോനിഷു. -19

എന്നെ വെറുക്കുന്ന പാപികളും ക്രൂരന്മാരുമായ ആ നരാധമന്മാരെ ഞാൻ നിരന്തരം ആസുര യോനികളിൽ തന്നെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. നേരത്തേ പറഞ്ഞത് ഇവരെ നരകത്തിൽ വീഴ്ത്തുമെന്നാണ്. ആസുര യോനികളിൽ ജനിക്കുന്നതു നരകതുല്യമാണെന്നർത്ഥം. സാധാരണ ജയിലിൽ കിടക്കുന്നതു തന്നെ വിഷമകരം. അപ്പോൾ തുടർച്ചയായി ആസുര യോനികളിൽ ജനിക്കേണ്ടിവരുന്നത് എത്രയോ ദുഃഖകരമാണ്. അതിനാൽ എല്ലാവരും ദൈവീക സമ്പത്തു നേടാൻ നിരന്തരം ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്.

ആസുരിം യോനിമാപന്നാ മൂഢാ ജന്മനി
മാമപ്രാപൈവ കൗന്തേയ! തതോ യാന്ത്യധമാം ഗതിം -20

കുന്തീപുത്രാ! മൂഢാത്മാക്കളായ അവർ ജന്മജന്മാന്തര ങ്ങളിലൂടെ ആസുരയോനികളിൽ ജനിച്ച് എന്നെ പ്രാപിക്കാതെ ആദ്യത്തെതിനെക്കാൾ അധമാവസ്ഥയിൽ കഴിയുന്നു. ആ നരകാവസ്ഥയുടെ സ്വഭാവമെന്ത്?

ത്രിവിധം നരകസ്യേദം ദ്വാരം നാശനമാത്മന ഃ
കാമഃ ക്രോധസ്തഥാ ലോഭ സ്തസ്മാദേതത്ത്രയം ത്യജേത്-21

കാമം, ക്രോധം, ലോഭം എന്ന പേരുകളിൽ ആത്മാവിനെ നശിപ്പിക്കുന്ന മൂന്നു നരകദ്വാരകങ്ങളുണ്ട്. ആസുരീ സമ്പത്തുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഈ മൂന്നു നരകദ്വാരകങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിക്കണം.

ഏതൈർവിമുക്തഃ കൗന്തേയ! തമോദ്വാരൈസ്ത്രിഭിർനരഃ
ആചരത്യാത്മനഃ ശ്രേയ സ്തതോ യാതി പരാം ഗതിം -22

കുന്തീപുത്രാ ഈ മൂന്നു തമോദ്വാരങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് തനിക്ക് പരമ കല്യാണപ്രദമായ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ആൾ പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കും.

യഃ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സൃജ്യ വർത്തതേ കാമകാരത ഃ
ന സ സിദ്ധിമവാപ്നോതി ന സുഖം ന പരാം ഗതിം-23

ഗീതോക്തങ്ങളായ ശാസ്ത്രവിധികളെ അവഗണിച്ച് തോന്നിയപ്പോലെ പ്രവർത്തിക്കുന്നവർ സിദ്ധിയോ സുഖമോ പരമഗതിയോ നേടുന്നില്ല. ഗീത പൂർണ്ണശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥമാണ്. ഇതി ഗുഹ്യതമം ശാസ്ത്രം എന്ന് 15-ാം അദ്ധ്യായം 20-ാം ശ്ലോകത്തിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

തസ്മാച്ഛാസ്ത്രം പ്രമാണം തേ കാര്യാകാര്യവ്യവസ്ഥിതൗ
ജ്ഞാത്വാ ശാസ്ത്രവിധാനോക്തം കർമ്മ കർത്തുമിഹാർഹസി -24

അതുകൊണ്ട് ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! ചെയ്യേണ്ടതെന്ത്? ചെയ്യരുതാത്തതെന്ത്? എന്നറിയാതെ ഇതികർത്തവ്യതാ മൂഢനായിത്തീർന്ന നീ ശാസ്ത്രത്തെ പ്രമാണമാക്കി മുന്നോട്ടു നീങ്ങുക. ശാസ്ത്രവിധികൾ അനുസരിച്ചുളള കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുകയാണിപ്പോൾ വേണ്ടത്.

മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ യജ്ഞപ്രക്രിയയാകുന്ന നിയത കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനെ ഉപദേശിച്ചിരുന്നു. ആ ആരാധനാസമ്പ്രദായം സ്വീകരിച്ചാൽ മനോനിരോധവും തദ്ദ്വാരാ ശാശ്വതബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശനവും സുലഭമാണ്. നരകത്തിലേക്കു വഴി തുറന്നു തരുന്ന കാമക്രോധ

ലോഭങ്ങളെ ഉപേക്ഷിക്കാനുളള ആഹ്വാനമാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിലുളളത്. ഈ ഉപദേശം വിഗണിക്കുന്ന സ്വേച്ഛാചാരികൾക്ക് നരകമാണു വിധിച്ചിട്ടുളളത്. അവർക്കു പരമഗതിയുണ്ടാവില്ല. അതിനാൽ ഗീതാശാസ്ത്രവിധികൾ മുറുകെപ്പിടിച്ചു മുന്നേറുകയാണാവശ്യം.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ ഇരുപത്തിയാറു ദൈവീകസമ്പത്തുകളെപ്പറ്റി വിവരിച്ചു. അതിനുശേഷം ആസുരപ്രകൃതികളുടെ ആറു വികാരങ്ങളെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. ഇവ ബന്ധനത്തിലേക്കു നയിക്കും. മറിച്ച് ദൈവീകസമ്പത്ത് മോചനത്തിലേക്കും.

മനുഷ്യസ്വഭാവം രണ്ടു തരത്തിലാണ്. ചിലർ ദേവതകളെപ്പോലെ പെരുമാറുന്നു. ചിലർ അസുരന്മാരെപ്പോലെയും. ഇങ്ങനെ രണ്ടു ജാതികളേ മനുഷ്യ വർഗ്ഗത്തിലുളളു. മൂന്നാമതൊരു ജാതി ഇല്ലാത്തതാക്കുന്നു.

അസുരജാതിയിൽ പെട്ടവരുടെ വിവേകശൂന്യമായ പെരുമാറ്റങ്ങളെപ്പറ്റി പിന്നീടു വിവരിച്ചു. എങ്ങനെയും സുഖഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കുക. അതാണു ജീവിതലക്ഷ്യമെന്നവർ കരുതുന്നു. കൃഷ്ണന്റെ കാലത്ത് ഈ ആശയം ചാർവാക മതക്കാർ പ്രചരിപ്പിച്ചിരുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇതിനെതിരായി സ്വരം ഉയർത്തി ശാസ്ത്രവിധിയിലേക്ക് ആളുകളെ നയിച്ചു.

കാമക്രോധങ്ങളെ ത്യജിച്ചാലേ പരമപദത്തിന് അർഹനാകൂ. കർത്തവ്യത്തേയും അകർത്തവ്യത്തേയും പറ്റി തീരുമാനമെടുക്കുമ്പോൾ ഗീതാ ശാസ്ത്രത്തെ പ്രമാണമാക്കണം. ദൈവീക സമ്പത്തിന്റെയും ആസുരസമ്പത്തിന്റെയും ലക്ഷണവും സ്വഭാവവും അവയ്ക്കു മാനവ മനസ്സിലുണ്ടാകേണ്ട സ്ഥാനവും ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ഭഗവാൻ ഭംഗിയായി വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
'ദൈവാസുരസമ്പത് വിഭാഗയോഗോ' നാമ
ഷോഡശോ അദ്ധ്യായഃ || 16 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'ദൈവാസുര സമ്പദ്വിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിനാറാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'ദൈവാസുരസമ്പത് വിഭാഗയോഗോ' നാമ
ഷോഡശോ അദ്ധ്യായഃ || 16 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'ദൈവാസുര സമ്പദ്വിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിനാറാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ സപ്തദശോദ്ധ്യായ ഃ
(ഇനി പതിനേഴാമദ്ധ്യായം)

പതിനാറാമദ്ധ്യായത്തിന്റെ അവസാനഭാഗത്ത് കാമ ക്രോധലോഭങ്ങളെ തൃജിക്കുമ്പോഴാണ് കർമ്മം ആരംഭിക്കുന്നതെന്ന് ഭഗവാൻ വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു.

നിയതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാതെ സുഖമോ സിദ്ധിയോ പരമഗതിയോ ഉണ്ടാവില്ല എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഖണ്ഡിതമായി പറഞ്ഞു. ശാസ്ത്രവിധികൾ അനുക്രമം പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ള ഒരേ ഒരു ശാസ്ത്രമാണു ഗീത. "ഇതി ഗുഹ്യതമം ശാസ്ത്രമിദം" 15/20.

ശാസ്ത്രവിധികൾ അനുസരിക്കാതെയാണെങ്കിലും പലരും പൂർണ്ണശ്രദ്ധയോടെ യജ്ഞം നടത്തുന്നുണ്ട്. അവർക്കെന്തു ഗതിയാണുണ്ടാകുന്നതെന്ന് അർജ്ജുനൻ ചോദിക്കുന്നു.

അർജ്ജുന ഉവാച -

യേ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സൃജ്യ യജന്തേശ്രദ്ധയാന്വിതാ ഃ
തേഷാം നിഷ്ഠാ തു കാ കൃഷ്ണ ! സത്ത്വമാഹോ രജസ്തമഃ-1

ഹേ ! കൃഷ്ണാ ! ശാസ്ത്രവിധികൾ അനുസരിക്കാതെ യാണെങ്കിലും പലരും പൂർണ്ണശ്രദ്ധയോടെ യജ്ഞം നടത്തുന്നുണ്ട്. അവർക്ക് എന്തു ഗതിയാണുണ്ടാവുക? താമസയോനിയിലോ രാജസയോനിയിലോ അതോ സാത്ത്വിക യോനിയിലോ അവർ ജനിക്കാൻ പോകുന്നത്? ദേവയക്ഷഭൂതാദികളെ ഒക്കെ ഉദ്ദേശിച്ച് യജ്ഞം ചെയ്യാറുണ്ടല്ലോ.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

ത്രിവിധാ ഭവതിശ്രദ്ധാ ദേഹിനാം സാ സ്വഭാവജാ
സാത്ത്വികീ രാജസീ ചൈവ താമസി ചേതി താം ശൃണു-2

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ പറഞ്ഞുഃ "ഈ യോഗത്തിൽ നിർധാരിത ക്രിയ ഒന്നേ ഉള്ളു. അവിവേകികളുടെ ബുദ്ധി നിരവധി ശാഖകളോടു കൂടിയതാകയാൽ അവർ എണ്ണമറ്റ ക്രിയകളിൽ ഏർപ്പെടുന്നുണ്ട്. നിറപ്പകിട്ടുളള ആലങ്കാരിക വാക്യങ്ങളിലൂടെ അവയെ വിവരിക്കുന്നുമുണ്ട്. അവരുടെ വാഗ്ജാലത്തിന്റെ സ്വാധീന വലയത്തിൽ പെടുന്നവരുടെ ബുദ്ധിയും കെട്ടുപോകുന്നു. അവർ യാതൊന്നും നേടുന്നില്ല." അക്കാര്യം തന്നെ ഇവിടെ മറ്റൊരു വിധത്തിൽ ആവർത്തിക്കുന്നു. ശാസ്ത്രവിധി തെറ്റിച്ച് യജനവും ഭജനവും നടത്തുന്നവരുടെ ശ്രദ്ധ സ്വഭാവമനുസരിച്ച് സാത്ത്വികി, രാജസി, താമസി എന്ന് മൂന്നായിത്തിരിയുന്നു. നീയിതു കേൾക്കുക.

സത്ത്വാനുരൂപാ സർവ്വസ്യ ശ്രദ്ധാ ഭവതി ഭാരത !
ശ്രദ്ധാമയോയം പുരുഷോ യോ യച്ഛ്രദ്ധഃ സ ഏവ സഃ-3

ഹേ! ഭാരതാ ! ഓരോ മനുഷ്യരുടെയും ചിത്തവൃത്തി ക്കനുസരണം അയാളുടെ ശ്രദ്ധ രൂപീകൃതമാകുന്നു. ഈ ശ്രദ്ധ അയാളുടെ അന്തസത്തയുടെ പ്രകടരൂപമാകുന്നു. എന്നാൽ ചിലർ പറയുന്നു. ഞാൻ ആത്മാവാണെന്ന്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് ഇത് തെറ്റാണ്. ശ്രദ്ധപോലെ വൃത്തിയും വൃത്തിക്കനുസരണം

വ്യക്തിയും എന്നാണ്.

യോഗദർശനമാണു ഗീത. "യോഗ സൂത്രകർത്താവായ പതഞ്ജലി പറഞ്ഞു ঃ യോഗിചിത്ത വൃദ്ധി നിരോധഃ" പതജ്ഞലി 1/3" ചിത്തവൃത്തികളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതാണു യോഗമെന്ന്. അങ്ങനെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എന്താണു നേട്ടം? അപ്പോഴാണ് ദ്രഷ്ടാവിന് സ്വന്തം രൂപത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നത്. അങ്ങനെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പ് ചിത്തവ്യാപാരങ്ങളുടെ രൂപത്തിലായിരുന്നു ദ്രഷ്ടാവ്. വൃത്തിസാരൂപ്യമീതര പതാജ്ഞലി 1/4. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ശ്രദ്ധാസ്വരൂപനാണു പുരുഷൻ. താൻ പുലർത്തുന്ന വിശ്വാസങ്ങൾകൊണ്ട് നെടുകെയും കുറുകെയും ഇഴയിട്ട വ്യക്തിത്വമാണവന്റേത്. ശ്രദ്ധയാണവനെ രൂപപ്പെടുത്തിയത്. ശ്രദ്ധയെ ഇവിടെ മൂന്നായി തരം തിരിക്കുന്നു.

യജന്തേ സാത്ത്വികാ ദേവാൻ യക്ഷരക്ഷാംസി രാജസാഃ
പ്രേതാൻ ഭൂതഗണാംശ്ചാന്യേ യജന്തേ താമസാ ജനാഃ -4

സാത്ത്വിക സ്വഭാവമുള്ളവർ ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നു. രാജസഗുണമുള്ളവർ യക്ഷന്മാരെയും രാക്ഷസന്മാരെയും പൂജിക്കുന്നു. എന്നാൽ താമസ സ്വഭാവമുള്ളവരാകട്ടെ ഭൂതപ്രേത പിശാചാദികളെ പൂജിക്കുന്നു. ഒരോരുത്തരും തങ്ങളുടെ പൂജാവിധികൾ നടത്താൻ അശ്രാന്ത പരിശ്രമവും ചെയ്യുന്നു.

അശാസ്ത്ര വിഹിതം ഘോരം തപ്യന്തേ യേ തപോ ജനാ ঃ
ദംഭാഹങ്കാര സംയുക്താഃ കാമരാഗബലാന്വിതാ ঃ -5

ആ മനുഷ്യർ ശാസ്ത്രവിധികൾക്കു വിരുദ്ധമായി സ്വേച്ഛയാ ഉണ്ടാക്കിയ ക്രിയകൾ ചെയ്ത് ഘോരമായ തപസു ചെയ്യുന്നു. ഗർവിഷ്ഠരും അഹങ്കാരികളുമായ കാമനകളോടും ആസക്തിയോടും കൂടി -

കർശയന്തഃ ശരീരസ്ഥം ഭൂതഗ്രാമമചേതസ ঃ
മാ ചൈവാന്തഃ ശരീരസ്ഥം താൻ വിദ്ധ്യാസുരനിശ്ചയാൻ -6

പഞ്ചഭൂതാത്മകമായ ശരീരത്തേയും ശരീരത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന എന്നെയും ഹൃദയശൂന്യരായി നിന്ന് ദുർബലപ്പെടുത്താൻ ശ്രമിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന അവർ ആസുര

ബുദ്ധികളാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കുക. പ്രകൃതിയുടെ പിടിയിൽപെട്ട ആത്മാവ് വികാരങ്ങളാൽ ദുർബലവും നിയമിത യജ്ഞസാധനകളാൽ ബലവത്തും ആകുന്നു.

ശാസ്ത്രവിധികളെ അവഗണിച്ച് അനുഷ്ഠാനം നടത്തുന്ന സാത്ത്വിക പുരുഷന്മാർ ദേവതകളേയും, രാജസ സ്വഭാവമുള്ളവർ യക്ഷരാക്ഷസന്മാരെയും താമസ പ്രകൃതികൾ ഭൂതപ്രേതങ്ങളേയും പൂജിക്കുന്നു. താമസ പ്രകൃതികളുടെ പൂജ ഒരു ഘോരതപസു തന്നെ. അത് ശരീരത്തേയും ആത്മാവിനേയും ദുർബലമാക്കുന്നു. ശാസ്ത്രവിധികൾക്കെതിരാകയാൽ ഇവരെല്ലാം തന്നെ ആസുരീ സമ്പത്തിന്റെ ഉടമകളാണ്. ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞാൽ മേൽപറഞ്ഞവകൾ എല്ലാം എന്റെ വെറും അംശങ്ങൾ മാത്രമാകുന്നു. ഈ എല്ലാത്തിന്റെയും മൂലം ഒരേ ഒരു പരമാത്മാവ് മാത്രമാകുന്നു. ഇത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പലപ്രാവശ്യം ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ച് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ആഹാരസ്ത്വപി സർവസ്യ ത്രിവിധോ ഭവതിപ്രിയ ഃ
യജ്ഞസ്തപസ്തഥാ ദാനം തേഷാം ഭേദമിമം ശൃണു –7

അർജ്ജുനാ ! ശ്രദ്ധ മൂന്നു തരത്തിലുള്ളതുപോലെ സ്വന്തം പ്രകൃതിയനുസരിച്ച് ഓരോരുത്തർക്കും ആഹാരവും മൂന്നു തരത്തിൽ അഭീഷ്ടമായിത്തീരുന്നു. കൂടാതെ യജ്ഞവും തപസും ദാനവും ഗുണഭേദമനുസരിച്ച് മൂന്നായി വിഭജിക്കപ്പെടാവുന്നതാണ്.

ആയുഃ സത്ത്വബലാരോഗ്യ സുഖപ്രീതി വി വർധനാ ഃ
രസ്യാ ഃ സ്നിഗ്ദ്ധാ ഃ സ്ഥിരാഹൃദ്യാ
ആഹാരാ സാത്ത്വികപ്രിയാഃ –8

ആയുസ്, ബുദ്ധി, ബലം, ആരോഗ്യം, സുഖം, പ്രീതി എന്നിവ കൂടുതലായുണ്ടാക്കുന്നതും രുചിയുള്ളതും മാർദ്ദവമുള്ളതും ഉറപ്പുള്ളതും ഉള്ളിൽ ഇഷ്ടം തോന്നുന്നതുമായ ഭക്ഷണമാണ് സാത്ത്വികന്മാർക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടത്. സാത്ത്വികന്മാർക്ക് ഇഷ്ടം തോന്നുന്ന ഭക്ഷണമാണ് സാത്ത്വികഭക്ഷണം. എന്നു പറഞ്ഞതിൽ ഒരു കാര്യം വ്യക്തം. ഭക്ഷണം സ്വതേ സാത്ത്വികമാകുന്നില്ല. സാത്ത്വികന്മാർക്ക് ഇഷ്ടപ്പെട്ടാൽ ഏതു ഭക്ഷണവും സാത്ത്വികമായി പരിഗണിക്കപ്പെടും. സ്വീകരിക്കുന്ന ആളിന്റെ മനോഭാവ മനുസരിച്ചാണ് ഭക്ഷണം സാത്ത്വികമോ രാജസമോ താമസമോ

ആകുന്നത്. അതിനാൽ പാലിനെ സാത്ത്വികാഹാരമെന്നോ ചുമന്നുള്ളിയെ രാജസാഹാരമെന്നോ വെളുത്തുള്ളിയേ താമസാഹാരമെന്നോ നിർണ്ണയിക്കുന്നതു ശരിയായിരിക്കയില്ല.

ഈ ലോകത്തിൽ ഓരോരുത്തർക്കും അവരുടെ പ്രകൃതി, പരിതഃസ്ഥിതി, അന്തരീക്ഷം എന്നിവയുടെ വൈവിധ്യമനുസരിച്ച് ഓരോ തരത്തിലുള്ള ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ താല്പര്യമുണ്ടാകുന്നു. എങ്ങനെയെന്നാൽ, ബംഗാളികൾക്കും മദ്രാസികൾക്കും അരി ഭക്ഷണം ഇഷ്ടമാണ് പഞ്ചാബികൾക്കാണെങ്കിൽ റൊട്ടിയാണിഷ്ടം. അറബികൾക്കു പൊറോട്ടാ. ധ്രുവപ്രദേശത്തുള്ളവർക്ക് മാംസാഹാരം ! റഷ്യയിലേയും മംഗോളിയായിലേയും ആദിവാസികൾ കുതിരയിറച്ചി തിന്നിരുന്നു. യൂറോപ്യന്മാർക്ക് കാളയിറച്ചിയും പന്നിയിറച്ചിയും പഥ്യമാണ്. എന്നാലും വിദ്യയിലും ബുദ്ധിവികാസത്തിലും ഭൗതികമായ ഉന്നതിയിലും അവർ പിന്നോക്കമല്ല. അതിനാൽ ആഹാരപദാർത്ഥത്തിന് മേന്മയോ പോരായ്മയോ കല്പിച്ചിട്ടു കാര്യമില്ല. ദേശകാലങ്ങൾക്കും പരിതഃസ്ഥിതികൾക്കും അനുസരണമായി സ്വാഭാവികമായും ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ഭക്ഷണം അതു കഴിക്കുന്നവരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം സാത്ത്വികം തന്നെ. ഗീതാക്കനുസാർ വസ്തുക്കൾ സാത്ത്വികമോ രാജസമോ താമസമോ ആകുന്നില്ല. അതിന്റെ പ്രയോഗത്തിലാണ് ഈ ഭേദങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്.

കുടുംബത്തെ ഉപേക്ഷിച്ച് സന്യാസം സ്വീകരിച്ചവർ ആധ്യാത്മിക ജീവിതത്തിന് മദ്യവും മാംസവും വിരുദ്ധമാകയാൽ അവയെ ത്യജിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ശരീരവും മനസും ഭൗതിക വസ്തുക്കളിലേക്ക് ആകർഷിക്കപ്പെട്ടു പോവും. വിരക്തരായി ഏകാന്ത ജീവിതം നയിക്കുന്നവർക്ക് യുക്തമായ ആഹാരം യോഗേശ്വരൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്. ഈശ്വരചിന്തനത്തിന് സഹായകമായ ആഹാരമാണ് സ്വീകാര്യം.

കട്വമ്ളലവണാത്യുഷ്ണ തീഷ്ണരൂക്ഷവിദാഹിന ഃ
ആഹാരാ രാജസസ്യേഷ്ടാ ദുഃഖശോകാമയപ്രദാ ഃ –9

കൂടുതൽ എരിവും പുളിയുമുള്ളതും ഉപ്പ് ഏറിയതും നല്ല ചൂടുള്ളതും തീക്ഷ്ണവും രൂക്ഷവും ദാഹമുണ്ടാക്കുന്നതും ദുഃഖം,

മയക്കം, രോഗം എന്നിവയ്ക്കു കാരണവുമായ ആഹാരമാണ് രാജസ പ്രകൃതികളായ ആളുകൾ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നത്.

യാതയാമം ഗതരസം പൂതിപര്യുഷിതം ച യത്
ഉച്ഛിഷ്ടമപി ചാമേദ്യം ഭോജനം താമസപ്രിയം –10

ഒരു യാമത്തിനു മുമ്പ് ഉണ്ടാക്കിയതും രുചിപോയതും ദുർഗന്ധമുള്ളതും എച്ചിലായതും വളിച്ചതും ശുചിയില്ലാത്തതുമായ ഭക്ഷണമാണ് താമസ പ്രകൃതികൾ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നത്. ഇനി യജ്ഞത്തിന്റെ മൂന്നു വകഭേദങ്ങളെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

അഫലാകാംക്ഷിഭിർയജ്ഞോ വിധിദൃഷ്ടോ യ ഇജ്യതേ
യഷ്ടവ്യമേവേതി മനഃ സമാധായ സ സാത്ത്വികഃ –11

ശാസ്ത്രവിധിയനുസരിച്ച് നിർധാരിതമായ യജ്ഞം അഥവാ കർത്തവ്യമെന്നു കരുതി അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ധ്യാനക്രിയയും മനോ നിയന്ത്രണവും നേടിയ പുരുഷന്മാർ ഫല കാമനയില്ലാതെ ചെയ്യുമ്പോൾ അത് സാത്ത്വികമായിത്തീരുന്നു.

അഭിസംധായ തുഫലം ദംഭാർഥമപി ചൈവയത്
ഇജ്യതേ ഭരതശ്രേഷ്ഠ തം യജ്ഞം വിദ്ധി രാജസം –12

സ്വന്തം പ്രമാണിത്തം കാണിക്കാനായി ഫലകാമനയോടെ ചെയ്യുന്ന യജ്ഞം രാജസമാണ്. ഇവിടെ യജമാനൻ യജ്ഞവിധികൾ അറിയുന്നവനാണെങ്കിലും 'ആളുകൾ ഇതുകണ്ട് എന്നെ പ്രശംസിക്കണം. എനിക്കു നല്ല ഫലവും ലഭിക്കണം' എന്നസ്വാർത്ഥപരമായ ചിന്തകളോടെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടാണ് ഇത് രാജസമായിത്തീരുന്നത്.

വിധിഹീനമസൃഷ്ടാന്നം മന്ത്രഹീനമദക്ഷിണം
ശ്രദ്ധാവിരഹിതം യജ്ഞം താമസം പരിചക്ഷതേ –13

ശാസ്ത്രവിധിയെ അവഗണിച്ചു നടത്തുന്നതും പരമാത്മാവിനെ ഉള്ളിൽ ഉണർത്താൻ കഴിവില്ലാത്തതും മനോനിയന്ത്രണം സാധിക്കാത്തതും സർവ്വസ്വ സമർപ്പണത്തോടു കൂടാത്തതും വിശ്വാസത്തിന്റെ പിൻബലമില്ലാത്തതുമായ യജ്ഞം താമസം എന്നു വ്യവഹരിക്കപ്പെടുന്നു. ഇവിടെ യജ്ഞത്തെപ്പറ്റി

ഒന്നും അറിയാത്ത യജമാനനാണുളളത്. ഇനി തപസ്സിന്റെ വിഭാഗങ്ങൾ ഏവയെന്നു പറയുന്നു.

ദേവദ്വിജഗുരുപ്രാജ്ഞപൂജനം ശൗചമാർജ്ജവം
ബ്രഹ്മചര്യമഹിംസാ ച ശാരീരം തപ ഉച്യതേ –14

പരമദേവനായ പരമാത്മാവിനേയും ദ്വൈതത്തിന്റെ മേൽ ജയം നേടുന്ന ദ്വിജനേയും സദ്ഗുരുവിനേയും ജ്ഞാനികളേയും പൂജിക്കൽ, ശുചിത്വം, സരളത, ബ്രഹ്മചര്യം, അഹിംസ എന്നിവയാണ് ശരീരത്തെ സംബന്ധിച്ചുളള തപസ്. ശരീരം എപ്പോഴും വാസനകളിലേക്കു വഴിതെറ്റി വീഴുന്നു. ഇവയെ അന്തഃകരണത്തിന്റെ മേൽ ചേർത്ത പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൊണ്ടു തപിപ്പിക്കുന്നതാണ് ശാരീരികമായ തപസ്.

അനുദ്വേഗകരം വാക്യം സത്യം പ്രിയഹിതം ച യത്
സ്വാധ്യായാഭ്യസനം ചൈവ വാങ്മയം തപ ഉച്യതേ –15

ഉദ്വേഗമുണ്ടാക്കാത്തതും പ്രീതിദായകവും ഹിതകരവും സത്യസന്ധവുമായ സംഭാഷണം, പരമാത്മസാക്ഷാത്കാരത്തിനു സഹായകമായ ശാസ്ത്രാഭ്യസനം, നാമജപം എന്നിവയാണ് വാക്കുകളെ സംബന്ധിക്കുന്ന തപസ്. വാക്ക് വിഷയോന്മുഖമായ വിചാരങ്ങളെ പ്രകടിപ്പിക്കയാണു ചെയ്യുന്നത്. അതിൽ നിന്നു പിന്തിരിപ്പിച്ച് പരമാത്മാവിന്റെ നേർക്കു നയിക്കുന്നതാണ് വാങ്മയമായ തപസ്. അടുത്തതായി മനസ്സിന്റെ തപസ്സിനെപ്പറ്റി വിവരിക്കുന്നു.

മനഃപ്രസാദഃ സൗമ്യത്വം മൗനമാത്മവിനിഗ്രഹ ഃ
ഭാവസംശുദ്ധിരിത്യേതത് തപോ മാനസമുച്യതേ –16

മനസ്സിന്റെ പ്രസന്നത, സൗമ്യഭാവം, മൗനം (ഇഷ്ടദേവതയെ മാത്രം സ്മരിക്കൽ), മനോനിരോധം, അന്തഃകരണ ശുദ്ധി എന്നിവയാണ് മനസ്സിനെ സംബന്ധിക്കുന്ന തപസ്. മേൽചേർത്ത മൂന്നു തരത്തിലുളള തപസും ചേരുമ്പോൾ സാത്ത്വിക തപസായി.

ശ്രദ്ധയാ പരയാ തപ്തം തപസ്തത്ത്രിവിധം നരൈ ഃ
അഫലാകാങ്ക്ഷിഭിർയുക്തൈഃ സാത്ത്വികം പരിചക്ഷതേ–17

ഫലം കാംക്ഷിക്കാതെ പരമശ്രദ്ധയോടെ നിഷ്കാമ കർമ്മം

ചെയ്യുന്ന പുരുഷന്റെ മേൽചേർത്ത മൂന്നു തപസ്സിനും കൂടി സാത്ത്വിക തപസ് എന്നു പേരു പറയാം. ഇനി രാജസ തപസ്സിനെപ്പറ്റി വിവരിക്കുന്നു.

സത്കാരമാനപൂജാർത്ഥം തപോ ദംഭേന ചൈവ യത്
ക്രിയതേ തദിഹ പ്രോക്തം രാജസം ചലമധ്രുവം -18

സൽക്കരിക്കാനും മാനിക്കാനും പൂജിക്കാനും വേണ്ടി ചെയ്യുന്നതും ഡംഭുകാട്ടുക എന്ന ഉദ്ദേശമുള്ളതും അനിശ്ചിതവും ചഞ്ചലവുമായ ഫലത്തോടുകൂടിയതുമായ തപസ്സിന് രാജസമായ തപസ് എന്നു പറയുന്നു.

മൂഢഗ്രാഹേണാത്മനോ യത്പീഡയാ ക്രിയതേ തപ ഃ
പരസ്യോത്സാധനാർഥംവാ തത്താമസമുദാഹൃതം -19

മൂഢസ്വഭാവത്തോടെ ബലാത്കാരമായി തന്റെ ശരീരത്തേയും മനസ്സിനേയും പീഡിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് മറ്റുള്ളവർക്ക് ആപത്തു വരുത്താൻ വേണ്ടി ചെയ്തു കൂട്ടുന്ന തപസിനു താമസമായ തപസ് എന്നു പറയുന്നു.

സാത്ത്വിക തപസ്സിൽ മനോവാക്യങ്ങളെ പരമാത്മാവിന്റെ നേർക്കു നയിക്കുന്നു. രാജസ തപസ് ഡംഭ്, മാനം, സമ്മാനം എന്നീ മനോവികാരങ്ങളോടെയാണ് നടത്തുന്നത്. ശാസ്ത്രവിധികളെ മാനിക്കാതെ പരപീഡനത്തിനു വേണ്ടിയാണ് താമസ തപസ് നടത്തുന്നത്. ഇനി ദാനത്തെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

ദാതവ്യമിതി യദ്ദാനം ദീയതേനുപകാരിണേ
ദേശേ കാലേ ച പാത്രേ ച തദ്ദാനം സാത്ത്വികം സ്മൃതം-20

ദാനം തന്റെ കടമയാണെന്നു മനസിലാക്കി പ്രത്യുപകാരമെന്ന മട്ടിലല്ലാതെ കാലദേശങ്ങൾക്കനുസൃതമായി സൽപാത്രത്തിൽ നടത്തുന്ന ദാനമാണു സാത്ത്വികമായ ദാനം.

യത്തു പ്രത്യുപകാരാർഥം ഫലമുദ്ദിശ്യ വാ പുനഃ
ദീയതേ ച പരിക്ളിഷ്ടം തദ്ദാനം രാജസം സ്മൃതം -21

പ്രത്യുപകാരമെന്നമട്ടിൽ ഫലകാംക്ഷയോടെ ക്ലേശിച്ചു നടത്തുന്ന ദാനത്തിന് രാജസദാനമെന്നു പറയാം.

അദേശകാലേ യദ്ദാനമപാത്രേഭ്യശ്ച ദീയതേ
അസത്കൃതമവജ്ഞാതം തത്താമസമുദാഹൃതം -22

സൽക്കാരമനോഭാവമില്ലാതെ ദേശകാലങ്ങൾക്കു യോജിക്കാത്ത മട്ടിൽ അപാത്രത്തിൽ അവജ്ഞാപൂർവ്വം നടത്തുന്ന ദാനം താമസദാനം എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നു. അർഹതയില്ലാത്തവർക്ക് നൽകുന്ന ദാനം ദാതാക്കൾക്ക് ദോഷകരമായിത്തീരും എന്ന് പൂജ്യപരമാനന്ദഗുരു പറയാറുണ്ടായിരുന്നു. ദാനങ്ങളിൽ സാത്ത്വിക ദാനമാണ് ഏറ്റവും ഉൽകൃഷ്ടം. ദേഹഗേഹാദികളിലുള്ള മമതാബന്ധം വിട്ട് ഇഷ്ടദേവതയിൽ മാത്രം മനസൂന്നി എല്ലാ വാസനകളിൽ നിന്നും വിമുക്തനായി സർവ്വസ്വവും സമർപ്പിക്കുന്നതാണ് സർവോത്തമമായ ദാനം. അതിനാൽ ഉൽകൃഷ്ടമായ ദാനം നടത്താൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിക്കുന്നു. ഇനി 'ഓം തത് സത്' എന്നതു വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നു.

ഓം തത്സദിതി നിർദ്ദേശോ ബ്രഹ്മണസ്ത്രിവിധഃ സ്മൃത ഃ
ബ്രാഹ്മണാസ്തേന വേദാശ്ച യജ്ഞാശ്ച വിഹിതാഃ പുരാ-23

അർജ്ജുനാ ! 'ഓം തത് സത്' എന്ന മൂന്നു പദങ്ങൾ ബ്രഹ്മത്തെ പരിചയപ്പെടുത്തുന്നവയാണ്. ബ്രഹ്മത്തിൽ നിന്നാണ് ബ്രാഹ്മണങ്ങളും വേദങ്ങളും യജ്ഞങ്ങളും ഉദ്ഭവിച്ചത്. അവ 'ഓം' എന്ന ബ്രഹ്മസൂചകമായ അക്ഷരത്തിൽ നിന്നാണുണ്ടായതെന്നു താലപര്യം. ഓം അതു ബ്രഹ്മമാണ്.

തസ്മാദോമിത്യുദാഹൃത്യ യജ്ഞദാനതപഃക്രിയാഃ
പ്രവർത്തന്തേ വിധാനോക്താ ഃ സതതം ബ്രഹ്മവാദിനാം-24

അതുകൊണ്ട് - ഓം എന്ന ശബ്ദം ബ്രഹ്മ വാചകമാകയാൽ - ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ രചിച്ച ശാസ്ത്രത്തിലെ നിയതമായ വിധികൾ അനുസരിച്ചുള്ള യജ്ഞവും ദാനവും തപസും ബ്രഹ്മസ്മരണയോടെ 'ഓം' എന്ന് ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ട് നടത്തേണ്ടതാണ്. അടുത്തതായി തത് ശബ്ദത്തിന്റെ പ്രസക്തിയെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

തദിത്യനഭിസംധായ ഫലം യജ്ഞ തപഃ ക്രിയഃ
ദാനക്രിയാശ്ച വിവിധാഃ ക്രിയന്തേ മോക്ഷകാംക്ഷിഭി ഃ-25

തത് - അതായത് പരമാത്മാവ് സർവ്വവ്യാപിയാണെന്നറിഞ്ഞു

- കൊണ്ട് പരമമംഗളം കാംക്ഷിക്കുന്ന പുരുഷന്മാർ ഫലം ആഗ്രഹിക്കാതെ ശാസ്ത്ര നിർദ്ദിഷ്ടമായ പലതരം യജ്ഞവും ദാനവും തപസ്സും അനഷ്ഠിക്കുന്നു. 'ഓം' എന്നു ജപിച്ചുകൊണ്ട് പരമാത്മാവിനെ ഭജിച്ചാൽ എല്ലാ മംഗളങ്ങളും ലഭിക്കുമെന്നർത്ഥം. യജ്ഞദാനതപസുകൾ പരമാത്മസമർപ്പണം എന്ന രീതിയിൽ ചെയ്യണം. 'സത്' പദത്തിന്റെ പ്രസക്തിയെപ്പറ്റി തുടർന്നു വിവരിക്കുന്നു.

സദ്ഭാവേ സാധുഭാവേ ച സദിത്യേതത്പ്രയുജ്യതേ
പ്രശസ്തേ കർമണി തഥാ സച്ഛബ്ദഃ പാർത്ഥ യൂജ്യതേ-26

എന്താണ് 'സത്' എന്നതിന്റെ അർത്ഥം? ഗീതയുടെ തുടക്കത്തിൽ കുലധർമ്മത്തെ ശാശ്വതവും സത്യവുമായി ചിത്രീകരിച്ച അർജ്ജുനനോട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു. 'നിനക്ക് ഈ അജ്ഞാനം എവിടെ നിന്നുണ്ടായി ? സത്തായ വസ്തുവിന് മൂന്നു കാലങ്ങളിലും നില നില്പുണ്ട്. അസത്തിന് ഒരിക്കലും അസ്തിത്വവുമില്ല. വാസ്തവത്തിൽ സത്യമായിട്ടുള്ളത് ആത്മാവു മാത്രം. ശരീരവും മറ്റും അസത്താണ്. സനാതനവും അവ്യക്തവും ശാശ്വതവും അമൃതസ്വരൂപവുമായ പരമാത്മാവാണ് സത്.'

'സത്' എന്ന പദത്തിന് പരമാത്മാവ് എന്നു മാത്രമല്ല, 'സത്യം' എന്നും 'നല്ലത്' എന്നും കൂടി അർത്ഥമുണ്ട്. പ്രശസ്തമായ പ്രവൃത്തി അതായത് ആദ്യന്തം ഭംഗിയായ ചെയ്തുതീർക്കുന്ന കർമ്മം എന്ന അർത്ഥത്തിലും സത്പദം പ്രയോഗിക്കാറുണ്ട്. നമ്മുടേതായിട്ടുള്ളത് എന്നല്ല ഇതിന്റെയർത്ഥം. ശരീരം പോലും നമ്മുടേതല്ലെങ്കിൽ ഉപഭോഗവിഷയകമായ വസ്തുക്കൾ എങ്ങനെ നമ്മുടേതാകും? ആത്മാവാണു പരമസത്യം.

യജ്ഞേ തപസിദാനേ ച സ്ഥിതിഃ സദിതി ചോച്യതേ
കർമ ചൈവ തദർത്ഥീയം സദിത്യേവാഭിധീയതേ -27

യജ്ഞം, തപസ്, ദാനം എന്നിവ ചെയ്യുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന അവസ്ഥയേയും ചിലർ 'സത്' എന്നു വിളിക്കാറുണ്ട്. പരമാത്മ പ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടി ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മത്തിനും 'സത്' എന്നു പറയാം. യജ്ഞദാന തപസുകൾ ഇത്തരം കർമ്മത്തിനു പൂരകങ്ങളാണ്. ഇതിനെല്ലാം ശ്രദ്ധ (വിശ്വാസം)

അത്യന്താപേക്ഷിതമാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുണ്ട്.

അശ്രദ്ധയാ ഹുതം ദത്തം തപസ്തപ്തം കൃതം ച യത്
അസദിത്യുച്യതേ പാർത്ഥ ! ന ച തത്പ്രേത്യ നോ ഇഹ–28

ഹേ ! പാർത്ഥ ! അശ്രദ്ധമായി ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഹോമവും നൽകപ്പെടുന്ന വസ്തുവും അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടുന്ന തപസും അസത് എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും ഗുണം കിട്ടുകയില്ല. അതിനാൽ സമർപ്പണത്തോടുകൂടിയ ശ്രദ്ധ ഏതുകർമ്മം ചെയ്യുമ്പോഴും ആവശ്യമാണ്.

നിഷ്കർഷം

ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ, ശാസ്ത്രവിധികളെ ഉല്ലംഘിച്ചു പൂജ നടത്തുന്നവരുടെ ശ്രദ്ധ എങ്ങനെയുള്ളതാണെന്ന ചോദ്യത്തിന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉചിതമായ ഉത്തരം നൽകി. ശ്രദ്ധയോടെ സ്വഭാവം അനുസരിച്ചാണ് ഓരോരുത്തരുടേയും വ്യക്തിത്വം രൂപീകരിക്കപ്പെടുന്നത്. സാത്ത്വികമായ ശ്രദ്ധയുള്ളവർ ദേവീദേവന്മാരെയും രാജസമായ ശ്രദ്ധയുള്ളവർ രാക്ഷസന്മാരേയും താമസ ശ്രദ്ധയുള്ളവർ ഭൂതപ്രേതങ്ങളേയും പൂജിക്കുന്നു. ശാസ്ത്രവിധിയെ ധിക്കരിച്ചുള്ള ഇത്തരം പൂജകൾ ശരീരത്തിനോ ആത്മാവിനോ ഗുണകരമാവില്ല. ഈ മൂന്നു തരക്കാരും ആസുരപ്രകൃതികളാണ്.

ദേവീദേവന്മാരുടെ പ്രശ്നം ശ്രീകൃഷ്ണൻ മൂന്നാം പ്രാവശ്യമാണ് പരിഗണനയ്ക്കെടുക്കുന്നത്. ആദ്യം ഏഴാം അദ്ധ്യായത്തിൽ, കാമനകളാൽ ജ്ഞാനം അപഹരിക്കപ്പെട്ട മൂഢബുദ്ധികളാണു ദേവീ ദേവന്മാരെ പൂജിക്കുന്നതെന്നു മുന്നറിയിപ്പു നൽകി. ഒമ്പതാമദ്ധ്യായത്തിൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. 'അന്യദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നവരും തന്നെത്തന്നെയാണു പൂജിക്കുന്ന' തെന്ന്. എങ്കിലും ശാസ്ത്രവിധികൾക്കു വിരുദ്ധമായ അത്തരം പൂജകൾ അവർക്ക് ഗുണം ചെയ്യുകയില്ലെന്നും അദ്ദേഹം കൂട്ടിച്ചേർത്തു. ഇവിടെ മൂന്നാം പ്രാവശ്യമാണ് ദേവതാപൂജ പരാമർശ

വിഷയമാകുന്നത്. താമസപൂജയും രാജസപൂജയും ചെയ്യുന്നവരെ മാത്രമല്ല സാത്ത്വികപൂജ ചെയ്യുന്നവരേയും അദ്ദേഹം ആസുര പ്രകൃതികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പെടുത്തി. ഇത്തരം പൂജകൾ ശാസ്ത്രവിരുദ്ധമായതാണ് കാരണം. പരമാത്മ പൂജ മാത്രമേ ഗീത അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ളു.

അനന്തരം യോഗേശ്വരൻ ആഹാരം, യജ്ഞം, തപസ്, ദാനം എന്നിവയ്ക്കും സാത്ത്വികം, രാജസം, താമസം എന്ന മൂന്നു വിഭാഗങ്ങളുണ്ടെന്ന് സോദാഹരണം സമർത്ഥിച്ചു. പിന്നീട് 'ഓം തത് സത്' എന്ന ബ്രഹ്മവാചകങ്ങളായ മൂന്നുപദങ്ങൾ ചർച്ചാ വിഷയമായി.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രദ്ധയെപ്പറ്റി വ്യക്തമായ വിവരണം നടത്തുകയും ഓം, തത്, സത് എന്നിവയെ ശരിയായി വ്യാഖ്യാനിക്കയും ചെയ്തു. ഇത്തരമൊരു വ്യാഖ്യാനം ഗീതയിൽ ആദ്യമായാണു നടത്തപ്പെടുന്നത്.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
'ഓം തത് സത് ശ്രദ്ധാത്രയ വിഭാഗയോഗോ' നാമ സപ്തദശോ
അദ്ധ്യായ ഃ || 17 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'ഓം തത് സത് ശ്രദ്ധാത്രയ വിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിനേഴാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'ഓം തത് സത് ശ്രദ്ധാത്രയ വിഭാഗയോഗോ' നാമ സപ്തദശോ
അദ്ധ്യായ ഃ || 17 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'ഓം തത് സത് ശ്രദ്ധാത്രയ വിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിനേഴാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഓം

ശ്രീ പരമാത്മനേ നമഃ

അഥ അഷ്ടാദശോദ്ധ്യായ ഃ

(ഇനി പതിനേട്ടാമദ്ധ്യായം)

ഗീതയിലെ അന്തിമാദ്ധ്യായമാണിത്. ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ പകുതിയിൽ വിവിധ പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് ശ്രീകൃഷ്ണൻ നൽകുന്ന ഉത്തരവും ഒടുവിലത്തെ പകുതിയിൽ ഗീതയുടെ ഫലശ്രുതിയും ഉപസംഹാരവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തിൽ ആഹാരം, തപസ്, യജ്ഞം, ദാനം എന്നിവയുടെ വിഭാഗങ്ങളെപ്പറ്റി ചർച്ച ചെയ്തെങ്കിലും ത്യാഗത്തെപ്പറ്റി ഒന്നും പറയുകയുണ്ടായില്ല. അതിന്റെ വിഭാഗങ്ങളെപ്പറ്റി ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്. മനുഷ്യർക്ക് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ഹേതുവായി നിൽക്കുന്നത് പുരുഷനോ അഥവാ പ്രകൃതിയോ ? മുമ്പ് ഈ പ്രശ്നം ചർച്ച ചെയ്യപ്പെട്ടെങ്കിലും അതു പര്യവസാനിപ്പിക്കുന്നത് ഇവിടെയാണ്. മുമ്പ് ചർച്ചയ്ക്കു വിധേയമായിട്ടുള്ള വർണ്ണവ്യവസ്ഥയുടെ സ്വരൂപവിശേഷണവും ഇവിടെ നടത്തുന്നുണ്ട്. ഒടുവിൽ ഗീതയിലൂടെ ലഭിക്കുന്ന വിഭൂതികളിലും വെളിച്ചം വീശുന്നു.

കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തിൽ പല കാര്യങ്ങളുടേയും

വിഭാഗങ്ങളെപ്പറ്റി പറഞ്ഞതു കേട്ടപ്പോൾ ത്യാഗം, സന്യാസം എന്നിവയുടെ വിഭാഗങ്ങളെപ്പറ്റി അറിയാൻ അർജ്ജുനന് താല്പര്യമുണ്ടായി.

അർജ്ജുന ഉവാച -

സംന്യാസസ്യ മഹാബാഹോ ! തത്ത്വമിച്ഛാമി വേദിതും
ത്യാഗസ്യ ച ഹൃഷീകേശ ! പൃഥക്കേശിനിഷൂദന ! -1

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞുഃ ഹേ ! മഹാബാഹോ ! ഹേ ! ഹൃദയസർവ്വസ്വമേ! ഹേ! കേശിനിഷൂതനാ! ഞാൻ സന്യാസത്തിന്റെയും ത്യാഗത്തിന്റെയും ശരിയായ സ്വരൂപത്തെപ്പറ്റി പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വിവരിച്ചു കേൾക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. പൂർണ്ണ ത്യാഗമാണു സന്യാസം. അവിടെ സങ്കല്പവും സംസ്കാരവും പോലും അവസാനിപ്പിക്കണം. എല്ലാ ആസക്തികളും അവസാനിക്കുമ്പോഴേ സാധനകൾ പൂർണ്ണമാകൂ. ഇവിടെ രണ്ടു കാര്യങ്ങളാണ് അർജ്ജുനന് അറിയേണ്ടത്. ഒന്ന് സന്യാസത്തിന്റെ തത്ത്വം. രണ്ട് ത്യാഗത്തിന്റെ തത്ത്വം. രണ്ടിനെപ്പറ്റിയും ശ്രീകൃഷ്ണൻ വിവരിക്കുന്നു.

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച -

കാമ്യാനാം കർമ്മണാം ന്യാസം സന്ന്യാസം കവയോ വിദുഃ
സർവകർമ്മഫലത്യാഗം പ്രാഹുസ്ത്യാഗം വിചക്ഷണാഃ -2

അർജ്ജുനാ ! എത്രയോ പണ്ഡിതന്മാർ കാമ്യകർമ്മങ്ങളെ ത്യജിക്കുന്നതാണു സന്യാസമെന്നു കരുതുന്നുണ്ട്. എത്രയോ വിചാരകുശലന്മാരായ പുരുഷന്മാർ കർമ്മഫലങ്ങളെ ത്യജിക്കുന്നതാണു ത്യാഗമെന്നും കരുതുന്നു.

ത്യാജ്യം ദോഷവദിത്യേകേ കർമ്മ പ്രാഹുർമനീഷിണ ഃ
യജ്ഞദാനതപഃ കർമ്മ ന ത്യാജ്യമിതി ചാപരേ -3

എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ഓരോരോ വിധത്തിൽ ദോഷയുക്തമാണെന്നു ചില വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു. അതിനാൽ അതൊക്കെ ത്യജിക്കുന്നതാണു യുക്തം. മറ്റു ചിലരുടെ അഭിപ്രായം യജ്ഞവും ദാനവും തപസും ത്യജിക്കേണ്ടതല്ലെന്നാണ്. ഇങ്ങനെയുള്ള വിഭിന്നാഭിപ്രായങ്ങൾ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയിട്ട് യോഗേശ്വരൻ

തന്റെ നിശ്ചിതമായ മതം വ്യക്തമാക്കുന്നു.

നിശ്ചയം ശൃണു മേ തത്ര ത്യാഗേ ഭരതസത്തമ !
ത്യാഗോ ഹി പുരുഷവ്യാഘ്ര! ത്രിവിധ ഃ സംപ്രകീർത്തിതഃ-4

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! ത്യാഗത്തെപ്പറ്റിയുള്ള എന്റെ നിശ്ചിതമായ അഭിപ്രായം കേട്ടോളു. ഹേ ! പുരുഷശ്രേഷ്ഠാ ! ത്യാഗം മൂന്നു തരത്തിലുണ്ടെന്നറിയുക.

യജ്ഞദാനതപഃ കർമ്മ ന ത്യാജ്യം കാര്യമേവ തത്
യജ്ഞോ ദാനം തപശ്ചൈവ പാവനാനി മനീഷിണാം -5

യജ്ഞം, ദാനം, തപസ് എന്നു മൂന്നു തരത്തിലുള്ള കർമ്മവും ത്യജിക്കേണ്ടതല്ല. ഇവ അനുഷ്ഠിക്കുക തന്നെ വേണം. എന്തെന്നാൽ ഇവ മൂന്നും മനുഷ്യർക്ക് പവിത്രമായ അനുഷ്ഠാനങ്ങളാണ്.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ അക്കാലത്തു നടപ്പിലുള്ള നാല് അഭിപ്രായങ്ങളെ ക്രോഡീകരിക്കയാണു ചെയ്തത്. ഒന്ന് - കാമ്യ കർമ്മങ്ങളെ ഉപേക്ഷിക്കൽ. രണ്ട് - കർമ്മഫലങ്ങളെ ഉപേക്ഷിക്കൽ. മൂന്ന് - ദോഷയുക്തമാകയാൽ. എല്ലാ കർമ്മങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിക്കൽ. നാല് - യജ്ഞദാനതപസുകൾ പരിത്യാജ്യങ്ങളല്ല. ഇവയിൽ നാലാമത്തെ അഭിപ്രായത്തിനേ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അംഗീകാരം നൽകിയുള്ളു. അദ്ദേഹം നിലവിലുള്ള നാലഭിപ്രായങ്ങളിൽ ഒന്നിനെ മാത്രമേ പരമമംഗളകാരിയായ കണ്ടുള്ളു.

മേൽ പറഞ്ഞതിൽ നിന്നും ഒരു കാര്യം വ്യക്തമാകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ കാലത്തിലും ആത്മീയവിഷയങ്ങളിൽ ഭിന്നഭിന്ന അഭിപ്രായങ്ങൾ നിലനിന്നിരുന്നു എന്ന്. ഏതൊരു കാലഘട്ടത്തിലും എപ്പോൾ മഹാപുരുഷന്മാർ ഭൂമിയിൽ ജന്മമെടുക്കുന്നുവോ അപ്പോഴെല്ലാം കാലഹരണപെട്ട് ദുഷിച്ചുപോയ ആചാരാനു ഷ്ഠാനങ്ങളെ പുറംതള്ളി കാലാനുസൃതമായതും സത്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതുമായ ആശയങ്ങളെയും അനുഷ്ഠാനങ്ങളേയും സമാജത്തിന് നൽകി സത്യമായതിനെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെ ശ്രീകൃഷ്ണനും അതു തന്നെയാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്.

ഏതാന്യപി തു കർമ്മാണി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാ ഫലാനി ച
കർത്തവ്യാനീതി മേ പാർത്ഥ! നിശ്ചിതം മതമുത്തമം -6

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ ഊന്നി പറയുന്നു - പാർത്ഥാ ! യജ്ഞതപോദാന രൂപത്തിലുള്ള കർമ്മങ്ങൾ നീ ആസക്തിയോ ഫലാപേക്ഷയോ കൂടാതെ ചെയ്യുക തന്നെ വേണം. ഇതെന്റെ നിശ്ചിതവും ഉത്തമവുമായ അഭിപ്രായമാണ്. ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞശേഷം അർജ്ജുനന്റെ ആഗ്രഹമനുസരിച്ച് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ത്യാഗത്തെ വിശ്ലേഷണം ചെയ്യുന്നു.

നിയതസ്യ തു സംന്യാസഃ കർമ്മണോ നോപപദ്യതേ
മോഹാത്തസ്യ പരിത്യാഗ സ്താമസഃ പരികീർത്തിതാ ഃ-7

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! ശാസ്ത്രോക്തങ്ങളായ നിയതവിധികൾ അനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കരുത്. (ഇക്കാര്യം എട്ടുപത്തു പ്രാവശ്യം ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണ്. സാധകന്മാർ ഇതിൽ നിന്നു തെറ്റിപ്പോകാതിരിക്കാനാണ് പലവട്ടം ആവർത്തിക്കുന്നത്.) അജ്ഞതകൊണ്ട് അവയെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നത് താമസമായ ത്യാഗമാണ്. സാംസാരിക വിഷയങ്ങളിലുള്ള ആസക്തിമൂലം നിയതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാതിരിക്കുന്നത് തമോഗുണത്തിന്റെ സ്വാധീനം മൂലമാണ്. അധമയോനിയിൽ പിറക്കാൻ അതു കാരണമാകും. ഇനി രാജസമായ ത്യാഗത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

ദുഃഖമിത്യേവ യത്കർമ്മ കായക്ലേശ ഭയാത്ത്യജേത്
സ കൃത്വാ രാജസം ത്യാഗം നൈവ ത്യാഗഫലം ലഭേത്-8

കർമ്മം ദുഃഖമയമാണെന്നു കരുതി ശാരീരിക ക്ലേശം ഭയന്ന് കർമ്മത്തെ ത്യജിക്കുന്നതാണു രാജസമായ ത്യാഗം. പക്ഷേ ഈ ത്യാഗം കൊണ്ട് ഒരു ഫലവും ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്നില്ല. ഭജനം ലക്ഷ്യത്തിലെത്തുകയില്ല. കായക്ലേശം ഭയന്ന് കർമ്മം ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതിനാൽ ഇത് രാജസ ത്യാഗമെന്നറിയപ്പെടുന്നു. ഈ ത്യാഗം പരമശാന്തിയിലേക്കു നയിക്കുകയില്ല.

കാര്യമിത്യേവ യത്കർമ്മ നിയതം ക്രിയതേർജ്ജുന !
സങ്ഗം ത്യക്ത്വാഫലം ചൈവ സ ത്യാഗഃ സാത്ത്വികോ മതഃ-9

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! കർമ്മം ചെയ്യേണ്ടതു തന്നെയാണ് എന്നു

മനസ്സിലാക്കി ശാസ്ത്രവിധിയനുസരിച്ചുള്ള നിർധാരിത കർമ്മങ്ങൾ സംഗദോഷമെന്യേ ചെയ്യുമ്പോൾ കർമ്മഫലത്തെ ത്യജിക്കുന്നതിന് സാത്ത്വികമായ ത്യാഗം എന്നു പറയുന്നു. നിയത കർമ്മങ്ങളല്ല ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടത്, അതിനുള്ള ഫലമാണുപേക്ഷിക്കേണ്ടത്. ഒടുവിൽ നിയതകർമ്മങ്ങളും ത്യജിക്കേണ്ടി വരുമോ ? ആ അന്തിമ ത്യാഗം എങ്ങനെയെന്നു നോക്കാം.

ന ദ്വേഷ്ട്യകുശലം കർമ്മ കുശലേ നാനുഷജ്ജതേ
ത്യാഗി സത്ത്വസമാവിഷ്ടോ മേധാവി ഛിന്നസംശയ ഃ –10

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! അമംഗളമുണ്ടാക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ വിദ്വേഷമോ മംഗളകരമായവയിൽ ആസക്തിയോ കൂടാതെ കർത്തവ്യ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നു സാത്ത്വികനായ പുരുഷൻ. അങ്ങനെ സംശയരഹിതരുടെ ത്യാഗമാണു സന്യാസം. ഇതിനെക്കാൾ സരളമായ മാർഗ്ഗമുണ്ടോ എന്ന് ഇപ്പോൾ അന്വേഷിക്കുന്നു.

നഹി ദേഹഭൃതാശക്യം ത്യക്തും കർമ്മാണ്യശേഷതഃ
യസ്തു കർമ്മഫലത്യാഗി സ ത്യാഗീത്യഭിധീയതേ –11

ദേഹധാരികളായ മനുഷ്യർക്ക് എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്കാനാവില്ല. ജീവാത്മാക്കളെ ശരീരവുമായ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നത് ത്രിഗുണങ്ങളാണ്. അവ ആളുകളെക്കൊണ്ട് പ്രകൃതിക്കനുസരണമായി ഓരോന്നു ചെയ്യിക്കയാണ്. കർമ്മം മുഴുവൻ ത്യജിക്കാനാവാത്തതിനാൽ കർമ്മഫലം ത്യജിച്ചാലും ത്യാഗിയാവാൻ സാധിക്കും. ശരീരമുള്ളിടത്തോളം കാലം കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ട് കർമ്മഫലം ത്യജിക്കാം. ഫലകാമനയില്ലാതെ നിയതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാമെന്നർത്ഥം. എന്നാൽ ഫലം വേണമെന്നുള്ളവർക്ക് അത് അനുഭവിക്കുന്നതിൽ വിരോധമില്ല.

അനിഷ്ടമിഷ്ടം മിശ്രം ച ത്രിവിധം കർമണഃ ഫലം
ഭവത്യത്യാഗിനാം പ്രേത്യ ന തു സംന്യാസിനാം ക്വചിത് –12

സുഖം, ദുഃഖം, സുഖദുഃഖ സമ്മിശ്രം എന്നിങ്ങനെ ഫലകാംക്ഷയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവർക്ക് മൂന്നു വിധത്തിലുള്ള കർമ്മഫലങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നു. ഈ ഫലങ്ങൾ മരണശേഷവും ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളോളം അനുഭവവേദ്യമാകുന്നു. എന്നാൽ

സർവ്വസ്വവും ന്യസിച്ച - ത്യജിച്ച സന്യാസിമാരുടെ കർമ്മത്തിന് ഇങ്ങനെയുള്ള ഫലങ്ങൾ ഒരിക്കലും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ഇതാണ് പവിത്രമായ സംന്യാസം. ആളുകൾ ശുഭാശുഭ കർമ്മങ്ങളിൽ തല്പരരാകുന്നതിനു കാര്യമെന്തെന്ന് ഇപ്പോൾ അന്വേഷിക്കുന്നു.

പഞ്ചൈതാനി മഹാബാഹോ ! കാരണാനി നിബോധ മേ
സാംഖ്യേ കൃതാന്തേ പ്രോക്താനി സിദ്ധയേ സർവകർമ്മണാം -13

ഹേ ! മഹാബാഹോ ! കർമ്മങ്ങളുടെയെല്ലാം വിജയകരമായ നിർവഹണത്തിനുള്ള അഞ്ചു കാരണങ്ങൾ സാംഖ്യ സിദ്ധാന്തത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അവ നീ എന്നിൽ നിന്നും കേട്ടറിഞ്ഞു കൊള്ളുക.

അധിഷ്ഠാനം തഥാ കർത്താ കരണം ച പൃഥഗ്വിധം
വിവിധാശ്ച പൃഥക്ചേഷ്ടാ ദൈവം ചൈവാത്ര പഞ്ചമം-14

ഈ വിഷയത്തിൽ സിദ്ധിദായകമായ സാധന, കർത്താവായ മനസ്, പ്രത്യേകം പ്രത്യേകമുള്ള കാരണങ്ങൾ അതായത് (ശുഭ കർമ്മത്തിന് വിവേക വൈരാഗ്യശമദമ ത്യാഗ ചിന്തനാദികളും അശുഭ കർമ്മത്തിന് കാമക്രോധ രാഗദ്വേഷ മോഹാദികളും) പലവിധം പ്രവർത്തികളും പിന്നെ അഞ്ചാമതായി ദൈവം അഥവാ സംസ്കാരവും കർമ്മവാസനക്ക് പ്രേരകമായിത്തീരുന്നു.

ശരീരവാങ്മനോഭിർയത് കർമ്മ പ്രാരഭതേ നര ഃ
ന്യായ്യം വാ വിപരീതം വാ പഞ്ചൈതേ തസ്യ ഹേതവ ഃ-15

മനുഷ്യർ മനോവാക്കായങ്ങൾകൊണ്ട് ശാസ്ത്രവിധികൾക്ക് അനുസരണമായോ വിപരീതമായോ ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങൾക്കെല്ലാം മേൽ പ്രസ്താവിച്ച അഞ്ചു കാരണങ്ങളാണുള്ളത്.

തത്രൈവം സതി കർത്താര മാത്മാനം കേവലം തു യഃ
പശ്യത്യകൃതബുദ്ധിത്വാദ് നസ പശ്യതി ദുർമ്മതിഃ -16

സത്യം ഇതായിരിക്കെ അന്തഃകരണ ശുദ്ധിയില്ലായ്കയാൽ കർത്തൃത്വം കേവലനായ ആത്മാവിൽ അവരോധിക്കുന്ന ബുദ്ധിമാൻ സത്യം അറിയാത്തവനാണ്.

ഇക്കാര്യം യോഗേശ്വരൻ രണ്ടാം പ്രാവശ്യമാണ് ഊന്നിപ്പറയുന്നത്. ഒന്നാമതായി പറഞ്ഞത് അഞ്ചാമദ്ധ്യായം

പതിന്നാലാം ശ്ലോകത്തിലാണ്. ആ പ്രഭു ഒന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. മോഹാന്ധരായതു കൊണ്ടാണ് ആളുകൾ മറിച്ചു ചിന്തിക്കുന്നത് എന്നാണവിടെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടത്. ഇവിടെയും അങ്ങനെ തന്നെയാണു പറയുന്നത്. അപ്പോൾ 'ഞാൻ ചെയ്യുന്നവനും ചെയ്യിപ്പിക്കുന്നവനുമാണ്. നിമിത്ത മാത്ര ഭവാ നീ ഒരു നിമിത്തമായാൽ മതി' എന്നു മുമ്പു ഭഗവാൻ പറഞ്ഞതിന് എന്തർത്ഥം?

അർത്ഥം ഇതാണ്. ഭഗവാനും പ്രകൃതിക്കുമിടയിൽ ഒരു വലിയ ആകർഷണം നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. പ്രകൃതിക്കു സ്വാധീനപ്പെട്ടു മനുഷ്യർ കിടക്കുന്നിടത്തോളം കാലം ഭഗവാന് ഒന്നും ചെയ്യാനാവില്ല. വെറും സാക്ഷിയായി. എല്ലാം കണ്ടു കൊ ണ്ടിരിക്കാനെ അപ്പോൾ കഴിയൂ. സാധകൻ പ്രകൃതിയുടെ ആകർഷണഅതിരു് കടന്നു പുറത്തു വന്ന് ഭഗവാനെ അഭയം പ്രാപിക്കയാണു വേണ്ടത്. അങ്ങനെയുള്ള ഭക്തനെ സസന്തോഷം സ്വീകരിക്കാൻ ഭഗവാൻ എപ്പോഴും തയ്യാറായിരിക്കും ആ അവസ്ഥയിൽ മാത്രമാണ് ഭഗവാൻ കർത്തൃത്വം ഏറ്റെടുക്കുന്നത്. തുടർന്നു ശ്രദ്ധിക്കുക ഃ-

യസ്യ നാഹംകൃതോ ഭാവോ ബുദ്ധിർയസ്യ ന ലിപ്യതേ
ഹത്വാപി സ ഇമാംല്ലോകാൻ ന ഹന്തി ന നിബധ്യതേ-17

ആരുടെ അന്തഃകരണത്തിലാണോ 'ഞാൻ കർത്താവാണ്' എന്ന ഭാവനയില്ലാത്തത്, ആരുടെ ബുദ്ധിയാണോ വിഷയങ്ങളിൽ ഒട്ടിപ്പിടിക്കാത്തത് ആ പുരുഷൻ ആളുകളെ കൊല്ലുന്നുണ്ടെങ്കിലും കൊല്ലാത്ത മട്ടിൽ ബദ്ധനാവാതെ വർത്തിക്കുന്നു ലോക സംബന്ധമായ സംസ്കാരത്തിന്റെ വിലയമാകുന്നു ലോകസംഹാരം. നിയത കർമ്മത്തിനുള്ള പ്രേരണ ഉണ്ടാകുന്നതെങ്ങനെ എന്ന് ഇനി ചിന്തിക്കുന്നു.

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം പരിജ്ഞാതാ ത്രിവിധാ കർമ്മചോദനാ
കരണം കർമ്മ കർത്തേതി ത്രിവിധഃ കർമ്മസംഗ്രഹഃ -18

പൂർണ്ണജ്ഞാതാക്കളായ മഹാപുരുഷന്മാരിൽ നിന്നും ജ്ഞാനത്തിന്റെ വിധിയാൽ അറിയേണ്ട വസ്തുവായ ബ്രഹ്മത്തിൽ നിന്നുമാണ് കർമ്മം ചെയ്യാനുള്ള പ്രേരണയുണ്ടാകുന്നത്.

പൂർണ്ണജ്ഞാതാവായ മഹാപുരുഷനിൽ നിന്നാണ് ജ്ഞാനം നേടേണ്ടത്. പിന്നീട് ജ്ഞേയം എന്ന പരമലക്ഷ്യത്തിൽ ശ്രദ്ധാലുവാകുകയും കർമ്മം ചെയ്യാനുള്ള പ്രചോദനം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. കർത്താവായ മനസ് വിവേക വൈരാഗ്യ ശമദമാദികളായ കരണങ്ങളിലൂടെ കർമ്മത്തിലേക്കു നയിക്കപ്പെടുന്നു. ലക്ഷ്യം നേടിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ കർമ്മം ആവശ്യമില്ല എന്നു നേരത്തേ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാലും പിന്നാലെ വരുന്നവർക്കു മാതൃക കാട്ടാനായി കർമ്മത്തിൽ മുഴുകാവുന്നതാണ്. ജ്ഞാനം, കർമ്മം, കർത്താവ് എന്നീ മൂന്നിലും മുമ്മൂന്നു വകഭേദങ്ങൾ ഉണ്ട്. എങ്ങനെയെന്നാൽ :-

ജ്ഞാനം കർമ്മ ച കർത്താ ച ത്രിധൈവ ഗുണഭേദതഃ
പ്രോച്യതേ ഗുണസംഖ്യാനേ യഥാവച്ഛൃണു താന്യപി -19

ജ്ഞാനവും കർമ്മവും കർത്താവും മുമ്മൂന്നു ഭേദങ്ങളോടു കൂടിയതാണെന്ന് സാംഖ്യശാസ്ത്രം പറയുന്നു. അക്കാര്യവും നീ വേണ്ടതുപോലെ ശ്രദ്ധിച്ചു കേട്ടോളൂ. ആദ്യം ജ്ഞാനത്തിന്റെ വിഭാഗങ്ങൾ ഃ-

സർവഭൂതേഷു യേനൈകം ഭാവമവ്യയമീക്ഷതേ
അവിഭക്തം വിഭക്തേഷു തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി സാത്ത്വികം-20

അർജ്ജുനാ ! ഏതു ജ്ഞാനം കൊണ്ടാണോ സകല ഭൂതങ്ങളിലും ഏകവും അവിനാശിയുമായ പരമാത്മഭാവത്തെ അഖണ്ഡവും ഏകരസവുമായി കാണുന്നത് അതാണു സാത്ത്വിക ജ്ഞാനം എന്നു പറയപ്പെടുന്നത്. പ്രത്യക്ഷാനുഭൂതിയാണു ജ്ഞാനം. അതോടൊപ്പം ഗുണങ്ങൾ അസ്തമിക്കുന്നു. ജ്ഞാനത്തിന്റെ പരിപക്വാവസ്ഥയാണിത്. ഇനി രാജസ ജ്ഞാനമെന്തെന്നു നോക്കാം:-

പൃഥക്ത്വേന തു യജ്ജ്ഞാനം നാനാഭാവാൻ പൃഥഗ്വിധാൻ
വേത്തി സർവേഷു ഭൂതേഷു തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി രാജസം-21

സകല ഭൂതങ്ങളിലും ഏകത്വം കാണാനാവാതെ ഭിന്ന പ്രകാരത്തിലുള്ള അനേകം ഭാവങ്ങളെ ഇതു നല്ലത്, ഇതു ചീത്ത എന്നു തരംതിരിച്ച് പ്രത്യേകം പ്രത്യേകമായി കാണുന്ന ആളുടെ

ജ്ഞാനത്തെ രാജസജ്ഞാനമെന്നു പറയാം. അർജ്ജുനന്റെ ജ്ഞാനം രാജസജ്ഞാനത്തിലാണുൾപ്പെടുന്നത്. അടുത്തതായി താമസ ജ്ഞാനത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നു.

യത്തുകൃത്സ്നവദേകസ്മിൻ കാര്യേസക്തമഹൈതുകം
അതത്ത്വാർത്ഥവദല്പം ച തതാമസമുദാഹൃതം –22

പൂർണ്ണമായും ശരീരത്തോടു മാത്രം ബന്ധപ്പെട്ടതും യുക്തിക്കു നിരക്കാത്തതും പരമസത്യമായ പരമാത്മാവിനെ നിഷേധിക്കുന്നതും തുച്ഛവുമായ ജ്ഞാനം താമസജ്ഞാനമെന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നു. അടുത്തതായി കർമ്മത്തിന്റെ മൂന്നു ഭേദങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നു.

നിയതം സങ്ഗരഹിത മരാഗദ്വേഷതഃ കൃതം
അഫലപ്രേപ്സുനാ കർമ്മ യത്തത്സാത്ത്വികമുച്യതേ –23

ഫലം ലഭിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കാത്ത ഒരാൾ ആസക്തി കൂടാതെയും രാഗദ്വേഷങ്ങൾക്കു വിധേയനാകാതെയും അനുഷ്ഠിക്കുന്ന നിയതകർമ്മത്തിന് സാത്ത്വിക കർമ്മമെന്നു പറയുന്നു. നിയതകർമ്മം സാധകനെ ആത്മ സാക്ഷാത്കാരത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നു.

യത്തു കാമേപ്സുനാ കർമ്മ സാഹങ്കാരേണ വാ പുനഃ
ക്രിയതേ ബഹുലായാസം തദ്രാജസമുദാഹൃതം –24

ഫലം കിട്ടാനാഗ്രഹിക്കുന്ന അഹങ്കാരിയായ പുരുഷൻ വളരെ സാഹസപ്പെട്ടു ചെയ്യുന്ന കർമ്മത്തെ രാജസ കർമ്മമെന്ന് വ്യവഹരിക്കാം. ഈ പുരുഷൻ നിയതകർമ്മം തന്നെയാണ് ചെയ്യുന്നത്. എന്നാൽ ഫലേച്ഛയും അഹങ്കാരവും അതിനെ രാജസമാക്കിയരിക്കയാണ്. താമസകർമ്മത്തെ പ്പറ്റിയുളള വിവരണമാണടുത്തത്.

അനുബന്ധം ക്ഷയം ഹിംസാ മനവേക്ഷ്യച പൗരുഷം
മോഹാദാരഭ്യതേ കർമ്മ യത്തത്താമസമുച്യതേ –25

ഭാവിയിൽ ഉണ്ടായേക്കാവുന്ന നാശത്തേയും ഹിംസയേയും പറ്റിയും തനിക്ക് കഴിവുണ്ടോ എന്നതിനെപ്പറ്റിയും ഒട്ടും ചിന്തിക്കാതെ

അജ്ഞതമൂലം കാട്ടിക്കൂട്ടുന്ന കർമ്മത്തിന് താമസ കർമ്മമെന്നു പറയാം. ഈ വിധത്തിലുള്ള കർമ്മം ശാസ്ത്രവിരുദ്ധമായിരിക്കും. ഭ്രാന്തി മൂലകമായിരിക്കും. ഇനി കർത്താവിന്റെ ലക്ഷണത്തിലേക്കു കടക്കുന്നു.

മുക്തസംഗോനഹംവാദീ ധൃത്യുത്സാഹസമന്വിത ഃ
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോർനിർവികാരഃ കർത്താ സാത്ത്വിക ഉച്യതേ-26

ആസക്തിയില്ലാതെ, അഹങ്കരിച്ചു സംസാരിക്കാതെ, ധൈര്യവും ഉത്സാഹവും ഉള്ളവനായി, നേട്ടത്തിലും കോട്ടത്തിലും ഒരേ മനോഭാവം പുലർത്തുന്നവനായി. കർമ്മം ചെയ്യുന്ന ആൾ സാത്ത്വികനായ കർത്താവെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഉത്തമനായ സാധകന്റെ ലക്ഷണമാണിത്. ശാസ്ത്രവിഹിതമായ കർമ്മമേ ഈ സാധകൻ ചെയ്യുകയുള്ളു.

രാഗീകർമ്മഫലപ്രേപ്സുർ ലുബ്ധോ ഹിംസാത്മകോശുചിഃ
ഹർഷശോകാന്വിതഃ കർത്താ രാജസഃ പരികീർത്തിതഃ -27

വിഷയാസക്തിയുള്ളവനും കർമ്മത്തിനു ഫലം ആഗ്രഹിക്കുന്നവനും പരധനം കാംക്ഷിക്കുന്നവനും ജീവാത്മാക്കൾക്കു കഷ്ടപ്പാടുണ്ടാക്കുന്നവനും ശുചിത്വമില്ലാത്തവനും ആനന്ദത്തിലും ദുഃഖത്തിലും മനസ്സിളകുന്നവനുമായ പുരുഷൻ രാജസനായ കർത്താവ് എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

അയുക്തഃ പ്രാകൃതഃ സ്തബ്ധഃ ശഠോ നൈഷ്കൃതികോലസഃ
വിഷാദീ ദീർഘസൂത്രീച കർത്താ താമസ ഉച്യതേ -28

ചഞ്ചലചിത്തനും സംസ്കാരശൂന്യനും അഹങ്കാരിയും ധൂർത്തനും ചതിയനും വിഷാദശീലനും തീരുമാനമെടുക്കാൻ കഴിവില്ലാത്തവനുമായ പുരുഷൻ താമസനായ കർത്താവ് എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. കാര്യങ്ങൾ നീട്ടിവയ്ക്കുന്ന സ്വഭാവക്കാരനാണു ദീർഘസൂത്രി. അങ്ങനെ ഈ പ്രകൃതം അവസാനിപ്പിച്ചിട്ട് യോഗേശ്വരൻ ബുദ്ധി, ധാരണ, സുഖം എന്നിവയ്ക്കുള്ള മുമ്മൂന്ന് ഭേദങ്ങളും വിവരിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു.

ബുദ്ധേർഭേദം ധൃതേശ്ചൈവ ഗുണതസ്ത്രിവിധം ശൃണു
പ്രോച്യമാനമശേഷേണ പൃഥക്ത്വേന ധനഞ്ജയ! -29

ധനഞ്ജയാ ! ബുദ്ധി, ധാരണാശക്തി എന്നിവയും ഗുണങ്ങളുടെ സ്വാധീനതമൂലം മുമ്മൂന്നായി വിഭജിക്കപ്പെടുന്നു. അവയേയും പൂർണ്ണമായി വിവരിക്കുന്നതു കേൾക്കുക.

പ്രവൃത്തിംച നിവൃത്തിംച കാര്യാകാര്യേ ഭയാഭയേ
ബന്ധം മോക്ഷം ച യാവേത്തി ബുദ്ധിഃസാ പാർത്ഥ! സാത്വികി -30

പാർത്ഥാ ! പ്രവൃത്തിയേയും നിവൃത്തിയേയും, കർത്തവ്യത്തേയും അകർത്തവ്യത്തേയും ഭയത്തേയും ഭയമില്ലായ്മയേയും ബന്ധനത്തേയും മോക്ഷത്തേയും ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിവുള്ള ബുദ്ധിയാണ് സാത്വികബുദ്ധി. പരമാത്മ മാർഗ്ഗത്തേയും ജനിമൃതികളേയും ഭംഗിയായി മനസ്സിലാക്കാൻ സാത്വികബുദ്ധിക്കു കഴിയും. ഇനി രാജസ ബുദ്ധിയുടെ ലക്ഷണം.

യഥാ ധർമ്മമധർമ്മം ച കാര്യം ചാകാര്യമേവ ച
അയഥാവത് പ്രജാനാതി ബുദ്ധിഃ സാപാർത്ഥ രാജസി -31

പാർത്ഥ ! ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളേയും കർത്തവ്യാകർത്തവ്യങ്ങളേയും ഉള്ളതുപോലെ മനസിലാക്കാതെ അപൂർണ്ണമായി മാത്രം അറിയുന്ന ബുദ്ധിയെ രാജസബുദ്ധിയെന്നു വിളിക്കാം. അടുത്തതായി താമസബുദ്ധിയെ നിർവ്വചിക്കുന്നു.

അധർമ്മം ധർമ്മമിതി യാ മന്യതേ തമസാവൃതാ
സർവാർത്ഥാൻ വിപരീതാം ശ്ച ബുദ്ധിഃസാ പാർത്ഥ താമസീ -32

പാർത്ഥാ! തമോഗുണത്തിൽ മുങ്ങിമയങ്ങിയ ബുദ്ധി അധർമ്മത്തെ ധർമ്മമെന്നും ഹിതത്തെ അഹിതമെന്നും കരുതുന്നു. എല്ലാ ഹിതകരമായ കാര്യങ്ങളേയും വിപരീതമായിട്ടു കാണുന്ന ആ ബുദ്ധിയാണു താമസിയായ ബുദ്ധി.

ഇവിടെ മുപ്പതു മുതൽ മുപ്പത്തിരണ്ടു വരെയുള്ള ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ ബുദ്ധിയുടെ മൂന്നു ഭേദങ്ങളെ വിവരിക്കുകയായിരുന്നു. ഇനി ധാരണാശക്തിയുടെ ഭേദങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു.

ധൃത്യാ യയാ ധാരയതേ മനഃപ്രാണേന്ദ്രിയക്രിയാ ഃ
യോഗേ നാ വ്യഭിചാരിണ്യാ ധൃതിഃസാ പാർത്ഥ സാത്വികി-33

ഏതൊരു ധാരണാശക്തിയുടെ ബലംകൊണ്ടാണോ ഒരാൾ യോഗസാധനകളിൽ നിന്നും തെറ്റുകളിലേക്ക് വഴുതി വീഴാതെഃ- മന, പ്രാണ, ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെയെല്ലാം പ്രവർത്തനങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ച് നടത്തുന്നത്. ആ ധാരണാശക്തിയെ സ്വാത്വീകധാരണശക്തി എന്ന് പറയുന്നു. ഈ സ്വാത്വീകധാരണാശക്തിയാകുന്നു, മനപ്രാണ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ പരമാത്മാവിന്റെ നേർക്ക് നയിക്കുന്നത് എന്നിവിടെ വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. അടുത്തതായി രാജസിയായ ധാരണ ശക്തിയെപറ്റി പറയുന്നു.

യയാ തു ധർമ്മകാമാർത്ഥാൻ ധൃത്യാ ധാരയത്യേർജ്ജുന !
പ്രസങ്ഗേന ഫലാകാംക്ഷി ധൃതിഃസാ പാർത്ഥ! രാജസീ-34

ഹേ ! അർജ്ജുനാ ! ഫലാകാംക്ഷയുളള മനുഷ്യർ വിഷയാസക്തനായി ഏതു ധാരണശക്തികൊണ്ടാണോ ധർമ്മാർത്ഥ കാമങ്ങളെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നത് ആ ധാരണാശക്തി രാജസിയാണ്. ഇവിടെ 'എന്തു ചെയത്താലും ഫലം കിട്ടണം' എന്നചിന്തയുള്ളതുകൊണ്ടാണ് ഈ ധാരണാശക്തി രാജസിയായത്.

യയാ സ്വപ്നം ഭയം ശോകം വിഷാദം മദമേവ ച
ന വിമുഞ്ചതി ദുർമേധാ ധൃതിഃസാ പാർത്ഥ! താമസീ -35

ദുഷ്ടബുദ്ധിയായ മനുഷ്യൻ ഏതു ധാരണാശക്തി കൊണ്ടാണോ നിദ്ര, ഭയം, ചിന്ത, ദുഃഖം, ദുരഭിമാനം എന്നിവയെ വിടാതെ മുറുകിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്നത് ആ ധാരണാശക്തി താമസിയാകുന്നു. ഈ പ്രശ്നം അവസാനിച്ചു. ഇനി സുഖസംബന്ധമായ വിഷയത്തിലേക്കു കടക്കുന്നു.

സുഖം ത്വിദാനീംത്രിവിധം ശൃണുമേ ഭരതർഷഭ !
അഭ്യാസാദ്രമതേ യത്ര ദുഃഖാന്തം ച നിഗച്ഛതി -36

അർജ്ജുനാ ! മൂന്നു വിധത്തിലുള്ള സുഖത്തെപ്പറ്റിയും കേട്ടു കൊള്ളുക. ഏതു സുഖത്തിലാണോ സാധകൻ അഭ്യാസവശാൽ രമിക്കുകയും (ചിത്തത്തെ വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നും പിൻവലിച്ച് പരമാത്മാവിലേക്കു നയിക്കുകയും, ദുഃഖത്തെ ഇല്ലാതാക്കുകയും -

യത്തദഗ്രേ വിഷമിവ പരിണാമേമൃതോപമം
തത്സുഖം സാത്ത്വികം പ്രോക്ത മാത്മബുദ്ധിപ്രസാദജം-37

-തുടക്കത്തിൽ വിഷതുല്യവും ഒടുവിൽ അമൃതംപോലെ ആസ്വാദ്യവും ആത്മവിഷയകമായ ബുദ്ധിയുടെ തെളിവിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്നതുമായ സുഖം സാത്ത്വിക സുഖമാണ്. തുടക്കത്തിൽ വിഷതുല്യമെന്നു പറഞ്ഞത് പ്രഹ്ളാദന്റെ കഷ്ടാനുഭവത്തെയും മീരാഭായിയുടെ വിഷപാനത്തെയും ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു. കബീർ പറഞ്ഞു. 'സുഖിയോ സബ് സംസാർ ഹൈ, ഖായേ ഔർ സോയേ, ദുഃഖിയാ ദാസ്കബീർ ഹൈ, ജാഗേ ഔർ രോവേ = ലോകം മുഴുവൻ സസുഖം ഉണ്ണുകയും ഉറങ്ങുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ഈ കബീർ ദാസാകട്ടെ ഉണർന്നിരിക്കയും കരയുകയും ചെയ്യുന്നു'.

വിഷയേന്ദ്രിയസംയോഗാദ് യത്തദഗ്രേമൃതോപമം
പരിണാമേ വിഷമിവ തത്സുഖം രാജസം സ്മൃതം -38

വിഷയങ്ങളുടേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും സംയോഗംകൊണ്ട് ഏതൊന്നാണോ ഭോഗകാലത്തിൽ അമൃതതുല്യവും ഒടുവിൽ വിഷതുല്യവുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നത് ആ സുഖത്തെ രാജസ സുഖമെന്ന് പറയുന്നു.

യദഗ്രേ ചാനുബന്ധേ ച സുഖം മോഹനമാത്മന ഃ
നിദ്രാലസ്യപ്രമാദോത്ഥം തത്താമസമുദാഹൃതം -39

ഏതു സുഖമാണോ ഭോഗകാലത്തിലും അതിനുശേഷവും ആത്മാവിനെ മോഹത്തിൽ വീഴ്ത്തുന്നത്, ഏതു സുഖമാണോ ആലസ്യം, നിദ്ര, വ്യർത്ഥപ്രവർത്തികൾ എന്നിവയിൽ നിന്നുണ്ടായത് ആ സുഖം താമസമെന്നറിയുക. ('യാനിശാ സർവ്വ ഭൂതാനാം' എന്നു തുടങ്ങുന്ന ഗീതാശ്ലോകത്തിൽ നിശയിൽ ലോകം ചൈതന്യഹീനമായിക്കഴിയുന്നതായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.) ഇനി യോഗേശ്വരൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ത്രിഗുണങ്ങൾ എവിടംവരെ എത്തിക്കുന്നു എന്ന് പറയുന്നു.

ന തദസ്തി പൃഥിവ്യാം വാ ദിവി ദേവേഷു വാ പുനഃ
സത്ത്വം പ്രകൃതിജൈർമുക്തം യദേഭിഃ സ്യാത്ത്രിഭിർഗുണൈ ഃ -40

അർജ്ജുനാ ! പ്രകൃതിയിൽ നിന്നുണ്ടായ ത്രിഗുണങ്ങളുടെ സ്വാധീനതയിൽ പെടാത്ത ഒരു ജീവി ഈ ഭൂമിയിലോ സ്വർഗ്ഗത്തിലോ ദേവീദേവൻമാരുടെ ഇടയിലോ ഇല്ല. ബ്രഹ്മാവു മുതൽ

കൃമികീടങ്ങൾ വരെയുള്ള എല്ലാം ക്ഷണഭംഗുരമാണ്. ജനന മരണങ്ങൾക്കു വിധേയമാണ്. മൂന്നു ഗുണങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ടതാണ്. ദേവതകൾ പോലും ത്രിഗുണങ്ങളുടെ വികാരങ്ങളാണ്. എല്ലാം നശ്വരം.

യോഗേശ്വരൻ ബാഹ്യദേവീദേവന്മാരെപ്പറ്റി നാലിടത്തു പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്. ഏഴ്, ഒൻപത്, പതിനേഴ് എന്നീ അദ്ധ്യായങ്ങളിലും ഇവിടെയും എല്ലായിടത്തും ത്രിഗുണങ്ങളിൽ ദേവീദേവൻമാരും ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യം പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്. ദേവതാപൂജ നടത്തുന്നവർ നശ്വര ജീവികളെയാണു പൂജിക്കുന്നത് എന്നത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായം.

ഭാഗവതം തൃതീയസ്കന്ധത്തിൽ മഹർഷിശുകന്റേയും ഒൻപതു യോഗേശ്വരന്മാരുടേയും ആഖ്യാനത്തിൽ, സ്ത്രീ പുരുഷന്മാർ പ്രേമസാഫല്യത്തിനായി ശിവപാർവതിമാരേയും ആരോഗ്യത്തിനായി അശ്വിനികുമാരന്മാരേയും വിജയം നേടാൻ ദേവേന്ദ്രനേയും ധനലാഭത്തിന് കുബേരനേയും പൂജിക്കണമെന്നുപദേശിച്ചിട്ട് ഒടുവിൽ മോക്ഷമെന്ന പരമപുരുഷാർത്ഥം നേടാൻ നാരായണ പൂജ മാത്രമാണു കരണീയമെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. തുളസീദാസന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ വെള്ളമൊഴിക്കേണ്ടത് മരത്തിന്റെ ചുവട്ടിലാണ്, കായിലോ പൂവിലോ അല്ല. ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരം നേടാൻ സദ്ഗുരുവിനെ ശരണം പ്രാപിച്ച് ഉപദേശം തേടുകയാണാവശ്യം.

ഇനി ചർച്ച ചെയ്യുന്നത് നേരത്തെ തുടങ്ങിവച്ചിട്ടുള്ള വർണ്ണവ്യവസ്ഥ എന്ന പ്രശ്നത്തെപ്പറ്റിയാണ്. വർണ്ണം കർമ്മത്തിലൂടെ നേടുന്ന അന്തഃകരണത്തിന്റ യോഗ്യതയാണ്.

ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയവിശാം ശൂദ്രാണാം ച പരംതപ !
കർമാണി പ്രവിഭക്താനി സ്വഭാവപ്രഭവൈർഗുണൈഃ –41

ഹേ ! പരം തപാ ! ബ്രാഹ്മണരുടേയും ക്ഷത്രിയരുടേയും വൈശ്യരുടേയും ശൂദ്രരുടേയും കർമ്മങ്ങൾ സ്വഭാവജന്യങ്ങളായ ഗുണങ്ങളനുസരിച്ച് പലതരത്തിൽ വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സ്വഭാവത്തിൽ സാത്ത്വിക ഗുണമാണുള്ളതെങ്കിൽ ജീവിത വിശുദ്ധിയും ധ്യാനിക്കാനും സമാധിയിൽ മുഴുകാനുമുള്ള

കഴിവുമുണ്ടായിരിക്കും. താമസമഗുണമാണുള്ളതെങ്കിൽ ആലസ്യം, നിദ്ര, പ്രമാദം തുടങ്ങിയ സ്വഭാവങ്ങളും അതനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മങ്ങളും ഫലം. ഏതു ഗുണമാണോ മുന്നിട്ടു നിൽക്കുന്നത് ആ ഗുണം അനുസരിച്ചായിരിക്കും, വർണ്ണം അഥവാ സ്വരൂപം നിർണ്ണയിക്കപ്പെടുക. പകുതി സാത്ത്വികവും പകുതി രാജസവുമായ ഗുണങ്ങളുടെ സങ്കലനത്തിലൂടെ ക്ഷത്രിയവർണ്ണം ഉണ്ടാകുന്നു. പകുതിയിൽ താഴെ താമസഗുണവും പകുതിയിൽ താഴെ രാജസഗുണവും ചേർന്ന് അടുത്ത വർണ്ണമുണ്ടാകുന്നു. ഇങ്ങനെ പോകുന്നു വർണ്ണ വിഭജനത്തിന്റെ കാര്യം.

നാലാം പ്രാവശ്യമാണ് യോഗേശ്വരൻ ഈ പ്രശ്നം ചർച്ച ചെയ്യുന്നത്. 'ക്ഷത്രിയന് യുദ്ധത്തെക്കാൾ ശ്രേയസ്കരമായി ഒന്നുമില്ല'. എന്ന് രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ദുർബലഗുണങ്ങൾ ഉള്ളവർക്കും സ്വഭാവമനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മമാണ് പരമ മംഗളദായകമെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. സ്വധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിൽ മരണംപോലും ശ്രേയസ്കരമാണ്. പരധർമ്മം ഭയാവഹമായ ആപത്താണ്. ഗുണങ്ങളുടെ യോഗ്യതയനുസരിച്ച് ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള നാല് വർണ്ണങ്ങൾ താൻ തന്നെയാണു സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ (ഗുണകർമ്മ വിഭാഗശഃ) എന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ കർമ്മം അവ്യക്ത പുരുഷനെ പ്രാപിക്കാനുള്ള ഉപായമാണ്. പരമാത്മാവിൽ അചഞ്ചലമായ വിശ്വാസത്തോടെ വേണം ആചരണഅനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ആരംഭിക്കാൻ. അതിന്റെ വിധികളെപ്പറ്റി നേരത്തെ പ്രസ്താവിച്ചു കഴിഞ്ഞു. യജ്ഞാർത്ഥം ഉള്ള കർമ്മത്തെ നാലായിട്ടു തിരിക്കയും ചെയ്തു. നമ്മളിൽ ഏതു ഗുണമാണു മുന്നിട്ടു നില്ക്കുന്നതെന്ന് അറിയാനുള്ള മാർഗ്ഗമാണ് അടുത്ത ചിന്താവിഷയം.

ശമോ ദമസ്തപ ഃ ശൗചം ക്ഷാന്തിരാർജവമേവ ച
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനമാസ്തിക്യം ബ്രഹ്മകർമ്മസ്വഭാവജം-42

മനോനിയന്ത്രണം, ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം, പരിപൂർണ്ണമായ ശുചിത്വം, മനോവാക്ക്, കായങ്ങളെ പരമാത്മപ്രാപ്തിക്കനുരൂപമായി തപിപ്പിക്കൽ, ക്ഷമ, മനസിലും വാക്കിലും സരളത, ഈശ്വര

വിശ്വാസം, പരമാത്മജ്ഞാനം, ആ ജ്ഞാനത്തിലൂടെ ഈശ്വര ഭാവം നേടാനുള്ള യത്നം, അതിനുള്ള ക്ഷമത എന്നീ സ്വഭാവങ്ങൾ ആണ് ബ്രാഹ്മണത്വത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ.

ശൗര്യം തേജോ ധൃതിർദാക്ഷ്യം യുദ്ധേ ചാപ്യപലായനം
ദാനമീശ്വരഭാവശ്ച ക്ഷാത്രം കർമ്മ സ്വഭാവജം -43

ശൂര വീരത്വം, ഈശ്വരീയതേജസ്, ധൈര്യം, ധ്യാന നിഷ്ഠ, കർമ്മ ക്ഷമത, പ്രകൃതിയുമായുള്ള സംഘർഷത്തിൽ നിന്ന് ഒളിച്ചോടാതിരിക്കൽ, സർവ്വ സമർപ്പണം, നേതൃത്വഭാവന ഇവയാണ് ക്ഷത്രിയർക്കുള്ള ലക്ഷണങ്ങൾ.

കൃഷി ഗൗരക്ഷ്യവാണിജ്യം വൈശ്യകർമ്മ സ്വഭാവജം
പരിചര്യാത്മകം കർമ്മ ശൂദ്രസ്യാപി സ്വഭാവജം -44

കൃഷിയും പശുപാലനവും വ്യവസായവുമാണ് വൈശ്യന്റെ സ്വഭാവസിദ്ധമായ കർമ്മങ്ങൾ. എന്തുകൊണ്ട് പശുക്കളെ മാത്രം സംരക്ഷിക്കുന്നു ? എരുമകളേയും ആടുകളേയും സംരക്ഷിക്കേണ്ടേ? എന്നു ചോദിച്ചാൽ ഇവിടെ മൃഗങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനെപ്പറ്റിയല്ല പറയുന്നത് എന്നാണുത്തരം. 'ഗോരക്ഷയ്ക്ക്' ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കാൻ എന്നാണർത്ഥം. വേദത്തിൽ ഗോപദത്തിന് മനസ് എന്നും ഇന്ദ്രിയമെന്നും ആണ് അർത്ഥകല്പന. വിവേക വൈരാഗ്യാദികളാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കണം. കാമക്രോധാദികളാൽ അവയെ തകർക്കരുത്. ആത്മീയസമ്പത്താണ് സ്ഥിരമായിട്ടുള്ളത് 'വിദ്യാധനം സർവ്വധനാൽ പ്രധാനം' പ്രകൃതിയുടെ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ നിന്ന് അവയെ വിടർത്തി എടുക്കാനുള്ള യത്നമാണ് വ്യവസായം അഥവാ വാണിജ്യം. എല്ലാ ധനത്തെക്കാളും ശ്രേഷ്ഠമായ വിദ്യാധനം സമ്പാദിക്കലാണു വാണിജ്യം. 'കൃഷി'ക്കും ഇവിടെ ആധ്യാത്മികമായ അർത്ഥമുണ്ട്. നന്മയുടേയും തിന്മയുടേയും വിത്തുകൾ ഹൃദയമാകുന്ന വയലിൽ വിതയ്ക്കുകയും സംസ്കാരരൂപത്തിൽ കൊയ്തെടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നതാണ് ആന്തരികമായ കൃഷി. നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിൽ വിതയ്ക്കുന്ന ആരംഭ ബീജം ഒരിക്കലും നഷ്ടമാവില്ല എന്നു മുമ്പ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. കർമ്മത്തിന്റെ മൂന്നാം ശ്രേണിയിൽ (വൈശ്യവർണ്ണത്തിൽ തന്നെ) ഈശ്വര ചിന്തനം

തുടങ്ങണമെന്നർത്ഥം.

കൃഷി നിരാവഹിം ചതുർ കിസാനാ
ജിമി ബുധ് തജഹിം മോഹ മദ മാനാ
(തുളസീരാമായണം 4-14-8)

(കൃഷീവലനെപ്പോലെയാണു സാധകൻ. ഹൃദയമാകുന്ന വയലിൽ ജ്ഞാനക്കതിരുകൾ വിളയിക്കയും മോഹം, മതം മൽസരാതി തുടങ്ങിയ കളകളെ പറിച്ചുകളയുകയും ചെയ്യുന്നു).

ഇപ്രകാരം ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ സംരക്ഷണവും പ്രകൃതിയുടെ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ നിന്ന് ആത്മീയ സമ്പത്തിന്റെ സമാർജനവും പരമതത്ത്വത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്തനവും വൈശ്യശ്രേണിയിലുള്ളവരുടെ കർമ്മമാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ യജ്ഞശിഷ്ടമായ സുകൃതം അനുഭവിച്ചു തുടങ്ങുന്ന പുണ്യപുരുഷന്മാർ പാപമെല്ലാം കഴുകിക്കളഞ്ഞ് ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിന്റെ വിത്തുകൾ ഉള്ളിൽ വിതയ്ക്കുന്നു. ഭക്തിയുടെ ജലസേചനത്തിലൂടെ അതിന്റെ സംരക്ഷണവും പരിപോഷണവും ചെയ്താൽ ഈ കൃഷിയിൽ വിളയുന്ന അന്നമാകുന്നു (ബഹ്മം) അതായത് വേദശാസ്ത്രങ്ങളിൽ അന്നത്തിന് ബ്രഹ്മം പരമാത്മാവ് എന്നെല്ലാം അർത്ഥമാകുന്നു. രാ. ച. മാ. 4-14-8. അവിടെ നടത്തുന്ന ആ അന്നമാണ് സാധകന്മാർ ഭുജിക്കുന്നത്. ഭജന ചിന്തനങ്ങളുടെ പൂർത്തികാലത്തിൽ ആത്മാവ് പൂർണ്ണതൃപ്തനായിത്തീരുന്നു. പുനർജ്നമം പിന്നെ ഉണ്ടാവില്ല. പരമാത്മാവാകുന്ന അന്നത്തിനുള്ള വിത്തു വിതയ്ക്കലാണ് കൃഷിയുടെ തുടക്കം.

ശൂദ്രന്മാരുടെ സ്വഭാവജന്യമായ കർമ്മം ഉന്നത നിലയിലുള്ളവരുടെ പാദസേവയത്രേ. ശൂദ്രൻ എന്നതിന് നീചനെന്നല്ല. അല്പജ്ഞനെന്നാണർത്ഥം. താഴെ ശ്രേണിയിൽ നില്ക്കുന്ന സാധകനാണയാൾ. പരിചരണത്തിലൂടെ അയാൾ സാധന തുടങ്ങട്ടെ. സേവനത്തിലൂടെ ഉള്ളിൽ ഊറിക്കൂടുന്ന സംസ്കാരത്തിന്റെ ബലംകൊണ്ട് അയാൾ പുരോഗമിച്ച് ക്രമേണ വൈശ്യനായും ക്ഷത്രിയനായും ബ്രാഹ്മണനായും പരിണാമം പ്രാപിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ വർണ്ണങ്ങളിൽ നിന്നും ഉയർന്ന്

ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയുടെ ആനന്ദമനുഭവിക്കുന്നു. സ്വഭാവ പരിവർത്തനം വർണ്ണ പരിവർത്തനത്തിനു കാരണമായിത്തീരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ ഈ വർണ്ണങ്ങൾ അത്യുത്തമം, ഉത്തമം, മധ്യമം, അധമം എന്നീ അവസ്ഥകളാണ്. കർമ്മപഥത്തിലൂടെ മുന്നോട്ടു പോകുന്നവർ ചവിട്ടിക്കയറേണ്ട നാലു പടികളാണിവ. കർമ്മം എന്നാൽ ശാസ്ത്രവിഹിതമായ നിയത കർമ്മം എന്ന ഒന്നു മാത്രം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ പരമസിദ്ധിയിലെത്താനുള്ള ഉത്തമമായ ഏകവഴി ഇതാകുന്നു.

സ്വേ സ്വേ കർമ്മണ്യഭിരതഃ സംസിദ്ധിം ലഭതേ നരഃ
സ്വകർമ്മനിരതഃ സിദ്ധിം യഥാ വിന്ദതി തച്ഛൃണു -45

സ്വന്തം സ്വഭാവജന്യമായ യോഗ്യതയനുസരിച്ച് കർമ്മത്തിൽ മുഴുകുന്ന മനുഷ്യർ ഭഗവൽപ്രാപ്തിയാകുന്ന പരമ സിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. സ്വകർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ച് സിദ്ധിനേടാൻ നേരത്തേ തന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനെ ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശാസ്ത്രവിധി അനുസരിച്ചുള്ള യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത് എപ്രകാരം പരമസിദ്ധി നേടണമെന്ന് ഇനി കേൾക്കുക.

യതഃ പ്രവൃത്തിർഭൂതാനാം യേന സർവമിദം തതം
സ്വകർമണാ തമഭ്യർച്ച്യ സിദ്ധിം വിന്ദതി മാനവ ഃ -46

സകല ഭൂതങ്ങളുടേയും ഉല്പത്തിസ്ഥാനവും സർവ്വ വ്യാപിയുമായ പരമേശ്വരനെ സ്വന്തം സ്വഭാവമനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മത്തിലൂടെ അർച്ചന നടത്തുന്ന സാധകൻ പരമസിദ്ധി നേടുന്നു. അതുകൊണ്ട് പരമാത്മാവിനെ ഭാവന ചെയ്ത് പരമാത്മ വിഷയകമായ അനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ക്രമാനുസൃതമായി നടത്തണം. ഒരു തുടക്കക്കാരനായ വിദ്യാർത്ഥി ആദ്യം തന്നെ ഉയർന്ന ക്ലാസിൽ ചെന്നു പഠിക്കാനിരുന്നാൽ ഉയർന്ന ക്ലാസിലെ പാഠങ്ങളും മനസിലാവുകയില്ല. താഴത്തെ ക്ലാസിലെ പാഠങ്ങളും അറിയാൻ കഴിയില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ആധ്യാത്മിക സാധനകൾ പടിപടിയായി ചെയ്യണമെന്നു പറയുന്നത്. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ തന്നെ ആറാം ശ്ലോകം നോക്കുക. നിങ്ങൾ അല്പജ്ഞനാണെന്നു കരുതി വിഷമിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല. തുടക്കം മുതൽ സാധന ചെയ്ത് അനുക്രമം പുരോഗമിച്ചാൽ ഒടുവിൽ ലക്ഷ്യത്തിലെത്താം. പരമാത്മ

സമർപ്പണം ഇവിടെ വളരെ ആവശ്യമാണ്.

ശ്രേയാൻ സ്വധർമ്മോ വിഗുണഃ പരധർമാത്സ്വനുഷ്ഠിതാത്
സ്വഭാവനിയതം കർമ്മ കുർവൻനാപ്നോതി കിൽബിഷം-47

സ്വധർമ്മം ഗുണമേന്മ കുറഞ്ഞതായാൽ കൂടി അത് നല്ലവണ്ണം അനുഷ്ഠിച്ചാൽ പരധർമ്മത്തെക്കാൾ മെച്ചപ്പെട്ടതാണ്. പരമമംഗളദായകവുമാണ്. തന്റെ സ്വഭാവമനുസരിച്ചുള്ള നിർധാരിത കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന മനുഷ്യൻ പാപം അനുഭവിക്കേണ്ടി വരുകയില്ല. പുനർജന്മദുരിതത്തിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്രാപിക്കാനും സാധ്യമാവും. 'മഹാന്മാർ ധ്യാനത്തിൽ മുഴുകിക്കഴിയുന്നു. നമുക്കു അവരെ സേവിച്ചു കഴിയേണ്ടതായി വരുന്നു. എന്ന് സാധാരണക്കാർ ചിന്തിക്കയും മഹാന്മാരെ അന്ധമായി അനുകരിക്കയും ചെയ്യുന്നത് നല്ല ഏർപ്പാടല്ല. അനുകരിക്കുന്നതു കൊണ്ടോ അസൂയപ്പെടുന്നതുകൊണ്ടോ ഒന്നും നേടാനാവില്ല. തന്റെ സ്വഭാവത്തിനും കഴിവിനും അനുസരണമായ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്താലേ കാര്യ സിദ്ധി ലഭിക്കൂ.

സഹജം കർമ്മ കൗന്തേയ സദോഷമപി ന ത്യജേത്
സർവാരംഭാ ഹി ദോഷേണ ധൂമേനാഗ്നിരിവാവൃതാഃ -48

കുന്തീ പുത്രാ ! ദോഷങ്ങളുണ്ടെങ്കിൽപോലും സ്വഭാവ ജന്യമായ സഹജകർമ്മങ്ങളെ ത്യജിക്കരുത്, എന്തെന്നാൽ അഗ്നിയിൽ പുകയെന്നപോലെ സകല കർമ്മങ്ങളും ഏതെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള ദോഷങ്ങളോടു കൂടിയവയാണ്. ബ്രാഹ്മണർ ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ പോലും ദോഷമുണ്ടാവും. ഈശ്വര സാക്ഷാത്കാരം കിട്ടുവോളം കർമ്മങ്ങൾ ദോഷയുക്തമാവാതെയിരിക്കയില്ല. ബ്രാഹ്മണ ശ്രേണിയിൽ പെട്ടവർക്കു പോലും ദോഷങ്ങളിൽ നിന്ന് പൂർണ്ണവിരാമമുണ്ടാവുന്നത് ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ മാത്രമാണ്. കർമ്മങ്ങൾക്കു വിരാമമുണ്ടാവുന്ന ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി ഉണ്ടായവരുടെ ലക്ഷണം എന്താണ്?

അസക്തബുദ്ധിഃ സർവ്വത്ര ജിതാത്മാ വിഗതസ്പൃഹഃ
നൈഷ്കർമ്യസിദ്ധിം പരമാം സംന്യാസേനാധിഗച്ഛതി -49

ആസക്തിയില്ലാത്ത ബുദ്ധിയോടുകൂടി ആഗ്രഹങ്ങളൊന്നും ഇല്ലാതെ അന്തഃകരണത്തെ കീഴടക്കിക്കഴിയുന്ന പുരുഷൻ എല്ലാം ത്യജിച്ച അവസ്ഥയിലെത്തി നൈഷ്കർമ്യ സിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഇവിടെ സന്യാസവും നൈഷ്കർമ്യ സിദ്ധിയും പര്യായ പദങ്ങളാണ്. രണ്ടിനും ഒരേ അർത്ഥം തന്നെ. നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗി ചെന്നെത്തുന്ന ലക്ഷ്യത്തിൽ തന്നെ സാംഖ്യയോഗിയും ചെന്നെത്തുന്നു. രണ്ടു കൂട്ടരുടേയും നേട്ടം തുല്യമാണ്. പരമനൈഷ്കർമ്യ സിദ്ധിയിലെത്തിയ ആൾക്ക് ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി ഉണ്ടാകുന്നു എന്നു പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ല. ഈ വസ്തുത ഇങ്ങനെ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

സിദ്ധിം പ്രാപ്തോ യഥാ ബ്രഹ്മ തഥാപ്നോതി നിബോധ മേ
സമാസേനൈവ കൗന്തേയ ! നിഷ്ഠാജ്ഞാനസ്യ യാ പരാ–50

കുന്തീപുത്രാ ! ജ്ഞാനനിഷ്ഠയുടെ പരമകാഷ്ഠയായ പരമപദത്തിലെത്തിയ ആൾ ബ്രഹ്മത്തെ എങ്ങനെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്ന് ഞാൻ ചുരുക്കിപ്പറയാം. അടുത്ത ശ്ലോകത്തിൽ അക്കാര്യം വിവരിക്കുന്നു.

ബുദ്ധ്യാ വിശുദ്ധയാ യുക്തോ ധൃത്യാത്മാനം നിയമ്യ ച
ശബ്ദാദീൻ വിഷയാംസ്ത്യക്ത്വാ രാഗദ്വേഷൗ വ്യുദസ്യ ച–51

വിവിക്തസേവീ ലഘ്വാശീ യത്വാക്കായ മാനസഃ
ധ്യാനയോഗപരോ നിത്യം വൈരാഗ്യം സമുപാശ്രിതഃ –52

അഹങ്കാരം ബലം ദർപ്പം കാമം ക്രോധം പരിഗ്രഹം
വിമുച്യ നിർമമഃ ശാന്തോ ബ്രഹ്മഭൂയായ കല്പതേ –53

അർജ്ജുനാ ! അത്യന്തം ശുദ്ധമായ ബുദ്ധിയോടുകൂടി ഏകാന്തവും ശുഭകരവുമായ ദേശത്തുവസിച്ച്, സാധനകൾ അനുഷ്ഠിക്കാൻ ആവശ്യമായ ആഹാരം മാത്രം കഴിച്ച്, മനോവാക്ക് കായങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ച്, ദൃഢമായ വൈരാഗ്യത്തോടെ നിരന്തരം ധ്യാനയോഗം ശീലിച്ച്, ധാരണായുക്തനായി അന്തഃകരണത്തെ അടക്കി, ശബ്ദാദിവിഷയങ്ങളിൽ മുഴുകാതെ രാഗദ്വേഷ രഹിതനായി ഡംബ്, അഹങ്കാരം, ബലം, കാമം, ക്രോധം, ബാഹ്യ വസ്തുക്കളിലുളള താല്പര്യം, മിഥ്യാ സങ്കല്പം എന്നിവയെ

ഉപേക്ഷിച്ച് മമതാ രഹിതനായി ശാന്തചിത്തനായി കഴിയുന്ന പുരുഷൻ ബ്രഹ്മവുമായി ഐക്യം പ്രാപിക്കാൻ തികച്ചും അർഹനായിത്തീരുന്നു.

ബ്രഹ്മഭൂതഃ പ്രസന്നാത്മാ ന ശോചതി ന കാങ്ക്ഷതി
സമഃ സർവേഷു ഭൂതേഷു മദ്ഭക്തിം ലഭതേ പരാം –54

ബ്രഹ്മവുമായി ഐക്യം പ്രാപിക്കാൻ യോഗ്യത നേടിയ പ്രസന്നചിത്തനായ പുരുഷൻ ഒന്നിനു വേണ്ടിയും ദുഃഖിക്കയില്ല. ആകാംക്ഷഭരിതനാവുകയില്ല. എല്ലാ ഭൂതങ്ങളിലും സമഭാവന പുലർത്തി എന്നിൽ പരമമായ ഭക്തിയോടെ കഴിയുകയും ചെയ്യുന്നു. ഭക്തിപരമോച്ഛസ്ഥിതിയിലെത്തിയ ഈ അവസരത്തിലാണ് സാധകന് ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശനം ലഭിക്കുന്നത്.

ഭക്ത്യാ മാമഭിജാനാതി യാവാൻ യശ്ചാസ്മി തത്ത്വതഃ
തതോ മാം തത്ത്വതോ ജ്ഞാത്വാ വിശതേ തദനന്തരം –55

പരമഭക്തിയിലൂടെ ആ സാധകൻ എന്റെ തത്ത്വം ശരിക്കും മനസിലാക്കുന്നു. എന്താണാ തത്ത്വം? ഞാൻ ആര്? എന്താണെന്റെ മഹത്ത്വം ? ഞാൻ ജരാനരരഹിതനും അമരനും ശാശ്വതനും അലൗകിക ഗുണവാനുമാണെന്ന തത്ത്വം അറിഞ്ഞ് സാധകൻ എന്നിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. പ്രാപ്തികാലത്തിൽ ഭഗവാൻ ദർശനം തരുന്നു. അതിനുശേഷം ഭക്തൻ തന്റെ സ്വരൂപം ഈശ്വരന്റെ ഗുണങ്ങളോടും ധർമ്മങ്ങളോടും കൂടിയതാണെന്നറിയുകയും ചെയ്യുന്നു.

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ യോഗേശ്വരൻ പറയുന്നു. ആത്മാവ് മാത്രമാണ് സത്യവും സനാതനവും അവ്യക്തവും അമൃത സ്വരൂപവും. എന്നാൽ ഈ വിഭൂതികളോടു കൂടിയ ആത്മാവിനെ തത്ത്വദർശികൾ മാത്രമേ കണ്ടിട്ടുള്ളു. തത്ത്വത്തെ അറിയുന്നവരാണു തത്ത്വദർശികൾ. ചിലർ തത്ത്വങ്ങൾ അഞ്ചാണെന്നും മറ്റു ചിലർ ഇരുപത്തഞ്ചാണെന്നും പറയുന്നു. എന്നാൽ ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. പരമാത്മാവ് എന്ന ഒന്നു മാത്രമാണു തത്ത്വം. പരമാത്മാവിനെ അറിയുന്നവരാണു തത്ത്വദർശികൾ. ആ തത്ത്വം അറിയാൻ ഭജനവും ചിന്തനവും കൂടിയേ തീരൂ.

ഇക്കഴിഞ്ഞ 49 മുതൽ 55 ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ കർമ്മം സന്യാസമാർഗ്ഗത്തിലും അനുപേക്ഷണീയമാണെന്നു വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. വിവേകം, വൈരാഗ്യം, ധ്യാനം, ചിന്തനം തുടങ്ങിയ സാധനക്രമങ്ങളാൽ പരിപക്വസ്ഥിതിയിലെത്തിയ സാധകൻ, ബ്രഹ്മത്തെ അറിയാൻ യോഗ്യനായിതീരുന്നു. ഈ അവസ്ഥയെ പരാഭക്തി (പരമായ ഭക്തി) എന്നും പറയും. ബ്രഹ്മം, തത്ത്വം, ഈശ്വരൻ, ആത്മാവ്, പരമാത്മാവ് എന്നിവ പര്യായങ്ങളാണ്. സമർപ്പണ മനോഭാവത്തോടെ നിയതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുക എന്നത് നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗി ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഏവർക്കും ആവശ്യമാണ്.

സർവകർമ്മാണ്യപി സദാ കുർവ്വാണോ മദ്വ്യപാശ്രയഃ
മത്പ്രസാദാദവാപ്നോതി ശാശ്വതം പദമവ്യയം -56

എന്നെ മാത്രം ആശ്രയിച്ച് ഒട്ടും തെറ്റുപറ്റാതെ നിയത കർമ്മങ്ങൾ പൂർണ്ണതോതിൽ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന പുരുഷൻ എന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ ശാശ്വതവും അനശ്വരവുമായ പരമപദം പ്രാപിക്കുന്നു. സദ്ഗുരുവിന്റെ ആശീർവാദത്തിന് സമർപ്പണ മനോഭാവം അനുപേക്ഷണീയമത്രേ.

ചേതസാ സർവ കർമ്മാണി മയി സംന്യസ്യ മത്പരഃ
ബുദ്ധിയോഗമുപാശ്രിത്യ മച്ചിത്തഃ സതതം ഭവ -57

അതിനാൽ അർജ്ജുനാ ! നീ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളെല്ലാം പൂർണ്ണമായും എന്നിൽ അർപ്പിച്ച് എന്നെ ആശ്രയിച്ച് ബുദ്ധിയോഗത്തിലൂടെ എന്നെ നിരന്തരം ചിന്തിക്കുക. ദുഃഖം ഇല്ലാതാക്കുകയും പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശിക്കയും ചെയ്യുന്ന കർമ്മപദ്ധതിയാണു യോഗം. ഇന്ദ്രിയാതികളുടേയും മനസിന്റെയും സംയമം; പ്രാണായാമം, ധ്യാനം എന്നിവ അതിന്റെ ഭാഗങ്ങളാണ്. അതിന്റെ പരിണാമം സനാതന ബ്രഹ്മത്തിലേക്കുളള പ്രവേശനമത്രേ.

മച്ചിത്തഃ സർവ്വദുർഗ്ഗാണി മത്പ്രസാദാത്തരിഷ്യസി
അഥ ചേത്ത്വമഹംകാരാത് നശ്രോഷ്യസി വിനങ്ക്ഷ്യസി-58

ഇപ്രകാരം എന്നിൽ മനസ്സുറപ്പിച്ചാൽ എന്റെ കൃപ കൊണ്ട് മനസ്സിന്റേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും കോട്ടകൾ തരണം ചെയ്യാം.

'ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ശരീരത്തിലെ വാതിലുകളാണ്. വിഷയങ്ങൾ കൊടുങ്കാറ്റുപോലെ വാതിൽ തട്ടിത്തുറന്ന് അകത്തേക്കു വരുന്നതു തടയാൻ ഈശ്വരൻ എപ്പോഴും അവിടെ കാവൽ നിൽക്കുന്നു' എന്ന കവിവാക്യം ഓർമ്മിക്കുക. ഇവ ദുർജയമായ ദുർഗ്ഗങ്ങളാണ്. എന്റെ കൃപകൊണ്ട് നിനക്ക് ഈ പ്രതിബന്ധങ്ങളെ തരണം ചെയ്യാനാവും എന്നാൽ അഹങ്കാരം മൂലം എന്റെ വാക്കുകൾ കേൾക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ നാശമായിരിക്കും ഫലം. യാഥാർത്ഥ്യത്തിൽ നിന്നും വീണുപോകാനും ഇടയാകും.

യദഹംകാരമാശ്രിത്യ ന യോത്സ്യ ഇതി മന്യസേ
മിഥ്യൈഷ വ്യവസായസ്തേ പ്രകൃതിസ്ത്വാം നിയോക്ഷ്യതി-59

'ഞാനെന്ന ഭാവം' മൂലം യുദ്ധം ചെയ്യുകയില്ലെന്നു നീ തീരുമാനിക്കുകയാണെങ്കിൽ ആ തീരുമാനം നടക്കാൻ പോകുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ നിന്റെ ക്ഷത്രിയ സ്വഭാവം ബലാൽ യുദ്ധത്തിലേക്കു നയിക്കുക തന്നെ ചെയ്യും.

സ്വഭാവജേന കൗന്തേയ ! നിബദ്ധഃ സ്വേന കർമ്മണാ
കർത്തും നേച്ഛസി യന്മോഹാത്കരിഷ്യസ്യവശോƒപിതത്-60

കുന്തീപുത്രാ! മോഹവിവശനായ നീ ഏതൊരു കർമ്മത്തെ ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ലയോ ആ കർമ്മത്തെ നിന്റെ സ്വഭാവജന്യമായ കർമ്മബന്ധത്തിനാൽ അവശനായി നീ ചെയ്യേണ്ടി വരും. നിന്നിൽ രൂഢമൂലമായിരിക്കുന്ന ക്ഷത്രിയശ്രേണിയുടെ സ്വഭാവം പ്രകൃതിയുടെ സംഘർഷത്തിൽ നിന്ന് ഒളിച്ചോടാൻ നിന്നെ അനുവദിക്കയില്ല. ഈശ്വരന്റെ സ്ഥാനത്തെപ്പറ്റിയാണ് ഇനി ചർച്ച ചെയ്യുന്നത്.

ഈശ്വരഃ സർവ്വഭൂതാനാം ഹൃദ്ദേശേർജ്ജുന ! തിഷ്ഠതി
ഭ്രാമയൻ സർവ്വഭൂതാനി യന്ത്രാരൂഢാനി മായയാ -61

അർജ്ജുനാ ! ഈശ്വരൻ സകല ജീവികളുടേയും ഉള്ളിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ഇത്ര അടുത്തിരുന്നിട്ടും ആളുകൾ അറിയാത്തതെന്തുകൊണ്ട്? മായാരൂപിയായ യന്ത്രത്തിൽ ആരോഹണം ചെയ്ത് ഭ്രമവശാൽ കറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന തിനാലാണ് അറിയാൻ സാധിക്കാത്തത്. ഈ യന്ത്രം നശ്വരമായ

ശരീരങ്ങളുടെ ഉള്ളിലിരുന്ന് അവയെ കറക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കയാണ്. അപ്പോൾ ആരെയാണു ശരണം പ്രാപിക്കുക?

തമേവ ശരണം ഗച്ഛ സർവ്വഭാവേന ഭാരത !
തത്പ്രസാദ് പരാം ശാന്തിം സ്ഥാനം പ്രാപ്സ്യസി ശാശ്വതം-62

അതിനാൽ ഹേ! ഭാരത ! ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആ ഈശ്വരനെ അനന്യഭക്തിയോടെ ശരണം പ്രാപിച്ചു കൊള്ളുക. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുഗ്രഹം കൊണ്ട് പരമശാന്തിയുടെ ഇരിപ്പിടമായ ശാശ്വത പരമധാമത്തിൽ ചെന്നെത്തും, അതുകൊണ്ട് ധ്യാനവും ഹൃദയത്തിൽ തന്നെ നടത്തുക, ഈശ്വരനെ അമ്പലത്തിലും പള്ളിയിലുമൊന്നും അന്വേഷിച്ചാൽ കിട്ടുകയില്ല. ഈശ്വരൻ സർവ്വവ്യാപിയാണെങ്കിലും അന്വേഷിക്കേണ്ടത് ഹൃദയത്തിൽ തന്നെയാണ്.

ഇതി തേജ് ഞാനമാഖ്യാതം ഗുഹ്യാദ് ഗുഹ്യതരം മയാ
വിമൃശ്യൈതദശേഷേണ യഥേച്ഛസി തഥാ കുരു -63

ഇങ്ങനെ അത്യന്തം ഗോപനീയമായ ഈ ജ്ഞാനം ഞാൻ നിനക്കു നൽകിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇതിനെപ്പറ്റി വിമർശന ബുദ്ധിയോടെ ചിന്തിച്ച് നീ ഇഷ്ടംപോലെ സമുചിതമായ തീരുമാനമെടുത്തു പ്രവർത്തിക്കുക. സത്യം ഇതാണ്. അന്വേഷിക്കേണ്ടത് ഇക്കാര്യമാണ്. എന്നാൽ ഹൃദയസ്ഥിതനായ ഈശ്വരനെ കാണപ്പെടുന്നില്ല. കാണാനുള്ള ഉപായം എന്താണ്?

സർവ്വഗുഹ്യതമം ഭൂയഃ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
ഇഷ്ടോസി മേ ദൃഢമിതി തതോ വക്ഷ്യാമി തേ ഹിതം-64

അർജ്ജുനാ ! എന്റെ അത്യന്തം ഗോപനീയമായ വാക്കുകൾ ഇനിയും കേൾക്കുക. സാധകന്മാർക്കു സദുപദേശം നൽകാൻ സദ്ഗുരു എപ്പോഴും ജാഗരൂകനാണ്. നീ എനിക്ക് ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടവനാണ്, അതുകൊണ്ടാണ് നിനക്ക് പരമഹിതകരമായ ഉപദേശം വീണ്ടും നൽകുന്നത്.

മന്മനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കുരു
മാമേവൈഷ്യസി സത്യം തേ പ്രതിജാനേ പ്രിയോസിമേ -65

അർജ്ജുനാ ! എന്നിൽ മനസ്സു വയ്ക്കുക. എന്റെ

ഭക്തനാവുക. എന്നെ ഉദ്ദേശിച്ചു യാഗം ചെയ്യുക. എന്നെ നമിക്കുക. ഇങ്ങനെ ഭക്തി വിശ്വാസങ്ങളോടെ ഉപാസിച്ചാൽ നീ എന്നെത്തന്നെ പ്രാപിക്കും എന്ന് ഞാൻ സത്യം ചെയ്തു പറയുന്നു. എന്തെന്നാൽ നീ എനിക്ക് ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടവനാണല്ലോ. കുറച്ചു മുമ്പു പറഞ്ഞു ഹൃദയ ദേശത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഈശ്വരനെ പൂജിക്കാൻ. ഇപ്പോൾ പറയുന്നു. മുന്നിൽ നില്ക്കുന്ന തന്നെ പൂജിക്കാൻ. വാസ്തവത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്താണുദ്ദേശിക്കുന്നത്. ഉള്ളിൽ ഉള്ള ഈശ്വരനെ പ്രാപിക്കുന്നത് സദ്ഗുരുവിലൂടെ വേണം എന്നാണു വിവക്ഷ. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പൂർണ്ണനായ യോഗേശ്വരനാണല്ലോ. ഇപ്പോൾ സമർപ്പണ വിധിയെപ്പറ്റി വിവരിക്കുന്നു.

സർവ്വധർമ്മാൻ പരിത്യജ്യ മാമേകം ശരണം വ്രജ
അഹം ത്വാ സർവ്വപാപേഭ്യോ മോക്ഷയിഷ്യാമി മാ ശുചഃ-66

എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് (ബ്രാഹ്മണ ശ്രേണിയിൽ പെട്ടതെന്നോ ശൂദ്രനെന്നോ ക്ഷത്രിയനെന്നോ വൈശ്യനെന്നോ ഒന്നും ചിന്തിക്കാതെ) എന്നെ മാത്രം ശരണം പ്രാപിക്കുക. ഞാൻ നിന്നെ എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നും മോചിപ്പിക്കാം. നീ ദുഃഖിക്കാതിരിക്കുക.

ബ്രാഹ്മണൻ, ക്ഷത്രിയർ തുടങ്ങിയ വർണ്ണങ്ങളെപ്പറ്റി പരിഗണിക്കാതെ - ഈ കർമ്മപഥത്തിൽ താൻ എവിടെയെത്തി എന്നു ചിന്തിക്കാതെ മറ്റാരെയും നോക്കാതെ അനന്യ ഭക്തിയോടെ പരമാത്മാവിനെ മാത്രം ശരണം പ്രാപിക്കുന്ന സാധകനെ ഉയർന്ന ശ്രേണിയിലേക്കു നയിച്ച് പാപനിവൃത്തി വരുത്തി മോക്ഷം കൊടുക്കേണ്ട ചുമതല ആത്മജ്ഞാനിയായ സദ്ഗുരു സ്വയം ഏറ്റെടുക്കുന്നു എന്നു താല്പര്യം.

ശാസ്ത്രം വാസ്തവത്തിൽ ശ്രദ്ധായുക്തരായ സാധകർക്കുള്ളതാണ്. അർജ്ജുനൻ അതിന്റെ പഠനത്തിന് ശരിയായ അധികാരിയാണ്.

ഇദം തേ നാതപസ്കായ നാഭക്തായ കദാചന
ന ചാശുശ്രൂഷവേ വാച്യം ന ച മാം യോഽഭ്യസൂയതി-67

അർജ്ജുനാ ! നിന്റെ ഹിതത്തിനായി ഉപദേശിച്ച ഈ ഗീത ഒരിക്കലും അറിയാതെ പോലും ഭക്തി ഇല്ലാത്തവർക്ക് പറഞ്ഞു

കൊടുത്തുകൂടാ. കേൾക്കാനിഷ്ടമില്ലാത്തവർക്കോ, നിന്ദിക്കുന്നവർക്കോ ഇതുപദേശിച്ചു കൂടാ. മഹാപുരുഷന്മാരെ സ്തുതിക്കുന്നവരോടൊപ്പം നിന്ദിക്കുന്നവരും കണ്ടെന്നു വരും. പിന്നെ ആർക്കാണിത് ഉപദേശിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടത്?

യ ഇമം പരമം ഗുഹ്യം മദ്ഭക്തേഷ്വഭിധാസ്യതി
ഭക്തിം മയി പരാംകൃത്വാ മാമേവൈഷ്യത്യസംശയഃ -68

ഈ പരമരഹസ്യമായ ഗീതാശാസ്ത്രം എന്നിൽ പരമമായ പ്രേമത്തോടെ എന്റെ ഭക്തന്മാർക്ക് ഉപദേശിച്ചുകൊടുക്കുന്നവർ നിശ്ചയമായും എന്നെ പ്രാപിക്കും. അതു കേൾക്കുന്നവരും അതനുസരിച്ച് സാധനകൾ ചെയ്ത് എന്നെത്തന്നെ പ്രാപിക്കും.

ന ച തസ്മാന്മനുഷ്യേഷു കശ്ചിന്മേ പ്രിയകൃത്തമ ഃ
ഭവിതാ ന ച മേ തസ്മാ ദന്യഃ പ്രിയതരോ ഭുവി -69

ഗീത ഉപദേശിക്കുന്നവരെക്കാൾ എനിക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവർ മനുഷ്യരിൽ മറ്റാരുമില്ല. അവരെക്കാൾ എനിക്ക് ഇഷ്ടപ്പെട്ടവർ ഇനി ഈ ലോകത്ത് ഉണ്ടാകാനും പോകുന്നില്ല. എന്റെ ഭക്തന്മാർക്ക് ഗീത ഉപദേശിക്കുന്ന പരമഭക്തന്മാരെ ഞാൻ ആ മംഗളകരമായ പരമപദത്തിന്റെ രാജമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ നയിക്കും.

അധ്യേഷ്യതേ ച യ ഇമം ധർമ്മ്യം സംവാദമാവയോ ഃ
ജ്ഞാനയജ്ഞേന തേനാഹ മിഷ്ടഃ സ്യാമിതി മേ മതിഃ -70

നമ്മുടെ ഈ ധർമ്മമയമായ സംഭാഷണം കേട്ടു മനനം ചെയ്യുന്നവരിലൂടെ ഞാൻ ജ്ഞാനയജ്ഞത്തിനാൽ പൂജിതനായിത്തീരും. ഈ ഗീതായജ്ഞത്തിന്റെ പരിണാമം ജ്ഞാനം - അതായത് ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരജന്യമായ അറിവാണ് എന്നു ഞാൻ ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുന്നു.

ശ്രദ്ധാവാനനസൂയശ്ച ശൃണുയാദപി യോ നരഃ
സോപി മുക്തഃ ശുഭാംല്ലോകാൻ പ്രാപ്നുയാത്
പുണ്യകർമണാം -71

ഇത് ഈർഷ്യാരഹിതരായി ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം കേൾക്കുന്നവരും പാപമുക്തരായി ഉത്തമകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവർക്കുളള ശ്രേഷ്ഠലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കും.

ഇക്കഴിഞ്ഞ 66 മുതൽ 71 വരെയുള്ള ആറു ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗീതയ്ക്ക് അധികാരികൾ ആരെല്ലാം എന്നു വിവരിക്കുകയായിരുന്നു. ഗീത ഉപദേശിക്കുന്നവരെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വളരെ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു. കർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിനു കഴിവില്ലാത്തവർ ഗീത കേട്ടാലും പരമപദത്തിന് അർഹരായിത്തീരുന്നു. അങ്ങനെ ഗീത ഉപദേശിക്കുന്നവർക്കും കേൾക്കുന്നവർക്കും അധ്യയനം ചെയ്യുന്നവർക്കും ലഭിക്കുന്ന സുകൃതത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ട് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനോട് മതിഭ്രമം മാറിയോ എന്നന്വേഷിക്കുന്നു.

കച്ചിദേതച്ഛ്രുതം പാർത്ഥ! ത്വയൈകാഗ്രേണ ചേതസാ
കച്ചിദജ്ഞാനസംമോഹഃ പ്രണഷ്ടസ്തേ ധനംജയ! -72

പാർത്ഥ ! നീ ഞാൻ പറഞ്ഞതെല്ലാം ഏകാഗ്ര ചിത്തത്തോടെ കേട്ടോ? അജ്ഞാനം മൂലമുണ്ടായ നിന്റെ മതിഭ്രമം മാറിയോ? ഇതിന് അർജ്ജുനൻ മറുപടി പറയുന്നു.

അർജ്ജുന ഉവാച -
നഷ്ടോ മോഹഃ സ്മൃതിർലബ്ധാ ത്വത്പ്രസാദാന്മയാച്യുത!
സ്ഥിതോസ്മി ഗതസന്ദേഹഃ കരിഷ്യേ വചനം തവ -73

അച്യുതാ ! അങ്ങയുടെ കാരുണ്യം കൊണ്ട് എന്റെ മതിഭ്രമം മാറി, സ്മരണ മണ്ഡലം തെളിഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ എന്റെ സംശയമെല്ലാം പരിഹരിക്കപ്പെട്ടു. ഇനി ഞാൻ അങ്ങയുടെ ഏതാജ്ഞയും അനുസരിച്ചുകൊള്ളാം.

സ്വജനങ്ങളെ വധിക്കുന്നത് ശരിയാണോ എന്നതായിരുന്നു അർജ്ജുനന്റെ സംശയം. യുദ്ധംകൊണ്ട് ശാശ്വതമായ കുലധർമ്മം നഷ്ടമാവും. വർണ്ണസങ്കരത്തിന് അതു കാരണമാവും. അറിഞ്ഞു കൊണ്ടു പാപം ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ? ബന്ധുക്കളെക്കൊന്നിട്ട് രാജ്യസുഖം അനുഭവിക്കുന്നതിനെക്കാൾ ശസ്ത്രരഹിതനായ തന്നെ അവർ കൊല്ലുന്നതു തന്നെയാണുത്തമം. ഇങ്ങനെ സംശയാലുവായിത്തീർന്ന അർജ്ജുനനെ കർമ്മത്തിലേക്കു നയിക്കുകയാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ചെയ്തത്. 2/7ൽ പരമശ്രേയസിനുള്ള മാർഗ്ഗമെന്തെന്ന് അർജ്ജുനൻ ചോദിച്ചു. 2/

54–ാം ശ്ലോകത്തിൽ സ്ഥിതപ്രജ്ഞനായ മഹാപുരുഷന്റെ ലക്ഷണമെന്തെന്നു ചോദിച്ചു. 3/1ൽ ജ്ഞാനയോഗം ശ്രേഷ്ഠമാണെങ്കിൽ ഭയങ്കരമായ കർമ്മയോഗത്തിലേക്കു തന്നെ നിയോഗിക്കുന്നതെന്തിനെന്നറിയാൻ അർജ്ജുനൻ ആഗ്രഹിച്ചു. അതേ അദ്ധ്യായം 3/36ൽ മനുഷ്യർ ആഗ്രഹിക്കാതിരുന്നിട്ടുകൂടി പാപം ചെയ്യുന്നതെന്തുകൊണ്ട് എന്നു ചോദിച്ചു. കല്പാരംഭത്തിൽ ഗീത വിവസ്വാന് (സൂര്യദേവന് ഉപദേശിച്ചു എന്നത് ഞാൻ എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കും, അങ്ങയുടെ ജന്മം ഈ കാലത്തിലല്ലെ ഉണ്ടായത് എന്ന സംശയം അർജ്ജുനൻ പ്രകടിപ്പിച്ചു 4/4ൽ അങ്ങ് ചിലപ്പോൾ സന്യാസത്തെ പ്രശംസിക്കുന്നു. മറ്റ ചിലപ്പോൾ നിഷ്കാമ കർമ്മത്തെയും ഇതിൽ ഏതാണ് കൂടുതൽ നല്ലത്? (5–1) മനസ്സിന്റെ ചഞ്ചലതയാൽ പ്രയത്നം ശിഥിലമായിപ്പോയ സാധകന്മാർക്ക് എന്തു ഗതിയാണുണ്ടാവുക? (6–37) എട്ടാമദ്ധ്യായം ഒന്നും രണ്ടും ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ അർജ്ജുനൻ ഏഴു ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചു. ഇങ്ങനെഃ– ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സ്വഭാവമെന്ത്? അധ്യാത്മം എന്ത്? അധിദൈവം എന്ത്? അധിഭൂതം എന്ത്? ശരീരത്തിലുളള അധിയജ്ഞൻ ആര്? കർമ്മം എന്ത്? അന്ത്യകാലത്ത് അങ്ങ് എങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു? പിന്നീട് 10/17–ൽ അർജ്ജുനൻ ചോദിച്ചത്. നിരന്തരചിന്തനം നടത്തുമ്പോൾ എന്തെന്തു ഭാവങ്ങളിലൂടെയാണ് ഈശ്വരസ്മരണം നടത്തേണ്ടത് എന്നാണ്? ശ്രീകൃഷ്ണൻ വർണ്ണിച്ച വിഭൂതികൾ നേരിട്ടു കാണണം എന്ന ആവശ്യം 11/4ൽ അർജ്ജുനൻ ഉന്നയിച്ചു. സഗുണോപാസനയോ നിർഗുണോപാസനയോ ശ്രേഷ്ഠം എന്ന സംശയം പരിഹരിക്കാൻ അർജ്ജുനൻ 12/1ൽ ആവശ്യപ്പെട്ടു. 14/21–ൽ ഗുണാതീതന്റെ ലക്ഷണമറിയാനാണദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചത്. അടുത്ത ചോദ്യം ശാസ്ത്രവിധി അനുസരിക്കാതെ യഞ്ജം നടത്തുന്നവരുടെ ഗതിയെന്ത് എന്നായിരുന്നു (17–1). 18/1–ൽ തുടക്കത്തിൽ, ത്യാഗത്തിന്റെയും സന്യാസത്തിന്റെയും ശരിയായ സ്വഭാവം അറിയാനാണ് അർജ്ജുനൻ ആഗ്രഹിച്ചത്.

മേൽ ചേർത്ത എല്ലാ ചോദ്യങ്ങൾക്കും സമുചിതമായ ഉത്തരം ലഭിച്ചതോടെ അർജ്ജുനൻ പരിപൂർണ്ണ തൃപ്തനായിത്തീർന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഏതാജ്ഞയും സ്വീകരിക്കാമെന്നുറപ്പു കൊടുത്തു. വാസ്തവത്തിൽ ഈ ചോദ്യങ്ങൾ സംശയാലുവായ മനുഷ്യൻ ഉളളിൽ നിരന്തരം ചോദിക്കുന്നവയത്രേ. ഇവയുടെ സമാധാനം

കിട്ടാതെ ഒരു സാധകനും ലക്ഷ്യത്തിലെത്താനാവില്ല. അതിനാൽ, സദ്ഗുരുവിന്റെ ഉപദേശമനുസരിച്ച് ശ്രേയോമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ നീങ്ങാനാഗ്രഹിക്കുന്ന ഏവരും ഗീതയിലെ തത്ത്വങ്ങൾ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ഉൾക്കൊണ്ടേ മതിയാവൂ. അർജ്ജുനന്റെ അവസാനത്തെ സംശയവും പരിഹൃതമായപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ കൃതകൃത്യതയോടെ നിശ്ശബ്ദനായിരുന്നു. അപ്പോൾ സംജയൻ ഇങ്ങനെ ധൃതരാഷ്ട്രരെ അറിയിച്ചു ഃ-

സഞ്ജയ ഉവാച -

ഇത്യഹം വാസുദേവസ്യ പാർത്ഥസ്യ ച മഹാത്മന ഃ
സംവാദമിമമശ്രൗഷ മദ്ഭൂതം രോമഹർഷണം -74

ഇപ്രകാരം ഞാൻ വാസുദേവനും മഹാത്മാവായ അർജ്ജുനനും തമ്മിൽ നടന്ന അദ്ഭുതകരവും രോമാഞ്ച കാരിയുമായ സംഭാഷണം കേട്ടു. അർജ്ജുനനെ മഹാത്മാവവെന്നു വിശേഷിപ്പിച്ചത് അദ്ദേഹം വില്ലാളിവീരൻ മാത്രമല്ല യോഗിയും സാധകനും കൂടി ആയതുകൊണ്ടാണ്. സഞ്ജയന് ആ സംവാദം കേൾക്കാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായതെങ്ങനെയെന്ന് താഴെ പറയുന്നു.

വ്യാസപ്രസാദാച്ഛ്രുതവാ നേതദ്ഗുഹ്യമഹം പരം
യോഗം യോഗേശ്വരാത് കൃഷ്ണാത് സാക്ഷാത്കഥയതഃ സ്വയം-75

വ്യാസമഹർഷിയുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ ലഭിച്ച ദിവ്യദൃഷ്ടി കൊണ്ട് ഞാൻ അത്യന്തം രഹസ്യമായ ഈ യോഗതത്ത്വങ്ങൾ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നാവിൽ നിന്നു നേരിട്ടു കേട്ടു. സഞ്ജയൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ യോഗേശ്വരനായി മാനിക്കുന്നു. സ്വയം യോഗിയാവുകയും മറ്റുള്ളവർക്ക് യോഗം പ്രദാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്ന ആളാണു യോഗേശ്വരൻ.

രാജൻ സംസ്മൃത്യസംസ്മൃത്യ സംവാദമിമമദ്ഭുതം
കേശവാർജ്ജുനയോഃ പുണ്യം ഹൃഷ്യാമി ച മുഹുർമുഹുഃ -76

ധൃതരാഷ്ട്ര മഹാരാജാവേ! കേശവാർജ്ജുനന്മാർ തമ്മിൽ നടന്ന മംഗളകരവും അദ്ഭുതജനകവുമായ സംവാദം ഓർമ്മിച്ചോർമ്മിച്ച് ഞാൻ വീണ്ടും വീണ്ടും ആനന്ദപരവശനായിത്തീരുന്നു. ഇനി ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ദിവ്യരൂപ

ദർശനം കൊണ്ടുണ്ടായ ആഹ്ളാദം അനുസ്മരിക്കുന്നു.

തച്ച സംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ രൂപമത്യദ്ഭുതം ഹരേ ഃ
വിസ്മയോ മേ മഹാൻ രാജൻ ഹൃഷ്യാമി ച പുനഃ പുനഃ-77

ഹേ രാജൻ ! ഹരിയുടെ അദ്ഭുതകരമായ രൂപം വീണ്ടും വീണ്ടും ഓർമ്മിച്ച് ഹൃദയം വിസ്മയഭരിതമായിരിക്കുന്നു. അതെന്നെ വീണ്ടും വീണ്ടും ഹർഷപുളകിതനാക്കുന്നു. പരമാത്മാവിന്റെ രൂപം എപ്പോഴും ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാണല്ലോ. ഹരി എന്നാൽ എല്ലാവരുടേയും ശുഭത്തേയും അശുഭത്തേയും അപഹരിക്കുന്നവൻ - എന്നിട്ട് കേവലാത്മാവായി ശേഷിക്കുന്നവൻ എന്നർത്ഥം. ഒടുവിൽ സഞ്ജയൻ സ്വന്തം നിഗമനത്തിലെത്തുന്നു.

യത്ര യോഗേശ്വരഃ കൃഷ്ണോ യത്ര പാർത്ഥോ ധനുർധരഃ
തത്ര ശ്രീർവിജയോ ഭൂതിർ ധ്രുവാ നീതിർമതിർമമ -78

രാജൻ ! യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണനും ധനുർധരനായ അർജ്ജുനനും ഉള്ളിടത്ത് ഐശ്വര്യവും പരിപൂർണ്ണ വിജയവും ഈശ്വരീയ വിഭൂതിയും ചഞ്ചലമായ ലോകത്തിൽ സ്ഥിരമായി നില്ക്കുന്ന നീതിയും ഉണ്ടായിരിക്കും എന്നാണ് ഉറച്ച അഭിപ്രായം. ഇവിടെ ധ്യാനമാണു ധനുസ്, ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ദാർഢ്യമാണ് ഗാണ്ഡീവം. സ്ഥിരതയോടു കൂടി ധ്യാനം നടത്തുന്ന മഹാത്മാവാണ് അർജ്ജുനൻ.

ഇന്ന് ധനുർധരനായ അർജ്ജുനൻ ഇല്ല. 'ഈ നീതിയും വിജയവും വിഭൂതിയും അർജ്ജുനന്റെ കാലത്തോളം നിലനിന്നു. ദ്വാപര യുഗത്തിൽ അവ അവസാനിച്ചു. എന്നിങ്ങനെ ചിന്തിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. എപ്പോഴും എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയവാസിയാണു താൻ എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. അർജ്ജുനൻ അനുരാഗത്തിന്റെ അഥവാ ഭക്തിയുടെ പ്രതീകമാണ്. അനുരാഗമെന്നാൽ പരമാത്മാവിന്റെ നേർക്കുള്ള സാധകന്റെ മനോഭാവമാണ്. ഉള്ളിൽ ഈ മനോഭാവമുള്ളിടത്തോളം കാലം വിജയവും ഐശ്വര്യവും അനുഭൂതിയും നീതിയുമെല്ലാം ലഭിക്കും. അപ്പോൾ ഹൃദ്ദേശത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണനും ശ്രീകൃഷ്ണവിഷയകമായ ഭക്തിയും ഉള്ളവർക്കെല്ലാം ഐശ്വര്യാദികൾ ഉണ്ടാകുമെന്നർത്ഥം.

നിഷ്കർഷം

ഗീതയിൽ ഒടുവിലത്തെ അദ്ധ്യായമാണ് ഇപ്പോൾ സമംഗളം സമാപ്തമായത്. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ആദ്യം തന്നെ ത്യാഗത്തിന്റെയും സന്യാസത്തിന്റെയും വ്യത്യാസമറിയാനാണ് അർജ്ജുനൻ ആഗ്രഹിച്ചത്. ഇക്കാര്യത്തിലുള്ള നാലു അഭിപ്രായങ്ങളെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണൻ ചർച്ച ചെയ്തു. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ യജ്ഞവും ദാനവും തപസും ഒരു കാരണവശാലും ഒരിക്കലും ത്യജിക്കാൻ പാടില്ല. ഇവ മനുഷ്യരെ പരിശുദ്ധമാക്കുന്നു. ഇവയക്കെതിരായിട്ടുള്ള വികാരങ്ങളെയാണു ത്യജിക്കേണ്ടത്. അതാണ് ശരിയായ ത്യാഗം -അഥവാ സാത്ത്വിക ത്യാഗം. ഫലേച്ഛയോടുകൂടിയ ത്യാഗം രാജസമാണ്. മോഹവശാൽ നിയതകർമ്മങ്ങൾ ത്യജിക്കുന്നത് താമസമായ ത്യാഗമാണ്. ത്യാഗത്തിന്റെ പരമോത്കൃഷ്ടമായ അവസ്ഥയാണു സന്യാസം. നിയതകർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നും ധ്യാനത്തിൽ നിന്നും ഉണ്ടാകുന്ന സുഖം സാത്ത്വികമായ സുഖമാണ്. ഇന്ദ്രിയ വിഷയഭോഗം രാജസമായ സുഖമായും നിദ്രാലസ്യപ്രമാദങ്ങളിലൂടെ ലഭിക്കുന്നത് താമസമായ സുഖമായും കരുതപ്പെടുന്നു.

ശാസ്ത്രത്തിന് അനുകൂലമോ പ്രതികൂലമോ ആയ കർമ്മങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നതിന് അഞ്ചു കാരണങ്ങൾ ഉണ്ട്. അധിഷ്ഠാനം, കർത്താ, കരണം, പ്രവർത്തനം, ദൈവം എന്നിങ്ങനെ. കർത്താവ് മനസാണെന്നു പറഞ്ഞ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ 'നീ നിമിത്തം മാത്രംഃ- എല്ലാംപ്രവർത്തിക്കുന്നതു ഞാൻ തന്നെ'. എന്ന് അർജ്ജുനനോടു പറഞ്ഞതിൽ വൈരുദ്ധ്യം ശങ്കിക്കുന്നവരുണ്ട്. അപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉദ്ദേശം എന്തായിരുന്നു? പറയാം.

പ്രകൃതിയും പുരുഷനും തമ്മിൽ ഒരാകർഷണമുണ്ട്. മായയിൽപ്പെട്ടു കഴിയുമ്പോൾ കർമ്മം ചെയ്യുന്നത് ചെയ്യുന്ന വ്യക്തി തന്നെ. എന്നാൽ അയാൾ എല്ലാം കർമ്മങ്ങളും സ്വയം ഏറ്റെടുക്കുന്നു. ഇവിടെ ഭഗവാൻ പ്രേരണ നൽകുന്നു. പൂർണ്ണജ്ഞാതാവായ മഹാപുരുഷനും അറിയാനുള്ള വിധികളും അറിയേണ്ട പരമാത്മാവും (ജ്ഞാതാവും ജ്ഞാനവും ജ്ഞേയവും) ഒന്നായിത്തീരുന്ന അവസ്ഥയാണിത്. അതിനാൽ അനുഭവ

സമ്പന്നനായ ഒരു മഹാപുരുഷനെ സദ്ഗുരുവായി സ്വീകരിച്ച് ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരം നേടാൻ സാധനകൾ അനുഷ്ഠിക്കയാണു വേണ്ടത്.

വർണ്ണവ്യവസ്ഥകളുടെ (അല്ലെങ്കിൽ ശ്രേണികളുടെ) പ്രശ്നങ്ങൾ നാലാം പ്രാവശ്യം ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം, മനോ നിയന്ത്രണം തുടങ്ങി ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള യോഗ്യതകൾ ഉള്ളവരാണ് ബ്രാഹ്മണ ശ്രേണിയിൽ പെടുന്നത്. ശൗര്യം, സാഹസികത്വം, യജമാനഭാവം, തന്റേടം എന്നിവ ക്ഷത്രിയ ശ്രേണിയിൽ പെട്ടവരുടെ ലക്ഷണമാണ്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കൽ, ആത്മീയ സമ്പത്തു വർദ്ധിപ്പിക്കൽ എന്നിവ വൈശ്യ ശ്രേണിയിൽ പെട്ടവരുടെ പെരുമാറ്റ രീതിയാണ്. പരിചരണമാണ് ശൂദ്ര ശ്രേണിയിലുള്ളവരുടെ നിയത കർമ്മം. ശൂദ്രപദത്തിന് അറിവു കുറഞ്ഞവൻ എന്നാണ് ശരിയായ അർത്ഥം. അല്പജ്ഞനായ സാധകൻ രണ്ടു മണിക്കൂർ ഇരുന്നാലും പത്തുമിനിട്ടുപോലും ഏകാഗ്രമായി ഈശ്വരഭജനം നടത്തുന്നുണ്ടാവില്ല. മനസ് അലഞ്ഞു നടന്നാൽ എങ്ങനെ ഏകാഗ്രത കിട്ടും? ഇങ്ങനെയുള്ള സാധകന് എങ്ങനെ ഈശ്വര സാമീപ്യം ലഭിക്കും? അതുകൊണ്ട് ഗുരുചരണം സേവിച്ച് പടിപടിയായി സാധനകളിൽ പ്രാവീണ്യം നേടി ഉയർന്ന ശ്രേണികളിലേക്ക് പിടിച്ചുകയറാം. സാധനകളിൽ പുരോഗമിക്കുന്നത് നാലു ശ്രേണികളിലൂടെയാണ്. നികൃഷ്ടം, മധ്യമം, ഉത്തമം, അത്യുത്തമം എന്നീ ശ്രേണികളുടെ മറ്റു പേരുകളാണ് ശൂദ്രൻ, വൈശ്യൻ, ക്ഷത്രിയൻ, ബ്രാഹ്മണൻ എന്നിവ. മനുഷ്യരെയല്ല ഗുണങ്ങളനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മങ്ങളെയാണ് നാലായി തിരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള യോഗ്യതകളെപ്പറ്റിയാണ് അടുത്തതായി പ്രതിപാദിക്കുന്നത്. വിവേക വൈരാഗ്യങ്ങൾ, ശമദമങ്ങൾ, ധാരാവാഹിയായ ചിന്തനം, ധ്യാന സാധനാ എന്നീ യോഗ്യതകൾ പരിപക്വമാവുകയും കാമക്രോധ മോഹാദികൾ ശാന്തമാവുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള അർഹത കിട്ടുന്നു. അപ്പോൾ ഭക്തിയുടെ പരമകാഷ്ഠയിലെത്തിയതായി കണക്കാക്കാം. അവ്യക്തവും

ശാശ്വതവും മാറാത്തതും അലൗകിക ഗുണങ്ങളോടു കൂടിയതുമായ പരബ്രഹ്മം തന്നെയാണു പരമ തത്ത്വം.

ലോകത്തിൽ സകല ചരാചരങ്ങളിലും ലയിച്ചിരിക്കുന്ന ഈശ്വരനെ മായാ യന്ത്രത്തിലേറി കറങ്ങിത്തിരിയുന്നവർക്ക് അറിയാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് ഹൃദയസ്ഥിതനായ ഈശ്വരനെ ശരണം പ്രാപിക്കയാണു വേണ്ടത്. 'എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളേയും അവഗണിച്ച് എന്നെ മാത്രം ചിന്തിക്കുക. എന്നാൽ എന്നെ പ്രാപിക്കാം' എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒടുവിൽ അർജ്ജുനനെ അറിയിക്കുന്നു. ഈ ജ്ഞാനം അധികാരികൾക്കു മാത്രമേ നൽകാവൂ. ഭക്തിയില്ലാത്തവർക്കും എന്നെ നിന്ദിക്കുന്നവർക്കും നാസ്തികന്മാർക്കും ഇതു നൽകരുതെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. അർജ്ജുനന്റെ പ്രതികരണം എന്തെന്നു യോഗേശ്വരൻ കൃഷ്ണൻ ചോദിച്ചതിന് ഇതായിരുന്നു ഉത്തരം. എന്റെ മതി ഭ്രമം മാറി. ബുദ്ധിക്ക് തെളിവു കിട്ടി. അങ്ങു പറഞ്ഞതെല്ലാം സത്യമാണ്. എല്ലാം ഞാനംഗീകരിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ ഏതാജ്ഞയും ഞാൻ ശിരസാവഹിച്ചുകൊള്ളാം.

കേശവാർജ്ജുനന്മാരുടെ സംവാദം തന്നെ ഹർഷപുളകിതനാക്കിയെന്ന് അവസാനഘട്ടത്തിൽ സഞ്ജയൻ സമ്മതിക്കുന്നു. യോഗേശ്വരനായ കൃഷ്ണനും ധനുർധരനായ അർജ്ജുനനും ഹൃദയത്തിലുള്ള ആളുകൾക്ക് ഐശ്വര്യവും വിജയവും ഭൂതിയും നീതിയും ഉണ്ടാകുമെന്ന് അദ്ദേഹം ഉറപ്പു പറയുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ സന്ന്യാസത്തിന്റെ സ്വരൂപം സ്പഷ്ടമാക്കി. അങ്ങനെ ഈ അദ്ധ്യായത്തിന് സന്ന്യാസയോഗം എന്ന പേരും കിട്ടി. സർവ്വസ്വവും ന്യസിക്കുക - ഈശ്വര പാദത്തിൽ സമർപ്പിക്കുക അതാണു സന്ന്യാസം. വെറുതേ കാവി ഉടുത്തതുകൊണ്ടായില്ല. ഏകാന്ത സേവനവും നിയത കർമ്മാനുഷ്ഠാനവും സർവ്വസ്വ സമർപ്പണവും നിരന്തര ചിന്തനവും അനുപേക്ഷണീയമാണ്. എന്നാൽ ഈശ്വര പ്രാപ്തിയോടെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും ക്ഷയിച്ച് കർമ്മബന്ധനങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തനാകുന്നു. അതാണു മോക്ഷം. അതായത് ഭൗതിക ജീവിതത്തിൽ നിന്നുള്ള മോചനം. സന്ന്യാസത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയാണത്.

ഓം തത് സത് ഇതി ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതാസു
ഉപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദേ
'സംന്യാസയോഗോ' നാമ ഷഷ്ഠദശോ അദ്ധ്യായ: || 18 ||

ഓം ബ്രഹ്മ സത്യം. ഇങ്ങനെ ഉപനിഷത്സാരസർവ്വസ്വവും ബ്രഹ്മവിദ്യാമയവും യോഗശാസ്ത്ര വിഷയകവും ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുന സംവാദ രൂപവുമായ ഭഗവദ് ഗീതയിൽ 'സന്യാസയോഗം' എന്ന പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായം തീർന്നു.

ഇതിശ്രീമത് പരമഹംസ പരമാനന്ദസ്യ ശിഷ്യ
സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദകൃതേ
ശ്രീമത് ഭഗവദ്ഗീതായാഃ യഥാർത്ഥഗീതാ ഭാഷ്യേ
'സംന്യാസയോഗോ' നാമ ഷഷ്ഠദശോ അദ്ധ്യായ: || 18 ||

ശ്രീമത്പരമഹംസ പരമാനന്ദജി മഹാരാജിന്റെ ശിഷ്യനായ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന ശ്രീമദ് ഭഗവദ്ഗീതാ ഭാഷ്യത്തിൽ 'സന്യാസയോഗം' എന്ന പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായം ഇവിടെ പൂർണ്ണമാകുന്നു.

ഹരി ഓം തത് സത്

ഉപസംഹാരം

വ്യാഖ്യാനങ്ങളിലൂടെ ആളുകൾ പുതിയ ആശയങ്ങൾ അന്വേഷിക്കുന്നു. എന്നാൽ സത്യം ഒന്നല്ലേ ഉള്ളു. അത് പഴയതോ പുതിയതോ ആകുന്നില്ല. പുതിയ പുതിയ വാർത്തകൾ പത്രങ്ങളിൽ കാണാം. അത് കൂട്ടിയും കുറച്ചും എഴുതുന്നതും ഉണ്ട്. എന്നാൽ സത്യം മാറ്റത്തിനു വിധേയമാവുന്നില്ല, രണ്ടാമതൊരു രൂപവും അതിനില്ല. സത്യദ്രഷ്ടാക്കളായ മഹാപുരുഷന്മാർ ഒരു സ്വരത്തിലേ സംസാരിക്കൂ. സത്യത്തിന്റെ സ്വരത്തിൽ, അത് സമൂഹമധ്യത്തിൽ വിളളലുണ്ടാക്കുകയില്ല. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആ ഏകസത്യം തന്നെയാണവതരിപ്പിക്കുന്നത്. പൗരാണികരായ മഹാത്മാക്കൾ അവതരിപ്പിച്ച അതേ സത്യം! തന്നെയാണ് ഭാവിയിലെ മഹാത്മക്കളും ആവർത്തിച്ചു പറയുവാൻ പോകുന്നത്.

മഹാപുരുഷന്മാരും അവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളും

മഹാപുരുഷന്മാർ ലോകത്തിൽ സത്യത്തിന്റെ പേരിൽ

പ്രചരിച്ചിരിക്കുന്ന - സത്യമാണെന്നു തോന്നിക്കുന്ന ദുരാചാരങ്ങൾക്കു ശമനമുണ്ടാക്കി നന്മയ്ക്കുളള മാർഗ്ഗം തെളിയിക്കുന്നു. നന്മയുടെ ഈ വഴി പണ്ടേ ഉള്ളതാണ്. എന്നാൽ അതിനു സമാന്തരമായി, അതുപോലെ തോന്നിക്കുന്ന പല തെറ്റായ വഴികളും പിന്നീടുണ്ടായി. അവയിൽ നിന്ന് നേരായ വഴി ഏതെന്നു കണ്ടുപിടിക്കാൻ വിഷമമുണ്ടാകുന്നു. എന്നാൽ മഹാപുരുഷന്മാർ സത്യസ്ഥിതി അറിയുന്നു. ആ സത്യത്തിലേക്ക് സമൂഹത്തെ നയിക്കാൻ ശ്രമിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ശ്രീരാമൻ, മഹാവീരൻ, ബുദ്ധൻ, യേശുക്രിസ്തു, മുഹമ്മദ് നബി എന്നീ മഹാത്മാക്കൾ ഈ പ്രവർത്തനമാണു നടത്തിയത്. കബീറും ഗുരുനാനാക്കും ആ ശ്രമം തുടർന്നു. ആദ്യമാദ്യം അവരുടെ ശ്രേഷ്ഠമായ ഉപദേശങ്ങൾ ആളുകൾ ജീവിത ത്തിൽ പകർത്താനൊരുങ്ങിയെങ്കിലും പില്ക്കാലത്ത് ഉപദേശങ്ങളെ വിഗണിച്ച് ജന്മസ്ഥലത്തെയും സമാധി സ്ഥലത്തെയും പൂജിക്കാനും വിഗ്രഹങ്ങൾ പ്രതിഷ്ഠിച്ച് ആരാധിക്കാനും തുടങ്ങി.

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അന്നത്തെ സമുദായത്തിൽ, സത്യത്തിന്റെ പേരിൽ പ്രചരിച്ചിരുന്ന ദുരാചാരങ്ങളെ ഖണ്ഡിക്കുകയും സമൂഹത്തെ - നന്മയുടെ മാർഗ്ഗത്തിലേക്കു നയിക്കുകയും ചെയ്തു. 2/16 ശ്ലോകത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു: അർജ്ജുനാ ! അസത്തായ വസ്തുവിന് അസ്തിത്വം ഇല്ല, സത്തിന് മൂന്നു കാലങ്ങളിലും അഭാവവും ഇല്ല. തത്ത്വ ദർശികൾ മുമ്പിനാലെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുളള കാര്യമാണിത്. പതിമ്മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ ക്ഷേത്ര ക്ഷേത്രജ്ഞന്മാരെപ്പറ്റി വർണ്ണിക്കുന്ന അവസരത്തിലും ഋഷിഭിർ ബഹുധാഗീതം (ശ്ലോകം 4) എന്നദ്ദേഹം എടുത്തു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഒടുവിലത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ ത്യാഗത്തിന്റെയും സന്യാസത്തിന്റേയും തത്ത്വം വിവരിച്ചപ്പോൾ നാലു മതങ്ങൾ (അഭിപ്രായങ്ങൾ) പ്രചാരത്തിലുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞിട്ട് യജ്ഞദാന തപസുകൾ ത്യജിക്കരുതെന്ന നാലാമത്തെ അഭിപ്രായത്തെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അംഗീകരിച്ചു.

സന്യാസം

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ കാലത്തു തന്നെ; അഗ്നിഹവനം ചെയ്യുകയോ ധ്യാനം ശീലിക്കയോ ചെയ്യാത്ത ഒരു കൂട്ടം ആളുകൾ

തങ്ങളും യോഗികളും സന്യാസിമാരുമാണെന്ന് അവകാശപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇക്കൂട്ടരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ ഖണ്ഡിച്ചു കൊണ്ട്; ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിലായാലും ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തിലായാലും കർമ്മം അനുപേക്ഷണീയമാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അസന്നിഗ്ധമായി അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. കർമ്മം ചെയ്ത് ചെയ്ത് 'സാധനകൾ' സൂക്ഷ്മ മായിത്തീരണം. ഒടുവിൽ എല്ലാ സങ്കല്പങ്ങളും ഇല്ലാതാകണം, ഇതാണു പൂർണ്ണ സന്യാസം. അത് ഒരിടത്താവളമല്ല, അന്ത്യമായ പരിപക്വാവസ്ഥയാണ്. ക്രിയകൾ ത്യജിക്കുന്നതു കൊണ്ടോ അഗ്നിഹവനം നടത്താത്തതുകൊണ്ടോ ഒരാൾ സന്യാസിയോ യോഗിയോ ആകുന്നില്ല. കർമ്മം ഉപേക്ഷിച്ചതു മൂലം സന്യാസിയാവുകയില്ലെന്ന് രണ്ടും മൂന്നും അഞ്ചും ആറും പതിനെട്ടും അദ്ധ്യായങ്ങളിലൂടെ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ളതാണ്.

കർമ്മം

കർമ്മത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും ഈ ഭ്രമംസംഭവിച്ചു പോയിട്ടുണ്ട്. 2/39-ശ്ലോകത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറ ഞ്ഞു; അർജ്ജുനാ! ഇതുവരെ സാംഖ്യയോഗത്തെ ആധാരമാക്കിയുള്ള ബുദ്ധിയുടെ പ്രവർത്തനത്തെപ്പററിയാണു പറഞ്ഞത്. ഇനി നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തെ ആധാരമാക്കിയുള്ള ബുദ്ധിയുടെ പ്രവർത്തനത്തെപ്പററി കേൾക്കുക. ഇതിലൂടെ കർമ്മബന്ധനത്തെ ഛേദിക്കാം, ഇതിന്റെ ലഘുവായ ആചരണം മതി ജനന മരണരൂപമായ ഭയത്തിൽ നിന്ന് ഉദ്ധരിക്കപ്പെടാൻ. അവിവേകികളുടെ ബുദ്ധി അനേകം ശാഖകളോടു കൂടിയതാണ്, അവർ കർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ പല ക്രിയകൾ അഥവാ വിക്രിയകൾ ചെയ്തുകൂട്ടുന്നു. ശാസ്ത്രോക്തമായ നിയതവിധികൾ അനുസരിച്ചുള്ള കർമ്മം ചെയ്താലേ പരമപദം പ്രാപിക്കാനാവൂ. ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളിലൂടെ നീളുന്ന ശരീരയാത്രയ്ക്കു അന്ത്യം കുറിക്കുന്നത് കർമ്മമാണ്. ഒരൊററ ജന്മം കൊണ്ട് യാത്ര അവസാനിക്കണമെന്നില്ല.

യജ്ഞം

എന്താണു നിയതകർമ്മം? യജ്ഞാർത്ഥമുള്ള കർമ്മമാണത്. അങ്ങനെയല്ലാത്ത കർമ്മം ബന്ധനത്തിനേ ഇടയാക്കൂ.

നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ യജ്ഞപ്രക്രിയയെപ്പററി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. പ്രാണായാമം, ധ്യാനം, ചിന്തനം, ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം, മനഃസംയമനം എന്നിവ അതിന്റെ ഭാഗങ്ങളാണ്; ഭൗതികപദാർത്ഥങ്ങളുമായി ഈ യജ്ഞത്തിനു ബന്ധമില്ല. മനസിലും ഇന്ദ്രിയങ്ങളിലും നടക്കുന്ന ഒരു ആന്തരിക പ്രക്രിയയാണിത്, ഈ പ്രവർത്തനം പൂർണ്ണമാകുമ്പോൾ അനുഭവവേദ്യമാകുന്ന അമൃത തത്ത്വമാണ് ജ്ഞാനം. ആ ജ്ഞാനാമൃതപാനത്തിലൂടെ സനാതന ബ്രഹ്മത്തിലേക്കു കടക്കാം. പിന്നെ ചെയ്യാൻ ഒന്നും അവശേഷിക്കുന്നില്ല. അപ്പോൾ കർമ്മബന്ധത്തിൽനിന്നു വിടുതൽ നേടാം. നിർധാരിത കർമ്മവിധികളെ കാര്യരൂപത്തിലാക്കുന്നതാണു കർമ്മം. ശുദ്ധമായ അർത്ഥത്തിൽ ഈശ്വര ആരാധന തന്നെയാണത്.

നിയമിത കർമ്മത്തിന് അഥവാ യജ്ഞാർത്ഥ കർമ്മത്തിന് ഇതല്ലാതെ വേറെ മറ്റൊരു കർമ്മവും ഗീതയിൽ പരാമർശിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ആറാമദ്ധ്യായത്തിൽ 'കാര്യം കർമ്മ സമാചാര' എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. കർത്തവ്യ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നാണതിനർത്ഥം. പതിനാറാമദ്ധ്യായത്തിൽ കാമക്രോധലോഭങ്ങൾ ഉപേഷിച്ചാൽ മാത്രമേ കർത്തവ്യ കർമ്മങ്ങൾ ആരംഭിക്കയുള്ളു എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. വേദോപനിഷത്തുകളുടെ സാരസർവ്വസ്വമാണു ഗീത. പതിനേഴും പതിനെട്ടും അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ നിർധാരിതമായ കർമ്മം, നിയത കർമ്മം, കർ ത്തവ്യ കർമ്മം, പുണ്യ കർമ്മം എന്നു പല പേരുകളിലും ശാസ്ത്രവിഹിതമായ കർമ്മത്തെ വ്യവഹരി ക്കപ്പെടുന്നു ണ്ട്. മംഗളദായകമായ കർമ്മം ഇതു മാത്രമാണ്.

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉപദേശത്തെ ധിക്കരിച്ചുകൊണ്ട് ലോകജീവിതത്തിൽ ദൈനംദിനം ചെയ്യുന്ന ഏതു പ്രവൃത്തിയേയും ചിലർ കർമ്മമെന്നു കരുതുന്നു. കർമ്മം ത്യജിച്ചാലേ യോഗിയാവൂ എന്ന വിശ്വാസവും സ്വീകാര്യമല്ല; കർമ്മം ഒരു ഘട്ടത്തിലും ത്യജിക്കാൻ പാടില്ല, കർമ്മഫലത്തിലുള്ള കാമനയാണു ത്യജിക്കപ്പെടേണ്ടത്. അതാണു നിഷ്കാമകർമ്മം; അതുതന്നെ യജ്ഞവും. ഇതു ചെയ്യേണ്ടതു തന്നെയാണെന്നുള്ള മനോഭാവത്തോടുകൂടി ചെയ്യൂ. അതു കർത്തവ്യ യോഗ്യമാവും. ഏതു പ്രവൃത്തിയും ഈശ്വരനു

സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ചെയ്താൽ അതു സമർപ്പണയോഗമാവും. യജ്ഞത്തെ ബഹുശാഖമാക്കിത്തീർത്തവരുണ്ട്. ഭൂതയജ്ഞം, പിതൃയജ്ഞം, പഞ്ചയജ്ഞം, വിഷ്ണുവിനുവേണ്ടി ചെയ്യുന്ന യജ്ഞം ഇങ്ങനെ എത്രയെത്ര യജ്ഞങ്ങൾ ഇതിനെല്ലാം എത്രയെത്ര ക്രിയാകലാപങ്ങൾ യജ്ഞത്തെപ്പറ്റി ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആ നിലയ്ക്ക് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിനു വിരുദ്ധമായുള്ള യജ്ഞങ്ങളുടെ പുറകേ പോകുന്നതു ശരിയാണോ? ശ്രീകൃഷ്ണ വാകൃങ്ങൾ ചിലർ അവരുടെ അഭിപ്രായത്തിന് അനുസരണമായി വളച്ചൊടിക്കുന്നു; തെറ്റായി വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നു. ഗീത വളരെ ലളിതമായ സംസ്കൃത ഭാഷയിലാണ് എഴുത പ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. അന്വയാർത്ഥം അറിഞ്ഞു വായിച്ചുപോയാൽ മതി, എല്ലാം മനസ്സിലാവും. സംശയമുണ്ടാവുകയില്ല. ഉള്ള അർത്ഥം ഉള്ളതുപോലെ ലളിതമായ ഭാഷയിൽ അവതരിപ്പിക്കാനാണ് ഈ വ്യാഖ്യാതാവു ശ്രമിച്ചിട്ടുള്ളത്.

യുദ്ധം

യജ്ഞം, കർമ്മം, എന്നീ രണ്ടു പ്രശ്നത്തെപ്പറ്റിയും ശരിക്കു മനസ്സിലായാൽ യുദ്ധം, വർണ്ണവ്യവസ്ഥ, വർണ്ണ സങ്കരം, ജ്ഞാനയോഗം, കർമ്മയോഗം എന്നിങ്ങനെയുള്ള മറ്റു പ്രശ്നങ്ങളെപ്പറ്റി മാത്രമല്ല ഗീതയെ ആകെത്തന്നെയും ഭംഗിയായി സംക്ഷേപമായി മനസിലാക്കാൻ സാധിക്കും. അർജ്ജുനൻ യുദ്ധം ചെയ്യാനാഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. അമ്പും വില്ലും താഴെയിട്ട് രഥത്തിന്റെ പുറകിൽ ഇരുപ്പുറപ്പിക്കയല്ലേ അദ്ദേഹം ചെയ്തത്; എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ കർമ്മത്തിന്റെ മഹത്ത്വത്തിൽ വെളിച്ചം വീശുക മാത്രമല്ല, കർമ്മത്തിലേക്ക് അർജ്ജുനനെ കൈപിടിച്ചു കൊണ്ടു വരിക കൂടിച്ചെയ്തു. യുദ്ധം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടാവും, അതിൽ സംശയിക്കുന്നില്ല. ഗീതയിൽ പല ശ്ലോകങ്ങളിലും യുദ്ധം ചെയ്യാൻ അർജ്ജുനനോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ഒരു ശ്ലോകത്തിൽ പോലും വെട്ടുക, കൊല്ലുക തുടങ്ങിയ ബാഹ്യയുദ്ധ വ്യവഹാരങ്ങളെപ്പറ്റി പരാമർശമില്ല. (ദൃഷ്ടാന്തത്തിന് അദ്ധ്യായം 2, 3, 11, 15, 18 എന്നിവകളിൽ കാണാം.) യുദ്ധം ചെയ്യുക എന്ന ഉപദേശത്തിന് നിയത കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുക എന്നു മാത്രമാണ് ഇവിടെ അർത്ഥം. ഏകാന്തമായ ദേശത്തിരുന്ന് മനസ്സിനെ

വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നും പിൻതിരിപ്പിച്ച് ധ്യാനം ചെയ്യുകയാണ് നിയതകർമ്മം. കർമ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപം ഇതാണെങ്കിൽ - ഏകാന്തധ്യാനത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്ന ആൾ എങ്ങനെ യു ദ്ധം ചെയ്യും? ഗീതോക്തമായ പുണ്യലാഭം യുദ്ധം ചെയ്യുന്നവർക്കു മാത്രമാണെങ്കിൽ മറ്റുള്ളവർ ഗീത പഠിക്കേണ്ട കാര്യമില്ലല്ലോ. അർജ്ജുനൻ അഭിമുഖീകരിച്ചതു പോലെയുള്ള യുദ്ധരംഗമൊന്നും നിങ്ങളുടെ മുമ്പിലൊട്ടില്ല താനും. ഉള്ളിലുള്ള വികാര സംഘട്ടനമാണു യുദ്ധം. ഹൃദയത്തെ ആക്രമിക്കുന്ന കാമക്രോധാദി ശത്രുക്കളെ ധ്യാനകൊണ്ടും പ്രാണായാമനഃസംയമനാദികൾ കൊണ്ടും തോൽപ്പിച്ചോടിക്കുന്നതിനുള്ള യുദ്ധമാണു നിങ്ങൾ നടത്തേണ്ടത്. ബാഹ്യമായ യുദ്ധം കൊണ്ട് ശാന്തി നേടാനാവില്ല. ആത്മാവ് പരമപദം പ്രാപിക്കുമ്പോഴേ യഥാർത്ഥ ശാന്തി ലഭിക്കൂ. പിന്നെ അശാന്തിയുടെ കണിക പോലും ഉണ്ടാവുകയില്ല. പരമപദ ലാഭത്തിലൂടെ ശാശ്വതമായ ശാന്തി വേണമെങ്കിൽ നിയത കർമ്മമനുസരിച്ചുള്ള സാധനകൾ അനുഷ്ഠിക്കുക തന്നെ വേണം.

വർണ്ണം

കർമ്മത്തെ നാലായി വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. സാധനയുടെ ആദ്യത്തെപ്പടിയിൽ നിൽക്കുന്ന അല്പജ്ഞനാണു ശൂദ്രൻ, പരിചര്യസേവയിലൂടെ അയാൾ കർമ്മം തുടങ്ങുകയും തുടരുകയും വേണം. ക്രമേണ വൈശ്യർ, ക്ഷത്രിയൻ, ബ്രാഹ്മണൻ എന്നിവരുടെ ശ്രേണിയിലേക്ക് അയാൾ ഉയർന്നു ചെല്ലണം. ബ്രഹ്മത്തിൽ പ്രവേശനം കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ബ്രാഹ്മണനും അല്ലാതാകും. പ്രവൃത്തിക്കനുസരിച്ചാണ് ആളുകൾ ഓരോ വർണ്ണത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നത്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരിടത്തു പറഞ്ഞു അർജ്ജുനാ ! ശ്രദ്ധാമയനാണു പുരുഷൻ, ശ്രദ്ധയ്ക്കനുസരിച്ചു പ്രവൃത്തിയും പ്രവൃത്തിക്കനസരിച്ച് വർണ്ണവും ഉണ്ടാകുന്നു. കർമ്മംചെയ്യാനുള്ള കഴിവിന്റെ അളവുകോലാണു വർണ്ണം, എന്നാൽ ആളുകൾ നിയതകർമ്മങ്ങളെ അവഗണിച്ച് ജന്മനാ ഉള്ള ജാതിയാണു വർണ്ണമെന്നു കരുതി ഓരോ കൂട്ടർക്കും ഒരോ പാരമ്പര്യത്തൊഴിൽനൽകി. എന്നാൽ ഇത് സാമൂഹിക വ്യവസ്ഥ മാത്രമാണ്. കർമ്മത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ രൂപത്തെ ഇവർ മാറ്റി മറിച്ചുകളഞ്ഞു. കാലാന്തരത്തിൽ ജന്മത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ

ജാതി കണക്കാക്കാൻ തുടങ്ങി. നാലു വർണ്ണങ്ങൾ താൻ തന്നെയാണു സൃഷ്ടിച്ചതെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഭാരതത്തിനു വെളിയിൽ ഇത്തരം സൃഷ്ടി നടത്താത്തതെന്ത്? ഇൻഡ്യയിൽ മാത്രമാണല്ലോ ജാതിഅനുസരിച്ചുള്ള തരംതിരിവുകൾ. അപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ മനുഷ്യരെ മനഃപൂർവ്വം നാലായി തരംതിരിക്കയാണോ ചെയ്തത്? അല്ല; ഗുണങ്ങൾ അനുസരിച്ച് കർമ്മത്തെ വിഭജിച്ചു അത്രമാത്രം. 'ഗുണകർമ്മ വിഭാഗശഃ' എന്നതിന് ഇതാണർത്ഥം. മറ്റൊരിടത്ത് 'കർമ്മാണി പ്രവിഭക്താനി' എന്നും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കർമ്മത്തെ മനസ്സിലാക്കിയാൽ വർണ്ണത്തെപ്പറ്റിയും മനസ്സിലാവും, വർണ്ണത്തെ മനസ്സിലാക്കിയാൽ വർണ്ണസങ്കരത്തെപ്പറ്റിയും മനസ്സിലാവും.

വർണ്ണസങ്കരം

കർമ്മപഥത്തിൽ നിന്നു തെറ്റിമാറിപ്പോകുന്നതിനാണു വർണ്ണസങ്കരമെന്നു പറയുന്നത്. ആത്മാവിന്റെ ശുദ്ധ വർണ്ണമാണു പരമാത്മാവ്. പരമാത്മാവിൽ പ്രവേശിക്കാൻ അർഹത നേടിത്തരുന്ന കർമ്മത്തിൽ നിന്ന് വ്യതിചലിച്ച് പ്രകൃതി ഗുണങ്ങൾക്ക് അടിമയായിപ്പോകുന്നതാണു വർണ്ണസങ്കരം. കർമ്മം ചെയ്യാതെ ആർക്കും തന്റെ സ്വരൂപത്തിൽ കടക്കാനാവില്ലെന്ന്, ശ്രീകൃഷ്ണൻ നേരത്തേ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. സ്വരൂപത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ കർമ്മാനുഷ്ഠാനം ആവശ്യമില്ല. അനുഷ്ഠിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ദോഷവുമില്ല. മറ്റുള്ളവർക്കു മാതൃക കാട്ടാനും ലോകാനുഗ്രഹത്തിനും വേണ്ടി മഹാത്മാക്കൾ കർമ്മം ചെയ്യുന്നു. ഒരു കർമ്മവും ചെയ്യാതിരിന്നാൽ പിൻതലമുറക്കാരെ അത് വർണ്ണസങ്കരത്തിലേക്ക് നയിച്ചെന്നു വരാം. സ്ത്രീകൾ ദുഷിച്ചാൽ വർണ്ണസങ്കരമുണ്ടാകുമെന്ന് അർജ്ജുനൻ ആശങ്ക പ്രകടിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നത് മഹാപുരുഷന്മാർ കർമ്മം ചെയ്യാതിരുന്നാലാണ് വർണ്ണസങ്കരമുണ്ടാകുന്നത് എന്നാണ്. താഴത്തേ തട്ടിലുള്ളവർ മഹാപുരുഷന്മാരെ അനുകരിച്ച് കർമ്മം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ത്രിഗുണാത്മക പ്രകൃതിയുടെ സ്വാധീനത്തിൽ പെട്ടുപോകും. കർമ്മത്തിലൂടെ നിഷ്കാമ കർമ്മത്തിലേക്ക് കടന്ന് സാധന പരിപക്വമാവുമ്പോൾ എല്ലാവർക്കും ശുദ്ധവർണ്ണമായ പരമാത്മപദം ലഭിക്കും.

ജ്ഞാനയോഗവും കർമ്മയോഗവും

കർമ്മം ഒന്നേ ഉള്ളു., നിയത കർമ്മം അഥവാ (യഥാവിധി അനുഷ്ഠാനം). എന്നാൽ അതു പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നതിന് രണ്ടു കാഴ്ചപ്പാടുകൾ സ്വീകരിക്കാം. തന്റെ കഴിവിനെപ്പറ്റി നല്ല ബോധത്തോടുകൂടി ലാഭനഷ്ടങ്ങളെ മുൻകൂട്ടിക്കണ്ട് കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിന് 'ജ്ഞാനയോഗം' എന്നു പറയുന്നു. ഈ മാർഗ്ഗത്തിലെത്തിയ സാധകന് താൻ ഇപ്പോൾ ഏതു സ്ഥിതിയിലാണെന്നും "കുറേക്കാലത്തേ സാധനയ്ക്കുശേഷം പക്വതയിലെത്താമെന്നും അപ്പോൾ തന്റെ സ്വരൂപത്തെ പ്രാപിക്കാം. എന്നെല്ലാം ശരിക്കും അറിവുണ്ടായിരിക്കും. അടുത്തതായി നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തെ നിർവ്വചിക്കുന്നു. സമർപ്പണമനോഭാവത്തോടെ നേട്ടവും - കോട്ടവും നിർണ്ണയിക്കുന്ന, ചുമതല "പരമാത്മാവിനെ" ഏല്പിച്ച് നിഷ്കാമമായി കർമ്മം ചെയ്യുന്നതാണ് നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗം അഥവാ ഭക്തിയോഗം. ഈ രണ്ടു കാഴ്ചപ്പാടിന്റെയും പ്രേരകശക്തി 'സദ്ഗുരു' തന്നെ. ആദ്യത്തേതിൽ തന്റെ കഴിവിനേയും ലാഭനഷ്ടങ്ങളേയും സ്വയം മനസ്സിലാക്കി, കർമ്മം ചെയ്യുന്നു. രണ്ടാമത്തേതിൽ എല്ലാം പരമാത്മാവിൽ സർവാത്മന സമർപ്പിച്ച്, ഫലം ആശിക്കാതെ കർമ്മം ചെയ്യുന്നു. ഇത്രമാത്രമാണ് രണ്ടിനും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം, അതുകൊണ്ടാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടത്; അർജ്ജുനാ, സാംഖ്യയോഗത്തിലൂടെ നേടുന്ന പരമസത്യം, നിഷ്കാമ കർമ്മയോഗത്തിലൂടെയും നേടാം. രണ്ടിനേയും സമാനമായി കാണുന്നവനാണ് ശരിയായ ദ്രഷ്ടാവ്. രണ്ടിന്റേയും ക്രിയകൾ ഒരു തത്ത്വദർശിതന്നെയാണു പദേശിക്കുന്നത്. ക്രിയകൾ അഥവാ അനുഷ്ഠാനങ്ങളുംഒന്നു തന്നെ. കാമനകൾ രണ്ടു രീതിയിലും ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. പരിണാമം അഥവാ സദ്ഗതിയും ഒന്നു തന്നെ. കർമ്മം ചെയ്യുമ്പോഴുള്ള കാഴ്ചപ്പാടുമാത്രമാണു ഭിന്നം.

ഏകനായ പരമാത്മാവ്

നിയതകർമ്മം എന്നത് മനസിന്റെയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെയും ഉള്ളിൽ നടക്കുന്ന ആനന്ദമായ ക്രിയകളിൽ പരമാത്മാവിലേക്ക് നയിക്കാൻ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട പ്രവർത്തനമാണ്. ഇതാണ് കർമ്മത്തിന്റെ സ്വരൂപം എങ്കിൽ ദേവതകളെ വിഗ്രഹങ്ങളിലൂടെ പൂജിക്കുന്നതിനെ

എങ്ങനെ ന്യായീകരിക്കാനാവും? ഭാരതത്തിൽ 'ഹിന്ദുക്കൾ' എന്ന പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ജനസമൂഹം വിവിധ കാമനകളാൽ വിവശരായി മനോവിഭ്രാന്തിയിൽ മുഴുകിക്കഴിയുകയാണ്. (ഹിന്ദുക്കളുടെ അഥവാ സനാതന ധർമ്മികളുടെ പൂർവ്വികന്മാർ പരമസത്യത്തെ കണ്ടറിഞ്ഞ് ലോകം മുഴുവൻ വ്യാപിപ്പിച്ചവരാണ്. ഈ ധർമ്മത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നവർ ഇന്ന് ലോകത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലുമുണ്ട്. അവരെല്ലാം സനാതന ധർമ്മികളാണ്). ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഃ- 'ദേവത എന്നൊരു ശക്തി ലോകത്തെവിടെയുമില്ല. ദേവതയെ ഉപാസിക്കുന്നവരുടെ പൂജ സ്വീകരിക്കുന്നതും അവർക്ക് അനുഗ്രഹം പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതും ഞാൻ തന്നെയാണ്. എന്തെന്നാൽ ഞാൻ എവിടെയും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ അവരുടെ പൂജകൾ ശാസ്ത്ര സമ്മതിയില്ലാത്തവയാണ്. ആ പൂജകൾക്ക് കിട്ടുന്ന ഫലവും അസ്ഥിരമത്രേ. കാമനകളാൽ ജ്ഞാനത്തിനു വൈകല്യം ബാധിച്ച മൂഢബുദ്ധികളാണ് ദേവതകളെ പൂജിക്കുന്നത്. ദേവതാപൂജ നടത്തുന്ന സാത്ത്വിക പ്രകൃതികളും യക്ഷ-രാക്ഷസാദികളെ പൂജിക്കുന്ന രാജസപ്രകൃതികളും ഭൂത പ്രേതങ്ങളെ, പൂജിക്കുന്ന താമസപ്രകൃതികളും ശാസത്രവിധിക്കു വിരുദ്ധമായ അനുഷ്ഠാനങ്ങളാൽ അന്തർയാമിയായ പരമാത്മാവിനെതിരായ പ്രവർത്തനമാണു നടത്തുന്നത്. ആകയാൽ ഈശ്വരവിരോധികളായ അസുരന്മാരുടെ ഗണത്തിൽ അവരും ഉൾപ്പെട്ടു 'പോകുന്നു'. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഈശ്വരൻ സകലപ്രാണികളുടേയും ഹൃദ്ദേശത്തിലാണു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്'. അതിനാൽ പൂജ നടത്തേണ്ടതും അവിടെത്തന്നെ. ബാഹ്യമായ പൂജ നിഷ്ഫലമാണ്. എന്നിട്ടും ആളുകൾ അമ്പലവും പള്ളിയും പണിത് കല്ലും മരവും കൊണ്ട് ദേവന്മാരുടേയും ദേവിമാരുടേയും വിഗ്രഹങ്ങളുണ്ടാക്കി പൂജയും വഴിപാടും നടത്തുന്നു. കൂട്ടത്തിൽ, ശ്രീകൃഷ്ണന്റെയും വിഗ്രഹങ്ങളുണ്ടാക്കാൻ മറന്നിട്ടില്ല. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉപദേശങ്ങളെ ആദരിക്കയും മൂർത്തി പൂജയെ വിലക്കുകയും ചെയ്ത ശ്രീബുദ്ധന്റെ പ്രതിമകൾപോലും അവർ നിർമ്മിച്ചു വിളക്കു വച്ചു പൂജിക്കുന്നു. അതേ സമയം ഇങ്ങനെയാണു ബുദ്ധൻ ഉപദേശിച്ചിരുന്നത്. 'ആനന്ദാ,! (തഥാഗതൻ എന്നാൽ പ്രബുദ്ധതയുള്ളവൻ, അറിവു നൽകുന്നവൻ എന്നിങ്ങനെ അർത്ഥമാകുന്നു.) തഥാഗതന്റെ ഈ ഭൗതികശരീരത്തെ വൃഥാ പൂജിച്ചു നീ സമയം കളയരുത്.

ദേവാലയങ്ങളും തീർത്ഥസ്ഥലങ്ങളും വിഗ്രഹങ്ങളും മറ്റും പൂർവ്വവർത്തികളായ പുണ്യപുരുഷന്മാരുടെ സ്മരണ നിലനിർത്താൻ ഉപകരിച്ചേക്കാം. 'സീത ഒരു ബ്രാഹ്മണ കന്യകയായിരുന്നു. പിതാവിന്റെ പ്രേരണയാൽ പരമാത്മ പ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടി തപസു ചെയ്തെങ്കിലും അതു സഫലമാകാതെ പോയി. എന്നാൽ അടുത്ത ജന്മത്തിൽ പരമാത്മാവിനെത്തന്നെ പതിയായി ലഭിച്ചു. ആദിശക്തിയുടെ രൂപത്തിൽ സ്ഥിരപ്രതിഷ്ഠ നേടുകയും ചെയ്തു. മീര ശ്രീകൃഷ്ണ പരമാത്മാവിനെ ഏകാശ്രയമായി കരുതി. എല്ലാം വെടിഞ്ഞ് ഏറ്റവും വലിയ ശ്രീകൃഷ്ണ ഭക്തയായി ഒടുവിൽ പരമപദം പ്രാപിച്ചു. ആ പുണ്യവതിയുടെ പേരിലും സ്മാരക മന്ദിരങ്ങളുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അവ അവരുടെ മഹത്ത്വത്തിലേക്കും ദിവ്യത്വത്തിലേക്കും ആളുകളുടെ ശ്രദ്ധ തിരിക്കാൻ സഹായകമാകുമെങ്കിൽ അത്രത്തോളം നന്ന്. പൂവിട്ടു പൂജിച്ചതു കൊണ്ടു മാത്രം എല്ലാ കടമകളും നിറവേറ്റിക്കഴിഞ്ഞു എന്നു കരുതുന്നെങ്കിൽ അതു തെറ്റ്.

ഗുരുനാഥന്റെ ചിത്രം ചവറ്റു കുട്ടയിലെറിയുന്നത് ഞങ്ങൾക്കും ഇഷ്ടമുള്ള കാര്യമല്ല. കാരണം അദ്ദേഹം ഞങ്ങളുടെ ആദർശപുരുഷനാണ്. ചിത്രം, ആശയങ്ങൾ പ്രാവർത്തികമാക്കാൻ ഞങ്ങളെ പ്രേരിപ്പിക്കും. എന്നാൽ ചിത്രത്തെ പൂജിക്കയോ ആരാധിക്കയോ മാത്രം ചെയ്താൽ ഞങ്ങൾ ഗുരുനാഥന്റെ ആദർശങ്ങളിൽ നിന്ന് ഒളിച്ചോടുന്നു എന്നാണതിനർത്ഥം.

മഹാത്മാക്കളുടെ ഉപദേശങ്ങളും ആദർശങ്ങളും ഓർമ്മിപ്പിക്കാൻ സ്മാരകങ്ങൾ സഹായകമാവും. മന്ദിരം, ഗുരുദ്വാര, പള്ളി, ബുദ്ധ വിഹാരം എന്നിവകൾക്ക് ധർമ്മത്തോടായിരിക്കണം ബന്ധം. അധർമ്മവും അന്ധവിശ്വാസങ്ങളും പ്രചരിപ്പിക്കയും പ്രതിമകളെ ആരാധിക്കയും ചെയ്യാൻ ഇത്തരം സ്ഥാപനങ്ങളെ ഉപയോഗിച്ചു കൂടാ.

ഗ്രന്ഥം

ഇതുപോലെ തന്നെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, പാരായണം നടത്താനും അവയിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള നിയതവിധികൾ മനസ്സിലാക്കി ജീവിതത്തിൽ പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നതിന്വേണ്ടിയാകുന്നു കൂടാതെ

മറന്ന കാര്യം വീണ്ടും വായിച്ച് ഓർമ്മ പുതുക്കുകയും ചെയ്യാം. അതിനുപകരം ഗ്രന്ഥങ്ങളെ തൊഴുകൈ ഉയർത്തി ബഹുമാനിച്ച് ചന്ദനവും പൂവുമിട്ട് പൂജിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നത് വിഡ്ഢിത്തമല്ലേ? പുസ്തകങ്ങൾ ഒരു വഴികാട്ടി മാത്രമാകുന്നു സാധനകളിലൂടെ പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിച്ചാൽ പിന്നെ പുസ്തകംകൊണ്ട് ഉപയോഗമെന്ത്?

ധർമ്മം

രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ പതിനാറു മുതൽ ഇരുപത്തൊമ്പതു വരെ ശ്ലോകങ്ങളിലൂടെ അസത്തായ വസ്തുവിന് ഒരിക്കലും അസ്തിത്വമില്ലെന്നും സത്തായ വസ്തു മൂന്നു കാലങ്ങളിലും നിലനില്ക്കുമെന്നും പരമാത്മാവ് സത്യവും ശാശ്വതവും ജരാനരരഹിതവും അമരവും പരിവർത്തനരഹിതവുമാണെന്നും യോഗേശ്വരൻ പ്രസ്താവിച്ചു. അചിന്ത്യവും അഗോചരവും അവ്യക്തവും ചിത്തവിചാരതരംഗങ്ങൾക്കപ്പുറത്ത് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നതുമായ ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിക്കാൻ ചിത്തനിരോധം ആവശ്യ മാണ്. അതിനുള്ള വിധിവിശേഷമാണു കർമ്മം. ഈ കർമ്മത്തെ കാര്യരൂപത്തിലാക്കുന്നതാണു ധർമ്മം.

ഗീത 2/40-ൽ പറഞ്ഞു:- ഈ കർമ്മം ആരംഭിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ ചെയ്ത സാധനകൾ ഒരു കാലത്തും നഷ്ടമാവുകയില്ല. അത് ജന്മമൃത്യു രൂപത്തിലുള്ള ദുഃഖത്തിൽ നിന്നും സാധകനെ ഉദ്ധരിക്കും ഈ കർമ്മത്തെ കാര്യരൂപത്തിലാക്കുന്നതാണു ധർമ്മം.

കർമ്മത്തിന്റെ മാർഗ്ഗത്തിൽ സാധകന്റെ സ്വഭാവത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ക്ഷമതയെ ആധാരമാക്കി, നാലു വിഭാഗങ്ങൾ കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവയ്ക്കു നാലു വർണ്ണങ്ങൾ എന്നു പറയുന്നു. തുടക്കത്തിൽ ശൂദ്രനെന്നും സാധന പുരോഗമിക്കുമ്പോൾ വൈശ്യനെന്നും സാധകന്റെ വഴിയിൽ തടസം ചെയ്യുന്ന ത്രിഗുണമയി പ്രകൃതിയെ നേരിടാനുള്ള കരുത്തു കൈവരുത്തുമ്പോൾ ക്ഷത്രിയനെന്നും ബ്രഹ്മസാരൂപ്യത്തിനുള്ള യോഗ്യത ലഭിക്കുമ്പോൾ ബ്രാഹ്മണനെന്നും സാധകൻ അറിയപ്പെടുന്നു. സ്വഭാവമനുസരിച്ച് കർമ്മം ചെയ്യുമ്പോൾ മരണം പോലും ശ്രേയസ്കരമാണ്. പരധർമ്മാനുഷ്ഠാനം ഭയാവഹമാണ്.

മരിച്ചാലും സാധന അവസാനിച്ചിടത്തുനിന്നും അടുത്ത ജന്മത്തിൽ ആരംഭിക്കാം. തുടർന്ന് സാധനകൾ ചെയ്ത് പരമപദവും പ്രാപിക്കാം.

സകലജീവികളുടേയും പ്രഭവസ്ഥാനമായ പരമാത്മാവ് സർവ്വവ്യാപിയാണ്. സ്വഭാവജമായ കഴിവനുസരിച്ച് ആ പരമാത്മാവിനെ പൂജിച്ചാൽ ആർക്കും പരമമായ സിദ്ധി ഉണ്ടാകും. നിശ്ചിതവിധി അനുസരിച്ചുള്ള പരമാത്മ ചിന്തനമാണു ധർമ്മം.

ധർമ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനുള്ള അർഹത ആർക്കാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. 'ദുരാചാരി ആണെങ്കിൽക്കൂടി അനന്യഭക്തിയോടുകൂടി എന്നെ ഭജിക്കുന്ന ആൾ ധർമ്മാത്മാ വായിത്തീരും'. ഏകനായ പരമാത്മാവിനെ പ്രാപിക്കാൻ വേണ്ടി നിയത കർമ്മങ്ങൾ ആചരിക്കുന്ന ആളാണ് ധർമ്മാത്മാവ്.

'എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളേയും പരിത്യജിച്ചിട്ട് എന്നെത്തന്നെ ശരണം പ്രാപിക്കൂ എന്ന് ഒടുവിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിച്ചു. പരമാത്മാവിൽ സ്ഥിരമായ ശ്രദ്ധയുണ്ടാവുന്നതാണു ധർമ്മം. പരമാത്മാവിൽ സർവ്വസ്വവും സമർപ്പിക്കുന്ന ആൾ ധർമ്മാത്മാ വാകുന്നു. പരമാത്മ പ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടി നിശ്ചിത ക്രിയകൾ ചെയ്യുന്നതാണു ധർമ്മം. പരമപദത്തിലേക്കു കടക്കുന്ന മഹാ പുരുഷന്മാരുടെ സിദ്ധാന്തമാണു ധർമ്മം. ആ മഹാ പുരുഷന്മാർ പോയ വഴികളിലൂടെ മുന്നോട്ടു പോകുന്നതാണ് ധർമ്മം.

മനുഷ്യർക്ക് ആചരിക്കാനുള്ളതാണു ധർമ്മം:- അത് ഒന്നു തന്നെ. ഈ കർമ്മയോഗ ത്തിൽ നിശ്ചയാത്മക ക്രിയ ഒന്നു തന്നെ എന്ന് 2/49 ൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും മനസിന്റേയും വ്യാപാരങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ച് ബ്രഹ്മത്തിലേക്കു പ്രവേശിക്കാമെന്ന് 4/27ൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നുണ്ട്.

ധർമ്മാന്തരണം

സനാതന ധർമ്മത്തിന്റെ ജന്മദേശമായ ഭാരതത്തിൽ മുസ്ലീം ആക്രമണകാലത്ത് മുസ്ലീംങ്ങളിൽ നിന്ന് ഒരു പിടിച്ചോറ് ഉണ്ടതുകൊണ്ടോ കുറച്ചു വെള്ളം കുടിച്ചതുകൊണ്ടോ ഭ്രഷ്ടുണ്ടായതായി ആളുകൾ കരുതി. അങ്ങനെ ധർമ്മഭ്രഷ്ടരെന്ന് ആക്ഷേപിക്കപ്പെട്ട എത്രയോ ഹിന്ദുക്കൾ ആത്മഹത്യ ചെയ്തു.

ധർമ്മത്തിനുവേണ്ടി മരിക്കുന്നതു നല്ലതാണെന്നു മനസ്സിലാക്കിയ അവർ മതത്തെ ശരിക്കു മനസ്സിലാക്കിയോ എന്തോ? മതം ഒരു തൊട്ടാവാടിയാണോ? തൊട്ടാവാടിയിൽ നിന്നു കൈയെടുത്തു കുറച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ ഇലകൾ വീണ്ടും വികസിക്കും. എന്നാൽ സനാതന ധർമ്മത്തിന്റെ കഥ അതിനെക്കാൾ കഷ്ടമാണ്. മറ്റു മതക്കാർ തൊട്ടശുദ്ധമാക്കിയാൽ പിന്നെ അത് ഒരിക്കലും വികസിക്കാതെ എന്നേക്കുമായി വാടിപ്പോകുമത്രേ. ആത്മാവിനെ ഭൗതികവസ്തുക്കൾക്ക് അല്ല അഗ്നിക്കുപോലും അതിനെ സ്പർശിക്കുവാൻ സാധിക്കയില്ലല്ലോ. പിന്നെ അതിന്റെ ആവരണം മാത്രമായ ശരീരത്തിൽ സ്പർശിച്ചാൽ ആത്മാവ് അശുദ്ധമാവുന്നതെങ്ങനെ? വാളുകൊണ്ടു മരിക്കുന്നതു മനസ്സിലാക്കാം. ഇഷ്ടമില്ലാത്ത ധർമ്മത്തിന്റെ സ്പർശം കൊണ്ടു മരിക്കേണ്ടി വരുന്നതു കഷ്ടമാണ്. ഇങ്ങനെ നിസ്സാരമായ കാരണങ്ങൾ കൊണ്ട് ഒരാൾ ധർമ്മഭ്രഷ്ടനാവുമോ? ഒരിക്കലുമില്ല. ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിൽ ഇങ്ങനെ എത്ര അന്യായങ്ങൾ നടക്കുന്നു ! ഹിറോസ് തുഗ്ളക്കിന്റെ ഭരണകാലത്ത് ഹിന്ദുക്കൾ മുഖം മറച്ചു നടക്കരുതെന്നൊരാജ്ഞ പുറപ്പെടുവിച്ചിരുന്നു. മുസൽമാന് വേണമെങ്കിൽ മുഖത്തു തുപ്പി ഹിന്ദുവിനെ മതഭ്രഷ്ടനാക്കാമല്ലോ. സ്വന്തം മതത്തിൽ നിന്നും ഭ്രഷ്ടനായാൽ പിന്നെ ഇസ്ലാം മതത്തിൽ ചേരുകയല്ലാതെ മറ്റൊരു പോംവഴിയില്ലായിരുന്നു. മതം മാറ്റാൻ പറ്റിയ ഒരു കുറുക്കു വഴി ! കിണറ്റിൽ തുപ്പി മുസൽ മാന്മാർ ആയിര ക്കണക്കിനു ഹിന്ദുക്കളെ അക്കാലത്ത് മതഭ്രഷ്ടരാക്കിയിരുന്നു.

ഇങ്ങനെ മതംമാറ്റിയതുകൊണ്ട് ധർമ്മം പ്രതിഷ്ഠിതമായോ? ഒരു ധർമ്മത്തിൽ നിന്ന് മറ്റൊന്നിലേക്കുള്ള ചാട്ടം ധർമ്മമല്ല, അധർമ്മമാണ്. മതം മാറിയവരും മാറ്റിയവരും ധർമ്മാത്മാക്കളല്ല, ധർമ്മഹന്താക്കളാണ്. മതം മാറ്റം എന്ന കുടുക്കിൽപെട്ടുപോയ ഹിന്ദുക്കൾ അനുഭവിച്ച കഷ്ടതകൾക്കതിരില്ല. അവികസിതവും വഴിതെറ്റിയതുമായ സമുദായത്തെ പരിഷ്കൃതമാക്കാൻ വേണ്ടി മുഹമ്മദു നബി വിവാഹം, മൊഴിചൊല്ലൽ, ഒസ്യത്ത്, പലിശ, സാക്ഷിപറിച്ചിൽ, പ്രായശ്ചിത്തം തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങളിൽ ചില നിയമങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി. അതുപോലെ വിഗ്രഹപൂജ, വ്യഭിചാരം, മോഷണം, മദ്യപാനം, ചൂതുകളി തുടങ്ങിയവയുടെ മേൽ നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തി. ദുർവാസനകളിൽ മുഴുകിക്കിടന്ന സമൂഹത്തെ

സന്മാർഗത്തിലേക്കു നയിക്കാനുളള ഒരു സാമൂഹിക വ്യവസ്ഥയുണ്ടാക്കാനാണദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചത്. എന്നാൽ സ്ത്രീകളുടെ പരാധീനതകളെപ്പറ്റി ശ്രദ്ധ വച്ചില്ല എന്നൊരു ദോഷം ഈ വ്യവസ്ഥയ്ക്കുണ്ടായിപ്പോയി.

മുഹമ്മദു നബി ധർമ്മമെന്നു വിവരിച്ച കാര്യങ്ങളിൽ ആർക്കും വലിയ താല്പര്യമില്ല. ധർമ്മത്തിന്റെ പേരിലുളള ആചാരങ്ങളിലാണ് അനുയായികൾ അധികം താല്പര്യം കാണിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹം ഒരിടത്തു പറഞ്ഞു, 'ഈശ്വര സ്മരണയോടുകൂടാതെ ഒരു ശ്വാസം പോലും വിടാൻ പാടില്ല. അങ്ങനെയുളളവർക്ക് അന്ത്യവിധി സമയത്ത് നരകമായിരിക്കും ലഭിക്കുക. ഓരോ ശ്വാസത്തിലും ഈശ്വരനെ സ്മരിക്കുന്ന ആരുണ്ടീലോകത്തിൽ. അപ്പോൾ എല്ലാവർക്കും നരകത്തിൽ പതിക്കേണ്ടി വരുമല്ലോ. സഹജീവികളെ പീഡിപ്പിക്കാത്തവർക്കും മിണ്ടാപ്രാണികളായ മൃഗങ്ങളെ വേദനിപ്പിക്കാത്തവർക്കും സ്വർഗ്ഗസ്ഥനായ ഈശ്വരൻ അനുഗ്രഹം നൽകുമെന്ന് നബി തിരുമേനി അരുളിച്ചെയ്തിരുന്നു. എന്നാൽ അത് അനുയായികൾ മക്കയിൽ മാത്രമായിച്ചുരുക്കി. മക്കയിലെ മസ്ജിദിൽ നിന്നും പച്ചപ്പുല്ലു മുറിച്ചു മാറ്റരുതെന്നും അവർ നിശ്ചയിച്ചു. ഇതു മുഹമ്മദിന്റെ ഉപദേശത്തിനു കടകവിരുദ്ധമാണ്. മുഹമ്മദിന്റെ ആശയം തബ്രേജും മംസൂറും ഇക്ബാലും ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. എന്നാൽ അവർക്ക് അക്കാരണത്താൽ മതഭ്രാന്തന്മാരുടെ അധിക്ഷേപം ഏൽക്കേണ്ടി വന്നു. നാസ്തികത്വം പ്രചരിപ്പിച്ചു എന്നാരോപിച്ച് സോക്രട്ടീസിനെ വിഷം കൊടുത്തു കൊന്നു. സാബത്ത് ദിനത്തിൽ പണിയെടുത്തെന്നും അന്ധർക്കു കാഴ്ച കൊടുത്തെന്നും മറ്റും കുറ്റമാരോപിച്ച് യേശുദേവനെ കുരിശിലേറ്റി. ഭാരതത്തിലും ഇതുപോലെ സ്വതന്ത്രാഭിപ്രായം പ്രചരിപ്പിച്ചവരെ മതവിരുദ്ധരെന്നധിക്ഷേപിച്ച് പീഡിപ്പിച്ചതിന് എത്രയോ ഉദാഹരണങ്ങളുണ്ട്.

ഗൃഹസ്ഥ ധർമ്മം

കർമ്മം എന്നാൽ ഏകാന്തവാസവും ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹവും നിരന്തരമായ ഈശ്വരചിന്തനവും ധ്യാനവുമാണെങ്കിൽ ഗൃഹസ്ഥന്മാർക്ക് ഇതെങ്ങനെ സ്വീകാര്യമാവും? ഈ ജീവിതരീതി

സന്ന്യാസിമാർക്കു മാത്രമല്ലേ പറ്റൂ? ഈ സംശയത്തിന് അടിസ്ഥാനമില്ല. ഗീത എല്ലാ വിഭാഗക്കാർക്കും ഉപകാരപ്രദമാണ്. സന്ന്യാസിമാർ കർമ്മത്തിന്റെ ഒടുവിലത്തെ സ്ഥിതിയി ലെത്തിയവരാണ്. തുടക്കക്കാരായ സാധകന്മാർക്ക് കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത് ക്രമേണ അടുത്ത ശ്രേണിയിലേക്കു കടക്കാവുന്നതാണ്. ഗൃഹസ്ഥന്മാർക്ക് ഗീതയിലെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് കർമ്മപഥത്തിലൂടെ മുന്നോട്ടു നീങ്ങാം.

നിഷ്കാമമായി ചെയ്യുന്ന സത്കർമ്മങ്ങളുടെ വിത്തുകൾ ഒരു കാലത്തും നഷ്ടമാവുകയില്ലെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അസന്നിഗ്ധമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലക്ഷ്യം നേടുന്നതുവരെ അതു തുടർന്ന് നിലനില്ക്കും. നിയതകർമ്മങ്ങൾ കുറേക്കാലത്തേക്കു മാത്രം അനുഷ്ഠിച്ചാൽ തന്നെ ജനനമരണഭയത്തിൽ നിന്ന് അത് നമ്മെ ഉദ്ധരിക്കും. അപൂർണ്ണമായി കുറേക്കാലത്തേക്ക് അനുഷ്ഠാനങ്ങൾ നടത്തുന്നത് ഗൃഹസ്ഥന്മാരുടെ സ്വഭാവമല്ലേ? സാംസ്കാരിക ജീവിതം നയിക്കുന്നവർക്കും ഗീത സഹായകമാണ്. ഗീത നാലാമദ്ധ്യായം മുപ്പത്താറാം ശ്ലോകത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു ഃ- 'ഏറ്റവും വലിയ പാപിയാണെങ്കിൽ കൂടി ജ്ഞാനമാകുന്ന തോണിയിലേറി അക്കരയെത്താനും പരമപദം പ്രാപിക്കാനും സാധിക്കും'. ആറാമദ്ധ്യായത്തിൽ 'യോഗ ഭ്രഷ്ടന്മാരുടെ ഗതിയെന്ത്?' എന്ന ചോദ്യത്തിന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെയാണു മറുപടി പറഞ്ഞത്ഃ- 'അവർ യോഗികളുടെ കുലത്തിൽ പിറന്ന് മുമ്പ് പൂർത്തിയാക്കാൻ കഴിയാതെപോയ കർമ്മങ്ങൾ മുഴുമിപ്പിച്ച് പല ജന്മങ്ങളിലൂടെയാണെങ്കിലും പരമഗതി പ്രാപിക്കുക തന്നെ ചെയ്യും.' ഗൃഹസ്ഥന് കർമ്മം ചെയ്ത് യോഗിയോ ത്യാഗിയോ ആകാമെന്ന് ഇതിൽ നിന്നു തെളിയുന്നു. ദുരാചാരികളായാൽക്കൂടി അനന്യഭക്തിയോടെ ഭജിക്കുന്നവർക്ക് സദ്ഗതി ലഭിക്കുമെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉറപ്പിച്ചു പറയുന്നുണ്ട്. 'വൈശ്യനോ ശൂദ്രനോ സ്ത്രീയോ പാപിഷ്ഠനോ ആരുമാകട്ടെ എന്നിൽ സർവ്വസ്വവും സമർപ്പിച്ച് സാധന ചെയ്താൽ അവർ പരമഗതി പ്രാപിക്കുമെന്നുള്ളതു തീർച്ചയാണ്'. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തോടെ തുടങ്ങുന്ന കർമ്മം പരമപദത്തിലെത്തുമ്പോൾ സമംഗളം പര്യവസാനിക്കും.

സ്ത്രീ

ഗീതയിൽ പറയുന്ന പ്രകാരം, മനുഷ്യശരീരം വസ്ത്രങ്ങളെ-പ്പോലെ ആണ്. മനുഷ്യൻ പഴയ വസ്ത്രം ഉപേക്ഷിച്ച് പുതിയ വസ്ത്രം സ്വീകരിക്കുന്നതുപോലെ, ആത്മാവ് പഴയ ശരീരം ത്യജിച്ച് പുതിയ ശരീരം സ്വീകരിക്കുന്നു. പുരുഷനായാലും സ്ത്രീയായാലും അതാണ് വസ്തുത. രണ്ടും രണ്ടു തരം വസ്ത്രങ്ങൾ മാത്രമാണ്.

ലോകത്ത് രണ്ടു തരം മനുഷ്യരാണ് ഉള്ളത്-ക്ഷരം, അക്ഷരം. എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളുടേയും ശരീരം ക്ഷരവും പരിവർത്തന സ്വഭാവമുള്ളതുമാകുന്നു (നശ്വരം). എന്നാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും മനസിനെയും ഏകാഗ്രമാക്കി ഹൃദിസ്ഥ നായിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവിൽ എപ്പോൾ പ്രവേശിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ ആ പുരുഷൻ അക്ഷരപുരുഷനാകുന്നു (വിനാശ രഹിതനായി) ഇത് ആത്മീയ സാധനകളുടെ ഉന്നത അവസ്ഥയാകുന്നു.

സ്ത്രീയെ ബഹുമാനിക്കുകയും ബഹുമാനിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സാഹചര്യങ്ങൾ ലോകത്തുണ്ട്. എന്നാൽ ഭഗവദ്ഗീത പറഞ്ഞു തരുന്നത്, ഒരാൾ ശൂദ്രനായാലും വൈശ്യനായാലും, പുരുഷനായാലും, സ്ത്രീയായാലും, ആരു തന്നെ ആയാലും, പരമാത്മാവിൽ ലയിച്ച് മോക്ഷം നേടാം. അതുകൊണ്ട് ആത്മീയതലത്തിൽ, പുരുഷന്റെ അതേ സ്ഥാനം സ്ത്രീക്കും ഉണ്ട്.

ഭൗതിക സമൃദ്ധി

ഗീത പരമമംഗളദായിനിയാണ്. ആത്മസുഖം മാത്രമല്ല ഭക്തൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന ഭൗതിക വസ്തുക്കളും അതു നൽകുന്നു. ഒമ്പതാമദ്ധ്യായത്തിൽ, സ്വർഗ്ഗകാമനയോടെ കർമ്മം ചെയ്യുന്ന വരെപ്പറ്റി പരാമർശമുണ്ട്, അവർക്കു സ്വർഗ്ഗം ലഭിക്കുമെങ്കിലും അതു നശ്വരമാകയാൽ പുണ്യം ക്ഷയിക്കുമ്പോൾ ഇങ്ങോട്ടു മടങ്ങിവരേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അവർക്കു പുനർജന്മം എടുക്കേണ്ടതായും വരും. എന്നാൽ അനന്യ ഭക്തിയോടെ ഭജിക്കുന്നവരെ ഭൗതികസുഖങ്ങൾ അനുഭവിക്കാനാവസരം നൽകിയശേഷം ക്രമേണ തന്റെ ആത്മസ്വരൂപത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

ലയിപ്പിക്കും.

ക്ഷേത്രം

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണപരമാത്മാവിന്റെ ശ്രീമുഖവാണിയായ ശ്രീമദ് ഭഗവത്ഗീതയിൽ പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. “ഇദം ശരീരം കൗന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യാദി ധീയതേ” എന്ന്. ഹേ! അർജ്ജുനാ ! ഈ ശരീരം ഒരു ക്ഷേത്രമാകുന്നു. ഇത് കർമ്മങ്ങളുടെ കൃഷിഭൂമിയാകുന്നു. സുകൃതദുഷ്കൃത കർമ്മങ്ങളാകുന്നു ഈ ഭൂമിയിലെ കൃഷികൾ. ഇതിൽ വിതക്കപ്പെടുന്ന ഈ വിത്തുകൾ കാലാകാലത്തിൽ മുളച്ച് വളർന്ന് അതാതിന്റെ നല്ലതും ചീത്തയും ആയ ഫലങ്ങളെ തരുന്നു. അതാകുന്നു സുഖമായും ദുഃഖമായും പരിണമിക്കുന്നത്. ദുഃഖദായിയായ ആസുരീസമ്പത്ത് പക്ഷിമൃഗാദി അധമയോനി പിറവികളിലേക്കും സുഖദായിയായ ദൈവീകസമ്പത്ത് പരമാത്മപ്രാപ്തിയിലേക്കും നയിക്കുന്നു. സർവ ശ്രേഷ്ഠനായ ഒരു സദ്ഗുരുവിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ ഇതുകളെ വേർതിരിച്ച് നിർണ്ണയിക്കുന്നതോടെ യുദ്ധത്തിന്റെ ആരംഭം കുറിക്കുകയായി. ഇത് ഭൂമിയിൽ നടക്കുന്ന ഒരു യുദ്ധമല്ല. ശരീരമാകുന്ന ക്ഷേത്രത്തിന്റെ രാജധാനിയായ അന്തരംഗത്തിൽ നടക്കുന്ന ദേവാസുരയുദ്ധമാകുന്നു.

ഗീതയുടെ ചില പരിഭാഷകർ പറയുന്നു കുരുക്ഷേത്രം വെളിയിലാണെന്ന് ചിലർ പറയുന്നു. മനസിന്റെ അകത്താണെന്ന്. ഇത് ശരിയല്ല. ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ ഒരു കുരുക്ഷേത്രത്തെപറ്റിയെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളു അത് അന്തരംഗമാകുന്നു. ഒരു പ്രഭാഷകൻ ഒരു വിഷയം പ്രഭാഷണം ചെയ്യുന്നു. ശ്രോതാക്കൾ അവരവരുടെ മനോ പക്വമനുസരിച്ച് മനസിലാക്കുന്നു. അതുപോലെ ഗീതക്ക് അനേകഅർത്ഥങ്ങളിൽ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഉണ്ടായി. ഇത്രയേ ഉള്ളു. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണ പരമാത്മാവിന്റെ സ്ഥിതിയിൽ എത്തിനിൽക്കുന്ന മഹാപുരുഷ ൻമാർക്കു മാത്രമേ ഗീതയെ യഥാർത്ഥമായി പ്രതിഫലിപ്പിക്കാൻ സാധിക്കയുള്ളു എന്നതാണ് വസ്തുത.

ഗീതയിലെ ഒരു പദ്യം പോലും ബാഹ്യവിഷയങ്ങളെപ്പറ്റി

പ്രതിപാദിക്കുന്നില്ല. ഇത് ഒരാദ്ധ്യാത്മിക ഗ്രന്ഥമാണ്. ആഹാരം, വസ്ത്രധാരണം, നടപ്പ് എന്നിവയെപ്പറ്റി നിങ്ങൾക്കു നന്നായി അറിയാം. പെരുമാറ്റ രീതി, അന്തസ്, ദേശകാല പരിസ്ഥിതികൾ ക്കനുകൂലമായി ഉണ്ടാകുന്ന മാറ്റം എന്നിവ പ്രകൃതിയുടെ സംഭാവനയാണ്. ഇക്കാര്യത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണന് ഒരു വ്യവസ്ഥയും ചെയ്യാനില്ല. ചില സ്ഥലങ്ങളിൽ പെൺകുട്ടികളുടെ എണ്ണം കൂടുതലാണെങ്കിൽ പുരുഷന് ഒന്നിൽ കൂടുതൽ പേരെ ഭാര്യമാരായി സ്വീകരിക്കാം. ചില സ്ഥലങ്ങളിൽ സഹോദരൻമാർ ഒരു സ്ത്രീയെ ഭാര്യയായി സ്വീകരിക്കാറുണ്ട്. ഇതിൽ ശ്രീകൃഷ്ണന് ഇടപെടേണ്ട കാര്യമില്ല. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിനുശേഷം ജപ്പാനിൽ ജനസംഖ്യ നന്നേ കുറഞ്ഞു. ആ അവസരത്തിൽ മൂന്നു മക്കളെ പ്രസവിക്കുന്ന അമ്മമാർക്ക് 'നാടിന്റെ അമ്മ' എന്ന ബിരുദം നൽകിയിരുന്നു. വൈദിക ഭാരതത്തിൽ പത്തുവരെ സന്താനങ്ങൾ ദമ്പതിമാർക്കുണ്ടാവുക സ്വാഭാവികമായിരുന്നു. 'ഇപ്പോഴോ' 'നാം രണ്ട്' നമുക്ക് രണ്ട്' 'നാമൊന്ന് നമുക്കൊന്ന്' തുടങ്ങിയ മുദ്രാവാക്യങ്ങൾ കുടുംബത്തിൽ പ്രചരിക്കുന്നു. ഇമ്മാതിരി കാര്യങ്ങളിൽ ഒരു വ്യവസ്ഥയും ഏർപ്പെടുത്താൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ മെനക്കെട്ടില്ല.

ശ്രേയസ്

കാമക്രോധ ലോഭമോഹങ്ങളെപ്പറ്റി പഠിപ്പിക്കാൻ ആരും വിദ്യാലയങ്ങൾ നടത്തുന്നില്ല. എന്നിട്ടും കുട്ടികൾ ഈ വിഷയങ്ങളിൽ എത്ര വേഗം പ്രാവീണ്യം നേടുന്നു ! ഇതെല്ലാം പ്രകൃതി നൽകുന്ന കഴിവുകളാണ്. പണ്ട് ഗദായുദ്ധവും ധനുർവിദ്യയുമൊക്കെ പഠിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഇപ്പോൾ തോക്കു പ്രയോഗിക്കാനുളള അഭ്യാസമാണു നടക്കുന്നത്. ഈ യന്ത്രയുഗത്തിൽ രഥമോടിക്കാൻ ആരും മെനക്കെടാറില്ല. മോട്ടോർ കാർ ഓടിക്കാനുളള പഠനമാണിക്കാലത്തു നടക്കുന്നത്. കാലത്തിനനുസരിച്ചുള്ള ഈ കോലംകെട്ടലിൽ എന്തിനിടപെടണം! പ്രകൃത്യാ ഉണ്ടാകുന്ന ഗുണങ്ങളാൽ പരവശരായി പരിതഃസ്ഥിതിക്കനുസരിച്ച് ആളുകൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നു എന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭൗതിക ശാസ്ത്രം, സമാജ ശാസ്ത്രം, ശിക്ഷാ ശാസ്ത്രം, അർത്ഥ ശാസ്ത്രം, തർക്ക ശാസ്ത്രം

തുടങ്ങിയ ശാസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം അവർക്ക് മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കും. ഒന്നു മാത്രം അവർക്ക് അജ്ഞാതമാണ്. ഉള്ളിൽ ഉള്ള കാര്യം ഃ അതു വിസ്മൃതമായിപ്പോയെന്നു മാത്രം. ഗീത കേട്ടപ്പോൾ എല്ലാം അർജ്ജുനന് സ്മൃതിഗമ്യമായി. ഹൃദയസ്ഥനായ പരമാത്മാവിനെ അറിയാനുള്ള വഴിയാണു മഹാത്മാക്കൾ കാട്ടിത്തരുന്നത്. മോഹത്തിന്റെ ആവരണത്തിൽ പെട്ടിരിക്കുന്ന ആ സത്യത്തെ അറിയാനുള്ള പ്രേരണ ഗീത നൽകുന്നു. ഭൗതിക വസ്തുക്കളും ഗീത നൽകും. എന്നാൽ നശ്വരമായ ആ പ്രേയസിനെക്കാൾ എത്രയോ ശ്രേഷ്ഠമാണ് അനശ്വരമായ ശ്രേയസ് !

യോഗപ്രദാതാവ്

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ പരമപദം നേടാനുള്ള ഉപായവും ഉപകരണവുമെല്ലാം സദ്ഗുരുവിൽ നിന്നാണു ലഭിക്കുന്നത്. തീർത്ഥാടനം കൊണ്ടോ തീവ്ര പരിശ്രമം കൊണ്ടോ കിട്ടാത്ത ആ പദം ദിവ്യനായ ഗുരു കാട്ടിത്തരുന്നു. ഒരു മഹാപുരുഷന്റെ പ്രസാദം കൊണ്ടേ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയുണ്ടാകൂ എന്ന് 4/34ൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. മഹാപുരുഷ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചു മുന്നോട്ടു പോയാൽ യോഗ സാധന സുകര മാവും. പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായം 18/18ൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു. 'ജ്ഞാതാവായ മഹാപുരുഷനും ജ്ഞാനം അഥവാ നിയതവിധിയും ജ്ഞേയമായ ബ്രഹ്മവും കർമ്മത്തിനു പ്രേരകമായ മൂന്നു ഘടകങ്ങളാണ്.' കർമ്മത്തിനു മാദ്ധ്യമമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നത് മഹാപുരുഷനാണ്. അല്ലാതെ പുസ്തകമല്ല. പുസ്തകം ചികിത്സയ്ക്കു വേണ്ടി എഴുതിയ ഒരു കുറിപ്പടി മാത്രം. അതിലെ വിവരങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കിയെങ്കിലല്ലേ ഫലം കിട്ടൂ.

നരകം

16/16ൽ അസുര സമ്പത്തിനെ വർണ്ണിച്ചു കൊണ്ട് യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞുഃ- 'പല തരത്തിലുള്ള മനോവിഭ്രാന്തിയും മോഹാന്ധതയും ബാധിച്ച ആസുര സ്വഭാവക്കാരായ ആളുകൾ വൃത്തികെട്ട നരകത്തിൽ പതിക്കും'. എന്താണീ നരകം ? ഈ ചോദ്യത്തിന് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉത്തരം ഉദ്ധരിക്കാം. എന്നോടു (പരമാത്മാവിനോട്) വിദ്വേഷം കാട്ടുന്ന

നരാധമന്മാർ ആസുര യോനിയിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും ജനിക്കേണ്ടിവരും. അതാണവരുടെ നരകം. കാമവും ക്രോധവും ലോഭവും ആ നരകത്തിന്റെ വാതിലുകളാണ്. ഇവ ആസുരസമ്പത്തിനോടു ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്. അവിടെ കടക്കുന്നവർ കൃമികീട പശുപക്ഷ്യാദികളുടെ യോനിയിൽ ജനിക്കുന്നു. നരകത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനമാണത്.

പിണ്ഡദാനം

യുദ്ധത്തിലെ നരഹത്യയുടെ ഫലമായി പിതൃക്കൾക്ക് പിണ്ഡദാനത്തിനും തർപ്പണത്തിനും അവകാശികളില്ലാതാവുകയാൽ അവർ പതിതരായിപ്പോവുകില്ലേ എന്നൊരാശങ്ക ഒന്നാമദ്ധ്യായത്തിന്റെ ഒടുവിൽ അർജ്ജുനൻ പ്രകടിപ്പിച്ചു. അതിനുത്തരമായി ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു. അർജ്ജുനാ! നിനക്കീ അജ്ഞാനം എങ്ങനെയുണ്ടായി? ജീർണ്ണ വസ്ത്രം ഉപേക്ഷിച്ച് പുതുവസ്ത്രം അണിയുന്നതുപോലെയാണ് മരണവും പുനർജന്മവും. മരണവേളയിൽ നശിച്ച ശരീരത്തിനുപകരം നശിക്കാത്ത ആത്മാവ് പുതിയ ശരീരം സ്വീകരിക്കുന്നു. പിണ്ഡദാനവും മറ്റും കൊണ്ട് ഒരു പ്രയോജനവുമില്ല. 15/7ൽ അദ്ദേഹം വീണ്ടും പറഞ്ഞു: ഈ ജീവാത്മാവ് സനാതനമാണ്. പരമാത്മാവിന്റെ ഒരംശം അഥവാ ലഘുസ്വരൂപം മാത്രമാണ്. പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ശരീരത്തിലുണ്ടായിരുന്ന മനസ്സിന്റേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടേയും കാര്യകലാപജന്യമായ സംസ്കാരത്തോടുകൂടിയാണ് ആത്മാവ് പുതിയ ശരീരം സ്വീകരിക്കുന്നതും ഭോഗങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നതും. ആത്മാവ് സ്വീകരിക്കുന്ന പുതിയ ശരീരത്തിലും ഭോഗസാധനങ്ങൾ ഉപലബ്ധമാണ്. അതിനാൽ പിണ്ഡദാനത്തിന് യാതൊരു പ്രസക്തിയുമില്ല.

ഒരു ശരീരം വിട്ട് പെട്ടെന്നു മറ്റൊരു ശരീരം സ്വീകരിച്ചു എങ്കിൽ മണ്ണായിപ്പോയ പഴയ ശരീരത്തിനു പിണ്ഡദാനം ചെയത്തുകൊണ്ടെന്തു ഫലം? ഈ രണ്ടു ജീവിതത്തിനുമിടയിൽ ഇടവേളമിക്കവാറും ഇല്ലെന്നു തന്നെ പറയാം. ഇടവേളയുണ്ടെങ്കിലല്ലേ പിതൃക്കൾ ആശ്രയമില്ലാതെ അന്തരീക്ഷത്തിൽ തങ്ങി നിൽക്കാനിടവരൂ. മാത്രമല്ല ഈ പിണ്ഡദാനം പിതൃക്കൾ ഭൂജിച്ചോ ? ഭൂജിക്കുന്നുണ്ടോ? എന്ന് ഈ പിണ്ഡദാതാക്കൾ അറിയുന്നുണ്ടോ?

അറിയുന്നതിന് ഒരു മാനദണ്ഡം ഉണ്ടോ? അതിനാൽ പിണ്ഡദാനം അജ്ഞതാവിലസിതം തന്നെ.

പുണ്യപാപങ്ങൾ

പുണ്യപാപങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ സമൂഹത്തിൽ ഭ്രമാത്മക ചിന്തകൾ നിലവിലുണ്ട്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, രജോഗുണജന്യമായ കാമക്രോധഭോഗങ്ങളിൽ മുഴുകി അതൃപ്തരായിക്കഴിയുന്ന ആളുകൾ മഹാപാപികളത്രേ. കാമത്തിനാണ് ഇവയിൽ മുൻതൂക്കം. പാപകാരണമായ കാമനകളുടെ ഇരുപ്പിടം മനസും ബുദ്ധിയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളുമാണ്. വികാരങ്ങൾകൊണ്ട് മലിനമാവുന്നതു മനസാണ്. അപ്പോൾ ശരീരം തീർത്ഥജലത്തിൽ കുളിപ്പിച്ചതു കൊണ്ടെന്തു ഫലം? ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ നാമജപം, ധ്യാനം, മഹാപുരുഷസേവ, സർവ്വസ്വ സമർപ്പണം എന്നിവയാൽ മനസു പവിത്രമാക്കണം. സദ്ഗുരുവിനെ സേവിച്ചും ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിച്ചും സംശയനിവൃത്തി വരുത്തിയും ('തദ് വിദ്ധി പ്രണിപാതേനാ' 4/34) നേടുന്ന ജ്ഞാനം പാപം മുഴുവൻ കഴുകിക്കളയും.

യജ്ഞശിഷ്ടം ഭക്ഷിക്കുന്ന സജ്ജനങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും പാപവിമുക്തരാവും. കാമനകൾക്കിരയായി ശരീര പോഷണത്തിനു മാത്രം ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നവർ പാപമാണു ഭക്ഷിക്കുന്നത്. 3/13 ഏകാന്ത ചിന്തനരൂപത്തിലുള്ള ഒരു നിശ്ചിത കർമ്മപദ്ധതിയാണു യജ്ഞം. ചരാചരാത്മകമായ പ്രകൃതിയുടെ സമ്പർക്കം കൊണ്ടുണ്ടായ മനോമാലിന്യം മായിച്ചുകളയാൻ ഈ യജ്ഞത്തിന് കഴിയും. പിന്നെ അവിടെ അവശേഷിക്കുന്നതു ബ്രഹ്മം മാത്രം. പുനർജന്മത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നതു പാപമാണ്. വീണ്ടും ശരീരം സ്വീകരിക്കാനിടയാവാതെ ശാശ്വതമായ അമൃത തത്ത്വത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നതു പുണ്യവും.

7/29ൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു ഃ എന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ച് ജനനമരണ ബന്ധം പൊട്ടിക്കാൻ യത്നിക്കുന്ന പുണ്യശ്ലോകന്മാർ പാപരഹിതരായി സമ്പൂർണ്ണബ്രഹ്മത്തോടു ചേരുന്നു. ജരാനരമരണദോഷങ്ങൾ നിവാരണം ചെയ്ത് ശാശ്വത ബ്രഹ്മത്തെ അറിയുന്നതാണു പുണ്യം. ജരാനരമരണ

ദുരിതങ്ങളിൽപെട്ടു നട്ടം തിരിയുന്നതാണു പാപം.

10/3ൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നുഃ ജന്മമൃത്യുരഹിതനും ആദ്യരഹിതനും അഖില ലോകേശ്വരനുമായ എന്നെ സാക്ഷാത് കരിക്കുന്നവൻ ജ്ഞാനവാനാകുന്നു. അതോടെ പാപ മുക്തനുമാകുന്നു.

പുനരപി ജനനം പുനരപി മരണം പാപ കാരണം, ആ പാപത്തിൽ നിന്നും മോചനം നേടാനും അതു വഴി പരമശാന്തിയിൽ മുഴുകാനും വേണ്ടി ചെയ്യുന്ന സത്കർമ്മമാണു പുണ്യം. സത്യം പറയുക, അദ്ധ്വാനത്തിലൂടെ ആഹാരം നേടുക, സ്ത്രീകളിൽ മാതൃഭാവം പുലർത്തുക എന്നിവ പുണ്യകർമ്മത്തിന്റെ ഭാഗങ്ങളാണ്. എന്നാൽ പരമാത്മ പ്രാപ്തിയാണ് ഏറ്റവും വലിയ പുണ്യം. പരമാത്മാവിൽ വിശ്വാസമില്ലാതെ കഴിയുന്നത് ഏറ്റവും വലിയ പാപവും.

പരമാത്മാവ് ഏകൻ

4/1ൽ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞുഃ - ഈ അവിനാശിയായ യോഗശാസ്ത്രം കൽപത്തിന്റെ ആദിയിൽ ഞാൻ സൂര്യദേവന് ഉപദേശിച്ചു കൊടുത്തു. ഇവിടെ ഒരു സംശയം സംഗതമാണ്. ലോകാരംഭത്തിൽ കൃഷ്ണനുണ്ടായിരുന്നോ? ആദ്യന്തവിഹീനനാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നറിയുന്നവർ ഇക്കാര്യത്തിൽ സംശയാലുക്കളാവില്ല.

വാസ്തവത്തിൽ, ഒരു പൂർണ്ണയോഗേശ്വരനാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അവ്യക്തവും അവിനാശിയുമായ പരമാത്മസ്ഥിതിയിൽ അഭിരമിക്കുന്ന ഒരു വിശ്വപുരുഷനാകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണ അവതാരത്തിന് മുൻപുതന്നെ സ്മൃതികൾ, ഉപനിഷത്തുകൾ, വേദങ്ങൾ, എന്നിങ്ങനെ ധർമ്മശാസത്രങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നതാണ്. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പേര് ഇവകളിലൊന്നിലും ഒരിക്കലും വന്നിട്ടില്ല പോലും ഇതിനാൽ മാത്രം ഇത് ഒരു തർക്കവിഷയമാകുന്നില്ല. പരമാത്മാവ് എന്നത് ഒരു വ്യക്തി അല്ല. അത് സർവ്വജ്ഞസ്ഥിതിയാകുന്നു. ഈ സ്ഥിതിയിൽ ആരെത്തിയാലും പരമാത്മാവു തന്നെ. സ്വദേശമെന്നോ വിദേശമെന്നോ ഭേദമില്ലാതെ ലോകത്തിലെല്ലായിടത്തും

കാലകാലങ്ങളിൽ കാലാനുസൃതമായി മഹാപുരുഷന്മാർ അവതരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലോകോ ദ്ദാരണം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇവർ എല്ലാവരുടെയും ലക്ഷ്യവും ഒന്നായിരുന്നു. എന്നാൽ നാമവും രൂപവും ഒന്നായിരുന്നില്ല. കർമ്മങ്ങളും വിഭിന്നങ്ങളായിരുന്നു എന്നതും കാണാവുന്നതാണ്. അവരെ ബ്രഹ്മാവ്, വിഷ്ണു, ശിവൻ എന്നോ നബിയെന്നോ ക്രിസ്തു എന്നോ ബുദ്ധൻ എന്നോ ഏത് പേര് വിളിച്ചാലും ശരി അവരെല്ലാവരുടേയും സ്ഥിതി ഒന്നു തന്നെ. സനാതനമായ ഈ ധർമ്മശാസ്ത്രം (ഗീത) സനാതനമായ പരമാത്മാവ് തന്നെയാണ്. കൽപാരംഭത്തിൽ ഉപദേശിച്ചിട്ടുള്ളത്, അത് ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്ന നാമം ധരിച്ച് വീണ്ടും എടുത്തു പറയുന്നു എന്നേയുള്ളൂ ഇതിൽ അനൗചിത്യമില്ല. ശ്രീരാമൻ, ശ്രീയേശുദേവൻ, മുഹമ്മദു നബി, ഗുരുനാനാക്ക് എന്നിങ്ങനെ ഈ നിലയിലെത്തിയ എത്രയോ മഹാത്മാക്കൾ ലോകത്തുണ്ടായിരുന്നു.

എല്ലാ മഹാപുരുഷന്മാരും ഒന്നു തന്നെ. ഒരേ പരമാത്മ ശക്തി തന്നെയാണ് എല്ലാവരിലും പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. ഏതെങ്കിലും ഒരു മഹാത്മാവ് 'യോഗം' ഉപദേശിച്ചെങ്കിൽ അത് യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഉപദേശിച്ചതിനു തുല്യമാണ്.

മഹാപുരുഷന്മാർ വിഭിന്ന സ്ഥലങ്ങളിൽ വിഭിന്ന കാലങ്ങളിൽ ആവിർഭവിക്കാറുണ്ട്. കിഴക്കോ, പടിഞ്ഞാറോ, വടക്കോ, തെക്കോ, കറുത്തതോ വെളുത്തതോ ആയ ജനവിഭാഗങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും മതത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നവരിൽ അഥവാ ഒരു മതത്തിലും ഉൾപ്പെടാത്തവരിൽ പണക്കാരിൽ. പാവപ്പെട്ടവരിൽ എന്നു വേണ്ടാ എവിടെയും മഹാപുരുഷന്മാർ പിറവിയെടുക്കും. ഒടുവിൽ സ്വരൂപത്തിലെത്തിച്ചേരും. ജാതി, മത, വർഗ്ഗ, വർണ്ണ ഭേദങ്ങൾക്കതീതരാണവർ.

എന്നാൽ മഹാത്മാക്കളെ ശരിക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാത്ത അനുയായികൾ സ്വന്തവും സ്വതന്ത്രവുമായ സമ്പ്രദായങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി. സങ്കുചിതമായ വലയത്തിൽ ജീവിതം നയിക്കുന്നു. അങ്ങനെയാണ് മതങ്ങളും ഉപമതങ്ങളും ഉടലെടുത്തത്. എന്നാൽ മഹാപുരുഷന്മാർ ഈ അതിരുകൾക്ക് അപ്പുറത്താണ്,. വിശ്വത്തോളം വളർന്ന അവരെ ഒരു പ്രത്യേക ചട്ടക്കൂട്ടിൽ തളച്ചിടാനാവില്ല.

മഹാത്മാക്കൾ - അവർ ഏതു സമ്പ്രദായത്തിൽ പെട്ടവരായാലും യാതൊരു കാരണവശാലും നിന്ദിക്കപ്പെടരുത്. ഒരു സമ്പ്രദായത്തിൽ പെട്ടവർ കൂടുതലായി ആരാധിക്കുന്നെങ്കിൽ കൂടി എല്ലാ വിഭാഗീയ ചിന്താഗതികൾക്കും അതീതരാണ് ആ മഹാത്മാക്കൾ. ലോകത്തിൽ ഏതു ഭാഗത്തു ജനിച്ച മഹാത്മാവാ യാലും അദ്ദേഹം നിന്ദിക്കപ്പെടരുത്. നിന്ദിക്കുന്നവർ തങ്ങളുടെ ഉള്ളിൽ കുടികൊള്ളുന്ന പരമാത്മാവിനെതന്നെയാണ് നിന്ദിക്കുന്നത്. ലോകത്തിലുള്ള ഏതു മഹാത്മാവും നിങ്ങളുടെ ഹിതകാംക്ഷിയായിരിക്കും. അതിനാൽ ആ മഹാത്മാക്കളോടു സന്മനോഭാവം പുലർത്തുക എന്നത് ഏവരുടേയും കടമയാണ്.

വേദം

ഗീതയിൽ വേദങ്ങളെപ്പറ്റി പലേടത്തും പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ വേദത്തെ ഒരു വഴികാട്ടിയായിട്ട് മാത്രമാണ് ഗീതാകാരൻ കണക്കാക്കിയിട്ടുള്ളത്. ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിയവർക്ക് പിന്നെ ഈ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശക ചിഹ്നങ്ങൾ ആവശ്യമില്ല. ഗീത (2/45) യിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു ഃ അർജ്ജുനാ ! ത്രിഗുണങ്ങളുടെ സ്വാധീനവലയത്തിൽപെട്ടു കഴിയുന്നവർക്കു മാത്രമേ വേദം പ്രയോജനം ചെയ്യൂ. നീ വേദങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷേത്രത്തിനു മുകളിലേക്കുയരൂ.' 2/46ൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു 'ജലപൂർണ്ണമായ ഒരു വലിയ ജലാശയം ലഭിച്ച ആൾക്ക് ഒരു ചെറിയ കുളം കൊണ്ടെന്തു പ്രയോജനം? അതുപോലെ ബ്രഹ്മത്തെ അറിഞ്ഞ ആൾക്ക് പിന്നെ വേദം കൊണ്ട് എന്തു പ്രയോജനം? എന്നാൽ മറ്റുള്ളവർക്ക് വേദം പ്രയോജനം ചെയ്യും.' 8/28 ലും വേദത്തെപ്പറ്റി ഇങ്ങനെ പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'യോഗതത്ത്വം അറിഞ്ഞവർ, വേദങ്ങൾകൊണ്ടും യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടും തപസുകൊണ്ടും ദാനം കൊണ്ടും ഉണ്ടാകുന്ന പുണ്യഫലങ്ങളെ അതിക്രമിക്കുന്നു'. 15/1ൽ ഇങ്ങനെ രേഖപ്പെടു ത്തിയിരിക്കുന്നു. 'വേരുകൾ മേലോട്ടും ശാഖകൾ താഴോട്ടുമായി നിലനിൽക്കുന്ന സംസാര മഹാവൃക്ഷത്തിന്റെ ഇലകളാണു വേദങ്ങൾ.' ഈ മഹാവൃക്ഷത്തെ അറിഞ്ഞവൻ വേദങ്ങളെയും അറിയുന്നു. ഈ അറിവിന്റെ സ്രോതസാണു മഹാപുരുഷൻ. ആ മഹാപുരുഷനിലൂടെ നേടുന്ന ഈശ്വരചിന്തനസമ്പ്രദായവും പുസ്തകങ്ങളും മറ്റും

ബ്രഹ്മത്തിലേക്ക് സാധകന്മാരെ നയിക്കുന്നു.

ഓം

ഓങ്കാരത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ഗീതയിലെ പരാമർശങ്ങൾ താഴെ ചേർക്കുന്നു

'ഓങ്കാരം ഞാനാകുന്നു' 7/8

'ഓം എന്നു ജപിക്കയും എന്നെ ചിന്തിക്കയും ചെയ്യുക' 8/13

'ജ്ഞാനയോഗ്യമായ പവിത്രമായ ഓങ്കാരം ഞാനാകുന്നു' 9/17

'അക്ഷരങ്ങളിൽ ഓം എന്ന അക്ഷരമാണു ഞാൻ' 10/33

'വാക്കുകളിൽ ഏകാക്ഷരമായ വാക്കാണു ഞാൻ' 10/25

'ഓം, തത്, സത് എന്ന മൂന്നു ബ്രഹ്മപര്യായങ്ങളാണ്' 17/23

'യജ്ഞവും ദാനവും തപസും ഓങ്കാരജപത്തോടെ വേണം ആരംഭിക്കാൻ' 17/24

ഓങ്കാരജപം എപ്പോഴും ആവശ്യമാണെന്ന് മേൽചേർത്ത ഉദ്ധരണികളിൽ നിന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. ഈ ജപത്തിന്റെ നിയമങ്ങൾ അനുഭവസമ്പന്നനായ ഒരു മഹാപുരുഷനിൽ നിന്ന് പഠിക്കേണ്ടതാണ്.

ബാഹ്യവും ആഭ്യന്തരവുമായ രീതിയും വ്യാവഹാരികവും ആധ്യാത്മികവുമായ രീതിയും ലോകരീതിയും വേദരീതിയും എല്ലാം ശരിക്കും അറിയുന്ന ആളാണു മഹാപുരുഷൻ. അതുകൊണ്ടാണ് സാമൂഹിക ജീവിതക്രമത്തെ നയിക്കാൻ കഴിയുന്നത്. വസിഷ്ഠൻ, ശുക്രാചാര്യർ, ശ്രീകൃഷ്ണൻ, ബുദ്ധൻ, മോസസ്, യേശു, മുഹമ്മദ്, രാമദാസ്, ദയാനന്ദൻ, ഗുരു ഗോവിന്ദസിംഗ്, ദക്ഷിണഭാരതത്തിൽ ശ്രീ നാരായണഗുരു തുടങ്ങി ആയിരക്കണക്കിന് മഹാപുരുഷന്മാർ ഇങ്ങനെ സമൂഹത്തെ നേർവഴിക്കു നയിച്ചവരാണ്. പക്ഷേ ആ പ്രവർത്തനങ്ങൾ താല്ക്കാലിക പരിതഃസ്ഥിതികൾക്കനുസരണ മായിരുന്നു എന്നു മാത്രം. പീഡിതരായ ജനസമൂഹത്തിന് ഭൗതിക വസ്തുക്കൾ കൊണ്ടു മാത്രം തൃപ്തിയടയാനാവില്ല. ഭൗതിക വസ്തുക്കൾക്ക് ചിരന്തനമായ സന്തോഷവും സാന്ത്വനവും നൽകാനാവില്ല. ഇവിടെയാണ് ഓങ്കാരത്തിൽ തുടങ്ങുന്ന ശാന്തിമന്ത്രത്തിന്റെ പ്രസക്തി.

ശ്രീമദ് ഭഗവത്ഗീതയുടെ ആദ്യനാമമാകുന്ന വിശുദ്ധ മനുസ്മൃതി ഇന്ന് നിലവിലിരിക്കുന്ന മനുസ്മൃതിയല്ല. ഗീത 4/1ൽ പറയുന്നു 'ഇമം വിവസ്വതേ യോഗം പ്രോക്ത വാനഹമവ്യയം'. അർജ്ജുനാ, ഈ നാശമില്ലാത്ത അവിനാശയോഗശാസ്ത്രത്തെ; കല്പ ത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ഞാൻ വിവസ്വാന് (സൂര്യന്) പറഞ്ഞു കൊടുത്തു എന്ന്. പിന്നീട് സൂര്യൻ തന്റെ പുത്രൻ മനുവിന് പറഞ്ഞുകൊടുത്തു എന്നും മനു തന്റെ സ്മൃതിപദത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചുവച്ച് തന്റെ മകൻ ഇക്ഷ്വാകുവിനും, ഇക്ഷ്വാകുവിൽ നിന്ന് ഋഷിപരമ്പരയിലേക്കും പകർന്നു എന്നും, ഇതിനാൽ ആദി ധർമ്മശാസത്രം ഗീതയാകുന്നു. (മനുസ്മൃതി)

ഇവിടെ ഒരു ചോദ്യം ഉത്ഭവിക്കുന്നു. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ സൂര്യ സ്മൃതി എന്നല്ലേ പേരു വരേണ്ടത്. വസ്തുതഃ 'പരബ്രഹ്മ പരമാത്മ' അന്യ ഒരു വസ്തുവിന്റെയും സഹായമില്ലാതെ സ്വയം പ്രകാശിക്കുകയും അന്യമായതിനെയെല്ലാം പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സൂര്യനും ഇതുപോലെ തന്നെ സ്വയം പ്രകാശിക്കുകയും അന്യമായവയെ എല്ലാം പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സൂര്യൻ ഒരു വ്യക്തിയല്ല. ഈ കാണപ്പെടുന്ന പ്രകൃതിയ്ക്ക് കാണപ്പെടുന്ന ആധാരമായിരിക്കുന്നത് സൂര്യനാകുന്നു. സൂര്യൻ മുഖേന സർവ്വ സൃഷ്ടിജാലങ്ങളും നിലനിൽക്കുന്നു. സൂര്യൻ മനുഷ്യ വംശത്തിൽ പെടുന്നില്ല. പരമാത്മാവിന്റെ ഭാഗമാകുന്നു. ശ്രീ കൃഷ്ണനും പരമാത്മാവിൽ നിന്നന്യമല്ലെന്നും അറിയണം. ഗീത 4/5ൽ കാണുക. സൃഷ്ടിയിലെ ആദ്യ മനുഷ്യൻ മനുമാത്രമാകുന്നു. ഈ മനുവിൽ നിന്നും പ്രചാരിതമായതിനാൽ മനുസ്മൃതി എന്നു പേര് വന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറയുന്നു. ബീജരൂപത്തിൽ സർവ്വസൃഷ്ടി കളുടേയും ചേതനയായ പിതാവാകുന്നു പ്രകൃതി. സർവ്വ സൃഷ്ടികളെയും ഗർഭധാരണം ചെയ്യുന്ന മാതാവുമാകുന്നു. ഗീത.

വ്യവസ്ഥാകാരൻ

സാമൂഹികമായ വൈകൃതങ്ങൾക്കു പരിഹാരമുണ്ടാക്കുക എന്നതാണ് മഹാപുരുഷന്മാരുടെ പ്രവർത്തനം. ഈ വൈകൃതങ്ങൾ അവസാനിപ്പിച്ചില്ലെങ്കിൽ അഥവാ പ്രാരാബ്ധത്തിൽ കിടന്നലയുന്ന സമാജത്തിന് ജ്ഞാന വൈരാഗ്യങ്ങളിലൂടെ ചെയ്യേണ്ട; സാധനകൾ

നടത്താൻ എങ്ങനെ സാധിക്കും? തെറ്റായ നിലപാടുകളിൽ നിന്ന് വ്യക്തികളെ ഈശ്വരാഭിമുഖമായി നയിക്കാൻ മഹാപുരുഷന്മാർ ശ്രമിക്കുന്നു. അതിനു വേണ്ടി മഹാപുരുഷന്മാർ നൽകുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങളും ഏർപ്പെടുത്തുന്ന വ്യവസ്ഥകളും ധർമ്മമെന്ന പേരിൽ പൂർണ്ണമായി അകപ്പെടുന്നില്ല. അവ താല്ക്കാലികമായ ശാസനങ്ങൾ മാത്രം. ഓന്നോ രണ്ടോ ശതാബ്ദക്കാലത്തേക്ക് ആ വ്യവസ്ഥകൾക്ക് പ്രാമാണ്യം കാണും. അവ നാലോ ആറോ ശതാബ്ദക്കാലത്തേക്ക് ഉദാഹരണങ്ങളായി ചൂണ്ടിക്കാണിക്കപ്പെടാം. എന്നാൽ ആയിരമോ രണ്ടായിരമോ വർഷങ്ങൾ കഴിയുമ്പോഴേക്ക് ആ വ്യവസ്ഥക്ക് മാറിയ പരിതഃസ്ഥിതികളിൽ യാതൊരു പ്രസക്തിയുമില്ലാതെയാകും. ഗുരു ഗോവിന്ദ്സിംഗ് ഏർപ്പെടുത്തിയ വ്യവസ്ഥ അക്കാലത്ത് പ്രസക്തമായിരുന്നു. എന്നാൽ വാളിന്റെ അനിവാര്യത ഇന്നു നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയി. യേശു കഴുതപ്പുറത്തു യാത്ര ചെയ്തിരുന്നു. 'കഴുതയെ മോഷ്ടിക്കരുത്' (മത്താ 21) എന്ന ഉപദേശം ഇന്ന് ആസ്ഥാനത്താണ്. ആരാണിന്നു കഴുത മേൽ യാത്ര ചെയ്യാൻ മെനക്കെടുന്നത്. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ കാര്യവും ഇതിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തമല്ല. ഭാരത ഭാഗവതാദികൃതികളെപ്പറ്റി നമുക്ക് അറിയാൻ കഴിയുന്നുണ്ട്. അതിലെ ഭൗതികമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഇന്നു പ്രസക്തമല്ലെങ്കിലും ആത്മീയമായ അനുശാസനങ്ങൾ അന്നും ഇന്നും പ്രസക്തമാണ്. രണ്ടും കൂട്ടിക്കുഴയ്ക്കരുതെന്നു മാത്രം. വേദം, രാമായണം, മഹാഭാരതം, ബൈബിൾ, ഖുറാൻ എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെല്ലാം ഈ കൂട്ടിക്കുഴയ്ക്കൽ ദൃശ്യമാണ്. അതിനാൽ അവയെ വിവേചനാപൂർവ്വം പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ഗീത സാർവ്വലൗകികം.

ഗീത മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിൽ പെട്ട എല്ലാവർക്കും വേണ്ടിയുള്ളതാണ്. യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, പരമശ്രേയസ്സ്, (മോക്ഷം) ത്തിനുള്ള വിധികൾ സമാജികവ്യവസ്ഥകളിൽ നിന്നും വേർപെടുത്തി ഗീതയിൽ അവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. 'ശ്രീപതഞ്ചലിമഹർഷിയുടെ' യോഗസൂത്ര ഗ്രന്ഥത്തിലും ഈ രീതി നിങ്ങൾക്ക് കാണാവുന്നതാണ്. തന്റെ ഭക്തന്മാരോടുള്ള അമിതമായ പ്രതിപത്തി മൂലം അതിഗോപനീയമായ ഈ യോഗശാസ്ത്രം. ഉപദേശിക്കുകയാണെന്ന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനോട്

പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒടുവിൽ പറഞ്ഞു: ഒരാൾ ഭക്തനല്ലെങ്കിൽക്കൂടി അയാളെ ക്രമേണ ഭക്തിയുടെ മാർഗ്ഗത്തിലേക്കു കൊണ്ടുവരികയും ഗീതാതത്ത്വങ്ങളിൽ താല്പര്യമുളള വനാക്കുകയും വേണം. എന്തെന്നാൽ ഇത് മാനവരാശിക്കു മുഴുവൻ വേണ്ടിയുളളതാണ്. സംസാര ദുരിതങ്ങളിൽ നിന്ന് ആളുകളെ ഉദ്ധരിച്ച് പരമമംഗള മാർഗ്ഗത്തിലേക്കു നയിക്കുകയാണ് ഗീതയുടെ ഉദ്ദേശം.

പുതിയ ഈ വ്യാഖ്യാനം

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആശയങ്ങൾ ഏറ്റക്കുറച്ചിൽ കൂടാതെയും അതിന്റെ തനിമ നഷ്ടപ്പെടാതെയും യഥാർത്ഥമായ രൂപത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചതുകൊണ്ടാണ് ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിന് യഥാർത്ഥ ഗീത എന്ന പേരു നൽകിയത്. ഗീത മുഴുവൻ നോക്കിയാലും സന്ദിഗ്ദമായ (സ്പഷ്ടതയില്ലാത്ത) ഒരു ഭാഗം പോലും കണ്ടെത്താനാവില്ല. എന്നാൽ ചില ഭാഗങ്ങൾ ബൗദ്ധികതലത്തിൽ ഉൾക്കൊളളാൻ ചിലർക്കു കഴിഞ്ഞെന്നു വരില്ല. അങ്ങനെയുളളവർ മാർഗ്ഗനിർദേശത്തിനായി ഒരു മഹാപുരുഷനെ അഭയം പ്രാപിക്കതന്നെ വേണം.

തദ്വിദ്ധിപ്രണിപാതേന പരിപ്രശ്നേന സേവയാ
ഉപദേക്ഷ്യന്തി തേ ജ്ഞാനം ജ്ഞാനിനസ്തത്ത്വദർശിനഃ !–4/34

(തത്ത്വദർശികളായ മഹാപുരുഷ്നമാരെ താണുവണങ്ങിയും സേവിച്ചും പ്രസാദിപ്പിച്ച് ചോദ്യോത്തരങ്ങളിലൂടെ അറിവു നേടണം. അവർ എല്ലാം ഉപദേശിച്ചു തന്ന് നിങ്ങളെ വിജ്ഞരാക്കും).

ഓം ശാന്തി ഃ ശാന്തി ഃ ശാന്തി ഃ

നിവേദനം

യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പരമപവിത്രവാണിയായ ശ്രീമദ്ഭഗവദ് ഗീതയുടെ ശരിയായ അർത്ഥമാണ് യഥാർത്ഥ ഗീത. ഹൃദയസ്ഥിതനായ പരമാത്മാവിനെ സാക്ഷാത്കരിക്കാനുള്ള വിധികളുടെ യഥാർത്ഥ ചിത്രീകരണമാണിത്. നിന്ദാ ദൃഷ്ടിയോടെ ഇതിനെ സമീപിക്കുന്നവർക്ക് ജീവിതത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ ലക്ഷ്യത്തെപ്പറ്റി അറിയാൻ കഴിഞ്ഞെന്നു വരില്ല. ഭക്തിവിശ്വാസ ങ്ങളോടെ അദ്ധ്യയനം നടത്തിയാൽ ഇത് പരമ മംഗളകാരിയായി അനുഭവപ്പെടും. അപൂർണ്ണമായി മനസ്സിലാക്കിയാൽ പോലും ഇത് പരമശ്രേയസിലേക്കു നയിക്കും. എന്തെന്നാൽ ആത്മീയമായ ഒരു പരിശ്രമവും - ഒരു സാധനയും - ഒരിക്കലും വിഫലമായിപ്പോവില്ല.

-സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജി

കാസറ്റിലേക്കു പകർത്തിയ യഥാർത്ഥ ഗീതയുടെ ആമുഖം

(1) കേവലനായ പരമാത്മാവിനോടു പ്രദർശിപ്പിക്കേണ്ട ശ്രദ്ധയുടേയും സമർപ്പണ മനോഭാവത്തിന്റേയും സന്ദേശം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഗീത അനുവാചകരുടെ ജീവിതം പവിത്രമാക്കാനുള്ള ഒരു തുറന്ന ക്ഷണപത്രികയാണ്. ഇതിലേക്കു കടന്നുവരാൻ ലോകത്തിന്റെ ഏതു കോണിൽ പാർക്കുന്നവർക്കും അവകാശമുണ്ട്. പണക്കാരനോ പാവപ്പെട്ടവനോ കുലീനനോ ആദിവാസിയോ പുണ്യവാനോ പാപിയോ സ്ത്രീയോ പുരുഷനോ സദാചാരിയോ ദുരാചാരിയോ ആരുമാകട്ടെ അവർക്കെല്ലാവർക്കും ഗീത സ്വായത്തമാക്കാം. വിശേഷിച്ചും പാപികൾക്കാണിതു കൂടുതൽ സഹായമരുളുന്നത്. ഗീതയുടെ സഹായമില്ലെങ്കിൽകൂടി പൂണ്യാത്മാക്കൾ നിരന്തരം ഈശ്വരഭജനം നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കയാണല്ലോ. അങ്ങനെ ആർക്കും ആരാധ്യമായ ഗീതയുടെ പുതുമയുള്ള ഒരു വ്യാഖ്യാനം ഇവിടെ അവതരിപ്പിക്കയാണ്.

(2) ശാസ്ത്ര രചനയ്ക്ക് രണ്ട് ഉദ്ദേശമാണുള്ളത്. ഒന്ന് ഃ പൂർവ്വികന്മാരുടെ കാലടിപ്പാടുകൾ പിന്തുടർന്ന് സാമാജിക വ്യവസ്ഥയും സംസ്കാരവും ഭദ്രമാക്കുക. രണ്ട് ഃ ശാശ്വതമായ ശാന്തി നേടുക. രാമചരിതമാനസം, ബൈബിൾ, ഖുറാൻ തുടങ്ങിയ കൃതികൾ ഈ രണ്ടുദ്ദേശവും നിറവേറ്റുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ഭൗതിക കാര്യങ്ങൾക്ക് മുൻതൂക്കം നൽകുന്ന ആളുകൾ സാമൂഹിക വ്യവസ്ഥകൾ സ്വീകരിച്ചു നടപ്പാക്കാനാണു കൂടുതൽ താല്പര്യം കാണിക്കുന്നത്. ആധ്യാത്മിക കാര്യങ്ങളെ ഭൗതിക കാര്യങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനിടയിൽ അവർ പരിഗണിക്കുന്നു എന്നു മാത്രം. വേദവ്യാസൻ ഭൗതികവും ആധ്യാത്മികവുമായ കാര്യങ്ങൾ 'മഹാഭാരതത്തിലൂടെ ഒരുമിച്ച് അവതരിപ്പിച്ചു' എങ്കിലും ഗീതയിൽ ആധ്യാത്മിക കാര്യങ്ങൾ മാത്രം പ്രതിപാദിക്കാൻ ശ്രദ്ധിച്ചു. ഗീതയിലെ ! ദിവ്യസന്ദേശങ്ങൾക്ക് ആധ്യാത്മികമായ പരിവേഷം ലഭിച്ചതങ്ങനെയാണ്. ഭൗതികമായ കാര്യങ്ങളിൽ നിർദ്ദേശം ലഭിക്കുമെന്നു കരുതി ആരും ഗീത വായിക്കേണ്ടതില്ലെന്നർത്ഥം.

(3) ഗീത, ഏതെങ്കിലും വ്യക്തിയേയോ ജാതിയേയോ വർഗ്ഗത്തേയോ മാർഗ്ഗത്തേയോ ദേശത്തേയോ കാലത്തേയോ

സമ്പ്രദായത്തേയോ ആധാരമാക്കി രചിക്കപ്പെട്ട ഒരു കൃതിയല്ല. ഇത് സാർവ്വലൗകികവും സാർവ്വകാലികവുമായ പ്രസക്തിയുള്ള ഒരു ധർമ്മഗ്രന്ഥമാണ്. ഇത് എല്ലാ ദേശങ്ങളിലും എല്ലാ ജാതികളിലും എല്ലാ പ്രായത്തിലുമുള്ള സ്ത്രീപുരുഷന്മാർക്കു വേണ്ടി അഥവാ മാനവരാശിക്കു മുഴുവൻവേണ്ടി എഴുതപ്പെട്ട ഒരു കൃതിയാണ്. ഇത് നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം ധർമ്മഗ്രന്ഥമാണെന്നത് അഭിമാനകരമായ കാര്യമല്ലേ?

(4) ഭഗവാൻ മഹാവീരനും തഥാഗതനായ ബുദ്ധനും ഗീതയുടെ സന്ദേശവാഹകന്മാരായിരുന്നു. 'ആത്മാവാണ് ഒരേ ഒരു സത്യം. ആത്മാവിന്റെ തലത്തിൽ ജീവിച്ചു ശാശ്വതമായ ആനന്ദം അനുഭവിക്കുക'. ഇതാണു ഗീതയുടെ സന്ദേശം. അവിനാശിയും സർവ്വജ്ഞനായും പരമാത്മാവിനെ ചിത്രീകരിച്ച ബുദ്ധൻ ഗീതയിലെ ആശയത്തെത്തന്നെ പ്രകാരാന്തരേണ വ്യക്തമാക്കുകയാണു ചെയ്തത്. തന്നെയുമല്ല, വിശ്വവേദാന്ത വേദിയിൽ നിലനിൽക്കുന്ന ഈശ്വരന്റെ ഏകത്വം, പ്രാർത്ഥന, പശ്ചാത്താപം, തപസ് എന്നിങ്ങനെയുള്ള ധർമവിഷയകമായ എല്ലാ ആശയങ്ങളും ഗീതയുടെ സംഭാവനയാണ്. ആ ആശയങ്ങൾ സ്വാമി അഡഗഡാനന്ദജിയുടെ വദനകമലങ്ങളിൽ നിന്നു വിനർഗളിച്ച വിശിഷ്ടവാണിയിലൂടെ ഇപ്പോൾ കേൾക്കാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായിരിക്കുന്നു. ആ വാണി കാസറ്റ് എന്ന മാധ്യമത്തിൽ, മാനവരാശിക്കു ദിവ്യമുക്തി സന്ദേശമേകാൻ ഇപ്പോൾ പുനർജനിച്ചിരിക്കയാണ്.

(5) സോക്രട്ടീസിന്റെ പ്രശിഷ്യനായ അരിസ്റ്റോട്ടിൽ തന്റെ ശിഷ്യോത്തമനായ അലക്സാ ണ്ടറോട്, ഭാരതത്തിൽ നിന്ന് ഒരു ഗീതാചാര്യനെ ക്ഷണിച്ചു വരുത്താൻ ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. ഗീതയിലെ ഏകേശ്വരവാദമാണ് മോസസും, ശ്രീയേശുവും, സൂഫിമതാചാര്യന്മാരുമൊക്കെ വിവിധ ലോക ഭാഷകളിലൂടെ പ്രചരിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചിരുന്നത്. ഗീത മനുഷ്യരാശിയുടെ അവിതർക്കിതമായ ധർമ്മഗ്രന്ഥമാണ്. ഇതിന് 'യഥാർത്ഥ ഗീത' എന്ന പേരിൽ ശ്രീ അഡഗഡാനന്ദജി രചിച്ച വ്യാഖ്യാനം നമുക്കുലഭിച്ച ഒരമൂല്യ നിധിയത്രേ. ശ്രീ ജിതേൻ ചോക്സി സദയം ഇതിനെ കാസറ്റിലാക്കിയിരിക്കയാണ്. ആയിരക്കണക്കിന് ഗീതാവ്യാഖ്യാനം ജനങ്ങളെ പരമശ്രേയസിലേക്കു നയിക്കട്ടെ.

(6) ലോകത്തിൽ ഇന്നു പ്രചാരത്തിലുളള എല്ലാ തത്ത്വചിന്താപദ്ധതികളും വാസ്തവത്തിൽ ഗീതയുടെ മാറ്റൊലികൾ മാത്രമാണ്. ഈ ഗീതാവ്യാഖ്യാനം വായിച്ച് ഉത്തേജിതനായ ജൈനമതാനുയായിയായ ശ്രീ ജിതേൻ ചോക്സി ഇതു കാസറ്റി ലാക്കിയത്, മഹാവീരന്റേയും ശ്രീബുദ്ധന്റേയും ഗുരുനാനാക്കി ന്റേയും കബീറിന്റേയും തത്ത്വചിന്തകളുടെ പ്രഭവസ്ഥാനം ഗീതയാണെന്നറിഞ്ഞതുകൊണ്ടാണ്. ആത്മദർശനോത്സുകരായ ആരാധകരേ ! ഈ കാസറ്റ് പൂങ്കുല സാദരം നിങ്ങൾക്കു സമർപ്പിക്കുകയാണ്.

(7) ഗീതയ്ക്കു ശേഷം ഏതാണ്ടു രണ്ടായിരം വർഷക്കാലത്തേക്ക് മറ്റു തത്ത്വചിന്താ സമ്പ്രദായമൊന്നും ഇവിടെ വേരോടിയില്ല. അതിനാൽ ഗീത അജയ്യമായി നിലകൊണ്ടു. മോക്ഷത്തിന്റെയും സമൃദ്ധിയുടെയും സ്രോതസ്സായി വിശ്വ മനീഷയിൽ ജ്വലിച്ചു നിന്നിരുന്ന ഒരേ ഒരു ജ്ഞാനദീപമായിരുന്നു ഗീത. ശാസ്ത്രം വായിച്ചു പഠിക്കുന്നതിനെക്കാൾ നന്ന് അതുകേട്ടു മനസ്സിലാക്കുന്നതാണ്. ഉച്ചാരണ ശുദ്ധിയിൽ ശ്രദ്ധിക്കാനും അതു സഹായകമാവും. അതിനാൽ സരള ഭാഷയിൽ തയ്യാറാക്കിയ ഈ കാസറ്റ് ഏവർക്കും ഗുണകരമാകും. ഇതു കേട്ടാൽ കൊച്ചു കുട്ടികൾക്കു പോലും പരമാത്മ ചൈതന്യത്തിന്റെ ഒളിമിന്നൽ അനുഭവപ്പെടും. വായുമണ്ഡലം ഗീതാനാദ മുഖരിതമാവുമ്പോൾ നിങ്ങളുടെ ഗൃഹാങ്കണത്തിന് ഒരു തപോവാടികയുടെ വിശുദ്ധി കൈവരും.

(8) ഈശ്വര മഹിമയെപ്പറ്റി ചർച്ച ചെയ്യാത്ത ഭവനം ശ്മശാനസമാനമാണ്. ഇന്നത്തെ മനുഷ്യന് തിരക്കിനിടയിൽ ഈശ്വരനെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാൻ സമയം കിട്ടുന്നില്ലത്രേ. ഈ പരിതസ്ഥിതിയിൽ ഗീതാമാതാവിന്റെ സന്ദേശം ശ്രവണ പുടങ്ങളിൽ മുഖരിതമാവുന്നു; എന്നത് സ്വാഗതാർഹമായ കാര്യമല്ലേ? ഗീത വിതറുന്ന പരമശ്രേയസിന്റേയും സമൃദ്ധിയുടേയും സംസ്കാര ബീജങ്ങൾ ഉള്ളിൽ വീണു മുളപൊ ട്ടട്ടെ. ഈ കാസറ്റിലെ വചന കുസുമങ്ങളുടെ പരിമളധോരണി പരമ പ്രഭുവിനെപ്പറ്റിയുള്ള വിമല

സ്മരണം നിങ്ങളിൽ ഉണർത്തട്ടെ. ഇത്, ഭജനത്തിന്റെ ആധാര ശിലയായിത്തീരട്ടെ !

(9) നല്ല സംസ്കാരം ലഭിക്കാനായി നാം കുട്ടികൾക്കു വിദ്യാഭ്യാസം നൽകുന്നു. നല്ല സംസ്കാരം ഭൗതിക സൗകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിലാണെന്ന് ചിലർ കരുതുന്നു. ഈശ്വരന് ഇതിൽ കാര്യമില്ലത്രേ. ഭഗവാനെ വിളിക്കുന്നതിന്റെ അഥവാ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിന്റെ ആവശ്യമെന്ത് എന്നാണവർ ചോദിക്കുന്നത്. അവർ അറിയുന്നുണ്ടോ നാം കെട്ടിപ്പൊക്കുന്ന ഈ ഭൗതിക നേട്ടങ്ങളെല്ലാം നൊടിയിടയിൽ തകർന്നു നിലം പരിശാവുമെന്ന്. ഈ പരിതസ്ഥിതിയിൽ പരമാത്മാവിനെ അന്വേഷിക്കയും അറിയുകയും ചെയ്യുകയാണ് ദുഃഖനിവരാണത്തിനുള്ള ഒരേ ഒരു പോംവഴി. ആ അന്വേഷണം യഥാർത്ഥ ഗീതയുടെ ഈ പ്രസാരണം ത്വരിതമാക്കുക തന്നെ ചെയ്യും.

(10) ലോകമതങ്ങളുടെയെല്ലാം പിന്നിൽ ഒരു മഹാത്മാവിനെ സ്നേഹവിശ്വാസങ്ങളോടെ സേവിച്ച ഒരു ശിഷ്യസംഘമുണ്ടായിരുന്നതായിക്കാണാം. മഹാപുരുഷന്റെ ഏകാന്തമായ ഭജനസ്ഥലം കാലാന്തരത്തിൽ തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രമോ ആശ്രമമോ മഠമോ ദേവാലയമോ ഒക്കെയായി പരിണമിക്കുന്നു. അവിടെ വയറ്റു പിഴപ്പിനു മുതൽ സുഖഭോഗാസ്വാദനത്തിനുവരെ കൂടുന്ന ആളുകൾ തമ്പടിച്ചിട്ടുണ്ടാവും. മഹാപുരുഷന്മാരുടെ കാലശേഷം അവർക്കു വിലപിടിപ്പുള്ള സിംഹാസനങ്ങളുണ്ടാക്കി ഭക്തി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നവരുണ്ടാകും. സിംഹാസനം ഒരു മഹാപുരുഷനേയും സൃഷ്ടിക്കുന്നില്ല എന്ന് അവരുണ്ടോ അറിയുന്നു! തത്ത്വദർശികളായ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ ജന്മസ്ഥലങ്ങൾ ധർമ്മസ്ഥലങ്ങളായി മാറണം. ധർമ്മനിഷ്ഠനായ ഒരു മഹാപുരുഷന്റെ അഥവാ യോഗേശ്വരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ദിവ്യവാണിയാണു ഗീത. അതിലെ ചിരന്തന സത്യങ്ങളുമായി നിങ്ങളെ പരിചയപ്പെടുത്തുന്ന വ്യാഖ്യാനമാണ് യഥാർ ത്ഥ ഗീത. അതിന്റെ മഹനീയ പ്രസാരണമാണിത്.

ശുഭം

ഗ്രന്ഥകാരനെപ്പറ്റി

"യഥാർത്ഥ ഗീത" എന്ന കൃതിയുടെ കർത്താവ് ഒരു സന്യാസി ആണ്. ഔപചാരിക വിദ്യാഭ്യാസം ഇല്ലാ തിരിന്നിട്ടു പോലും, സദ്ഗുരുവിന്റെ ആദേശാനുഗ്രഹങ്ങളാൽ ആത്മീയ മായ പാണ്ഡിത്യം കൈവരിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. ദീർഘകാല മായുള്ള ധ്യാനത്തിലൂടെ ആണ് ഇത് സാധ്യമായത്. പരബ്രഹ്മത്തിലേക്കുള്ള സടണിയിൽ എഴുതുക എന്നത് ഒരു തടസ്സമായി തോന്നിയെങ്കിലും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ തന്നെയാണ് ഈ രചനക്കു കാരണമായതും. ബ്രഹ്മം അനുഭവങ്ങളിലൂടെ ഒരു കാര്യം വെളിപ്പെടുത്തി-നിന്റെ മാനസിക വ്യാപാരങ്ങൾ എല്ലാം അടങ്ങി യിരിക്കുന്നു, ശാന്തമായിരിക്കുന്നു. അവ ശേഷിക്കുന്നത് ഒരു ചെറിയ കാര്യം മാത്രം. "യഥാർത്ഥ ഗീത" രചിക്കുക. ധ്യാനത്തിലൂടെ ഈ ചിന്തക്കു വിരാമമിടുവാൻ ആദ്യം അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചു. എന്നാൽ, ആദേശം ശക്തമായിരുന്നു. "യഥാർത്ഥഗീത" സത്യ മാകുക തന്നെ വേണ്ടിയിരുന്നു. തെറ്റുകൾ വന്നപ്പോൾ, പരബ്രഹ്മം തന്നെ തിരുത്തിത്തന്നു. സ്വാമിജിക്ക് ആദ്ധ്യാത്മികശാന്തി നൽകിയ ഈ കൃതി അവസാനം സർവ്വർ ക്കും ശാന്തി നൽകും എന്നു പ്രതീക്ഷി ക്കുന്നു.

പ്രകാശകൻ